

O C V L I
E N O C H E T E L I Æ

P A R S A L T E R A

S I V E

T H E O - A S T R O N O M I A ;

*Quâ consideratione visibilium & caelestium, per novos & iucundos
conceptus predicabiles ab astris desumptos, mens humana,
in invisibilia Dei introducitur.*

OPVS THEOLOGIS, PHILOSOPHIS, ET VERBI
DEI PRÆCONIBVS VTILE ET IVCVNDVM

A V T H O R E

R. P. F. A N T O N I O M A R I A

DE RHEITA CONCIONAT. CAPVCINO
PROVINCIAE AVSTRIÆ ET BOHEMIÆ
QVONDAM PRÆLECTORE.

Et meditabor in omnibus operibus tuis, Psal. 76.

IV NOS IUVANDO RESPICE,
PESTEM FAMEM QVE REMOVE:
ET NOS AB HOSTE PROTEGE.
HORAQVE MORTIS SVSCIPE.

A N T V E R P I Æ,

Ex Officina Typographica HIERONYMI VERDVSSII.

M. D C. X L V.

Cum Gratia & Privilegio.

O C V L I
E N O C H E T E L L I E

P A R S A L T E R A

2 1 7 2

T H E O - A S T R O N O M I A

Quae continentur in octavo & nono libro
Euclidis per Petrum de Fermat
in quibusdam locis

OPUS THEOLOGICUM, THEOLOGICUM, ET
DEI RECOGNITIONIS, ET DEI RECOGNITIONIS

A V I T H O R E

R P E A N T O N I O M A R I A

DE THEO & RECOGNITIONIS
PROVINCIA AUSTRIAE ET BOHEMIAE
OVODAN RECTOR

A N T O N I O M A R I A
DE THEO & RECOGNITIONIS
M. D. C. X. V.

Amstelredamum

MAGNÆ MATRI
MARIÆ

CONDITORIS SIDERVM EMINENTISSIMÆ,
SANCTORVMQVE OMNIVM SANCTISSIMÆ,
CREATURARVM LONGE EXCELLENTISSIMÆ,
VIRGINI VIRGINVM IMMACVLATISSIMÆ,
GENERIS HVMANI ADVOCATÆ PIENTISSIMÆ,
CÆLORVM, TERRÆQVE DOMINÆ ADMIRABILI,
ANGELORVM REGINÆ INEFFABILI,
MATRI DENIQVE PVLCHRÆ DILECTIONIS,
ET TIMORIS, ET COGNITIONIS, ET
SANCTÆ SPEI, &c.

*Se totum hoc qualicumque munusculo aternum dicat, humillimè
consecrat, & adusque terra centrum inclinat à reuerentiâ
dedicat infimus clientulus*

FR. ANTONIVS MARIA
DE RHEITA INDIG. CAPVCINVS.

Equum est, Virgo semper sacratissima,
Mater Dei, cæli terræque Regina glorio-
sissima, æquum est inquam, vt Tibi velut
totius generis humani Imperatrici & Pa-
tronæ amantissimæ, &c. ab omnium infi-
mo clientulo Tuo, quidquid imbecillitas valet; quid-
quid ingenioli angustia, ex consideratione stupendo-
rum operum digitorum dilectissimi Filij Tui haurire
capereq; potuere, consecretur. Cuius enim magis, quàm

Pars II.

✱ 2

Tuum

DEDICATIO OPERIS

Tuum sacrosanctum & benedictum Nomen, fronti huius qualiscunque operis, de cælo, Sole, Luna, & stellis mysticis nuper à me concepti prætendam? utpotè quæ es Stella matutina; duodecim stellis coronata, pulchra ut luna, ut Sol electa, super sidera eleuata: Mater denique amantissima, Patrona mea electissima, Domina, & Tutrix Seraphicæ nostræ familiæ Pientissima, cui quidquid sum habeoque, debeo: & quidquid possum & debeo, intimè volo.

Suscipe igitur Magna Mater exile hoc & pauperculum munus, & siquidem Tuæ suprahumanæ Maieitati infinitis modis sit indignum, offerentis ausum clementer pieque tolera, utpotè quem Viduæ illius Euangelicæ, à Filio tuo olim laudatum, acceptatumque munus, & exemplum ad hoc induxit, animauitque. Suppleat igitur ô Maria tua Pietas, quod nequit, at vellet quidem, mea imbecillitas. Partum hunc qualemcumque, eiusque genitorem serenâ fronte pietatis tuæ respice, & foue; quæ sola ante, in, & post partum Virgo inuiolata permansisti; mundo salutem, Angelis Regem, nobis Dominum, toti denique Vniuerso Moderatorem & iudicem peperisti. Quare hisce ô pulcherrima, & benedicta mulierum æternùm etiam atque etiam sis benedicta, infinities laudata, sine numero & sine denique humillimè salutata.

PRO-

P R O L O G I V M
A D L E C T O R E M.

HAVD me fugit, studiose, & benevole Anagnostes, plurimos, non equidem sana & erudita; sed ignorantia tenebris plerumque obnubilata mentis homines; parvi, quin omnino nihili facere, vel ad minus sapiculè hanc nobilissimam Astronomicam scientiam, ceu minus utilem, subsibilare, ridere, & negligere: quod enim quis ignorat, facile ridet, negligit & spernit. Nam si Boëthio credimus:

Nescire cæci sustinent,
Et quod stelliferum transabit polum
Tellure demersi non petunt.

Itaque talium ignorantia & cæcitas maximè certè deploranda est, ut dictus poëta eam benè deplorat.

Eheu quàm miseros tramite deivio
Abduxit ignorantia!

Et meritò eam deflet; etsi enim non semper peccatum sit, effectum tamen & pœnam peccati, plerique Scholastici eam agnoscunt, & c. Causa huius tra-
status Theo-
astrono-
miæ.
Ut itaque cunctis pateat, quanta utilitatis, incunditatis, & spiritalis mysticique thesauri arcana in suis penetralibus contineat hæc astronomica disciplina: opere pretium duxi, sequentibus digressionibus mysticis, anagogicis, & tropologicis demonstrare: & aliqua eius tantum mystica Theologiæ, aliquo modo illustrare: non tantum mentem Lectoris per visibilia astronomica facta, in siderum Conditoris amorem excitandi gratiâ; quàm extinctas quasi, astronomice huius disciplina, in mentibus mortalium faculas reaccédendi causâ: quatenus cuncti videant, quidnam Christianus & Catholicus Astronomus (superstitiosis Astrologiis semper reiectis & procul à nostra siderea scientiâ abactis) beneficio astronomiæ fructus & utilitatis haurire possit: quid hæc disciplina Theologis, Philosophis, & Verbi Dei Praconibus prodesse queat & valeat. Id quod Plato innuit in *Timeo*, asserendo: Idcirco oculos à natura no-

P R O L O G I V M

nobis esse concessos, vt circuitus ordinatissimos cælorum & astrorum intuendo, eos ad vitæ disciplinam traduceremus, ac ad eorum ordinem & stabilitatem nostræ mentis vagos & erraticos componeremus motus, &c.

Nota itaque diligenter, quæ in præcedentibus libris, de calorum qualitate, quantitate, proprietatibus, definitionibus, & distinctionibus circularum, motuum; centrorum, linearum, epicyclo- rum, augium; excentricorum, equantium, deferentium Planetarumq; natura, magnitudine, distantia ab invicem, habitudine, aliisque sexcentis rebus ad astrorum cognitionem spectantibus differuimus; cuncta enim ferè mirabili metamorphosi, iam quidem anagogicè, tum dein tropologicè, mysticè, & moraliter, infinitis rebus scilicet Deo, Sanctis, virtutibus, vitiis: bonis, & malis, accommodari, & ex suggestu haud ineleganter aut inappositè populo audièti per modum conceptuum subtilium proponi possunt; pro auditorij, ipsiusq; concionatoris qualitate, captu, & ingenio, vt in progressu videbimus. Nullam equidem commodiorem scalam scientiarum naturalium, ascensus mentis in inuisibilia penetralia Dei; facilioremque esse reperire viam, scandendi in ipsum Deum arbitror, quam hanc scientiam, (excipio semper SS. Theologiam, maximè mysticam.) Neque ego vnus hoc sentio, cum ipsimet SS. Patriarchæ, Prophetæ, & Patres sapissimè suis libris, (maximè David ille Deificus Astronomus, & Iob) passim hanc scalam vtantur; vt in sexcentis locis eorum patet: quippè potissima argumenta cognitionis, potentia, providentia, bonitatis, maiestatis, & magnitudinis Dei non ex terrâ, sed astris, cælis, & siderum inspectione desumentes.

Astronomia aptissima scala menti scandendi in Deum, quâ Prophetæ & SS. Patres ipsi fuere vsi.

Cur David toties cælorum faciat mentionem.

Quid enim sibi vult illud Davidicum Psal. 18. Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum? Item illud Psal. 8. Quoniam videbo cælos opera digitorum tuorum, lunam & stellas quæ tu fundasti? Item Psalm. 101. Opera manuum tuarum sunt cæli? &c. nisi vt inde concludat, arguatque admirabile nomen, potentiam, & magnitudinem Dei, &c. Alia sexcenta eiusmodi loca habet David, Rex ille hebraeus sanctissimus & potentissimus, desumpta scilicet ex astris, velut argumenta magnalium Dei, &c.

Legatur Iob, maximè cap. 38. & aliis, quomodo Deus ipsemet eius

P R O L O G I V M.

eius ignorantiam quasi arguendo cum eo de celo, stellis & astris differat. Quòd si Deus dignatus est Astronomum agere, tam disserendo cum Iob, quam astra creando conseruandoque: cur non nos quoque eadem ab ipso nostri gratià facta considerando? tolle enim calum, stellas, & astra, & tunc philosophare, si potes, de mundo; idem enim erit ac denudare tecto domum tapetibusq; artificiosissimè pictis; omniq; ornatu spoliare aulam regiam; gemmis denique, lumine, auro, & rebus cunctis pretiosis denudare mundum.

*Ipsemet
Deus A-
stronomu
agit in
creandis
astris, in-
que iis
conser-
uandis.*

Et si Psalm. 103. Lætabitur ipsemet Dominus in operibus suis, &c. quomodo non & nos ea contemplando collat abimur ei? iuxta illud: Ps. 91. Delectasti me Domine in factura tua, &c. Fieri namq; non potest, ut mens nostra letitiã aliquã dilatetur; nisi ex præcognitione alicuius nobis aut presentis, aut futuri boni; quomodo ergo Deo in operibus suis collat abimur, eumq; collaudabimus cum astris matutinis, si pleraque ab eo facta nostri gratiã penitus ignoremus? qualia opera manuum eius sunt cæli, calorūq; sidera nostri causã & amore ab eo ex nihilo facta.

Quid regem potentissimum tui solius amore, immensa magnitudinis & pulchritudinis aulam fabricantem, cogitaturum, diciturūque censes de te: si illud palatium, tanto affectu, tanto amore, tam regio ornatu, gratiã tui constructum, nec semel tamen saltem intueri; & ex eius structurã, Regis erga te amorem colligere dignareris? an non meritò te ex suã aulã pulsurus esset velut ingratum, & immensa suã gratiã contemptorem? Quid igitur de illo futurum putas, rarò aut nunquam opera Dei affectuosè inspiciente, vel considerante? Bene monet nos Dominus, Psalm. 31. Intellectum tibi dabo (ò homo ut queas me per creaturas visibiles, inuisibilem cognoscere, laudare, & amare) & instruam te in via hãc quã gradieris; firmabo super te oculos meos; quasi dicat: diligenter attentus ero, num tu videndo mea opera mirabilia, ad me factorem tuum oculos mentis tuã directurus, aut eleuatus sis. Deniq; hortatur nos: Nolite fieri sicut equus & mulus quibus non est intellectus, &c. id est, nolite in vanum à me vestrum accepisse intellectum; verum eleuate illum per visibilia facta, ad inuisibilia Dei, &c.

Verè

PROLOGIVM.

Mentis
humanae
hebetu-
do & tar-
ditas quo-
modo cu-
retur.

Verè enim tanta est mentis nostra imbecillitas, hebetudo, & tarditas, ut nisi quasi continuo oculis admiranda Dei opera conspiciat, menteque contempletur & ruminet, stupendas eius creaturas, velut suae divinae bonitatis, potentiae, maiestatis, & sapientiae monitrices, immensaque sui erga nos divini amoris inculcatrices, rariùs etiam sui Conditoris Ter Opt. Maximi recordari soleat. Et certè cum status huius nostrae labilis vitae semper opus habeat eiusmodi visibilibus & materialibus adminiculis, quibus veluti propinquam manuductionem ad caelestium & remotissimorum contemplationem mens nostra erigatur; hinc Verbum caro factum videtur: scilicet ut redimeremur per visibilem humanitatem assumptam, eiusque audibilem doctrinam aptius nos de invisibilibus Dei instrueremur erudiremurque. Vnde benè cum D. Gregorio cãtat S. Mater Ecclesia: Ut dum per Incarnati Verbi mysteriũ visibiliter Deum cognoscimus, per hunc in invisibilium amorem rapiamur, &c. Cum enim, si D. Dionysio de caelesti Hierarchia cap. 2. credimus, omnis creatura sit quasi echo Dei; & spiritalis Dei, per easdem creaturas visibiles utcunque representata pulchritudo ac decor, quodammodo quandam Echonis rationem referat, singularis & occulti; à cuius sono & pulchritudine quadam quasi resonantia, & similitudines ipsius Dei soni, etsi dissimiliter, ad ipsas creaturas, ut potè oculos, sensusque nostros deferuntur: hinc fieri non potest, ut intellectus noster, creaturarum tantos decores, calorūque tam admirabiles ornatus, Solis, Lunae, ceterorumque siderum tam gratum lumen, varietatem, ordinem & motuum harmoniam, rerumque tam miram seriem contemplando, non illico etiam recogitet has apparentes rerum pulchritudines, arcanorum quorundam esse effigies, perfectissimi cuiusdam Entis, haec cuncta patrantis, gubernantisque. Proinde Solem, verbi gratia, nostrum sensibilem, suam luce splendore, claritate, calore, & magnitudine esse adumbratam effigiem visibilem, infinita scilicet pulchritudinis, splendoris, lucisque inaccessibleis, & invisibilis Dei, Solisque Iustitiae Christi Dei nostri qualemcumque echonem, &c. Similiter & circa alia sidera, & creaturas argumentandum est, &c.

Creaturae nobis
sunt instar echo-
nis Dei.

Suspiciamus ergo cum Iob 35. cap. & Abraham Genes. 15. caelum sursum, & intueamur, contemplemurque aethera, considerando

PROLOGIVM AD LECTOREM.

siderando hac cuncta creantem & gubernantem, multò adhuc, quin & infinities esse pulchriorem, altiorem, & perfectiorem. Conuersatio, inquam, nostra per visibilia hac stupenda Dei opera, indies nobis eius gratiã magis ac magis innotescencia potius incalis sit, & ad inuisibilia rapiatur; & multa mala è tellure, & mente nostra eliminabuntur.

Igitur à summo celo (primum mobile dicto) ordiamur, & quidnam illud cum reliquis orbibus & astris nobis mutã loquela inculcet, studiosè & iucundè consideremus, inde enim facile patebit quanta utilitatis, & iucunditatis hac Astronomica scientia ei esse queat; qui eam penitiùs nouerit, è usus fuerit, & sine præiudicio ad regulas veras prudentiæ, & sapientiæ reduxerit. Vale beneuole Lector; & quod tuo commodo & ad Dei honorem gloriamq; factum vides, benigno favore lege & fove.

I N D E X
E T S Y N O P S I S
C A P I T V M H V I V S L I B R I

A T Q V E

A N A G O G V M M E M B R O R V M Q V E
C V I L I B E T C A P I T I S V B I E C T O R V M.

CAPVT I.

*De celo primo mobili mystico,
Deo Trino & vni, eiusq; at-
tributis comparato.*

ANAGOGE I.

*Primum mobile typum gloria
& magnitudinis Dei refer-
re: Item de immensa & ve-
rissimi vastitate celi Em-
pyrei. pagina 3.4.5.6.*

DIGRESSIO MORALIS.

*De stupenda magnitudine Dei, ex con-
sideratione amplitudinis & distantia
Empyrei. pag. 6.7.8.9.10.*

ANAGOGE II.

*Diuina iustitia seueritas Deusque ca-
stigans primo mobili representatus.
pag. 10.11.12.13.14.15.*

ANAGOGE III.

*De misericordia & bonitate Dei, iustos
& peccatores ad se rapientis, primo
mobili representatis. pag. 15.16.
17.18.19.20.*

ANAGOGE IV.

*Ex inspectione calorum & siderum, pri-
mum aliquem rerum omniu motorem
& moderatorem argui, cont. Atheos.
pag. 20.21.22.23.24.25.26.27.*

ANAGOGE V.

*Deum vnicum tantum, neque plures esse
posse in rerum natura, tum motu cur-
suque calorum atque astrorum, cum
etiam aliis rationibus ostenditur. pag.
27.28.29.30.*

ANAGOGE VI.

*Deum vnum in essentia & trinum in
personis primo mobili referri. pag.
30.31.32.33.34.35.*

TRO.

CAPITVLORVM HVIVS LIBRI.

TROPOLOGIA I.

De mystica expositione & mira proprietate literæ hebrææ 1.

Deque beatorum gloria: & damnatorum pœnarum æterna duratione. pag. 35. 36. 37.

TROPOLOGIA II.

De terribili sono illius clangoris tubæ, voce Christi in die iudicij insonando in auribus peccatorum. 37. 38. 39.

CAPVT II.

Primum mobile in specie assimilatur Patri æterno, Filioque Christo.

ANAGOGÆ I.

MEMBRVM I.

Pater æternus primo mobili comparatur ratione principij. pag. 40. 41.

MEMBRVM II.

Pater æternus primo mobili assimilatur ratione motus. pag. 41. 42. 43.

ANAGOGÆ II.

MEMBRVM I.

Primum mobile suo motu & amplitudine Christum Filium Dei exhibere. pag. 43. 44.

Pars II.

DIGRESSIO

contra Græcos.

Spiritum sanctum ex Patre Filioque procedere ostenditur. pag. 44. 45. 46. 47. 48. 49.

MEMBRVM II.

Diuinitatem, Animam, & humanitatem Christi duobus polis & centro primi mobilis adumbrari. pag. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55.

TROPOLOGIA

Contra A catholicos: Sacerdotium verum 1. Regum 2. insinuatum apud solos Catholicos inueniri. pag. 55. 56.

MEMBRVM II.

Cur tantum vnus Lutherus, vnus Calvinus fuerit; & cur Deus econtra tot voluerit esse Pontifices Romanos. pag. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62.

MEMBRVM III.

Quomodo A catholicis sit in conscientia ratiocinandum de Pontifice Romano, & fide. pag. 62. 63. 64. 65.

CAPVT III.

De Spiritu sancto & 7. eius donis in genere. Item de dono sapientiæ in particulari.

* * 2 ANA-

ANAGOGE I.

MEMBRUM I.

Primum mobile ratione sui motus, principij, & amplitudinis Spiritus sancti symbolum gerere. pag. 65. 66. 67. 68.

MEMBRUM II.

Spiritus sanctus comparatur primo mobili, ratione suae immense amplitudinis cuncta in se complectenti. pag. 67. 68.

TROPOLOGIA

Ad peccatores tam facile mentientes: deque mendacio & eius effectibus in mundo. pag. 68. 69. 70. 71. 72.

ANAGOGE II.

MEMBRUM I.

De 7. donis Spiritus sancti 6. Circulis maioribus caeli denotatis. Item de dono sapientiae Zodiaco comparato. pag. 72. 73. 74. 75. 76.

MEMBRUM II.

De Zodiaco mystico sapientiae, mundi & diaboli. pag. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83.

CAPVT IV.

De sex reliquis donis Spiritus sancti tractat.

ANAGOGE I.

MEMBRUM I.

Timor Domini Coluro equinoctiorum comparatur. pag. 83. 84. 85. 86.

MEMBRUM II.

Fortitudinis donum centro primi mobilis assimilatur. pag. 87. 88.

MEMBRUM III.

Intellectus donum, equinoctiali comparatur. pag. 88. 89. 90.

MEMBRUM IV.

Consilij donum equiparatur Horizonti. pag. 91. 92. 93. 94.

MEMBRUM V.

Scientiae donum circulo meridiano assimilatur. pag. 94. 95. 96.

MEMBRUM VI.

Pietatis donum Coluro solstitiorum comparatur. pag. 96. 97. 98.

ANAGOGE II.

MEMBRUM I.

Duodecim peculiare fructus 7. donorum Spiritus sancti, assimilantur duodecim signis Zodiaci. pag. 99. 100.

MEMBRUM II.

Charitas mysticè locatur in signo Leonis, & cur. pag. 100. 101. 102. 103.

TRO.

CAPITVLORVM HVIVS LIBRI.

TROPOLOGIA

Ad charitate carentes, & quàm paucis in locis vera charitas reperiatur. pag. 103.104.105.

MEMBRVM III.

Gaudium mysticè in signo Arietis locatur. pag. 105.106.107.108.

TROPOLOGIA

Contra vanum gaudium & superbiam seculi, & maximè mulierum. pag. 109.110.111.112.

ANAGOGE II.

MEMBRVM I.

Pax vera in signo mystico Geminorum ponitur. pag. 112.113.114.115.

TROPOLOGIA.

Sringuntur, reprehendunturque pacis hostes. pag. 116.117.118.

ANAGOGE IV.

MEMBRVM I.

Patientia in signo Tauri mystico collocata, hebraicè perbellè expenditur. pag. 118.119.120.121.122.123.124.

MEMBRVM II.

TROPOLOGIA.

Agitur contra impatientes hoc membro. pag. 124.125.126.127.
Pars II.

ANAGOGE V.

MEMBRVM I.

De Benignitate, Bonitate, Longanimitate, Mansuetudine & Modestia. pag. 127.128.

MEMBRVM II.

De Longanimitate in signo Sagittarij mystico positâ. pag. 129.

MEMBRVM III.

Mansuetudo mysticè in signo Piscium collocatur. pag. 129.130.131.

MEMBRVM IV.

Modestia in signo Capricorni ponitur. pag. 131.132.

MEMBRVM V.

Continentia in signo Libræ mysticè locatur. pag. 132.133.

MEMBRVM VI.

Castitas in signo Virginis collocatur. pag. 134.

MEMBRVM VII.

Exponitur mysticè vocabulum castitatis hebræum. pag. 134.135.136.137.138.

MEMBRVM VIII.

Fides in signo Scorpij locatur mysticè. pag.

INDEX ET SYNOPSIS

p. 138. 139. 140. 141. 142. 143.
144. 145. 146.

MEMBRVM IX.

Exponitur mysticè vocabulum hebraicum Fidei. p. 147. 148. 149. 150.
151. 152. 153. 154.

CAPVT V.

BB. Virgo Maria, Ecclesia, & Anima deuota celo mysticè comparantur.

ANAGOGE I.

MEMBRVM I.

BB. Virgo Maria cur, & in quibus celo similis. p. 155. 156. 157. 158. 159.

MEMBRVM II.

Quid 12. stellæ & signa, duoque poli caelestes in BB. Virgine mysticè innuant. p. 159. 160. 161. 162.

ANAGOGE II.

MEMBRVM I.

Ecclesia Romana, anima & Angeli comparantur firmamento; primò Ecclesia. p. 162. 163. 164. 165.

MEMBRVM II.

Angelorum multitudinem & pulchritudinem stupendam representari utcumque multitudine & pulchritudi-

ne stellarum. p. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. Item immensa amplitudo, ineffabilisque vastitas cæli Empyreï iucundè, & nouis fundamentis, ex proportione harmonica Orbium caelestium, & Planetarum, probabiliter traditur. vbi & de proportionabili loco cuiuslibet Beato in cælo assignando. p. 172. 173. Item quanto tempore quis indies 6285. leucas Belgicas, siue horas (hoc est, quantum totus telluris ambitus continet) conficiens in Empyreïo, eundem peragraturus esset. pag. 173.

TROPOLOGIA

Ad huius seculi amatores. p. 173. 174.

MEMBRVM III.

Anima deuota comparatur celo firmamento. pag. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182.

TROPOLOGIA.

Quid animæ deuotæ maximè considerandum: & de præsentia Dei sententia Senecæ. pag. 183. 184.

CAPVT VI.

Tractatur hoc capite de 7. Planetis mysticis.

ANAGOGE I.

MEMBRVM I.

De 7. Planetis mysticis in genere. pag. 185. 186. 187.

MEM-

CAPITVM HVIVS LIBRI.

MEMBRVM II.

Solem mole sua omnium Planetarum moles excedentem magnitudinis & dignitatis Christi gerere typum. pag. 187. 188.

ANAGOGE II.

MEMBRVM I.

Christum Solem iustitiae in multis habere analogiam cum nostro Sole. pag. 189. 190. 191. 192.

MEMBRVM II.

Adducuntur aliae analogiae Christi Solis iustitiae cum Sole nostro. pag. 192. 193. 194. 195.

MEMBRVM III.

Solem visibilem, Deum trinum & unum, Diuinitatem, Animam, & Corpus Christi exhibere: & cur dicatur Christus Sol iustitiae. pag. 196. 197.

MEMBRVM IV.

Tractat de SS. nomine Dei Tetragrammaton, & Iesus, deque litera (S.) Christo sacra. Item de mystica quadratura circuli. pag. 197. 198. 199.

MEMBRVM V.

Deus iterum Soli comparatur, quia ignis consumens dicitur; deinde etiam BB. Virgini, Sanctis, & virtutibus

assimilatur. Item de variis eclipsibus mysticis. pag. 202. 203. 204. 205. 206.

MEMBRVM VI.

De maculis, seu stellis Solaribus, Sanctis comparatis. pag. 206. 207. 208. 209.

ANAGOGE III.

De Luna, varioque fluxu & refluxu maris mysticis. pag. 209.

MEMBRVM I.

BB. Virgo Maria qualiter Lunae comparari queat. pag. 209. 210. 211.

MEMBRVM II.

De vario fluxu & refluxu Oceani mystico. pag. 212. 213. 214. 215. 216.

ANAGOGE IV.

De Lucifero seu stella Veneris mystica. pag. 217.

MEMBRVM I.

Christus Dominus comparatur Luciferae stella. pag. 217. 218. 219. 220.

MEMBRVM II.

BB. Virgo comparatur Luciferae stella. pag. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228.

MEM-

INDEX ET SYNOPSIS CAPIT. HVIVS LIBRI.

MEMBRVM III. *Diabolus Marti comparatur. pag. 237.
238. 239. 240.*

*Ecclesia Romana comparatur stellæ Ve-
neris. pag. 228. 229. 230.*

MEMBRVM II.

MEMBRVM IV.

*Tyrannus & peccatum Marti mysticè
assimilantur. pag. 241. 242.*

*Anima Deo deuota assimilatur stellæ
Luciferæ. pag. 230. 231. 232.
233. 234. 235.*

MEMBRVM III.

*Tractat de Ioue & Saturno mystico.
pag. 243. 244. 245. 246.*

CAPVT VII.

*Tractat de tribus Planetis su-
perioribus mysticis. Item de
Telescopio mystico. pag. 237.*

ANAGOGE II.

MEMBRVM VNICVM.

ANAGOGE I.

*De Telescopio mystico agit. pag. 247.
248. 249. 250.*

MEMBRVM I.

OCVLI

1

O C V L I
E N O C H E T E L I A E

P A R T I S A L T E R I V S

S I V E

T H E O - A S T R O N O M I Æ
A N A G O G E - T R O P O L O G I C Æ
L I B E R V N I C V S

Cælorum eorumque circulatorum mysticas explicationes
& applicationes Morales tradens.

C A P V T P R I M V M.

*De Cali primi mobilis naturâ, magnitudini, Iustitiâ &
Misericordiâ Dei comparatâ.*

P R Æ P A R A T I O.

*Primi mo-
bilis natu-
ra, & præ-
regatiua.*

PRIMÒ occa-
sione motus
necessario, a-
liquid de pri-
mo mobili,
cui principiũ
physicũ om-
nis motus circularis, orbium cæ-
lestium Philosophi & Astrono-
mi tribuunt, (asserendo primum
mobile, ab ortu in occasum, om-
nes inferiores sphæras cælestes,
suâ rapidissimâ, & concitatissimâ
vi motrice abripere) præmitten-
dum erit.

Pars II.

Secundò notandum: Primum
mobile omnium cælestium or-
bium infrâ Empyreum (immo-
bile cælum) esse supremum, im-
mensæ amplitudinis & altitudi-
nis, tantæque à nobis distantia,
quantam vix humana mens ca-
pere, & lingua difficulter expri-
mere potest.

Tertiò: Primum mobile esse
in se, & suâ substantiâ, immuta-
bile; perfectissimæ rotunditatis;
ingenerabile, & incorruptibile
iuxtâ philosophorum, & maxi-
mè Principis Peripateticorum,
Aristotelis placitum.

Quartò: Primum mobile, om-
nes

nes inferiores Planetarum orbes; & ipsummet expansum Firmamentum, infinitâ serie & multitudine stellarum ornatum, gremio suo immenso concludere; & quidquid noster hic terraqueus globus, & ipsa eius viscera complectuntur; cunctis, & si distantissimum, suâ operatione & motione actiuâ, præsens existere.

Quintò, cælum primum mobile causam esse omnium aliorum motuum; non compositum de 4. Elementis, sed multò subtiliori & quasi quintâ essentiâ, perpetuò omnis alterationis experte constans.

Sextò: Primum mobile, primariam quasi causam esse lucis in mundo, quippè stas temporibus, solem & lunam suo raptu & gyratione diurnâ suprâ horizontem nobis adducens.

Septimò: tria in se continere primum mobile, primò substantiam subtilissimam, incorruptibilem suâ naturâ; secundò, figuram perfectissimam; tertio, diaphaneitatem siue claritatem immensam: quæ tria ita ei sunt congenita & iuncta, vt impossibile sit vnum eorum ab eo disiungi; manendo tamen nihilominus vnum & simplicissimum; solum mouens omnes orbes inferiores, à nullo autem superiori motum, cuius motus non est in potentia, sed semper in actu; non passiuus, sed merè actiuus; non gratiâ sui; sed causâ corporum & orbium

inferiorum suo gremio contentorum.

Octauò: cælum primò mouens; nunquam transgreditur suum centrum; vndique tamen suâ operatione, & influentiâ præsens est; idem in Oriente, idem in Occidente; in Aquilone, siue Septentrione; in Austro, & Meridie; quinimò in toto vniuerso vt patet philosophis, & Astro-
rum peritis.

Vltimò, primum mobile cælum, duo super puncta indiuisibilia, perpetuò firma, & immobilia vertitur: idq; circa centrum vniuersi immobile, adeoque tres continet in se punctos (quorum duo à peritis vocantur poli mundi, arcticus vnus, antarcticus alter) sub quibus respectu nostri, (vel saltem propè illos) diuersi habitant incolæ: iis quidem, qui sub polo arctico degunt tempore æstatis, sol nunquam occumbit, sed tota æstate & vere, ab Arietis solis ingressu vsque ad libram, continuis 6. mensibus perpetuis solis radiis, luce, calore, & æstatis deliciis perfruuntur: è contrâ alij per totum tempus iam dictum videlicet ab Arietis solis introitu, ad vsque libræ ingressum, solis luce; æstatisque iucunditate priuantur; & intencissimis hyemis algoribus, niuibus, glaciibus, & ventis frigidissimis affliguntur: ingrediente autem sole, tenenteque primū punctum, & gradum libræ, tūm primum
solis

solis gratissimâ luce, & radiis illustrantur; & æstatis deliciis, solisque aspectu perpetuis, 6. mensibus recreatur, poli antarctici subcolæ: quo tempore alij sub polo arctico habitantes, tot mensibus, luce, & sole perpetuò priuantur, vsque ad nouum solis ingressum in signum Arietis.

ANAGOGÉ I.

Primum mobile typum gloriae, magnitudinis, & infinitudinis Dei referre: item immensam vastitatem Empyreici cali, proportione geometrica, ex Planetarum orbium à terrâ distantia, desumptâ, verisimiliter metiri posse.

DEum Ter. Opt. Max. in omnibus suis creaturis suo modo, relucere; sacrae testantur paginae; Hinc Apostolus Rom. 1. Græcos, Barbaros, Sapientes huius sæculi, & eos homines inexcusabiles, ab ira Dei esse, ait: qui veritatem Dei, in iniustitia detinent, cum Deus quod notum est eius, illis manifestauerit: seseque, omnibus gentibus sufficienter in creaturis adumbrarit: dum inuisibilia ipsius, (hoc est sempiterna eius virtus & diuinitas, à creatura mundi, (homine nempe) per ea quæ facta sunt, intellecta, optime conspiciantur:

Ad quid enim Deus nobis concessit oculos, nisi vt consideratio-

Pars II.

ne per visibilia facta, eos semper ad ipsius inuisibilis Maiestatis, Potentiæ, & Magnitudinis arcana subleuemus? quod optimè ad proxim redigit, suoque nos exemplo, Rex ille potentissimus simul & sapientissimus Hebræus Psal. 12. edocuit: *ad te leuavi oculos meos qui habitas in caelis: & Psal. 24. Oculi mei semper ad Dominum &c*, probè sciens econtra *Oculos Domini defigi super timentes se; & iustos: vultum autem Domini super facientes mala*, hoc est non Deum, sed seipsum in creaturis quærentes: non caelum sursum, cum Iob: sed cœnum voluptatis, & carnis deorsum, intuentes.

Præterea Deum in creaturis quærit David Psal. 8. maximè *in caelis enarrantibus gloriam Dei, & in operibus manuum eius, quæ annunciat firmamentum.*

Passim enim docent Theologi, Dei vestigia, qualiacunque inueniri cunctis impressa creaturis. Audi D. August. Confess. libr. Et audiui (inquit:) sicut auditur in corde, & non erat prorsus vnde dubitarem; faciliusque dubitarem viuere me, quam non esse veritatem, quæ per ea quæ facta sunt intellecta conspicitur. Impossibile enim est, ea quæ à Deo esse, viuere & mouere acceperunt, Deum suo modo non etiam debere referre, considerantisque animo sistere; nullibi absentem, sed vbique præsentem; nullo loco conclusum, et si vndique & vndique diffusum; *caelum namque & terram ipse implet;*

Pythagoras qui tamen non eum capiunt. Hinc bene

A 2

Pytha-

Vestigia Dei esse impressa creaturis.

Pythagoras quid de Deo senserit.

Deus ex suis creaturis relucet.

Pythagoras; Deum esse animum qui vniuersas mundi partes, omnemque naturam cōmmeans atque diffusus, ex quo, & in quo, omnia quæ nascuntur vitam capiant, aiebat. Et apud Parmenidem, Cicero, & simplicius; Deum continentem lucis ardorem, & orbem qui cingat cælum appellat. Optimè ergo Deus orbi primo mobili assimilatur.

Quid Cicero de Deo.

Cur Deus primo mobili benè comparetur.

Primò quidem, quòd includat, omnes inferiores creaturas & orbem in se, vt principium, sua principiata; sicuti causa, causata, velut Primus Motor, omnia mota & mouenda, cunctis esse, vitam & motum solus tribuens: *in ipso enim Diuimus & mouemur: Act. 17.*

Secundò primum mobile, est immensum, & vnicū: sensim omnes orbem & stellas, ab ortu in occasum rapiens. Deus; est immensus, & vnicus: immensus, quia *Excelsior celo: Iob. 11. profundior inferno: Longior terrâ mēsurā eius, & latior mari. & Psal. 12. Excelsus super omnes gentes Dominus: & super celos gloria eius. Vnicus. Isa. 44. quia ipse primus & nouissimus: & absque ipso non est Deus: & Isa. 45. Ego Dominus & non est alius. O ergo altitudinem diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei? vt bene Apostolus ad Ro. II. exclamat, quam inuestigabiles viæ & iudicia eius. Sanè inuestigabiles, si excelsiores cælo. Et vt aliquando in immensitatis Dei abyssum cōsideratione te introducam; operepretiū duxi cæli altitudinem, & immensam à Tel-*

lure distantiam, tibi denuò refrigerare in memoriam.

Probabilissimum namq; est, & ordinatissimè agentis, omnia in pondere, numero, proportione & mensurâ operantis, Dei inquam, dignitati (*cuius perfecta sunt opera*) valdè condignum, & consentaneum, vt in machina vniuersitatis, rerumque hac mole, omnia sint debitæ proportionis ad inuicè habitudine ordinata: sic in sphericis, diametri ad sui circuli peripheriam; & in triangulis, duorum ad vnum, & tertij lateris ad duo, mirabilem, quin, & necessariam proportionem dispicimus.

Cur ergo non & cæli distantiæ, ad terram? probabile quidam putant eandem esse proportionem distantia, firmamenti, ad Empyreum, quæ est firmamenti, ad regionem Planetarum primorum mobilium, seu superiorum; & horum ad solem. Sicuti enim doctissimi quique nostri temporis Astronomi asserunt, diametrum Regionis mobilium (seu Planetarum ad vsque Saturnum) esse medium proportionale, inter semidiametrum corporis solis, & semidiametrum spheræ fixarum; ita vt sicuti se habet, diameter globi solaris, ad spheram Planetarum omnium: sic sese habeat hæc, ad spheram firmamenti.

Proportiones orbium celestium ad se, & ad Empyreum cælum.

Ita ego puto, semidiametrum firmamenti, esse quoque medium proportionale, inter semidiametrum, spheræ Planetarum, & distantia

stantiæ firmamenti à cælo Empyre-
reo, vt se habet semidimetriens fir-
mamenti, ad regionis semidiamete-
trum Planetarum, quod quidem
ineffabilem altitudinem & di-
stantiam cæli Empyreï, quasi in-
finitam arguit.

*Orbita lu-
ne secūdum
quosdam
est medium
proportio-
nale, solem
inter &
tellurem;
item Plane-
sarum re-
gio inter
solare cor-
pus & exti-
mam super-
ficiem fir-
mamenti.*

Et verò (quod in idē ferè reci-
dit) cum valdè consentaneum sit,
vt sicuti lunæ orbita; etsi eam sola-
ris corporis moli æqualē velint
aliqui obseruatores nostri sæculi,
mediū quasi proportionale qui-
busdam esse videtur inter orbem
solis, & corpus telluris: sic Plane-
tarum collectiuè sumpta regio,
(quam extimo Saturni ambitu
claudi intelligimus) sit medium
quoque proportionale inter cor-
pus solare, & extimā superficiem
firmamēti, nam Dei perfectā sunt
opeta, mirā harmoniā fabrefacta,

Vti ergo semidiameter spheræ
Saturni, in hac sentētia censetur in
se se continere 2,000. semidiamete-
tros corporis solaris, sic etiam se-
midiameter firmamēti intelliga-
tur probabilissimè, & ad minus
2,000. semidiametros, spheræ Sa-
turni continere: ergo fixarū spheræ
ra, ad spherā Saturni; hæc autem
ad spheram corporis solaris, esset
vt 1. ad 2,000. Talis igitur etiā ve-
risimiliter foret proportio, spheræ
firmamenti, & cæli Empyreï,
id est, vt 1. ad 2,000.

Iam instituamus hoc modo
operationē. Terra secundum Kep-
plerum sese habet ad solem vt 1.
ad 15. secundum eximium verò

Pars II.

VVendelinum, vt 1. ad 64. at in
nostra sententia vt 1. ad 10. siue
vt 10. ad 100. cum ergo semidia-
meter terræ nobis constet 1,000.
leucis horariis, siue Parasangis, erit
diameter solis leucarum secundum
Keplerum 30,000. secundum
VVendelinum verò 128,000. in
nostra sentētia 20,000. At spheræ
Saturni semidiameter, continet in
se aliis, diametros solares 2,000.
nobis verò 993. ferè, & totidem
spheræ fixarum probabiliter con-
tinet diametros spheræ Saturni:
erit ergo tota semidiameter orbi-
tæ Saturni leucarum, secundum
priorem: 60,000,000. id est 60.
millionum: secundum posteriorem
verò 256,000,000, siue 256. milli-
onum: nobis & verius 1,986,000.
hoc est ferè duorum millionum.

Tandem pro fixarum semidia-
metro eruēdo; multiplicatis duo-
bus prioribus numeris per 2,000.
(cum ea sit probabilis proportio
fixarum ad Saturni spherā) pro-
dibit semidiameter firmamenti,
secundum Keplerum 4000,000.
diametrorum solarium seu qua-
dragies cētena millium: leucarum
verò 120,000,000,000. centum &
viginti millia millionum: secun-
dum posteriorem sententiam au-
tem 512,000,000,000. quingenta
millia, duodecim millia millio-
num leucarum. Nobis 3,972,000,
000. siue millionum 3,972.

Multiplicetur tandem hic nu-
merus, cum 2,000. & proueniet se-
mediater cæli Empyreï verisimili-
ter: *Semidia-
meter cæli
Empyreï
quanta ve-
risimiliter.*

A 3

ter: secundum priorem quidem leucarum 240,000,000,000,000, secundum posteriorem 1,024,000,000,000,000: quis obsecro capiet tantum numerum, vel quæ lingua humana eum ritè enūtiat?

Tycho effert orbem Saturni, à telluris centro. 12,300. semid. terræ; leucis verò. 12,300,000. Ergo firmamentum, ex huiusce fundamentis, & supra dictâ, seu potius assumptâ proportione, distabit à cetro terræ leucis horariis 24,600,000,000. At cælum Empyreum, 49,200,000,000,000. hoc est quadraginta nouem mille millia, &

ducenta millia millionum.

Quod si iam fiant ex terminis firmamēti 1. & ex Empyreï 2,000, cubi (talem enim diximus esse proportionem, huius ad illud) erit illius cubus 1. huius verò 8,000,000,000,000. vicibus ergo, octies mille millionibus cælum Empyreum continebit in sese, totum firmamentum.

*Armiranda
magnitudo
& distan-
tia cali
Empyreï.*

Tandem cum diameter, quælibet ad suâ peripheriam, se habeat vt. 7. ad 22. si multiplicetur diameter cæli Empyreï per 22. & productum diuidatur per 7. prodibit cæli Empyreï circumferentia.

Secundum fundamēta	}	1. Veterum	}	3,548,571,428,571.	} leucarum seu horarū
		2. Tychois		39,257,142,857,142.	
		3. Keppleri		754,285,714,285,714.	
		4. D. Wēdel.		23,078,000,000,000,000,000.	
		5. Nostra		49,933,714,285,714.	

DIGRESSIO MORALIS.

Hæc forsân legendo de immensitate Empyreï rides?

Quid? rideas (si audes) sacras paginas, *Baruch. 3. cap.* infinities adhuc magis cæli huius machinam ampliantes. Vnde præ nimia admiratione, & stupore magnitudinis, illius admirabilis ædificij, in hæc verba prorumpit, dictus Propheta. *O Israël quam magna est domus Dei! & ingens locus possessionis eius, magnus est & non habet finem!*

*Via ad Deū
considera-
tione per-
tingendi.*

Ex his dictis considera opera Dei, & expauesce; hic tibi iam stra-

ta est via, per creaturas visibiles factas, ad inuisibilis Conditoris considerationem scādendi. Cogita millionum millionibus altiores Empyreos, & nil adhuc de Dei Magnitudinis immensitate inper- scrutabili, ineffabili, inimaginabili, prendidisti: semper enim ad eundem terminum peruenies. vt bene Iob 11. *Excelsior cælo: profundior Abyssò, longior terra, latior mari, &c.* Heu nos miseros, & cæcutientes mortales! qui nun-

nunquam nobis benefacere desinentem, Altissimum Deum, nunquam etiam offendere cessamus! Qui tantæ Maieſtatis, Potentiæ, & Magnitudinis Dominum Isa.

*Magna a-
mentia of-
fendere
Deum qui
impunè
nunquam
offendi po-
teſt.* 40. *super gyrum terræ noſtræ ſedentem, noſque eius habitatores quaſi locuſtas conſiderantem: nunquam aut raro tam præſentem nobis veneramur: cui tamè ſeclit̄ur omne genu, cæleſtium, terreſtrium & infernorum, &c. Sed eius potius Sacroſanctum nomen blaſphemamur, offēdimus, dictis & factis ad iram prouocamus: ó audaciam infinities deteſtandam! Eum qui te genuit, creauit, manibus plamauit, offēdis? non reſpicis? iniquè blaſphemus? illum inquam terribilem Dominum; qui aufert ſpiritum etiam principum: reſpicit terram facitq; eam tremere, ex cuius ſolo tactu, montes fumi-
gant: Putásne ob tot tantæ Maieſtatis læſæ crimina, impunè te victurum, aut moriturum? minimè gentium. Nescis Deum vltionum eſſe Dominum? Pſalmo 93. Et quid facies, ſi contrà te acuerit ipſe vt fulgur gladium ſuum, & arripuerit manus eius iudicium? redditurus hoſtibus ſuis vltionem; & retributionem ſuperbis? Quando altiffimus inebriabit ſagittas ſuas ſanguine, & gladius eius deuorabit carnes (tuas) &c. Deut. 32. ſcias itaque certò Dominum in die vltionis, viſitaturum peccata tua, Exod. 32.*

Ergo filij hominum, vſquequò graui corde, Pſal. 4. hæc de cæli Dei-
que Conditoris veſtri immenſâ

Magnitudine, Potentiâ & Maieſtate percipientes? vſquequò adhuc diligetis vanitatem potius, quam locum (cælū Empyreum,) veſtrâ cauſâ conditum? omnis vanitatis expertem, & infinitis bonis refertum. Vſquequò claudicatis in vtramque partem? 3. Reg. cap. 18. nempe vtrumq; ſimul, & regnum cælorum ſperando, & terrena interim toto pectore concupiſcendo; conatu omni quærendo; toto corpore poſſidendo: quæ tamen non niſi ſumma difficultate obtinentur, infinito labore, & ſolitudine conſeruantur; & tandem ingenti triſtitiâ amittuntur.

Hinc benè D. Aurelius Aug. in *Quam pe-
riculoſa, &
laborioſa
poſſeſſio
auri.* Verbis Domini. *Aurum eſt materia laborum, periculum poſſidentium, ener-
uatio virtutum, malus Dominus, & tandem proditor ſeruus. Et eodem loco: Aurum amplius cruciat apud quem largius fuerit: amanti ſe nihil de ſuâ poſſeſſione permittit; refundens ei reatum ſuum, cui viſum negat. Sanè mirum meritò videtur, pleroſque vitæ ſuæ filium, temporalibus diuitiis aquirendis intexere; breui tamen tempore, mortis falce præſcindendum. Cùmque inſallibilis ſententiæ illius Hebr. 11. lex, eos nequaquam latere queat: quod non habeamus hic manentem ciuitatem: ita tamen hic viuant, vt de futura illa vita & cæleſti manſione inquirendâ parum aut nihil cogitent: licet, ſi D. Gregorio in hom. credamus: *Terrena ſubſtantia, æternæ felicitati comparata, pondus ſit, non ſubſidium; & tem-**

Et temporalis vitæ, cum æternâ collata, mors potius sit dicenda quam vita.

Heu igitur vanitatem huius vitæ vanitatum! si (inquit D. Chrysofost. sup. Matth. homil. 30.) hunc versuculum saperent qui in potentiâ, diuitiis, & secularibus deliciis versantur; in parietibus omnibus; & vestibus suis scriberent, in foro, in domo, in ianuis, & ingressibus; & antè omnia, in conscientiis suis, vt semper eum oculis cernerent, & corde sentirent. Itaque vt cum D. Bernardo loquar. Festinemus ad locum tutiorem (cælestem Ierusalem) ad agrum vberiore, ad pastum sanio-rem: vt habitemus sine metu, abundemus sine defectu, epulemur sine fastidio. O igitur (idem D. Bernardus exclamat) Beata regio Paradisi! ô Beata regio deliciarum, ad quam suspiremus de valle hac lachrymarum, vbi sapientia sine ignorantia; memoria sine obliuione, intellectus sine errore; ratio sine obscuritate fulgebit.

Isaiæ 40.

Leuate igitur (sæcularibus puluisculis obcæcati mortales) in excelsum oculos vestros, & videte quis creauit hæc: Et nolite fieri sicut equus & mulus quibus non est intellectus: Cæli namque, magnitudinis, potentia, sapientia & gloria Dei, præcones, & enarratores; ab extrâ facilè monstrant illud latere ab intrâ, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: Quod, vt optimè S. August. libr. 22. de Ciuit. Dei, neque fide capitur: neque spe attingitur, neque charitate apprehenditur: desideria & vota transgreditur; aquiri potest, æstimari non potest.

Stultorum ergo infinitus est numerus, vt dixit Salomon, dùm infiniti, huius mundi cultores igni & gladio, ense & ferro, contentione & pugna, verbis & verberibus, sudore & labore in telluris tam exiguo puncto diuidendo ad vsque vltimum vitæ punctum occupantur: pro solis æternâ luce, vmbra & tenebras tēporales, muscam pro Elephante commutantes, interea parum de immensitate cælestis Ierusalem cogitantes.

Attendes igitur ô homo, & prospice rebus tuis, ecce enim vt primum mobile omnes inferiores orbis, stellas, & Planetas, fortissimè, sed sensim, & imperceptibiliter quasi, ab ortu in occasum, continuo rapit, sine eorum resistantia, sic Deus Ter. Opt. Max. Primus motor, Vniuersæ molis creatæ; te quoque iam à natiuitatis tuæ ortu, velis nolis, ad occasum mortisq; occiduū punctum imperceptibiliter & continuo rapit. Nam iacta iam est alea: omnes enim morimur, & quasi aqua, (sensim) dilabimur. 2. Reg. 14. properas, pergisque iam ad occasum, statutum namque est homini semel mori: Hebr. 9. Et crede Iob 14. quod natus ex muliere, breui victurus sis adhuc tempore; & quasi flos in ortu suo egressus, velut vmbra continuo te fugere. Quis scit, quantum iam distes ab occasu mortis? an forsan hodie, cras, vel post horam, tibi occumbendum? Ita ergo te in huius vitæ curriculo geras, vt ad occasum

Stultorum
cur infinitus
numerus.

Conceptus
insignis.

Conceptus.

casum

casum, cursu insensibili raptus, & ad mortis occiduum horizon-tem delatus, ita ibidem occidas, vt virtute Primi Motoris, Christi Dei, tu alteri hemisphærio, (alterius vitæ) oriaris; tibi autem *Lucifer oriatur*; ille inquam *Lucifer qui nescit occasum*. quod fiet quidem, si ille continuò in huius vitæ hemisphærio, virtutum studio, cordi tuo oriatur, Lucifer nempe Christus, omnis occasus expers: si minus, scito tibi æterno occasu, ita occumbendum, vt nulla amplius oriendi spes sit reliqua futura. Non credis? audi sapientiam Patris, idem tibi cominantem & inculcantem. Ioan. 15. *Manete in me & ego in vobis. nam, sicuti palme non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite; sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites, qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere. si quis in me non manserit, (& ego in illo), mittetur foras. (occumbet & orietur in hemisphærio æternæ mortis) sicuti palme, & arefcet, & colligent eum, & in ignem mittent & ardet: vnde optimè D. Bernardus in serm. Dignus planè est morte, qui tibi Christo recusat viuere. (sed potius mundo & sibi.) & qui tibi non sapit (. sed sibi mundo, & ipsi mundus) desipit: Et qui curat esse, nisi propter te, pro nihilo est; & nihil est. Propter te ipsum Deus, fecisti omnia, & qui esse vult sibi, (mundo, & vanitati) & non tibi, nihil esse incipit inter omnia. Et tandè*

Pars II.

idem D. Doctor, ibidem nostrum suprà dictū confirmat his verbis. *Ne mundi gloria, seu carnis voluptatibus abducaris, dulcescat tibi pro his sapientia Christus: & ne seducaris (& æterno casu occumbas) Spiritu mendacij & erroris; lucefcet tibi veritas Christus.*

Romanis in more positum fuisse tradunt; vt de hostibus pompissimè & superbè, in vrbe triumphantibus, (ne indè immortales sese crederent, aut Dijs similes) ab aliquo ex industria ad id muneris delegato monitore, continuò inter populi congratulantis, & acclamantis voces, hoc quoque acclamaretur. *Memento te mortalem esse, moriendum tibi scias: è numero immortalium Deorum non es. & similia.*

Sic & tu agito; si forsan inter mundanos, ad quos te volubilis extulit fortunæ rota, honores, delicias, & prosperitates; illud tibi in mentem venerit Lucæ 12. *Anima mea habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce ergò modò, comede, bibe & epulare &c.* illudque epicuristicum & athaisticum, tibi malus Genius suggererit; *ede, bibe, lude, post hanc vitam nulla voluptas. &c.* illicò constituas, inquã, tibi monitores tui occasus, iam iam instantis; quos? Cælum ipsum solem, stellas; Lunam & astra, continuò ab ortu in Occasum tendentia, & tacitè saltè id acclamantia, vt disponas domui tuæ, quia tibi quoque occumbendum, moriendū & ad

B

horizon-

Conceptus *horizontem occiduum mortis properandum fit. uti enim cōtinuò orbés inferiores & astra ab ortu in occasū, vi primi mobilis rapiuntur; sic & nostræ vitæ labilis rota, continuò occasum versùs, decreto, iussu, & irreuocabili vi Primi Motoris vertitur, voluiturque.*

ANAGOGE II.

Primum mobile representare diuinæ Iustitiæ seueritatem, Deumque castigantem exhibere.

Conceptus de casu Angelorum.

ALio modo quoque terribiliq̄ue raptu, Primus Motor Deus, rapere solet spernentes & præuaricantes, mandata, & volūtates eius: sic raptus statim vno momento ab ortu creationis suæ, ad vsque occasum æterni supplicij fuit, primus proditor angelus, cum apostaticis sociis; teste Isaiaë 14. *Quomodo cecidisti de celo Lucifer, qui mane oriebaris? corruisti in terram, &c. Et Ezechielis 8. Et eleuatum est cor tuum in decore tuo, perdidisti sapientiam in decore tuo, in terram proieci te, in multitudine iniquitatum tuarum, & iniquitate negotiationis tuæ; polluisti sanctificationem tuam: producam ergo ignem de medio tui, qui comedat te: & dabo te in cinerem super terram, in conspectu omnium videntium te. Omnes qui viderint te in gentibus, obstupescunt super te: nihili factus es, & non eris in perpetuum. O*

terribilem raptum tam nobilis orbis! ô tremendum occasum? nullo vnquam ortu redimendum! nullo Iustitiæ amplius sole illustrandum!

At petes, cur Lucifer nequeat amplius à suo casu resurgere? hic *Conceptus. Cur Lucifer nequeat amplius resurgere à suo casu.* Theologis responsum relinquam vnum; & ego addam alterum.

Quippe certissimum esse, ponderosissima, fortissima; & maximæ molis graua, ab altissimis cadentia tãtò grauiori casu ruere quanto ab altiori spatio cadunt, ita vt si vitâ sint prædita, propriâ suâ mole sic, & adeò deprimantur lædaturque, quod resurgere amplius nequaquam valeant; sed in loco casus immobilia, & emortua remaneant. Ita, cùm ab altissimo culmine Empyreï cæli, grauissimo casu, insuper propriæ malitiæ; & superbiæ pondere grauatus Lucifer potentissimus, ceciderit: mirum non est, eum hoc casu ita grauiter læsum, & oppressum esse, quod resurgere amplius non queat. Nam si Dauidem peccata sua, ex fragilitate carnis solummodo contracta, ita grauauerunt; vt Psalm. 37. exclamarit:

Quoniam iniquitates meæ, supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauata sunt super me, &c: quomodo non maximè apostaticos illos angelos, peccata sua grauabunt? non alterius suggestionem, non ex fragilitate, aut labilitate naturali; sed propriè ex malitiâ erigendo se contra Deum, superbiendo ab eis comissa.

Conceptus de peccatis grauitate Angelorum.

comissa. Et hanc etiam rationem esse multi Theologorum putant; quod Angeli non sint digni amplius Redemptore, secus autem res habet in Adam & Eva, totius in sese generis humani collectionem, seminaliter tantum concludentibus. Etenim verè fuit seducta Eva à dæmoniaco illo serpente, putans credensque, se nequaquam morituram si comederet ex arbore vitæ à Deo. Qui error, (si Theologis credimus, maximè P. Arriagæ in 1. parte D. Thomæ tom. 2. dist. 24. lect. 11.) valdè diminuit voluntarium; adeoque Dei misericordiam magis prouocauit, &c. At verò Angeli apostata, non fuerunt seducti, aut ad peccatum ab altero inducti; nam etsi Lucifer eis motiua quædam ad peccandum, & erigendum se contra Deum proposuerit; semper tamen plenè cognouerunt sibi inesse vim; & fortitudinem multò maiorem ad resistendum quàm Adam & Eux, nostris Parentibus, ideoque magis voluntariè peccauerunt, quàm Parentes nostri protoplasti.

Accedit, quòd nostri primi Parentes duplâ rætatione quasi, fuerint ad peccandum inducti: primâ, ob creditum internum bonum sibi esu pomi, ex suasu serpentis proueniendû; scilicet quòd essent futuri sicut Dij, si manducarent; secundâ, ob externum bonum ab ipsius pomi pulchritudine aliciente profectâ, quàm respe-

Pars II.

ctu labilis nature humanæ, & maximè fœminæ fragilioris sexus, procul dubiò magnam fuisse existimandum est: at secus in Angelis, & naturâ, & fortitudine, ad resistendum superioribus, magisque armatis.

Alia etiam ratio assignari posset, cur Angelus non obtinuerit Redemptorem; nempe ex parte considerationis diuinæ Iustitiæ: cum enim omnes simul realiter iam in esse personali existentes, actualiter peccauerint, adeoque cuiuslibet Angeli peccatum singulare & personale, seu indiuiduale à sese, contra diuinam clementiam commissum, ceteris paribus; toti peccato Adæ, cõmensurabile, imò intensiue multò, fortè grauius fuerit; consequens videtur, diuinam Iustitiam noluisse vnus personalis Redemptoris oblatione & satisfactione, sibi pro tanta actualiter peccatum multitudine Angelorum satisfieri: maximè si Angeli specie inter sese distinguantur, vti arbitratur D. Thomas, & forsan magis Lucifer, ab infimo dæmone differat, quàm hic à quoque homine; aut homo à Bucephalo, &c. Adam verò, cum solus actualiter præceptum diuinum circa esum pomi sibi factum, transgressus fuerit, cæteri verò homines, in eo tantummodo originaliter, hoc est veluti membra in capite, semina, in seminante deliquerint; adeoque vnicum tantummodo actuale peccatum

B 2

catum

Cur Adæ & Eux à Deo concessus fuerit Redemptor, & Lucifero denegatus.

Alia causa cur Angeli non obtinuerint Redemptorem.

peccatum fuerit, & non multiplex, à multis singularibus (prout in Angelis) commissum, facilius etiam censetur vnum adinuenisse Redemptorem: videtur enim consentaneum diuinæ Iustitiæ; ut vnus pro vno, (intellige pro Adam Christus tunc scilicet quando peccauit solus actualiter, & quidem inductione solummodo & non malitiâ.) tantum satisfaciat: vnus satisfactionem autem pro pluribus, actualiter & propriâ malitiâ delinquentibus (quales sunt Angeli.) Diuinâ Iustitiâ, ex æquo iure videtur renuisse.

Notatu
digna.

Deinde, si Angeli inter sese specie differant secundum D. Thomam: valdè probabile videtur, peccatum vnus, alterius etiam fuisse grauius. Cum itaque vnum quodq; singulare peccatum Angeli, etiam infimi, suâ malitiâ & grauitate, peccatû primorum Parentum nostrorum, videatur forsitan excedere, aut saltem adæquare, horum autem transgressio tantæ grauitatis æstimata fuerit; ut etiam à diuinâ Iustitiâ nullius, nisi diuinæ interponentis sese Personæ, eiusdem satisfactio voluerit acceptari; hinc quomodo saluâ diuinâ Iustitiâ, Deo ab vnâ earum, pro tot personaliter, & grauius quam Adam, delinquentibus Angelis voluerit satisfieri haud videtur.

Non dubium, quin satisfactio vnus Personæ, è tribus diuinis; infinite fuisset digna & sufficiens sa-

tisfacere pro peccato omnium Angelorum; at non videbatur forsitan diuinæ Iustitiæ consentaneum, nisi vnus Personæ satisfactionem, pro vno delinquente tantum (homine scilicet) acceptare; & non vnus pro pluribus, ex malitiâ propriâ & actualiter peccantibus Angelis. Grauißima ergo peccata Angelorû fuisse hinc elicitur; imò tam graua & enormia; quod nullum potuerint obtinere Redemptorem. En igitur primum huius rapidissimi, Primi Motoris, diuinæ Iustitiæ, seueritatis argumentum; quo lucidissimus etiam Lucifer, cum tantâ stellarum multitudine, è cælo fuit deturbatus, & excussus. Secundum argumentum, rapidissimæ conuersionis diuinæ Iustitiæ, vel ex nostrorum primorum Parentum, è Paradiso, tam seriosâ eiectione, facile desumitur. *Gen. 3. Et emisit eum Dominus Deus de Paradiso voluptatis, ut operaretur terram de quâ sumptus est: ceciditque Adam; & collocavit antè Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque versatilem ad custodiendam viam ligni vitæ.*

Secundum
argumen-
tum diuina
Iustitia se-
ueritatis.

Heu seueritatem diuinæ Iustitiæ! non parentis Protoplasto etsi diuinis manibus paulò antè fabricato, & spiraculo vitæ ipso ore Dei impregnato. Cuius rei consideratio meritò sanæ mentis viris haud exiguum potest, debetque incutere timorem; nam *piarum metium timere est*, si enim Deus neque

neque Adæ velut Regi, & generis totius humani capiti nullatenus pepercit, sed tantâ seueritate, ob vnus pomi esum castigauit, & è proprio habitationis loco eiecit; quomodo (cùm etiâ modò idem sit Immutabilis & Iustus Deus, qui fuit tempore Adæ, & eiectionis Angelorû è summitate cælorum.) quomodo inquam tibi, ô peccator (nisi emédato) tot transgressionibus diuinæ legis fædato; parceret? hîc qui habet aures audiendi audiat & resipiscat.

Tertio Iustitiæ Dei (ceu primi mobilis rapidissimi) argumento nobis esse poterit; vniuersæ per diluuij inundationem submersa terra Gen. 7. adeò, quod etiam 15. *cubitis altior fuerit aqua super montes quos operuerat, consumptaque fuerit omnis caro, quæ mouebatur super terram, volucrum, animantium, bestiarum, omniumque reptilium; quæ reptabant super terram; vniuersique homines, & cuncta in quibus spiraculum vitæ fuit in terra; mortua sint: adeoque deleta omnis substantia quæ erat super terram, ab homine vsque ad pecus, tam reptile, quam volucres cæli, &c.*

Quæ diluuij inundatio, maximè sanè diuinæ Iustitiæ rapidissimam seueritatem vim, & iram declarat: at quæ causa huius tantæ seueritatis, inquires? non iustitiâ, non ira Dei, sed malitia hominum super terram: *quandoquidem tunc temporis (utinam, ô utinam non & nunc) cuncta cogitatio cordis, intenta esset ad malum: & hoc non*

Pars II.

semel, bis, ter, aut quater tantùm, sed *omni tempore* vt sacer habet textus: Gen. 7. Cùm itaque hoc diuinæ Iustitiæ primum mobile, tantâ hominum malitiâ fuerit refertum, & diuinæ clementiæ vterus è terrâ, ad cælos euaporantium peccatorum vaporibus; adeò fuerit repletus, ita vt amplius intrâ sese continere non potuerit; quid mirum, si rapidissimâ primi Motoris, scilicet diuinæ Iustitiæ; vi & impetu, iam in aquas resoluti dicti illi peccatorum vapores; terram tantâ malitiæ labe defædatam, repurgandi, & abluendi gratiâ; diuinæ clementiæ vterus disrupto, ceu perfractio patientiæ; & longanimitatis eius carcere, ingenti illo diluuij impetu proflati, ad suum sordidissimum principium, tellurem nempè, vnde ascenderant, relapsi, propriosque suos miseros genitores homines, nimietate suâ suffocarint.

Et quid mirum, cùm indies malitiæ humanæ, tot impuri amoris, calidæ exhalationes; tot vanitatum, superbiæ, & iniustitiæ vapores, fœdi, & fœdissimi è telluris globo ad æthera, diuinæ Clementiæ ascendant, si hi in aquas tribulationum nostrarum resoluti; illæ verò igne diuinæ iræ incensæ, ceu laquei igniti; in terram super nos relabantur? iuxta illud Dauidicum: *Pluet super peccatores laqueos ignis.* Psalm. 10.

Quartum rapidissimæ diuinæ Iustitiæ, & iræ argumentum, de-

B 3

fumi

Tertium
argumen-
tum diuinæ
iustitiæ se-
ueritatis.

Conceptus
elegans.

Conceptus
insignis.

Quartum
seueritatis
diuinæ Iustitiæ

*stria argu-
mentum.*

sumi poterit ex cōflagratione Sodomæ, & Gomorrhæ Gen. 19. Ex cōuersione vxoris Lot in statuam salis ibidem. Iterum ex horribili casu Dathan, Core, & Abiron; quos num. 16. terra viuos cum omnibus suis deglutinit. Quodque ducentos illos & quinquaginta viros, qui incensum offerebant, flamma, vltrix subitò consumpserit. Heu! si tantam diuinæ vindictæ seueritatem Sodomitæ illi; Gomorrhæi, vxor Lot, Dathan, & Abiron experti sūt; hi quidem, ob murmurationis cōtrà Aaron, & inobedientiæ cōtrà Moysen vnicum vitium; illa verò, ob solam fæmininæ labilitatis curiositatem; quid de illis futurum putas, qui omnibus vitiis dediti, & vniuerso peccatorum cæno immerfi, Deum Ter. Opt. Max. indies ad indignationem maximè prouocant? quippè *thesaurizabunt sibi iram in die iræ & reuelationis, iusti iudicij Dei.* Rom. 2.

*Murmura-
tionis vitium
grauius à
Deo casti-
gatur.*

Vnde mirum, tot indies diuinæ vindictæ argumentis tum in nobis, cum etiam in aliis visis, nihilo tamen meliores euadamus, quod deplorat maximè D. Chrysost. hom. 14. in Matth. *Nobis cum indignetur omnium Dominus, oscitamus, recubamus, delitiamur; inebriamur?* Hoc agamus ergo, vt aliorum punitio, fiat nostra emendatio. Et metu ex iis (inquit D. Chrysost. hom. 39. operis imperfecti) *quæ aliis acciderunt concepto, reddamur probiores: domini enim, vno sæpè fa-*

mulo flagellato, multos metu reddunt emendatiores. Sic & Deus, vno castigato peccatore, vult nos alieno malo, à malo nobis impendente auertere. Ita que cum S. Augustino: *Dominum hic vrentem, hic secantem, sustineamus; vt in alterâ vita, æternæ indignationis eius rapiditatem, & furorem declinemus.*

Tandem sicut impossibile est *simile.* humane menti, primi mobilis velocissimam rapidissimamque gyrationem, imaginatione, nedum sensu capere; sic impossibile est, diuinorum iudiciorum abyssum penetrare: quippè hunc modò *humiliantem, alterum exaltantem; hunc ad inferos deducentem, alterum inde reducentem, &c.* Reg. 2. vnde optimè D. Greg. in Moral. lib. 5. cap. 1. *licet occultum sit, cum bonis malè euenit, & malis benè: occultius tamen est; cum bonis benè, & cum malis malè: & cap. 14. ibid. Tenebris homo circumdatur qui quamuis cælesti desiderio ferueat, tamen quid de se dispositum sit ignorat.* Quippè hoc magna dispensatione Dei agitur, vt in hac vitâ omnia sint incerta.

Sanè Abyssum iudiciorū Dei, *Exempla diuina iustitia.* multa S. Scripturæ exempla declarant. Primò, illa ruina regis Saul; cuius tamen duo prima peccata venia digna videbantur: primum quidem, quòd magnâ oppressus angustiâ, Dominum antè Samuëlis aduentum placare vulerit: secūdum verò, quòd Agag Regi miserrimo, fortunis omnibus destituto & euerso, pepercerit, pin-

pinguiora & pecora reseruauerit, &c. Quantò verò, cæteris paribus, grauiora peccata videtur commiſſiſſe Dauid, tot à Domino beneficiis cumulatus, dum vxorem Vriæ violauit; & Vriæ mortem intulit; & Dominus tamen huius misere- tur, illum à facie suâ proſcribit.

Casus Sa-
lomonis.

Mirabilis quoque Salomonis casus & ruina, nullis sat verbis explicanda. Terribile & illud, Pro- phetam à Domino, contra Hie- roboam missum, & per alterum deceptum, à Leone interemp- tum esse, deceptore verò, & sedu- ctore illaeso permanente.

Regis Iosia
mors.

Mira etiam Iosia, tam S. Regis est mors tam immatura, & toties à Hieremiâ deploratus interitus, &c. Hinc optimè S. Gregor. super illud Psalmi 27. Posuit tenebras latibulum suum: *quia* (inquit) *videt Deus omnia, & ipse in consiliis suis non videtur. Reuelat profunda de tenebris; cum apertâ sententiâ, indicat, quid de vnoquoque sentiat. Itaque, quid aliud restat, nisi quòd iudiciâ Dei quantâ obscuritate nequeant conspici, tanta humilitate debeant reuereri.* S. Gre- gor. 27. Moral. cap. 2. Tandem Diuus Paulus Rom. 11. exclamat meritò, *ô Altitudo diuitiarum! Sapientia, & scientia Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles via eius.* Et bene Dauid Psalm. 35. *Iudicia Dei, abyssus multa.* Quis enim cognouit sensum Domini? nisi qui omnia nouit, Be- nedictus in sæcula. Itaque *intelligite hæc qui obliuissimini Deum: ne*

quando rapiat, & non sit qui eripiat. Psalmo 49.

ANAGOGÉ III.

*Cælum primum mobile, esse ty-
pum Misericordiae, & Bo-
nitatis Dei, iustos & pecca-
tores ad se rapientis.*

Cælum primum mobile, ple- raque intrâ gremium suum contenta, ab ortu in occasum, & denuò ab occasu in ortum rapere, vnanimis Astronomorû est sen- tentia. Quod si Dei Ter. Opti. Maxim. naturam consideramus, (quæ non est nisi ipsa Bonitas.) mirabili eam metamorphosi, pri- mi mobilis raptu, adumbrari de- prehendemus: tot enim à natiui- tatis suæ ortu viros Religiosos, quis non videt in occasum (vitæ, spinis & tribulis plenam, & respec- tu huius mundi verè occiduae) à Deo rapi trahi que, & tandem de- nuò ab occasu huius vitæ, ad or- tum vitæ æternæ reduci? prout ip- sa veritas Christus testatur Ioan. 6. *Nemo venit ad me nisi Pater traxe- rit illum.* Ergo quisquis, per angu- stiarum tribulationum, & perse- cutionum anfractus ad occasum, hoc est ad valedicendum huic sæ- culo nequam, traheris, ab eo te trahi; rapi que credas, qui Ioan. 12. *se omnia ad sese tracturum asseruit, postquam assumendus esset ad dexteram Patris.* Sic traxit vocauitq; Deus, Ioan.

Conceptus
de vocatio-
ne Religio-
forum ad
vitam spi-
ritualem.

Ioan. Baptistam, dum mox à teneris vnguiculis duxit eum in occasum deserti, atque contemptus sæculi, & iterum ab occasu Martyrij, ad ortum vitæ æternæ.

*Quid Ada
funiculi.*

Sanè vocationem & talem raptum, tot virorum Religiosorum, per viam tribulationis, & mortificationis, ad occiduum horizõtem, contemptus sæculi huius, olim Deus per Oseam prædixisse videtur cap. 11. *In funiculis Adam traham eos.* Quid aliud autem funiculi Adam sunt, quam tribulationes, & tribuli, spinosaque vita, quibus Adam ad pœnitentiam fuit illaqueatus & vocatus à Deo?

Sic & traxit Paulum, rapuitque à Iudaismo ad Apostolatũ, nempe viã tribulationis: *Ego enim ostendam ei, (inquit Christus) quanta eum oporteat pro nomine meo pati.* Act. 9. D. Paulum verò viã tribulationis fuisse raptum à Deo ad Apostolatũ; testatur eius; in campo Damasceno, ceu fulmine celitus facta, ex equo deiectio; horror, & oculorum obcæcatio. Item Corinthiorum 2. cap. 1. sufficiens suæ tribulationis testimonium affert, dum præ mera animi angustia, & amaritudine fratribus mare suæ afflictionis hoc modo exponit: *Non enim volumus vos ignorare fratres de tribulatione nostra: quoniam supra modum grauati sumus, supra virtutem, ita vt tæderet nos etiam viuere: sed ipsi in nobis-metipsis responsũ mortis habuimus, vt non simus fidentes in nobis, sed in Deo, qui suscitatur mortuos, qui de*

tantis periculis nos eripuit, & eruit.

Ecce mirabilem raptum Iustorum, ab ortu consolationum ad occasum tribulationum, & contrà, ab occasu tribulationum, ad ortum solatij spiritualis; aut in hac vitã, aut in alterã æternũ degustandi. Quippè cum hoc Deo Ter. Opt. Max. familiare sit, Electos suos trahere in huius vitæ vsurã, per mare angustiaram; vt eò securius in alterius luce, collocet eos cum principibus populi sui, &c. Non tibi graue videatur & molestum, si Altissimus Primus Motor, hic te deducat, rapiatque per afflictionis ignem & aquam, Psalm. 65. certissimo enim hoc tibi signo sit, Deum te non ibi relicturum, sed recepturum, & in refrigerium educturum. Psalm. eodem.

Sic Paulum Apostolum pietissimus Dominus, fortè non ad tertium cælum rapuisset, neque ei ibidem arcana ea reuelascet, & aperuisset, *quæ non licet homini loqui.* 2. Cor. 12. nisi prius per torrentem afflictionis raptum probasset.

Itaq; Beati qui propter Deum persecutionem patiuntur in hac vitã; *quoniam Deus eripiet eos, & glorificabit eos in cælis.* Psalm. 90.

Quis ergo non cum S. Augustino exclamet. *Domine hïc vre, hïc seca, & ibi in æternum parce!* Cum 2. Corinth. 4. certissimi simus, quòd in presenti, momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate, æternum Gloriæ pondus operetur in nobis. Et quòd *seminantes in lachry-*

*Mirè iusti
à Deo rapiuntur.*

Solatio debent nobis esse tribulationes.

lachrymis, in exultatione metēt. Ps. 125.

Optimè D. Chryf. homil. 4. ad populum Antioch. *Non sic semina delatus imber germinare & crescere facit, vt pietatis semen excitat, & vernare facit, ex lachrymis imber: hic animam detergit, irrigat mentem: doctrinæ germen breui progredi, facit &c. Non præsentem ergo spectemus tribulationem aut dolorem; sed orientem ex ipsâ utilitatem, & nascentem fructum. scilicet æternum gloriæ pondus. 2. Cor. 4.*

Tandem appositè pro nobis de cælo loquentibus D. Chryf. hom. 16. ad Heb. concludens ait. Quid mihi curæ, esse cælū, cum videam Deum cæli; cum ego efficiar cælum? veniemus inquit, ego & Pater, & mansionem apud eum faciemus. Ioan. 14. faciamus igitur animam nostram cælum; vt rapiamur in cælum à Deo cæli. Cælum autem solem habet; habemus & nos solem Iustitiæ. Imò & meliores cælo fieri licet; quonam modo? quando Dominum solis, & cæli habemus. Cælum ubique mundum est, sine maculâ, non in hyeme, non in nocte mutatur: proinde & nos, neque in tribulationibus, neque versutiis diaboli hoc patiamur; sed maneamus immaculati & mûdi. Cælum altū est, & multum distans à terrâ; hoc & nos faciamus, separemus nos à terrâ, & in excelsum leuemur, &c. Ita vt conuersatio nostra in cælis semper inueniatur; & tandem feliciter rapiamur obuiam Christo in æëra; vt semper cum Deo cæli esse, vi-

Pars II.

viuere, & regnare possimus.

Iam primum mobile gerere etiam typum Bonitatis Dei, vel inde patet; quòd, sicut cælum quotidie spatio, 24. horarum, super bonos & malos expansum oritur; sineque vllâ cessatione, non sui, sed rerum in sese conclusarum conseruandi causa vertitur mundoque continuâ, & mirabili vicissitudine, iam noctem quibusdam quidem pro quiete, aliis pro latibulo & solatio affert: tum diem, & gratissimam lucem pro labore & negotiatione restituit.

Ita Dei Bonitas & misericordia, super omnia opera eius teste Dauide Psal. 149. & 32. *Misericordiâ Domini plena est terra.* Ipse enim cum nō sit acceptator personarū; bonitatem, & solem suum super omnes, tam bonos quàm malos, quotidie oriri facit: hos quidem à malo auertendo, & patienter tollerando; illos verò in bono conseruando, & de virtute, in virtutem dirigendo.

Vnde obsecro, magis bonitas, prouidentia & misericordia Dei relucet, nisi ex illo: Deut. 1. *Portauit te Dominus Deus tuus, vt solet homo paruulum gestare filium in omni viâ per quam ambulastis.* Iterum Deut. 32. *Sicuti Aquila prouocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas suas; & assumpsit eum, atq; portauit in humeris suis.* Annè Deus maior bonitatis & prouidentix suæ, potuisset dare nobis argumētum, quàm filios Israël ita gestando in brachiis suis? Quod autem Deus

Primum mobile gerit typum bonitatis Dei.

Conceptus de bonitate Dei.

C

tunc

tunc temporis fecit, filiis Israël, hoc & modò facit, agitque cum Ecclesiâ & filiis eius. *Ecce enim maneo vobiscum vsque ad consumationem seculi.* Matth. 28. & Ioan. 14. *Non relinquam vos orphanos; In illo die cognoscetis, quia ego sum in Patre meo, & vos in me, & ego in vobis, &c.* Sicuti ergo primum mobile continuò vertitur supra nos, tegit, fouet & omnia quasi in mundo mouere censetur: ita & prouidentia Dei, bonitas & misericordia Domini, *super omnia opera eius: ea conseruando, fouendo in esse, & tuendo ab interitu.* Hinc optimè Clem. Alexand. lib. 7. Strom. *quomodo sol (inquit) non solum cælum, & totum mundum illuminat; super terram, & mare splendens, sed etiam per fenestram & paruum foramē; vel in intima penetralia domorum lucem emittit: ita Verbum (Christus) vndequaque effusum, vel minima respicit, &c.* Ad hoc optimè David Psal. 112. *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat & humilia respicit in cælo & in terra; suscitans de terra inopem, & de stercore erigens pauperem: vt collocet eum cum principibus; cum principibus populi sui: hoc est, cum Angelicis potestatibus in cælis, &c.*

Legatur Psal. 103. totus in prouidentia, & bonitatis Dei, commendationem & laudem exaratus. *Quam enim magnificata sunt opera tua Domine; omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua: omnia à te expectant; vt des illis escā in tēpore; dante te illis colligent; aperiente te manum*

tuam, omnia implebuntur bonitate, &c.

Itaque qui tantâ Dei bonitate abutuntur, fruuntur eâ quotidie, & tamen non agnoscunt, sed ingratisimos sese, erga Còditorem suum, è contrâ exhibent: illos David meritò dicto Psal. 103. *opertat cum peccatoribus; & iniquis, de terrâ deficere ita vt nō sint, ceu indignos huius luminis vlrâ, & vsurpatores operum & beneficiorum Dei.*

Tâdem optimè Damasc. in hist. Barlaam, & Iosaphat. c. 17. Si enim (inquit) nauis sine gubernatore nō potest subsistere; sed mox submergitur: & domus modica sine prouisore: mūdus quomodo constat tanto tempore, creatura sic magna, sic bona & mirabilis; sine gloriosâ quadam, & magnificâ, atque mirabili gubernatione, & sapientissimâ prouidētiâ? ecce enim cælum quātum tempus habet, & non denigratum est: terræ virtus, non est lassata tātō tempore, fontes non desierūt fluere, ex quo facti sunt: mare tot & tanta suscipiēs flumina, non supergreditur mensuram, & terminos suos; cursus solis & lunæ non mutantur: ordines dici, & noctis, non peruertuntur, &c. haftenus Damascenus; cui ego addo. Sed solus homo & peccator, indies in peius mutantur: hic in nouos & nouos cœnos peccatorū sese immergēdo; ille nunquam in eodem statu permanēdo teste Iob. Notent autem supradictam auream eloquentiâ D. Damasc. & ex enumeratione tot partiū, creaturarū, inquam,

*Solus homo
& peccator
maximè
mutabiles.*

Simile.

Notanda
pro Athei-
stis.

inquã impossibiliter sine Deo gubernatore, in tali ordine ita persisterium, Deum esse dubitare desinant, notent, inquam, omnes illi, quibus cor impiè obmurmurat, illud atheisticum: *non est Deus*; & quem oculis corporeis non cernunt; neque ob cordis duritiam etiam esse, & existere credunt; ex rerum continuâ serie, prouidentia, & gubernatione, palpant manibus saltem, si non corde & ratione, nisi palpabiles & exteriores tenebras olim cernere, & palpare velint æternas.

Ciceronis
sententia
aurea de
Deo.

Erubescant flocci illi homines, aut atheismum corde impiè fouentes; aut saltem nefariis factis, execrandisq; suis operibus profitentes: erubescant, inquam in corde obmurmurantes, & continuo illud ruminantes. *Non est Deus*. Et vel Gentiles audiant, omni fidei tamen lumine destitutos; quid hac in parte sentiant. Nota sunt, aurea Ciceronis verba, 2. de leg. Sit hoc (inquit) à principio persuasum hominibus, Dominos esse, ac moderatores Deos: eaq; quæ gerantur, eorum geriditione atque numine, eosq; optimè de genere hominum mereri; & qualis quisque sit, quid agat, quid in se admittat; quã mente, quã pietate colat Religionem; intueri, piorumq; & impiorum, habere rationem, &c. Et iterum, de diuinat.

Deorum (inquit) prouidentia, mundus administratur; uidemq;

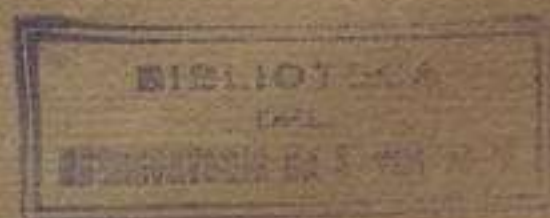
Pars I I.

consulunt rebus humanis: nec solum vniuersis, verum etiam singulis, &c. Et 3. de nat. Deor. Idem ait. Vt nec domus, nec res publica, ratione quadam, & disciplinã designatã videtur, si in ea, nec rectè factis præmiã extent ullã; nec supplicia peccatis: sic diuina in homines moderatio, profectò nulla est, si in ea discrimen nullum est bonorum & malorum.

Denique idem Cicero libr. 1. de inuent. Nihil autem melius omnium rerum, quàm mundus administratur: nam & signorum ortus, & obitus, definitum quendam ordinem seruant, & annuæ commutationes, non modò quadam ex necessitate, semper eodem modo fiunt; verum ad utilitates quoque rerum omnium sunt accommodatæ; & diurnæ, nocturnæq; vicissitudines, nulla in se vnquam mutatae quidquam nocuerunt. Quæ signo sunt omnia, non mediocri quodam consilio naturam mundi administrari. Quod si melius geruntur ea quæ consilio, quàm quæ sine consilio administrantur, nihil autem omnium rerum melius, quàm mundus administratur; consilio igitur mundus administratur, &c. Et ego subnecto, quo ergo consilio? non profectò meo, non tuo (atheista) non eorum denique qui aut Deum factis suis negant, aut supremum aliquod numen & Principium rerum omnium esse,

C 2

&

& existere corde non credunt; sed altiori consilio necesse est mundi hanc molem moderari, & nullis profectò argumentis, fortius impij eiusmodi stringi, & efficacius Deum esse conuinci confundique queunt, nisi ex stupendâ cælorum mole, ornatu, pulchritudine, ordine, & rerum; orbiumque cælestium moderatione, motu, admirandaque conuersione; & habitudine, siderum desumptis. Itaque ex cælis, machinaque vniuersi, sequenti Anagoge contrà atheos, demonstraturi sumus; nò solùm esse Deum, & supremum rerum aliquè moderatorem, in mundo; verùm & eundem vnicum esse in substantiâ; & Trinum in personis reuerà existere, neque plures vno Deo, vno modo esse posse.

Quibus potissimum argumentis athei stringantur.

ANAGOGE IV.

Primum mobile cæterosque cælos, & Sidera, Primum aliquem Motorem rerumque omnium moderatorem arguere.

Cælum primum mobile esse in sese vnicū, & simplicissimum; ingenerabile & incorruptibile, substantiæ immutabilis, subtilissimæ, nec à nobis visibile; rotundum, tria in sese continens puncta, nempe centrum medium; & duos polos, arcticum vnum, antarcticum alterum, &c. vnanimi cōsensu, docent, tam Astrono-

mi, quã Philosophi, vti videre est passim apud Aristotelem in libr. de cælo & mundo; & alios, &c.

Ergo cælum primum mobile, à Primo rerum Motore factum, suâ vnitatem, simplicitate, ingenerabili, & incorruptibili substantiâ, sui factoris Dei vnitatem essentia, & simplicitatem: rotunditate, eius æternitatem, & perpetuam existentiam optimè, suo modo exhibet. Tribus verò supradictis punctis in sese contentis, Trinitatem Personarum, in vnitatem Essentiæ eius, denotat. vti suo loco postea latius demonstrabimus.

Esse autem iam vnum aliquod Primum, & summum Ens, omnium entium cæterorū in mundo existētium primam & originalem causam, & totius vniuersitatis fontem Opt. Maximum: omnes clamant creaturæ, tum in aure cordis, & rationis humanæ; cum etiam apud Psalmistam Psal. 99. Scitote quoniam Dominus ipse est Deus, ipse fecit nos, & non ipsi nos. Et iterum Psal. 148. Quia ipse dixit & facta sunt, ipse mādauit & creata sunt: statuit ea in æternum, & in seculum seculi, &c. Iterum Psal. 101. initio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum, sunt cæli. Et Isaia 42. Hæc dicit Dominus creans cælos, & extendens eos: firmans terram, & quæ germinant ex ea: dans flatum populo, qui est super terram, & spiritum calcantibus eam. Et iterum Gen. 1. In principio creauit Deus cælum & terram.

terrâ. Et infinita eiusmodi loca in S. literis; Deo, ceu rerum omnium Primo Motori; fonti, & moderatori totius vniuersæ naturæ, primum omnium principium tribuentia, inuenire est. Cùm ergo nemo det, quod non & ipse prius habet; quomodo possibile est, Deum potuisse rebus omnibus esse, vivere, & existentiam dedisse; nisi ipse prius infinitè perfectius hæc omnia in sese, suaque naturâ & essentiâ habuisset? sanè lumine fidei, cæteroquin prius, homoque gentilis & Ethnicus, Seneca inquam; hoc idem axioma æternæ veritatis esse; vnumque rerum omnium Principium, causam & moderatorem, ex cælorum immensâ machinâ, cursu siderum; & rerum naturalium ordine, tam mirabili agnouit; conclusit, & inuenit: sic enim inquit.

Superfluum est, velle demonstrare opus hoc immensum, quale est mundus hic, Governatore destitutum esse: cursus enim, & recursus stellarum, à casu esse non potest. Imò tacendū omninò non est, velocitatem istam ab æternæ legis imperio procedere. Hæc etiam tanta abundantia rerum, quæ in terra & mari nascuntur, tantus clarissimarum stellarum splendor, quæ ordinariè lucent, & ordo iste, tam certus, non fiunt casu, sed maximo consilio. Videmus etiam, grauissimum terræ pondus, in infimo loco stare immobile: videmus quomodò cæli tantâ veloci-

tate, circum illam voluantur: mare quomodo in eius vallibus se colligit, terrâ fecundans, & quod tot fluminibus, quæ se in illud exonerant, autem non redundat. Neque minùs mirandum est; videre ex tam parua semine, tam magnam nasci arborem: videre etiam fluxum & refluxum maris, tam latè se extendentis, & mox sese recolligentis; idque cùm minori aut maiori impetu, secundum incrementum, & ascensum Lunæ, cuius arbitrio oceanus mouetur, & regitur. hæc Seneca.

Ex quibus omnibus tandem vnum harum omnium rerum Governatorem & Principium, adeoque Deum esse concludit, omnibus supradietis creaturis & rebus, esse, motum & existentiam tribuentem. Vide ergo quid profuerit Senecæ, cælorum siderum; & aliarum naturalium creaturarum cognitio, & consideratio? Seneca igitur optimè opera Domini intellexit, quidque rationis, humano dictamini, continuò acclamarent probè nouit: nempe illud Dauidicum, & Deificum; *Ipsè fecit nos, & non ipsi nos, &c.*

Qui autem nolunt cum Senecâ, opera Domini intelligere à summo rerum opifice destruètur; eo ipso, quod non intellexerint opera Domini, audi Psalm. 27. *Secundùm opera manuum eorum tribue illis, redde retributionem superbis; quoniam non intellexerunt opera Domini, &c.*

Quibus viis
Seneca ad
agnitionem
Dei perti-
gerit.

Quid Seneca
profuerit
astrorum
cognitio.

Superbos esse illos, qui nolunt summo rerum Conditori deferre gloriam; eum agnoscere renuunt, sed cuncta casui & fato attribuunt dubium non est: tales autem à Seneca, Aristotele, & Cicerone, aliisque sexcētis ethnicis sapientibus, Deum ex creaturis, & cursu astrorum agnoscentibus, fore suo tempore accusandos, confundēdos; & tandem etiam condēnandos, extra controuersiam est. Audiant eiusmodi atheistæ, quid Dominus comminetur Sap. 5. *Accipiet armaturam & lus illius, & armabit creaturam ad ultionem inimicorum, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.* Sanè insensati meritò illi censendi sunt, qui veluti bruta animalia ex nullâ creaturâ Deum dispiciunt. Hinc rectè terrarum orbis in die iudicij, contra tales impios aduocabitur, inque testem assumetur à Deo, eò quòd iis solus telluris globus sufficienter inculcauerit, per tot variarum creaturarum specierumq; in sese contētarum exhibitionem; esse nempe harum omnium vnum aliquem Conditorum & moderatorem rerum.

Cicero quid ex inspectione mundi concludat.

Dixi Senecam & Ciceronem contra generationem hanc atheisticam in die iudicij consurrecturos, eamque condemnatos, eò quòd hi Deum esse, & existere, è creaturarum cœlorumque inspectione sufficienter concluderint, & cognouerint: illi verò minimè cognoscere eum per visibilia facta

voluerint: audiant & obstupescant Ciceronem lib. de Nat. Deorum ratiocinantem, quid ex inspectione mundi concludat.

Fortè fortuna, inquit, iter agēs quispiam in montibus & nemoribus densis, offendit in solitudine domum egregiam, aut arcem munitissimam. Ingressus, mirâ industriâ constructam cernit, columnas marmoreas, arcus solidissimos, testudines excelsas, variis refertas figuris. Laquearea, & tigna auro fulgentia. Neminem ibi conspicit: illusionemque ibi suspicatur. Attamen, audit strepitum deambulantium sursum, & colloquētium. Si superiora domus petens quæreret: obsecro, quis has amplissimas, magnificasque ædes in hoc deserto construxit? respondereturque ei, nullius opera extructa est hæc vastissima moles, sed ex ingentis filicis, ad ima deuoluti parte mediâ, admiranda hæc quam cernis fabrica, exsurrexit: nonne risum, & somnia iudicaret ista? At si diceretur huius amplissimi palatij auctor Rex Potentissimus est, modò in superiori suo conclauis agens, atque aliorum declinans conspectum, donec tempus adueniat oportunum. Hæc certè vero similia, & rationi magis conformia diceret. Itaque ingreditur homo *simile* mo mundi huius desertum; videt vniuersi fabricam scitè, & firmiter constructam, quatuor columnis, quæ sunt quatuor elementa, quibus

› quibus sustentatur, innixam: cæli
› admiratur fornices, & testudines,
› auro fulgentes luminibus, quæ sũt
› sidera micantia: Audit in supernis
› tumultũ, fulgura, tonitrua, alios-
› que strepitus. Haud dubiè apud se
› ita ratiocinabitur: Ista non fiũt ca-
› su, vt volebat Anaxagoras, sed
› horum Auçtor in superioribus
› degit, sapientiã suã vniuersi ma-
› chinam rotans, & gubernans, &c.

Hæc Cicero, in confusionem multorum, etiam Christiano nomine insignitorum, etsi intus atheismo tinctorũ; indelebili, mortalium mentibus memoriã, æternitate planè dignã, reposuit. Tollat ergo vel Cicero & eradicet hic ethnicus & gentilis homo, è multorum Christianorum hominum cordibus, impiissimam illam atheisticam radicem, *Non est Deus.*

*Aristoteles
atheos con-
fundit.*

At pro maiori corroboratione, scilicet è rerum naturalium inspectione, & cõsideratione maximè cælorum, illicò etiam statim posse, & debere cognosci, esse aliquem summum moderatorem, & rerum Motorem Primum; peripateticorum princeps, Aristoteles accedat, suamque sententiam proferat. *Nam si quis (ait) ex tenebris prodiret in hæc lucem cæli, & mundi, quem nunquam antea conspexisset, nec de illo audiuisset: consideraret autem cursus astrorum; rerumque actiones: nullo penitus modo dubitaturum hunc, quin hæc omnia cura, consilioque tenerentur, principis sapientissimi, & potentissimi, &c.* Hæc Aristoteles. Ex

quibus atheistarum, & gẽtilium, iustissima condemnatio, in die illã tremendã futura, haud obscure concluditur.

Enimuerò si summũ aliquod ens entium, ex entibus creatis, & visibilibus aliquem necessariò, immensum & inuisibilem moderatorem, facillimum (vt iam ex Seneca, Cicerone, & Aristotele visum & probatum) fuerit elicere, & concludere; haud magis difficile erit, eundem etiam quem cæli immensã suã amplitudine, & pulchritudine infinitum, sapientissimum; & omniualentem arguũt; omnes creatæ, rerumque species Optimum Maximum proclamãt; astratũ matutina, cùm vespertina, tacitè lucem inaccessibleem prædicant: ipsa denique mentis humanæ ratio, velut omnibus & vbique necessariò ita & sibi intimè præsentem, naturali quodam instinctu edocta palpat: eundem inquam, haud difficilius erit, tam ex pulchritudine quàm bonitate, & ordine rerum, Optimum & Maximum iam ita cognitum; pro tali etiam reuereri, amare, & colere.

*Facillimum
esse Deum
cognoscere
ex creatu-
rarum in-
spectione.*

Impossibile namque videtur, mentem nostram non statim etiam naturali quadam inclinatione, toto impetu ferri debere in bonum à se iam cognitum. Voluntas namque suaptè quasi naturã, in bonum ab intellectu sibi propositum, & iam præcognitum fertur. Nullus ergo nec atheo-
rum,

rum, nec gentilium, nec atheizantium, in die illa vniuersali, factorum nostrorum discriminatore, excusatus esse poterit, se nempe Deum Optimum Maximum, etiam sine Euangelizante sibi, si uouisset, non optimè cognoscere, cognitum amare, amatum reuereri; veneratumque, iuxta præscriptas, ab ipsâmet naturâ, sibi leges, vitâ compositâ colere potuisse: id quod ex sacris literis demonstratur; Deum nempe, nulli suâ gratiâ, qualicumque, deesse. Isaia 40.

Numquid nescis, aut non audisti? Deus sempiternus Dominus qui creauit terminos terræ, non deficiet, neque laborabit; nec est inuestigatio sapientiæ eius. Qui dat lasso virtutem: & his qui non sunt, fortitudinem & robur multiplicat, &c.

Vides quâ ratione Altissimus, etiam eos qui quasi non esse censentur (quales profectò censendi sunt atheistæ, & gentiles) ad sese cognoscendum, & amandum corroboret?

Argumentum contra atheos. Sed tale formes contra atheos, ex super allatis, Cicerone, & Senecâ, argumentum, ad conuincendum necessariò debere esse, ens aliquod sapientissimum, totam hanc spectabilem rerum machinam, moderans, & gubernans.

Quæcumque melius reguntur (inquit Cicero) Consilio reguntur, At mundus pulcherrimè, & melius omnibus regitur; Ergo Consilio regitur: & consequen-

ter non casu, aut fortuito, ergo Summum quoddam est ens, summo consilio omnia sapientissimè gubernans.

Aliud argumentum ex Aristotele desumptum quoque placeat audire, quo vnum primum, rerum cunctarum Motorem optimè probat: nam

Quæcumque mouentur, ab alio mouentur,

At cælum, & astra &c. mouentur: ergo ab alio.

Ne autem detur processus in infinitum (qui nullo modo est dabilis, aut in rerum naturâ imaginandus) necessariò; ad aliquem Primum Motorem deueniendum erit, à quo omnia quæ mouentur, motus sui incrementa accipiant. Ex hoc ergo optimè & philosophicè concluditur, esse nempe in mundi huius vniuersitate, & machinâ admirandâ; aliquem admirabilem, primum, & supremum motorem, causamque independentem; à qua cuncta quæ cælorum terminis & ingenti vastitate clauduntur pullulent, dependeantque, suumque principium, viuere, & esse hauriant. Hæc Apostolus Hebr. 11. velut prima fidei nostræ elementa & fundamenta his verbis nobis inculcat: *credere oportet accedentem ad Deum quia est* (id est in hoc mundo) *& inquirentibus se remunerator sit, id est in altero sæculo, æternus præmiator.*

Iam si aliquis sit, qui primò omnia mouet, vel erit ab alio dependens, *Argumentum stringens atheos.*

pendens, & se superiore motore, vel independens à nullo: si primum; non erit ipse ergo primus motor (sicque in infinitum procedendo nullus primus motor esset reperiendus) si secundum (id est, quod à nullo suâ essentiâ, & virtute motrice, quâ cuncta mouet immotus, dependeat). erit is primus motor & necessariò Deus, primâque causa, fons & origo omnium rerum, causarumque inferiorum.

Optimè Lactantius libr. 1. superiora omnia, ex rerû effectibus desumptis argumentis, confirmat & corroborat. *Nã nemo (inquit) est tam rudis, tam feris moribus, quin oculos suos in cælum tollēs: tametsi nesciat cuius Dei prouidentia regatur hoc omne quod cernitur, aliquem tamen intelligat, ex ipsa rerum magnitudine, motu, dispositione, constantia, vtilitate, pulchritudine, temporatione: nec posse fieri, quin id, quod mirabili ratione constat, consilio maiori aliquo sit instructum.*

Ætiopis quidam gentilis, cæli tamen inspectione, Deum esse concludit.

Quod verissimum quidem esse, exemplo cuiusdam Ætiopis (sicut plerique sunt) rudissimi, conuincitur, qui (viti à fide dignis accepi) dum in Hispaniâ, quondam sudâ nocte, cælum tot luminibus, faculis, stellis, & lunâ, tam mirè ornatum, fortè intuitus esset; præ merâ admiratione in hæc formalia prorupisse dicitur, *He que gran Señor deue de ser esse, quien ha hecho tan lindo pauellon, &c.* hoc est, heu, quantus Dominus debet is esse, qui fabricauit tam ornatum

Pars II.

& mirabilem papilionem & tentorium!

Vides ergo quidnam possit cæli inspectio, eiusque consideratio, etiam apud gentes quibus nedum notus est Deus. Et ergo verissimum esse, illud Dauidicum: *Cælos enarrare gloriam Dei, & opera manuum eius enuntiare firmamentum patet.* Tandemque indubitatum, etiam per visibilia facta, inuisibilia Dei conspici: hacque scalâ & gentiles, ad agnitionis Dei Ter Optimi Maximi culmen scandere facile posse, si velint; imò velint nolint, debere: cum rationis dictamen, rerum naturalium intuitu, non possit non indigitare eis, aliquam horum omnium visibilium causam inuisibilem, primam, Opt. Max. à nullâ aliâ superiori causâ dependentem. Audi Ciceronem, &c. de leg. *De hominibus (inquit) nulla gens est, neque tam immansueta, neque tam fera, quæ etiamsi ignoret qualem Deum habere deceat, non tamen habendum esse sciat.* Et hæc est ratio, cur inter tot innumeras nationes quantumcumque barbaras, nulla tamen sit, quæ non aliquam vim diuinam, ensque sibi, & cunctis rebus superius agnoscat (etsi quod, aut quale illud sit, non plenè cognoscat) idque aliquo cultus genere reueretur, honoret, & colat. Causa est, quòd Deus amantissimus, menti humanæ, nescio qualem inclinationem, reuerentiam, & obseruantiam sui, naturalem impresserit,

Rerum naturalium inspectio potentissima hominem inducendi ad agnitionem Dei.

rit, ceu erga Patrem rerum, & bonorum omnium fontem, & datorem; quem mala perpetrando, etiam gentes ultorem iustum pertimescant, formident, horreant, sicque à malis auertantur: precibus, cum iratum sibi sentiāt, placare, & in afflictione, erumnisque suis, ab eo opē implorare valeant; sicque ad bonum alliciātur.

Hoc verissimum esse, suo nos exemplo edocuere tum diuersæ gentilium nationes, cum verò maximè Romani; infinitos sibi Deos fingentes, quos non tam formidarent in malè agēdis, quàm in prosperis colerent, in aduersis aut consulerent, aut placarent.

Ita quoque Athenienses: quòd tempore Passionis Domini Seruatoris nostri, præter rerum ordinem, (instante quidem Plenilunio) formidabili illa eclipsi vniuersali, solare lumen toti terrarum orbi abreptum cernerent, lucemque meridianam tãto prodigio, tamque subitò in densissimas, ceu acheronticas tenebras commutatam, horrerent (quapropter & S. Dionysium Areopagitam hæc cernendo, exclamasse ferunt: *Aut Deus nature patitur; aut mundi machina dissoluetur*) Aram erexerunt, hac inscriptione in fronte depictam. *Ignoto Deo.*

Cum enim, tam formidolosum prodigium, non tam dicti defectus luminarium cernerent, quàm tantâ concussione, totam telluris machinam nutare, tre-

mere, & præter rerum ordinem ita agitari viderent, quasi loci sui naturalis iam pertesa & impatiēs, aliunde, ingenti fragore, boatu, & tonitruorum mugitu, sese librare, & agitare vellet; impossibile esse rati sunt, hæc casu, & fortuito euentu euenire; sed necessario impulsu alicuius superioris Agentis, totius rerum molem moderantis voluntate, eiusque ad id pro-uocata indignatione, orbi contingere debere.

Hinc & Apostolus Gentium Doctor, postmodum Areopagum, Euangelium disseminandi gratiã veniens, dictæque Aræ inscriptionem legens, magnoperè miratus, inde quidem suæ prædicationis exordium sumpsit; eisque (quod quidè contra philosophica principia) ex ignoto, notū Deum deduxit & demonstrauit; dum sic eos affatur: *Viri Athenienses, &c. præteriens videns simulacra vestra, inueni & aram, in qua scriptum erat. Ignoto Deo. Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuncio vobis. Deus qui fecit mundum & omnia, quæ in eo sunt, hic celi & terræ, cum sit Dominus, non in manu factis templis habitat, nec manibus humanis colitur, indigens aliquo, cum ipse det omnibus vitam & inspirationem, & omnia, &c.*

En quo argumento Apostolus cœperit Athenienses adoriri, eosque ad credendum vnum Deum, &c persuadere? nempè, ex creatione cæli & terræ; probè sciēs, argumenta è rerum naturalium ordine, dispositi-

dispositione, & mirabili consensu, administratione, moderatio- neque mundanæ machinæ petita, suapte naturâ, esse prægnantissima, & omnium ponderosissima, ad conuincendum gentes; ea quæ in rerum vniuersitate fiunt, non casu, fortuitoque, sed supremi alicuius primi moderatoris nutu, consilio, potentiâ, & administratione fieri.

Legatur Clemens Romanus, quomodo Princeps Apostolorum Petrus, quâve ratione, & quibus argumentis Simonem Magum conuicerit, quibusque rationibus, Clementis Pater gentilis, ad fidem persuasus & perductus fuerit; tum à Clemente suo filio, cum à Petro ipso, &c. & illico apparebit, quidnam astrorum cursus consideratio, eiusque cognitio nobis prodesse queat, in conuertendis gentibus.

ANAGOGÉ V.

Deum unicum tantum, neque plures esse posse in rerum natura, tum cali cursu, motuque astrorum, cum etiam aliis naturalibus rationibus conuincitur.

DEum Ter Opt. Max. rebus patratis coexistere, quin & præexistere, ac necessariò velut summum moderatorem præesse, superiori parte satis demonstra-

Pars II.

tum habemus: Præstat ergo iam eum etiam unicum tantum esse probare.

Quod ut fiat, notandum est: cæli astrorumque cursum iam ab origine rerum, semel à Primo Motore conceptum suum motum, & impressum impetum, nunquam vel minimùm cohibuisse, aut interrupisse: sed potiùs admirando ordine, iucundissimâ harmoniâ, stupendaque concitacione, hætenus perpetuò continuasse, legesque motus sui, sibi à naturæ Auctore semel latas, statutaque, neque hilo violasse: id quod profectò in tam vastissimâ mole, & machinâ, non tam admiratione, quàm consideratione dignissimum; vel ideò, quòd inde potissimæ diuinæ potentia, bonitatis, prouidentia; & erga misellos nos terricolas, immensi illius amoris, & curæ, argumenta vltro sese offerant, menti que humanæ velit nolit ingerant.

Quis enim videndo cælos, & astra tanto ordine, perpetuò conuertit; tantâ promptitudine, nunc quiete, & tenebras Phæbo abrepto, nobis afferre; nunc gratissimum diem, lucemque mundo, solis ortu lætissimè restituere: an-

Calorum motus, ordo cursus & ortus astrorum muta voce prædicant Deum.

D 2

ne

ne hominem, cum leone leonem procreare, &c. & sexcentas denique rerum species producere: quis inquam hæc à cælis astrisque indies fieri cernens, non secum concludat, non tam ab aliquâ unicâ, superiori; causâ motrice, & moderatrice fieri, quàm alicuius gratiâ fieri? At cuius? profectò non alterius quàm hominis. *Omnia enim subiecisti pedibus eius*, inquit David, &c. Si omnia subiecit nobis, ergo & cælorum cursum nostri, non gratiâ ipsius Dei, ordinatum; aut Angelorum, qui nullo motu astrorum per se indigent; neque brutorum, neque alterius ignobilioris creaturæ, sed solius hominis causâ factum. Vide ergo, quid etiam gentilis homo ex solo intuitu, & consideratione cursus cælorum, atque astrorum, naturali quadam ratione aduertere, & colligere possit; nempe, talem motum primò, non nisi à summo aliquo primo moderari motore, nec non debere etiam à causâ supremâ aliquâ, in suo esse conseruari. Secundò, reuera non etiam nisi solius hominis gratiâ fieri. Adeoque tandem concludet; ergo & Deum, & cælos, & astra, hominis gratiâ, continuò occupari; hinc optimè Cicero de responsis Aurisp. *Quis, inquit, est tam vecors, qui cum respexerit in cælum, Deos esse non sentiat? & ea quæ tanta fiunt, ut vix quisquam arte ullâ, ordinem rerum ac vicissitudinem persequi possit, casu fieri putet?*

Quid ergo homo in reciproca-tionem tantæ gratiæ, tantæ curæ, tantique Dei erga sese amoris, & sollicitudinis, reponere debeat, cæcus est qui non videt: nempe, totum quod est & quod habet, se Deo debere, &c. Vide ergo nullum esse qui solius naturæ intuitu, suam erga Deum Ter Optim. Max. obligationem, rationis saltem dictamine colligere non possit. Sed ut ad institutum nostrum redeamus:

Deum nempe unicum esse, te-
statur unicum primum mobile, unicum firmamentum, vnus mundus, & rerum machina, vnus sol, vna luna, vnus Rex in Regno, vna mens in homine; & aliæ sexcentæ creaturæ nobis tacitè vnum tantum Deum acclamantes & inculcantes.

Deum unicum esse quid arguat.

Et primò vnum tantum esse Deum; sacræ literæ docent Deut. 32. *Videte quod ego sim solus, & non est alius Deus extra me*, &c. Cor. 8. *Scimus, quod nullus est Deus nisi vnus, qui solus potens Rex Regum, & Dominus Dominantium*. At probatur etiam ratione naturali.

Si plures essent dii quàm vnus, necessariò per aliquid deberent differre; & consequenter vnus vnum quid haberet, quo alter caret (alioquin non differrent) iam illud quod vnus habet, & alter caret, vel erit perfectio aliqua, vel imperfectio, utpote vel maior potentia, sapientia, bonitas & pulchritudo, &c. vel minor: si primum,

mum, iam is Deus qui destituitur illâ perfectione, eo ipso non erit Deus; quòd habeat superiorem & perfectiorem se, & ipse illâ perfectione destituatur (cùm oporteat Deum summè perfectum esse, quo melius, maius, & perfectius nil possit cogitari.) Si secundum, cùm in Deum nulla cadere possit aut debeat imperfectio, iam eo ipso non erit Deus, quòd imperfectiois aliquâ notâ sit fœdatus.

Quod si verò dicas nullū differre ab altero: erit ergo vterque omnipotens, æquè sanctus, æquè bonus, &c. ergo duo omnipotentes, quod si hoc: quæro (cùm omnipotentia vocabulum nil à posse prorsus excludat) num vnus alterum Regno suo possit pellere, & priuare nec ne? si possit, ergo Regno pulsus non erat omnipotens, alioquin alteri non cessisset: (par enim in par sibi non obtinet imperium.) ergo neque Deus in alterum Deum, &c.

Iterum, si plures vel duo essent Dij, vterque esset ergo, vel non esset in agendo liber, & ab altero independens: si esset; ergo vnus aliquid posset velle fieri, quod alter fieri nollet, & contra nolle, quod alter fieri vellet: cumque vterque sit ab altero independens, & omnipotens, ergo aliqua res ab vno fieret, & ab altero æquali potentia resistente, fieri impediretur; vnum ergo aliquid simul & semel fieret, & non fieret: at hoc

Pars II.

cùm implicet contradictionem, sitque in sese (vt ita dicam) *infieibile* & impossibile: impossibile ergo etiam erit, esse posse duos aut plures Deos.

Dices, ergo in SS. Trinitatis *Obiectio*, mysterio, non erit omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus sanctus. Non Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus, &c. Respondeo negando consequentiam: nam cùm in diuinis vna omnibus tribus *Solutio* Personis, & communis sit natura atque essentia diuina, erit ergo etiam neutraliter omnibus tribus Personis eadem, & communis Deitas ac omnipotentia, idem velle & nolle: hoc est, non ideo alia erit potentia Patris quàm Filij, & huius quàm Spiritus sancti: non alia, inquam, neutraliter; sed essentialiter eadem, licet personaliter & formaliter suo modo distincta: enimuerò, voluntas, verbi gratiâ, Patris mittētis filium, & filij missionem acceptantis: Iterum Patris, crucifixo filij castigare volentis, & filij pro iis deprecantis, formaliter non est eadem, licet essentialiter indistincta, vt benè docent Scotistæ, in primum Sententiarum, &c.

Manet ergo vnum esse omnium Supremum caput, vnum Dominum, vnum moderatorem totius molis vniuersi.

ANAGOGÆ VI.

*Cælum primum mobile Deum
in unitate Essentia, Trinum
in Personis exhibere.*

PRæcedentibus diximus, primum mobile cælum tria in sese continere puncta; nempè centrum medium, duosque polos: arcticum vnum, antarcticum alterum; subque illis polis diuersos degere incolas; arcticos quidem, sole in Arietis principio vsque ad Libram demorante, perpetuâ lucis dieique iucunditate recreari; è contra verò antarcticos nocte & tenebris premi, omni que penitus luce destitui, donec sol Virginis signum egrediatur.

Primi mobilis tria puncta, hoc est centrū, & duo poli SS. Triadis typum gerunt.

His positis, cum in cunctis creaturis, suo modo SS. Triadis, vestigia, suapte quasi naturâ sint impressa, vt docet Theologi; ideo bene inspicienti primum mobile cælum, etsi vnicum & simplicissimum, tria tamen inter sese distincta puncta concludens, haud subtypum obscure SS. Triadis repræsentabit.

Quis enim dubitat, in cælo illo Deitatis immenso, simplicissimo, vnico, ingenerabili, & incorruptibili; tres esse punctos indiuisibiles, inperscrutabiles, inuisibiles, nullius prorsus compositionis capaces, sed simplicissimos, quibus cuncta tamen in rerum natura subiiciuntur: arcticum quidem

repræsentare Patrem æternum, ingentum; antarcticum, filium Genitum; tandem medium inter vtrumque, ceu centrum totius diuini huius cæli, Spiritum S. verè cætrum medium inter vtrumque, Patrem nempè & Filium, eò quòd nexus sit vtriusque & Amor.

Sicuti enim nullum potest dici centrum, seu punctum medium, nisi inter duos terminos medium obtineat, & ad vtrumque relatiuè sese habeat; sic Spiritus sanctus procedens à Patre & Filio, eo ipso eorum dicitur nexus, quòd ad vtrumque relatione quadam æternâ, & processiuâ sese habeat. Ita docent Theologi, & fides nostra; asseritque sanctus Athanasius suo Symbolo. *Pater à nullo est factus, nec creatus, nec genitus, nec procedens: Filius à Patre solo est, non factus nec creatus, sed genitus: Spiritus sanctus, à Patre & Filio, non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.*

Spiritus S. Patrem inter & Filium quasi centrum medium.

Itaque vti tres isti puncti, in vnico & indistincto, vel indiuiso cælo primi mobilis, reuerà tamen inter sese distinguuntur, ita vt vnus non sit alter, sed in suo, & cum suo cælo vnum quid constituent: ita Pater, Filius, & Spiritus sanctus, reuerà etiam vnus non est alter, sed inter sese realiter distinguuntur; etsi in Essentia vnâ, sint vnum quid neutraliter, seu substantialiter.

Insuper, vti super duobus polis arctico, & antarctico, cætroque vniuersi medio, tota cæli machi-

na

na vertitur perpetuò, illiq; poli, & centrum sunt puncti inuisibiles & indiuisibiles: sic tota creata machina, suprâ centrû vniuersi (bonitatem scilicet Spiritus sãcti) & duos polos mundi, (nempè potentiam Patris, & sapientiam Filij) perpetuò voluitur. Quia potentiã Patris, sapientiã Filij, & bonitate Spiritus sancti, tota rerum moles coalescit, conseruatur, gubernaturque: haud aliter, ac totum cælum, circa centrum, super polos mundi perpetuò conuertitur, ac conuoluitur: sicque res cunctæ, suo in esse, virtute dictæ conuersionis persistunt, & conseruantur.

*Conceptus
in signis.*

Aliter duo poli mundi cælique applicari possunt Iustitiæ & Misericordiæ Dei. Et verò sub polo Iustitiæ seuerissimæ Dei, habitant olim populi illi ante, & post diluuium, nec non & Synagoga Iudæorum; quousque? dico sex integris signis, seu mensibus: hoc est 6. mundi ætatibus, quo tẽpore perpetuò luce, sole Iustitiæ (nondum enim Verbum incarnatum fuerat, nec Christus venerat illuminare omnem hominem in hoc mundo) fuere illi populi priuati; nec quidquã aliud, quàm tenebras & umbras (hoc est non nisi nudas figuras, iam iam exorientis solis Iustitiæ) viderunt: tantisque sub illo polo rigoribus diuinæ Iustitiæ fuere subiecti, vt multi eorum interierint.

*Exempla
diuini
rigoris erga*

Cuius rei exemplo esse poterit, vniuersale illud diluuium totum

mundum inundans, omneque ^{mortales} genus humanum, paucissimis ^{ante legem} ex-^{gratia.}ceptis, fluctibus suffocans. Gen. 7.

Iterum terribilis illa Sodomæ & Gomorrhæ subuersio, atque conflagratio. Gen. 19. Item Num. 21. dum Dominus ob murmur populi, contra se & Moysen factum, ignitos in eos immisit serpentes.

Denique etiam experti sunt diuini furoris rigorem, tot millia hominum, in deserto miserè extincti, 40. annis in eo aberrantes donec omnes essent sublati, adeo vt ex tanta multitudine, duo solummodò introducti fuerint in terram promissionis, videlicet Caleb, & Iosue, vt videre est Numer. 32.

At quamdiu tanti rigoris, notisque tam seueræ & horribiles tenebræ diuinæ Iustitiæ durarunt? ^{Conceptus.} sanè eousque, donec sol Iustitiæ, Christus Dominus noster, superatis sex iam mundi ætatis signis, tandem signum Virginis, *Incarnatione* ingressus, denuò Natiuitate suã illud egrederetur; Illudque vndique ab Angelis in cælis, & ab hominibus in terris, ad laudem illius Deiferi signi (B. B. Virginis) insonaret. *Felix namque es sacra Virgo Maria, & omni laude dignissima; quia ex te ortus est sol Iustitiæ, Christus Deus noster, &c.*

Quo factò tandem Lucifer suã gratissimã luce, toti terrarum orbi lætissimè illuxit; Ille inquam Lucifer, qui amictus lumine, sicuti vesti-

vestimento Psal. 103. *nescit occasum, ut benè cantat Ecclesia; videlicet Christus, utpotè lux vera, illuminatura omnem hominem venturum in hunc mundum, Ioan. primo. Ille Lucifer, inquam, qui 1. Tim. 6. habitat lucem inaccessibilem; & in quo tenebræ non sunt vllæ, &c.*

En quàm insigniter tunc orto sole Iustitiæ, adimpletum est illud quod in mediæ noctis tenebris (legis illius antiquæ.) Psalmista ad exhilarandum, & solandum omnes mæstos decantabat. Psalm. 111. *Exortum est in tenebris lumen rectis: Et Psal. 4. signatum est super nos lumen, vultus tui Domine.* Item Psalm. 88. *Domine in lumine tuo ambulabimus.* Et Isaia 9. *Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. Et habitantibus in regione vmbrae mortis, lux orta est.* Itaque Isaia 60. *Surge & illumina, & letare Ierusalem, ô Ecclesia, quia venit lumen tuum, &c.* Ambulemus ergo iam dum lucem habemus. Ioan. 12. *ne nos tenebræ comprehendant, quia qui ambulat in tenebris nescit quò vadat, etenim breuî forsan luce hac gratiæ, mundus erit priuandus, quando? tunc nempe quando Christus sol Iustitiæ Libræ signum ingressus; unicuique redditurus est iuxta opera sua, siue bonum siue malum, teste Apostolo, eo scilicet tempore, dum in Libræ existens tremendo illo signo (Iudicij) in iustitia apparebit in conspectu nostro: Psalm. 16. Tum iis qui sub polo arctico, id est, in pompis & delitiis huius sæculi,*

*Christus
sol Iustitiæ
quomodo
signum Li-
bræ ingres-
surus.*

maximè fuere exaltati, diebusque & luce vitæ suæ, sine fine peccando abusi, superueniet interitus, noxque nunquam finienda: priuabuntur sole Iustitiæ sine spe eum recuperandi, perpetuò ad antarcticum infernalem polum relegandi. quod haud obscure insinuat Dauid Psalm. 57. *Ad nihilum deuenient, tamquam aqua decurrens: intendit arcum suum & infirmentur. Sicut cera quæ fluit auferentur: supercecidit ignis & non viderunt solem.* Vbi solis & gratissimæ lucis loco, ignem inextinguibilem sine luce, tenebras sine solatio, perpetuasque confusiones experientur.

At cur tantus, inquires, ignis in inferno flagrat? in promptu causa est: enimuerò, uti populis sub antarctico constitutis (cum sex mensium spatio solari luce priuentur) loco solis, ignis substituitur, quo rigidi frigore calefiant: sic etiam, cum damnati, solis Iustitiæ, (Libram eo ingrediente) uti diximus, lumine sint priuandi, & ad antarcticum, infernum, relegandi; congruum esse videtur, ut quibus sol Iustitiæ perpetuò est abreptus, iis quoque perpetuus è contrà ignis substituat, iuxta illud Isaia 66. *Ignis eorum non extinguetur, &c.* Iterum, *ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima.* Deut. 32. *Qui ignis damnatis, officio solis fungetur: heu! non lumine, non claritate, non iucunditate; sed calore nimio, infinito.*

Quod

*Cur tantus
in inferno
ignis fla-
gret.*

Sol Iustitiæ
quando in-
gressurus
signa hy-
berna.

Quod verò omnem miseriam illorum populorum, ad polum infernalem relegatorum auget, est; quod sol Iustitiæ, & iræ Dei furor, mox ex Librâ, Iudicio peracto, ingressurus sit Scorpionem, Sagittarium, Capricornum, & Aquarium.

Conceptus
iucundus.

Scorpionem quidem & Sagittarium, quia Dominus, Deut. 32. *Congregabit super eos mala, & sagittas suas completurus est in eis: tunc quando consumendi sunt fame, deuorandique ab auibus, & serpentibus (infernali- bus bestiis, quales sunt Scorpiones) morsu amarissimo, teste S. Scripturâ eodem loco.*

Denique Ps. 7. Deus dudum peccatoribus minatus fuerat, se in Sagittarij signo (furoris sui) nisi conuertantur, cum illis congressurum: (Heu congressum tremendum, & nunquam finiendum!) sic enim ait Dauid: *Nisi conuersi fueritis, gladium suum vibrabit, arcum suum tetedit (eniam iam Sagittarium, à sole Iustitiæ, contra peccatores pugnaturus ingrediendum) & parauit illum; & in eo parauit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.*

Tadem Ecclesiastici 39. aperte ingressus solis Iustitiæ in Scorpionem, contra impios ostenditur. *Ignis, grando, fames & mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt: bestiarum dentes, & Scorpy & serpentes, rophæa vindicans in exterminium impios, &c.*

Christus sol
Iustitiæ
quando im-
piis in Ca-
pricornio.

Denique populis illis antarcti- cis infernalibus, sol Iustitiæ erit in Capricorni signo, dum Matt. 28.

Pars II.

collocaturus est eos ad sinistram cum hædis & hircis infernalibus: quod haud obscure Zach. 10. in- nuatur. *Super Hircos visitabo, &c.* Cumque Capricornus sit animal semper alta petens, & ascendens, & sol in Capricorno existens, etiam semper ascendere dicatur; hinc damnatis loco solis, ignis subro- gatus etiam *ascendet semper*, impel- lente eum vento & Spiritu furoris Domini, teste Dauide Psal. 17. *Ascendit fumus in ira eius, & ignis à facie eius exarsit: carbones succensi sunt ab eo.* Atque Ioël. 2. *Et ascendet factor eius, & ascendet putredo eius, quia superbe egit.*

Denique Jerem. 48. *Contrita est Moab (hoc est gēs infernalis) Moab enim idem est dicere, ac ex Patre; scilicet ex Patre diabolo: vt benè dicit Christus, vos ex Patre diabolo estis, per ascensum enim Luith, plorans ascendet in fletu, &c.*

Tadem & Isa. 34. *Gladius Domini repletus est sanguine, incrassatus est adipe, & de sanguine agnorum, & hircorum, &c. quia dies ultionis Domini, annus retributionum Iudicij Sion.*

Quomodo verò iam sol Iustitiæ; respectu damnatorum, ingredien- <sup>Quomodo
Christus
damnatis
ingredietur
aquarium.</sup> dus sit Aquarium (id est omnia eorum deliciarum refrigeria, & flumina consolationum ibi sub polo diuinæ Iustitiæ, antarctico, sint conuertendæ in mœrorem, sulphureos fluios, & aquas, igne & picem stagnantes.) Idem Isaias, eodem 34. capite perpulchrè his verbis innuit & declarat: *Et conuertentur*

E tentur

tentur torrentes eius (populi infernalis) in picem, & fumus eius in sulphur, & erit terra eius in picem ardentem, nocte & die non extinguetur, in sempiternum ascendet fumus eius, &c.

Simile.

Sicuti namque sole existente in Aquario, flumina solent intumescere, & sese erigere; continuæ pluviæ, niues, pruina, & frigora terram infestare: sic sole Iustitiæ ingrediente Aquarium immensum flumen sui diuini furoris & iræ regio illa poli antarctici infernalis, perpetuis & ignitis pluuiis, gelu, & frigore cruciabitur: vnde optimè David Psal. 10. *Pluet super peccatores laqueos, ignis & sulphur; grando, nix, glacies, Spiritus procellarum, pars calicis eorum.* Si hæc tantum erunt pars tormentorum eorum; quid obsecro, ergo erit totum simul? nõne censendus esset illis sol in signo Aquarij; qui totaliter mergeretur in stagnum & lacum? Quomodo ergo infelicissimis illis populis infernalibus, sub polo tam rigido Iustitiæ diuinæ degentibus, sol Iustitiæ, non etiam censebitur esse in Aquario; dum teste Ioan. Apocal. 19. *Ob characterem bestie) diaboli & peccati) frontibus eorum impressum, cum eâ demergendi sunt in stagnum ignis & sulphuris? idque in omnem æternitatem.*

Iterum Apocalyps. 20. *Et infernus, & mors missi sunt in stagnum ignis.* Si ergo totus infernus continens omnes damnatos, & mors depascens eos, mittendi sunt in sta-

gnum ignis; necessariò & contenti in illis damnati.

Sed tandem clarissimè loquitur Scriptura Sacra Apocal. 20. *Et qui non inuentus est in libro vitæ, missus est in stagnum ignis.* Qui mit- ^{Qui mit-} ^{tendi sint in} ^{stagnum} ^{ignis.} Qui ergo, inquires, erunt illi populi tam horrendis fluctibus hauriendi? tamque terrifico stagno immergendi? S. Ioan. Apocal. 21. tuæ petitioni satisfactorius, sic respondet: *Timidis autem, & incredulis, & execratis, homicidiis, & fornicatoribus, & veneficis, idololatriis, & omnibus mēdacibus, pars illorum erit in stagno ardente, igne & sulphure.* Nam quemadmodum eo tempore quo sol moratur in Scorpio, Sagittario, Capricorno & Aquario, ob nimiam tunc cæli inclementiam plurimi terriculæ moriuntur. Sic & damnati, sole Iustitiæ in iisdem signis demorante, omnes morientur; non morte prima & temporali corporea, sed morte secundâ spiritali, æterna. Et ideò rectè dicitur, *mors peccatorum pessima.*

Denique Ezechiel. 26. iterum probatur; *Hæc dicit Dominus; cum dederò te in urbem desolatam, sicut Ciuitates quæ non habitantur; & adduxero super te abyssum, & operient te aquæ multæ. Et detraxero te, cum his qui descendunt in lacum (infernum) ad populum sempiternum, & collocauero te in terra nouissimâ, sicut solitudines veteres, cum his qui deducuntur in lacum, vt non habiteris. Porrò cum dederò gloriam in terra viuentium, in nihilum redigam te, & non eris, & requisita*

non

non inueniēris vltra in sempiternum, dicit Dominus. Heu terribilem comminationem!

Tandem Ezech. 31. à sonitu ruinae eius commonui gentes, cum deducere eum ad infernum, cum his qui descendebant in lacum.

TROPOLOGIA I.

Quid agendum ne sole Iustitiae priuemur.

NI ergo velimus & nos æternum apud antarcticos populos illos inferos, sole Iustitiae priuari, luceque æternæ Beatitudinis orbari; conformari nos, associarique oportet conuersatione sanctâ, vitaque immaculatâ iam in hoc sæculo, soli Iustitiae; nosque vitæ, amoris, & virtutum meritis, ita contegere & vestire, vt tandem sub polo illius misericordiae & gratiae constituti, & ceu veste nuptiali ita induti, ad infinibilis regni illius arctici (cælestis gloriae epulas) intromittamur.

Simile.

Sicuti namque subcolis poli arctici, integris 6. mensibus; sol existens in sex signis borealibus, non occidit vnquam, sed perpetuam æstatem ipsis affert, infinitos fructus, flores, & rerum species producit; suoque radio totam illam arcticam partem fouet, recreatque: sic Christus sol Iustitiae, populo illi arctico, & cælesti, nunquam occidet; sed sex integris mensibus (hoc est in perpetuas æternitates) lumine gloriae, & æternæ beatitudinis luce recreabit illos, teste Isa. c. 60. *Non occidet vltra*

Pars II.

sol tuus; & luna tua non minuetur (ô Ierusalem cælestis) quia erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam.

Quod verò numerus sexena-^{Admirabilis proprietas literæ hebraeae 7,} rius, siue sex mensium, æternitatem denotet, ex linguæ hebraeae fundamentis, vt spero haud inepetè tibi deducam. Pro cuius rei intelligentia nota; hebræos nō aliis numeris, quam literis suis vtī, ita vt & siue Alpha, denotet vnum, ב siue B litera 2. ג hoc est G, tria ד siue D, quatuor ה H, quinque ו seu litera V consonans, tandem sex: sicque deinceps; quâ etiam ratione in Threnis Ieremiae & Psalmis hebraicis, literæ hebraeae, velut numerorum, capitumque notæ singulis præfiguntur capitibus & paragraphis.

Ita litera hæbræa ו sexenarium nobis denotans, vtī ex linguæ sanctæ fundamentis colligitur, & benè notat S. Pagninus sola, inter omnes reliquas, miram quâdam obtinet facultatem, & vim conuersiuam, scilicet *transmutandi tempus præteritum in futurum, &c.*

Quæ res vtī mira in sese, sic etiam reuerà mysteriosa in nostro proposito; vtpotè felicissimam illam beatorū æternitatem, nunquam prætereundam, sed semper præsentem, & futuram denotans. Ita vt populis illis (beatis) sub polo arctico (beatitudinis, gratiae, & misericordiae solis Iustitiae constitutis) spatium illud 6. mensium continuæ æstatis (beatitudi-

E 2

nis

nis & felicitatis) quo sol Iustitiæ supra eorum horizontem cælestem eleuatus cernitur; (*nam eleuata est magnificentia sua supra cælos.*) nunquam in præteritū transeundum; sed in perpetuò præsens, & in semper futurum, mirabili modo sit conuertendum: scilicet, vt elapsum sex mensiū (dicamus sex millionum milliū annorum) spatium quasi nunquam elapsum, sed semper denuò, & denuò futurum censeatur, sub illo felicissimo polo cælestis Ierusalem.

Æternaduratio pœnarum infernalium pulchrè comparatur.

Econtrà etiam, idem 6. mensium spatium antarcticis infernalibusque illis policolis, etsi millies, & millionum millies elapsum, perpetuò tamen ita denuò in futurum transmutandum erit, vt quasi nunquam præteritum, sed semper præsens, futurum, atque futurum sit censendum; & hâc perpetuâ 6. illorum mensium renouatione videtur adumbrari abyssus illa, seu inextricabilis labyrinthus æternitatis; quam Dominus Deus Ezech. 46. innuit: *Cum adduxero super te abyssum (æternitatis) in nihilum redigam te.* Vnde Psalm. 41. *Abyssus, abyssum inuocat, in voce cataractarum tuarum, &c.* quibus verbis, vastissimus ille calamitatum, & æternitatis pelagus, dånatorum innui policularumque infernalium semestre illud tempus, quo sole Iustitiæ priuandi sunt, perpetuò renouandum, figurari videtur. Quæ ergo illa cataractarū tam terribilis vox? non

Quam illa terribilis.

alia certè quàm illa terribilis: *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* Matth. 25. Hac namque voce, ceu tonitruo, ingenti totius vniuersi horrore, & tremore, à sole Iustitiæ prolatâ; subito damnati sentient abyssum vastissimarum calamitatum, & miseriarum suarum, aliam semper abyssum profundiorè & maiorem inuocare & attrahere, ita vt calamitas calamitati, desperatio desperationi, ignis igni, æternitas æternitati, &c. sit adèò superuentura, velut vnda vndæ in mari, caput capiti truncatæ hydræ, &c. Id quod optimè David. Psalm. 76. præfiguratur, & innuit. *Vox tonitruui tui* (quàm Psalm. 41. vocem cataractarum vocat) *in rota*: vti enim in rota gyratâ, vnâ eius partè descendente, perpetuò altera ascendit; sic in rota æternitatis, vno semestri spatio labente, alterum & alterum damnatis ascendet: vnâ æternitatis partè (si ita loqui liceat) decedente, altera & noua perpetuò damnatis superueniet. Eritque vox illa tonitruui solis Iustitiæ (illud nêpè *Ite maledicti*) rotæ mentium, & imaginatrici potentiaë damnatorum, tanto impetu impressa; vt in perpetuas æternitates, ita sit ipsis præsens futura, quasi continuò in auribus eorum sonaret, denuòque & in præsentem renouaretur, pronuntiareturque à Christo, tremendo Iudice: *Ite, discedite à me maledicti in ignem æternum, &c.*

Quomodo abyssus abyssum inuocare dicatur.

Simile.

TROPOLOGIA II.

DIuum Hieronymum, illius terribilis Iudicij extremū diem præcessuræ tubæ (tām terræ superficie recondita corpora, quàm à viscerum eius penetrabilibus dudum, damnatorum haustos Spiritus, ad Iesu-Christi tremendum tribunal conuocaturæ) sonitum, adeò pertimuisse, horruisse & animi sui sēsui impressisse, ipse Auctor est: vt seu corporis deficientes vires, cibo potuque restauraret; seu lectioni, seu orationi vacaret, siue scriptioni, siue quieti, sese daret; perpetuò tremendæ illius diuinæ tubæ, iam dictæ, clangorem in auribus suis insonare, illudque terribile sibi contiūuò acclamari putaret, *Surgite mortui, venite ad iudicium, &c.*

Quod si vir tantæ sanctitatis; adhuc lucis præsentis nedum orbatus vsurâ, sed & futurâ æternæ gloriæ coronâ, ob virtutum suarum merita, olim Christi gratiâ donandus, adeò tamen pertimuit, horruitque tubæ illius, non auditum, sed tantummodò audiendum & imaginatum; non tristitia, sed lætissima sibi nunciaturum clangorem sonumque.

Vox clangoris, ore Christi pronunciantis sententiam, terribilis futura. Quid obsecro erit in auribus damnatorum, infinities ille magis terribilis sonus *vocisve tonitruū illius,* clangorque à Christo seuerissimo Iudice, loco sententiæ definitiuæ, & æternū non reuocandæ, co-

Pars II.

ram tota Curiâ cælesti, in facie totius vniuersæ creatæ machinæ pronuntiandus, inque damnatos, veluti fulmen, viribus totius suæ diuinæ potentæ fulminandus iaculandusque? nōne putas totum terrarum orbem inde ita concutiendum fore, vt pondere tām indigno (damnatorum corporum) impatiens, suo Conditori illatas iniurias vindicaturus, ingēti boatu, tremendo fragore, infelicissimos illos, vno omnes haustu sit ablorpturus? heu tristissimam tunc temporis rerum futuram faciem damnandorum! modò facie mundi, tām fucatâ adeò obcæcatorum, strepituque, & stridore rerum sæcularium, vanitatum & honorum sibilis ita exsurdatorum, ita sopitorum mero deliciarum harum, vt neque *Leonis de Tribu Iudâ* (Christi) hac tām terribili voce (*Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis*) sint prius excitandi, quàm tremendo illo tonitruū sono, (*Ite maledicti*) feriendi.

Heu peccatores! qui (Amos. 3.) *Nescitis* (aut potius scire non vultis) *facere rectum, thesaurizantes iniquitatem, & rapinas in ædibus vestris: nescitis hæc agendo, ob duritiam vestram, & impœnitens cor, vobismet, vos thesaurizare iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei?* Rom. 2.

An non igitur magna amentia est æternitatem felicissimam quidem credere in cælis, è contrâ demiserrimâ in inferno non dubitare, & tamen neque malè viuendo

E 3

hanc

Notatu di-
gna.

hanc curare, neque benè agendo illam quærere? ea enim agere modò, quæ olim acta nõ velles, quæque intrinsecè, te æternarum flammarum reum arguunt, & tamen agere, quid aliud arguit quam atheismum te sapere? & neque Deum retributorem bonorum, neque vindicem malorum reuereri aut credere? hoc notent omnes operantes iniquitatem, &c.

An non & amentix humanæ argumento est maximo, mortales multos, imaginatione huius tantum sæculi iustitiæ punitivæ, utpotè furcæ, ensis, & ignis, &c. terrore à malis perpetrandis arceri: tamen consideratione & prædicatione, diuinæ Iustitiæ, æternarumq; flammarum infernalium incendio & horrore, ne quidquam à malo agendo deterreri, sed velut surdos obdurari?

Vnde benè Isidorus in orat. *Quis vestrum, inquit, vno die ignem, ferre eligat, accepto mille nummorum, aureorum pretio? & tamen pro longè minori re (id est pro momentanea voluptate) non veremini perferendi, ignis æterni periculo, vosmet exponere.*

Qui idem supra illud Matth. 25. *Discedite à me maledicti*, ad inculcandum nobis illam terrificam sententiam, hoc subnectit. Si ego, inquit, ob eam causam, quod vester sum Episcopus, nunc cuiuspiam è conuentu hoc nostro, imperarem, ut exiret è templo, neque quidquam præterea aliud adderem, opinor hanc illi ignominiam,

non dico multis vulneribus, sed ipsa morte, visum iri grauiorem, per totam enim vitam videretur, & ipsi, & eius domui, iniustam esse notam, nunquam delendam. Quòd si præterea adderem diras execrationes, hoc multò esset molestius, cum execrationes ab Episcopo profectæ, imprimis sint formidandæ. Si poenam adiicerem perpetui ab vrbe exilij, hoc non hunc solùm, sed totã urbem perterrefaceret. Quòd si in hac vitæ fabulâ, & in exiguo hominum conuentu, eiusmodi probra, & damna tanti fiant, quid erit cum in conspectu totius orbis terræ, ab ipso filio Dei, Angelorum exercitibus vallato, & in sede gloriæ confidente, audiemus illud, *Discedite à me maledicti in ignem æternum?*

Quid acturi sunt ergo in tremèdâ illâ Iudicij die illi, qui vnus duriusculi inaniter contra se prolati verbi sono, vnico dicto, mox aut in rabiem caninam vertuntur, aut ob verbum vno instanti prolatum, multo tempore, ita contristantur, ut quandoque, ipsa corporis & sanitatis dissolutio sequatur? quomodo illam tremendam vocem tonitruï: *Discedite à me maledicti*, sustinebunt?

Et si Ioseph, hisce tamen blandis verbis alloquentis; *Ego sum Ioseph frater vester quem vendidistis in Ægyptum. Gen. 45.* nimio correpti terrore, faciem eius sustinere & ob sceleris in ipsum commissi, memoriam, non potuerunt respondere

Conceptus circa con-
sternationem impio-
rum ad vo-
cem Christi
in die Iudi-
cij loquen-
tis.

dere fratres eius; Quomodo impij respondebunt Christo, in extremo illo die Iudicij, hæc coram toto mundo prolaturus verba: *Ego sum frater vester, & Iesus Filius Dei vivi, quem vos peccatis vestris toties dilaniastis, blasphemastis, negastis, & vilissimo pretio toties vendidistis, in crucem egistis, &c.* quid respondebunt inquam; an non vocem faucibus eorum tunc hæsuram putas? ô vtinam hæc considerarent & nouissima præuiderent omnes operantes iniquitatem.

Va peccatoribus.

Agite ergo nunc diuites (Iacobi 5. plorate ululantes in miseriis vestris, quæ aduenient vobis. Diuitiæ vestræ putrefient, & vestimenta vestra à tineis comedentur, aurum vestrum eruginabit: & erugo eorum in testimonium vobis erit, & māducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in nouissimis diebus. Ecce merces operariorum, qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est à vobis, clamat (de terrâ in cælum vsque) & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introiuit. Epulati estis super terram, & in luxuriis, enutristis corda vestra in die occisionis; Afflixistis & occidistis iustum, & non restitit vobis, &c.

Quid ergo erit impiis talia agentibus? ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, pars calicis eorum. Psalm. 10.

Solantur oppressi & pauperes.

Econtra, omnes qui hic laboratis, & onerati estis, vndique & vndique ab impiis oppressi, quorum vita aestimatur insania, agite & patientes estote, vsque ad Aduentum Do-

mini. Iacobi 5. *Exemplum accipite, exitus mali, laboris, & patientiæ, Prophetas: qui locuti sunt in nomine Domini. Ecce beatificamus eos, qui sustinuerunt: sufferentiam Iob audistis, & finem Domini vidistis, &c.* Sustinete ergo & sufferte, quippè, *Cum Deo iudices venturi, qui pro Deo iniuste, & indignè hic iudicamini, & consideratione iudicij, membra vestra castigatis.* S. Greg. lib. 10. cap. 30. *Ecce enim merces vestra copiosa vos expectat in cælis, &c.*

Attendes ergo peccator, ne iniuste tua acta, olim iusto Dei iudicio iudicentur, ne de diuina sententia te ordinet inibi ad pœnã, quem hic inordinata actio traxit ad culpam. Gregor. Moral. 18. cap. 6. si enim ita districto modo, percutit Deus, quando parcit; quanto districtius percussurus est, quando non parcens iudicabit? Et si taliter flagellatur Iob, qui Deum sic timuit; qualiter feriendus est qui Deum contemnit? Ex vulnere ergo præsentis iudicia æterna pensanda sũt: *quomodo enim toleranda tibi erit, ibi pœna quæ reprobrat, si ferre non potes (aut vis) hic viam eius quæ purgat?* Greg. 12. Moral. cap. 16.

Itaque caueat, ne quem hic sub frigidissimo sæculi huius nequam polo degere delectat, ibi diuina ira, ad antarcticum infernaleni flammium, trahat; qui que paucitatem dierum, & numerum mensium suorum hic inaniter dilapidat, ibi annos æternos igni repositos inueniat.

CAPVT II.

*Cælum primum mobile Patrem
aternum filium, & Spiritum
sanctum singulatim re-
ferre.*

PRimum mobile vtpotè no-
bilissimam creaturam Con-
ditoris sui Dei typum & symbo-
lum nobis satis benè exhibere,
antecedentibus Anagogis vtrum-
que demonstrauius.

Modò demonstratu, haud
etiam difficile fuerit, illud quam-
libet diuinarum Personarum sin-
gulatim representare. Et quidem
primò quomodo Patri aeterno as-
similari queat, sequenti Anago-
ge primâ videbimus.

ANAGOGE I.

MEMBRVM PRIMVM.

*Pater aternus primo mobili as-
similatur ratione principij.*

ET quidem primò, vti pri-
mum mobile est primum
Principium nullum aliud habens
suprà sese cælum, a quo mouea-
tur (nisi cælum Empyreum im-
mobile, à quo, & in quo totum
comprehenditur, neque tamen
ab eo esse productiuum sui reci-
pit.) Sed duobus inferioribus cæ-
lis, videlicet Firmamento, & cæ-

lo Planetarum, vnà cùm Firma-
menti concursu immediatè mo-
tum suum communicans, & im-
primens. (Præter, namque hos
tres orbes non agnoscimus mo-
biles alios vel plures.)

Sic Pater aternus est prima ^{Conceptus}
SS. Triadis Persona; non tempo- ^{de Patre}
re quidem, dignitate, excellentiâ, ^{eterno.}
perfectiõne, aut maioritate, cæte-
ras duas excedens, excellensve; sed
ideò prima, quia ipse solus est à
se, & à nullo alio, nec genitus, nec
productus. Id quòd apud Isaiam
41. de se, ipse videtur testari. *Ego
Dominus, ego primus & nouissimus.* Et
iterum cap. 44. idem repetit: sed
mirabili modo & euidentissimè
cap. 48. *Audi me Iacob, & Israël, quem
ego voco. Ego ipse, ego primus, & ego
nouissimus,* quo loco totum SS.
Triadis mysterium, apertissimè,
contrà perfidos Hebræos osten-
ditur.

Ad quid enim trinâ vice pro- ^{Trinitas}
nomen illud. *Ego, Ego, Ego* repe- ^{Persona-}
tere, si non tot Personæ, quasi si- ^{rū hebræos}
mul, & vnà idem loquentes, & ^{ostenditur.}
Israëli inculcantes, sub illo intel-
ligantur, quot scilicet vicibus re-
plicatur; non enim sacra Scriptu-
râ superfluis consuevit vti verbis,
sed paucissimis ei familiare est,
omnia complecti & tradere.

Sed ad nostrum propositum,
per *Ego ipse* Pater aternus, mani-
festè notatur, quasi diceret; *Ego à
me ipso sum* siue *Ego ipse sum*; & à
nullo genitus, productus aut spi-
ratus.

Per

Conceptus
de Filio à
Patre ge-
nito.

Per secundam dictionis partem (id est *Ego primus*) Filius: hoc est, ordine *Primus*, productarum Personarum, generatione æternâ, à Patre immediatè (sicuti suo modo firmamentum à primo mobili actum motûs) Essentiæ diuinæ communicationem accipiens, intelligi potest. Per tertiam partem (id est: *Ego nouissimus*) Spiritus sanctus potest intelligi: non quòd tẽpore, dignitate, perfectione, aut excellentiâ sit nouissimus; sed ordine tantum, quod velut Tertia Persona, à Patre & Filio spiretur. Etsi enim in diuinis nulla sit prorsus prioritas temporis, Essentiæ, perfectionis, & dignitatis: est tamen quædam suo modo prioritas ordinis, respectu Personarum spirantium Patris & Filij actiuè; & spiratæ passiuè, Spiritus sancti.

Item respectu generationis actiuæ, ex parte Patris generantis, & passiuæ ex parte Filij generati: Impossibile namque esse videtur, nos posse intelligere generantem, Verbi gratiâ Patrem, & generatum Filium, nisi cum aliquali Ordinis prioritate: prior namque ordine est Pater Filio, non naturâ; *Nihil enim in diuinis* (si D. Athanasio credimus) *prius aut posterius, nihil maius aut minus, sed totæ tres Personæ coeternæ sibi sunt & coæquales.*

Simile.

Secundò, sicuti primū mobile, orbis firmamenti, & Planetarum, adequatè cælo Empyreo includuntur; sic diuina Essentia, & naturâ, Patrem, Filium, & Spiritum

Pars II.

sanctum complectitur, & adequatè in vnoquoque esse intelligitur. Vnde benè D. Athanasius. *Orat. cont. gregales Sabelli. Vniuersa* (inquit) *plenitudo, & integritas Deitatis est Pater, ut Pater: vniuersa item plenitudo Deitatis, est Filius ut Filius, quemadmodum amborum vna forma intelligitur, quæ integrè se in vtroque communicat: vide in hac materia Theologos in primum sent. & in specie doctissimum P. Arriagam Tract. de SS. Trinit. disp. 42. subsect. 2. num. 25.*

MEMBRUM II.

Primum mobile, Patri æterno assimilatur ratione motûs.

Primò, ut cælum primum mobile immediatè esse motus sui, firmamento cælo imprimit & communicat: sic Pater æternâ generatione, Essentiam diuinam Filio immediatè communicat; iuxta illud Psalm. 2. *Domine dixit ad me Filius meus es tu, ego hodie genui te: & idem Filius de se ipso testatur, Ioann. 8. Ego ex Deo processi & veni, neque enim à me ipso veni, &c. O admirabile testimonium Filij Dei! contra blasphemantes & negantes eum, Filios, Patre diabolo genitos, &c.*

At qualiter hæc processio, omnem captum humanum infinities transcendens, filiique Dei, à Patre generatio fiat; satius est silentio, reuerentiâque humili transire, &

F sim-

Conceptus
de Patre
æterno.

Notatu digna S. Cypriani sententia.

simpliciter credere; quàm minùs dignè de tanto mysterio vltèrius discurre, vel discurrendo abyfso abyssum inuocare; audi namque in hâc materiâ S. Cyprianum in Symbolum Apostolorum discurrentem.

Quomodo, inquit, Pater genuerit Filium, nolo discutias, nec te curiosius inferas, in profundis huius arcanum, ne fortè dum inaccessæ lucis fulgorem perscrutaris, exiguum ipsum, qui mortalibus diuino munere concessus est, perdas aspectum. Aut si putas in hoc omni genere nitendum, prius tibi proponere, quæ nostra sunt: quæ si consequenter valueris expedire, tunc à terrestribus, ad cælestia præpara te. Expedi primò, si potes, & explanta, quomodo mès, quæ intra te est, generet Verbum; & quis sit in ea memoriæ Spiritus, quomodo hæc, cum diuersa sint rebus, & actibus, vnū tamen sint substantiâ vel naturâ; & à mente procedant, nunquam tamen ab illa separentur.

Fons quomodo ex se generat fluium? quo autem spiritu rapidum fertur fluentum? quòd quidem cum vnū & inseparabile sit, & fluius & fons, tamen nec fons fluius, nec fluius fons intelligi, aut appellari potest, & tamen qui viderit fluium, videt & fontem. Exerce te prius in horum explanatione, & discute, si potes, quæ habètur in manibus, & tunc ad horum sublimiora veniemus.

Nec putes, quia statim de terra suadeam ascendere super cælos; sed prius te, si placet, ad istud firmamentum, quòd oculis patet deducam, & ibi si potes, naturam inuisibilis huius luminis discute. Quomodo ignis iste cælestis, generat ex semetipso splendorem luminis? quomodo etiam producit vaporem? Quod etsi hæc singula inuestigare poteris, scitò adhuc diuinæ generationis mysterium, tantò esse differentius, & eminentius, quãtò Creator creaturis potentior. Credendus est ergo Deus, Pater esse vnici Filij sui, Domini nostri, non discutiendus. Hæc D. Cyprianus paucis & subtiliter, totum Oceanum Immensitatis, generationis in diuinis complexus, quæ infinitis aliis vix possunt.

Secundò, sicuti primum mobile suo motu est origo, & fons omnium motus, & generationis in mundo (sine motu enim impossibile est fieri posse generationem) sic & Pater æternus primò est fons totius Deitatis; non quod diuinitas ab illo ortum trahat, aut ille eam producat: sed quia eandem Deitatem, & diuinam naturam, ipse Filio, & Spiritui sancto communicat. Et ideò etiam dicitur Principium, quòd ei respectu Filij generati à se solo, specialiter; at respectu Spiritus sancti, simul cum Filio eum actiue spiranti, communiter, cum Filio conueniat ratio Principij.

Deni-

Conceptus de Patre æterno generantis Filium.

Denique, cum Patri æterno specialiter attribuatur creatio (sicuti Filio sapientia, & Spiritui sancto bonitas & amor) sic quandoque per appropriationem, specialiter dicitur principium creaturarum: licet si vox *Principij* essentialiter & respectu creaturarum strictè sumatur, siue ad extrà, patri æterno nõ sit proprium esse principium, sed commune toti SS. Trinitati, &c. Cuius ratio est, quòd opera trium Personarum ad extrà (ut cum D. Augustino loquuntur Theologi) sint indiuisa & communia toti Trinitati, &c.

*Conceptus
do spiratio-
ne actiua
Spiritus S.*

Tandem, sicuti primùm mobile, concomittanter cum firmamento, orbi Planetarum (in quo & sol est igneæ virtutis) suum etiam motum communicat imprimique: sic prima SS. Trinitatis Persona, Pater videlicet, cum Filio, Spiritum sanctum (qui est sol amoris diuini & nexus vtriusque) spirat, eidemque diuinam naturam communicat, ut testatur ipse Dei Filius Ioan. 15. *Paraclitus qui à Patre procedit, ille vos docebit omnia: de meo accipiet & annuntiabit vobis: vbi apertissimè demonstrat Filius, Spiritum sanctum à Patre seque procedere. Sed de hoc sequenti Anagoge plura, in gratiam Græcorum negantium Spiritum sanctum simul à filio & Patre spirari.*

Pars II.

ANAGOGÉ II.

Primum mobile, Christo Filio Dei assimilari posse.

Quemadmodum primùm mobile in priori Anagoge Patri æterno comparauimus: sic & in hac Filio eius Domino nostro assimilari conabimur; idque in gratiã Verbi Dei præconum, quatenus hisce paucis conceptibus, sacræ Scripturæ testimoniis roboratis, viam stratam habeant, Conciones suas mirè ornandi, exponendi que.

MEMBRVM PRIMVM.

Primum mobile suo motu, & amplitudine Filium Dei representare.

ET quidem primò, sicuti primùm mobile primùm dicitur & supremum, cuncta in se complectens, totum stellatum orbem immediatè conuertens, ab ortu in occasum, mundoque lucem rapidissimo motu suo afferens, duos polos, & medium centrum in sese continens; omnia complectens, vndique præsens, &c. Ita Filius Dei, primò dici potest primus; Quia Coloss. 1. *Ipse est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ: quoniam in ipso condita sunt vniversa* (ecce quomodo totum

*Conceptus
quomodo
Filius Dei
sic primus.*

F 2

tum

tum firmamentum, id est totam creatam machinam, hoc sanctissimum primum mobile, in sese complectatur?) in cælis, & in terra, visibilia & invisibilia: siue Throni, siue Dominationes (hæ quomodo & stellas, Angelos, in sese contineat) siue principatus, siue potestates, & omnia per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes (vtpotè verum primum mobile suo motu, omnibus motum, viuere, & esse tribuens: nam sapientia ipsius condita sunt vniuersa: & prouidentia eius cuncta gubernantur. Coloss. 1.) in ipso constant omnia, qui est caput Ecclesiæ, principium, primogenitus ex mortuis: vt sit in omnibus ipse primatum tenens, quia in ipso complacuit omnem plenitudinẽ inhabitare, &c.

Conceptus
Filij Dei
cuncta suã
sapientiã
à non esse
adesse ra-
pientiã.

Secundò, quod autem Filius, sapientia Patris, velut verum primum mobile, totum stellatum orbem (id est totam creaturã rationalẽ & Angelicam) ab ortu in occasũ (hoc est, à non esse adesse) suã virtute creatrice rapiat, mundoque solus lucem afferat; probari potest, Eccles. 24. Ego (inquit Sapientia Patris) ex ore (è pectore & gremio Patris) altissimi prodiui; primogenita ante omnẽ creaturam: Ego feci in cælis vt oriretur lumen indeficiẽs (vide quomodo mundo lucem attulerit) & sicut nebula texi omnem terram. Ego in altissimis habitavi (en altitudinem & magnitudinẽ huius veri primi mobilis) & thronus meus in columna nubis: gyrum cæli circuiui sola (hem eius motum) & profundum abyssi penetraui (vide eius immensi-

tatem & præsentiam vbique) in fluctibus maris ambulavi, & in omni terra steti, & in omni populo & in omni gente primatum tenui, &c.

Tertiò, & quomodo alio adhuc modo lucem mûdo Christus afferat; cunctis vitam, motum, & esse tribuat, mox infra eodem cap. 24. declaratur. In me gratia omnis viæ, & veritatis; in me omnis spes vitæ, & veritatis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & à generationibus meis implemini, &c. qui elucidant me vitam æternam habebunt, &c.

Digressio ad Græcos, Spiritum sanctum ex Patre Filioq; procedere.

Quod autẽ Filius Dei etiam sit immediatum cum Patre (principium productiuũ respectu Spiritus sancti) vel ex eo probatur: quia ipse simul cum Patre Spiritum sanctum spirat, eidemque diuinam Essentiam cõmunicat: si enim hoc non; non etiam verum illud Ioan. 16. videretur, quia de meo accipiet, &c.

Quid enim Spiritus sanctus accipiet à Filio, nisi scientiam? dicit enim eodem capite: Non à seipso loquetur, sed quacumque audiet loquetur, quod verò iam per illa verba: Ille de meo accipiet, scientia intelligatur, expressè docent D. Augustinus, Cyrillus, & Chrysostomus: a quo autem meliùs accipiet scientiam, quàm à sapientia Patris? & quomodo scientiam à Filio accipiet, sine

Argumen-
tum strin-
gens Gra-
cos.

sine etiam Essentia? vel enim id, quod Filius asserit Spiritum S. de suo accepturum, necesse est, aut esse aliquid essenziale ad intrà; aut perfectionem accidentalem quasi ad extrà; si hoc, iam Græci necessariò etiam Spiritum S. creaturâ constituunt (quod esset novus, & nouissimus error peior priore) si illud & primum, tûc interrogo, quid sit illud essenziale? distinctum ne ab essentia Filij & Patris nec ne: si distinctum, iam Spiritus S. naturâ & essentialiter distinguetur à Filio & Patre (quod iterum nouum & pessimum errorem sapit) & Filius tali casu dat quod ipse non habet: si autem non distinctum sit illud essenziale, quod recipit Spiritus sanctus à Filio, ergo iam simul etiam à Filio spiratur, & diuinam naturam participat, æquè ac à Patre. Sanè quomodo sese Græci ab hoc argumento liberent, & expediant, nisi nobiscum sentiendo, non equidem benè video.

Scio Euthymium, & Theophilactum, conatos esse aliter exponere, τὸ *de meo accipiet*, videlicet de Spiritu sancto ideo dici, *de meo accipiet*: eò quòd non docturus sit quidquam doctrinæ filij contrarium, &c.

Euthymij
expositio
& responsio
refellitur.

Secundò τὸ *de meo*, quasi idem esse ac dicere, *de meo thesauro*, scilicet Patre, vnde & ego accepi, accipiet. At nec vnum nec alterum quadrat: non primum, quia non solum Christus dicit, *de meo accipiet*;

Pars II.

sed etiam addit *non loquetur à semetipso*, quibus verbis apertè patet, Spiritum sanctum non à seipso, sed à Patre & Filio habere scientiam. Et Christus reddit rationem quare dixerit *de meo accipiet*, quia Ioann. 16. expressè asserit, *omnia quæ habet Pater, mea sunt*. Item Ioan. 17. *omnia tua, mea sunt*: ergo & essentia Patris, quatenus ea iam est ei per generationem communicata; si enim non sit ille sensus verus, nempe Spiritum sanctum accepturum de Filio, sicut à Patre; potius & verius dixisset, *de Patre accipiet*, & non *de meo*.

Neque secundum stat: nam Persona Patris non est thesaurus scientiæ in Deo; sed potius diuina essentia, & Filio & Patri communis: cum enim scientia & thesaurus in Deo, absolutam quandam perfectionem dicat, perfectio autem ad Essentiam potius spectet, quàm ad Personam, consequens est, thesauro etiam Essentiam intelligi debere. Id quod haud obscure ex D. Paulo Coloss. 2. colligitur: *Nam in Christo, inquit, omnes thesauri sunt scientiæ & sapientiæ Dei*, videlicet ratione diuinæ Essentiæ ei cum Patre communis, at Spiritus sanctus de hoc thesauro accipiens, aliquid commune accipit procul dubio Patri & Filio, quod aliud non est quam diuina Essentia: ergo & à Filio, & à Patre Spiritus sanctus immediate procedit.

Iterum tali dilemmate contra

F 3

Græ-

Græcos liceat arguere. Id quod Spiritus sanctus accipiet à Filio, vel est substantia vel est accidens: si substantia, vel illa erit alia, & distincta à substantia filij; vel erit eadem cum illa: si eadem, habetur intentum; si distincta, ergo Spiritus sanctus, essentialiter à filio distinctus, erit iam alius Deus à Filio, quod est impossibile, & contra Orthodoxam fidem vtriusque Ecclesiæ, tam Græcæ quàm Latinæ: ergo, &c.

Græci
stringun-
tur.

Quod si iam illud, quod de Filio Spiritus sanctus accipit, est accidens, eo ipso, quòd tale cadat in Spiritum sanctum, eius diuinitatem tollit, & creaturam constituit; impossibile enim est, in Deum posse aliquod accidens cadere, aliàs iam fieret mutabilis & perfectionis limitatæ, quod cum sit contra fidei principia, manet ergo, Spiritum sanctum non aliud à Filio accipere, quàm substantiam, quæ cum sit vnica tantum, & communis Patri & Filio, nequit ea esse alia à substantiâ vtriusque; atqui hæc est diuina essentia, ergo Spiritus sanctus ab vtroque, & Filio & Patre, immediatè procedit tanquam ab vnico principio.

Deinde S. Augustinus libr. 3. in Maxim. cap. 14. Et S. Cyrillus 12. in Ioann. cap. 56. expressè docent, Christum Dominum, illâ ceremoniâ, actu atque verbis (dum Ioann. 20. *Insufflando* discipulis dixit, *accipite Spiritum sanctum*) voluisse significare, Spiritum S. quoque

à Filio procedere. Quod D. Paulus confirmat Rom. 8. *Vos autem in carne non estis, sed in Spiritu, si tamen Spiritus Dei habitat in vobis: si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est eius, &c.* Quod si Spiritus eius, (Patris) qui suscitauit Iesum à mortuis, habitat in vobis; qui suscitauit Iesum à mortuis viuificabit & mortalia corpora vestra, propter inhabitantem Spiritum eius in vobis.

Sicuti enim ex illo Matth. 10. (*Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis*) rectè reuerà arguitur, ideò dici Spiritum Patris, quia ille à Patre procedit: sic etiam ex suprâ dicti loci Rom. 8. verbis his, (*Spiritus Christi non habet*) apertè idem colligitur: videlicet, ideò dici Spiritum Christi, quod à Christo procedat. Quemadmodum enim Filius, ideò dicitur Filius Patris, eò quòd sit à Patre genitus, sic etiam dicitur Spiritus Filij, quod sit à Filio & Patre vnâ productus, atque spiratus. Hinc superiùs D. Apostolus illis verbis, Spiritum sanctum asserit communem vtriusque, & Patris & Filij, Spiritum, quando dicit: *Si tamen Spiritus Dei habitat in vobis: & postea eundem nominat Spiritum Christi, quod idem est, ac dicere, Spiritus Patris & Filij, &c.* Nam sicuti verbi gratiâ, si dicerem, (filius occisus Adæ, & Euæ) per hæc verba reuerà, Abel, & ab Adam & ab Euâ genitum, innuerem; sic per illa verba: *Spiritus Patris vestri* Matthæi 10. & per alia, ad Rom.

Rom. 8. *Spiritus Christi*, planè colligitur, Spiritum sanctum tam à Patre, quam à Filio spirari.

Notatu digna, contra Græcos.

Denique Spiritum sanctum tam à Patre quam à Filio procedere, colligitur ex illo duplici modo loquendi; circa missionem Spiritus sancti: nam Ioann. 14. *Paraclitus autem Spiritus sanctus: quem Pater mittet in nomine meo*, &c. Deinde Ioann. 16. expressè dicit Filius: *Si enim non abiero Paraclitus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos*, &c. Ex quibus facile elicitur, quod sicut Filius se habeat cum Patre, in Spiritu sancto, mittèdo, ita etiam se habeat, cum Patre, eundem producendo.

At respondebunt forsan Græci, Spiritum sanctum ideò dici Spiritum Christi, seu Filij; eò quòd sit in natura similis ei, vel quia ipse vnà cum Filio à Patre procedat, ideoque nihil probari ex illis verbis, &c.

Sed si hoc verum, cogentur etiam admittere, posse pari quoque ratione Christum, Spiritus sancti Filium dici: si enim non obstante relatione Spiritus S. adspirantem Patrem; diceretur Spiritus sanctus etiam Filij Spiritus, ideò, quia ambo similes in naturâ, vel quia vterque procedit à Patre: sic etiam dici posset Christus, Spiritus sancti Filius, & Verbum; non obstante relatione ad Patrem generantem, & dicentem; eò quòd simul etiam ambo à Patre procedant, & similes omninò sint in naturâ, &

Essentiâ, iidem in potentiâ, sapientiâ & Maiestate, &c. Atqui hoc absurdum, ergo & id ex quo sequitur.

Denique, Spiritum sanctum à Patre, & Filio, velut vnico principio procedere, docent Concilia; comprimis Ephesinum, in Epistola totius Concilij ad Nestoriû: *Quamuis*, inquit, *in sua sit substantiâ Spiritus eius, & intelligatur in Personis proprietate, iuxta id quod Spiritus est, & non Filius, attamen, alienus ab illo non est; nam Spiritus appellatus est veritatis, & veritas Christus est: unde & ab isto similiter, sicut ex Deo Patre procedit.*

Concilium Lugdunense cap. *de Confessione Summa Trinitate & fide Catholica*, lib. *Consiij Lugdunensis contra Græcos*. 6. *Fideli*, inquit, & deuotâ professione fatemur, quod Spiritus sanctus æternaliter ex Patre, & ex Filio, non tanquam ex duobus principiis, sed tanquam ex vno, non duabus inspirationibus, sed vna inspiratione procedit. Hoc professum est hætenus, prædicauit & docuit S. Romana Ecclesia, Mater omnium fidelium, & Magistra: Hoc habet Orthodoxorû Patrum, atque Doctorum Latino-rum pariter & Græcorum, incommutabilis, & vera sententia. Sed quia nonnulli, propter irrefragabilis præmissæ veritatis ignorantiam, in errores varios sunt prolapsi. Nos sacro approbante Concilio. (*Fuit hic Greg. X. Papa hæc scribens.*) Damnamus, & reprobamus omnes, qui negare præsumserint,

proferint, æternaliter Spiritum S. ex Patre, & Filio procedere: siue etiam temerario ausu asserere, quod Spiritus sanctus ex Patre, & Filio, tanquam ex duobus principiis, & non tanquam ex vno procedat, &c.

Decretum
Concilij
Florentini
contra Græcos.

Placuit & hinc addere, definitionem, seu Decretum Concilij Florentini, presentibus Ioann. Palæologo Imperatore Græcorum, Patriarchâ Constantinopolitano, & pluribus Græcorum Episcopis, longâ præhabitâ disputatione, vnanimi & Latinorum & Græcorum consensu, sessione vitimâ editû, & promulgatum; et si teste S. Antonino, quod à Græcis populo non publicatum fuerit, cum exiguo effectu & fructu. Approbâte (inquit dictum Concilium) hanc sacrâ Synodo Florentinâ definimus; vt hæc fidei veritas ab omnibus Christianis credatur, & suscipiatur: quia Spiritus sanctus, à Patre & Filio æternaliter est, & Essentiam suam, suamque esse subsistens habet, ex Patre simul, & Filio; & vtroque æternaliter, tanquam ab vno principio, & vnica spiratione procedit: Declarantes, quod id SS. Doctores, & Patres dicunt, ex Patre, per Filiû procedere Spiritum sanctum, &c. Ad hanc intelligetiam tendit, vt per hoc significetur, Filiû quoque esse secundum Græcos quidem causam, secundum Latinos, verò principium, subsistentiæ Spiritus sancti, sicut & Patrem. Et

quoniam omnia quæ Patris sunt, & ipse Pater vnigenito suo Filio gignendo dedit, præter esse Patrem, hoc ipsum quod Spiritus sanctus procedit ex Filio, ipse Filius à Patre, æternaliter habet, à quo etiam æternaliter genitus est.

Hæc Concilium Florentinum, in quo compertum fuit (vti in eiusdem literis de S. vnione videre est) Græcos & Latinos, tandem vtrimque; dictis, & verbis suis præ-explicatis; meris, & solis verbis dissensisse; cum enim Græci prius sua non benè explicassent, neque adeò etiam benè Latinos intellexissent; putarunt eos in ea esse sententiâ, vt crederent, dicerentque, Spiritum sanctum non tanquam ab vno principio, sed tanquam à duobus distinctis principiis, & spirationibus, à Patre & Filio procedere: quod quidem nec semel somniarunt Latini, sed contrarium potius asseruere; vt patet ex Concilio Lugdunensi, &c.

Tandem idem sensit, statuitque Concilium Toletanum primum, in Confessione fidei, his verbis: *Spiritum quoque esse Paraclitum, qui nec Pater sit ipse, nec Filius, sed à Patre Filioque procedens.* Quod Concilium quidem confirmatum fuit à Leone primo, cuius etiam auctoritate Concilium Chalcedonense congregatum, confirmatumque fuit.

Denique, Spiritum sanctum ex Patre, Filioque procedere, ipsi docent Patres Græci, & Primus S.

Confessio
Concilij
Toletani.

S. Athanasius in Symbolo: Spiritus sanctus à Patre & Filio, &c.

Patrum

Græcorum
de processio
ne Spiritus
S. sententia

Sanctus Cyrillus in Ioëlem: Quatenus, inquit, Deus ex Deo, naturaliter est Filius, genitus enim est ex Deo Patre; proprius ipsius & in ipso, & ex ipso Spiritus, sicut profectò & ex Patre ipso intelligitur. Et iterum libr. 5. ad Hermiam dicit: Cuius proprium esse dicimus Spiritum sanctum? num solius Dei Patris? vel certè Filij; an verò vtriusque diuisim, & amborum, tãquam vnum, ex Patre per Filium, propter identitatem essentia? cui etiam Hermia respondit; Ita aio amice: & Cyrillus quoque respondit, rectè.

Sanctus Epiphanius, inquit, Spiritus sanctus Spiritus est veritatis, lumen tertium, ex Patre, & Filio.

Sanctus Basilius Magnus, libr. 5. contra Eunomium cap. cui titulus, Quare Spiritus sanctus non est Filij Filius? sic sibi respondet. Non quia (Spiritus sanctus) per Filium à Deo non fit, sed ne Trinitas infinita multitudo censeatur, & ex Filiis filios, vt in humanis fit, habere putetur: & eodem capite,

Propterea esse quidem Spiritum ex Deo, manifestè declarauit Apostolus dicens: quod Spiritum qui à Deo est, accepimus: per Filium autem elucere clarè docet, vbi Spiritum ipsum Filij nominat, sicut & Dei Patris.

Et hætenus in Græcorum gratiam hucusque euagasse sit satis, cum non sit nostri propositi, hanc controuersiam ex instituto tractare: qui plura hac in materia desiderat, à Theologis

Pars II.

petat, & iis qui eam ex industriâ tractant, &c.

MEMBRUM II.

Duobus polis, & centro primi mobilis diuinitatem, animam, & humanitatem Christi adumbrari.

CÆlum primum mobile tres punctos distinctissimos quidem in se continere, sed cum eodem vnum & idem integrale constituentes, cunctaque in mundo entia complectentes; non tam astronomis, quàm etiam Philosophis notum est.

Quod si iam Christi diuinitatem, animam, & corpus sacratissimum; in vno supposito dispiciamus, haud dissimiliter Christum cum primo mobili denuò comparari posse videbimus.

Nam sicut duo poli, arcticus ^{Christus} & antarcticus, in cælo vno & eodem; vnum centrum immobile, ^{comparatur primo mobili.} indiuisibile, mediumque respiciunt; immensâ tamen distantia, ab eodem vtrinque æqualiter remoti sunt, neq; vnquam ad illud appropinquare, ampliùs, quàm modò, queunt.

Ita & duo poli, anima & Corpus Christi, vnâ eademque Filij Dei hypostasi quasi subiectati quidem, ^{Conceptus insignis.} infinitæ tamen à centro medio (eius diuinitate) distant; cum finiti ad infinitum nulla esse possit proportio.

G

Con-

Quid candela in missa mysticè denotent.

Continere autem hoc sacro-fanctum primum mobile tria illa puncta : scilicet, diuinitatem Corpus & animam, Orthodoxa comprimis docet fides, & sancta Mater nostra Ecclesia; quod etiam (si forsan ignores) tacitè, sed perbellè sanè, repræsental candelis, cereisve, in Ecclesiæ sacratissimiq; Missæ sacrificij quotidiano usu, còspicuis. Tria namque in candela ardente est videre, videlicet, *lumen, funiculum seu lychnum, & ceram*, purissimo apum ministerio, ex floribus collectam : lumen quidem tibi Christi diuinitatem, & funiculus medius lychnusque animam corpori inclusam; & cera denique eius SS. corpus, è purissimis BB. Virginis corporis & sanguinis floribus fragrantissimis conflatum.

Esse autem Christum Dominum Deum verum eiusdem essentia cum Patre : cum in superioribus probatum habetur, tum etiam denuo ipse testatur. *Ego ex Deo processi.* Ioann. 8. & Hebr. 1. Apostolus ipsum appellat, *splendorem gloriæ & figuram substantiæ Patris*, ò admirabilem, incomprehensibilem & inexplicabilem splendorem ! *omnem hominem in hunc mundum venientem illuminantem*, tenebras cunctas è cordibus nostris fugantem ; nostri causâ, illos duos polos, animam & corpus, assumentem, *inque propria venientem*, heu recipientem tamen sese non reperientem.

An non admirandum quidem ^{Conceptus iucundus & insignis.} esset, si soli cineres, pulueres, siue leuissimum pondus, totum cælum extra suum centrum librare, & quasi excentricum constituere possent ? id quod Philosophi quidem, in telluris centro grauitatis, minimo etiam premente graui, quotidie fieri asserunt.

At quid magis mirum, stupendumque infinitum nempè illum orbem, Ter Optimum Maximum (diuinitatem Christi) tum pondere diuini sui erga nos amoris, tum & peccatorum nostrorum è tellure sursum coacto puluere, ita grauatum, commotum, & impulsus fuisse; vt quasi excentricus factus, extra suum ^{Christus incarnatione excentricus, nobis quasi concentricus factus.} centrum (stupendo scilicet miraculo vniendo se cum natura humana) sese librarit ? Ita est mihi homo : *Nam propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de cælis; Iterum Ioann. 1. Et Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, optimè in nobis, velut concentricum centrum, totius scilicet nostræ salutis, centrum nempè fidei, spei, & charitatis : denique centrum & scopus totius nostræ creationis, finis, & beatitudinis, &c.*

Quis stupendam hanc tantam & infinitam excentricitatem, in hoc altissimo & immenso cælo factam, enarrabit ? aut satis mirari sufficiet ? dùm infinita inter sese distantia, in vnum coeunt : & centrum hoc (*verbum Patris*) grauisi-

uissimum, inter Patrem, & Spiritum sanctum, quasi mediū; quin & totius vniuersæ creatæ molis punctum; & scopus (*quoniam omnia per ipsum & propter ipsum facta sunt*) in tantam profunditatem, & fragilitatem carnis nostræ assumptæ, sese demittit; adeò vt profundius nequiuert: quippe factus pro nobis obediens vsque ad mortem, mertem autem crucis. Vnde bene Bernardus super Cantic. *Fratres, generationem istam quis enarrabit? Angelus nuntiat, virtus obumbrat, subuenit Spiritus; Virgo credit, Virgo parturit, Virgo permanet. Quis non miretur, nascitur Verbum Infans* (fit hic immensus orbis excentricus, præter naturæ ordinem, sese humanis quasi miscendo vniendove) & agnoscitur *longitudo breuis, latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana. Ibi agnoscitur lux nõ lucens, Verbum Infans, aqua sitiens. Nõne hæc immensa excentricitas? S. Augustinus, tantam Filij Dei excentricitatem, (humilitatis, & incarnationis eius mysterium intellige) optimè agnoscens, & obstupescens in serm. de Natali Domini in hæc verba prorumpit: *Homo factus est hominis factor; vt sugeret vbera, regens sidera: vt esuriret panis; & fons sitiret: dormiret lux, ab itinere via defatigaretur: falsis testibus veritas occultaretur: Iudex viuorum & mortuorum, à iudice mortali iudicaretur: ab iniustis, Iustitia damnaretur; flagellis disciplina cederetur: spinis Botrus coronaretur, in ligno fundamentum suspenderetur, virtus**

S. Bernardus bellè describit quomodo Filius Dei excentricus factus.

Item S. August.

Pars II.

infirmaretur; salus vulneraretur, tandem & vita moreretur, an ne vides excentricitatem summam? o verba libro cordis, aureo stilo & literis indelebiter inscribenda!

Tandem & alio modo excentricus factus est Filius Dei: nempe primò centrum virginalis vteri sibi eligens. Secundò à summitate culminis cælorum, ad vsque centrum terræ (quod censetur & inferni) profundissimè descendens. Tertio modo, ad dextram Patris homo ascendens, &c. Quæris ergo centrum tuum, & vltimum finem? en in vno horum trium locorum, eum inueniri à te necesse est: pœnitentiã quidem & contritione, in primo, velut tuus Redemptor (te enim apud Matthæū inuitat: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.*) In tertio, hoc est altissimo ad dextram Patris; vitã humili inuenitur: *Nam qui se humiliat exaltabitur; Deus superbis resistit, humilibus autem, dat gratiam.*

Aliis tribus modis Filius Dei excentricus factus, triplici loco inuenitur.

Denique in medio, & secundo loco, vitam & semitam huius sæculi ambulando, pœnitentiã non agendo, sed viam impiorum currendo, reperies eum quidem, at vbi? in centro terræ, ceu Iudicem te castigaturum, ibi scilicet, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Iob 10.

Qualiter ergo, & vbi Christum centrum tuum quæsieris, taliter, & ibi certò eum reperturus es: ec-

ce enim, si dilectione, tertio loco: enimuerò : *Ego diligentes me diligo, & qui manè vigilant ad me inuenient me, in viis iustitiæ ambulo, vt ditem diligentes me. Qui operantur in me non peccabunt; qui elucidant me vitam æternam habebunt.* Prou. 8. Vides quomodo debeat quæri tertio loco, hoc est in cælo? nempè dilectione intima, vigiliâ sedulâ, & vitâ laboriosâ.

Conceptus
quomodo
Christus
capiendus.

In primo vix inuenitur, nisi per ipsum locum, id est BB. Virginem eum continentem. Quia illa sola *Mater pulchræ dilectionis, & magnitudinis & sanctæ spei.* Eccl. 4. Qualis etiam quotidie asseritur à S. Matre Ecclesiâ: *Salve Regina Mater misericordiæ, vita, dulcedo, spes, & Aduocata nostra, &c.* huic ergo mari, & Oceano Mariano, spei tuæ anchoram, & confidentiæ rete immitte; & centrum tuum Christum, velut hamo, certò piscaberis, capiesque.

Denique, & in inferno eum reperies, malè & scandalosè viuendo: *Nam si descenderis in infernum adest, &c.* Psalm. 138. & Psal. 111. *Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet, &c.* Quid videbit? nempè in centro terræ, terribilem illum Leonem de Tribu Iudâ, pœnis æternis dirissimè impios dilanantem. Quid videbit? Deum videlicet, terribiliter in inferno præsentem; quem in vita semper habuit, optauit, putauitque absentem. Quid vlteriùs cernet? æternitatè interminabilem,

ignem inextinguibilè, societatem execrabilem, pœnam intolerabilem, desperationem & angustiam ineffabilem. Quare & *dentibus suis fremet, præque nimio furore, atque cruciatu tabescet;* semper quidem liberationem quærendo, optando, desiderandoque; at nunquam obtinendo: *quia desiderium peccatorum peribit.* Heu miseriam miseriarum, semper & perpetuò velle esse vbi non es, neque esse possis; & nolle esse, vbi tamen æternum esse necesse erit. *Querito ergo Dominum, dum, & vbi inueniri potest.* Isaïæ 55. vt eum inuenias, vbi inuenisse gaudeas; nec inuenias, vbi reperisse horreas, &c.

Nota.

Alio etiam modo intelligitur Christus tria in sese puncta continere, sicut primum mobile: iuxta illud: *Ego sum via, veritas, & vita: quia sine me nil potestis facere, &c.* Cuncta enim in cælo & in terra, circà SS. centrum hoc voluuntur, vertunturque. *Data enim est ei omnis potestas in cælo & in terra.* Matth. 28.

Christus 3.
puncta in
se continet.

Alio iterum modo continet duos contrarios polos, arcticum, vel misericordiam vnū; antarcticum, vel Iustitiam alterum; centrum autem medium æquitatem. *Nam misericordiæ Domini plena est terra.* Psal. 32. & *Iustitia tua, iustitia in æternum: & iterum Æquitas testimonia tua in æternum.* Psal. 118. Denique *Iustus es Domine* (vt alia versio habet) & *æquitas iudicium tuum.* Psal. eodem.

Denique & aliter potest Christus

stus

Conceptus
de duobus
polis Chri-
sti.

stus intelligi continere duos polos, infinite ab inuicem distantes: arcticum & eleuatissimum (naturam diuinam) antracticum alterum, naturam humanam: vnde sæpè dicebat se modò filium Dei modò filium hominis, &c.

Insignis
conceptus
de hereticis.

Et verò iterum; vti poli mundi, iis qui sub zonis duabus frigidis, & temperatis habitant; nunquam simul & semel apparent: zonam torridam verò, & æquinoctialem habitantibus, vterq; perpetuò redditur conspicuus.

Ita & hi duo sanctissimi poli (diuinæ, & humanæ naturæ Christi) populis, zonas frigidas (hæreseos, & errorum) tropicum Cancræ (hoc est qui in via Dei non proficiunt, sed à Christo vt Cancræ recedunt) & Capricorni habitantibus (ptoprij capitis, & obstinatae mentis hominibus, Deo, Spiritui sancto, & Ecclesiæ perpetuò resistantibus) in æternū nunquam simul & semel apparebunt: nisi mutatâ sede (errorum & peccatorum suorum) propius ad zonam torridam (Ecclesiæ videlicet perpetuus spiculis veræ fidei, & doctrinæ, à sole Iustitiæ, supernè illustratâ, & incalefactâ) accesserint. E contrariò verò, etsi huius SS. zonæ torridæ (veræ Ecclesiæ, & Religionis, siue, amoris, & gratiæ Dei) subcolis; duo illi poli admirabiles; humanitatis & diuinitatis Christi, iam hîc in spe, verâ fide, & charitate, ænigmaticè tantum appareant; ad illam tamen

Pars II.

æquinoctialem, æternitatisque felicissimam zonam, nempè cæli *Empyreï & beatitudinis*, post has umbras trāslatis, facie ad faciem, conspicui futuri sunt: *Ego enim dicit Dominus, Exodi 33. ostendam omne bonum tibi. Et Psalm. 4. Quis ostendet nobis bona? nisi Dominus omnium bonorum fons & origo? Et Psal. 90. Ostendam illi salutare meum. Quale salutare? nisi Christum Salvatorem mundi, &c. Igitur Domine, ostende nobis faciem tuam, & salui erimus, vt videamus te facie ad faciem sicuti es.*

TROPOLOGIA.

Ad peccatores & A catholicos.

MEMBRVM PRIMVM.

IAm quod incolæ zonæ frigidæ? (existentes videlicet, ambulantesque in tenebris, & umbrâ mortis hæreseos cænoque huius sæculi) nunquam sint visuri illos polos, humanitatis & diuinitatis Christi; patet expressè Ierem. 18.

Hæc dicit Dominus, interrogate gentes: quis audiuit talia horribilia quæ fecit nimis virgo Israël? & quia oblitus est mei populus meus: frustra libantes, & impingentes in viis suis (frustra enim hæretici Deo libant, verèque impingunt in viis & doctrinis suis) & in semitis sæculi (notent qui se totos sæculo huic impendunt) vt ambularent per eas in itinere non trito (enimverò via hæreticorū sanè

Mira sententia contra hæreticos.

G 3

non

non est trita, non antiqua, sed noua: nam, verbi gratiâ; Lutheri & Caluini, neque nomine ante ducentos annos innotuit vlli vnquam, nedum ergo, & quomodò re & veritate?) *vt fieret terra eorum in desolationem, & in sibilum sempiternum, &c. Sicuti ventus vrens dispergam eos coram inimico: dorsum, & non faciem ostendam eis, in die perditionis eorum, &c.*

Heu terribilem nimis comminationem Domini! quam vt effugas, quisquis es, in itinere nō trito, sed nouo; scrutare, & interroga *de semitis antiquis*. Ierem. 6. ad veram & latissimam zonam torridam, Ecclesiæ Catholicæ, veræ fidei firmamentum & antiquissimam columnam veritatis, propiùs accede, & magis approquinquabit tibi, & *illuminabit te Christus*.

Quomodo facile cognoscatur falsa à vera fide.

Omnes autem illos cenfeo errare, & esse in via non trita, non antiqua, non recta, quorū Religio ab hominibus certis denominationem & originem trahit: videlicet, ab Arrio, Ariani; à Donato, Donatistæ; à Nestorio, Nestoriani; à Pelagio, Pelagiani: à Machomete, Machometani; à Wiclepho, Wiclephiani: à Zwinglio, Zwingliani; à Luthero, Lutherani, & tandem à Caluino, Caluinstæ, &c. Horum omnium Religio, ex solo nomine, meritò cuique suspecta esse debet: putoque reuera hoc esse inter cætera haud exiguum signum, notamque dignoscendi falsam Religionem à

verâ, haud leuem. Videtur enim, Deum nolle Catholico, vtpotè à se profecto nomine, eiusmodi Religionem esse insignitas, sed potiùs suorum Autorum: ad dignoscendam veram fidem à falsâ, scorum ab auro, tenebras à luce, &c.

Sola autem nostra fides, solo nomine Catholico gaudet perpetuo iure possessorio; neq; potest ab vllò alio homine denominari, quia nullus scitur eius autor nisi solus Christus, & Apostoli.

Quin & ipsi Acatolici (nescio ^{Notatu digna contra Acatolicos.} fanè quâ occultâ vi, etiam nolentes impulsì) haud alio nos à se, & aliarum sectarum populis, discriminare solent nomine, possuntque; quàm *Catholico*; vtpotè antiquissimo, non solùm iure possessionis, veræ & antiquissimæ, nunquam vllâ potentiâ, aut vi, extirpatæ fidei; verùm, & temporis prioritate, antiquitate, & iure possessorio nobis perpetuò debito.

Scio ab Acatolicis nos quoque appellari Papistas, hoc est, fidei Papæ asseclas, & consortes; sed interrogo, quam fidem profitetur Papa? fanè non Caluini, non Lutheri, non Wiclephi, non aliorum denique, ab hominibus tantùm pullulâtem, sed Catholicam à Christo inuisibili capite in Papam, tanquam caput visibile Ecclesiæ deriuatam, propagatam, & à tot Pontificibus hætenus semper sartè tectè custoditam: At reddat iam mihi Acatolicus rationem & causam, cur tantum vnus fuerit

fuerit Simon Magus? vnus Arrius? vnus Nestorius? cur & vnus tantū Machomet, vnus VVicleph? cur vnus tantummodò Lutherus, & Caluinus? cur non plures ipsis, in tanta rerum suarum turbatione, pro solatio suorum adherentium, successerunt? E contra, cur Deus (si fides & doctrina Papæ non est orthodoxa, sed salutis potius consequendæ (vt ipsi fabulantur nociua) cur inquam Deus, cui alioqui salus nostra tantoperè cordi est, tot, & tantos Pontifices Romanos sibi inuicem, vnâ, & perpetua ininterruptâ serie, à Petri, ad vsque moderni Innocentij X. nostra tempora, perpetuò succedentes tamdiu tolerauit, quorum tamen fidem maior pars Orbis Christiani profitetur? Et contra, Caluino & Luthero (vtpote, secundum A catholicos, veris, sed vereor ne Pseudo-Apostolis) cur non & eiusdem Autoritatis successores, illis substituit, vt fuerunt ipsi? quibus, velut capiti fidei suæ visibili, obediretur; à quibus audibiles, & visibiles controuersiarum, visibiliter, & audibiliter deciderentur; quique nutantes suos alumnos in fide firmarent, mæstos & decedentes reuocarent, & erigerent, &c. Aut cur saltem non tales eis discipulos submisit, quorum studio, feruore & labore, suæ doctrinæ, eorumque sonus, in omnem terram exiret, insonaretque; amplius, quàm hæctenus insonuit? quos tamen hodie in solis laribus

paternis, & vix domum egredientes conspicimus. Certè maiorem, videtur Deus olim Synagogæ, etiam ante tempus gratiæ, habuisse curam; quàm modo Ecclesiæ A catholicorum; cum in Synagoga nunquam defuerit summum Sacerdotium, summa in rebus fidei, controuersisque dirimendis potestas, imperium & autoritas. Quæ tamen omnia penitus iacent, neque quidquam horum, lynceis etiam oculis, apud A catholicos, cernere est.

Id quod profectò haud leui argumento est, imò apodictico, & infallibili signo: nempe à Christo, sole iustitiæ, figuris rebusque iam impletis, vmbraque veteris legis, *veritate adueniente & presente*, fugatâ; simul etiam cum Sacerdotio summo veteris legis, & verâ potestate, *in iis quæ ad Deum sunt*, Hebr. 5. veræ fidei asylum, & Arcam ad solos Catholicos esse translata, & nequaquam ad A catholicos. Cùm hi, omni Sacerdotio careant, neque vnquam vlla potestas summa apud illos fuerit, *in rebus scilicet quæ sunt ad Deum*, alioquin planè necessaria; sed soli Catholici summi Sacerdotij priuilegio iam à D. Petri temporibus donati videantur: ergo euidentissimo est argumento; vnâ cum summo Sacerdotio, etiam veram fidem, vnicè saluantem fuisse translata ad solos Catholicos.

Id quod satis clarè, & manifestè insinuatur, asseriturque; 1. Reg. 2.

Et

Cur tot
Semper fuerint Pontifices Romani: A catholici non possunt dare rationem.

Pregnans
argumentum contra
A catholicos.

Et suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum, & animam meam faciet: & ædificabo ei domum fidelem (Ecclesiam Romanã. vide quanti Architecti industriã, & auctoritate sit fabricata; quare & frustra à Caluino, & Luthero, tot rictibus petita.) *Et ambulabit coram Christo meo* (cuius & nomine, & officio fungitur in terris.)

Iam quæro, qualis hic Sacerdos intelligatur à Deo promissus, & suscitandus? quod si à Deo promissus, utpote æternæ veritatis Magistro; ergo etiam aliquando in mundum missus; quis ergo ille? an fortè Aaron; Melchisedech? aut alius in veteri Testamento? minimè profectò; nam hi, non ambulabant *coram Christo*, ut Deus prædixit futurum, sed *ante Christum*, quia ante eius aduentum in carnem.

Notatu dignissima.

Deinde non potuit per illam *domum fidelem à Deo ædificandam*, indigitata, aut significata fuisse Synagoga; quia illa non adeò fuit fidelis, sed *durae semper cervicis*, & sexcentis infidelitatis asperginibus coram Deo notata, imò iam Synagoga tunc erat ædificata, non ædificanda: ergo neque etiam potuit significatum fuisse Sacerdotium veteris, sed noui Testamenti.

Dico noui Testamenti, quia Scriptura expressissimè docet, dicitque, illum Summum Sacerdotem, ambulaturū *coram Christo suo*; id est, in facie, & loco Christi, iam

inhumanati; & quidē *cunctis diebus*: non addit, *suis*, sed in genere loquitur; ut sacerdotalis illius regiminis durationem, non ad vnum tantum Sacerdotem, aut personam restrictam, sed numquam terminandam ante diem Iudicij, significaret.

Cum itaque probatum sit, illum Sacerdotem non esse posse veteris Testamenti, siue aliquem ante aduentum Christi: eò quòd *coram Christo sit ambulaturus*; neque etiam intelligi possit, forsan hunc Sacerdotem ipsum esse Christum, (quia Scriptura non solet nugari, quod tamen hic facere videretur, idem per idem dicendo) quid enim esset dicere? (*Christus ille Sacerdos, coram Christo ambulabit.*) Sed coram quo altero Christo? cum tantū vnus sit Christus Dominus?

Necesse est ergo, quòd sæpè dictus Sacerdos, sit alius à Christo, ut possit coram facie Christi ambulare. Atqui nullus veteris Testamenti; ergo ex nouo. Sed peto, si ex nouo Testamento ille sit eligendus Sacerdos Magnus, necessariò, suæ electionis à Deo, habeat aliquas notiones, seu signa, quibus, an verè à Deo electus sit dignosci queat. At hæc signa habet solus Pontifex Romanus, ergo, ipse solus, & nõ alius est, quem ore Dei Scriptura 1. Reg. 2. futurum à Deo eligendum prædixit.

Minorem probo: solus enim in Orbe Pontifex Romanus, omnibus retrò temporibus, habitus, dictus-

Solum Romanum Pontificem habere signa veri Sacerdotij à Deo.

dictusque semper fuit successor
 Dini Petri, & Vicarius Christi,
 quem titulum perpetuâ & nun-
 quam interruptâ successione, &
 iure possessorio, contra omnes
 Hæreticos hætenus iam à mille
 & plusquam sexcentis annis, pro-
 fectò non propriis, sed eius, qui
 elegit eum, proculdubiò viribus,
 Dei nempe, adèò manu tenuit;
 vt neque potentissimi Orbis Im-
 peratores (quibus tamen penè
 totus subiiciebatur terraqueus
 globus) omni suâ industriâ &
 potentiâ, quomodocumq; fuerint
 etiam conati, eundem titulum à
 Romano Pontifice potuerint a-
 uellere; quin semper etiam inui-
 tis Dictatoribus Romanis, pro
 tali fuerit habitus & agnitus.
 Quod sanè maximo argumento
 est, Pontificis Romani regimen
 ab altiori virtute quâ propriâ sua,
 tamdiu subsistere cõseruari, defen-
 di, & regi: proindeque esse ipsius
 Ecclesiam illam planè *domum fi-
 delem*, quam Dominus pro suo
 tali Sacerdote eligendo se edificat-
 urum, 1. Reg. 2. promiserat: illam
 inquam, aduersus quam *neque por-
 ta inferi, essent vnquam præualitu-
 ra*, teste iplo Christo. Matth. 16.
 Quod confirmari videtur Apo-
 cal. 1. *Qui dilexit nos, & lauit nos à
 peccatis nostris in sanguine suo, & fecit
 nos regnum & Sacerdotes Deo Pa-
 tri suo.* Iterum Apocal. 5. *Et fecisti
 nos Deo nostro regnum, & Sacerdo-
 tes & regnabimus super terram.*

An non regnat ille super ter-
 Pars II.

ram, cui potestas ligandi, & sol-
 uendi à Christo in Petro, tra-
 dita est? Vel si illa potestas sol-
 uendi & ligandi cum Pétro mor-
 tua est, & eo crucifixo, in terris
 expirauit; quis ergo te soluere &
 absoluere poterit super terram?
 Vel si non expirauit, dicas mihi
 vbi sit, cui tradita & relicta post
 Petrum, & à Petro? sanè nullibi
 eam inuenies, quàm apud Roma-
 num Pontificem, vtpotè legiti-
 mum successorem Petri.

En Reges & principes terræ,
 Imperatores potentissimi antea
 Romani Pontificis persecutores,
 iam, mirabili modo, facti sũt eius
 tutores & Cultores. Nescis Eccle-
 siam Christi veram, & eius Sacer-
 dotium summũ fuisse præfigura-
 tum per Synagogam, & per eius
 sũmos Sacerdotes? si præfigurata,
 ergo vmbra fugatã, veritas patet
 veri Sacerdotij, cuius? illius sanè
 Papæ scilicet cuius hætenus do-
 mus à sexcētis Hæreticis, et si sem-
 per oppugnata, nunquam tamen
 superata, & oppressa est. Iam sic
 dico:

Ecclesia veteris Testamēti fuit
 figura & typus noui, & gratiæ: at
 in illa fuit semper summum ali-
 quod Sacerdotium; ergo etiam in
 hac debet esse: quod si in hac;
 non est penes Calvinistas, Luthe-
 ranos, aut alios A catholicos: qui
 nullum vnquã Pontificem sum-
 mumq; Sacerdotem habuere, ne-
 que habere volunt aut possunt; vt
ex hominibus assumptus, Hebr. 5. &

H

pro

Potestas li-
 gandi at-
 que soluen-
 di in terris
 non cessauit
 morte Pe-
 tri.

pro hominibus constitutus in iis quæ sunt ad Deum, offerat dona & sacrificia (quæ dona & sacrificia nisi Missæ?) pro peccatis: qui quæ condolere possit iis qui ignorant, & errant, hoc est ad veram viam reducere. Ergo penes solos Catholicos est illa summi Sacerdotij potestas & domus 1. Regum 2. a Deo promissa. Econtra Acatholici, sine Pontifice & Pastore, errabundi hærent & aberrant.

Præfigurabatur autem hæc Sacrosancta domus visibilis Ecclesia Catholica,

Primò Genes. 6. per Arcam Noë, quæ sola non fuit submersa; cæteris cunctis domibus diluuij vorticibus haustis.

Secundò per Ciuitatem S. Ierusalem tanquam sponsam de cælo descendentem à Deo. Apocal. 12.

Tertiò per hortum conclusum, fontem signatum, &c. Cant. 4.

Quartò per vineam electam. Psal. 80. & Cantic. 2. Esa. 5. Ierem. 2. Matth. 20. Marc. 12. Luc. 20. Apocal. 14.

Quintò per Agrum illum, Matth. 13.

Sextò per nauem illam, Luc. 5.

Septimò per sagenam comprehendentem bonos, & malos pisces, Matth. 13.

Octauò denique per regnum cælorum, Matth. 13.

MEMBRVM I I.

Cur tantum vnus Calvinus, vnus Lutherus: Econtra cur Deus tot voluerit esse Pontifices Romanos.

AT petes, quâ de causâ Deus noluerit plures esse, & sufferre, verbi gratiâ, in Synagogâ errantium, Caluinos, Lutheros, & Arrios; sed vnum tantum, &c. Econtra, tot hæctenus in Ecclesia Romana voluerit esse Pontifices, Papas, & successores Petri; adeò vt ab Apostolorum Principis Martyrio, Romana Ecclesia, non fuerit moraliter sine visibili Capite, summo Sacerdote & Pontifice: Acatholicorum verò quorūcumque aceruus & Ecclesia (liceat modò ita nominare) à Lutheri & Caluini obitu, nullū vnquam meruerit habere caput & summum Sacerdotem visibilem, qui vt dicit Paulus Hebr. 5. in iis quæ sunt ad Deum, esset constitutus, vt offerat dona, & sacrificia (qualia Ministri Acatholici profectò nulla habent, nec offerre possunt Deo ex vi sui ministerij. Populo quidē more suo cœnam præbent, verū illud non est sacrificare Deo, sed illos cibare & potare, quibus illa cœna præbetur) possit quæ condolere iis qui ignorant & errant, &c.

Respōdeo, sicut impossibile est, plexum capite, & acephalum corpus posse habere caput, aut truncatam

Ecclesia Catholica nunquam fuit sine Capite visibili à Petri obitu & Martyrio.

Conceptus cur Acatholici nullum vnquā habeant caput visibile.

catam arborem stipitem, inque eo veros ramos fructiferos; sic etiam non esse possibile, A catholicos posse habere summum Ecclesiæ suæ Antitistem, & visibile caput, aut Pontificem. Cuius ratio est, quod vti æternus Pater familias, obambulando Paradisi sui hortum, noluit in eo plura capita tolerare (*ideò enim caput serpentis, mulieris semine contritum iri prædixerat*) sic in suo horto voluptatis mystico Filius Dei Christus (scilicet in Ecclesiâ visibili) noluit nisi vnicum caput summum visibile esse & præesse. Hinc mirum haud videri debere existimo, A catholicos nullum habuisse vnquam, vel habere posse visibile caput. Deinde sicut tantum est vnicum caput summum in Ecclesiâ triũphante, scilicet Deus ipse (& vel ideò proditor ille, perduellisque diuinæ eminentiæ ambitor Lucifer, velut fulmen è cælorum summitate excussus est) sic vnicum etiam solum caput Deus esse voluit, in sua Ecclesia militante; vtpotè verum triumphantis typum gerente.

At obiiciunt aduersarij nullum esse visibile caput in Ecclesia visibili, cum eius caput sit Christus inuisibilis, &c. At contra est: quod cum Ecclesia militans sit visibilis sponsa Christi, necessariò etiam debeat habere sui corporis visibile, caput proportionatum & visibile (quis enim vnquam vidit sponsam acephalam, & sine visibili capite, summo desponsari ali-

cui principi) sic quis credat, visibilem sponsam Ecclesiam, inuisibili sponso Christo, à Patre æterno per Spiritum sanctum desponsatam, visibili capite destitutam? profectò enim si hoc verum, maiorem olim Deus Synagogæ curam habuisse videretur; vtpotè quam nunquam sine visibili, & summo capite reliquit orphanam. Cum igitur Synagoga fuerit figura veræ Ecclesiæ, hæc vero typum & imaginem Ecclesiæ gerat in cælo triumphantis; quomodo sine capite visibili concipi possit visibilis imago inuisæ & militantis Ecclesiæ, planè non video. Numquid enim verè esset nugari, dicere verbi gratiâ hanc vel illam acephalam statuam vel pictam imaginem sine capite visibili, esse tamen veram Cæsaris effigiem licet impossibile sit, hoc etiam concipi posse, nedum fieri? talem ergo A catholici acephalam effigiem faciunt Ecclesiam Ecclesiæ illius triumphantis; & sponsam priuam capite constituunt capitatis inuisibilis Christi. Quomodo igitur hæc capite plexa sponsa, viuere sine capite visibili visibilis possit, non capio, aut quomodo Christus eam diligere queat, planè non intelligo. Haud igitur mirum videtur A catholicos, cum Ecclesiam visibilem, & sponsam Christi, visibili capite priuare perpetuò conentur; econtrà etiam perpetuò sine visibili capite fluctuare & oberrare.

Cum autē Romani Pontifices temporis diuturnitate & prioritate, in dignitate & veritate *capitis*, iam à tot sæculis præscripserint: frustraneus est conatus eorum: cumque Lutherus, & Calvinus (ad summum ante 130. annos primùm emergentes) in talis dignitatis præscriptione, & possessione iam dudum Pontifices Romanos repererint; æquum nullo modo videbatur, Deum iustum iudicem, ob Lutherum & Calvinum, tam recenter natos, eos in possessione, tam legitimâ turbare; vel sede, functione, aut officio pellere; & è contra alienis à sese, concedere potuisse, multo minus, iam etiam posse aut velle, &c.

Conceptus. Et verò alia insuper sublatet causa, cur tot sint fuerintque semper Romani Pontifices, indeficientes, successione perpetuâ durantes, florentesque: econtrâ vnus tantùm Lutherus, Calvinus solummodò vnicus, &c. Etenim vt Pater familias arbores, in horto suo nullos, aut saltem malos fructus proferentes, trūcare, ex trunco verò, nulla alia arbor ampliùs succrescere solet (paucis, idque nullius momenti surculis ex eo pullulantibus exceptis) sic semel ab vniuersæ patratae molis Patrefamilias; A catholicis, suis capitibus iam truncatis; nullum aliud caput successit; paucis exceptis eorum surculis, ex trunco iam protuberantibus, qui stipite suo destituti, neque multum ampliùs

succrescere, neque adeò pomario Ecclesiæ obesse queunt. Si enim nil contra Romanam Ecclesiam profecerunt potentissimi etiam Dictatores illi Romani Ethnici; quid ab hiscè surculis metuendum?

Et ob hanc causam etiam, dicti surculi faciliùs tolerantur. Cui conforme videtur illud, 2. Epistolæ D. Petri cap. 2. *Fuerunt verò, inquit, & Pseudoprophetae in populo, sicut & in vobis erunt, magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis; & eum qui emit eos, Deum negant, superinducentes sibi celerem perditionem.*

(Pontifices hæcenus nunquam à tantò tempore interierunt, sed benè eorum aduersarij: ergo hi & non illi, hic intelliguntur.) *Et multi sequentur eorum luxurias (ecce surculos illos protuberantes ex trunco) per quos via veritatis blasphemabitur (dicunt enim nos sacrificando idololatrias committere; non obstante quod Apostolus Heb. 5. vt supra dictum, sacrificatis Pontificis, pro hominibus constituti, in Ecclesiâ verâ necessarij, expressam mentionem faciat) & in auaritia fæctis verbis, de vobis negotiabantur.*

Et ibidem: *Superbiâ enim vanitatis loquentes, pelliciunt in desideriis carnis luxuriæ eos (docentes opera bona non esse necessaria ad salutem: sed fidem sufficere, hincque portam ad infinita mala & ad ipsum infernum populo, ad malum aliàs prono, aperiunt) qui paululû effugiunt;*

Describuntur ministri Aca-
tholici ad-
que viuunt
depinguntur per S. Petrum.

giunt, qui in errore versantur: libertatem illis (Euangelij & certitudinem salutis, solâ fide adipiscendâ) promittentes; cum ipsi serui sint corruptionis, &c. Neque acu sanè melius B. Petrus tetigisset & depinxisset nostri temporis ministros A catholicos.

Tandem S. Augustinus & Canones, 24. qu. 1. *Vbi sana*, causam reddunt cur Deus hæreseos illos furculos in Ecclesiâ permittat, libertatem his verbis decidentem. *Vbi sana fides non est, non potest esse iustitia; quia iustus ex fide viuit. Neque schismatici aliquid ex istâ mercede sibi promittant; quia similiter vbi charitas non est, non potest esse iustitia. Dilectio enim proximi, malum non operatur; quam si hæretici haberent, non dilaniarent corpus Christi, quod est Ecclesia Catholica (en sola Catholica, non Lutherana, non Caluiniana aut alia à Catholica.)* Ideò diuina Prouidentia multos diuersi erroris hæreticos esse permittit; vt cum interrogant nos, ea quæ nescimus, sic discutiamus pigritiam; & diuinas Scripturas capiamus: propterea Apostolus ait: *vt probati, manifesti fiant: Hi autem à Deo probati sunt, qui benè possunt docere, &c.*

Notatu dignissima
omnibus
Ministris
A catholicis.

Igitur cum Deus hætenus Romanos Pontifices, à Petri temporibus adeò adusque modernum instans conseruarit, non verò extirparit: S. Apostolus Petrus verò, secundâ suâ, iam supra citatâ epi-

Pars II.

stolâ, expressè doceat, Pseudopphetas, & magistros mendaces, inducere sibi celerem perditionem: maximo & apodictico sanè argumento esse debet, Pontifices Romanos, neque esse Pseudopphetas, neque magistros malos aut mendaces, neque Anti-Christos vti falsissimè plerumque ab A catholicis traducuntur.

Si enim tales, quomodo Scripturæ infallibilitas saluatur? Eiusmodi *Pseudopphetas, & Magistros, celerem sibi inducturos perditionem, asserentis, cum tamen Pontifices Romani (quos A catholici veros Antichristos, & Pseudopphetas malè, imò stupidissimè, appellant, cum Scripturam sacram, vnicum tantum Antichristum, non præsentem, sed futurum docentem; taliter falsi ream planè constituent arguantque) non modò celeri perditione extincti nō sint; verū potiùs longissimâ, perpetuâque serie & successione, in hodiernum vsque momenti instans, incolumes, suo semper in officio persistant, quietissimeque perseuerent.*

Quin & nostrum summum Pontificem Vrbanum VIII. vel ideò verè; Optimum Maximum verum Pontificem, verè à Deo ex hominibus assumptum, & pro hominibus in rebus quæ sunt ad Deum, hisce prægnantissimis & tumidissimis malorum fluctibus, constitutum fuisse. Hebr. 5. Maximo sanè A catholicis, nobis verò infallibili

H 3

argu-

argumento potest, debetque esse; quod ipse solus, sub tanta tamen rerum, eum prementium mole, plus temporis, & annorum felicissimè, saluus & incolumis, vitâ, etsi laboriosissimâ, superfuerit; quàm ferè Lutherus & Calvinus simul.

Signum ergo est, hos, id est Ministros A catholicos, non illum, esse Pseudopphetas, *magistrosque mendacij, prurientes auribus, non veritate, sed blanditiarum instrumentis, viam cæli (quæ tamen à Christo, Verbo Patris arctissima asseritur) tantoperè populo misello ampliantes; vt, cùm eam nullo negotio, sed solâ fide, tam facilè permeabilem persuadent, libertatemque & certitudinem salutis ei tam securè, & speciosè promittunt; in viam potiùs perditionis, & interitus eum præcipitent; quàm ad portum salutis deducant.*

Quod quidem haud adeò demirandum videtur: *Nunquid enim potest cæcus cæcum ducere? nõne ambo in foueam cadunt? Lucæ 6. Cum enim Ministri A catholicorum ipsimet cæci sint, & duces cæcorum, Matthæi 15. necessariò vnâ secum miserum populû in præcipitium trahun. Esse autem cæcos, vtpotè oculos habentes & non videntes, &c. Psal. 113. facilè probatur. Cæcus enim omnis ille est, qui non videt, quod videre deberet; at A catholicorum Ministri non vident veritatem, & verum sensum Scri-*

pturæ (quem perpetuò, aut turpiter corrumpunt, aut tortuosè suos in sensus, detorquere, & cogere conantur) ergo sunt verè cæci & duces cæcorum.

M E M B R V M III.

Quomodo A catholicis in conscientia sit ratiocinandum.

Profectò si cæci non essent A catholici Ministri, primò necessariò ex supra fusè dictis locis sacrae Scripturæ 1. Reg. 2. hanc veritatem viderent. videlicet, cùm Deus non possit mentiri, consequèter ergo promissionem illam ab eo circa deligendum sibi Sacerdotem fidelem coram facie Christi sui (id est tempore legis gratiæ) ambulaturum necessariò debere adimpleri: quin & luce meridianâ clarius iam adimpletâ esse in sede Petri, & successorum eius (quorum Sacerdotium & auctoritatem tantâ firmitate, à tot continuis sæculis roboratam, inconcussam, imò insuperabilem videt) & palpare saltem, & hoc modo secum ratiocinari deberent.

Nos Pontificem & Papam, Pseudopphetam Antichristum, & verbi puri Dei deprauatorem perpetuò proclamamus; sed videamus semel quam verè. Profectò S. Petrus secundâ suâ epistolâ cap. 2. expressissimè docet, eiusmodi Pseudopphetas & magistros

Ratiocinatio A catholicorum de Papa, qualis esse debeat in eorum conscientia.

stros mendacij sibi superinducturos, celerem perditionem (hoc est , quod à Deo non sint diu tollerandi , sed tollendi) confirmante hoc idem Psalmista , psalm. 54. nempè *viros sanguinum & dolosos* (qui dolis, falsam doctrinam pro vera docent; quales essent quidem Pontifices, si forent pseudoprophetæ) *non dimidiaturos dies suos*, hoc est, non diu victuros, sed à Deo in pœnam, ante tempus alioquin à naturâ determinatum, ex hac vitâ eripendos.

Atqui hanc infallibilem sacram literarum veritatem, cominationem, & prophetiam, non videmus in Pontificibus Romanis impleri (quos tamen perpetuò pro seductoribus & illismet, à B. Petro loco supracitato, adumbratis pseudoprophetishabemus) sed potiùs contrarium euenire cernimus; cùm non solùm nullam hæctenus eis celerem perditionem inductam, verùm insuper, à tot sæculis, eos in suo regimine, & sede firmatos, imò adhuc indies eorum Ecclesiam, cœtumque augeri; nostrum è cõtra continuò minui videamus. His igitur reuera ita sese habentibus; aut sacram Scripturam, & Petri Apostoli doctrinam illam falsam esse necesse est, nostramq; opinionem, & iudicium verum: aut reuera potiùs hanc nostram falsam, & illam Scripturæ, & Pontificis veram. Quod si iam vera, & tamen Pontifex Romanus velut pseu-

dopropheta, cum suâ doctrinâ, iuxta comminationem Petri ibi factam, celeri sibi superinductâ perditione à Deo è medio non tollatur, quomodo ergo nostra opinio contra Papam stabit?

Cùmque videamus nostram Ecclesiam acephalam, nullo Sacerdotio aut potestate summâ coruscantem; nostrosque primos Patratores, & fidei reformatores, tam celeri, & (vti palam) tam ignobili interitu sublato, neque eorum loco alios similes auctoritatis suffectos. E contra, summum illud Sacerdotium à Deo 1. Regum 2. veræ Ecclesiæ promissum, nullibi in orbe magis, quàm in vrbe Catholicâ florere vigereque, indiesque augmentari & crescere; nos verò deficere cernamus. profectò maximo argumento, imò apodictico quasi esse videtur, nos Pontifici iniuriam facere; errare, & ab eo ad nostra dogmata deficiendo, velut à Pastore ad lupum deficere: eumque reuera esse *Sacerdotem illum fidelem, coram Christo ambulaturum* olim ab infallibili veritate ipso Deo tam seriò promissum. Frustra ergo Papam, velut solem, aut cælum lapidibus nostris petimus.

E contra valde suspicandum & timendum est, nos esse illos, quos B. Petrus 2. epistolæ suæ cap. 2. num. 1. & 10. adumbravit, futurosque prædixit, videlicet, *pseudoprophetas, magistros mendacij, &c. in diem iudicij cum iniquis reseruandi, cruciandiq;*

*Ministri
A catholici
qui sint de-
picti à S.
Scriptura.*

ciandique: post carnem in concupiscen-
tia immunditiæ ambulantes (quia Dei
præcepta ideò seruati impossibi-
bilia asserimus; vt nos, nostros-
que à mandatorum Dei suauis, &
non graui, vti nos falsò docemus,
iugo subdolè subtrahamus, prout
bene Apostolus in suâ epistola di-
cta his verbis prosequitur) domi-
nationem contemntes (hoc est, nos
paulatim ab omni dominatione,
& obedientia, Ecclesiæque iugo,
nostrorum magistrorum more,
subducendo) *audaces, nobis solis* (in
nostra doctrina) *placentes*: & quod
magis horrendum, *sectas indies no-
uas non metuentes introducere*: vt qui-
libet faciat, agatque quidquid
placet, dummodò in Christum
credat, solam fidem: quæ tamen *si-
ne operibus mortua* à B. Iacobo dici-
tur, ad salutem sufficere: mala verò
opera, neque cæli introitum im-
pedire, neque bona ab inferno
præseruare, Christo tamen con-
trarium vbique docente.

*Sacrificium
Missæ in S.
Scriptura
pluribus lo-
cis præfigu-
ratum &
prædictum.*

Hiscæ sic stantibus, reuerà et-
iam illud nobis formidandum
est, vtpote quia velut *pecora irra-
tionalia naturaliter in captionem & per-
niciem in his, quæ ignoramus, blasphemamus*: scilicet, verum sacrificium
Missæ Deo acceptissimum, ab ip-
sismet Apostolis oblatum, à Chri-
sto institutum, per sacrificium
Melchisedech Gen. 14. præfigura-
tum; Heli Sacerdoti 1. Reg. 2. præ-
dictum: à Salomone Prouerb. 9.
Esaiâ cap. 19. Daniele 18. necnon
deniq; à Malachia luculentissimè

præsignificatū, &c. formidandum
nobis, inquam, valdè est, nos ita
blasphemantes, ita agentes, ita
credentes, ita populum decentes
& seducentes, *in corruptione nostra
perituros, & mercedem olim iniustitiæ
nostræ percepturos.*

Cùm denique *derelinquamus viam
rectam, & antiquam*; è contra erran-
tes *viam Baal ex Bosor insequamur*,
metuendum erit, *nos filios illos male-
dictionis esse*, de quibus B. Petrus 2.
epistole, cap. 2. num. 15. &c. Itaque
aut nobis resipiscendum, aut per-
eundum.

At quid furdo fabulam cani-
mus? quid cæco colorem obiici-
mus? quid asinum refricantem se
auertere conamur? aut quid tal-
pam (inquit Cicero) num desi-
derare lumen putas? minimè gen-
tium.

Hinc est quod Ægyptij hiero-
glyphicè cecitatem talpæ adumbra-
rint; propterea, quod hoc animal
perpetuæ cæcitatibus tenebris sit dā-
natum, lucisque diem ita horreat,
vt simul ac è terra erutum fuerit
emoriatur.

Et licet talpa omnes habeat
partes, quibus aliàs oculi veri ab-
soluuntur, oculi tamen extrinsecè
nulli eius apparent, propter cutis
crassiusculæ circumobductæ pro-
minentiam; quæ, ob periculum in
generatione euitandum, sic in opus
à naturâ inchoata, imperfecta re-
lictæ videtur; eò quòd talpa perpe-
tuò terræ viscera obscuriora cor-
rodat, & ideo oculis non indigeat,
&c.

*A catholicis
talpæ simili-
les.*

&c. ut ut sit, Hefychio certè talpa excitatis hieroglyphicum est & ignorantia; uti è contra oculus suâ pollens vi, intelligentia signum habetur.

Sanè Eucherus haud ineptè, aut inappositè per illud Leuit. 11. & Isa. 2. hæreticos putat denotari: utpotè qui, licet aliquid cerne- re videantur; minimè tamen ip- sum liquidissimæ veritatis lumen dispiciât, aut sufferant. *Oculos enim habent & non vident.* Psalm. 113. At cur inquires hoc eis denegatur? an quia ut talpa terræ; sic illi in umbrâ & cauernis suarum falsarum opinionum & dogmatum ober- rantes; & suam ob duritiam mali- tiamque, ad tenebras ituri perpe- tuas præuisi, oculis fidei fortè non indigere videntur: suo tamè tem- pore eis concedendis aperiendis- que, & quando? cum videbunt vi- delicet in quem transfixerunt, Ioann. 19.

Conceptus.

CAPVT III.

Primum mobile Spiritus sancti Symbolum, & typum non ineptè referre.

Licet plurima iam de dulcis- simo illo Patris & Filij san- ctissimo Spiritu, in superioribus præmissa sint; qualiter videlicet ipse tam à Patre, quàm à Filio procedat, & contra Græcos æter- naliter ab utroque, velut vni com- muni principio producat: ta- men, ut SS. Trinitatis singula-

Pars II.

rumque Personarum in specie, primo mobili quasi impressus ty- pus, eò meliùs Lectori repræsen- tetur, adumbreturque, sequentia adhuc subnectere placuit.

ANAGOGE I.

MEMBRVM I.

Primum mobile calum, nõ tam ratione motus & principij; quàm consideratione ampli- tudinis, cuncta complectens &c. Spiritus S. Symbolum gerere.

Primi mobilis cuncta suâ amplitudine, intra sese con- cludentis, omnesque inferiores si- bi orbis, ab ortu in occasum ra- pientis, supra iam sufficienter ex- plicatam naturam, hîc fusiùs re- petere superfluum duco, sed po- tiùs imprimis quorundam quæ- stioni satisfaciendum puto. Cur videlicet nomen Spiritus sancti, ter- tiæ potissimùm SS. Triadis Perso- næ, & non etiam similiter Patri & Filio, (qui itidem Spiritus sunt sancti) attribuatur?

Cur Spiritus sanctus tantum Spiritus dicatur.

Huic quæstioni S. Augustinus libr. 5. de Trinitate cap. 11. & 15. occurrit, hâc causam & rationem adducendo, videlicet: ideò tertix SS. Trinitatis Personæ, nomen Spiritus sancti particulariter attri- bui; *Vt ex nomine quod vtrique illi conuenit, vtriusque communio significetur, quorum & donum dicitur, &c.* Cui ad- stipulatur etiam Rupertus in Ioan.

I

cap.

cap. 4. Alcuinus lib. 1. de Trin. cap. 6. & D. Thom. 1. parte, quæst. 36. art. 1. Qui & præter adductam S. Augustini rationem, adhuc aliam affert ex ipsa significatione nominis. Nam nomen Spiritus, inquit, in rebus corporeis impulsione quandam & motionem significare videtur. Nam flatum & vêtum spiritum nominamus. Est autem proprium amoris, quod moueat & impellat voluntatem amantis, in amatum. Sanctitas verò illis rebus attribuitur, quæ in Deum ordinantur. Quia igitur tertia persona diuina procedit per modum amoris quo Deus amatur, conuenienter Spiritus S. nominatur.

Deinde cū voluntas sit prima virtutum sedes, & per eam Spiritus S. procedat: hinc sanctitas ad illam quoque pertinere videtur, maxime cū Spiritus S. sit fons sanctitatis, & propriè sanctificare dicatur.

Conceptus. Iam vt ad propositū nostrum redeamus, optimè Spiritus S. primo cælo mobili assimilari potest. Nam sicuti primum mobile est principium & origo omnis motus naturalis in mundo: sic Spiritus S. est fons & origo omnis motus spiritalis, gratiæ & amoris in animâ & in vniuerso: neque enim mundus hic sine Spiritus S. bonitate fuit conditus, neque sine eius gratiâ & amore conseruatur. Id quod Apostolus 1. Cor. 2. satis clarè innuit, *Spiritus (sanctus) enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei: Item: Spiritus vbi vult spirat.* Ioan. 3.

Hinc benè suo modo Spiritus S. dici potest Primum mobile, eò quòd ante ipsius aduētum, & stupèdum illius a supernis, Apostolis impressum motum gratiæ sui que diuini amoris, & septem donorum suorum; immotus quasi sine vitâ emortuus iacuerit totus mundus. Nunquid B. Petrus Princeps Apostolorum, alii que sui collegæ ante Spiritus S. missionem & commotionem, in se factam, nō toti quasi semper immoti fuere? an non & omninò meticulosi post Domini ascensum latitabant? Act. 2. tacti autem & excitati Spiritus S. igni, mox excusso omni timore, subito in publicum profilierunt; & tanto Spiritus S. impetu rapti, nullatenus sese amplius continere potuerunt; quin à Spiritu S. sanctissimo illo primo mobili, sibi impressam gratiæ vim & motū, mox per vniuersum orbem sine defatigatione, sine nausæâ, omni excusso timore adeò diffunderet, vt totum mundum in vtramque aurem, velut emortuum immotum que, noctes dies que stertentem, a somno mortis (infidelitatis) excitarent, iuxta illud Apostoli ad Rom. 10. *In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.*

An non & Adam in Paradiso voluptatis, manibus Dei quidem efformatus & plasmatus, ante inspiratum sibi inspiraculum vitæ, totus erat immotus? Gen. 1. concepto autem a Deo Spiritu, mox cœpit ab ortu nihili, in occasum

Ultimi

Spiritus sanctus quomodo primum mobile dicitur,

Apostoli quomodo motu Spiritus sancti rapti.

Conceptus quomodo Adam spiritu vitæ motus à non esse ad esse.

ultimi sui finis, tendere; etsi non diu, pro dolor, in hoc motu persistit; sed motu primi motoris omnis mali, *demonis*, illectus, mox adeo excentricè coeperit moueri (in vetiti pomi videlicet concupiscentiâ & esu, à Creatore ad creaturam sese conuertendo) vt etiam totus excentricus factus, extra Paradisum centrum suum, infinitis labefactatus & defatigatus miseriarum motibus, tandem viuere & moueri desierit.

Numquid etiam non Spiritus Domini in primâ mox rerum patratione aderat, & super aquas ferebatur? cuncta ab ortu nihili (& non esse) ad occasum (esse & finis ultimi,) disponens mouesque?

Tâtusne motus, & raptus Spiritus sancti non esset admirandus, nempe totam rerum molem, tantâ distantiâ, imò infinitâ, à termino à quo, & non esse, ad terminum ad quem, nempe ad esse, rapiens? *Spiritus enim Domini ferebatur super aquas.* Gen. 1. &c.

Denique Spiritum sanctum reuera primi mobilis concitatissimo motu & raptu repræsentari, argumento sunt *ossa illa mortuorum*, Ezech. 37. non prius suscitata, nisi vocato à quatuor ventis, super ea Spiritu: vt videlicet sic insufflante Spiritu, resurrectio futura intelligatur, vti creatio iâ præterita facta, in qua Spiritui Domini principaliter attribuitur motus super aquas: Ergo & ille principium quoddam primum, primus-

Pars II.

que motor, haud minùs quàm Pater & Filius censendus est respectu cunctarum creaturarum.

MEMBRUM I.

Spiritus sanctus comparatur primo mobili, ratione sua immensa amplitudinis, cuncta in sese complectenti.

Amplissimum, & immensæ Conceptus altitudinis primum mobile, Astronomi asserunt, cuncta suâ concauitate intimâ complectens (præter Emphyreum) patentissimoque ipsius gremio creata entia vniuersa concludi.

Quis verò non videt, illum altissimum, & infinitæ amplitudinis Dominum, Spiritum sanctum, Spiritus S. omnia in sese continet. cuncta similiter in se continere, concludere & complecti? cum per totum terrarum orbem à sacra Scriptura diffusus dicatur, Sap. 1. *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum; & hoc quod continet omnia, scientiam habet vocis, &c.* Vnde optimè Diuus Hieronymus in 2. epist. Pauli ad Ephesios cap. 4. *Mare, inquit, certè immensum est, & capacitas eius Deo soli nota: ex hoc si quis velit multis hominibus, secundum id quod gestare queunt, tradere; necesse est, vt ad mensuram vnicuique tribuat, & partes eius mensuram recipiant; cuius solidum immensurabile est. Ita & Spiritus sanctus, immensus quidem est, & nullo fine concluditur, tamen vnicuique datur, secundum quod expedit.* Atqui etiam

*Spiritus S.
intus audi-
tur, extra
per suam
D. gratiam
videtur.*

Spiritus sanctus, suâ gratiâ, in toto orbe Christiano Catholico vndique & vndique diffusus, præsens est, etsi non videatur; apertissimè tamen sentitur, & intus, ô homo, percipitur, sapius cordis tui ostiû pulsans, à malo te dehortando, ad bonum inuitâdo: & foris auditur, per suos præcones continuò nobis acclamâdo: *Pœnitentiam agite, quoniã appropinquat regnum Dei*, Matt. 4. & iterum Luc. 13. *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.* Sed prò dolor, non est qui audiat: surdi peccatores Spiritum sanctum, intus & foris continuò illis acclamantem, excludunt, aures obstruunt; haud aliter ac serpentes, dum incantantur, ne cogantur audire quod nolunt, & deserere quod nullo modo volunt; sicque semper Spiritui sancto resistunt, & à malo numquam desistunt.

Conceptus.

At erit olim, quando & ipsi cogentur experiri, quod modò non credunt, & audire quod tunc horrebunt; illud nempè terribile, Lucæ 7. & Matth. 11. *Cecinimus vobis & non saltastis: lamentauimus, & non planxistis, &c.* tot Spiritus S. inspirationibus nò acquieuitis; sed potius in eum grauissimè deliquistis: quomodo? utique veritati scilicet infallibili, à vobis agnitæ resistendo, & contradicendo: de misericordiâ Dei aut omnino desperando, aut nimium præsumendo; discordias, & mendacia in rebus grauissimis disseminando. An nescij estis, in Spiritum sanctum de-

*Quomodo
quis Spiritui
sancto
censeatur
resistere.*

linquentibus, *neque in hoc, neque in futuro sæculo id remittendum?* Matth. 12. *Et ideò Tyro & Sidoni; terræque Sodomorum, forsitan remissius erit in die iudicij quam vobis, &c.*

TROPOLOGIA

Ad peccatores, & contra mendacium.

Spiritum sanctum esse Spiritum veritatis, Veritas ipsa Christus docet, Ioan. 14. 15. & 16. &c. quod est dicere (contra Græcos) esse Spiritum Christi; quia Christus est *via, veritas, & vita.* Ioann. 14. &c. Cùmque quælibet quasi res sibi habeat aliquam alteram contrariam; proculdubio Spiritui veritatis erit contrarius alius spiritus, id est mendacij; cùmque contrariorum (si cætera intelligas tamen paria) eadem sit ratio, sed contrariò: sicuti Spiritus veritatis est Spiritus Dei; ita erit etiam spiritus mendacij, spiritus diaboli; quem ipsamet Veritas Patrem mendacij appellat.

*Quomodo
Spiritus
sanctus etiam
Spiritus
Christi.*

*Spiritus
mendacij.*

Igitur immediatiùs nil erit Spiritui veritatis contrarium, quàm spiritus mendacij: cùm apud Philosophos impossibile sit duo contraria, verbi gratiâ, calorem & frigus, alborem & nigrorem, simul & semel esse in eodem subiecto: philosophicè ergo demonstratur, planè impossibile etiam esse, Spiritum sanctum & veritatis, cohabitare

bitare simul cum spiritu mendacij in eadem mente, seu subiecto & anima.

Cùmque vsque adeò prò dolor, hodie in mundo apud magnos & paruos, altos & humiles, diuites & pauperes, mendacium, adulatio, fraus, & fucata amicitia vigeant: è contra veritas, heu! apud plerosque exulet; necesse est, maiori etiam ex parte, hodie è mundo exulare Spiritum sanctum, qui est Spiritus veritatis. id quod B. Thomas de Villa noua conc. 3. de aduentu, quam maximè his deplorat verbis.

*Vix esse
veritatem
in mundo.*

Non est veritas in mundo: non est qui loquatur verum cum proximo suo: quidquid hodie vulgus loquitur, fraus & adulatio est; docuerunt enim linguas suas loqui mendacium: in hac scholâ exercitati sunt, in hac edocti, vt discerent fallere, mentiri, adulari, exaltare parua, exigua attollere, ex tumulis montes facere, ex culicibus elephantes: hæc ciuilitas, hæc affabilitas; & inurbanus est, quisquis fallere, & mentiri non potest, &c. Ita profectò se res habet; videtur enim iam expirasse & fœdatus apud omnes nationes, candor ille germanus; simplicitas & sinceritas funditus cum veritate extincta, &c.

*Cur tot
hodie mundum
calamitates
premant.*

Hinc nemini mirum videatur, nostra tempora tantas commitari calamitates & miseras: mundum hodie vsque adeò, vndique & vndique, turbari exstimulari, pla-

Pars II.

gis aded affligi, hostibus tãto perè premi, &c. Non credis? audi verbum Domini Osee 4. *Quia iudicium Domino cum habitatoribus terræ: non est enim veritas, &c. maledictum & mendacium, & homicidium & furtum, & adulterium inundauerunt. Propter hoc lugebit terra & infirmabitur omnis qui habitat in ea, &c.* Insuper verissimum etiam, & indubitatum esse videtur, quòd, vbi mēdacium dominatur, ibi & dominantur omnia mala; exulent quoque omnes successus boni rerum. non credis? adeas domum Caiphæ & Pilati, si placet, & quæ ibi contigerunt vide: Petrus enim Apostolorum Princeps, ibi eo in loco magistrum suū negauit, vbi mendacium & falsitas præualebant. Vnde benè S. Ioan. Chrysostr. serm. 2. de mysteriis feriæ quintæ. *Ibi negauit, inquit, vbi Christus (Veritas) tenetur inclusus, negat in domo Caiphæ, ibi negat, vbi potest valere mendacium, ac si mentiendi spiritum, Petro inhalauerit mendacij aula.*

Iam iterū attende, quid actum sit Act. 5. vbi Ananias, & Saphira vxor eius ob, vnius mendacij solummodò vitiū, subitò voce Petri, ceū tonitruo, mortui corruentes expirarunt. Audi enim quid dicat Apostolus ad Ananiam: *A-* ^{*Fructus*} *nania, cur tentauit satanas cor tuum, mendacij.* *mentiri te Spiritui sancto? &c. non es mentitus hominibus, sed Deo: audiens autem hæc verba Ananias, cecidit & expirauit. Et ad Saphiram paulò infra: Dic mihi mulier si tanti agrum vendidisti?*

didisti? at illa dixit: *Etiam tanti: Petrus autem ad eam: Quid vti que conuenit vobis tentare Spiritum Domini? ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum ad ostium, & efferent te: confestim cecidit ante pedes eius, & expirauit, &c.*

Ex quo facile patet, quantum mendacium aduersetur offendatque Deum, & Spiritum sanctum: itaque quicumque mentiuntur, videntur quodam modo mentiri Spiritui sancto; eum quasi per contrarium, mendacium, sede sua pellendo.

Aliquibus centies vnâ die foret pereundum & quare.

Sed heu miseros mortales! quot putas hodie remansuros viuos & superstites in præsentis rerum facie, si omnibus mentientibus cum Anania & Saphira subito foret pereundum, expirandumque? an non credis aliquos centies in die expiratos? Quod si de vnico mendacio subitanâ morte expectiit Dominus vindictam de Ananiâ & Saphirâ, quid de iis, qui infinitis mendaciis, veritatem adulterant, futurum censes? illud videlicet, non modò quidem, at suo tempore: quod David futurum prædicit psal. 15. *Perdes omnes qui loquuntur mendacium, &c.*

Quid ergo iam erit de periuris? quantò grauior eos pœna manebit, qui culpæ grauis mendacij, grauiorem adiiciunt periurij, periurioque mendacium confirmant? quinimò, vsque adeò, prò dolor connubia cum Spiritu sancto, actionesque humanæ mentis, cum eius iniuriâ adulterio hodie fœ-

dantur, vt à multis, vix inconcusæ veritatis verbum, sine mendacij aspergine, & turpissimo præstigiij næuo sit audire.

Quod si Apóstolus ad Tit. 1. *Cretenfes semper mendaces dicat*; quale nostrum sæculum dicturum putas, in quo nulla ampliùs fides; sed verba tantum à vero distant, quantum coruus a cygno, &c. Cùmque mundus passim iam Cretenfes, & Parthos mendaciis superet; profectò in æternam arietat læuitque veritatem, eamque, quantum in se est, destruere nititur.

Audi B. Laurentium Iustinianum, de vitâ solitariâ cap 4. *Quantum (inquit) in mendacibus est, immortalem & æternam veritatem, que Deus est, destruere, moliuntur; hoc verò dum agunt, illam in nullo lædunt, illi nequaquam detrimētum inferunt, sed seipsos perimunt, quemadmodum in sapientiæ volumine continetur; sic enim habet. Os autem quod mentitur occidit animam, &c.*

Notent mendaces.

Et tandem ipsa Sapientia Patris, Veritasque æterna, Christus Dominus, sator & seruator noster, qualem hæreditatem miserabile mendacibus insinuat apud Ioann. ? *Vos, inquit, ex patre diabolo estis: & desideria patris vestri vultis facere: ille homicida erat ab initio, & in veritate non stetit; quia non est veritas in eo. cum loquitur mendacium, ex proprio loquitur, quia mendax est & pater eius. Nam cum lege communi & naturali cautum cõstitutumque sit, vt filij immediatè patri in hære-*

Conceptus iucundus

hæreditate succedant ; diabolus autem sit pater omnium mendacium ; necesse est etiam eiusmodi filios, hæreditare à diabolo patre suo, quidquid ille habet, aut saltem aliquam eius partem ; sed quam? *ignem, niuem, glaciem, spiritum procellarum ; partem videlicet calicis eius,* Psalm. 10. Quod confirmatur Prouerb. 20. *Suavis est homini panis mendacij : & postea implebitur os eius calculo ignito ; &c.*

Merces mendacij.

Per mendacium primi nostri Protoplasti, paradiso eiekti sunt ; si enim patri mendacij aures non præbuisent, neque inde eiekti fuissent, neque tam fædam hæreditatem (mendacij) in posteros transfuisisset diabolus.

Mentitur Adolescens ille Amalecites gratiam Dauidis Saulo successuri, captandi causâ, dum fingit se Saul occidisse : at ipse à Dauide occidi iubetur 2. Reg. 1. cùm secundùm communioem Doctorum sententiâ (contra Iosephum) Saul partim curribus & equibus Philistijm oppressus, partim suo ipsius gladio confossus occubuerit, vti videre est 1. Reg. 31. proinde adolescens ille, falsò se Saul occidisse iactabat, idque propter spem præmij à Dauide consequendi. Ex quo etiam facilè zelus, & integritas Dauidis concluditur ; *Verbum enim mendax iustus detestatur.* Prouerb. 13. &c.

Mendaces hodie fouentur amaturq.

At hodie cuncta cõtrario modo accidunt ; & non nisi mendaces vndique & vndique prævalent,

adhibentur vtrò, cibantur, & incitatur, amantur, honoranturque, qui tamen Deo sunt abominabiles : enimverò Prouerb. 12. *Abominatio est Domino labia mendacia. Et proferentem mendacia odit Dominus.* Prouerb. 6.

Denique Pharaò sæpiùs se populum Hebræum dimissurum Domino mentitus, mendaciorum suorum mercedem, à vorticibus vndisq. maris rubri hauit, percipit. Hanania Jerem. 28. ob mendacia in populum sparsa vti Jeremias prædixerat, moritur, &c.

Effectus mendacij & exempla eius pena.

Et quemdam Godeuinum nomine, falsum quidpiam his verbis confirmantem. (*Hic panis suffocet me, si mentiar*) panis bolo sumpto subitò suffocatum esse, Polydorus lib. 8. auctor est. Dignissima sanè & factis proportionata pœna ; vt cui mendacij panis suavis fuerat, pane etiã suffocaretur. Heu quot hodie essent suffocandi ! quot à diabolo rapiendi ! dum continuò hoc turpissimum in ore multorum versatur : *ni hoc verum sit, diabolus me rapiat ;* non obstante quod verba eorum, nec vmbra quidem veritatis attingant, &c. Hinc Thales à quodam rogatus, quantum videlicet verum à falso abesset ? quantum, inquit, oculus ab auribus distans : dicere volebat, eos potissimùm mentiri, qui aliis non visa, sed audita referunt.

Lepidè quemdam senem, quem senectutis suæ pudebat, & vel ideò canos

*Fingentes
crines &
facies pin-
gentes, le-
pidè ar-
guuntur.*

canos tincturâ quadam denigra-
bat, in publicum progressum
(vtpotè de rebus orationem ha-
biturum) Archidamus, his ver-
bis perstrinxit; quid ille senex tandem
verum diceret, qui mendacium non so-
lum in animo, sed & in capite circum-
fert? optimè sanè, & hodie benè
notandum comprimis foeminis,
nescio quibus tincturis, nugis &
coloribus fucatis, vetulantem
vultum larvâ iuuenili commuta-
re studiosissimè laborâtibus, qua-
rum tamen votis natura nequa-
quam cedit; vtpotè artis fucatae
nimia inimica, multoquè supe-
rior; quod profectò haud face-
rent, ni magis hominibus quàm
Deo placere studerent. At qui ho-
minibus placent, confundentur teste
Psalmistâ, quoniam Deus spreuit eos.

Itaque non ponamus menda-
ciis obstaculum Spiritui sancto,
habitare volenti in nobis; cuius de-
licia sunt esse cum filiis hominum. Et ne
mentiamur inuicem fratres charissimi.
Coloss. 3. Ne in laqueum incidamus
diaboli: & hæreditatis ipsius infer-
nalis participes fieri olim coga-
mur: sed veritati inhiando, virtu-
te potius ex alto indui, hæreditatem-
que illius adipisci mereamur; cui
Pater æternus dixit: Postula à me,
& dabo tibi gentes in hæreditatem. Et
quidem hucusque in gratiam tam
facilè mentientium, hæc dixisse
sufficiat.

ANAGOGÆ II.

*Primi mobilis vno centro & 6.
circulis maioribus; videlicet
Zodiaco, Horizonte, Meri-
diano, Æquatore, & duobus
Coluris, Spiritus sancti 7.
Dona significari.*

DVobis polis arctico & an-
tarctico innixum primum
mobile eiusque sex maximos cir-
culos (indistinctos tamen ab ip-
so) circa vnicum centrum ferri,
Astronomi docent. Quorum pri-
mus est Zodiacus; secundus Æqua-
tor, tertius Horizon; quartus Me-
ridianus; quintus Colurus æqui-
noctiorum: sextus Colurus solsti-
tiorum: & denique Centrum me-
dium.

Horum officia paucis habe. Zo-
diacus est circulus continens duo-
decim signa cælestia, solus habens
latitudinem 12. graduum, in quo
omnes planetæ perpetuò mouen-
tur, nec vel semel extrâ vagantur;
sunt autem illa signa: Aries, Tau-
rus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraque, Scorpius, Sagittarius,
Capricornus, Aquarius, Pisces.

Æquator per medium cælum
traductus, est regula motus, qui
Zodiacum perpetuò in duobus
punctis interfecat: in quibus sol
existens mundo vniuerso æqui-
noctia affert; diemque nocti æ-
qualem reddit.

Hori-

*Officia 6.
circulorum
maiorum
primi mo-
bilis.*

Horizon est circulus immobilis, à visu originem trahens: ortum & occasum siderum denotans & determinans; qui & finitor dicitur: eò quòd visum nostrum determinet; & cælum inferius nobis inuisum, superius verò visibile reddat.

Meridianus est circulus transiens per polos mundi, medio inter ortum & occasum loco Æquatorem interfecans: huius officium est medietatè diei, & noctis ostendere: sol enim supra Horizontem, ad ipsum delatus, meridiem; infra verò ipsum depressus, mediam noctem nobis efficit; estque in sese immobilis, sed toties replicatus, quot sunt loca in terra, &c.

Quintus est Colurus solstitiorum, transiens per polos mundi; & principium Cácri & Capricorni; huius officium est duo solstitia, nempe imum & summum, hoc est, hybernum & æstiuum, determinare.

Tandem vltimus est Colurus æquinoctiorum, qui itidem per polos mundi, & per duo Zodiaci puncta, principia videlicet Arietis, & Libræ transit, & æquinoctia nobis indicat.

Denique Centrum est medius punctus cæli firmilissimus, & immobilis, circa quem tota machina cælestis vertitur. Et hæc de hisce 6. circulis, & puncto septimo, siue centro ad nostrum nobis propositum, haud inappositè inferuentia dixisse sit satis.

Pars II.

MEMBRUM I.

De Sapientia Dono, eiusque Zodiaco.

Qvod si iam septem Dona Spiritus sancti perpendamus, quæ enumerantur ab Isaiâ cap. 11. profectò magnâ analogiâ hæc, & illa iam iam dicta se inuicem respicere videbuntur: sunt autem *Spiritus sapientiæ; Spiritus intellectus, Consilij; Spiritus Fortitudinis, Scientiæ, Pietatis, & Timoris Domini.* 7. Dona Spiritus sancti.

Est verò sapientia, secundum Arist. libr. 1. *Metaph. Primarum & altissimarum causarum cognitio*: siue multarum, & mirabilium rerum, imò sempiternarum, scientia & comprehensio est; adeò vt cunctarum rerum causæ in sapientiæ illo inuisibili & admirabili Zodiaco, haud aliter comprehendantur, quàm duodecim signa, & Planetæ 7. in Zodiaco cæli visibiles. Sicut enim extra Zodiacum nullus Planetarum est, sed & omnes Firmamenti totius stellæ, certis Zodiaci signis concluduntur: sic nil in rerum naturâ est; quin sub hoc sapientiæ Zodiaco comprehendatur. (Nam Eccles. 24. *Deus quasi Phison sapiëntiam dicitur implere.*) Et primò quidè sub Arietis signo (mundus enim creditur communiiori Theologorum sententiâ, sole existènte in Ariete creatus) sapiëntia cõprehendit omniũ rerum ortum & principia: illa enim iã omnibus rebus præexistebat, iuxta illud Eccles.

K

cles.

Quomodo
sapientia
censeatur
esse in 12.
Zodiaci
signis.

cles. 24. *Ab initio & ante secula creata sum.* In signo Tauri (utpotè fortissimo & progressiuo) omnium rerum progressus considerat. In Geminis (societatis signo) cunctarum rerum sympathias, & conuenientes naturas perspicit.

E contrà in signo Cancri (id est, retrocessionis, fugæ, & descensus solis, à summâ suâ exaltatione) omnium antipathiam & contrarietatem, disconuenientiam, & corruptionem penetrat.

In signo Leonis (utpotè calidissimo & validissimo) cunctarum rerum vigorem, virtutem, & potentiam, Leonisque de tribu Iuda Christi, erga nos in Incarnationis mysterio immensum diuini amoris calorem intuebitur.

In signo Virginis (temperatissimo & iucundissimo) contemplabitur Virginis virginum Beatissimæ excellentiam, pulchritudinemque: nec non illud: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium.* Isaïæ 7. nempe Incarnationis Filij Dei mysterium: Item rerum omnium ornatum, & decorem.

In signo Libræ perpēdet, ponderabitque naturæ stupēdum ordinem, mensuram & proportionem rerum: futuri iudicij extremi æquitatem, terrorē, & successum. Item iustitiam Dei distributiua, tam respectu beatorum in cælis, quàm intuitu damnatorum in infernis.

In Scorpio contemplabitur acutissimam Passionem Domini

nostri, spinis coronati; flagellis, & scorpionum aculeis magis venenosis, Iudæorum linguis & blasphemis dilaniati.

In signo Sagittarij (ignito) damnatorum pœnas in inferno, igni inextinguibili excruciatorum intuebitur: videbitque quomodo diuina iustitia, *sagittis suis ardentibus*, petitura, & affectura sit miseros damnatos, Psal. 7. Item ponderabit in hoc signo grauitatem sagittarū (hoc est peccatorum) contra diuinam clementiam ab homine emissarum: & qualiter peccatores suo tempore è contrà sint visuri, *in quem transfixerunt.*

In Capricorni signo, (solstitiali, & stationario) considerabit solis iustitiæ Resurrectionem, & Ascensionem, nec non ad dextram Patris collocatōē, & sessionem: Item ascensum, & assumptionem Lunæ cælestis, BB. Virginis: & Ecclesiæ militantis ad triumphantem.

In Aquarij aëreo signo, aërem, æthera, & volucres cæli, cæloque ipsos, & Angelos intuetur.

Et tandem in Piscibus, signo aqueo, cuncta aquatilia, & ipsum mare contemplatur. Ita ut reuerà nil in rerum natura existat, quod non in hoc inuisibili sapientiæ zodiaco mirâ quâdam metamorphosi comprehendatur. Id quod facilè probatur ex capite 24. Ecclesiastici, vbi mira de Sapientia prædicantur: *Ego quasi terebinthus extendi ramos meos* (ad cognoscendum

dum

dum & penetrandum omnia.) *In me gratia omnis viæ & veritatis; adeo quod cunctæ rerum viæ, & virtutum in sapientia habitent.*

A mari abundavit cogitatio (Sapientia) quæ quasi trames aquæ immensæ, & aquæ ductus exiit ex paradiso. Ecce factus est mihi, inquit Sapientia, trames abundans, & fluvius meus appropinquavit ad mare: quoniam doctrinam, quasi ante-lucanum illumino omnibus, & enarrabo illam usque ad longinquum. Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.

O utinam, & nobis sub hoc felicissimo, veroque zodiaco sapientia currere concedatur: & tunc sapientiam stultam huius mundi facile excuteremus. Quæ (vti bene Glossa in Chron. & S. Gregorius, libr. 10. cap. 16. in Iob) non est, alia, quam *cor machinationibus tege-re, sensum verbis velare; quæ falsa sunt vera ostendere; quæ vera sunt falsa demonstrare: hæc nimirum prudentia vsu à iuuenibus scitur, hæc à pueris pretio discitur: hanc, qui nesciunt, cæteros despiciendo, superbiunt: hanc qui ignorant, subiecti & timidi in aliis mirantur: hæc sibi obsequentibus præcipit honorum culmina quærere, adepta, temporalis gloriæ vanitate gaudere: irrogata ab aliis mala, multipliciùs reddere: cum vires suppetunt, nullis resistantibus cedere: cum virtutis possibilitas deest, quidquid per malitiam ex-*

Pars II.

plere non valent, hoc in pacificâ bonitate simulare, &c. ô aureo certè stylo cordibus omnium inscribenda verba!

Iam igitur vix amplius miror, Salomonem *stultorum infinitum numerum esse* dixisse; cum enim mundus totus sæculi deliciis hodie sit deditus, quinimò ad aures vsque immerfus, impossibile videtur esse, aut inueniri veram sapientiam in eo: Nam *sapientia (Iob 28.) vbi inuenitur? nescit homo pretium eius: nec inuenitur in terra suauiter viuentium. Vbi ergo? profectò non alio loco, quàm apud piè agentes, Eccles. 1. Mundus autem sapientiam Dei veram deridet hodie; vt optimè S. Gregorius. Deridetur, inquit, iusti simplicitas, &c. & vel ob hoc meritò stultitiæ arguitur mundus, nam sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Prou. 1. ideoque hoc tempore tot miseriis premitur. Enimverò sapientiam & disciplinam qui abiicit, infelix est, teste Salomone Sap. 3. Cumque mundus non velit esse sapiens, propterea (si Isaia cap. 27. sit fides habenda) non miserebitur eius, qui fecit eum Deus; sed potiùs tanquam *populus non intelligens vapulabit. Osee 4.**

Itaque non hanc mundi sapientiam, obsecro, eligamus, non hanc sequamur; ne olim cum hoc mundo *dānemur: sed illam potiùs, quàm Spiritus sanctus nobis offert, suadetque Prouerb. 1. Audi, fili mi, disciplinam Patris tui (Dei) & ne dimittas legem Matris tuæ (Ecclesiæ) vt*

K 2

addatur

Cur Salomon stultorum esse infinitum numerum dixerit.

Quæ sapientia à sapientibus sit eligenda.

addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis: si dixerint, veni nobiscum, insidiamur sanguini, &c. fortem mitte nobiscum, marsupium sit vnum omnium nostrum. Fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt, & festinant vt effundant sanguinem. Ipsi quoque contra sanguinem suum proprium insidiantur & moliuntur fraudes contra animas suas, &c.

Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem suam. In capite turbarum clamat, in foribus portarum vrbis profert verba sua, dicens: Usquequò paruuli diligitis infantiam, & stulti ea quæ sibi sunt noxia cupient, & imprudentes adhibunt scientiam? conuertimini ad correptionem meam: en proferam vobis spiritum meum, & ostendā vobis verba mea. Quia vocaui, & renuistis; extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id quod timebatis euenerit: cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tēpestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio & angustia. Tunc inuocabunt me; eò quòd exosam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperint; nec acquieverint consilio meo, & detraxerint vniuersæ correptioni meæ. Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur. Auersio paruulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet illos. Qui autem me audierit, absque terrore requiescet, & abundantia perfrue-

tur, timore malorum sublato, &c.

Hæc diuina sapientia stultis sæculi huius, &c. Cesset igitur tot in mundo ærumnarum, & flagellorum à Deo indies immissorum admiratio; cum in eo redundet, heu! tanta omnium malorum inundatio.

At nouit diuina sapientia & bonitas dicta flagella à nobis etiam clemēter auertere, si sciamus & nos ad ipsam conuertere. Enimverò, à quo egestas in domo impij (Proverb. 3.) prouenit; ab eodem (scilicet Deo) & benedictio in habitaculis iustorum pullulat. Quisque illusurus est illusoribus & peccatoribus; è contra mansuetis daturus est gratiam; sapienti gloriam; stulto ignominiam, &c.

MEMBRVM I I.

De zodiaco sapientia mundi, & diaboli.

ZOdiacus sapientiæ huius sæculi multum sanè à superiori abit; enimverò diabolum, Dei gloriæ æmulum, & inuidum penes Ecclesiam à Christo erectam, semper quoque ædiculam quandam velle fabricare, commune fert prouerbum. ita est; nā quemadmodum sapientia diuina filiis lucis, sub vno, vti diximus, zodiaco circulo, cūcta optima exhibet, eosque sub vera sapientia dirigit: ita & diabolus huius sæculi filios, sub vno quoque, sed heu! nimis declinante zodiaco, infernali scilicet

Zodiacus
diaboli.

licet

licet & deliciarum sæcularium, cæniq̄ue peccatorum, perpetuò circumfert.

Etenim in signo Arietis, diabolus primò peccatores suo signo notat, eisq̄ue characterem infernalem imprimit (vt communiter solet fieri arietibus à pastore) iuxta illud Apocal. 19. *Qui acceperunt*

In signo Arietis, quo character diabolus suos signet.

characterem bestiae missi sunt vini in stagnum ignis ardentis. At quem characterem? profectò non alium, quam suum proprium, scilicet superbiam, quâ & à cælo deturbatus est. Sicuti enim initium sapientiae timor Domini; sic initium stultitiæ, & malitiæ superbia: nam Eccles. 10. initium peccati est superbia. Item S. Gregor. libr. 31. Moral. Radix cuncti mali superbia est. Denique S. Prosper de vitâ contemplatiuâ libr. 3. cap. 2. Initium, inquit Scriptura, non alicuius, sed omnis peccati, superbia est: vt euidenter ostenderet, quòd ipsa sit peccatorum omnium causa & radix, quoniã non solum peccatum est ipsa, sed etiam nullum peccatum fieri potuit, potest, aut poterit sine ipsa: siquidem nihil aliud omne peccatum, nisi Dei cõtemptus est; quo eius præcepta calcantur, &c.

Nõne fuit superbia origo peccatorum inter Angelos? an non & Eua propter appetitum excellentiæ, peccatũ propagauit in Adam, & per ipsum in omnes posteros? vtique ergo astu haud exiguo, diabolus statim in primo signo Arietis sui infernalis zodiaci, peccato-

Pars II.

res characterè superbiæ insignire solet.

Quos ita iam notatos, tũm in signum Tauri (terreum & frigidum partim) introducit, cunctas eis terrenas delicias degustandas præbendo; in Dei mandatis, viæq̄ue Domini, frigidos reddendo; immites, vti tauros, contra proximum, immisericordes cõtra pauperes, terribiles contra mansuetos immittendo; eorumq̄ue murmurationum mugitu, iracundiæ & inuidiæ cornibus eos terrefaciendo; iuxta illud Amos. 6. *Nunquid in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? Sed quid respondet Dominus? Ecce suscitabo super vos (tauros siluestres, & feros peccatores) gentem, & conteret vos, ab introitu Emath vsque ad torrentem deserti, &c.*

Conceptus. Peccatores à diabolo introducuntur in signo Tauri.

Esse verò peccatores similes tauris, testatur Psalmista Psal. 21. *Tauri pingues obsederunt me. Quomodo verò Deo & iustis insultent peccatores describit Ierem. cap. 5. Quoniam exultatis, & magna loquimini diripientes hereditatem meam: effusi estis, sicuti vituli super terram, & mugistis (murmurastis) sicut tauri. Itaque non te (peccator) extollas in cogitatione animæ tuæ, velut taurus: Eccles. 6. ne fortè elidatur virtus tua per stultitiam; & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris veluti lignum aridum in eremo.*

Peccatores similes tauris.

In tertium signum diabolus peccatores introducit, scilicet Geminarum, aëreumq̄ue; hoc est, nugarum, vanitatum & dolorum sæculi

Peccatores quomoda in signo Geminarum.

K 3

huius;

huius; idque per Geminos, malam scilicet, & damnosam societatem, consortiaque suspecta, non solum cum peccatoribus, verum & cum ipsis adeo spiritibus tenebrarum harum, & Belial: quibus quidem diuina sapientia continuo per os Pauli acclamat illud 2. Corinth. 6. *Quæ societas lucis ad tenebras? aut quæ conuentio Christi ad Belial?* qui scilicet sanguine Christi redempti, eiusque baptismate purgati, nomine Christiano insigniti estis, quam societatem contra Christum Domini cõtrahitis associando vos Belial? id est, peruersis absque iugo Dei ambulantes? Heu quot hodie in hoc diabolico signo geminorum ambulant! quot enim malæ societates, quot suspecta consortia, quot denique damnosa conuenticula, consilia, & fœdera *audersus Dominum, & aduersus Christum eius?* at cum hoc signum Geminorum mox sequatur signum Cancræ, sperandum erit eiusmodi diabolica consilia, & fœdera etiam à Deo retroactum iri; idque in proprium caput iniquè machinantium nobis interitum; iuxta illud: *Conuertatur dolor eius in caput eius, &c.*

Signum
Cancræ
diaboli
quale.

Signum Cancræ sapientes huius sæculi ingrediuntur; à viâ iustitiæ & Deo scilicet ipso (vt Cancer retrorsum) totaliter recedendo: in via Dei non solum nõ proficiendo, sed retrocedendo, iuxta illud: *Dereliquerunt me fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas dis-*

sipatas, quæ continere non valent aquas. Ierem. 2. & Ezech. 2. *Fili hominis, mitto ego te ad filios Israël, ad Gentes apostatrices, quæ recesserunt à me.* At, quid mercedis peccatores sui recessus recepturos putas? Illud videlicet terribile Ierem. 17. *Domine omnes qui te derelinquunt, confundentur; recedentes à te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt te fontem aquarum viuentium Dominum.* Sed & illud omnium terribilissimũ recedentibus à Deo est formidandum: nempe, *maledicti qui declinãt à mandatis tuis.* Psalm. 118. *Quod Christus illâ terribili sententiâ sua est complecturus.* Matth. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum, &c.* Congruum namque, & æquum videtur, vt qui dudum à Deo in signo Cancræ sese elongarunt; modo etiam longissimè ab eo elongentur perpetuò, relegenturque in ignem æternum.

Ex Cancro verò, mox ingrediuntur Leonem, signum calidissimum, & omnium fortissimum (in quo sol existens totam tellurem suo nimio calore mirè premit, vritque) estque Leonis natura, neminem formidare, prædas agere, animalia, & homines deuorare, ad conspectum ignis horre, suaque vestigia, caudâ propriâ post sese delere, &c.

Ita reuerà peccatores postquam in viam Baal ingressi, & per Cancrum multitudine peccatorum, à Deo recesserunt, in desperationem aguntur; nam impius cum in profundum

Signum
Leonis dia-
bolicum.

conceptus
insignes.

fundum

fundum venerit spernit. Prouerb. 16. Et velut leones terribiles reduntur ad prædam, scilicet viduarum, pauperumque oppressionem, & deuorationem prorumpentes; nemini parcetes; quod idem faciunt & fœminæ desperatæ: luxta illud Ezech. 19. *Quare mater tua leona (insipientia & malitia huius sæculi:) inter leones, dæmones, cubauit? in medio leunculorum (peccatorum) enutriuit catulos suos, & eduxit unum de leunculis suis, & leo factus est, & didicit capere prædam hominemque comedere, &c.* Quis dubitat oppressores pauperum & viduarum, pupillorumque defraudatores hinc notari? Hinc benè monet Spiritus sanctus, Eccl. 4. *Noli esse vt leo in domo tua; euertens domesticos tuos, & opprimens subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendam, & ad dandum collecta.* Vnde benè S. Ioann. Chrysostomus Homil. in terræmotum: *Vbi diuitiæ, & feritas; leonem vides, non hominem.* Et S. Gregor. Nazianz. *Vorat post hunc (diues) vt leo, qui à bestia feras cruentas submouet; non ducitur benignitate, sed parat prædam sibi.*

Denique Frâciscus Titelmanus. *Leones (inquit) esurierunt, id est diuites huius sæculi; qui per fas & nefas congregant & fraudant, Deum non habentes præ oculis, rectè ob suam rapacitatem leones, siue catuli leonum appellantur.*

Conceptus. Deinde vt leo ignem, & gallum album horret: sic peccatores in signo Leonis horrere videntur

ignem diuini eloquij; nam *ignitum eloquium tuum uehementer,* Psal. 118. gallum verò album odio prosequuntur; simplices videlicet, & veridicos in candore veritatis, & sinceritatis ambulantes: id quod Prouerb. 29. expressè probatur: *Viri sanguinum (leones impij, truculenti) oderunt simplices, &c.*

Alio modo odio habent hi impij leones gallum album (id est præconem veritatis Christum, eiusque Prædicatores) sic enim inquit Ioan. 15. *Si mundus vos odit, scitote quia me priorem odio habuit: sed vetalibus leonibus odientibus; nam qui odit Christum, & Patrem eius odit; qui autem odit Patrem, morte æternâ plectetur: nam Altissimus odio habet peccatores, & impius reddet vindictam.* Eccles. 12. Et iterum Iob. 8. *Qui oderunt te induentur confusione, & tabernaculum impiorum non subsistet.* Denique veritatis candor peccatoribus semper & vbique inimicus, eisque bilem mouet: iuxta illud, *Veritas odium parit.*

Vltimò, peccatores in signo Leonis existentes, caudâ malitiæ, propria sua vestigia, si quæ forsan faciant, habeantque bonorum operum apud Deum, delent, vt amplius non videantur. Hoc testatur Dauid Psalm. 118. *Oratio eius fiat in peccatum. Iterum: fiant contra Dominum semper, & dispereat de terrâ memoria eorum.* Et Apostolus: *si linguis hominum loquar & Angelorum, &c. si montes transferam, &c. charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Et S. Ia-

S. Iacobus: *Qui offendit in vno, factus est omnium reus, &c.*

Signum
Virginis
diaboli-
cum.

Emenso iam signo Leonis, filij huius sæculi introducuntur mox à diabolo in signum Virginis (quod sua natura est fœmineum, & sterile) nempe in vniuersum eos luxuriæ cænum præcipitando. Quos benè alloquitur B. Petrus primâ suâ epistolâ cap. 4. *Sufficit præteritum tempus, ad voluntatem Gentium consummandam, his qui ambulauerunt in luxuriis & desiderijs, vinolentiis, comessationibus, potationibus, & illicitis idolorum cultibus, &c.* reuera enim eiusmodi hominibus, meretrices instar idolorum sunt, quòd eas plus colant, quàm Conditorem suum.

Premia
luxurioso-
rum.

Iam audiamus præmia currentium in hoc signo fœminino. Proverb. 9. *Mulier stulta & clamosa plenaque illecebris, & nihil omninò sciens: sedet in foribus domus suæ super sellam, in excelsò vrbis loco, vt vocaret transeuntes per viam, & pergentes itinere suo. Qui est paruulus declinet ad me: & recordi locuta est. Aqua furtiuæ dulciores sunt, & panis absconditus suauior; & ignorauit quod ibi sint gigantes; & in profundis inferni conuiuæ eius, &c.* dignum certè ibi cænaculum tam fœdè hîc viuentium.

Denique Amos 6. *Væ qui lasciuitis in stratis vestris. Iurauit enim Dominus Deus in anima sua, dicit Dominus Deus exercituum, detestor ego superbiam Iacob; & domos eius odi: & tradam ciuitatem cum habitatoribus suis.*

Mirum est sanè, quosdam homines nullis minis, neque etiam omnipotentis Dei, neque æternæ priuationis, visionis beatificæ, terroribus ab hoc vitio carnis posse deterreri. Hinc videntur reuera eiusmodi haud absimiles dæmoniis; ex quibus difficillimè dæmones pelluntur: vt optimè S. Chrysost. Hom. 29. *Quid (inquit) luxuriâ correptus, à dæmoniaco differt? non videtur nudus ambulare, sed corporeis quibusdam vestibus amictus est: veris autem vestibus priuatus, summâ hominis gloriâ caret; non lapidibus se ipsum cedit, sed sceleribus; quæ lapidibus obscuriora, asperioraque sunt. Quis hunc iuuare poterit? quo fit, vt nunquam sit in seipso, sed in sepulchris versetur: sepulchra sunt meretricû diuersoria, cum multo fœtore, multâ putredine sint repleta. Nô minâ, nô exhortationes ipsum ligare poterunt, omnia hæc vincula spernit.*

Iterùm diabolus peccatores ex signo Virginis ducit in signum Libræ, scilicet sterile, tepidum, & melancholium in quo multi ad eò tepescunt, vt neque calidi, neque frigidi sint; sed potius in vtramque, & mali & boni, videantur claudicare partem: iuxta illud 3. Reg. 18. *Vsquequò claudicatis in vtramque partem? At notent huiusmodi biuiatores, quid Dominus eis comminetur. Apoc. 3. Vtinam frigidus esses aut calidus; sed quia tepidus es, & nec frigidus nec calidus, incipiam*

Quàm difficulter luxuriosi à luxuria arceantur.

Signum
Libræ dia-
bolica.

incipiam te euomere ex ore meo.

*Signum
Sagittarij
diabolici.*

Signum Sagittarij impij ingrediuntur, dum Indies in cælum iacula suarum blasphemiarum eiaculantur. Si enim Prouerb. 25. *Iaculum, & gladius, & sagitta acuta, homo dicitur, qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium: quid ergo erit blasphemus in Deum?*

Alio adhuc modo peccatores censentur esse in signo Sagittarij, simul & in Scorpij: videlicet; quando Psal. 10. *Intendunt arcum, & parant sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde.* Eos scilicet omnibus modis, palàm & occultè persequendo: ferro & igni, gladio & ense, maximè sagittâ, & aculeo venenosè lingue perimendo. Enimuerò, *Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta est: in ore suo pacem cum amico (lingua nequam detractorum) & occultè ponit ei insidias.* Ierem. 9.

At haud impunè profectò hoc signū Sagittarij peccatores egresfuri sunt: nam Deuter. 32. *Domini sagittas suas econtrà inebriaturus est sanguine eorum; & Psal. 7. ardentibus (prunis) affecturus; & sagittis summo impetu sui diuini furoris in peccatores emissis, conturbaturus, & dispersurus est eos,* Psalm. 143.

*Pythagoras
quid de
lingua ini-
qua sentiat.*

Iterum Scorpionem ingrediuntur, maledicis & venenosis suis linguis nemini parcendo. Nam Psalm. 33. *Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolosè agebant;*

Pars II.

venenum aspidum sub labiis eorum. Hinc Pythagoras, gladij plagam multò esse leuiorem quàm lingue; eò quòd hæc animum; ille verò solum corpus vulneret, aiebat: & vel ideò tantopere Dauid Psal. 119. orat. *Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua dolosa: nam Psalm. 56. Dentes (detractorum) arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus, &c.*

Sanè hoc vitium vsque adeò prò dolor! hodie excreuit, totusque mundus detractoribus tam densè scatet, ut vix etiam, imò neque vix quidem, ipsius (Dei) bonitas & benignitas, ab hac bestiâ infernali tuta videatur. Sed vae maledicis, & detractoribus: *maledictus enim qui clam percussit proximum suum,* Deut. 27.

Id quod tremendo confirmari potest exemplo, nostro primùm tempore factò. Nam vir quidam, tum simplicitate, cum sanctitate vitæ, 50. circiter annis, in Religione nostrâ eximius, & Prouincialatus munere multo tempore conspicuus, mihi dignissimâ fide retulit. Fuisse nempe quandam personam, nostro cuidam Patri, omni quasi octiduo confiteri solitam: neque vllò prorsus, quàm vnico detractio- nis vitio & naxuo notatam; sæpiùs quidem à Confessario correptam; semper tamen in consuetudinem iam semel imbibitam delapsam. Tandem ad vitæ desperationem personam illam febri continuâ perductam,

*Terribile
exemplum
detractio-
nis vitij à
Deo aternis
flammis
castigati.*

L

Patri

Patri spondisse, se Dei permissione, post mortem eum de statu suo certò certioram reddituram. Dictum factum, trigesimâ namque post obitum die, cellulæ ostio noctu semel, atque iterum pulsato, acceptaque à Patre facultate, spiritum ingressum, sese tristissimo & horrido vultu, Patri, uti promiserat, stitisse: Patrem verò ita eum allocutum fuisse: qui res tuæ in altera vitâ aguntur? en præstò sum si indigeas, tum meis precibus, & sacrificiis, cum aliorum suffragiis, tibi suppetias ferre. At illum ingenti suspirio, linguâ vndique ignitâ, manibus propriis ex ore longissimè protractâ; in hæc verba prorupisse: *Hæc, hæc maledicta lingua æternum mihi interitum, ignem & damnationem, nullo vnquam tempore finiendam causauit!* cui Pater: nil ergo tibi profuit toties tua repetita, mihi que facta Confessio? inque extremis ostensus ille dolor? Nil, inquebat: *quia verè non fuit sufficiens dolor, & si superuixissem, maledictam tamen linguam istam non seriò correxissem, neque vitium detractionis emendassem: non enim ego illud, sed illud me dereliquit: Iam meo malo, æternoque supplicio addisce, quantum lingue vitium detestetur Deus.* Quibus dictis, maximo horrore, ingenti que eiulatu euanuit.

Hoc tremendum exemplum, à 20. circiter annis primùm factum, meritò detractoribus tandem venenosos detractionis aculeos euellere deberet; nam fa-

ctum videtur nobis in exemplum, ad denotandum; ut quemadmodum homines adhuc non cessant, sese inuicem linguarum aculeo dilaniare, & venenosis verbis inficere, sic etiam econtrà, non cessare iustum iudicem Deum, in altero sæculo, detractores *scorpionibus infernalibus cadere*; æternisque suppliciis castigare: adeò ut meritò vitium illud hîc nunquam emendatum ibi æterno igni maneat reseruatam, &c.

Hinc patet, verissimam illam sacre Scripturæ sententiam esse, Prouerbiorum 24. videlicet; *ne cum detractoribus commiscearis: quoniam repente consurget perditio eorum: & ruinam vtriusque quis nouit? Qui habet aures audiendi audiat, &c.*

Itaque remoue à te os prauum, & labia detrahentia sint procul à te, Prouerbiorum 4. *deponas omnem malitiam & detractionem.* Sanctus Petrus 2. si enim noueris hoc vitium serpentinum emendare, nouerit & Deus te conseruare.

Denique, hisce omnibus nouem signis percursis à peccatoribus, tandem ingredientur Capricornum, signum infimum: in quo solis iustitiæ remotissimâ à cordium peccatorum tellure distantia remotus, solstitium, hyemem, absentiaque omnis boni & felicitatis illis causabit; idque per tria signa, scilicet Capricornum, Aquarium & Pisces.

Et

*Signum
Capricorni
diaboli.*

Et quidem peccatores ingredien-
tur in signum Capricorni, in-
fimum inferni, quando videlicet
Matth. 25. ad sinistram cum hæ-
dis & hircis à iudice tremen-
do sunt collocandi: inque A-
quarium, stagnum picis & sul-
phuris demergendi; vbi præter
fletum & stridorem dentium, sol
iustitiæ, gratiæ suæ radiis æternâ
remotione ab eis elongabitur, ip-
sique econtra in Leviathan, illius
inquam tremendi (diaboli vide-
licet) Piscis & vermis signum in-
gredientur; de quo Isaias cap. 27.
*In die illa visitabit Dominus in gladio
suo duro, & grandi & forti super Le-
uiathan, (id est societatem & co-
pulationem malorum) serpentem
vectem (id est peccatorem) & su-
per Leviathan serpentem (diabolum)
tortuosum: & occidet cetum qui in ma-
ri est. Itaque verissimum est illud
Psalmistæ: In circuitu impij ambulat,
id est, in Zodiaco iniquitatum.*

CAPUT IV.

*De 6. reliquis Donis Spiritus
sancti, 5. circulis, & centro
Zodiaci comparatis.*

ANAGOGE I.

MEMBRUM I.

*De Timore Domini, Coluro æ-
quinoctiorum assimilato.*

Pars II.

Quemadmodum Colurum
æquinoctiorum per duos
mundi polos, principia Arietis &
Libræ transire, nobisque æquino-
ctia denotare, nec non Zodiacum
binis locis interfecare diximus; ita
Colurus timoris Domini, in pri-
mo puncto Arietis, id est, ante
omnia Zodiacum diuinæ sapien-
tiæ interfecat (considerando om-
nia quæ ad Deum trahunt, maxi-
mè iustitiam Dei) nam *initium sa-
pientiæ timor Domini. Eccl. 1. & Pro-
uerb. 1. Timor Domini principium sa-
pientiæ. Iterum Prouerb. 9. Princi-
pium sapientiæ timor Domini.*

Alterum punctum, Libræ sci- Conceptus.
licet in Zodiaco sapientiæ inter-
secat hic Colurus timoris Domi-
ni: nempe ponderando & libran-
do malum, quod auertit à Deo, &
bonum diuinæ dilectionis & dul-
cedinis insectando, quod conuer-
tit ad Deum. Vnde Prouerb. 8. di-
citur: *Timor Domini odit malum. &
Ecclesiastici 1. Timor Domini expel-
lit peccatum. Timor Dei initium dile-
ctionis, Eccles. 25.*

Deinde Colurus hic timoris Conceptus.
Domini transit per duos polos
mundi, antarcticum quidem, cum
declinat à malo; per arcticum, cum
facit bonum. Etenim, qui timet Domi-
num recedit à malo. Prouerb. 3. & Ec-
clesiastici 15. *Qui timet Deum faciet
bona.*

Denique sicut Colurus æqui- Conceptus.
noctiorum, totum cælum suâ cir-
cumferentiâ metitur, estque in
Ortu, & in Occasu; in Septentrione,

L 2

& in

& in Austro, &c. sic Colurus timoris Domini, *super omnia se superexponit*, Eccles. 25. estque in duobus æquinoctialibus punctis; mortem scilicet, & diuini iudicij seueritatem perpendendo: in Austro & Septentrione, contemplando cælestem gloriam, & æternam damnatorum pœnam: nam *ab Aquilone pandetur omne malum*. Ierem. 1. omne enim malum quid aliud est, quam aggregatio, & cumulus omnium malorum in inferno in vnum collectorum?

Premia timoris Domini.

Et quidem in reciprocationem mercedis, quòd nempè hic Colurus timoris Domini intersecet duo illa puncta, scilicet considerationem mortis, & diuini iudicij, repondetur ei illud Prouerbior. 14. *In timore Domini fiducia fortitudinis: timor Domini fons vitæ, & declinat à ruina mortis*. Item, *Timenti Dominum bene erit in extremis*, Eccles. 1. Pro eo verò quòd transeat, & consideratione percurrat Austrum, æternæ gloriæ: & Aquilonem, inferni; refundetur illud Prouerb. 19. *Timor Domini ad vitam (cælestis gloriæ) & in plenitudine commorabitur, absque visitatione pessimi*, id est, absque degustatione mali omnium malorum, videlicet æternæ auersionis à Deo in inferno, &c.

Simile.

Itaque sapientiæ, & timoris Domini spiritu, omnia reliqua Dona Spiritus sancti clauduntur; estque impossibile, sapientiam veram esse sine timore Domini. Sicuti impossibile est, principiatum

esse sine suo principio, radium sine luce, fluuium & torrentem sine fonte, nam *initium sapientiæ timor Domini*.

Est ergo impossibile sine timore Domini nos verè sapere: quia ita sunt sapientia, & timor Domini concatenati, vt si vnum circumulum ab altero, videlicet Colurum timoris Domini, à sapientia tollas, subito & illicò etiam Zodiacum diuinæ sapientiæ auferas destruasque.

Cùm ergo iuxta illud Psal. 13. *Salomon & 35. non sit timor Domini ante oculos eorum (mundanorum) impossibile videtur etiam esse sapientiam in corde eorum*. Hinc iterum red- Salomon qua de causa stultorum infinitum esse numerum dixerit. dicitur causa cur Salomon dixerit: *stultorum infinitus est numerus*: nam, cùm infinitus sit numerus, ante quorum oculos nec vmbra quidem timoris Domini videtur: *timor verò Domini sit initium sapientiæ*, sine quo impossibile est esse sapientiam posse: consequens est, eos omnes suo modo esse stultos, qui timore Domini & consequenter sapientiâ sunt destituti.

At & hoc denique proprium Coluro æquinoctiorum est quod Conceptus de stabilitate timoris Domini. in se maneat immobilis; alioquin neque verè nobis æquinoctiorum index foret; sic & Colurum timoris Domini immobilem & stabilem esse necesse est; alioquin dilectionis Dei, & proximi; siue electionis boni, & odij mali, non verè index nobis esse posset. Vnde benè S. Chrysof. homil. 8. ad populum,

pulum, *Dei timor*, inquit, *stabilis est, immotusque: & tantam emittit letitiam, ut nullus eos sensus malorum capiat: Deum, sicut oportet timens, & in ipso confidens, voluptatis radicem adeptus est, & omnem habet letitiæ fontem.*

Iterum timoris Domini Colurus stabilis & constans censetur: nam in omni timore fiducia fortitudinis, & qui timet Dominum nihil trepidabit, quoniam ipse est spes eius. Prouerb. 1. vnde optimè Lactantius libr. 6. de vero cultu: Nemo dubitat, ait, quin timidi, & imbecilli sit animi, aut dolorem metuere, aut egestatem, aut exilium, aut tribulationem, aut mortem: quæ omnia quisquis non exhorruerit fortissimus iudicatur; qui autem Deum metuit, illa vniuersa non metuit. Quod probatur quidem exemplo Christianorum, qui solo metu Domini atrocissima passi sunt supplicia, &c.

O vtinam hic sanctissimus Colurus timoris Domini, non omnino ex nostro Zodiaco, putatitiæ, pro dolor verè putatitiæ nostræ iustitiæ esset ablatum! tunc sanè infinita mala atque ærumnæ nostrum Orbem adèdè hodie prementes, illicò etiam proculdubio tollerentur: Nam beatus homo qui semper est pavidus; qui verò mentis est duræ corruet in malum. Prouerb. 28. Cùm itaque modò mundus tam duræ sit ceruicis mentisque; quid mirum, sicorruat in omne malum? in malum, inquam, gladij & ignis, pestis & famis; turbationis, & persecutionis: tandemque in ipsum consummata tribulatio-

Pars II.

nis malum præcipitatus intereat.

Sanè omnibus meritò, & iustis & iniustis, hic Colurus Domini còtinuò ante oculos deberet verifari: idque propter multas sententias sacræ Scripturæ. Iustis quidem: qui enim se existimat stare, videat ne cadat: 1. Cor. 10. Et si tu fide ^{iustis &} stas, noli altum sapere sed time. 1. Cor. ^{semper timendum} 12. Hunc Colurum timoris Domini Regius ille, & secundum cor Dei electus Propheta Dauid, Psal. 2. nobis satis inculcat, *Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore: Quod & Iob cap. 31. obseruat: semper quasi tumentes super me fluctus timui Deum: & pondus eius ferre non potui, &c.*

Pro Deum! si tantæ iustitiæ vir, ut erat Iob cui ipse Deus, Iob 1. testimonium dedit; Quod non fuerit ei similis in terrâ, utpotè tam simplex & rectus, timens Deum, & recedens à malo, &c. si inquam Iob ferre non potuit pondus Dei; quomodo illud latari sunt illi, ante quorum oculos non est penitus timor Domini? non solùm non recedentes à malo, sed indies malo magis accedentes? qui si ponderarent, quod Deus profectò non parcat delinquenti, proculdubio cum Iob, 9. cap. vererentur opera sua, turpissimâ peccati aspergine commaculare.

Malis & iniustis etiam meritò ^{Malis meritò semper timendum.} Colurus timoris Domini timorem incutere deberet, & emendationem vitæ; si considerarent diuinæ iustitiæ rigorem; scientes ex-

L 3

pressè

pressè cum Iob 9. quòd Deus nullo modo *parcat delinquenti*. Ecce enim *quomodo cecidit de cælo Lucifer*, Isaia 24. qui tamen manè tam insigniter oriebatur; en quomodo *in terram corruerit* perditionis æternæ: *quomodo vulneratus fuerit*, & prostratus à diuina iustitia? ille inquam, *qui vulnerabat gentes*, id est, qui alios ad peccandum induxit.

*Exemplum
timoris Do-
mini.*

Refert sanctus Beda libr. 4. Histor. Anglic. cap. 2. hoc memorabile de Ceadda Merciorum Episcopo: eum nempe inter varia virtutum merita, quibus insignitus fuerat, adeò timore Domini fuisse perculsum, adeò in omnibus operibus suis nouissimorum suorum memorem: vt si eo fortè legente, vel quid aliud agente, repentè flatus venti maior insurgeret, continuò misericordiam Domini inuocarit; eamque generi humano propitiã fieri rogauerit: cum autem violentior aura insisteret; clauso codice, in faciem sese prostrauerit. At cum procellæ fortes, aut nimbus perurgeret, vel etiam coruscationibus, tonitruis, & fulgure terra horreret, aërque insonaret, tunc in Ecclesia orationibus & psalmis eousque institerit, donec aëris serenitas subsequuta foret, &c. Tandem ab aliis interrogatus, cur eiusmodi timoris signa ederet? respondisse fertur: nunquid legistis: *Quia intonuit de cælo Dominus, & Altissimus dedit vocem suam. Misit sagittas suas, & dissipauit eos; fulgura multiplicauit, & con-*

turbauit eos? mouet enim aërem Dominus, ventos excitat, iaculantur fulgura, de cælo intonat, vt nos terrigenas ad timendum se suscitet, vt corda nostra in memoriam futuri iudicij reuocet, vt superbiam nostram dissipet; vt conturbet audaciam, reducto ad mentem tremèdo illo tempore; quando ipse, cælis & terrâ ardentibus, venturus est in nubibus, cum potestate magnâ & maiestate, ad iudicandum viuos & mortuos. Propter quod oportet nos admonitioni eius cælesti debito cum timore, & amore correspondere: vt quoties aëre commoto, manum ad feriendum quasi minitans erexerit; nec adhuc tamen percutit, mox eius imploremus misericordiam, & discussis penetralibus cordis nostri, atque expurgatis vitiorum ruderibus, solliciti, ne vnquam percuti mereamur agamus, &c.

Hæc vir ille sanctus; cuius vti- *Adhorta-*
nam & nos vestigia sequamur! *tio.*
tunc nobis verè timentibus Dominum
forſan non tot occurrerent mala, ſed in
tentatione, Deus nos magis à malis ere-
pturus, & liberaturus eſſet. Eccleſ. 33.
Cum autem contrarium agamus, etiam contrariū nobis non immeritò euenit. Itaque concludamus cum Diuo Bernardo super Cantica: *Deum time & mandata eius obserua, hoc est enim omnis homo; ergo si hoc est omnis homo, absque hoc nihil est homo. Si igitur ſapis, & ſapientiaẽ Zodiacum inhabitare velis, Colurum*

lurum timoris Domini prius cor-
di tuo inscribito, & infundetur ti-
bi Spiritus sapientiæ, & intellectus.

MEMBRVM II.

*De Fortitudinis Dono, centro
primi mobilis comparato.*

PRimo & ultimo Spiritus S.
donis velut terminis, omnia
in sese 7. Dona concludentibus,
vtcunque discussis, ad centrum
medium donorum, hoc est, For-
titudinem progredi visum fuit:
tùm quia centrum inter duo ex-
trema est semper post terminos
discutiendum; tum etiam, quod
nullum quasi donum Spiritus S.
Conceptus. sine Fortitudinis dono subsistat, &
hinc haud absque mysterio apud
Isaiam cap. 11. inter septem Dona
Spiritus sancti medium Fortitudo
obtinere locum; velut munimen
& centrum omnium Donorum,
quæ, nisi Fortitudinis fulcimen-
to firmatæ, in homine haud subsi-
stunt. Et verò, sicuti centrum na-
turæ videtur primùm in circulo;
sic & Fortitudo naturæ & animæ
videtur primò à Deo velut cen-
trum, fundamentumque infundi.

*Fortitudo
quid.*

Hinc benè Perionius lib. 3. E-
thicorum, Fortitudinem asserit
*esse mediocritatem earum rerum, quæ
hominibus vel fiduciam præbent, vel
terrorem afferunt.* Et Aristoteles 3.
Ethicor. itidem fortitudinem, medio-
critatem in metu, & confidentiâ dicit;
sicut cætrum, inter duas extremas

circuli circumferentias, &c. Nam
reuera septem Spiritus sancti Do-
na aliud non sunt, quàm quidam
quasi circulus perfectissimus (cõ-
catenata enim sunt dona hæc)
animæ menti que humanæ à Spi-
ritu sancto, sigilli instar, & signi
impressus; quo, velut caractere,
electi ab iis, qui *caractere bestie
notantur*, discriminantur distin-
guunturque. Vnde bene Plutar-
chus in Moralibus. *Frustrâ, inquit,
sunt ingentia cornua, cum desit fortitudo
& animus: neque satis pollere opibus,
& cæteris virtutibus, nisi fortitudo quo-
que accesserit.*

*Septem do-
na Spiritus
sancti, qua-
si circulus.*

Videtur sanè fortitudo om-
nium virtutum fulcimen & fun-
damentum: vtpotè quæ neque in
prosperis attollit, neque in aduer-
sis deprimit, sed vires animi fra-
gilitate labentes, mirum in mo-
dum erigit. Hinc optimè Plinius
libr. 16. cap. 43. Fortitudinem ra-
mo palmæ assimilat: vt enim, in-
quit, palmæ arboris ramus, im-
posito onere, non deflectitur in
terram, cæterarum more; sed re-
nititur, & aduersus sarcinæ pon-
dus erigit sese; ita vir fortis animi
quo plus negotiis premitur, quo-
que magis sæuit fortuna, hoc est,
& fit erectior.

Simile.

Mirabilis huius virtutis, & do-
ni fortitudinis est vis; nouit enim
cuncta acerba & contraria nobis
vertere in gustum, & gaudium: vti
enim piscis in mari natans, false-
dinem aquæ marinæ non sapit,
aut sentit; ita fortes in mari an-
gustia-

*Conceptus
elegans.*

gustiarum natantes, amaritudinem eius non percipiunt: nam ut ait Apostolus, 2. Cor. 4. *In omnibus tribulationem patimur; sed non angustiatur: aporiamur, sed non destituimur; persecutionem patimur, sed non derelinquimur. E nimuerò: qui sperant in Domino mutabunt fortitudinem, assumment pennas ut aquilæ, current & non laborabunt; ambulabunt & non deficient, Isaia 4.*

Et appositè B. Ambrosius in epistola ad Simplicianum. *Stultus, inquit, ut luna mutatur: sapiens enim non metu frangitur, non potestate mutatur, non extollitur prosperis; non tristibus mergitur. Vbi enim sapientia, ubi virtus est; ibi constantia & fortitudo. Sapiens ergo idem est animo, non minuitur, non augetur rerum mutationibus; nec ut paruulus fluctuat, ut circumferatur omni vento doctrinæ, sed manet perfectè in Christo fundatus charitate; radicatus fide.*

MEMBRVM III.

Donum intellectus, æquatorio circulo comparatur.

Donum intellectus quomodo æquator censendus.

Æquator est circulus per medium celi, & duo puncta Zodiaci traductus, diciturque regula motus Zodiaci, & æquinoctiorum index. Sic donum intellectus, verus æquator, per medium animæ ita Spiritus sancti gratiâ traductus censetur, ut quidquid ignorantia scopulis per primum peccatum scabrosum in

nobis redditum; pulcherrimè adæquet & expoliat; similiter puncta velut æquinoctialia, hoc est, quidnam agere, aut fugere in præsentem, & quidnam homo in futurum prouidere, declinare aut cauere debeat demonstrans. Itaque interfecat etiam duobus in punctis Zodiacum sapientiæ: hoc est, in eligendis agendisque bonis, & declinandis à malis: iudicando videlicet in præsentem, quod sibi bonum malumve: & eadem in futurum aut prouidendo, aut præcauendo.

Vnde benè Mercurius Trismegistus. *Quemadmodum, inquit, medicus eruditus, corpus doloribus afficit, vrendo illud, atque secando, recuperandæ valetudinis gratiâ: eodem modo mens, voluptuosam affligit animam, ut radices voluptatis euellat; ab hac enim omnis animæ morbus: morbus autem animæ grauissimus, impietas est, &c.*

O Deus! si hunc morbum spectemus, inspiciamusque penitiùs, innumeram heu! eo laborantium hodie multitudinem inueniemus. *Omnes enim declinauerunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum; non est vsque ad vnum: sepulchrum patens est guttur eorum: linguis suis dolosè agebant: venenum aspidum sub labiis eorum: viam pacis non cognouerunt, &c.* (si enim habuissent verum donum intellectus, proculdubio veram viam intelligerent) & ideò, *non est timor Dei ante oculos eorum.*

Vide quot impietatum morbis animi mortalium laborent? qui tamen

Insignis
conceptus.

tamē, si vellemus, optimè Æqua-
tore Intellectus adæquarētur, cu-
rarēturque. Profectò sæpius quos-
dam extrinsecè & in politicis a-
ctionibus, præclaro intellectus
dono præditos iudicamus, cum ta-
men magis ab eo distent, quam
coruus à cygno, lupus ab agno,
&c. Qui quidem mihi similes vi-
dentur fructibus & pomis illis in
loco, & circa stagnum terræ So-
domorum: quæ, etsi ab extrâ spe-
ciosissima videantur, aperta tamen,
intus merâ putredine, fœtore, &
nigro puluere scatere deprehen-
duntur. Ita in nostro est proposi-
to, impij enim etsi quasi fructus
speciosissimi, donoq; Intellectus,
Sapiëntiæ & Consilij, mirè hic præ-
diti nobis videantur, plantati in
terra Sodomorum, *huius seculi ne-
quam*: in die Iudicij tamen (quan-
do scilicet reuelabatur abscondi-
ta cordis & conscientiarum ape-
riendi sunt Libri) merâ putredi-
ne, & fœtore peccatorum, pulu-
reque superbiæ, vanæ gloriæ & va-
nitatis repleti, deprehendentur; eò
quòd vero Dono Intellectus, &
sapiëntiæ planè destituti sunt.
Vnde optimè Christus Dominus,
Matt. 23. comparat Phariseos se-
pulchris dealbatis. *Vae vobis Scribæ
& Pharisei, hypocrytæ, quia similes estis
sepulchris dealbatis, quæ à foris parent
hominibus speciosa, intus verò sunt plena
ossibus mortuorum & omni spurcitia: sic
& vos à foris quidem paretis hominibus
iusti, intus autem estis pleni hypocrysi
& iniquitate, &c.*

Pars II.

Heu! quot hodie similia deal-
bata sepulchra inuenire esset, si
lynceis oculis præditos esse, & cor-
dis penetralia inspicere liceret?
quot turpissima, omniq; libidi-
nis cœno scatentia pectore, sub
dealbatis vermiū sepulchris (cor-
poribus speciosis) hodiè latitant?

Sepulchra
dealbata
quæ sint
hodie.

Quot æstus inordinatarū con-
cupiscentiarum in penetralibus,
huius Oceani mētis humanæ fer-
uent! qui licet ad externam super-
ficiem, id est, in opus redigi & af-
cendere non omninò queant; in-
tùs tamen omnes bonarum affe-
ctionum, & desideriorum cæle-
stium bonorum pisces, à Patre lu-
minum immissos, nimio impetu
in scopulos malorum desiderio-
rum illidunt, & enecant: ideoque
huius sæculi prudentia, & intelli-
gentia meritò apud Deum *stulti-
tia censetur*.

Benè S. Bernardus, de diligēdo
Deo ait: *si famelicum hominem apertis
faucibus, vëto inflatis haurire buccis aë-
rem cernas, qui quasi consulat fami: non
credas insanire? sic non minoris insanie
est, si spiritum rationalem, rebus putes
quibuscunque corporalibus non magis in-
flari, quàm satiari.*

Ac tandem cum B. Chrysoft. *Donum in-
tellectus
oculo com-
paratur.*
hom. 21. in Matth. concludentes,
Intellectum optimè oculo etiam
cōparari posse arbitramur. Nam
quod oculus est corpori; hoc & in-
tellectus animæ: vti enim nequa-
quam optes auro ornari, veste se-
ricâ conspici; vt sit oculis tibi ca-
rendum, sed horum proculdubio

M

sanita-

,sanitatem desiderabiliorem rebus
,omnibus iudicares: quæ si tibi cer-
,tè depereat, nihil te iam totâ vitâ
,delectat: quantò hoc magis pro
,oculis mentis debes efficere? sicuti
,enim postquam corporaliũ ocu-
,lorum lumen extinctum est, om-
,nia iam membra in miseriam ver-
,santur, ac tenebris: ita etiam men-
,te cæcatâ, innumeris prorsus ma-
,lis vita hominum cumulatur.

, Quemadmodum igitur in cor-
,pore hoc maximè prouidemus, vt
,oculos habeamus incolumes, sic
,etiam in animâ intellectûs serue-
,mus salutem: sicuti enim qui caput
,ipsum fontis obstruxit, totum si-
,mul exsiccauit & fluuiũ: sic etiam
,qui oculũ mentis tenebris obdu-
,xit, omnes quoq; vitæ istius actus
,vnâ confusione cæcauit. Si enim
,lumẽ quod in te est, tenebræ sunt,
,tenebræ quãtæ erunt? Quando lu-
,cerna extinguitur; quando guber-
,nator mergitur; quãdo Dux capi-
,tur, quæ tandem obedientibus su-
,pererit spes salutis? Intellectũ dedit
,nobis Deus vt ignorantiam fuge-
,mus è mentibus, vt rectum tenea-
,mus iustumq; iudicium, atque ad
,alia eiusmodi dirigamur, vt con-
,tra diuersarum impugnationum
,varios impetus, hoc quasi scuto, ac
,lumine, maneamus innocui, atq;
,muniti. Nos verò tantum Dei do-
,num temerè prodimus propter
,superflua, & vana prorsus. Quid
,enim prodest auratis armis milites
,fulgere, cùm ducitur Rex eorum
,ipse captiuus? quid lucrum est or-

nata, depictæque nauis, cùm ipse
,mergitur gubernator? Quænam illa
,est bene composita corporis pul-
,chritudo, cùm facies oculos amisit?
,Quæadmodum ergo, si medicum
,ipsum in ægritudinem mittas, &
,in deaurato cubiculo, lectuloque
,argenteo iacere præcipias, nihil
,proficiet omnino languëtibus: Ita
,etiam si mētis principale corrup-
,pas, quo scilicet ingruëtibus potes
,vitiis repugnare, thesauris feceris
,assidere, nihil omnino profeceris,
,sed totam prorsus animã læseris.

Haecenus B. Chrysoſt. quæ pre-
cor bene notet qui Dono Spiritus
S. & Intellectus adeò abutuntur,
rebusq; caducis & sæcularibus ap-
plicando, nonnunquã vsque adeò
adulterant; vt mūdānis inhiando,
quæ Dei sunt, penitus non intelligant.

Quod idem est, ac prunas, ignem-
que cinere sopire, quæ vt denuò
reuiuiscant (& dictæ intellectus
tui, à Deo semel accensæ prunæ re-
accendantur) cinere mūdānarum
cogitationum, & curarum ablato,
igné ardentis amoris erga Deum,
intra te excita; & facile doni in-
tellectus prunas resuscitabis.

Quo tandem (vt cum D. Chry-
soſt. ho. 22. ad Hæbræos loquar.)
Sicut aues celerrimè montes, colles ma- Conceptus.
ria, & scopulos, momento temporis sine
impedimento transuolant: ita tali etiam
Dono Intellectus mens tua, pen-
nisque diuini Amoris iam prædi-
ta, cùm à sæcularibus abscesserit,
nihil iam eam aliud apprehende-
re poterit: vtpotè, omnibus et-
iam

eminentiorem. Non enim est ita perfectus sagittarius diabolus, ut possit ad illam altitudinem pertingere, sed dimittit quidem iacula, non autem attingit, at potius reuertuntur ad eum, inque eius caput, te illaeso, ipso autem plurimum inde sauciato, recidunt.

MEMBRUM IV.

Donum Consilij Horizonti comparatur.

Quid Horizon.

Horizontem Astronomi circulum immobilé asserunt, à visûs nostri terminatione originem trahentem: ortum & occasum siderum denotâtem; cælumque superius, ab hemisphærio inferiori discriminantem; quem & alio nomine finitorem appellant, &c.

Applicatio.

Quod si iam naturam, & proprietatem doni Consilij perpendamus, haud ineptè cum Horizonte comparabimus: Sicuti enim Horizon discriminator est inter hemisphærium superius & inferius; sic & donum Consilij discriminat summas, & imas difficultates rerum: cùm Consilium, secundùm Damascenum nil aliud sit, quàm appetitus inquisitiuus de rebus vtilibus. Sic donum Consilij erit quasi Horizon, siue vtile ab inutili; siue magis vtile, à minùs utili discriminans. Et prout Horizon est immotus & stabilis; sic & Consilium oportet esse stabile firmumque, iuxta illud Eccles. 37.

Pars II.

Ante omnia opera verbum verax præcedat te: & ante omnem actum, consilium stabile. Sine Horizonte quoque nulla stella oritur, occidit nulla; sic nihil sine consilio Spiritus sancti, in nostro intellectu & voluntate oriatur; ut benè suadet Eccl. cap. eodem 32. Fili, sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebit, &c. Habet præterea hoc propriû Horizon, ut solem, lunam, & reliqua astra, in, aut prope se existentia, multò maiora repræsentet, magisque visibilia reddat, quàm aliàs in se sunt: id quod fit propter vapores, & exhalationes in Horizontem à sole attractos: Ita & Consilij Horizon Spiritus sancti, res obscuriores & dubias alioquin in se, multò clarius, meliusque repræsentat & declarat; idque propter vicinitatem illius Deificæ exhalationis, diuinæ sapientiæ; quæ nunquam ferè extra hunc Horizontem reperitur. Ita testatur ipsa D. Sapientia Prouerb. 8. Ego sapientia habito in consilio, & eruditus intersum cogitationibus, &c.

Et ut Sol in Horizonte existens, semper excitat exhalationes; sic Soli iustitiæ verè in Horizonte nostri intellectus, & consilij ortus, semper excitare solet exhalationem, id est spiritum diuinæ sapientiæ, adeò ut sicut Horizon nunquam exhalationibus destituitur; sic Consilij Donum nunquam sine diuinâ sapientiâ inueniatur: vides ergo Dona Spiritus sancti perpetuò sibi adinui-

M 2

cem

cem concatenata cohærere?

*Parua cen-
sentur ar-
ma foris, si-
ne consilio
domi.*

Cumque (vt benè Cicero 1. de off.) *parua censeantur arma foris, nisi sit Consilium domi*; profectò comprimis in rebus cunctis, maximè arduis peragendis, Consilij donum à Deo Ter Opt. Max. expectandum erit: nam Prouerb. 1. *Qui agunt omnia cum consilio, reguntur à sapientia.* Id quod Spiritus sanctus ipsemet suadet Exodi 18. *Audi verba mea atque consilia, & erit Dominus tecum.* Nemo enim adeò sapiens, nemo adeò sanctus, qui non quandoque aliorum consiliis indigeat; nemo adeò sublimis & magnus, quin ad infimorum aliquando monita dimittere sese debeat. Nam minimus esse incipit, qui inferiorum etiam cõsilia non expetit: quantò ergo minor homo esse incipiet, qui neque Altissimi consilium expetit, neque quærit, sed spernit negligitque? Quod namque auis sine alis, & triremis sine remige; hoc homo sine Dono Consilij est.

Simile.

Notanda.

Heu quot sunt hodie, etiam in aulis Principum, consiliarij: *Qui oblitii sunt operum Dei, & non sustinuerunt consilium eius.* Psalm. 115. *Et quod peius est, despiciunt omne consilium Domini, & increpationes eius negligunt.* Prouerb. 1. Hinc & Dominus despicit consilia eorum, irritat, & ad nihilum redigit; & vel ideò timendum, ob hanc causam sæpiùs res nostras remorâ laborare, nihil ad votum nostrum benè cedere; omnia è cõtrariò euenire.

Itaque qui Reipublicæ, regno-^{Regibus & Principibus}rumque clauum tenent, Reges & ^{quid proficit.} Principes, inquam, benè attédant necesse est, qui remiges, qui Consiliarij, & Gubernatores, nauim Regnorum suorum moderentur: si enim hæc *Achitophel* consiliis regatur, ducaturque; de interitu Regnorum maximè profectò eis metuendum erit; vnde benè S. Bernardus epistol. 270. *Non veniat, inquit, anima tua in consilium eorum, dissipetur consilium Achitophel, &c.*

Quærendum itaque omnium primò consilium Spiritus sancti: *ipsius enim est consilium, & æquitas.* Prouerb. 8. *Ne in nouissimis diebus cogamur intelligere consilium eius, quod modò contemnimus.* Jerem. 23. Deinde principis consilia, à sapientibus & prudētibus viris proficiscantur, iuxta illud Iob. 4. *Consilium semper à sapiente require, quibus salus, & emolumenta Regnorum stabiliuntur, promouenturque: prout econtra, imprudētum consiliis salus populi deperditur.* Profectò Roboam contemnens præcepta & vias prudentium, consiliis que iuuenum adhærēs & consentiens; magnâ sui Regni parte priuatur, mutilaturque: impossibile enim est, vt Princeps salubriter disponat suum Principatum, qui non audit, adhibetque in agendis consilia sapientium.

Quin, & aliquando inferiorum <sup>Quid Moy-
ses suo ex-
emplo Prin-
cipes doceat.</sup> consilia haud spernenda, si modò prudentiæ fulcimine nitantur, suo nos exemplo edocuit Moyfes, qui

qui, etsi Moderator Gubernator-
que Hæbræorum esset optimus,
multarumque rerum gestarum
gloriâ clarus; monita tamen con-
sulentis Iethro, probè haudqua-
quàm neglexit: nullam suorum
gestorum operum prærogatiuæ
notam inuri ratus, tum quod à
non magno moneretur, cum et-
iam, quod inferioris consiliis ac-
quiesceret. Vnde benè D. Chryso-
stomus Hom. 1. in Epist. ad Cor.
*Moses Iethro consiliis humilis ac-
quieuit, neque agrè tulit, neque tale quid di-
xit: post tot & tanta rectè & præclara
à me gesta venis mihi consilium datu-
rus? quod quidem multis accidit; qui, si
quis vel optimum dederit consilium, de-
spiciunt, propter personæ humilitatem,
sed non sic ille, &c.* Vnde insigne
apud Hæbræos extat prouerbiū,
Marbeh negiezah, marbeh teucenah,
hoc est, *Qui consilium multiplicat, au-
get & multiplicat intelligentiam, &c.*

*Prouerbiū
Hæbraum
de consilio.*

Denique uti ante omnia, &
primò à Spiritu sancto, donum
Consilij petendum, deindeque et-
iam à probis & prudentibus con-
silia quærenda; sic ab improbis &
malis prouenientia omnino sunt
cauenda: *Non enim in animam ma-
leuolā introibit Spiritus sapientiæ: quo-
modo ergo Spiritus consilij, qui
sine Spiritu & Dono sapientiæ
nūquam esse potest? Certè Dauid
Rex potentissimus, quid cunctis
Regibus hac in parte agendum sit
optimè docet, Psalm. 1. Beatus vir,
inquit, qui non abiit in consilio impio-
rum, & in via peccatorū non stetit, &c.*

Pars II.

A quibus ergo inquires, con-
siliū Principi expetendum? ad
hoc quæsitum primò respondet
Dauid Psal. 14. ab eo nempe, *qui
ingreditur sine macula, & operatur ip-
se prius iustitiam, quam suadet quicq;
loquitur veritatem in corde suo, neque
egit dolum in lingua sua, &c.* Secundò
sanctus Gregorius libr. Registri.
*Nullus fideliter tibi ad consilium esse
potest, quàm qui non tua, sed te diligit.*
Vtinam & Principes hanc auream
sententiam hodie considerarent,
pectori que suo inscriberent, &
tunc sæpè meliori forsan euentu
res illis succederent, &c.

*A quibus
Principi
consilia pe-
tenda.*

*Sententia
notatu di-
gna.*

Hinc Panormitanus libr. de
reb. gestis Regis Alphonfi. Perab-
surdum sibi videri dicebat, Reges
ab aliis regi, & Duces ab aliis duci.
Voluit his verbis notatos Reges,
& magnates, qui cum Imperij &
Regni, Principatūsque titulos
sibi vendicent; alieno tamen con-
silio regantur, etiam nolentes: quo
fit, ut sæpè magno Reipublicæ in-
commodo, alienis oculis Princi-
pes videant, alienis auribus au-
diant, alienis linguis loquantur:
sicque nihil minùs esse censean-
tur quàm Principes liberi, utpo-
tè qui ipsi à Consiliariorum ar-
bitrio, uti subditi, & non econtra
Consiliarij ab illorum dependent
nutu, ut serui.

Inde & veteres haud ineptè,
cum Principes sui iuris, consilia-
que secreta esse debere, significa-
re volebant; *Plutonem galeatum, &
Proserpinam rapientem pingebant, tum*

*Hierogly-
phicum ve-
terum.*

M 3

quod

iam ignitis, diaboli iaculis iam quod Pluto galeatus fingatur solus, & independens subterraneorum & occultarum partium princeps: tùm etiã quod raptus clam fiant, &c. & denique quòd, cùm in capite sedes consilij esse statuat, galeã Plutonis aptè consilia, non tam sub capite Principis occultanda, quàm eorum ab aliis independentia significetur. Quod & utinam hodie benè obseruaretur, tũc proculdubio meliorem quandoque effectum consilia nostra fortirentur.

MEMBRUM V.

Donum scientiæ circulo meridiano assimilatur.

*Circulus
meridianus
quid.*

Circulus meridianus dicitur circulus transiens per polos mundi, inter Occasum & Ortum, medio loco Æquatorem interfecans, meridiemq; diei, & medium noctis demonstrans, multiplicabilis quidem in infinitum, pro multitudine locorum, &c.

applicatio.

Cùm donum scientiæ sit ab ipso Altissimo; utpotè *scientiarum Domino* 1. Samuel. 2. non potest scientia non esse maximus circulus; Meridianus quidem, eò quòd sicuti circulus Meridianus respectu hominum solummodò terram inhabitantium, & supra Zenith eorum transire concipitur: sic & scientiæ donum cognitionem humanarum rerum solummodò

respicere intelligatur. Trãfire autem per Æquinoctialem inter Ortum & Occasum concipitur; tùm quod scientia plerumq; viris mediæ ætatis maximè inesse videatur; prout prudètia senibus; tùm etiam, quòd illa inter sapientiam, & prudentiam medium quasi tenere censeatur locum: aut certè, quòd rerum humanarum non solum ortum, interitum, casumque; verùm etiam potissimùm earundem subsistentiam, & durabile esse demonstrare videatur. Vnde benè S. Augustinus super 1. ad Cor. cap. 12. scientiam ita à sapientia distinguit, &c.

Sapientia, inquit, est in contemplatione æternorum: Scientia verò in occupatione temporalium. Item alio loco libr. de Trinitate. *Hæc est, ait, sapientiæ, & scientiæ vera distinctio: ut ad sapientiam pertineat æternarum rerum cognitio intellectualis; ad scientiam verò temporalium rerum cognitio rationalis.* Quæ distinguatur scientia à sapientia.

Iam sicuti Sol in circulo meridiano maximè supra horizontem eleuatur meridie; mediã nocte verò tùm infimè deprimitur: sic scientiæ Dono anima rationalis decorata, iam in penetrandis cognoscendisque summarum rerum causis, summè eleuatur; tùm de nouo ad seipsam & infima cognoscenda, perscrutãdaque demittitur.

Quæ autem sit vera scientia D. Conceptus. Paulus 1. Corinthiorum 2. docet: *Non enim iudicavi me scire aliquid inter vos, nisi Iesum-Christum & hunc crucifixum, &c.* Et S. Augustinus super

super Psalm. 70. *Hæc, inquit, tota scientia magna hominis est: scire nempe, quia ipse nihil est per se, & quoniã quidquid est, ex Deo est, & propter Deum est.* En quomodo hic circulus meridians scientiæ, iam ad cognoscendam propriam suam nihilitatem animam deprimat: tùm denudò ad agnitionem altitudinis eam Dei eleuet?

Idem S. Augustinus libr. 3. De arbitr. pulchrè demonstrat, hunc meridianum scientiæ, virili & mediæ ætati competere; transireque, debere supra Zenith nostrũ: nam, animæ, inquit, non imputatur ad reatum, quod naturaliter scire non potest; sed quod scire non studuit, & quod dignam facultatem comparandæ scientiæ, & ad recta faciendum operam non dedit. Loqui enim non posse, & scire non posse infanti naturale est, quia ignorantia illo modo inculpabilis est; sed & humanis affectibus blanda atque grata. Non enim vllò vitio illam facultatem comparare, neglexit, aut vitio, quam comparauerat, amisit: at scire non velle, quæ debent, adultæ ætati proculdubio ad reatum cõputatur. Hinc benè S. Chrysoft. de cognoscibilibus ab homine. *Magna, inquit, virtus boni est, cognoscere malos, & firma tutela salutis, scire quod fugias, &c. præcedit enim scientia virtutis cultum: quia nemo potest fideliter appetere quod ignorat; & malum, nisi cognitum sit, non timetur aut vitatur.* Aurea verba, meritò cordi altè insculpenda.

Sententia
digna D.
Chryso-
sto-
mi de
scientia.

At prò dolor, multi hodie scientiã abutuntur, pauci benè vtuntur; pauciores veram adipiscuntur, vt benè B. Chrysoftomus. *Plerique, acceptã scientiã litterarum, non ad Dei gloriam, sed ad suam laudem vtuntur, dum de ipsã extolluntur, & ibi peccant, vbi peccata emendare debuerunt, &c.* Optimè autem distinguit sanctus Bernardus fines scientiarum in homine, super Cant. Serm. 36. *Sunt enim, inquit, qui scire volunt, eo fine vt sciant: & turpis curiositas est. Et sunt qui scire volunt, vt scientur & ipsi: & turpis vanitas est. Et sunt qui scire volunt, vt scientiam suam vendant verbi causã pro pecuniã, pro honoribus, &c. & turpis quæstus est: sunt qui scire volunt, vt ædificent, & charitas est. Et item qui scire volunt, vt ædificentur, & prudentia est, &c.* At quis ergo, inquires, modus sciendi, vt tandem verè & cum fructu sciamus? Idem S. Pater Bernard. super Cant. serm. 36. respondet. *Vides quod (Deus) non probat multum scientes, si sciendi modum nesciunt? Vides inquam quomodo fructum & utilitatem in modo sciendi constituit? Quid ergo dicit modum sciendi. Quid? nisi vt scias quo ordine, quo studio, quo fine quæque nosse oporteat? Quo ordine? vt illud prius quod maturius mouet ad salutẽ. Quo studio? vt illud ardentius, quod vehementius ad amorem: quo fine? vt nõ ad inanem gloriam, & ostentationem, sed ad tuam, & aliorum salutem, &c.* Nam vera scientia parit cognitionem amoris: amor frequentiam: frequentia familiaritatem: familiaritas fiduciam: fiducia facilem impetratorem (homi-

Multi scientiã abutuntur.

Quis verus modus sciendi.

(hominem scilicet respectu Dei.)
constituit, &c.

*Scientia in-
finita quasi.*

Denique uti esse cēsentur qua-
si infiniti meridiani, sic & infinitæ
quasi scientiæ, ita Aristoteles lib.
1. de reprehens. Sophist. cap. 8. At
inter illas infinitas obsecro non
eligamus nos aliam, quam illam
de qua Hugo instituit. nouit. *Il-
lam, inquam, quæ via ad Deum est: quæ
ad institutionem rectè & honestè uiuen-
di pertinet. Hæc namque est disciplina
bonitas, & beatitudo. Per hanc itur ad
disciplinam, per disciplinam ad bonita-
tem, per bonitatē ad beatitudinem æter-
nam.* Enim verò (ut cum Lactatio
Firmiano lib. 6. cap. 5. Diuinar. in-
stitit. concludamus.) *Scientia vera,
est Deum noscere; virtus colere; in illo
sapientia, in hoc Iustitia continetur. Op-
timè quidam Poëta.*

*Scit legem, doctēque tenet iussa Om-
nipotentis,*

*Qui quod nouit agens, diligit
id quod agit.*

*Non satis est Domini præceptum
voluere linguâ,*

*Bis meminit legis, qui memor
est operis, &c.*

MEMBRUM VI.

*Pietatis Donum Coluro solsti-
tiorum comparatur.*

PRioribus Donis Spiritus S.
iam utcunque cōparatis ex-
plicatisque; tandem Pietatis ag-
gredimur; quod quidem donum,
cæterorum omnium velut finis,

terminus, & quasi scopus cēferi
debet. Etenim, quid tibi proderit
habere Donum Sapientiæ, Intel-
lectus, Consilij, Fortitudinis, Ti-
moris Domini, & Scientiæ, si ca-
reas pietate? cumque impossibile
fit, verè sapientem, verè intelli-
gentem, verè scientem & timen-
tem; sine pietate etiam mēte con-
cipi, consequens videtur, eam esse
naturam donorum Spiritus san-
cti, ut vno verè in anima radicato,
illico & facilè omnes reliquæ pul-
lulent.

*Natura
donorum
Spiritus
sancti.*

Cumque pietas nil aliud sit, *Pietas quid
quàm Theosebia, siue latria, aut cultus sit.*

diuinus interior; propriè fundatus &
velut radicans in tribus virtuti-
bus Theologicis, Fide, Spe, & Cha-
ritate, sine quibus nulla pietas
concipi, aut subsistere potest: hinc
haud ineptè donum pietatis Co-
luro solstitiorū assimilare liceat.

Quemadmodum enim Colurus *Conceptus.*
solstitiorum per duos polos mun-
di, & duo puncta zonæ torridæ,
binosque circulos arcticum, &
antarcticum traductus: modò so-
lem imum, modò summum in
solstitialibus punctis nobis exhi-
bere cēsetur. Ita verus ille Co-
rus pietatis; per duos polos (fidei
& spei) duoque puncta torridæ
(Charitatis Dei scilicet, & dile-
ctionis proximi) traducitur: im-
possibile enim est, uti iam dixi-
mus; pietatem non transire per
duos polos illos fidei, & spei, per-
que torridam feruidamque chari-
tatē. Quod facile probatur ex A-
postolo

stolo 1. Tim. 4. *Ineptias autem, & aniles fabulas deuita: exerce autem te ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est: pietas autem ad omnia utilis est promissionem habens vitæ (vide quomodo per spẽ transeat) quæ nunc est, & futuræ. Fidelis sermo, & omni acceptatione dignus. In hoc enim laboramus (pietate) & maledicimur (pietate mala sustinemus) quia speramus in Deum viuum, qui est Saluator omnium hominum, maximè fidelium, &c.*

Pietas ad omnia utilis.

Si itaque pietas ad omnia utilis est, erit utique & utilis ad fidem, spem, & charitatem, & ad reliquas omnes virtutes; vnde benè S. Gregorius in Moralib. *Nulla est scientia, si utilitatem pietatis non habet. Et iterum eodem libr. Moral. Ille benè agit quæ pia sunt; qui scit prius seruare quæ iusta sunt: vt collatus in proximis riuus charitatis, & misericordiae, de Iustitiæ fonte ducatur.*

Conceptus à simili.

Deinde, vti Colurus solstitiorum modò solẽ summum demõstrat; & tùm iterum in Capricorno depressum exhibet: sic Pietatis Colurus mentem humanam modò ad colendum summum Deum Trinum & vnum eleuat; modò ad meditandum Christum humiliatum, & vsque ad crucem depressum demittit, &c.

Conceptus.

Alio modo Pietas iam in summo Coluro solstitij, puncto quæ diuinitatis Christum contèplatur & adorat: tùm in eodem diuinitatis Coluro, in solstitio imo humanitatis eum collocat cõsiderat quæ.

Pars II.

Iterum, aliter Colurus Pietatis animam summum in culmen cælestium dulcedinum attollit, suauitate consolationum: tùm ad usque imum Capricorni punctum, tribulationum scilicet, iterum deprimit: Nam omnes qui volunt piè in Christo viuere persecutionem patientur. 2. Tim. 3. Ecce depressionem ad Capricornum. Ita & Christus Dominus ipsemet fuit depressus, dum inter iniquos deputatus crucifixus est. Et Isaia 3. *Dicite iusto quoniam benè (en exaltationem solatiorum) quoniam fructum adinventionum suarum comedet. An non Abel Gen. 4. pietatis suæ fructum percepit, altissimis cælis, oculo ipsius Dei supra munera eius delapso? Nunquid non & Enoch, & Elias, ob pietatis cultum ita Deum sibi promeruerunt, vt carcere telluris longè relicto, ad æthera vsque vastissima inuitati, quin & rapti, vectique sint?*

Exempla mercedis pietati debita.

Quid dicam de Noë, Gen. 6. quem sola pietas in Deum, inter tot millena millium hominum submersorũ, fluctibus diluuij eripuit? Abraham Gen. 12. propter filium suum vnigenitum Deo oblatum suæ pietatis mercedem hanc à Domino recepit. *Per me metipsum iuravi dicit Dominus, quia fecisti hanc rem; & non pepercisti filio tuo vnigenito propter me: Benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli; & velut arenam quæ est in littore maris: possidebit semen tuum portas inimicorum suorum: & benedicentur in semine*

N

mine

mine tuo omnes gentes terræ; quia obedi-
sti voci meæ, &c.

Quid Abra-
ham suo
exemplo
parentes
edoceat.

Hic notēt parentes, qui nedum
parati non forent (si forsan ita
Deus expeteret , sicut ab Abra-
ham) filios suos eidem offerre; sed
insuper ad suauissimum diuini
cultūs & Religionis munus à Deo
vocatos , sæpè sæpius impediunt,
aut impedire saltem conātur: non
considerantes illud , quòd *seruire*
Deo regnare sit. Si igitur Deus A-
brahæ tantam impertitus est be-
nedictionem , ob vnicum actum
obediētiae & pietatis in oblatione
vnici filij; quid sperare poterunt
à piētissimo & liberalissimo Do-
mino , qui ad verum Sacrificium
diuini cultus vocati , mox relictis
omnibus sequuntur eum, in pau-
pertate spontanea , castitate vo-
luntaria, & obediētia non coacta?
Et si Abraham propter vnum
oblatum filium , in materiale &
figurale solū holocaustum, tan-
tam gratiam à Deo promeruit;
quid parētes promerituros putas,
zelo pietatis plures filios & filias
Altissimo Deo, tempore gratiæ in
verū spirituale holocaustum , per
aliquem Religiosum Ordinem
oblaturus ? Elcana & Anna offe-
runt Deo filium suum Samuelem
ex voto genitum ; & Deus non
solū in reciprocā mercedem
tres filios, & duas filias eis redo-
nat; verū & Samuelem filium
oblatum Prophetam magnum e-
ligit , 1. Reg. 2.

Religiosis
saeculo sese
abdicanti-
bus multum
à Deo spe-
randum.

Zacharias & Elisabeth, preci-

bus filium Ioannem à Deo im-
petratum eundem Deo multo
fœnore reddunt , nam ita Deus
hanc oblationem placitam ha-
buit , vt Ioannem & Filij Præcur-
sorem , & Prophetam , & Marty-
rem esse voluerit.

Quam gra-
tam Deus
sibi habeat
oblationem
filiorum à
parentibus
liberè ei fa-
ctam.

Denique Ioachim & Anna, fi-
liam BB. Virginem Mariam Deo
in templo offerunt; & Matrem
Altissimi Dei inde recipiunt , &c.
Ex quo satis patet , quā gratam
Deus sibi habeat pietatem paren-
tum , filios diuinæ suæ Maiestatis
cultui offerentium ; quāque ac-
ceptum ei sit filiorum oblato-
rum obediens obsequium.

Sed & peccatores , & impij in
suo Coluro (sæculi scilicet & im-
pietatis) iam mirè exaltātur; tūm
profundissimè demerguntur , de-
primūturque. Hoc Christus Do-
minus satis expressit Matth. 11. &
Lucae 10. *Et tu Capharnaum vsque in*
cælum exaltata? vsque ad infernum de-
mergeris, &c. Nunquid impius A-
man ab Assuero rege adeò exal-
tatus, vt secundus esset ab eo, tan-
dem cap. 7. Esther , vsque ad pa-
tibulum humiliatus est? Quid ac-
ciderit impio & superbissimo re-
gi Nabuchodonosor , adeò in so-
lio suo exaltato , vt à nullo etiam
Deorum se diiudicandum dei-
ciendumque crederet , consule
Danielem cap. 4. & miraberis, quī
fieri potuerit ; vt tam potens Rex,
in summū solstitij honoris nem-
pe culmen eleuatus, adeò tamen
in Capricorni signum depressus

Colurus
impiorum.

&

& à Deo deiectus fuerit, vt velut bos, fœnum cum capricornis & hircis, & reliquis bestiis comedere, vitamque brutalem multo tempore viuere coactus fuerit. *Abnegantes ergo impietatem & secularia desideria, sobriè iustè & piè viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi, qui sit benedictus in secula.*

ANAGOGE II.

MEMBRVM I.

Duodecim peculiare fructus, ex 7. Donis Spiritus sancti oriundi; assimilantur 12. signis Zodiaci.

Insignis conceptus.

VT vniones & margaritæ, etsi in Oceani vastissimo fundo progenitæ, ob roridam tamen cœlitus haustam materiam, pulchritudinem, formam, & colorem, plus cognationis cum cælo habent (cuius faciem etiam representant) quàm cum mari: ita homo Spiritus sancti rore Donorum cœlitus irrigatus, plus cognationis cum cælo, quàm cum terra, ex qua ortus est, habere videtur.

Hinc & mens humana Spiritus sancti fructibus dotata, velut mysticum quoddam cælum, duodecim signis coruscum, optimè à nobis cōcipi potest. Vt enim duo-

Pars II.

decim signa in cælo vnico inter sese distincta sunt: sic duodecim fructus Donorum Spiritus sancti in cælo mentis & animæ deuotæ piæque, velut signa spiritualia inter sese distincti videntur.

Quod vt demonstremus clariùs, varij fructus Spiritus sancti ex sacris literis colliguntur; quos Apostolus ad Galatas cap. 5. versu 22. enumerat, videlicet

1. *Charitas, ad Deum & proximum; in signo Leonis feruido & fortissimo.*

2. *Gaudium, quod oritur ex conscientia purâ: in signo Arietis saltantis, in quo omnia purè cum mundo lætissimè creata censentur.*

3. *Pax, quâ mens nullis passionibus turbatur: in signo Geminorum multum pacifico.*

4. *Potentia, quâ aduersa facillè tolerantur: in signo Tauri, sub iugo onera trahentis.*

5. *Benignitas, quâ suauitas in moribus acquiritur: in Aquario suauiter fluente.*

6. *Bonitas, quâ proximo omne & summum bonum desideras, & offers quod potes; etiam cum tuo incommodo: in signo Cancri summo & retrogrado.*

7. *Longanimitas, quâ patienter præstolaris venarisque omnia; in Sagittario.*

8. *Mansuetudo, quâ efficeris lenis & tractabilis; in Piscibus maximè tractabilibus.*

9. *Fides, cuius aculeo omnes erro-*

N 2

res

res enecas ; in Scorpione.

10. *Modestia, quâ omnes externæ tuæ actiones moderantur; in Capricorni signo morigeratissimo.*

11. *Continentia, siue temperantia, quâ vitam in moderato, & mediocri cibo & potu, ab omnium vitiorum illecebris custodis: in signo Libræ moderatissimo.*

12. *Castitas denique, quâ animum & corpus ab omni luxuria neuo tuearis; in signo Virginis.*

Hi sunt duodecim Spiritus S. fructus præcipui; operibus duodecim spiritûs carnis, eodem loco ab Apostolo enumeratis, oppositi; scilicet spiritui Fornicationis, Immunditiæ, Impudicitiae, Luxuriæ; Idolorum seruitutis; Veneficiorum; Inimicitiarum, Contentionum; Emulationû, Iræ, Rixæ; Dissensionum, Sectarum, Inuidiarum, Homicidiorum, Ebrietatum, & Comestationum; & his similia, &c.

MEMBRVM II.

De Charitate in particulari.

Quid sit Charitas.

Iam Charitatem ritè in signo Leonis à nobis locari demonstrabimus: *Charitas enim nil aliud est, quàm mutuus amor hominis ad Deum, siue ad Leonem de Tribu Iuda.* Nam sicut leo anteriori corporis parte, ad medietatem vsque iubatus, cincinnatus, & maximè crinitus; posteriori verò quasi rarus est; ita Charitas duplex est: iubata, cincinnata, & quasi inflammata ad Deum vna (sunt namque iubæ, &

cincinni leonum ferè similes flammis) plana & rarsa (hoc est sincera, & aperta, nullo fuce obducta) ad proximum altera.

Hæc bipartita Charitas, etiam binis leonis oculis ignem quasi spirantibus repræsentari videtur: quòd perbellè denotari censetur, Isaia 31. *Cuius ignis* (id est Charitatis) *in Sion* (hoc est in strepitu, & aceruo hominum existentium in viâ) & *caminus* (flammæ scilicet Charitatis Dei) *in Ierusalem* (hoc est in visione pacis, & patria æterna, quibus gemina Charitas, Dei & proximi significari videtur.

Deinde sicuti leo caudâ suâ vestigia post se delet, & puluere operire solet ne à venatoribus videantur, & ipse capiatur: ita *charitas operit multitudinem peccatorum*, 1. Pet. 4. Et Prouerb. 10. *Vniuersa delicta operit charitas*, vtpotè vera vestigia hominis animalis; ne à venatore diuinæ iustitiæ comprehendatur, & in carcerem mittatur scilicet non inde exiturus, donec reddiderit vltimum quadrantem, Matth 5.

Iterum charitatem leoni non esse absimilè vel inde patet. Nam sicuti leo catulos forti & terribili suo rugitu de non vita ad vitam excitat: ita charitas de morte nos ad vitam reuocat: Optimè enim S. Ioannes 1. epistolâ sua cap. 3. *Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres: qui enim non diligit* (id est, qui non est verus catulus huius diuinæ

næ

Conceptus notabilis.

Alius conceptus de Charitate.

na leonę charitatıs) *manet in morte.*

Conceptus
de fortitudi-
ne Cha-
ritatis.

Tandem charitas in fortitudi-
ne leoni non adeò abfimilis vide-
tur. Nam fortis est, vt mors dilectio,
Cant. 8. Nil enim fortius morte,
& leone; mors autem tam fortis
& potens est, vt etiam valeat sepa-
rare illam societatem ex primã
hominis conditione aliàs indisso-
lubilem, videlicet animæ & cor-
poris: deinde & multi etiam amo-
ris æstu mortui sunt. Ergo & cha-
ritas fortis vt leo, &c.

Talis fuit dilectio & charitas,
Leonis Iudæ Christi Dei nostri;
nam non mors (quæ nullum de
iure obtinuit imperium in eum,
vtpotè qui mortis opus peccatum
nunquam impleuit) sed potiùs
charitas effecit istam separatio-
nem sacratissimæ animæ, & cor-
poris Christi, &c. Sic enim Deus di-
lexit mundum, vt filium vnigenitum da-
ret, &c.

Deinde vti Leo est caput, &
rex omnium animalium; ita cha-
ritas est regina omniũ virtutum:
ait enim Apostolus 1. Corint. 13.
*Nunc autem manent fides, spes, chari-
tas, tria hæc: maior autem horum est
charitas.* Et S. Augustinus hom. 7.
sup. Ioan. *Radix, inquit, omnium bo-
norum est charitas.* Huic accedit S.
Gregor. in hom. 27. *Multi, ait, rami
ex vnâ radice prodeunt: sic multæ vir-
tutes ex vna charitate generantur: nec
habet aliquid viriditatis ramus boni ope-
ris, si non manet in radice charitatis.*

Leonis naturam erga homi-
nem valdè benignam esse, neque

Pars II.

vllo modo, nisi ad iram concita-
tus homini nocere, plurima ex-
empla conuincunt: Ex quorum
numero vnũ adduxisse sufficiat,
quod refert Plinius lib. 8. videlicet
mulierem quãdam Getulam no-
mine in silua fortè fortuitò leoni
obuiam factam, eum ita precibus
placasse, vt nullo modo eam atti-
gerit, &c. Quin & mira de leonis
erga homines benignitate & libe-
ralitate leguntur in vitis Patrum,
qui haud rarò leonum sollicitudi-
ne, curâ & prædâ sustentabantur,
&c.

Exemplum
de leonis
erga homi-
nes man-
suetudine.

Ita reuerà charitate mens hu-
mana prædita, non modò nemi-
ni nociua, sed omnibus etiam stu-
diosã, erga cunctos beneuola est.
*Charitas enim benigna est, non irritatur;
non querit quæ sua sunt, non cogitat ma-
lum; congaudet autem veritati, &c. 1.*
Corinth. 13. Est ergo charitas non
solùm Deo, sed & hominibus ve-
rè amica: *operitque multitudinem pec-
catorum, non solùm propria, sed &
aliorum, tegendo, extenuando, si-
lendo, excusando, & condonan-
do: in quo & Deo simillima
sanè, cuius misericordia super omnia
opera eius. Psal. 144.*

Charitas
in quo Deo
similis.

Agit quoque Charitas vt ini-
micorum in nos iniuriarum tech-
nas & tela eiaculata, non tam pa-
tienter toleremus, quàm beni-
gnitate & beneuolentiã compen-
semus. *Charitas enim vera non agit
perperam, sed patiens est, omnia suffe-
rendo, omnia sustinendo.* Nullum ma-
lum malo recipiendo, sed cun-

N 3

Ëta

eta bono compensando: vtpotè ita instructa à Christo Magistro charitatis: Matth. 5. *Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos.*

Signum quo quis sciat, quantum à Deo distet infallibile.

Bone Deus! si nedum amicum, & proximum tuum verè diligere didicisti, aut amare nosti; quomodo iam odientes & persecuètes te diliges? crede, tantum te adhuc distare à Charitate & Deo (quia Deus charitas est) quantum distas à dilectione inimicorum tuorum; distas autem immenso spatio ab hac; ergo & similiter infinito ab illâ. Iam si tantum distas à Deo, quantum distabis ergo à cælo & spe beatitudinem acquirendi? distas autem semper à dilectione inimicorum, ergo semper à Deo; ergo semper à cælo. Nam si velis assimilari olim Deo in patria, iuxta illud: *Ego dixi dii estis & filij Excelsi omnes*; hinc prius ei te conformem & similem fieri necesse est; in quo? non in potentia creatrice, non in sapientiâ excessivâ; sed in perfectione charitatis & dilectione inimicorum; quia ipse benignus est: *super ingratos & malos*, Luc. 6. Quod si & tu egeris, inimicos tuos propter Deum diligendo, eisque benefaciendo, & mutuum gratis dando, tunc *mercedem tuam multam in cælis, & filium*

Quam mensurâ quis valeat metiri distantiam sui à cælo, & Deo.

Altissimi futurum te sperare poteris & non prius.

Vide ergo quantum inimicos tuos diligas, quantum gratis benefaciendo & mutuum dando

proficias; & hac mensurâ non solum distantiam tui à cælo; sed & mercis tuæ in eo futuræ quantitatem, aut nullitatem quoque mensurare & dimetiri exactè valebis, &c.

Sanè charitatis Dei & proximi duo illa diuina præcepta, non modò binis ignitis leonum oculis adumbrari; verum & duobus Cherubim Exodi 5. sese mutuo respicientibus; siue duabus alis, aquilæ illius magnæ, Apoc. 12. mulieri sole amictæ cœcessis significari videtur. Quid enim aliud est illa *mulier amicta sole*, quàm anima *amicta sole* scilicet iustitiæ, hoc est gratiâ, & meritis Christi, *sub cuius pedibus luna* (id est sactæ Matri Ecclesiæ innititur) *in cuius capite stellæ duodecim* quid aliud sunt quàm illi 12. fructus Spiritus S. supra enumerati? Quibus enim aliis anima in desertum (vitæ spiritualis) fugit declinatve à septicipite serpente, & dracone (7. scilicet vitiorum capitalium) quàm duabus aquilinis illis alis, altissimè volitantibus, charitate nempe Dei & proximi?

Quid per illam mulierem amictam sole denotetur.

Due alae anima.

Et quid illi duo Cherubim alis suis propitiatorium, Exodi 25. tegentes aliud denotant; quàm duo præcepta charitatis Dei & proximi, animam, verum Dei propitiatorium tegentes; sine quibus nihil est quidquid est.

Denique admirabilem leænæ Aristoteles & Plinius proprietatem in generationis ordine enumerant.

Mira proprietas leænæ.

merant. Afferendo leenam toto cursu vitæ suæ, nunquam plures quam 15. catulos parere: Et primo quidem anno quinque, secundo quatuor, tertio 3. quarto duos, & quintò vnum solummodò: tum verò omnino sterilefcere cessareque à partu.

Conceptus. Sanè si illos præcipuos 15. fructus charitatis, quos Apostolus 1. Cor. 13. enumerat, penitiùs inspiciamus, iterùm charitatē haud leenæ absimilem videbimus: nam vt leena 15. catulos producit: ita Charitas 15. Spiritus sancti fructus generat: enimverò vt Apostolus ait:

Charitas, patiens est: contra contentiosos & impatientes.

Benigna est, contra fastidiosos, duos & subdolos.

Non amulatur, aut inuidet: contra ægrè ferentes alterius bonum.

Non agit perperam, non est pro-cax: contra dissolutos moribus.

Non inflatur, aut extollitur: contra superbos & elatos animo.

Non est ambitiosa, aut fastidiosa: contra ambitiosos, & aliis molestos.

Non quærit quæ sua sunt: contra illos qui proprio solùm commo-do student.

Non irritatur: contra iracundos vt montes subitò fumigantes.

Non cogitat malum: contra contumeliosos & mala machinantes.

Non gaudet super iniquitate: contra eos qui in malis gaudent habere societatem.

Congaudet autem veritati: contra mendaces & inuidos.

Omnia suffert, ad exemplum iniuste oppressorum: contra oppressores.

Omnia sperat: contra eos qui facile animo cadunt.

Omnia credit: contra infideles, incredulos, & hæreticos.

Omnia sustinet, & nunquam excidit: contra seditiosos & leues corde. Vides 15. proles insignes pulcherrimosque charitatis? adeoque reuera omnium virtutum fons in vna charitate latere, & ex vna charitate promanare videtur. Vide S. Gregorium lib. 10. Moral. cap. 8. quàm insigniter hic S. Doctor in rem nostram charitatis proles iam enumeratas expendat.

TROPOLOGIA

Ad Charitate carentes.

CUm igitur Charitas sit virtutum moralium excellentissima, aliis Theologicis virtutibus etiam præstantior, vtpotè Deum ipsum in se attingens; cuncta imperfecta ex anima præscindens; omnes perfectiones afferens: Denique sola cum fide & spe, ad superos suos cultores eleuans æternùmque beans: Sanè mirum & stupendum est, nos tam frigide & tepide eam insectari; quin & nihil aut parum de eâ cogitare aut curare. Quod argumento certè haud exiguo esse videtur, in ea iam

iam nos infelices, miserrima incidisse tempora, quibus *refrigescit Charitas multorum*. cur hoc? quoniam *abundat iniquitas cunctorum*, &c.

Charitas paucis in locis verè reperitur.

O pulcherrima virtutum Charitas, indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie; ô Charitas, vera Eua & mater omnium virtutum; *è latere veri Adæ, Christi Iesu educta*, vbi manes abscondita? vbi cubes in meridie? Ecce te quæro in aula, & nemo te nouit; te quæro inter magnates, Principes, & nobiles, & pauci te nouerunt; perlustro prouincias, vrbes, & pagos; & vix vmbra tui reperio: perscrutor habitacula pauperum, & diuitum; & ibi quidem multum amorem sui; pauca verò vestigia tui inuenio. Perquiro hospitalia & claustra; & te in multis absentem, aut non integrè præsentem inuenio; *Indica ergo mihi quem tantoperè diligas, vt ibi solùm pascas? ibi solùm cubes? ibi solùm maneat nosque ita destituas?*

Ego in altissimis habitauit (non in nugis & vanitatibus sæculi) & *thronus meus in columna nubis* (non terrestribus, sed altioribus intersum consiliis) *gyrum celi circuiui* (cùm in terrâ spreta sim) ideò etiam *omnium excellentium, & humilium corda* (me spernentium) *virtute calcaui & dereliqui*, quia *in his omnibus requiẽ* (habitationem) *quæsiui*, & (eò quòd non inuenerim,) *in hereditate Domini* (verè scilicet Deum amantium cœtu) *morabor*, & *in electis eius mittam radices*, & *in*

populo honorificato (Deum honorante) cuius hæreditas iam est in conspectu Dei mei, *radicabo*. Eccli. 24.

O Deus! si Charitas ergo iam est adeò remota, adeò elongata à mortalium cœtu, quæ tamen est ipsâ luce clarior, ipso igne ardentior; quomodo, aut vbi reliquæ virtutes parebunt? Heu nos miseros! Patrem nostrum innocentissimum, & amantissimum *Filium Dei* indies vitiis nostris crucifigere denuo non cessamus. (Heb. 6.) matrem autem (charitatem) sanctissimam expellere, inque exilium agere non erubescimus! Quot enim hodie pro auro charitatis amplecti putas stercora tenebrarum harum? An ignoras illud Thren. 4. *Qui vescebantur voluptuosè interierunt in viis: qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt sterco-ra?* Nempè à charitate exciderant, nec ad eam redire studuerant.

Hinc meritò conqueritur & magnoperè minatur Dominus exercituum: Ezech. 22. *Fili hominis; versa est mihi Domus Israël in scoriam, omnes isti es* (id est duræ ceruicis homines) & *stannum* (adulteratè quasi & fictè albi, seu boni) & *ferrum* (peccatis scilicet indurati) & *plumbum* (pigri videlicet, & peccatis grauiore omnino plumbo) *in medio fornacis scoria* (siue recrementū inutile) *facti sunt*. Propterea *hæc dicit Dominus Deus; eò quòd versi estis omnes in scoriam* (hoc est à charitate ad vitia, & vias sæculi deficientis)

Terribile comminatio Dei ad eos, qui charitate exciderunt.

cistis.) *Ecce, ego congregabo vos in medio Ierusalem; congregatione argenti, & aris, & stanni, & ferri, & plumbi, in medio fornacis (inferni scilicet, aut certè purgatorij) ut succendam in ea ignem ad conflandum: sic congregabo in furore meo, & in ira mea, & requiescam. Et conflabo vos (peccatores) & congregabo vos, & succendam vos in igne furoris mei, & conflabimini in medio eius; ut conflatur argentum in medio fornacis (heu quātus igitur ignis ad talem conflationem requiretur!) Sic eritis in medio eius: & scietis (sed nimis serò) quia ego Dominus, cum effuderim indignationem meam super vos.*

Igitur ô bona & dulcissima mater Charitas, quæ Deum homini, & hominem Deo reconciliat; quæ terrestria & cælestia pacificas: quæ siue foueas infirmos, siue exerceas prouectos, siue arguas inquietos, diuersis diuersa exhibens; mitis tamen semper manes; quæque in blandiendo, pieque sæuendo simplex es; in ira patiens, in indignatione humilis; in correptione denique benignissima; ne obsecro nos misellos proicias omnino à facie tua: sed veni, noli tardare, relaxa facinora plebi tuæ: veni Domina amantissima, veni, & visita vineam nostram; veni de Libano, candidissima, veni, ô virtutum obstetrix; vitiorum necatrix; pugnantium virtus, palma triumphantium; quies, concordia & tranquillitas mentium; societas electorum, fide concepta, spe nu-

Pars II.

trita: Veni salua nos & salui erimus; libera nos & liberati sumus.

MEMBRUM III.

De gaudio in particulari.

ET si multiplex sit gaudium, nos tamen potissimum hinc de gaudio illo acturi sumus, quod non de aliquo bono creato, sed ipsomet creatore cōcipitur; quodque post charitatem inter 12. fructus Spiritus sancti numeratur. Quo quidem modo gaudium nil aliud est, quàm complacentia, tum in diuino ipsius Dei bono, tum etiam in bono proximi.

Hinc D. Hieronymus in cap. 5. epist. ad Ephesios, ex Euangelio secundum Hebræos, illam Christi sententiam affert: *Nunquam letis, nisi cum fratrem videritis in charitate. Item, qui seminat, & qui metit gaudet. Et qui seminant in lachrymis in exultatione metent. Psal. 125.*

Vnde haud incongruè nos gaudiū in Arietis signo collocasse, vel inde patet: quod sicut aries bis in anno dicitur mutare latus in dormiendo: sic anima verè hoc Spiritus sancti Dōno dotata; primò ipsius Altissimi contemplatione, suauissimo gaudij sopore sopita, quasi in dextro latere conquiescit. Hoc gaudij sopore Dauid psalm. 76. quiescebat. *Renuit consolari anima mea; memor fui Dei, & delectatus sum; & exercitatus sum, & defecit spiritus meus. Et iterum Isa.*

O

61.

Charitatis
insignia en-
comia.

Conceptus
de gaudio.

61. *Gaudens gaudebo in Domino ; & exultabit anima mea in Deo meo.*

Deinde anima gaudio Spiritus sancti suffusa; latus quasi mutat, à dextra scilicet sese vertendo in sinistram; dum nempe non tantum de suo, sed & proximi bono intrinsecè iubilando & gaudente, suauiter obdormit. Vide quam insigniter & appositè hanc sinistri lateris mutationem, & obdormitione gaudij, ob proximi bonum scilicet orti expresserit Isaias 29. *Et addent mites in Domino letitiam, & pauperes homines in sancto exultabunt: quoniam defecit qui praeualebat; consummatus est illusor, & succisi sunt omnes, qui vigilabant super iniquitatem: qui peccare faciebant homines in verbo: & arguentem in porta supplantabant, & declinauerunt frustra à iusto.*

In hoc sinistro latere gaudij (nempe de proximi bono exultando) suauissimè etiam recubuit D. Ioan. cap. 3. *Gauius sum valde venientibus fratribus, & testimonium perhibentibus veritati tuae, sicut in veritate ambulas. Maiorem horum non habeo gratiam, quam ut audiam filios meos in veritate ambulare, &c.*

Iterum anima, in latere gaudij fruitionisq; sui proprii boni, haud exiguè internè conquiescit, quasi in latere sinistro. Matth. 5. *Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelo.* Et iterum Lucae 10. *Gaudete quod nomina vestra scripta sunt in caelis, &c.* Quod autem anima gaudij dono à Spiritu sancto repleta, modò in dextro latere con-

In quibus
maximè
nobis sit
gratèdum.

cumbat (nempe gaudium de Creatore concipiendo) modò in sinistro conquiescat (videlicet de proximi bono lætando) affirmat S. Bernardus in quodam Sermone: *Illud, inquit, est verum ac summum gaudium, quod non de creatura, sed de Creatore concipitur, quod cum acceperis, nemo tollet à te; cui aliundè comparata omnis iucunditas mæror est: omnis suauitas dolor est: omne dulce amarum est: omne decorum fœtidum est: postremò quod delectare potest, molestum est, &c.*

Tandem de gaudio alterius lateris (hoc est quod de proximi bono prouenit.) idem D. Bernardus in Cant. Serm. 49. loquitur: *Gaudendum in bono alieno magno magis est, quàm in proprio paruo.*

Alteram arietis proprietatem aiunt esse, quod in capite ipse gestet vermem, quo excitatur ad generositatem, ad resistendum omni sibi obuenienti duro, &c. Profectò gaudiū in hoc denuo haud ^{Conceptus elegans.} ab simile arietis videbitur; si consideremus quidnam verum gaudium gestet in fronte: quippe nil aliud, nisi eum, qui Psalm. 21. non erubuit se dicere vermem: *Vermis, inquit, sum & non homo: sine Christo enim nullum potest verum esse aut subsistere gaudium; hic vermis sanctissimus excitat plenum gaudium in animâ ad resistendum omni duro, scilicet diabolo, carni & mundo, &c.* Vnde benè David psal. 118. *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Et Propheta Baruch cap. 3. iam

iam ante Christum etiam natum, hunc sacrosanctum vermem in fronte gaudij sui gestabat: *Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Iesu meo, &c.* Si itaque ille SS. *vermis Iacob*, antequam in carne venisset, tantam vim habuit excitandi gaudium in corde Prophetæ; quid obsecro virtutis obtinebit modò, post suam scilicet incarnationem tempore gratiæ in anima eius sanguine redempta?

Sine Christo nullum verum gaudium.

Probatur autem eum nullo modo verè posse gaudere, qui hunc SS. *vermem Iacob* Isaia 41. (hoc est Iesum Christum) non in sua gaudij fronte semper præfixum gerit: *Nam sine me* (inquit ipse Christus) *nihil potestis facere.* Si nihil Domine, sine te possumus facere, quomodo ergo verè sine te poterimus gaudere? & tamen mundus sine te gaudens, verè se gaudere putat, &c. At gaudium quidem verum promittit hic SS. *vermis Iacob* Christus Ioan. 16. sed non sine præviâ mæstitia: *Amen amen dico vobis, inquit, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit; vos verò contristabimini; sed tristitia vestra conuertetur in gaudium.* Quando, vel quomodo Domine? tunc utique quando iterum videbo vos, gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis, &c. Itaque petite & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum, &c.

Denique admirandum quidpiam de natura arietis narratur: videlicet eum sub linguâ habere quasdam venas; quæ nempè

Pars II.

si albæ sint denotent eum generare agnos albos; si nigræ, nigros, si variæ, varios: e contra, ex agnorum filiorum colore, facile etiam cognosci arietis parentis, sub lingua existentium venarum colorem; ita ut si nigri sint agnelli, nigras parentis linguas venas denotet; si albi, albas; si denique varij, varij etiam esse coloris arguant.

Iam gaudium diximus esse fructum è duodecim fructibus septem Donorum Spiritus sancti; adeoque gaudium haud aliud erit ac riuulus, seu vena à Spiritus Dei ore emanans. Vnde benè illud hinc quadrare videtur: *Ego ex ore Altissimi prodiui*, Eccles. 24. Igitur vena gaudij, si fuerit sub linguâ mentis, & animæ cãdida, alba & simplex; proculdubio optimos & candidos fructus bonorum operum in homine denotat: si verò nigrore sæcularis gaudij variegata, certo signo est, fructus talis hominis non esse ad eò puros candidosque, sed varios, variis maculis humanis fœdatos. Denique si fuerint penitus nigræ venæ gaudij sub lingua cordis tui, hoc est, omnino vanæ, tùm evidentissimo argumento est, te non dignos fructus pœnitentiæ agere, aut generare; sed tales, quales penes stagnum Sodomorum generantur, fructus proferre: videlicet plenos fœtore peccatorum; plenos pulvere vanæ gloriæ, superbiæ, & vanitatum; plenos denique nigrore iniustitiæ, &c.

Conceptus notabilis.

O 2

Et

Et econtrà, venis veri gaudij spiritualis bonos fructus, intrinsicum candorem, & verum alborum conscientia in anima denotari, indubitatum est, prout ex malis nigror conscientia, & vani gaudij concluditur. Denique ex operibus & fructibus mixtis, scilicet partim bonis, partim malis; mixtum etiam & varium intrinsicum gaudium, & conscientia candor variegatus colligitur: Id quod ab ipsomet Verbo veritatis confirmari videtur, Matth. 7. *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Item Matth. 12. *Ex fructu arbor agnoscitur,* &c.

Quem vermem gestet in frontibus peccatores.

Iam vice versâ alium vermem gestant peccatores in frontibus mentium suarum, videlicet vermem mala conscientia, qui eos perpetuò corrodit, neque verè gaudere finit, iuxta illud Isaia 66. *Vermis eorū non morietur:* quem quidem vano gaudio huius sæculi nugarum & vanitatum conantur quidem suppressere & quietare, sed frustra, &c.

Bene Iob cap. 24. *Dulcedo illius vermes.* Et lib. 2. Mach. cap. 9. *De corpore impij vermes scaturiunt,* &c. Sed omnium optimè Ibi. 1. Mach. cap. 2. vermem peccatorum innuit Scriptura, & qualis sit describit. Nam *Gloria,* inquit, *eius* (peccatoris) *est stercus & vermis:* rectè quidem; nam vermes semper sterquilinum sequuntur: cum ergo peccatores in hac vitâ ad eò animas suas sterquilinio peccatorum

commaculent, ita vt nec infernali igne sint ab eo purgandi, mundandi que; mirum non est, vermes etiam in inferno eos sequi, quos in vitâ genuit mala conscientia eorum, qui Marci 9. & Isaia 66. *nunquam moriuntur.*

Denique dixerunt impij cogitantes apud se non rectè: *exiguum & cum taedio est tempus vitæ nostræ, & non est refrigerium in fine hominis, &c.* Venite ergo & fruamur bonis quæ sunt, & utamur creaturâ, tanquam in iuuentute celeriter: *vbique relinquamus signa lætitiæ nostræ; quoniam hæc est pars nostræ, & hæc sors nostræ, &c.* Sap. 2. Sed videamus nūc mercedem talis gaudij impiorum. *Tenant tympanum & citharam,* inquit Iob. 21. *& gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt,* &c.

TROPOLOGIA, ET

DIGRESSIO

Contra vanum gaudium & superbiam sæculi, maxime mulierum, &c.

O Deus! quot hodie effundunt se totos in risum lætitiæ, sæcularis que gaudij! plus gaudij scilicet de aureo torque, de annulo, gemmâ fulgente, de pectorali, lapidibus pretiosis distincto capientes, quàm de ipso summo Bono, conicientiâ purâ, & pe-
ctore

*Vitia fœmi-
narum.* Etore nullâ peccati aspergine fœ-
dato. In hoc vitio vani gaudij ma-
ximè fœminæ notantur; neque
enim vnquam *est finis acquisitionis
earum, &c.* vt namque in vanita-
tibus, & superbiis enutrientur, &
ita enutritæ in iis à viris suis foue-
antur, ita sunt studiosæ, ita solli-
citæ, vt mille artibus quidquid va-
na delectatio dicitur, quidquid su-
perbia persuadet, à viris obtinere
extorquereque haud nesciât, adeò
vt hoc modo planè merum, &
verum in viros imperium obti-
neant, &c. Id quod reuerà est in-
dignissimum in viro, velut ima-
gine Dei & Christi Iesu Filij eius:
subuertitur namque tam præpo-
stero, & adulterino ordine, ordo
ipsius altissimi Dei: qui Gen. 3.
Non viro dixit: *sub potestate mu-
lieris eris, & ipsa dominabitur tui, &c.*
Sed mulieri, vt palàm est. Cur er-
go viri tãtopere excæcati sunt ho-
die quod à Deo sibi datum priui-
legium, non modò non custo-
diant, verùm insuper sese spontè
mulieris imperio durissimo, & in-
tollerabili subdant: eius inquam à
quâ Eccl. 10. *peccatũ duxit initium: &
per quam omnes nos viri morimur, &c.*

Profectò optimè D. Augustin.
libr. 8. Soliloquiorum. *Nihil esse,*
inquit, *sentio quod magis ex arce dei-
ciat animum virilem, quàm blandimen-
ta fœminæ, cordiumque ille contractus,*
sine quo vxor haberi non potest. Et ite-
rùm idem D. Doctor in quæstion.
ex vet. Test. *Mulier nec docere potest,*
nec testis esse, nec fidem dicere, nec iudi-

*Aurea sen-
tentia Au-
gustini con-
tra impe-*

*care, quantò magis non potest aut debet rium fœ-
imperare. Hæc velim notari ab ef- minarum
fœminatis quibusdam; qui & sui, in viros.*
& suorum omnium imperium
vxoribus, pro vanissimâ mercede
complacentiæ recipiunt, ven-
duntque; nec non virilem à Deo
datum honorem adeò prostituunt,
commaculant, & denigrant. Econ-
trà ita imperium fœminarum, si-
bi superinducunt, vt nil ipsis am-
plius deesse videatur, quàm vt et-
iam sub virili habitu, fœmini-
num hominem latitantem, & à
fœminis turpiter mercatum, de-
fædatumque, tandem etiam fœ-
mininis vestimentis cõtegant, aut
potiùs prodant. Vnde benè Isido-
rus: & habetur 30. qu. 5. *Fœminæ:*
*Fœminæ, inquit, dum maritantur, ideò
velantur, vt se nouerint semper maritis
suis esse subditas, & humiles; sed non
è contra, &c.*

At quòd hodie totum contra- *Notatu
digna.*
rium fiat, meritò Dominus Deus
grauiter conqueritur apud Isaiam
cap. 3. his verbis. *Populum meum (vi-
ros secundùm imaginem meam
creatos) exactores sui spoliauerunt; &
mulieres dominatæ sunt eis, &c.*

Sed iam audiamus sententiam
Domini, eodem mox loco contra
fœminarum audaciam, & super-
biam latam: *Et dicit Dominus, pro
eo quòd eleuatae sunt (plus iusto à vi-
ris, vt hodie pro dolor! vbique vi-
dere est) filiae Sion; & ambulauerunt
extento collo, & nutibus oculorum ibant
& plaudebant, ambulabant pedibus suis
& composito gradu incedebant (quam*

bene depinguntur mores fœminarum nostri ævi!) *decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit* (ô iustam & proportionatam pœnam!) *In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mitras, & discriminalia, & periscelides, & mure-nulas, & olfactoriola, & inaures, & annulos, & gemmas in frontè pendentes* (nunquid & ex auribus defluentes?) *& mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus, & specula, & syndones, & vittas, & theristra, &c.* Nescio profectò, an etiam acu quis fœminarum nostratiũ ornamenta hodierna, nugasque & vanitates, magis depingere potuisset, quàm hïc Spiritus sanctus per Prophetam describit.

Sed quid? itâne totaliter pauperes fœminæ remanebunt spoliatæ & denudatæ? minimè, verùm aliis è contra à Domino induentur: quibus ergo? Quippè erit *pro suauis odore fœtor, & pro zona funiculus, & pro crispanti crine caluitium, & pro fascia pectorali cilicium, &c.* Viri autem (qui talia fœminis permittunt & cõcedunt, seseque ita mulierum imperio subiiciunt) *gladio cadent, & fortes in prælio peribunt, &c.* Ita Dominus Deus exercituum, terribilis, & zelator honoris virorum, fortis & iustus, &c.

Hæc bene velim notata, tum à viris, cum & à fœminis, quorum profectò neque hæ, neque illi iudicia Dei effugient, at nec com-

minationes terribiles ab altissimo eis suprâ fulminatas, nisi emendati euitabunt. Si namque viri iustum suum imperium manutenerent sibi, & non nihil fœmineos inordinatissimos impetus, inque omnem luxum pronissimas furias retraherent, cohiberentque; profectò inde fieret, ut infinitæ superbix, vanitatumque exorbitationes, fœminis hodie familiarissimæ contra conscienciam, & ipsum Deum pugnantes, prohiberentur euitarenturque.

Audiant eiusmodi viri D. Augustinum in li. Gen. & habetur in 33. qu. 5. *Est ordo, inquit, naturalis in hominibus, ut seruiant fœminæ viris, uti & filij parentibus, quia in illis hæc iustitia est, ut seruiat minor maiori.* Et iterum S. Ambrosius supra primam epist. ad Corinth. *Mulier debet velare caput, quia nõ est imago Dei, sed ut viro ostendatur subiecta, & quia præuaricatio per illam inchoata est, hoc signum debet habere in Ecclesia, propter reuerentiam episcopalem, &c.* Et propter peccatum originale, subiecta debet videri.

Idem S. Ambros. in Hexam. in tract. diei 4. & habetur etiam qu. 5. vocabulo *Adam*: *Adam, inquit, per Euan deceptus est, non Eua per Adam: quemque vocauit ad culpam mulier, iustum est ut iam in gubernationem assumat; ne iterum fœmineâ facilitate labatur, &c.* Addo ego, & simul denudò virum in perniciem pertrahat. Ut autem viri sibi vxoribusque suis magis prospiciendi cauendique

Notanda
pro fœmi-
narum lu-
xu.

diſque habeant occaſionem, eaſque à nimio luxu & ſuperbia, *quæ militant aduerſus animam*, & ipſum Deum auertendi, maiorem animũ induant, placuit D. Chryſoſtomi ſententiam in ſermone de decollatione S. Ioannis Baptiſtæ, hinc pro coronide, non fœminas bonas ſpernendi, quod abſit: ſed malas tantũ cohibendi cauſã ſubnectere.

Quid quis dicat, inquit, aut quomodo quis enarret mulierem, illam crudelem & malitioſam? ego quidem exiſtimo nullam eſſe, in hoc mundo beſtiam comparabilem mulieri malæ. Quid inter quadrupedia leone ſæuius? ſed nihil hæc ferocius. Quid inter ſerpentes dracone acrius? nec hic quidem cum muliere mala conferri poteſt. Nam leo & draco in malo inferiores ſunt. Daniele in lacu veriti ſunt: iuſtum verò illum Naboth Iezabel interfecit. Cetus Ionam in ventre cuſtodiit: Dalila Samſonem dolis & illecebris, raſo etiam eius capite, deformatumque alienigenis tradidit. Ioannem Baptiſtam in deſerto viuentem, dracones & aſpides ſubditã feritate tremuerunt; Herodias verò eidem caput abſcidiſit; & tanti viri mortem in pretium ſaltationis accepit, &c. O malum ſummũ, & acutiſſimum, telum diaboli mulier! Per mulierem Adam ab initio in paradifo cecidit, mulier ipſum exterminauit. Per mulierem munitiſſimus

ille David, ſuum militem innocentem Vriam, epiſtolæ dolo occidendum hoſtibus præſentauit. Mulier ſapientiſſimum Salomonem in præuaricationis ſacrilegium præcipitauit. Mulier fortiſſimum Samſonem raſit, raſumque excæcauit, *imò occidit*. Mulier caſtiſſimum Ioseph vinculis alligatum in carcerem trufit. Mulier Ioannem totius mundi caput, capite truncauit.

Quid dicam de hominibus? cùm mulier Angelos de cælo depoſuerit? Mulier malitiã omnes proſtrauit, omnes iugulat, omnes interficit, omnes elidit; mulier impudēs nemini parcit. Non Leuitam honorat, non Sacerdotem reueretur, non Prophetã defert. O malum omni malo peius mulier mala! ſiue illa pauper ſit, ſiue diues: ſi facultates habet, cooperatrices ſunt malitiæ ſuæ. O malum intollerabile, vipera irremediabilis, venenum inſanabile mulier mala! ſi iniuriam patitur, inſanit: ſi honorem accipit, extollitur: Si potentis vxor ſit, non ceſſat nocte ac die callidis ſtimulare ſermonibus: blanditur nequiter, & quod vult importuna, rapit violenter. Si pauperem habeat virum, ipſum ad iracūdias & rixas incitare non deſinit. Si vidua ſit, omnes paſſim deſpicit, & ad omnem audaciam ſuperbiæ inflatur. Timor Dei non refrænât linguam ſuam, nec irata, futurum iudicium perſpicit, nec ad Deum attendit. Hæc D. Chryſoſt.

soft. de malitiâ mulierum ; fan-
ctius, melius, an veriùs, nescio sanè.

Huic consentit etiam S. Petrus
Chrysologus serm. 127. *Hæc est, in-
quit, mulieris antiqua malitia, quæ A-
dam eiecit è Paradisi deliciis ; hæc cele-
stes homines fecit esse terrenos : hæc hu-
manum genus misit in infernum : hæc
vitam abstulit mundo, propter vnius ar-
boris pomum ; hoc malum quod homines
ducit ad mortem : hæc pueritiam perdit,
iuuentutem allicit : & inquietat mortuam
senectutem, &c.*

At quanta denique in muliere
mala pertimescenda, disce ex ver-
bis Anastasij Nicæni, quæst. 63.
*Quid est, inquit, mulier ? in terra nau-
fragium, animarum exitium, cordis lan-
cea, centrum inferorum, &c.* Vnde be-
nè versus :

*Adam Samsonem, Petrum, Salomonem,
Dauidem,
Decepit mulier, quis modo tutus
erit ?*

Quantum verò iam etiam ab
oculis, manibus, linguâ, & cantu
fœminarum cauendum fit, scitè
his versibus explicatum habes:

*Regulus vt visu, Siren Acheloia can-
tu,
Et necat affriclu Thessala saga-
leui:
Sic oculis, manibus, sic vrit fœmina
cantu ;
Sic trifidum fulmen, Vesuius esse
queat.*

Et si verò plerique Auctores, &
SS. Patres, in sequiorem fœmina-
rum sexum læuiant ; id tamen non
eò fieri intelligendum est, vt inde

probæ damnari, vituperari que in-
telligantur ; sed improbas solùm
& malitiosas hîc notari, stringi-
que existimandum est. Nam pro-
ut Herodiades, Iezabeles, & Da-
lilæ meritò calamo stringuntur:
sic Marthæ, Magdalenæ, An-
næ, & Elisabethæ, suas & vtique
laudes merentur. Enimverò (Pro-
verb. 5.) *Mulier gratiosa inueniet glo-
riam, prout malitiola vituperium
& confusionem.* Non est verò de-
nique iam nostri instituti, nos in
mulierum etiam laudem è con-
trario effundere ; ne superbiendi
quodãmodo inde noua illis præ-
beamus incitamenta. Bonæ nam-
que seipsis laudantur, malæ ab
omnibus notantur. Nusquam enim
(vt ait S. Chrysost. hom. 20. in Ge-
nes.) *catalogum mulierum singulariter
exarat sacra Scriptura, sed potius cauet,
ne quid superfluum proferat, &c.* Idem
& nos obseruantes hisce conclu-
dimus & calamum ad alia con-
uertimus.

ANAGOGÆ III.

De Pace.

MEMBRVM I.

PAcis è Spiritus sancti 7. Do-
nis profluentem effectum,
suprà in Geminorum signo col-
locatum, hîc fusiùs nonnihil pro-
sequi placuit : vt potè quã à Chri-
sto satore, & seruatore nostro, ex
hoc mundo ad Patrem remean-
te

*Pax nobis
testamento
à Christo
relicta.*

te, testamenti loco accepimus, his verbis: *Pacem meam do vobis; pacem relinquo vobis; non quomodo mundus dat ego do vobis.* Vnde benè S. Gregor. Nazianzen. Orat. de pace: *Pacem, inquit, reuereamur; quam nobis hinc discedens Dominus quasi testamento reliquit, &c.* Quis namque filiorum legitimorum non omnimodam curam, diligētiam, & modum adhibet, vt patris testamentum illæsum seruetur, exequaturque? Cùm itaque nos profiteamur filios esse Christi, æquum est, vt etiam testamentum eius omni sollicitudine & curâ obseruemus, seruemusque; *Testamentum, inquam, Pacis, Eccl. 45. Quod dæmon, cane peius & angue odio habet: illudque; euertere continuò studet; quietèque; non tam internam quàm externâ nobis subfurari indies conatur; eo quòd nostra pax reuera sit illi bellum: vt bene expendit Tertullian. lib. ad Marc. cap. 1. Inueniat, ait, vos munitos diabolus, & concordia armatos, quia pax vestra bellum est illi, &c.*

Pacis multiplex diuisio.

Et verò multiplex est pax, vt bene S. Augustinus libr. 19. de Ciuitate Dei cap. 13. tradit, videlicet alia corporis; *quæ est ordinata temperatura partium.*

Alia animæ irrationalis: *quæ est ordinata requies appetitionum.*

Alia animæ rationalis: *quæ consistit in ordinata cognitionis, actionisque consensione.*

Alia pax est corporis, & animæ simul: *quæ est ordinata vita, & salus animantis.*

Pars II.

Alia pax est hominis mortalis, & Dei immortalis, *ordinata in fide sub æternâ lege obedientiæ.*

Alia pax hominum, *quæ consistit in ordinata concordia.*

Alia pax Domus, *quæ est ordinata imperandi obediendique concordia cohabitantium.*

Similis est pax Ciuitatis, respectu Ciuium & Magistratus.

Alia pax Ciuitatis cælestis, *quæ consistit in ordinatissima, & concordatissima societate fruendi Deo, & inuicem in Deo, &c.*

Aliam denique pacis partitionem tradunt SS. Patres, nempe in pacem perfectâ & imperfectam: hæc iustorum est in hac mortali vmbra, illa beatorum in alterâ vitâ; estque vltimus finis noster, in quem S. Augustinus libr. 9. de Ciuitate Dei, expendit illud Psal. *Qui posuit fines tuos pacem, &c.* quapropter etiam patria cælestis, Hierusalem, hoc est visio pacis, nominari consuevit.

Nos hac forsan in alium locum remissâ pace, priori insistemus, scilicet imperfectæ paci iustorum in hac vita, quam habent boni primò cum Deo, obsequendo illius voluntati in omnibus: secundò cum seipsis intrinsecè, resistendo propriis cupiditatibus; consentiendo acquiescendoque Spiritus sancti inspirationibus: tertio denique cum proximo, alendo fouendoque vnionem & concordiam, &c.

De prima pace cælestis Hierusalem

P

falem

*Pax cele-
stis Hieru-
salem.*

salem dicit Isaias 32. *Et erit opus iustitiæ pax, & cultus iustitiæ silentium, & securitas vsque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis; & in tabernaculis fiducia, & in requie opulenta. Iterum Baruc 5. Nominabitur tibi nomen tuum, à Deo in sempiternum. Pax iustitiæ, & honor pietatis, &c.*

De pace autem iustorum in hac vitâ cum Deo loquitur Apostolus ad Ephes. 2. *Ipse est pax nostra, qui fecit vtraque vnum, id est, qui naturam humanam cum diuinâ in vnâ hypostasi vniuit, &c.*

De pace interna, & quiete conscientia ait David psalm. 118. *Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Denique de pace cum proximo, Christus apud S. Marcum loquitur: Habete pacem ad inuicem, &c. Et iterum: pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Ioann. 14.*

*Pax cur in
signo Ge-
minorum
ponatur.*

Iam igitur, suprâ pacis fructû, ex septem Spiritus sancti Donis orientem, in signo Geminorum collocauimus; vtpotè sereno valde, aëreo & benigno: deinde quòd Gemini perpetuo consensu naturæ, in rectitudine, & simplicitate conueniant. Sic ergo rectè & meritò pacis fructus in signo Geminorum locatus intelligitur: primò quidem, quòd pax vera nunquam sit sola, sed perpetuò gemellam sororem, nempè iustitiam comitem indiuiduam habeat: vt bene David exprimit: *Iustitia & pax osculatae sunt. Et ex suprâ citatis Isaiæ*

32. *facilè apparet, quàm semper coniuncta sint pax, & iustitia. Et erit opus iustitiæ, pax. Et iterum Baruc 5. Nominabitur tibi nomen tuum, à Deo in sempiternum; Pax Iustitiæ, & honor pietatis. Sunt igitur hæ duæ gemellæ perpetuo, indissolubili, indiuiduoque nexu ita copulatae, ita connexæ & coniunctæ, vt vna sine alterâ esse nequeat. Hinc impossibile est, vnâ earum gemellarum, verbi gratiâ pace exulante, illicò non & alteram, hoc est, iustitiam exulare.*

Cùm igitur in mundo hodie nulla prorsus pacis spicula nobis affulgeant, sed meræ turbationes nos premant; meræ discordiæ affligant: quomodo possibile est inueniri apud nos iustitiam? Quin & adeò pax & iustitia sese à nobis, prò dolor, elongarunt, vt non amplius in Geminorum, sed ad signum contrarium, videlicet durissimum Sagittarium translatae videantur; dum hæc vbique gladio opprimitur; illa vndique & vndique, durissimis bellorum sagittis & ictibus, non solum sauciatur, verum totaliter necatur. Quid igitur inde concludendum? nil aliud, nisi quòd *non sit pax impiis, Isaiæ 8. Impietatis ergo nos argui manifestum est, quia dum pacem destruimus, discordias disseminamus, reuera impietatis nos reos constituimus.*

At, inquires, quomodo non est *Qualis sit pax impiis, cum tantam sæpius pax impiis.* eorum cõcordiam videamus? Respondeo;

spondeo; esse quidem quendam consensum impiorum in malum, ad destructionem iustorum, sed nullâ ratione in bonum. Talem namque consensum, & pacem analogicam & potius ferâ, quam veram, ad perdendum genus humanum, inter ipsos etiam dæmones esse, indubitatum est. Id quod ipse Christus Dominus expressè insinuare videtur, Matth. 12. *Tunc vadit & assumit septem alios spiritus nequiores se, & intrantes habitant ibi; & fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus, &c.*

Tali etiam pacis fœdere iuncti fuere impiissimo, filij Iacob aduersus fratrem innocentissimum Ioseph conspirantes, adeò firmo, adeò tenaci, vt neque tempore 20. annorum, patri de venditione Ioseph constiterit, neque ei detecta fuerit. Iterùm Saducæi & Pharisei, quamuis inter sese dissidentes, in Christi tamen necem omnino vnanimis fuere: iuxta illud Psal. 70. *Consilium fecerunt in vnum, aduersus Dominum & aduersus Christum eius, &c.*

Denique & Pilatus & Herodes, quamuis dissiderent ab inuicem, cōtra tamen Christum amici fiunt. Idem est hodie de hæreticis contra Ecclesiam Romanam; quamuis enim perpetuo sese odio persequantur mutuò; nullo tamen tempore aduersus Ecclesiam Catholicam non vniti inueniuntur; vti enim canes, etsi raro inter sese verè consentiant; in

Pars II.

venatione tamen, & in insectando ceruos facilè vniuntur atque conueniunt; ita & hæretici perpetuò inter se quidem dissidentes, semper tamen vnanimis contra Ecclesiam nostram inueniuntur, instar vulpium Samsonis, caudis inuicem colligatis, messes incendunt, &c. Id quod verissimum ^{Quale signum hæreticorum.} signum est hæreseos: scilicet impugnantibus Ecclesiam Romanam, esse de potestate illâ, & portis inferorum, nullo tamen modo aduersus eam præualituris. Sed ad nostram veram pacem, scilicet animæ internam cum Deo, & se ipsâ redeamus.

Signum Geminorum dicitur totum aëreum, serenum, iucundum, calidum, & fertile; adeò vt sol in eo existens, mundo plurimas cōmoditates afferat. Sic pax in Geminis à nobis suprâ locata, profectò est vera serenitas mentis, vtpotè charitate feruidissima, iustitiâ fertilissima, vt optimè in rem nostram D. Augustin. serm. 57. de verbo Domini loquitur.

Pax, inquit, est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, confortium charitatis. Hæc est, quæ simultates tollit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat: cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari; hanc qui acceperit teneat, qui perdidit, repetat (*ô vtinam esset semel & apud nos reparabilis!*) qui amiserit

P 2

exqui-

Simile.

, exquirat : quoniam qui in eâ non fuerit inuentus, à Patre abdicatur, à Filio exhæredatur, & à Spiritu sancto alienus efficitur : nec ad hæreditatem Domini poterit venire, qui testamentum pacis noluerit obseruare, &c.

TROPOLOGIA

Ad pacis hostes.

Quid ergo fiet de illis, qui nil minus quam pacem meditantur? nunquam vel rarò de eâ re acquirèdâ sedulò cogitant? quin & ipsas potestates portasque inferorum, ad dissipandam pacem inuocant. Hoc videlicet illis pertimescendum erit, quod S. Augustinus serm. 169. De tempore comminatur pace destitutis. Quippè, meritù Christianæ virtutis penitus apud eos iam vilescere; neque vocabulo filiorum Dei nominandos olim esse, nam solummodò *Pacifici beati*; & filij Dei vocabuntur, teste ipso Christo: *Qui non manet in me (Rege verè pacifico) mittetur foras, &c. & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet, &c.*

Romani veteres pacis studiosi.

Profectò magis religiosos hac in parte fuisse olim Romanos videtur, quippè qui adeò pacis amatores, sectatoresque fuerunt ut & publicis templis, pacis nomini dicatis, quantum pacem amaauerint, quæsierintve, testatum nostram in confusionem reliquerint.

Notum namque est templum

pacis dudum in vrbe ædificatum, & à Vespasiano in viâ, quondam sacra dicta, instauratum : cuius & hodie rudera satis testantur, quantæ fuerit olim superbix, adeò ut nullum in vrbe vnquam visum fuerit ædificium præstâtius: quod argumento est, nil Romanis magis in pretio, quam pacem fuisse. Deinde iterum in monte Palatino Romæ, fuisse quondam templum Còcordix & paci dicatum, auctor est Baldus libr. 2. de Roma instaurata. Si itaque ipsimet Gentiles ac infideles tantoperè colebant pacem, *Deum pacis* tamen ignorantes; quid nos facere oportebit, testamento pacis, ipsiusque pacis Regis, & Magistri Christi nomine gloriantes?

*At verò non est qui consideret, qui recogitet corde, plerique enim in viam Cain, homicidiorum & malorum abiisse videntur, utpotè non ea quæ pacis publicæ, sed quæ sua sunt sectantes. Cumque prorsus impossibile sit, aliquid fieri in rerum naturâ sine causâ; impossibile etiam erit, non certam latere causam, quod tot annis perpetuò illud frustra circumferamus, optemus, & proclamemus, pax, pax, & tamen non sit vnquam pax. Causam igitur huius sacra Scriptura, Isaia 48. satis clarè subindicare videtur. *Vtinam, inquit, attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua, &c. & iterum Baruc 3. Si in via Dei ambulasses, habitasses vtique in pace super terram, &c.**

Cum

Qua sit causa quod non sit nobis pax.

Cùm ergo in mediis bellorum, turbationumq; fluctibus grauissimèmersi natemus; neque vnquam pacis litus appellere possimus: argumento haud leui esse videtur, nos *in viâ Dei non rectè ambulare*, neque sedulò attendere *mandata Domini*: sed potiùs in exilium pellere amicam & sororem charissimam pacis, *iustitiam*, veram scilicet & Christianam; pacemque sine iustitia quærendo, *in viam Gentium quasi abire* (nam & Cain profugus pacem quæsiuit, sed iustitiam non coluit) non obstante illâ dehortatione Christi, Matth. 10. *in viam Gentium ne abieritis*, &c. Hinc bene S. Augustinus de verbis Domini illud psal. 84. *Iustitia & pax osculatae sunt*, in rem nostram expendens, ait. *Duæ sunt amicae* (quasi gemellæ) *Iustitia & pax*. Tu fortè vnâ vis, & alteram non facis? Nemo est qui non velit, sed non omnes volunt operari iustitiam. Interroga omnes homines, vis pacem? Vno ore respondebit tibi genus humanum: opto, cupio, amo, volo. Ama igitur iustitiam, quia duæ amicae sunt iustitia & pax: ipse se osculantur. Si amicam pacis non amaueris, non te amabit ipsa pax, nec veniet ad te, &c.

Quæramus, igitur primùm regnum Dei & iustitiam eius, & cætera omnia adiicientur nobis: Si omnia; ergo & pax: si iustitiam sectamur, illicò & eius gemellam sororem, pacem videlicet, obtinebimus; eo quòd hęc duę sorores geminæ, perpetuò se mutuo amplexu foueant,

Pars II.

& necessariò quasi comitentur.

Et verò, multos sanè adhuc hodie optimos Principes inuenias, qui ad nil aliud, quàm pacem anhelant, pacem meditantur dienoctuque; nusquam tamen eam reperientes. Quam ob causam? quia non videtur Deus permittere velle, vt sinceri, & recti corde Principes cum iis pacem ineant; *Qui loquuntur quidem pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus suis*, psal. 27. *Quorumque lingua est sagitta vulnerans, dolum & pacem cum amico suo loquens, & occultè insidias ponens ei*, Ierem. 9. His tamen terrore; illis verò (pacificis) solatio fit exemplum quod extat 1. Reg. 24. & 26. Saülis videlicet cum Dauid pacem simulatis: quem quidem Dauid, vtpotè pacis verus cultor, toties hostiliter persequentem, prudenti fugâ sæpiùs declinabat; & cùm posset lædere, noluit: sed tantùm oram chlamydis eius latenter abscidit, & aliàs hastam & scyphum secus caput illius positum abstulit: vt hoc iustissimo & benignissimo furto, Saüli fidem faceret, ideò sese parcere vitæ persecutoris sui; vt esset quo cum tandem in gratiam, & concordiam rediret; malens pietissimus Dauid Saülis odium bonitate suâ placare, quàm iustâ vindictâ vlcisci. Hinc & Deus eum velut pacis & paciëntiæ verum cultorem adeò exaltauit, vt Saülem quidem propriæ suæ hastæ & gladij mucrone perire; Dauid verò in

Multi boni Principes hodie pacem quærunt, nusquam inueniunt, & cur.

Solatio quid esse possit iusto bello oppressis.

P 3

eius

eius locum & regnum succedere & suffici voluerit, &c.

Nota est iterum patientia & pax dicti sanctissimi Regis erga perditum & proprium quidem filium Absalon, nimis hostiliter patrem persequentem; cui tamen David magis pacem, quam mortem volebat. Nam *estne pax*, inquit, *puero Absalon?* &c.

Denique Rex Iosias in pace colligitur, quam & Dominus ei promisit, qui tamen in bello occubuit. Ut inde instruamur, internam illam, & veram nostram pacem cum Deo, neque bellis externis tolli, neque morte auferri posse. Exemplo nobis iterum sit sanctus Propheta Hieremias, quem etsi inuictissimum, & insuperabilem futurum pollicetur Deus, furore tamen nequissimo Iudæorum lapidibus obrutus, corpore solum amisso, animum in cælum victorem reportat.

Ex necessitate virtus.

Ita & nos necessitatem in virtutem commutantes, agamus; ut videlicet adeo vndique bellorum motibus oppressi, tot insidiarum & hostium, semper noua & noua in nostram perniciem machinantium fluctibus agitati, externam pacem, pro dolor destituti, imò inuiti spoliati, saltem internam, & meliorem cum Deo habere conseruareque studeamus.

Et Deus pacis semper erit nobiscum; noueritque suo tempore Saülinos conatus, furores, insidias, & machinationes à nobis auertere, in-

que caput proprium inimicorum nostrorum conuertere, iuxta illud: *Conuertetur dolor eius in caput eius*, &c. *Habeamus solummodò pacem inter nos*, Marc. 9. *Et quæ pacis sunt sectemur*, Rom. 14. *In pace enim vocauit nos Deus*, 1. Corint. 7. Et non in confusione, dissensione, & discordia: *Pacem*, inquam, *habeamus*, & *Deus pacis erit nobiscum*: uti ipse nobis firmiter per Ieremiam cap. 29. promittit.

Ego enim (inquit) *scio cogitationes; quas ego cogito super vos: cogitationes pacis, & non afflictionis; ut dem nobis finem & patientiam; & inuocabitis me, & uiuetis, & orabitis, & exaudiam vos: quæretis me, & inuenietis, cum quæsieritis me in toto corde vestro*, &c.

Acquiescamus igitur consiliis Domini, & habeamus pacem, quantum possumus, & *per hæc habebimus fructus optimos*, Iob. 22. *Consolemur inuicem in verbis istis: Et pax Dei exuperans omnem sensum, custodiat corda, & intelligentias nostras in Christo Iesu Domino nostro*, &c.

ANAGOGÆ IV.

De patientiâ, in signo Tauri locatâ.

MEMBRUM I.

CUm patientiam Christus Dominus, & verbo, & exemplo tantoperè necessariam nobis demonstrat

*Patientia
quid.*

monstret salutemque non nisi mediante illâ, nos acquirere posse, illis verbis Hebr. 10. innui videatur: *Patientia autem vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem*: operepretium erit, hîc etiâ aliquid in particulari de patientia contexere: demonstrareque rectè eam à nobis suprâ in Tauri signo fuisse locatam. Cùm enim patientia secundùm Tullium, *nil sit aliud, quàm virtus, seu tolerantia fortissima, equanimiter contumeliarum, & omnis aduersitatis impetus portans*: hinc meritò in signo Tauri, iugifero, forti, terreo, sicco, nocturno, domoque Martis, & Lunæ, collocari debere videtur. Id quod etiam ab etymologia Hebræi vocabuli, patientiam significante, haud iniucundè probabo.

*Mira etymologia
vocabuli
hebræi patientia.*

Nam סבל Sabal Hebræis patientia, idem est ac *baiulauit, portauit onus graue, siue grande sibi impostum gestauit*: sic apud Ieremiam

Threnor. 5. versu 7. reperitur.

Quando autem in *Piel* pro participio passiuo singulari sumitur: vt Psalm. 144. tunc sic scribitur מִסְבֵּל *Mesebal*, quod idem est, ac *taurus, siue bos oneratus, fortis & potens ad ferendum trahendumque onus*. Vnde & vocabulum סבל Sebel onus. סאן Saan verò ex primâ initiali ס S vocabuli סבל Sabal, *angustis affici, affligi, & pugnare* significat. At vocabulû כּוֹס *bos* ex secunda litera dictionis Sabal deductû; idem est ac *spernere, calcare, premere*. Denique vltima ex סבל dictio, לֹאֵה *laah*, idem est ac *fatigari, molestè ferre, & laborare*.

Igitur miro mysterio vocabulum hebræum Sabal, id est *patientia*, ex tribus verbis compositum videtur, ita vt cuilibet literæ vocabuli סבל dictio aliqua aut verbum, ab eâ literâ incipiens, respondeat; hoc modo: (legendo scilicet hanc tabulam modo hebræo, à dextrâ ad sinistram.)

ל	ab	as
ה	כ	ס
לאה	כּוֹס	סאן
haal	foB	naas
hoc est	hoc est	hoc est
laborare	sperni	pugnare
fatigari	calcari	angustiari
molestari	premi	affligi

Itaque

Admiranda arcana
in vocabulo
hebræo Sabal
sive patientia.

Itaque admirandum arcanum in vocabulo *Sabal* latere videtur. Si enim quamlibet literam ex tribus סכל, initialem aliorum trium vocabulorum tribus itidem elementis coalescentium constitueris; hæc tria vocabula, in superiori tabella, tribus dictis literis subalternata, miro modo totam essentiam vocabuli *Sabal*, hoc est patientiæ, tibi aperiet. Videlicet verbum *Saan* סאן sub, & à literâ ס incipiens *pugnas, angustias, & afflictiones*. *בוס* *Bos*, quasi ipsum *Taurum*, siue *bouem multis tribulationum oneribus onustum*; Item ex quibus patientia ortum & radicem ducat, videlicet ab *oppressione, calcatione, & despectione*, &c. Denique verbum *לאה* *laah*, à literâ ל initium trahens; *laborem, fatigationem, & molestiam*, vocabuli *sabal*, siue *patientia* denotat.

Quid enim vocabula *pugna, angustia, afflictiones*, sub primo verbo *Saan* significant? & quid sub secundo verbo *Bos*, *oppressio, calcatio, & despectio*? & denique sub tertio *laah*, quid *labor, fatigatio, & molestia* aliud denotant; quam materiam circa quam patientia versatur? Est etenim reuera huius sanctissimæ virtutis, patientiæ, materia proxima nil aliud quam *mæstitia, afflictio, & animi molestia*: Has enim passiones in anima aut ab extrinsecâ, aut internâ quâdam causâ ortas, patientia vel planè comprimit, vel moderatur saltem: sui quandam similitudinem, veluti

Officia patientia.

formam ei imprimendo, & ita eam temperando, ut rationis dictamen rectè fieri præscribit; & patientem virum decere videtur: videlicet, ut sui plenè compotem rationem, imperturbatamque relinquat; ne aliis virtutibus, suis in officiis obicem ponat, &c.

Deinde verba exteriora, gestus ^{Materia remota patientia.} actionesque extrinsecæ, sunt quasi si materia remota patientiæ, quæ ita ab ea temperantur regunturque, ut in eis internè latens moderatio perpulchrè eluceat: ita ut nihil prorsus indecorum foris agat, dum per afflictiones & tristitias intrinsecè exercetur; sed cuncta, etiam sibi contraria mala, æquissimo se intus animo ferre, a foris ostendat. Nam sicuti *impudicus oculus impudici cordis est nuntius* (si D. Augustino in Regula credimus.) Ita moderatæ sedatæque actiones extrinsecæ, moresque compositi externi internæ collectionis, patientiæ, serenitatisque conscientia sunt indices.

Denique & ipsa extrinseca mala; utpotè, *oppressio, persecutio, labor, & defatigatio*, &c. sunt quasi remotissima materia patientiæ: non quòd patientia eis formam seu modum virtutis imprimat (quam solum communicare censetur afflictionibus internis, & actionibus suis extrinsecis) sed quia sunt causæ tristitiæ, eiusque obiectum, utpotè quæ proxima patientiæ videtur materia; sicut pericula mortis, priuationis honoris, & diuitiarum,

tiarum, &c. dicuntur materia fortitudinis, &c.

Vides ergo quàm appositè patientia in Tauri signo collocetur? requiritur enim in patiente dorsum flexibile, durum ac fortissimum, ad sustinenda tam graua onera, quales adeò tauri Indici habere dicuntur, vt etiam filicea omnia, quin & ipsa tela retūdant. Ita & patientia in signo Tauri, omnia malorum, persecutionum, angustiarum, tristitiæ, & tribulationum tela, fortissimè non tam suffert, quàm respuit retunditque.

Conceptus.

Patientia de celo orta ostenditur.

Et verò dico ego patientiam non terrâ, non mari, non aëre aut igni, sed ipso cælo profectam genitamque esse. Si enim anima cælitus nobis impressa est, & in patientia nostra, ceu in vasculo, iubemur Christum custodire, & possidere animas nostras; quomodo non & ipsum continens animam, id est patientia; itidem à cælo orta intelligatur? Quidni de cælo or-

tum suum traheret patientia? cùm quem cæli ipsi, & terra capere nequeunt, videlicet ipsum Deum Trinum & vnum, vero, etsi arcano, miro, & mystico modo in sese planè concludere videatur: Hoc tibi periucundè demonstraturus sum; si nonnihil hebraicare nobis liceat.

Dico ergo, in Hebræo hoc vocabulo סבל Sabal, id est patientia, totius sacrosanctæ Triadis mysterium miro modo comprehensum latere. Nam si has tres literas, omnes initiales feceris: &, vti in tabulâ infrâ positâ, collocaueris, ex fontibus linguæ sacræ, stupendas voces elicies, adeò exactè Patri, Filio & Spiritui sancto in significatione reali conuenientes, vt mirum planè videatur. Sic autem agito.

Vocabulum hebraum Sabal, id est patientia, in se mysterium Trinitatis continet.

Sume primam literam à dextris videlicet פ, & Patri attribue. Secundam ב Filio. Tertiam ה Spiritui sancto.

Paracletus 3	Filius 2	Pater 1
ה	כ	פ
לוית Nexus	כז Filius	סכה Causa prima
לשון lingua flamma	בוקר Pastor	מחיש sponte à se oriens
להב flama	כדלח lapis, Petra	מלח Venia largitor, propitiabilis
למד Præceptor, Doctor	כעליל Dominus Terra	מגד Princeps magnus
לאן Nuntius Dei	כבר Primogenitus Angelus	מגרר Purus.
	כנ Cibus	

Pars II.

Q

Habes

Expositio
vocabuli
Sabal seu
patientia.

Habes ergo in columna prima & Patris sub α prima litera vocabuli Sabal siue patientiæ, hæc nomina. *Sibab*: hoc est, *causa prima omnium rerum*, quia Patri attribuitur creatio. Secundò *Sabisch*: hoc est, *seipso existens*; quia Pater æternus neque generatur, neque spiratur, sed à seipso est. Tertiò *Salah*: id est *venia largitor, propitiabilis*; qualem semper nominat Ecclesia. *Deus venia largitor*, &c. Et Psal. 24. *Propitiaberis peccato meo*, &c. Et iterum Psal. 129. *Quoniam apud te propitiatio est*, &c. Quartò *Sagan*, hoc est *Princeps Magnus*: quidni magnus? *cùm excelsior celo, latior terrâ, profundior abyssò?* Iob 11. & 22. *cuius magnitudinis non est finis*, Psal. 144. & quidni Princeps? *cùm ipse sit Princeps Pacis?* Isa. 9. An non magnus Princeps ille, qui non modò *reprobat consilia*, sed etiam *aufert spiritum Principum?* Psal. 32. & 75. &c.

Quintò, vocabulum *Sagur*, id est *Purus*. Deus enim est Actus utique purissimus, etiam secundum Aristotelè, & omnes Theologos: *Purus* utique, *apud quem non est trãsmutatio, aut vicissitudinis obumbratio*, Iacob. 1. cap. 17. *Purus*, utpotè *simplicissima, omnisque compositionis expers entitas; immutabilis, æternùm stabilis, immensa, infinita, inperscrutabilis*. Habes ergo iam sub litera α vocabuli סבאל Sabal siue patientiæ, latitãtia mysteria, quoad Patrem æternum, & ingenitum: sed iam ad Filiũ eius vnigenitũ veniamus.

Sub secunda litera β vocabuli

Sabal, in columna media & alterã quinque etiam voces reperies, Filio Dei ad amussim congruentes. Utpotè primò vocabulum בן Ben, id est *Filius*: nam Psal. 2. *Filius meus es tu ego hodie genui te*. Secundò *Bokar*, id est *Pastor*. Nunquid ille Pastor, qui de se testatur: *Ego sum Pastor bonus?* Ioann. 11.

Tertiò vocabulũ *Bedolah*, idem est ac, *lapis, petra*: verè enim Filius Dei est ille *lapis angularis reprobatus quidem primò, sed postea factus in caput anguli*, Psal. 117. & Luc. 20. & 1. Petri 2. deinde dicitur *Petra*: non illa Petra, quæ à Moysè percussa aquas protulit; verùm *Petra aquarum viventium quæ est Christus Dominus*, 1. Cor. 10.

Quartum vocabulum *Bangalil*, hoc est, *Dominus Terræ*. An non Dominus terræ ille, *cui data est omnis potestas in celo & in terra?* Matth. 28. & cui dixit Pater, Psal. 2. *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ, reges eos in virgâ ferreâ, & tanquam vas figuli confringes eos*, &c. An non admirabilis Dominus terræ ille, cui Pater hoc mandato omnes subiecit Reges terræ? *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino (vestro Christo, & meo Filio) in timore, & exultate ei cum tremore*, &c. Magnus profectò Dominus cui & Reges omnes terræ, etiam in tremore, & timore seruire iubentur, & *sub quo curvantur qui portant orbem*. Iob 9.

Quin-

Quintum vocabulum est *Bechor*, hoc est *Primogenitus Angelus*; duplici quidem modo Christus potest intelligi *Primogenitus*: primò respectu generationis æternæ à Patre, quo modo dicitur potius vnigenitus: secundò respectu generationis secundùm carnem, à Matre. *Et peperit filium suum Primogenitum*, Lucæ 2. Dicitur autem Angelus primogenitus, id est *Missus*, & *Legatus primarius Patris*, in mundi salutem, &c. Nam *Exiit à Patre, & venit in mundum*, Ioan. 16. &c.

Vltimum vocabulum est כב *Ban*. *Cibus*, siue *Panis*, iuxta illud, *Ego sum panis viuus qui de cælo descendit*, Ioann. 6. An non verè cibus, quem qui *manducat*, *viuet in æternum*. Et iterùm Ioann. 6. *Caro mea verè est cibus*, &c. Denique optimè cantat Ecclesia, *Ecce panis Angelorum, factus cibus viatorum*, &c. Itaque iam etiam habes in vocabulo *Sabal patientie*, *Filium Dei comprehensum*, & insigniter adumbratum.

In tertia denique columna, *Paracleti*, sub litera ל, itidem quinque vocabula, ab eadem literâ incipientia, subalternata reperies: videlicet לוי *liuiat*: hoc est *nexus*. Reuerà enim Spiritus sanctus *Paracletus*, cum à Patre, & Filio per Amorem procedat vtriusque nexus & est, & dicitur communi Theologorum sententia.

Secundum vocabulum est לשון *laschon*, id est *lingua flàmèa*, seu igni-

Pars II.

ta: quæ optimè quidem Spiritui sancto conuenit, ipse enim, *Actor*. 2. *Apostolis, in specie linguarum ignitarum apparens*, subito ad eòs sui diuini Amoris flammis incendit inflammavitque; vt ignem illum Deificum intrinsecè conceptum non ampliùs cōtinere, sed in momento, variis linguis loquentes, prodere coacti fuerint, &c.

Alio modo meritò Spiritus S. flammæ linguæ comparari potest: dum tam mira & feruida per Prophetas, & Prædicatores loquitur, ac indies nobis in conscientia ardentissimè loqui non cessat; vt benè David Psalm. 84. *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquitur pacem in plebem suam, & in sanctos suos; & in eos qui conuertuntur ad cor*, &c. Iterùm *ignitum eloquium tuum vehementer*, Psalm. 118.

Tertium vocabulum להב *lahab* flammam significat. Nam, vox *Domini intercidentis flammam ignis*, Psalm. 28. & *lampades eius* (diuini Amoris,) *lampades ignis, atque flammarum*, Cant. 8. & denique benè Ecclesia Spiritum sanctum inclamat. *Veni sancte Spiritus reple tuorum corda fidelium, & tui Amoris in eis ignem accende*, &c. & iterùm. *Qui Paracletus diceris donum Dei Altissimi, fons viuus, ignis, charitas, & spiritalis vnctio*. Denique in Hymnis Matutini eadem S. Mater ita cantat: *De Patris ergo lumine, decoris ignis almus est, qui fide Christi pectora, calore verbi compleat*. Tandem & in Laudum Hymno Pentecostes: *Ignis vibrante*

Q 2

vibrante

vibrante lumine, linguæ figuram detulit: verbis, vt essent proflui, & charitate feruidi, &c.

Quartum vocabulum לָמֵד *Lamed*, idē est ac, *Præceptor, & Doctor*. Quis dubitat illum maximum esse Doctorem, atque Præceptorem qui Ioan. 14. *omnia*; imò capite 16. *omnem veritatem* docturus, a Christo nobis promittitur. Hinc benè Ecclesia ab hoc sanctissimo Præceptore, velut fidelis & humilis discipula instrui petit, & quidem in summâ, & verâ Theologia, quam impossibile est ab alio Præceptore & Magistro quam Spiritu sancto haurire. *Per te sciamus da Patrem, noscamus atque filium; te vtriusque spiritum credamus omni tempore, &c.* An non Spiritus sanctus, se optimū Magistram esse ostendit, in eo, dum totum mundum per simplices solummodo pisces, planè idiotas conuertit? Verbum carni, in vtero BB. Virginis Mariæ, tam stupendo modo vniuit? tot, & tam insignes Discipulos effecit: vtpotè Augustinos, Ambrosios, Hieronymos, Gregorios, Cyrillos, Chrysostomos, infinitosque legis, & sacrae Scripturae Doctores.

Quintum denique & vltimum vocabulum sub לָּ est לַח *lach*, hoc est, *Nuntius Dei*. Scilicet verus Legatus Patris & Filij, post resurrectionem Christi Ioan. 16. promissus. *Quæ ventura sunt annuntiaturus nobis. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis, &c.* Spi-

ritus sanctus ergo rectè dicitur Nuntius Dei, &c. Et sic iterum habes in vocabulo סָבָל *Sabal*, siue *patientia*, tertiam SS. Trinitatis Personam: adeoque mysticè totam sanctissimam Trinitatem comprehensam.

Vides ergo, nos haud ineptè supra patientiam cælo ortam & deductam asseruisse? hinc mirum haud est, Christum Dominum ad eò nobis patientiam commendasse & inculcasse, adeoque Apostolus dicere non dubitarit. *Patientia vobis necessaria est ad salutem, vt reportetis promissiones.* Qui enim patientiam veram possidet (cùm illa Deum ipsum in sese quodammodo includat) & ipsum Ter Opt. Max. Deum possidere necesse est. E contra, qui animam suam, non in patientia possidet: profectò neque Deum possidere posse videtur.

TROPOLOGIA.

MEMBRVM II.

Contra impatientes.

Heu quanta igitur mala vni-
co impatientia actu com-
mittimus! quia expellendo patientiam, expellimus quodammodo simul & ipsum Patrem; eam amittendo, ipsum amittimus Dei Filium: illam à nobis arcendo, ipsum Spiritum sanctum excludimus: Quid ergo erit homo sine patientia

*patientia
amissione
ipsū Deum
amittimus.*

patientia ? id videlicet : quod est naus sine remige, & gubernatore in medijs Oceani vastissimi fluctibus : auis in aëre sine plumis : corpus in terra sine anima & vita : dies denique sine lumine, & sole, &c. *Vae enim his qui perdidērunt sustententiam*, Eccli. 2.

Econtra patientia sola hominem cæteris omnibus denudatum & destitutum Deo conseruat, imò fortissimo & indissolubili vinculo neçtit. Prodeat Job ille in testem, patientissimus quidem, sed nudus; quin & toto corpore sanie, & vlceribus repletus; & dicat quid ei patientia profuerit : Nunquid ipsius Altissimi testimonium & gratiam per patientiam promeruit ? An non Deus ob patientiæ virtutem, cuncta amissa ei restituit, imò reduplicauit ? Cogita patientiam Isaac Gen. 22. imò ipsius Filij Dei, qui tanquam Agni ad occisionem ducti sunt ; quorum neque hic Patri æterno, neque ille patri Abraham, vel minimùm contradixit : & nos, vix sine impatientia, vnum verbum sustinemus ? heu ! *tanguntur namque montes, & subito fumigant*, &c. Pati nolumus cum Christo, sed omnes quidem cum eo regnare anhelamus. At hoc sine illo nunquam profectò obtinebimus : Nam *si compatimur, tunc & conglorificabimur*, & non aliter; boni volumus esse in cælis; & impatientes, ac mali in terris : quomodo hæc cõueniant, non video. Optimè S. Gregor. in homil. Non

Pars II.

est, inquit, *perfectè bonus, neque vnquam erit, nisi priùs quis fuerit etiam cum malis bonus : bonus enim non fuit, qui malos & mala tollerare recusauit, &c.*

Sed quid remedij contra impatientiam nostram ? Paucis habe. ^{Conceptus elegans.} Tauros sub arbore ficus alligatos subito mansuefieri ferunt. Ecce patientiam in Tauri signo constitutam iam habes : quæ si forsan viperæ impatientiæ feriatu ictu : & *mugire incipiat, sicut taurus* (Ierem. 50.) eam sub arbore ficus dulcissimâ *crucis Christi*, scilicet alliga, & subito mitigabitur. Nam *sedebit vir subtus vitem suam*. (*Ego sum vitis vera*, inquit Christus) & *subtus ficum suam*, & non erit qui de terreat : quia os Domini exercituum locutū est. *Quia omnes populi ambulabunt, vnusquisque in nomine Dei sui : nos autem ambulabimus in nomine Dei nostri in æternum & ultra, &c.*

Vides ergo quomodo Tauros siluestres, impatientes, illâ sanctissima & dulcissimâ arbore crucis, & suauissimâ eius nominis ficu mitigentur ? Quod si te firmiter huic sanctissimæ arbori alligatum tenebis, illud & firmiter sperare poteris, quod Dominus exercituum eodem cap. Micheæ 4. promittit. *In die illa dicit Dominus, congregabo claudicantem* (in vtramque partem, & patientiæ, & impatientiæ) & *eam quam eieceram : colligam*, (animam probandam purgandamq; putat) & *quam afflixeram* (patientiæ & tribulationum ignibus) po-

Q 3

nam

nam claudicantem in reliquias (cælestis thesauri) & eam quæ laborauerat (multis angustiis & tribulis) in gentem robustam. Et regnabit Dominus super eos in monte Sion, ex hoc nunc & vsque in æternum, &c.

Quid ergo dubitamus patienter cuncta aduersa pro Christo sufferre? Si enim 1. Pet. 3. *Comunicantes Christi passionibus*, in hoc mundo, gaudemus, etiam in altero, & reuelationis gloria eius exultantes gaudebimus. Et si exprobrabimur in nomine Christi, beati erimus. quoniam quod est honoris, gloriae, & virtutis Dei, & qui est eius spiritus super nos requiescet, &c.

Exeamus igitur ad eum (Christum Deum nostrum) extra castra (lætitiae, & sæculi) *improperium eius portantes*. Hebr. 13. scilicet in monte Oliueti: in domo Caiphæ, Pilati, & Herodis: denique in ipso monte Caluarie: nam *si ei compatimur, & conglorificabimur*, &c. non enim est discipulus supra Magistrum: si ergo Christum oportuit tanta pati, & ita intrare in gloriam suam propriam: quid nos oportebit facere, vt adipiscamur iam non nostram, (quia per peccatum perdidimus) sed hæreditatem Dei, & Christi? Ecce pro conclusione quid te oporteat facere, vt adipiscaris tandem hæreditatem Christi, te instruam.

Tauros ferunt, de die non versus terram, sed versus caput & cælum potius erectos gerere & habere pilos suos, &c. Sic & tu agito; erigas in diebus vitæ tuæ diligen-

ter per patientiæ virtutem actionum, passionum, & cogitationum ^{Conceptus.} tuarum pilos ad caput tuum Christum, ^{Quid pro regno Dei adipiscendo nos oporteat facere.} *suspice pendentem in patibulo crucis; cælum scrutare in altum, &c.* sursum actiones & cor tuum dirige, *conuersatio tua in cælo sit, & mirum in modum mitigaberis, teque accipiet ad seipsum & recipiet, illuminabitque Christus.*

Namque miro modo tauros siluestres à venatoribus capi aiunt. Arborem nempe in silua sanguine humano cruentare & illinire venatores dicuntur; quo viso, impetu spontaneo ita tauros duobus ^{Conceptus quomodo Christus agat quasi venatorem.} cornibus in arborem impingere, vt illicò infixi & affixi, tam diu hædere cogantur, donec à venatoribus capiantur, &c.

Ita reuera Christus Dominus nobiscum agit, vt nos veluti *tauros elatos*, Eccles. 6. humiliet, tandem capiat vincatque sibi; scilicet in arbore crucis, & patientiæ, pretiosissimum suum sanguinem pro nobis effusum exhibet nobis monstratque; & sic cornibus (nostræ voluntatis & intellectus in obsequium Christi affixis) ab eo tandem capimur vincimurque; vti ait, Ioann. 16. *Confidite; ego vici mundum, &c.* iuxta illud, *tanquam tauro deuicto insultabit ei, &c.*

Si igitur forsitan patientiã tuam in feram siluestrem, impatientiæ scilicet conuerti animaduertes, arborem crucis sanguine Filij hominis, Iesu Christi Domini tui, conspersam subito oppone, & illi-

cò

cò māsuefiet taurus ille siluefter, motus nempè impatientiæ tuæ, capieturque. Nam habemus redemptionem per sanguinem Christi, remissionem peccatorum, Coloss. 1. Et si sanguis hircorum & taurorum, & cinis vitulae aspersus, inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi qui per spiritum sanctum se ipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortis ad seruiendum Deo viuenti? Hebr. 9.

Igitur (inquit Apostolus Heb. 12.) Deponentes & nos omne pondus & circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in authorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera sedis Dei sedet. Recogitate enim eum (suspiciate in arborem illam cruentatam, crucis Iesu Christi) qui talem sustinuit aduersum semetipsum à peccatoribus contradictionem; vt ne fatigemini animis vestris deficietes. Nondum enim vsque ad sanguinem restitistis, aduersus peccatum repugnantes, &c. Atque hæc de quatuor principalioribus fructibus Spiritus sancti dicta sufficiant.

ANAGOGE V.

MEMBRUM I.

De Benignitate, Bonitate, Longanimitate, Mansuetudine, & Modestia.

Cum Benignitas secundum Diuum Thomam 2.2. quaestione 80. nil aliud sit quam habitus ^{Benignitas} voluntariè benefactiuus, ad loquendum ^{quid sit.} & ad mores dulciter: atque ipsum vocabulū Benignitatis, hominem spontè ad benefaciendum paratum, & dulcem ad eloquium, nec non in moribus suauem dicere videtur. Hinc rectè Benignitatis donū in Aquario collocauimus, vtpotè signo fluentissimo, & maximè humido: in quo Astronomi portarum apertionem fieri asserunt; hoc est munificentiæ pluuias & insigniores aëris mutationes, &c. sic in hoc signo Benignitatis, portarum fit sæpè apertio, diuinæ scilicet in nos benignitatis: vt & nos instruamur, & ad benignitatis ad inuicem virtutem inuitemur, iuxta illud: *Estote perfecti sicut & Pater vester celestis perfectus est,* Matth. 5. quippè à Deo fit magna benignitatis portarum apertio: vt videre est Genes. 18. vbi Dominus propter quinquaginta iustos in medio ciuitatis Sodomæ inueniendos, omni loco parcere & dimittere, Abrahæ promittit. An non ^{Exempla diuina benignitatis in hominibus} & in hominibus por-

portarum apertio diuinę benignitatis apparuit in Loth & filiabus eius? Genes. 19. In Tobia & filio suo? Tob. 5. Iterum in Daniele, & tribus pueris missis in fornacem? Dan. 14. & 8. in Petro, Maria Magdalena, & latrone, & infinitis peccatoribus ad pœnitentiam tam benignè receptis?

Nunquid denique non & maxima portarū apertio diuinę benignitatis in nos factæ enituit: dum *cæli desuper roarent; & iustum Saluatorem nubes depluerent?* Isa. 45. Igitur *benignus & misericors est Dominus, patiens, & multæ misericordie, & prestabilis super malitia, &c.* Quem nos filij eius meritò in benignitate sequi iubemur, Matth. 5. Nam *estote & vos perfecti sicut Pater vester cælestis perfectus est, &c.* Quin & Gentilium exempla nos ad benignitatem inuitant. Aiunt enim *Vespasianum filium* cum quondam in cœna recordaretur, quòd nemini quidquam ea die boni præstitisset, in hæc verba prorupisse.

Exempla
benignita-
tis Genti-
lium.

Amici, perdidit diem, &c. O utinam, & nos non tot perdamus dies, non solū nemini boni quidquam præstando, verum potius plurima mala etiam proximo inferendo, &c. Timendum igitur est Gentilem illum Philosophum in die iudicij contra eiusmodi generationem consurrecturum, qui aiebat: *Amicum egenti amico dantem, non donare, sed reddere solum quod debeat, remque adeo alienam detinere afferebat eum, qui egenti amico pecuniam non suggereret, &c.*

Bone Deus! quot hodie rei alienæ erunt detētores? cum paucissimi inueniantur egētium subleuatores, sed solummodò proprij commodi inhiatores. Aliter Apostolus nos hortatur Ephes. 4. *Estote inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem; sicut & Deus in Christo donauit vobis, &c.* Quod si obseruaturi essemus, proculdubio diuinę clementiæ & benignitatis finis magis nobis quandoque pateret, quam hæctenus patuit. *Beati enim misericordes & benigni, quia à Domino misericordiam & benignitatem consequentur.* Matth. 5.

Et hæc quidem breuiter de benignitatis fructu: cui bonitatis donum ita cognatum videtur, vt vnum sine altero vix esse posse videatur; proindeque superfluum duximus, nos hîc vlteriùs diffundere; à bonitate enim benignitas, liberalitas, beneficētia, & clementia, velut riuuli à fonte defluere, & descendere videntur. Bonitas enim nil mali, aut cogitare, aut confingere nouit, sed in omnes sese, quandoque etiam cum suo incommodo, diffundit; vnde meritò eam in signo Cancri aqueo & retrogrado collocauimus: vt potè semper retrogradientem, respicientem, & stantem ad proximi utilitatem, commodumque. *Speremus igitur in Domino, & faciamus bonitatem vt inhabitantes terram, pascamur in diuitiis eius, Psal. 36.* Denique perpendamus, & videamus bonitatem & seueritatem Dei; in eos quidem

Bonitas virtus multarum virtutum.

dem

dem qui ceciderunt, seueritatem (Angelos apostatas, & peccatores) in nos autem bonitatem Dei; si permanserimus tamen in bonitate, alioquin & nos excidemus, &c. Rom. 11.

MEMBRUM II.

De Longanimitate.

Quid longanimitas.

Iam & longanimitatem paucis habe: quæ quidem secundum Diuum Thomam 1. 2. qu. 70. artic. 3. dicitur virtus quâ habetur animus, tendendi aliquid distans in longinquum: & magis spem quàm timorem, audaciam vel tristitiam respicit, prout etiam magnanimitas. Hinc puto haud ineptè nos hanc virtutem in Sagittarij signo collocasse. Sicut namque Sagittarius altitia non ex propinquo sagittâ suâ, sed in distans potiùs intendit, sic longanimitas, spei suæ sagittas in ipsum cælum & remotissima futura tempora emittit, ad sagittandum capiendumque vera altitia, cælestiû à Deo immitterendorum donorum, &c. Vnde Apostolus Coloss. 1. ambulare nos monet, *dignè Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei, in omni patientia & longanimitate cum gaudio, gratias agentes Deo, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, &c.*

Quantum verò diuina Clementia longanimitatis virtutem sibi gratam acceptamque habeat,

Pars II.

facile patet Genes. 25. Abraham enim longissimo tempore ex Sara prolem expectans, tandem iam centenarius accipit. Simeon iustus, Lucæ 2. tanto tempore consolationem Israël expectans; responsum à Spiritu sancto recipit, non visurum se mortem, nisi priùs videret Christum Domini, &c.

Exempla longanimitatis eiusque fructus & effectus.

Susanna innocentissima, à nequam illis, & adulteris senibus, falsissimo crimine adulterij accusata, fens longanimitatis suæ telum ad ipsum Deum longissimè in cælum emittens, miraculo à sententiâ mortis liberatur eripiturque, Dan. 13.

Patientia & longanimitas Iob cap. 13. quid in eo operata fuerit, ipsa luce dieque magis notum est, &c. Itaque sectemur & nos obsecro, longanimitatis virtutem: expectantes beatam spem, & aduentum Domini, &c. sat agentes immaculati & inuiolati ei inueniri in pace; & Domini nostri longanimitatem salutem arbitremur; iuxta hortamenta D. Pauli, 2. Pet. 3. Quoniam longanimis, & multum misericors est Dominus, Psalm. 102.

MEMBRUM III.

De mansuetudine.

Mansuetudinis fructum & virtutem in signo Piscium collocatam; Aristoteles libr. 2. Rhetor. Repressionem & sedationem iræ definit. Quam & Glossa in caput Matthæi, his verbis explicat.

Mansuetudo definitur.

R

cat.

cat. *Mansuetudo est dulcedo animi, quam non vincit amaritudo: moderatur enim mansuetudo iram, subiiciens rationi appetitum inferiorem, ita ut etiam oblati, quæ irritarent in iram non prorumperet, &c.* Igitur huius virtutis, mansuetudinis, proxima materia esse videtur ira, cui a ratione præscriptum modum veluti formam quandam inducere censetur; videlicet ut sciamus, cui, quando, quantumque, quomodo, & quam ob causam irascendum & indignandum, etiam sine peccato, iuxta illud psalm. 4. *Iraſcimini & nolite peccare, &c.*

Conceptus
de mansuetudine.

Iam signum Piscium proportionatum esse locum mansuetudinis, vel inde patet, quod sicut pisces plerumque & communiter sunt lenes, & valde tractabiles, semper in aquis circumnatantes, sic mansuetudinis virtus maximè est tractabilis, & lenissima, nemini præbens offendiculum: haurit autem continuò aquas tribulationum ut pisces, sine quibus velut potentiam irascibilem oppugnantibus, mansuetudo esse haud quidem potest: id quod S. Augustinus in Sermone Domini in Mon. innuere videtur. *Mites, inquit, & mansueti sunt, qui cedunt improbitatibus, & non resistunt malo; sed vincunt in bono malum, &c.*

Pisces rarò lædunt se lædentes & capientes: sic mansuetudo variis modis læsa, irritata, & prouocata, non tamen lædit, neque malum pro malo reddit, ut benè Isi-

dorus in Soliloq. 2. *Magna est mansuetudinis virtus, si non lædas, à quo læsus es, magna est fortitudo, si etiam læsus remittas; magna est gloria, si cui potuisti nocere parcas, &c.*

Deinde sicut natura piscium nimis fluidam substantiam & carnem, spinis intrinsicis firmat; extrinsecè verò contra hostes armat quandoque: sic mansuetudo intrinsicè tribulationum spinis cõstat, quasi materia, sine quibus quidem mansuetudo nulla censetur: armatur autem & foris contra virtutum oppugnatores; spinis & dentibus iustæ iræ, & zeli Dei: *Nam irascimini & nolite peccare, Psalm. 4. &c.*

Denique pisces dicuntur pluuiâ pinguescere: ita & mansueti pinguescunt pluuiis aduersitatum & persecutionum: hinc & veteres mansuetudinem piscis figurâ, hieroglyphicè exprimere consueuerunt.

Tandem pisces infinita parturiunt oua. Quot autem putas parturire fructus, mansuetudinis virtutem? plurimos sanè & eos insignes. Primò enim profert fructum remissionis peccatorum in anima: *Nam si remisistis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater cælestis peccata vestra, Matth. 5.*

Secundò profert fructum visionis beatificæ in homine. *Nam mansueti possidebunt terram, id est veram terram promissionis, & uiuentium in altera vita, psal. 36. & iterum psal. 149. Exaltabit mansuetos*

tos

tos in salutem, &c. denique psal. 75. *saluos faciet omnes mansuetos terræ, &c.*

Tertiò reddit animã securam in omnibus actionibus, inque die tremenda iudicij: enimverò *diriget mansuetos in iudicio*, psalm. 24. id est securos reddet in iudicio iustos & mansuetos, iustus Dominus, &c.

Quartò profert mansuetudo gratiam Dei in homine, eumque filium & amicum Dei constituit. Nam Prouerb. 3. *Mansuetis dabit gratiam.* Et psal. 146. *suscipiens mansuetos Dominus, &c.*

Quintò habilitat animam, serenat, redditque aptam percipiendæ virtutis, & verbi Dei, quam ira econtrà à bono maximè impedit conturbatque. Hinc benè S. Iacobus 1. cap. ait: *in mansuetudine suscipite insitum vobis verbum, quod potest saluare animas vestras.* Et optimè S. Augustinus libr. 2. de doctrina Christiana cap. 7. *Opus est, inquit, mitescere, neque contradicere diuinæ Scripturæ, siue intellectæ, si aliqua vitia nostra percutit: siue non intellectæ; quasi nos melius sapere, veriusque percipere possimus: sed cogitare potius & credere, id esse melius & verius quod ibi scriptum est, etiam si lateat; quàm id quod per nos ipsos sapere possimus, &c.*

Denique & sextò, mansuetudo dulcissimum fructum vitæ veræ in hac vita etiam tranquillissimæ, in nobis producit, pacemque admirabilem & delectabilem animæ affert. Enimverò *mansueti hæ-*

Pars II.

reditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis, psal. 36. Moyses ob mansuetudinem suam (vt benè ait D. Dionysius epist. 8. ad Demophilum) diuinã familiaritate, & amicitia Dei potitur. David ^{Exempla mansuetudinis effectuum.} mansuetudine secundum cor Dei efficitur: Nam psalm. 131. dicitur *Memeto Domine David & omnis mansuetudinis eius.* Quin & ipse mansuetudinis fons Christus, Mat. 11. nos tam verbo quàm exèplo ad mansuetudinem inuitat hortaturque. *Discite à me, inquit, quia mitis sum & humilis corde, &c.* Idque suo exèplo 1. Petr. 2. *Quia cum malediceretur non maledicebat: cum pateretur non comminabatur, &c. sed potius tradebat se iudicanti iniuste, &c.* Ab hoc igitur Magistro mansuetudinem discamus; hunc audiamus; hunc sequamur, & tandem inueniemus requiem animabus nostris, &c.

MEMBRVM IV.

De modestia.

MOdestia in signo Capricorni moderatissimo, solstitiali, & infimo collocata, definitur à Theologis: *virtus quæ quis se* ^{Quid sit modestia.} *continet intra modum & limites sui status, ingenij & fortunæ: estque suo modulo contentus; neque aliis inuidet, &c.* Cicero verò libr. 3. Rhet. eam *moderationem & continentiam cupiditatum* nominat.

Igitur sicut signum Capricorni ^{Conceptus.} semper est imum, neque sursum

R 2

in

in Cancrum mutari petit: sic modestia semper suâ sorte contenta, in humilitate conquiescit. Vnde benè D. Bernardus: *In te consistito, non infrâ deïci petas, non suprâ attolli, non euadere in longius, non extendi in latius; sed inferiorem, aut medium tene, si non vis perdere locum, nam talis locus tutus est, &c.* Et S. Leo in serm. de Pentecoste: *Melior est, inquit, gradus lentior per iter rectum, quàm velocitas festina per deuium, &c.*

Quomodo autem modestia sit in solstitiali signo, docet Cass. ser. 1. *Modestia, inquit, est cultum & motum, & omnem nostram occupationem ultra defectum, & citra excessum sistere.* De qua etiam Horatius:

Est modus in rebus, sunt certi denique fines;

Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Vnde Apost. Philipp. 4. nobis ad eò modestiam inculcat, vt velit esse notam omnibus hominibus, quod quidem fiet, si, vt benè monet B. Ambros. nostros sermones proferamus priùs librâ iustitiæ examinatos, vt sit grauitas in sensu, in sermone pondus, atque in verbis modus: temperantia cordis habeat animi munditiam, iustitia misericordiam, prudentia pacem, & denique fortitudo mansuetudinem. Nihil enim turpe faciendum bono viro, etiamsi ex omni parte lateat. Igitur modestia verè

Promptuarium virtutis est modestia sola

——— *Vbique pulchrum quid
Et gloriam bonam inter mortales
affert, &c.*

MEMBRUM V.

De Continentia.

CVM Continentia, & Castitas immediationem quandam, siue potiùs indiuiduam videantur cum mansuetudine & Quid sit continentia. modestia sortiri societatem, connexionem & cohærentiam, de iis priùs, quàm de fide agendum duximus. Connectitur verò ita continentia in genere, cum castitate, vt perpetuò quasi simul esse intelligantur. Quâuis enim in communi continentia sit omnium rerum malarum refrænatio. secundùm D. Hieron. in epist. ad Damasum Papam, vtpotè cohibitio gulæ, luxuriæ, cupiditatis, auaritiæ, ambitionis & superbiæ, &c. propriè tamen *versatur tantùm circa cõcupiscentias tactus*: ita D. Thom. 2. 2. qu. 143. desumitur enim continentia à verbo *contineo*; id est quasi inuitum, & repugnantem teneo: & ideo eius contrarium est incontinentia.

Et verò continentia, quatenus cum castitate coincidere intelligitur, speciale est donum Dei: vt videre est, Matth. 19. Nam *non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est, &c. sunt enim eunuchi qui seipso castrauerunt propter Regnum Dei, qui potest capere capiat, &c.* Iterùm commendatur continentia nobis 1. Cor.

Corinth. 7. & ad Gall. 5. & ad Titum 1.

Conceptus.

Censetur igitur continentia virtus, quasi complexiua omnium virtutum, & è contra refractiua omnium vitiorum; quam quidem in signo Libræ suprâ constituimus. Sicut enim Libra diem & noctem æquat, signa superiora ab inferioribus diuidit: Autumnum cum infinitis fructibus coruscum affert: ita continentia potentiam rationalem, & concupiscibilem sic adæquat, vt hæc nullo modo illam superare aut obruere queat. Vnde optimè D. Hieron. *Continentiam, inquit, non solum in castitate debemus accipere, sed etiam in cibo, & potu, in ira quoque & vexatione mentis, & detrahendâ libidine, &c.* Et licet nonnunquam etiam pro sola castitate sumatur continentia: in eo tamen ab illa hæc differt, secundum D. Anselmum; *quod continentia sit in luctamine & bello, videlicet dum adhuc ei aduersa voluptas obsistit; Castitas verò in pace, &c.*

Librat igitur, & quasi cribrat continentia omnes motus, tum intrinsecè, cum externè contra potentiam rationalem insurgentes: sicque quasi signa superiora ab inferioribus diuidit. *Est enim continentia secundum Aristotelem mediæ & mixtæ naturæ, hoc est rationalis potentia, contra inordinatas ab irrationali insultantes concupiscentias, fidissima custos; hasque ab illa omninò dirimit &*

Pars II.

auertit. Vnde Pythagoras dicere solebat, *nil egregiû in ratione comparari, quod continentia labor non præcederet, aut mediaret, &c.* Hinc est quod Apollonius frugalitatem, & continentiam commendabat: *non quòd, aiebat, res viles ac minimè sumptuosas tanti faciamus, sed vt continentia animi magnitudinem commendemus, &c.*

Sententia Pythagoræ de continentia.

Et Alexandri Magni auream sententiam à multis hodie effeminatis vellem benè notatam. Dum enim inuitaretur vt Darij filias (quæ miræ formæ & pulchritudinis prædicabantur) inuiferet: renuit ire; quippè, nullo modo sibi committendum aut agendum aiebat: vt cum tot insignes viros & heroes vicisset, à mulieribus tandem vinceretur, &c. Vides quantâ continentia vim dirimendi, arcendi que inferiores & irracionales potentia passionis, à superioribus & rationalibus, in homine etiam Ethnico habuerit? vt quid non ergo haberet in Christiano?

Aurea sententia Alexandri Magni de continentia.

Denique sicut sole in Libræ existente signo, plerique fructus colliguntur: sic anima in signo continentia constituta mille fructus congregat colligitque: vtpotè veram castitatem, puritatem mentis & corporis, & consequenter in corpore humano vitam angelicam. Benè Thalafius quidam ad Paulum Presb. *Sicut, inquit, concupiscentia & ira peccata multiplicant, ita humilitas, & continentia easdem*

R 3

dem

dem exinanunt, & virtutes augment. Denique & Cicero libr. 1. de leg. ut cupiditatibus & vitiis infici solet civitas, ita emendari & corrigi continentia, &c. ditat ergo multum continentia suos cultores. Enimvero Socrates quondam interrogatus, quo quis pacto opulentus euaderet? respondit, si continens & cupiditatum fuerit inops, &c. Est itaque continentia pulcherrima virtus, vtpotè pravas animi affectiones atrocissimos hostes euincēs enecansque.

MEMBRUM VI.

De Castitate.

Quid sit
castitas.

Castitatem meritò in signo Virginis collocatam Diuus Thomas definit: *Virtutem ita dictam à castigatione concupiscentiæ tanquam pueri: eò quòd inordinatos motus concupiscentiæ reprimat; & velut puerum sub disciplina rationis contineat. Propriè igitur castitas puritatem quandam ab actibus & voluptatibus carnalibus alienam significat: in quibus peculiaris quædam latet impuritas & turpitudine. Hinc eam S. Augustinus definit virtutem sub iugo rationis impetum libidinis refrænantem.*

Diuidunt autem SS. Patres trifariam castitatem: videlicet in Virginalem, Vidualem, & Coniugalem. Prima secundum D. Cyp. ad virgines spectat, secunda ad viduas, tertia denique est cõiugum. At S. Augustinus de virginitate,

Castitatem Monachorum & Clericorum voto obedientiæ & paupertatis voluntariæ coniunctam, propter votum Deo solemniter factum, perfectissimam asserit. Et videtur confirmari quidem Apocalyps. 14. *Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati: virgines enim sunt, & sequuntur Agnum quocumque ierit, &c.*

Castitatis
voluntariæ
prærogatiua.

Quis ob hanc solam promissionem nõ perpetuam castitatem voueat? quis non propter regnum Dei seipsum castret? Quis pro hâc nobilissimâ & elegatissimâ sponsa obtinendâ, non totam substantiam suam seque ipsum impendat? vtpotè quæ, vt ait S. Cyprian. de 12. abusio. 2. cap. *Est ornamentum nobilium: exaltatio humilium: nobilitas ignobilium: pulchritudo vilium: solamen mærentium; augmentum omnis virtutis & pulchritudinis: minoratio criminum: decus Religionis: multiplicatio meritorum: Creatoris omnium Dei amica, &c.*

MEMBRUM VII.

Mira expositio vocabuli Castitatis hebrei טהרה siue Taborah, eiusque mystica significatio.

VOx Castitatis hebreæ טהרה Taborah: ortum suum trahit à radicè verbi טהר Tabor, quod idem est ac, *purgatus à sordibus, mundus fuit, &c.* In coniugatione kal verò si-

Etymologia
hebraei vo-
cabuli ca-
stitatis.

rò si-

rò significat mundare, purificare; item munditiem nitentem, &c.

Iam videamus an non sicuti *Iustitia*, ita & castitas de ipso cælo orta prospiciat? id verissimum quidem esse ex sequenti ratiocinatione taliter à me expensa constabit. Si enim verbum radicale טהר *Tabor* ad trutinã arcanorum sacre linguæ reduxeris, totum SS. Trinitatis mysterium iterum mystico & miro modo, in eo latere deprehendes: quod vt fiat, hoc modo operemur.

Resoluamus singulas literas iam dicti verbi *Tabor*, & vnquamq; literam aliarum vocum initialem constituamus, & videbimus, quod sicut SS. Nomen Dei Tetragramaton originẽ luam à radicali verbo היה *Haiab*, id est, *Esse à se*, trahit: ita & vocabulum טהר *Tabor*: id est *Castitas* à radice טהר *Tabor* ortum suum desumit: comprehenditur autem in hoc mysterium SS. Trinitatis: ergo & in illo. Castitas igitur de cælo prospexit, à Deo originem suam trahit; ergo nobilissima; igitur sanctissima & incomparabilis est virtus.

Minorem sic probò: vocabulum טהר *Tabor* habet tres literas, quarũ prima à dextris (hoc enim modo Hebræi procedunt in scribendo legendoque) id est ט Patrem æternum: secunda ה, Filium à Patre genitum: tertia denique ך Spiritum sanctum denotant. Nam vocabula incipientia à lite-

ra ט Patris, sunt טוב *Tof*, id est, bonus. Quippè nemo bonus nisi solus Deus, teste ipso Christo.

Secundò טהר *Totaph*, id est, *frontalis*, *primus in ordine*, siue idem ac *in fronte quid positum*, aut *in capite*. Hoc modo Pater æternus ordine prima & frontalis est Persona in diuinis. Cumque Iudæi, non nisi vnica Personam, scilicet Patris agnoscant; mirã tamen religione suis illis frontilibus, (nominibus sacris Dei inscriptis) frontibus & brachiis alligatis, vel inuiti etiam & ignari Patrem æternum, vt primũ quidpiam, ad secundam & tertiam aliquam Personam relatum significant. Vnde benè in Apocalypsi: *Ego primus & nouissimus, alpha & omega*. Secundum Hebræos verò Ego sum א, Aleph & Tau ט (sunt enim literæ ת *Th*, & ט *T*, in pronuntiatione indistinctæ & quasi eadem) quod est quasi idem dicere ac Ego sum א, id est אב, *Pater primus*, & ט hoc est טוב *Tof*, *Bonum vltimum*, & finis omnium rerum. Siue sum טהר *Totaph*, id est *frontalis*, & prima Personarum ad intra, ad extra prima omnium rerum causa cum Filio & Spiritu sancto.

Tertiò à litera ט *T* Patris, incipit oriturque nomen טבסר *Tiph-* Mira arca- *sar*, hoc est *Dux, Princeps, Bellator* na ex voce *fortis*. Nunquid *Dux Magnus*, qui hebræa castitatis. cuncta à non esse ad esse duxit? Vnde Deut. 32. dicitur *Dominus solus Dux fuit*, scilicet filiorum *Israël*

Castitas de cælo quasi orta censetur, & Patrem in diuinis, mysticè se continet.

raël per desertum, &c.

Princeps est autē omnis Dux, ergo & Pater æternus. Bellator fortis quidem, cum eum toties S. Scriptura Dominum exercituum nominet. An non bellator ille fortis esset, qui vnâ nocte (4. Reg. 19. & 2. Machab. 8.) centum octoginta quinque millia hominum in Senacherib interfecit? Totum mundum aquarum diluuiis submersit? Sodomam & Gomorrham igni subuertit? &c. hem bellatorem fortissimum, & terribilem in consiliis super filios hominum! Sed iam ad secundam literam ה vocabuli הרה progrediamur.

Stupenda nobis hæc litera, Filio à Patre genito propriissima affert vocabula. Nam nomen הרה Horon idem est ac Genitus, & Natus, quod quidem vtrumque admirando modo Christo, secundæ sanctissimæ Triadis Personæ conuenit: in generatione æternâ primum, quoad Patrem genitorem, à quo diuinam essentiam participat, iuxta illud Psal. 2. *Filius meus es tu ego hodie genui te.* Et iterum, *Ante Luciferum genui te*, Psal. 109. Sed nota, sub vnico vocabulo hebræo Horon, latere tres literas, ad denotandum tres temporis differentias, scilicet præteriti, & futuri in vnicum perpetuò præsens collectas: adeò vt hæc SS. generatio nunquã præterita, nunquam (quoad Deum) futura, sed perpetuò præsens intelligatur, &c.

Alterum ab ה inceptiuum no-

men est הרה Hadar, siue decor, splendor, seu pulchritudo. Quid Filio autem Dei magis, obsecro, posset appropriari respectu Patris; quàm vt ipse sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius, portans omnia Verbo virtutis suæ? Hebr. 1. Et ideò merito David Psalm. 89. hunc sanctissimum splendorem his verbis super nos exoptat; *Et sit splendor Domini Dei nostri super nos*, &c. Denique idem S. Romana Ecclesia cantat in hymno de S. Michaële Archangelo:

*Tibi Christe splendor Patris
Vita, virtus cordium,
Votis, voce psallimus,
Alternantes concrepando
Melos damus vocibus, &c.*

Tertium ex ה inceptiuum vocabulum est הרה Hed. Quod idem conceptus mirabilis. est ac Echo. Sic symbolycè, Filius est quasi Echo Patris, videlicet splendor, imago & figura substantiæ eius. Sicut enim vocabulum echoe ab ore clamantis siue intonantis, iisdem prorsus articulis, iisdem numeris, eodem sono reddit, & sese obiectu ad clamantem reflectit; ita Pater æternus, cognoscendo, intelligendo, intuen-doque seipsum, Verbum eiusdem secum speciei, eiusdem substantiæ, potentiæ & naturæ producit, quod ita productum, planè iisdem omnibus numeris & perfectionibus completissimum, vt sic loquar, sese ad Patrem reflectit, cum sit Verbum mentis eius. qua de re si
plura

Arcana in nomine hebræo Horon Filium Dei referentia mysticè.

plura desideres, Theologos consule, &c.

A simili verò rem totam difficillimam hanc miro, sed suo tantùm modo metiri poteris. Nunquam verbi gratiâ quidnam protuleris, vel dixeris, intelligere potes, nisi verbum à te prolatum per sonum & echo se illicò ad te reflectat, quod tamen verbum non est idem formaliter cum echo & sono ad te reflexo, cùm echo obiecto pariete vel valle foris causeatur, verbum autem tuum à lingua tua formeretur, &c. Sic Filius Dei, Verbum quidem est Patris, sine quo Pater æternus nec se comprehendit, nec intelligit: non tamen idem cum Patre est personaliter, etsi essentialiter indistinctus, &c. Quòd si iam totam SS. Trinitatem per echo symbolicè velis adumbrare; proferens verbum assimilabitur Patri: ipsum verbum prolatum, Filio: & tandem echo, Spiritui sancto. Enimverò sicuti echo, suum principium obtinet à proferente, & verbo prolato simul & in instanti quasi (neque enim possibile est vel echo fieri sine verbo vel verbum sine dicente) sic Spiritus sanctus à Patre qui dicit, & Filio Verbo eius simul procedit, neque sine Verbo vllò modo procedere potest, &c.

Quartum vocabulum ab initiali litera ה est הוד Hod, siue Robur, Potentia, Fortitudo, Celebritas, Gloria, Dignitas, Maestas, &c. sic invenitur Psalm. 21. versu 6. Potentia

Pars II.

tiam & decorem impones super eum, &c. Et ideò Isaia 30. versu 30. non sine mysterio sic habetur: *Et audivit refaciet Dominus אהתוד potentiam & gloriam vocis suæ* (Verbi sui scilicet Christi) & *terrorem brachij sui ostendet in comminatione furoris & flammæ ignis devorantis, &c.* Quod de Filio Dei in die iudicij venturo intelligi potest. Esse verò Filium brachium Patris ex Ioann. 1. satis deducitur; *omnia enim per ipsum facta sunt & sine ipso factum est nihil, &c.*

Tandem literam tertiam radicis שהר, id est ר R, examinemus, quæ quidem plurimas sub sese alternatas voces Spiritui sancto familiares & proprias comprehendit, quarum brevitatis causâ, duas tantùm hic adducere placuit: videlicet: רוה Ruach. Quod idem est ac Spiritus Paracletus. Id quod proprium est Spiritui sancto; nam passim ferè nominatur in sacra Scriptura hâc voce Ruach.

Alterum nomen ab ר inceptivum est רחם Rachem, id est Amor, Spiritus S. in castitatis vocabulo mysticè latet. Bonitas, Misericordia. Est utique Amor Spiritus sanctus; tùm quia ipse est nexus Patris & Filij; cùm etiam quia ipsi peculiariter attribuitur amor & bonitas, &c. Vnde cantat Ecclesia: *Accende lumen sensibus, infunde amorem cordibus, &c.*

Habes ergo qualiter tota SS. Trinitas in hâc voce שהרה Taborah siue Castitas mystico quodam & arcano modo comprehendatur: mirum igitur non est, eam tantoperè nobis commendari: ita ut

S omnis

Iucundo
conceptu
declaratur
mysterium
SS. Trinitatis.

omnis ponderatio non æstimetur digna continentis, & castæ animæ, &c. Eccli. 26.

Castitatis
effectus.

Hæc enim sola, homines Angelos velut constituit; vnde Christus Dominus in resurrectione, inquit, neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in celo, Marc. 12. Hæc sola verbum Patris, summo cæli cacumine delapsum suo Virgineo sinu recipere, gestare, & parere meruit. Hæc Iosephum Patriarcham dominum totius Ægypti constituit: Ioannem Christo omnium discipulorum dilectissimum effecit: Susannam à sententiâ mortis liberavit; tot sanctos & sanctas fecit. Sola Agnum quocumque ierit comitatur & sequitur. Quid igitur castitate pretiosius; cum, vti probatum est, ipsa ipsum summum Deum in nominis sui etymologia mysticè comprehendat? Quid coram Deo & hominibus magis decorum? quid magis odoriferum? quid denique magis gloriosum, quam vita & anima castitatis virtute corusca?

Benè S. Bernardus: *Quid, inquit, castitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum semine, de hoste domesticum, Angelum denique de homine facit? Differunt quidem inter se homo & Angelus, sed felicitate, non virtute: nam etsi castitas illius felicior; huius tamen cognoscitur esse fortior. Sola autem castitas est quæ in hoc mortalitatis & loco & tempore, statum quendam immortalitatis gloriæ representat, &c. Hæc D. Bernardus.*

Cum igitur voluntas Dei sit sanctificatio nostra; vt abstineamus nos à fornicatione, & vt sciat vnusquisque vas suum possidere in sanctificatione & honore, 1. Thessal. 4. & denique adeò pulchra sit casta generatio cum claritate vt immortalis memoria illius & apud Deum, & apud homines nota futura sit, Sap. 4. Quid non eam toto conatu sectemur; summis à Deo precibus impetremus; singulari denique studio impetratam conseruare conemur, vt perpetuò illis associari mereamur, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, & sequuntur Agnum quocumque ierit, Apocal. 14. & quoniam felix est sterilis, & incoinquinata (scilicet anima) quæ nescit vti thoro in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum, Sap. 3.

Lætamini igitur quotquot castæ animæ propter Deum eiusque regnum, voluntariè hæc nobilissimâ castitatis gemmâ, Virginis Filio Iesu Christo desponsatæ, & copulatæ estis. Eò quòd enim castitatem amaueritis, & post virum vestrum & sponsum Iesum Christum, alterum nescieritis, eritis benedicti in æternum, Iudith. 15.

MEMBRVM VIII.

De Fide, & eius signo in Zodiaco mystico.

EX 7. Spiritus S. Donis enascentibus fructibus vndecim iam vtcumque expensis, inque zodiaco

zodiaco mystico suis signis & locis collocatis, tandem etiam paucis duodecimum, scilicet fidem percurramus, & in quo potissimum signo zodiaci mystici aptè locari queat videamus.

Fidei definitio.

Et primò quidem Fides ab Apostolo, Hebr. 11. dicitur *sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentiũ, &c.* Et S. Augustinus de fide loquens in Enchiri. ait. *Fides credit, spes & charitas orant, sed sine fide esse non possunt, at per hæc & fides orat, &c.* Cumque fides spes & charitas in anima Deo grata, perpetuò concatenatæ, & radicatæ censeantur quibus mediantibus spiritali quâdã copulâ Deo Conditori suo copulatur; hinc simul in illa collectæ, haud ineptè pretioso alicui annulo cõparari possent. Nam sicut tria sunt in annulo, scilicet gemma, aurum, & figura; sic fides, spes, charitas, in anima radicatæ quasi nobilissimum anulum repræsentant, quo videlicet ea Conditori suo suavissimè desponsatur: iuxta illud Osee 2. *sponsabo te mihi in fide, &c.* Videtur igitur charitas similis auro in annulo, spes figuræ rotundæ, & fides gemmæ in auro contentæ: nam hisce non ornata anima nequaquam diuino sponso placere potest, *sine fide enim impossibile est placere Deo, Heb. 11.* neque etiam sola gemma fidei sufficit, nisi auro quoque charitatis sit ornata & associata. Nam *si habuero omnem fidem, inquit Apostolus 1. Corinth. 13.*

Pars II.

ita vt montes transferam; charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest, &c. Vbi autem Fides & charitas, illic etiam spes adest animæ deuotæ, eamque cum fide & charitate in Deum erigit & Altissimo gratam efficit. Nam *Benedictus vir qui confidit in Domino, Ierem. 17.* Item *Prouerb. 16. Qui sperat in Domino beatus est, &c.* Est igitur fides gemma nobilissima cælitus generata, *Dei enim donum est. Ephes. 2.*

Cumque signum Scorpij Astronomi asserant tonitruorum, & fulgurans, non ineptè fides in eo mysticè collocari potest. Sicuti enim fulmen in igne cælitus delapsus, quæ tangit mortificat & incendit: sic hæc nobilissima fidei gemma, hic lapis in igne charitatis cælitus in animam delapsus, eam quodammodo mortificat, scilicet vt emoriatur sibi, peccato, & mundo: inflammat verò eam per charitatem, vt Deo viuatur, &c.

Fides comparatur fulmini.

Alio etiam modo, fides quasi mortificare & iterum viuificare intelligi potest: sic mortificabat legem antiquam eiusque cultores: vnde Apostolus Rom. 7. *Itaque fratres mei, & vos mortificati estis legi per corpus Christi vt sitis alterius qui ex mortuis resurrexit, vt fructificemus Deo, &c.* Postquam igitur hæc diuina gemma in flamma charitatis cælitus descendit, subito Synagoga mortua & sublata est; Ecclesia verò orta, &c. Beati igitur qui hæc nobilissima gemma ornati sunt;

S 2

viuâ

viuâ inquam fide decorati; nam hac destitutus cælesti sponso nequaquâ desponsari, aut placere potest quisquis ille sit; *sine fide enim impossibile est placere Deo*, Hebr. 11. Ab hac igitur dependere censetur tota nostra salus. Vnde benè Eusebius Emis. hom. 2. de Symbolo.

Fides Catholica ostium vite æternæ.

Fides Religionis Catholicæ, inquit, lumen est animæ, ostium vitæ, fundamentum salutis æternæ. Quicumque hanc derelictâ, velut pessimum ducem proprium sequitur intellectum, sic facit, quomodo si absque fundamento ædificet domum, aut si prætermissio ostio, velit introire per tectum, vel si nocte sine lumine inferat gressum, totum se clausis oculis urgeat in profundum, &c.

Iterum cur fidem in signo Scorpis collocemus, liceat & aliâ causam adducere, videlicet quod, uti hoc signum igneæ & tonitruosæ naturæ censetur; ita & fides perpetuò igni charitatis debeat esse sociata, tunc enim & homini viatori proficua, & Deo grata censetur, ut benè Apostolus Galat. 5. *In Christo Iesu, inquit, neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides quæ per charitatem operatur.* Ergo quæ per charitatem non operatur nil proderit: quod idem Apostolus confirmat, 1. Corinth. 13. *Si habuero, ait, fidem ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero nihil sum, &c.* Quid minùs autem esse potest quàm nihil? Quomodo igitur illi in sua fide aliquid se esse sibi persuadere possunt, qui charitatis opera aut omninò ver-

bis; aut saltem per contraria opera & factis tacitè ad salutem esse necessaria negant?

Certè fides hanc in parte haud videtur absimilis Scorpio. Nam sicut Scorpius in oleo oliuarum conditus, contra cuncta venena ferè, & ictus venenatarum bestiarum præsentissimum antidotum esse perhibetur: sic fides oleo bonorum operum condita, maximè salutifera & contra diabolicos, & aliarum tentationum ictus præsentissimum remedium esse censetur. Vnde S. Petrus suâ epistolâ cap. 5. nos hoc salutari antidoto muniendos monet, contra ictus serpentis tortuosi, scilicet diaboli. *Fratres, inquit, sobrii estote & vigilate, quia aduersarius vester diabolus tanquàm leo circuit quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide, &c.* Vides quomodo fidem sobrietate, vigiliis, & bonorum operum oleo contra dæmonis ictus doceat condiri & muni?

At sanctus Iacobus 2. cap. suæ epistolæ idem & magis confirmat; asserendo fidem, scilicet extra oleum bonorum operum mortuam esse, & nullius valoris apud Deum. *Vis, inquit, scire ô homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est? Abraham pater noster, nonne ex operibus iustificatus est, offerens Isaac filium suum super altare? Vides quoniam fides cooperatur operibus illius, & ex operibus fides illius consummata est? Et suppleta est Scriptura dicens: Credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiam,*

Fides bonis operibus sociata cui similis.

Fides sine operibus mortua.

iustitiam, & amicus Dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum. Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est, &c.

Et iterum idem S. Apostolus Iacobus cap. 1. dictæ epist. confirmat. *Quid, ait, proderit fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? nunquid poterit fides saluare eum? Non certè. Non enim omnis qui dicit mihi Domine, Domine intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, &c. inquit Christus, Matth. 7. Enimvero apud Deum sola fides quæ per charitatem operatur locum habet, si Apostolo ad Galat. 5. credimus. Quid autem fidem per charitatē operari aliud est, quàm cum fide bona opera per charitatem coniuncta habere? Deum scilicet fide nosse, & factis non negare: ut bene Titum Apostolus cap. 1. docet. Multi quidem & hodie profitentur se nosse Deum, factis autem negant; gloriuntur nomine Christiano & Catholico, cum nil minus vel agant, vel cogitent quàm quæ veri hominis Christiani, & Catholici esse censentur. An non Christus Dominus passim hinc inde Phariseos de eorum operibus arguit? Quin adhuc hodie Lucæ 6. arguere & nos haud cessat. *Quid, inquit, vocatis me Domine, Domine, & non facitis quæ dico? Quid igitur aliud dicit, vultque Dominus à nobis nisi ut seruemus omnia quæcūque mandauit nobis, Matt. 23. Et ut curam omnem subinferentes,**

Pars II.

ministremus in fide nostra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientiâ autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem. Hæc enim si nobiscum sint, & superent, non vacuos & sine fructu nos constituent in Domini nostri Iesu Christi cognitione. Cui enim non præstò sunt hæc; cæcus est, & manu viam tentans obliuionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum, &c. 2. Pet. 1.

Quot igitur hodie cæcos esse necesse est, cum paucis iam dicta D. Petri præstò sint? Cum igitur Christus in die cognitionis suæ, siue iudicij, principaliter omissionem bonorum operum iudicaturus sit, & non nisi adimpletionem eorum præmiaturus, uti constat Matth. 25. quid ergo acturi sunt tunc illi, qui ita in fide sua viuunt, vel ita credunt, quasi bona opera minus ad salutem sint necessaria; & qui nil minus cordi habent, quàm ut per bona opera certam suam vocationem & electionem faciant? 2. Petr. 1. Audiant hæc vasa vacua sine fructibus & bonis operibus in fide sua tam securè ambulantes S. Gregorium in homil. Ascens. Fortassis, inquit, vnusquisque apud semetipsum dicat. Ego iam credidi, saluus ero. Verum dicit, si fidem operibus tenet: vera etenim fides est in hoc, quod verbis dicit, moribus non contradicat. Hinc est enim quod de quibusdam falsis fidelibus Paulus dicit: *Qui confitentur*

S 3

fitentur se nosse Deum, factis autem negant. Hinc Ioannes ait. *Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est, &c.*

Hæc notent, qui sub specie falsa, siue ad excusandas excusationes in peccatis, asserendo scilicet Dei mandata aut nõ omnino, aut difficulter seruari posse: omnimodè se à suauis, & non graui Domini iugo & onere subtrahunt, aut saltem sub illo dignè operari negligunt, suæ scilicet pigritiæ, negligentæ, & peruersæ volûtatis opera, hoc falsissimo figmento subdolè tegentes, & excusantes, olim tamen, sed serò & seriò nimis, toti mundo manifestanda: & quando? tunc scilicet, quando (Apoc. 10.) *Aperientur libri conscientiarum, &c.* Et quando scilicet, *in fine hominis erit denudatio operum illius, Eccli. 11.* Denique quando *Filius hominis venturus est in gloria Patris, redditurus unicuique secundùm opera eius, Matth. 16.* Et tandem: quando nos omnes manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum, &c. 2. Corinth. 5.

Fides Catholica similis lapidi philosophorum.

Proinde si diuinum hunc lapidem, fidem Catholicam nempe, iam etiam lapidi, qui dicitur philosophorum, comparemus, haud ineptire censebimur. Sicut enim lapidis philosophici virtute (sed non sine igne & fornace) ferè cuncta metalla, hoc est plumbum & stagnum, æs & argentum, &c. in purum aurum conuerti dicuntur:

Ita & hoc vero lapide, scilicet fide quæ per charitatis ignem operatur, cuncta nostra opera, alias inle quasi nulla, instar plumbi & æris vilia & graua, in pretiosum aurum meritorum apud Deum conuerti cēsentur. Nunquid enim non hic pretiosissimus lapis, fides scilicet, totum hominem luteum quasi, in aurum Deo gratissimum conuertit? *Omnes enim, inquit Apostolus Galat. 2. filij Dei estis per fidem, quæ est in Christo Iesu, &c.* Pet. 1. *Probatio vestræ fidei multò pretiosior est auro, &c.* & denique Hebr. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo.* Vides igitur qualiter hic mysticus lapis philosophicus, fides inquam viua operetur in anima, eâ verè decorata?

Iam iterùm fidem oleo bonorum operum conditam, esse antidotum contra omnia quasi spiritalia venena confirmat Apostolus, Ephes. 6. *In omnibus, inquit, sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, &c.* Hinc & benè etiam proposito nostro accedit Hilarius lib. 2. de Trinit. Vt quædam ait, medicamentorum genera, sunt ita comparata, vt non in singulis tantùm ægritudinibus vtilia sint, sed omnibus incommuni medicantur: habentque in se virtutem generalis auxiliij: Ita & fides Catholica non aduersus singulas tantùm pestes, sed contra omnes morbos opem medelæ impertit, non infirmam in genere, non vincenda numero, non

Fides oleo bonorum operum condita contra venena spiritalia.

non diuersitate tollenda, sed vna atq; eadem aduersus singula omniaque consistit, &c.

Idem confirmat D. Chryso-
stomus in Babilam Martyrem.
*Enimvero, inquit, vt si adamantina, &
in corruptibilia nobis corpora essent, ne-
que scorprios, neque serpentes, neque ignem
manibus formidarem complecti: Ita
cum animas nostras fide Christus arma-
uit, non est quod timeamus etiam hostes
tenentes venena. Nobis enim concessum
est ambulare super serpentes, & scor-
prios, & omnem diaboli tyrannidem, mul-
to magis, & super teredines, & scara-
beos. Tam procul est ne qua parte nos of-
fendant insidiae diaboli, &c.*

Et denique Auctor operis im-
perfecti apud eundem, homil. 19.
perpulchrè demonstrat, fidem
nostram oleo bonorum operum
debere esse conditam. *Sicut, in-
quit, lucerna non quidem ex oleo accen-
ditur, sed per oleum nutritur; sic fides
non quidem ex opere nascitur, sed per
opera nutritur, &c.* Vides igitur fi-
dem sine condimento & oleo bo-
norum operum mortuam esse, &
nihil prodesse? Profectò si fatuæ
illæ 5. Virgines Matth. 25. sumpsif-
sent oleum bonorum operum se-
cum, haud exclusæ & repudiatae
fuissent à sponso. Tu ergo Chri-
stum mitius acturum putas cum
iis, qui aut bona opera omninò
negant, aut saltem negligunt? At-
tende obsecro, quid acciderit eo-
dem iam dicto capite Matth. 25.
seruis illis, qui certa à Domino
talenta acceperant, &c. Nam qui

quinque acceperat, & in eis alia 5.
superlucratus est, non solum lau-
datus, sed & *in gaudium Domini sui
intrare iussus est.* Qui verò vnum so-
lummodò acceperat, & sine fru-
ctu otiosus fodit in terram, neque
quidquam cum illo operatus est,
spoliatus omnibus, velut seruus
inutilis à Domino iubetur *eiici in
tenebras exteriores, vbi erit fletus &
stridor dentium, &c.* Fides ergo oleo Conceptus.
bonorum operum condita, est sa-
lutaris Deoque grata & accepta,
eo verò destituta, mortua, & pa-
rùm proficua. Hinc illi qui nudâ
fide salutem sperant, vel nulla bo-
na opera cum fide coniungunt, si-
miles mihi videtur arbori cuidam
in Goano solo existenti, quam sci-
licet *tristem* vocant, eò quòd so-
lummodò noctu florere, & suo-
rum florum diuitias in tenebris
tantùm ostentare; exoriente sole
autem decidentibus floribus, om-
ni ornatu exui, & tristissimam
faciem ostendere perpetuò videat-
ur.

Sic & in tenebris peccatorum,
& huius vitæ vmbra, sine bonis
operibus multi in sola fide florere
hodie videntur, dum de veris flo-
ribus doctrinæ Euangelij glorian-
tes in arbore fidei nudæ securos
se putant de sua salute. Exorituro
autem sole iustitiæ, & in die iudi-
cij vnicuique secundùm opera sua
reddituro, putatiis floribus suis
spoliabuntur, & in tristitia perpe-
tua relinquendi, quin & omninò
in ignem mittendi sunt. Hoc ipse-
met

met Christus Verbum Patris testatur, Matth. 3. *Omnis arbor, ait, quæ non facit fructum bonum (sed solis floribus sine fructu vlllo floret) excidetur, & in ignem mittetur, &c.* Hinc & Apostolus nos, Ephes. 5. monet: *Vt filij lucis, inquit, ambulate: fructus enim lucis est, in omni bonitate, & iustitia & veritate: probâtes quid sit beneplacitum Deo. Et nolite communicare operibus infructuosus, &c.* Vides ergo quomodo Apostolus eiusmodi arbores infructuosas, tristes, solis floribus nudæ fidei florentes, depingat? Certè huiusmodi arbores tristes adhuc magis depinguntur Sap. 4. *Illos autem, inquit Sapiens, Dominus irridebit, & erunt post hæc decedentes sine honore, & in contumelia inter mortuos, in perpetuum: quoniam disrumpet illos inflatos sine voce, & commouebit illos à fundamentis (vides quomodo huiusmodi tristes arbores sint eradicandæ?) & vsque ad supremum desolabuntur, & erunt gementes (ô tristissimam tunc faciem futuram talium arborum!) & memoria illorum peribit. Venient in cogitationem peccatorum suorum timidi, & traducent illos ex aduerso iniquitates ipsorum, &c.*

Et iterùm Isaias cap. 28. exactè eiusmodi flores de arbore tristi decedentes describit. *Væ, inquit, coronæ superbiæ (bona opera despicientes, & in sola fide gloriantes videretur notare) ebriis Ephraim, & flori decedenti, &c.* quid aliud sunt à fide Catholica deficientes, & sine fructu bonorum operum in fide

iam dicta viuentes, quàm flores à vera arbore vitæ, sine fructu decedentes? Et quid aliud mero vanitatum inebriati, & quasi plumbum, peccatis grauati, quàm ebrii Ephraim, velut plumbum fundum interitûs perpetui petituri? Quibus eodem capite iam dicto Isaias hoc comminatur. *Ecce validus & fortis Dominus, sicut impetus grandinis, turbo confringens. Sicut impetus aquarum multarum inundantium, & emissarum super terram speciosam. Pedibus cõculcabitur corona superbiæ ebriorum Ephraim. Et erit flos decedens gloriæ exultationis eius, qui est super verticem vallis pinguium quasi temporaneum, ante maturitatem autumnii, &c.*

Denique & S. Iacobus primo suæ epistolæ capite, de eiusmodi floribus sine fructibus ad solis ortum decedentibus, sic loquitur: *Exortus est enim, inquit, sol cum ardore, & arefecit fœnum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperit, (vides quàm tristes eiusmodi arbores futuræ sint, floribus suo tempore destituendæ?) ita & diues in itineribus suis marcescet, &c.* putà qui solâ fide se sat diuitem arbitratur, eaque vnâ, sine bonis operibus diuitias cælestes in itinere huius vitæ suæ se lucrari posse sperat. Sed profectò, dum sine operibus sibi solâ fide cælum tam securè promittût, toto tamen cælo ab eo aberrant. Enimuerò haud sine mysterio Christus Dominus arborem fici sine fructibus in via cum solis foliis inuentam maledixit, Matt. 21.

hoc

hoc enim factò significare voluisse videtur piensissimus Dominus, quid scilicet de arboribus illis tristibus *autumnalibus, & infructuosis* de folis nudis foliis fidei, sine vllò fructu bonorum operum superbientibus, in die iudicij futurum sit: videlicet planè eradicandas, & in ignem æternum proiiciendas esse, iuxta illud Matth. & Lucæ 3. *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur, &c.*

Resipiscant igitur eiusmodi *arbores autumnales, infructuosæ*, ne olim sole iustitiæ exorituro, omnibus foliis suarum inanium actionum infructuosarum decidētibus, cum arbore fici infructuosa, æternâ maledictione feriantur, excidantur, & in ignem inextinguibilem mittantur, ibique æternum ardeant, qui in vera fide per charitatem ardere noluerunt; ibi inquam tenebris exterioribus obcæcentur, qui hîc verâ luce fidei, & bonorum operum radiis lucere neglexerunt. Denique æterno fletu, & stridore dentium contristentur, qui in hâc vita veram fidem per charitatem operantem, aut habere non studuerunt, cum possent; aut eam negligenter coluerunt, vel omninò riserunt, & contempserunt, &c.

Itaque quicumque à charitate prima & bonis operibus forsan excidisti, aut omninò in itinere non recto, hoc est vel peccatorum, vel in semitis nouis errorum, ambulas & oberras, *in partem*, obsecro,

Pars II.

vade seculi sancti, cum viuis, & dantibus confessionem Deo (scilicet cum iis qui in viua & vera fide confitentur Domino.) *Non demoreris in errore impiorum: ante mortem confitere viuens, viuus & sanus confiteberis, & laudabis Deum, & glorificaberis in miserationibus eius: quia à mortuo quasi nihil perit confessio, &c.* scilicet quando iam ibi clausa erit ianua ad amplius bonum operandum aut promerendum, &c.

Econtra intimo cordis iubilo lætamini, & vobis congratulamini, quotquot à vera arbore vitæ, viuæ scilicet Catholicæ fidei, velut flores dependetis in salutifero, & odorifero horto voluptatis, Ecclesiæ Romanæ, à summo hortulano Christo, verbo & exēplo plantatâ, sanguinis sui pretiosissimo fonte irrigata; flores enim vestrorum bonorum operum charitate, & patientiâ in hac sacra arbore fidei Catholicæ adeò fructificabunt vt exorituro sole iustitiæ in fine mundi, non solùm non decasuri, verùm fructum & æternum gloriæ pondus in nobis sint operaturi, &c. 2. Corinth. 4.

Certè fides viua, & Catholica, eiusque cultores haud absimiles mihi videntur floribus & arbori à Græcis Polion dictæ. Hæc enim, vt aiunt, in aurora flores suos byssi instar cãdidissimos procreat: tùm meridiano sole eosdem in purpureum colorem transmutat. Denique ad occasum omninò ceruleos ostentat; qui tãdem in fructus

Conceptus de fide arboris Polion comparata.

T

ctus

ctus optimos denique generatur, &c. Ita certè arbor fidei Catholicæ primò flores, hoc est filios candidissimos procreat, dum eos ab operibus mortuis viuificat, purgatos deinde paulatim, per variarum tribulationum flammæ, purpureos, & instar ferri candentis exhibet (quia *regnum cælorum vim patitur*, &c.) Deniq; ad occasum, scilicet vitæ, omninò ceruleos, & cælestis coloris ostentat; dum eos scilicet in cælestè Ierusalem transmittit, &c. Vnde & videtur sponsus alloqui sponsam, Cant. 2. *Veni propera amica mea, &c. flores apparuerunt in terra nostra, ficus protulit grossus suos, &c. Quod scilicet continget in terra illa viuentium: vbi futura est merces operi nostro*, Jerem. 31. Et quid mirum, si ita triplici colore dicti flores foliaq; fidei viuæ, & Catholicæ appareant, cum & ipse *Flos campi, & lilium conuallium* Christus Deus noster, hoc triplici colore apparuerit, scilicet in carne nostra apparens? Nunquid enim primò hic SS. *Flos campi* omninò candidus apparuit, dum de radice Iesse *velut flos ascendens* (Isaia 15.) de purissima & candidissima Virgine incarnari, & nasci dignatus est, totumq; mundum suo candore & luce illustrauit? vtpotè *candor lucis æternæ, & speculum sine macula Dei Maiestatis, & imago bonitatis illius, &c. Sap. 7. cuius & candorem & pulchritudinē admirabitur suo tempore oculus, Eccli. 43. &c. At licet tanti apparuerit candoris hic*

Christus similis in sua vita arbori Polion.

SS. Flos, mox tamen cœpit induere colorem purpureū, scilicet dum in monte Oliueti, ad eò pondere peccatorum nostrorum pressus, *factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Lucæ 22.* Iterum in domo Pilati; quando dirissimè toto SS. corpore dilaniatus, & spinis coronatus apparuit. Denique in monte Caluarie & cruce, dum perforatis SS. manibus & pedibus, latereq; lanceâ aperto, totum pro nobis sanguinem obtulit & effudit, &c. Verum tamen tandem à mortuis resurgens, & ex monte Oliueti cælum ascendens, totus ceruleus, hoc est, gloriosus, & cælestis apparuit, &c. Quem & Ecclesia tanquam sponsa sequi imitariq; videtur suo modo. Nunquid enim in principio non tota candida instar byssi apparuit? tum deinde tantâ sanguinis effusione martyrum quasi totaliter depurpurata visa est? & in hodiernum vsque diem, variis tribulationum aculeis, variis in locis fauciata, ruborem purpureum sui sponsi nedum deponit, scilicet tum primùm lætissimè in ceruleum colorem tandem transmutanda, quando videlicet in militante constituetur triumphans æternum cum sponso regnatura, &c.

Ecclesia imitatur in multis Christum.

MEM-

MEMBRVM IX.

Expositio vocabuli hebraei Emunoh, hoc est Fidei, eiusque mystica expansio.

Vocabulum אמונה *Emunoh*, ortum suum videtur desumere à radice verbi אמן *Oman*, hoc est *nuntio, nutrio, educo*: vnde etiam vocabulum אמו *Imo*, seu *mater* deduci cēsetur: quod *mater* nutriat, & *filium* è sordibus quasi emundet, educatque. Similiter ortum videtur à nomine אמת *Emeth*, hoc est *veritas*, quid enim *vera fides* est aliud quàm *veritas*, à *Veritate Christo*? Hinc deductionem, mysticam dicti vocabuli *Emunoh* seu *Fidei* significationem, haud iniucundè elicere liceat, cum tres litteræ, hoc est אמן vocis *Oman*, matres statim in principio vocabuli *Emunoh* comprehendantur, vti consideranti patebit. *Fides enim vera profectò veræ & fidelis matris similitudinem gerit, respectu credentium filiorum suorum, cum eos, mandatorum Dei instructione, à sordibus gentilium expurget, in via & præceptis Dei, vti mater fidelissima enutriat: & ad regnum Dei singulariter habiliter, ad Patrem amantissimum Deum perducatur; benedictionem æternæ hereditatis ab eo recepturos: haud aliter quàm Iacob matris suæ consilio, & auxilio, benedictio-*

Pars II.

nem à patre suo obtinuit: vti enim mater Iacob pellibus, & fragrantibus vestimentis primogeniti Esau indutū, patri optimo & Isaac benedicendum adduxit, &c. sic fides, fragrantissimis vestimentis veræ doctrinæ, & mandatorum Dei eruditione nos instructos, æternâ benedictione à Patre Ter Opt. Max. benedicendos ad eum adducit, vti optimè Apostolus ad Galatas 3. docet. Nam cognoscite, inquit, quia qui ex fide sunt, non sunt filij Abraham, &c. & paulò infra. Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fidei Abraham, &c. Quibus iam autem vestimentis pro tali benedictione à Deo recipiēda, nos oporteat esse indutos, idē S. Apostolus. 1. Thess. 5. tradit. Sobrii simus, induti lorica fidei, &c. Vides ergo, non solam fidem sufficere, nisi etiam sobrietate (id est, vt custodiamus nos ab omni cupiditate & sæculari desiderio) coniuncta sit. Hinc & Esau sobrietate carens, & gulæ studens, perdidit primogenituræ prerogatiuam, & benedictionem paternam: quam Iacob sobrietate, & pilosis vestimentis scilicet bonorum operum, fragrantiaque fidei conditis, indutus & ornatus ei abstulit, &c.

Itaque haud ineptè Catholici, Acatholici, Iudæi & hæretici duobus fratribus Iacob, & Esau, denotari, & adumbrari videntur; quorum quidem fratres Iacob, id est Catholici & Acatholici similes, est Acatholici per Esau significati, in solis umbris, litteræque veneratione Esau.

*Fides simili-
lis matri fi-
deli.*

*Conceptus
de bonis
operibus
cum fide
iungendus.*

*Catholici
& Acatho-
lici similes
Iacob &
Esau.*

natione perpetuò occupantur, sobrietatem scilicet bonorum operum, & mandatorum Dei observationem parum curantes, dum præcepta Dei servatu impossibilia, & ad regnum Dei, salutemque adipiscendam non necessaria esse continuò, at falsissimè clamant. Ex quo evidentissimè concluditur, eos, non attendentes *ad mandata Dei*, sobrietate bonorum operum destitutos etiam cum Esau fragrantiam veræ fidei carere. Non credis? audi infallibilem veritatem, & verba ipsius Dei Ecclesiastici 31. *Qui timet Dominum, excipiet doctrinam eius, &c.* Quæ est ergo doctrina Dei? illa scilicet, Lucæ 11. *Beati qui audiunt verbum Dei & custodiunt (id est faciunt) illud, &c.* Nam Eccles. 31. *qui querit legem (cum intentione recta eam adimplèdi, non cum imaginatione eam neque esse ad salutem servatu necessariam, aut possibilem) replebitur ab ea: & qui insidiosè agit scandalizabitur in ea, &c.* An non hoc est scandalizari in lege, credere, & asserere legem & præcepta Dei non esse *onus leue*, vt Christus Dominus tamen docet, sed grauissimum, quin tam graue, vt servatu sit impossibile? &c. Quid hoc aliud arguit, quàm eos non credere verbis, & mandatis Dei? Dicit enim Dominus: *Iugum meum suauè est, & onus meum leue.* Econtra Acatholici asserunt iugum mandatorum Dei graue esse, quia seruari non potest. An non *fidelia ergo mandata eius?* Iam ex-

pressè probatur Acatholicos non credere verè, scilicet verâ fide saluante, sed eius fragrantiam cum Esau esse destitutos, & consequenter à Patre luminum (qui vera dicit asserendo onus legis suæ esse leue, hoc est servatu facile) nullatenus benedicendos, nisi fortè in pinguedine terræ, temporalium bonorum ad modicum huius vitæ tantum. Nam *Qui credit Deo* (scilicet tenendo piè onus legis suæ debere seruari, esseque leue) *attendit mandatis, &c.* & iterum. *Sapiens non odit mandata.* Denique: *Homo sensatus credit legi Dei, & lex illi fidelis, &c.*

Cùm igitur Acatholici non attendant mandatis, (si enim attenderent, facerent, neque solam fidem ad salutem sufficere assererent) quomodo ergo credere Deo censendi sunt? Vides ergo eos necessariò, & eo ipso, quod sobrietatem bonorum operum, & mandatorum Dei obseruantiam ad salutem minùs necessaria asserant, etiam fragrantiam, *cinctorio, lorica, & vestimento veræ fidei* cum Esau destitutos esse? quin (non dicam insensatos) sed minùs sensatos censendos esse, cùm non credant legem, & præcepta Dei posse, aut debere seruari: hinc mirum non est, eos etiam legem Dei minùs fidelem iudicare. Quomodo enim *lex fidelis* eis esse potest, quam seruatù impossibilem docent, non obstantibus verbis Christi æternæ veritatis scilicet, *si vis ad vitam ingredi*

gredi serua mandata, Matth. 19. & Ioann. 14. *Mandata mea seruate.* Et iterum eodem capite: *Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me.* Ergo qui ea non seruat, & se seruare non posse asserit, non est qui diligit Christum. Nam: *Qui non diligit me, sermones meos non seruat,* &c. Ergo neque diligitur à Patre, neque Christus ei seipsum manifestaturus est. Vides igitur, quam miseri sint Aatholici: nam *qui non diligit manet in morte.* Ioan. 14. Aatholici diligere Deum non possunt, quia mandata eius seruare nequeunt; ergo *manent in morte.* Maior est infallibilis veritatis Christi: minor probatur eadem auctoritate. Nam: *Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me; & qui non diligit me, sermones meos non seruat.* Aatholici neque seruant, neque seruari posse credunt; ergo non diligunt Christum; & consequenter continuo *manent in morte.* Est ergo fides similis matri fidelinos adducens ad Deum Patrem, æternam benedictionem cum Iacob recepturos. Optimè S. Chrysostomus, super Symb. *Fides, inquit, Religionis Catholicæ, lumen est animæ, ostium vitæ, fundamentum salutis æternæ, &c.*

Lætamini ergo, quotquot induit loricam Fidei, vesteque sacra nuptiali Religionis Catholicæ & odoriferis bonorum operum, & obseruantia mandatorum Dei cum Iacob ornati estis: utpotè æternæ beatitudinis hæreditatem, à Patre

Pars II.

Luminum reportaturi; thesaurus enim fidei vestræ, hîc in speculo & ænigmate quidem repositus, æternæ gloriæ pondus operabitur olim in vobis. Ut optimè D. Aug. de verbis Domini. *Nulla, inquit, maiores diuitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla huius mundi maior est substantia, quàm est fides Catholica* (non dicit Lutherana, aut Calviniana, aut alia à fide Catholica nostra, &c.) *quæ peccatores homines saluat, cæcos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat. Fides iustificat, pœnitentes reparat, iustos augmentat, Martyres coronat, Virgines, viduas, & coniugales casto pudore conseruat, clericos ordinat, sacerdotes consecrat* (nil certè horum inuenire est apud Aatholicos) *in æterna hæreditate cum sanctis Angelis collocat, &c.* Igitur Fides Catholica teste S. Ambrosio lib. de Virginit. *est thesaurus omnibus opulentior, virtutibus corporeis omnibus fortior, medicis omnibus saluantior, &c.* Quid enim, ut cum Diuo Bernardo sup. Cant. loquamur, *quid, inquam, non inuenit fides? attingit inaccessa, deprehendit ignota, comprehendit immania, apprehendit nouissima, ipsam denique æternitatem, suo illo castissimo sinu quodammodo circumdedit, &c.*

Igitur nota vocabulum **אֱמוּנָה** *Emunoh* siue Fides constare 5. literis, quarum si quamlibet aliarum dictionum cõstituamus initialiam, nulla superflua erit, nulla mysterio carebit. Et prout in vocabulo patientiæ, & castitatis hebræo, SS. Trinitatis mysterium

Fides quæ
mira opere-
tur Catho-
lica.

In vocabu-
lo hebræo
Emunoh
seu fidei
mysteria
multa la-
tere.

mysticè latere supra demonstra-
uimus, sic idem non minùs in hâc
voce *Emunoh* demonstraturi su-
mus. Itaque in sequenti tabella
cuilibet literæ dicti vocabuli sub-
alternatas vides voces, à qualibet

litera eius incipientes cum suis
significationibus, quæ latere vi-
dentur mysticè in vno vocabulo
Fidei, seu *Emunoh*, à dextris & א
versus sinistram more hebræo le-
gendo.

ה	ן ך Nexus	ם	א
הגו <i>via recta</i>	נקר <i>Pastor</i>	מלך <i>Rex</i>	אב <i>Pater Dominus</i>
הכה <i>Donum</i>	נאם <i>Verbum</i>	מגל <i>Falx</i>	אלוף <i>Princeps Magnus</i>
חלה <i>lumen</i>	קיר <i>Nazareus</i>	מגד <i>Pretiosus auro</i>	אחב <i>Amor Charitas</i>
תר <i>Echo</i>	כצה <i>Flos</i>	מד <i>Cingulum vestis</i>	
הלום <i>lapis pretiosus</i>	נהרה <i>Lux</i>		

Igitur sub prima litera א seu *Aleph*
sunt hæ voces: *Ab, Pater, Dominus;*
Aluph, hoc est, *Princeps magnus;* *A-*
chab, id est, *Amor charitas*. Quæ vo-
ces Patri æterno ritè competunt,
ipse enim non solùm est Pater re-
spectu generationis æternæ, sed
etiam creationis. Dominus, quia
Dominus Dominantium, &c. & *Isaiæ*
45. *Nunquid non ego Dominus?* Prin-
ceps quidè est, à quo omnis prin-
cipatus in cælo, & in terra oritur:
an non & Princeps; qui etiã aufert
spiritum principum? *Psal.* 75. De-
nique vocabulum *Achab*, siue *Cha-*
ritas Patri æterno etiam conuenit:
quia *Deus charitas est*, &c. licet prin-
cipaliter à Theologis Amor tri-
buatur Spiritui sancto; eo quòd
à Patre & Filio per amorem pro-
cedat, &c. habemus igitur Patrem
æternum, & Spiritum S. per pri-
mam literam א vocabuli *Emunoh*,

seu *Fides* mysticè significatū. Sub
secunda litera scilicet ם reperiun-
tur hæc vocabula, ab ea incipien-
tia, videlicet; *Melech* siue *Rex*. *Ma-*
gal seu *Falx*. *Magad*, hoc est, *Pretio-*
sus quid auro, *Mad*, id est, *cingulum ve-*
stis. *Mor* idem ac *Myrrha*, *aroma*, *odor*
pretiosus, &c. Prima quidem vox
Melech Rex optimè secundam SS. ^{Filius Dei}
Triadis personam exprimere vi-^{in vocabu-}
detur, scilicet Regem illum paci-^{lo Melech}
ficum Christum, seu *Iesum Naza-
renum Regem Iudæorum, &c. secun-
dum vocabulum est *Magal*, siue
Falx, scilicet falx fidei; quâ omnes
errores hæreseos præscinduntur,
& technę diaboli vincuntur. Hinc
benè S. Petrus 1. suæ epistol. cap. 5.
hortatur nos hâc falce contra dia-
bolum pugnare debere. *Fratres so-*
brij estote & vigilate, quia *aduersarius*
vester diabolus, tanquam leo circuit
quærens quem deuoret, cui resistite
*fortes**

Pater æter-
nus mysticè
latet, in
vocabulo
Emunah
seu Fides.

Spiritus S.
latet in
voce Fides.

Filius Dei
in vocabu-
lo Melech
& fidei my-
sticè.

fortes

fortes in fide, &c.

Et S. Cyprianus libr. 1. epist. 3. etiam rectè necessitatè huius falcis fidei tradit contra cunctos errores, &c. *Manere, inquit, debet apud nos fidei robur immobile, & stabilis, & inconcussa virtus, contra omnes incurfus, atque impetus oblatrantium fluctuum, velut petra obiacentis fortitudine & mole debet obsistere, &c.* Hâc falce S. Romana Ecclesia, Christi sponsa, utpotè verâ ei fide desponsata iuxta illud Osee 2. *Sponsabo te mihi in fide, &c.* omnes hæcenus hæreseos surculos præscidit; utpotè Arianos, Donatistas, Nestorianos, Pelagianos, nuperq; à proximo elapso sæculo enatos & sexcentos alios, &c. quod evidentissimo signo est veram fidei falcem, nullibi quàm in Ecclesia Romana & Catholica esse.

Hinc & vltimum vocabulum sub litera η hoc est *Halem*, nō absque mysterio, *lapidem fortem, & pretiosum* significare videtur, quia fides vera & viua, omni lapide est pretiosior, ut benè D. Chrysof. super illud Matth. 13. *Inuenta vna pretiosâ, &c. Vna est, inquit, veritas, & non partita: & sicuti qui margaritam habet, ipse nouit quantum diues est, & tamen multis potest esse non cognitus; ita & qui fidei margaritam, & veritatem detinent, noscunt quod diuites sunt: infideles autem thesaurum nescientes hunc, diuitias nostras ignorant, &c.*

Et verò, sacrosancta hæc orthodoxa margarita fidei Romanæ, omnes alias adulterinas fides cō-

minuens hæcenus; haud subobscure præfigurata videtur illo lapide Danielis 2. *de monte abscisso, sine manibus; & testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum comminuate.* Profectò namque Catholicæ fidei lapis *de monte Caluarie*, seu de monte & Petra Christo sine manibus, hoc est solâ Dei virtute decisus, subito comminuit *aurum & argentum*, hoc est Synagogam eiusque fidem olim quidem Deo acceptam, &c. *& testam, & ferrum, & æs*; scilicet, hæreses varias & fides adulterinas partim ferreâ, & obstinatissimâ duritie, partim testeâ ceruice & firmitate tantum constantes, parumque durantes, &c. Igitur *super quem ceciderit lapis iste, comminuet eum, Lucæ 20.* quod etsi principaliter Christus de se intellexerit; tamen haud etiam ineptè pro lapide fidei Catholicæ de Petra Christo sine manibus deciso, respectu hæresum ab eo partim iam comminutarum, partim & comminuendarum applicari posse videtur. Itaque super quâcumque fidem alienam à Romana hic fortissimus lapis ceciderit; hoc est quamcumque cōdemnauerit, pro certo cōminuenda, & pro damnatâ habenda est: condemnauit verò iam sexcenta eiusmodi dogmata, & vltimò tam Lutheram quàm Caluini: ergo adulterina censenda sunt, &c.

Præterea sub litera θ comprehenduntur vocabula *Magad*, scilicet idem ac *pretiosus auro*. Vera enim

paratur lapidi illi Dan. 2. absque manibus de monte abscisso.

Fides similis falci. Vera fides in Ecclesia Romana solum est.

Conceptus insignis. Fides Romana com-

Fides pretiosior auro.

enim fides auro multò pretiosior; utpotè sine qua nulla moneta bonorum operū valet apud Deum. non credis? audi Apostolū Rom.

14. *Omne autem quod non est ex fide peccatum est. Quia sine fide impossibile est placere Deo, &c.*

Quartum vocabulum sub litera ν est *Mad*, siue *cingulum*, *cinctorium*, *vestimentum*. Quid est autem aliud fides, quàm cingulum, & cinctorium, quo nos præcincti in hoc mortali via & umbra, festinamus ad patriam cælestis Hierusalem. Esse autem fidem quasi cingulum, seu cinctorium, testatur Isaias cap. 11. *Fides cinctorium renum eius*. Hoc autem sanctissimum cingulum videbatur præfiguratum, quod in esu Agni Paschalis, Iudæi debebant esse præcincti, quasi itineraturi. Et sicut S. Petrus sese præcingens, & in mare demittens etsi mergi videbatur, tamen submersus non est; sic veræ fidei cingulo Ecclesia præcincta nullis errorum, aut hæresum fluctibus vnquam mergitur: etsi enim in hâc lachrymarum valle & mare tribulationū, & oppressionū, ob tot eam hæresum fluctus continuò agitâtes & submergere machinantes impetus sæpius mergi videatur, nunquam tamen submergitur; quia *fides cinctorium renum eius*, &c.

Profectò enim videtur mihi sacra Romana Ecclesia, Mater nostra charissima, simillima aquambulibus, liberè absque submer-

sionis periculo in mari, ut aiunt, ambulatibus; idque beneficio tam cinguli aëre ventoque instar follium inflati, & circa renes ligati, quàm etiam ope ponderis aut lapidis infra pedes ligati, cuius gravitate totum corpus, ne superior eius pars pondere suo depressa mergatur, in æquilibrio sustentatur, mediis aquis & fluctibus, &c. Ita certè sacra Romana Ecclesia, primò fundata *supra firmam petram*, scilicet Christo insistenti, *lapidi angulari*, &c. in æquilibrio, perpetuæ & uniformis doctrinæ, perdurat, cingulo namque fidei (Spiritus sancti scilicet imprægnata inspirationibus) præcincta, in mediis huius sæculi oceani fluctibus sine vllò merisionis periculo securè obambulat: nam *Portæ inferi non præualebunt aduersus eam*, Matt. 16. & optimè Cassianus super Ps. *Novit, inquit, Ecclesia beneficio Domini triumphare de suis hostibus & claudibus, ingrauata persecutionibus; siquidem proficit, afflictionibus semper augeatur: sanguine Martyrum irrigatur, tristitiâ magis erigitur, angustia dilatatur, fletibus pascitur, ieiuniis reficitur: & inde potius crescit, vnde mundus deficit, &c.* Vides ergo quàm securam in fluctibus huius sæculi ambulet fidei cingulo præcincta.

Tandem in vocabulo hebræo *Emunah*, sequitur litera ν quæ sola habet vim connectiuam & copulatiuam, profectò Spiritus sancti typum haud ineptè referens, utpotè qui cum à Patre Filioque procedat,

Conceptus
iucundus
Ecclesia
compara-
tur aquibus.

Conceptus.
Fides cingulo comparatur.

Spiritus S. cedat per amoré, propriè à Theologis nexus & Patris, & Filij dicitur, &c. Et sicuti hæc litera in vocabulo iam dicto, medium tenet locum; sic Spiritus sanctus censetur latere, & suo modo residere in meditullio Fidei & Ecclesiæ Catholicæ, tanquam Magister, & custos veritatis. Optimè S. Bernardus. Spiritus sanctus, inquit, spiritus reclusus, spiritus dulcis, spiritus fortis, infirma fide roborans, aspera planans, corda purificans, &c.

Filius Dei mysticè in vocabulo Fidei. Sequitur quarta litera, cui subalternantur nomina *Noked*, siue *Pastor*. hinc Christus ait: *Ego sum Pastor bonus, &c. Niem*, idem ac *Verbum*. Et *Verbum caro factum est*, Ioan. 1. *Nazir*, hoc est *Nazaræus*. *Quoniam Nazaræus vocabitur*. Iud. 13. & Matth. 2. *Nithsa* Flos. *Ego flos campi* dicit *Sapientia*, Cant. 2. *Nehara* lux: *Erat lux vera, &c.* Ioan. 1. & iterum. *Ipsè enim lux est, & tenebræ in eo non sunt ullæ, &c.* 1. Ioan. 1. Igitur litera quarta, vocabuli Fidei hebraici, *Filius Dei* optimè referre videtur.

Denique sub vltima litera, scilicet η reperiuntur vocabula *Hagan*, id est *via recta*. Quis enim dubitat fidem viam & veram esse viam rectam, vtpotè perducen-tem hominem viatorem ad patriam cælestem? &c. Qui credit in me non morietur in æternum, Ioan. 11.

Alterum vocabulum est *Habhad*, hoc est *Donum*; reuera enim *fides est donum Dei*, quâ illustratus homo firmiter assentitur iis quæ

Pars II.

à Deo per Spiritum S. Ecclesiæ dictata, promissa, & reuelata sunt &c. Tertium vocabulum est *Habalab* idem ac *lumen*. Quid autem fides aliud quàm *lumē*? hinc *Dauid Psalm. 4. Signasti super nos lumen vultus tui Domine, &c.* hoc est in vera fide fecisti nos videre & cernere lumen vultus tui, id est filij tui fidem nobis traditam, &c. vnde: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat.* Et 1. Ioan. 2. *Verum lumen iam lucet, &c.*

Vltimò vocabulum *Hed*, idem ac *Echo*, nil aliud significat quàm *echonem verbi*, scilicet *verborum Filij Dei, & spiritus eius*: sicut enim *echo* non nisi sub sensum auditus cadit, sic *fides* est res quâ non vides, sed solùm, teste *Apostol*, *oper auditum est* (Rom. 10) quasi *echo Dei*: *Echonem* audimus, etsi nō videamus verba, & voces proferentem: tamen indubitatè credimus, *echonem* fieri non posse nisi à proferentis voce reflexâ, & replicatâ: sic indubitanter credere oportet, illum SS. fidei *echonem* iâ à Christo Verbo, &c. ad præsentis temporis instans dulcissimè in Ecclesia Romana resonātem, non ab alio, quàm Filij Dei voce, olim in carne loquentis per Spiritus S. auram, ad aures nostras delatum proficisci.

Echo tamdiu fieri non cessat, quamdiu clamantis, loquentisque vox sonat. Cùm igitur Christus Dominus nunquam quod semel per fidem nobis tradidit reuocari,

V

rit,

rit, aut per Spiritum S. nobis loqui cessauerit hætenus, sed continuò adhuc loquatur nobis iuxta illud: *Ecce enim maneo vobiscum vsque ad consummationē sæculi, &c. Matth. 28. Et Spiritus sanctus quem mittet Pater in nomine meo, ille docebit vos omnia, & suggeret vobis omnia quæcumque dixerero vobis, &c. Ioan. 14.*) quomodo ergo echo veræ fidei in Ecclesia potuit cessare? Vide ergo quid agas, quid hoc loco dicas, quisquis aliud quàm Ecclesia Romana sentis; ne in Christum æternam veritatem arietes, & mendacij impiè, mendax ipse, reum traducas: eum scilicet *apud quem non est transmutatio, Iacob 1. qui que mentiri non potest, &c. Et his, hætenus de mystico zodiaco, & primo mobili ad Maiestatis diuinæ maiorem gloriam, & tuam ædificationem qualitercūque dictis. Memento, obsecro, Creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, & appropinquent anni, de quibus dicas: non mihi placet. Antequam obtenebrescat Sol, & lumen, & luna, & stella, &c. Quoniam ibit homo in domum æternitatis suæ, & circuibunt in platea plangentes. Fac bonum inquam, & declina à malo; conuerte ad Dominum Deum tuum; scilicet antequam rumpatur funiculus argenteus, &c. (hoc est antequam tempus benefaciendi cesset) & conuertatur hydria super fontem, & confringatur rota (vitæ tuæ) super cisternam, (sepulchri tui) & reuertatur puluis in terram suam, &c. Eccli. 12.*

*Exhortatio
ad peccato-
res Eccle-
siasticis.*

Igitur qui ibi non seriùs velit conuerti *cum peccatoribus in infernum*, Psalm. 9. hinc seriò conuertatur & viuet. Denique quisquis aut in vera Catholica & Romana fide omninò non es, aut in ea existens dignè non es, & minùs rectè in illa ambulas; finem loquendi Ecclesiasticis audito. *Deum time, & mandata eius obserua, hoc est enim omnis homo.* Nam certò scitò, *Deum cuncta quæ fiunt adducturum in iudicium, pro omni errato, siue bonum siue malum illud sit, &c.*

C A P V T V.

Beatissima Virgo Maria, Ecclesia Catholica, & anima deuota, sunt quasi cælum mysticum.

P R Æ P A R A T I O.

HActenus vidimus, qualiter cælum non solùm SS. Trinitatis mysterium suo modo exhibeat, verùm etiam & singularum diuinarum Personarum typum gerat. Nunc pariter videndum erit, quomodo etiam Mater Dei BB. Virgo Maria, spòsa Christi, & Anima Deo deuota, cælo mysticè comparari possint. Et quidem Anagoge primâ, de cælo Mariano mystico; in secunda de cælo Ecclesiæ; in tertia de Animæ firmamento paucis acturi sumus.

ANA.

ANAGOGE I.

*Qualiter calum BB. Virginem
exprimat ratione sua im-
mensæ altitudinis, pulchritu-
dinis, & ornatus.*

MEMBRUM I.

*De Dignitate & Excellentia
B. Virg. calorum amplitudi-
ne & pulchritudine repræ-
sentata.*

IN rerum natura oculo huma-
no intuitu profectò nil iucun-
dus, menti consideratu nil dele-
ctabilius esse censetur quàm cæ-
lum scrutari in altum: sunt namque,
teste Cicerone 2. de nat. Deor. ho-
mines quidem ex terra, non ta-
men vt puri incolæ & habitato-
res, sed quasi superarum rerum,
atque cælestiũ speculatores. Cùm
enim animus nobis sit cœlitus
impressus, quid mirum, si occultâ
quâdam virtute, & sympathica
vi sursùm feratur, alliciaturque: id
quod adeò olim, Ethnicis & infi-
mæ etiam fæcis hominibus fami-
liare fuit; vt teste Plutarcho, etiam
quidâ Melon nomine, cùm prius
esset militiæ, & animaduerneret,
se haud commodè posse contem-
plationi cælorum vacare: eam so-
lùm ob causam insaniam menti-
tus fuerit, atque etiam domum
propriam flammis exusserit, vt

Pars II.

vacationem contemplationis re-
rum cælestium impetraret, &c. sic
& Nigidiũ infimæ plebis homun-
culum, arteque figulum, rotæ suæ
vel ideò valedixisse, Lucanus lib.
1. auctor est; vt rotæ cælestis con-
templandæ eò aptiorem se red-
deret. vnde versus eiusdem Lu-
cani:

*At figulus cui cura deos, secretaque
mundi*

*Nosse fuit, qui non stellarum Ægy-
ptica Memphis*

*Æquaret visu, numerisque moran-
tibus astra.*

Quidni igitur homo Christiano
& Catholico nomine coruscus nō
etiam quandoque contemplatio-
ne ad cælũ se libraret hoc visibile,
vtpotè à visibili eius ornatu, ad in-
uisibilia Dei conscensurus? nam
per visibilia facta cōmodissimè
inuisibilia Dei conspiciuntur, teste
Apostolo. Conspiciamus igitur
mirum ornatũ, pulchritudinem,
& altitudinem cæli, & quid nobis
mutâ quasi loquelâ innuat, facilè
concludemus.

Et quidè cælum, maximè pri-
mum mobile, & firmamentum,
multas habet prærogatiuas. Pri-
mò quidem quod sit substantiæ
purissimæ, subtilissimæ, incorru-
ptibilis: totum mundum tegens,
& fouens. Deinde quòd sit im-
mensæ amplitudinis, & altitudi-
nis. Tertio quòd in medio sui lu-
cidissimum Solem, & omnes Pla-
netas, velut vterus complectatur.
Quartò quòd duodecim signis, &

V 2

constel-

*Mirum de-
siderium
cuiusdam
contem-
plandi si-
dera.*

*Præroga-
tiua firma-
menti.*

constellationibus sit coruscum. Quintò, quòd circa vnũ centrum, super duos polos continuò vertatur. Et denique sextò, quòd infinita stellarum multitudine, viã lacteã, luce & colore cœlesti sit ornatissimum.

Certè si dignitatem, excellentiam, maiestatem, pulchritudinem, puritatem, & denique infinitas virtutes, atque prærogatiuas BB. Virginis consideremus, nil deerit, quin eam omninò cælum mysticum appellemus. Sicut enim cælum primò omnium Deus creauit substantiæ subtilissimæ, excellentissimæque: Sic BB. Virgo Maria ante omnes creaturas, à Deo electa censetur, vt ipsamet testatur, Eccli. 29. *Ab initio, & ante secula creata sum, scilicet, primogenita ante omnem creaturam, &c.* hoc est, ab æterno pro Matre Dei electa. Quis igitur huius sacrosancti cœli mystici dignitatem, sublimitatem, & excellentiam sufficienter describat? vtpotè quæ reuerà amplior & excellentior ipso cœlo, profundior abyfso, & latior vniuersa terrâ est: *quia quem cœli capere non poterant ipsa suo virginali gremio contulit & conclusit.* Vnde optimè S. Bernardus in quodam sermone. *O venter capacior cœlis, diffusior terris, latior elementis, qui illum continere valuit quem totus orbis comprehendere non potuit, qui tribus digitis molem terræ appendit.* Quo pacto igitur obsecro dignè laudes & magnitudinem tantæ Dominæ prædicare poterit infirmitas ho-

minum, quæ gaudium & Regem peperit Angelorum? quo verbo calami nostri imbecillitas eius excellentiam exprimi, quæ Virgo & Mater protulit Verbũ Patris? quæ lingua eius laudes efferat, quæ illum genuit, cui *omnis lingua confetur; omneque genu flectitur cœlestium, terrestrium & inferorum?* Vno verbo dicam, solum *Verbum Caro factum* dicere potest, quid sit illa: quæ sola verbo *Verbum* concepit Patris.

Optimè Petrus Damianus in quodam sermone super Euang. lib. generat: Hinc fratres, hinc ergo perpenditur, quibus laudibus digna sit beata gloriosa Virgo Maria: quæ illum de castissimis suis visceribus nobis genuit, qui nos de tam profundo gutture draconis eripuit. Ad eius namque præconia digna efferenda, non Rhetoricorum diserta facundia, non Dialecticorum subtilia argumenta, non acutissimorum Philosophorum apta reperiuntur ingenia. Et quid mirum, si hæc ineffabilis Virgo, in suis laudibus modum humanæ vocis exuperat, cum & ipsam humani generis naturam, excellentiam, meritorum dignitate transcendat? non denique excellentissimus Patriarcharũ chorus, non prouidus Prophetarum numerus, non Iudex Apostolorum senatus, non martyrum victor exercitus, non aliquis antiquorum, non quisquam sequentium Patrum, huic beatissimæ Virgini poterit comparari. Quid enim

Conceptus
& applica-
tiones.

enim sanitatis, quid iustitiæ, quid religionis, quid perfectionis singulari huic Virgini deesse potuit, quæ totius diuinæ gratiæ christmate plena fuit? sicut namque, dum ab Angelo salutaretur audiuit: *Aue gratia plena, Dominus tecum*: quod ergo vitium iræ eius mentis, vel corporis vendicare potuit sibi locum, quæ ad instar cæli plenitudine totius Deitatis meruit esse sacrarium? Hæc Petrus Damianus, &c. Optimè igitur B. Virgo altitudini, & excellentiæ cæli comparatur, eiusque puritati; utpotè quæ sine macula concepta, sine labe genita, & naturâ mirante concepit genuitque speculum sine macula. Vnde S. Hieronymus in serm. de Assumptione. *Quid nos tantilli, quid actione pusilli, quid in eius laudibus referamus, cum etiamsi omnium nostrum membra verterentur in linguas, eam laudare sufficeret nullus. Altior enim cælo est: abyssus profundior cui laudes dicere conamur: si cælum, inquam, te vocem, altior es: si matrem gentium, præcedis: si formam Dei te appellem, digna existis: si Dominam Angelorum, prima esse probaris. Quid ergo de te dignè dicam?*

Deinde sicut cælum cuncta inferiora suâ amplitudine tegit, cuncta terrestria rore, & pluuiis rigat, recreat, & viuificat: sic BB. Virgo suo Virginali patrocínio, suoque materno auxilio, quasi pallio, nos mortales ad eam confugientes, tegit, protegit, & fouet. Quis enim obsecro, huius Virginis Beatissi-

Pars II.

mæ opem vnquam implorauit verè, & eam sibi adesse non sensit? Quis ad ipsam vnquam confugit humiliter, & repulsus est? Quis denique eius auxilium expetiit, & illo destitutus fuit? nemo certè; ad eò vt si loquatur cælum, testetur terra, dicat Purgatorium, ferant testimonium viui, fateantur mortui, quid ab hac SS. Virgine beneficij & auxiliij receperint; arbitror nec calamum vllum illud exprimere, nec linguam sufficienter prædicare aut efferre posse.

Tutissimum ergo asylum habemus in BB. Virgine; nam sicuti Conceptus. cælum neminem excludit, sed omnes, & bonos & malos complectitur: Sic hoc SS. cælum Marianum, neminem ad se confugientem reiicit: sed bonos fouet in bono; malos suo auxilio à malo auertit: tepidos in amore viæque Dei magis calefacit: pigros stimulat: cadentes erigit; mœstos solatur; pusillanimes fortificat. In summa cælum est BB. Virgo, vt verbo dicam, *Verbi*, cuius in se contenti virtute omnia operatur. Hinc benè nos hortatur D. Bernardus in sermone quodam: *Si, inquit, criminum immanitate turbatus, si conscientie fæditate confusus, si iudicij horrore perterritus, si barathro desperationis absorptus es, Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat à corde: non recedat ab ore. Nam ipsam rogans non erras: ipsam cogitans non desperas: ipsam sequens non deuias: ipsam tenente non corruis: ipsam protegente non metuis: ipsam*

V 3

duce

duce non fatigaris: ipsâ propitiâ peruenis; & sic in temetipso experiri poteris, quàm meritò dictum sit nomen Virginis, Maria, id est maris stella, &c. Vides ergo quam piè, hoc SS. cælum Marianum inferiores nos miseros foueat, quàm clementer protegat; quàm benignè denique omnes confugiētes ad se complectatur? Vis ergo securius cæli cælorum Dominū in cælo beatè olim promereri? per Marianum cælum poteris: si enim hoc sacratum cælum totius mundi salutē, salutis fontem olim rorare, & generare potuit, illum scilicet, quem tantis votis, & vocibus olim Propheta, & Patriarchæ his verbis desiderarunt: *Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustum*, &c. cur non idem modò, perfectiùs existens posset in te solo, quod olim pro toto mundo potuit? non enim hoc SS. cælum Marianum est mutabile in deterius, non imperfectius reditum modò in cælis, quàm olim erat in terris: plus potest quàm Angeli omnes. Nam si Angelum Actorum 10. non latuerunt orationes & eleemosynæ Cornelij Centurionis, &c. & Raphael Tobia bona opera & preces potuit offerre Deo Tob. 12. quidni igitur potiori iure BB. Virgo, Angelorum Regina, tuas possit necessitates representare Altissimo? Quæ igitur impietas est hodie Acatholicorum hoc in Dei Matre, & Angelorum Regina negatibus, quod ab Angelis factum S. Scriptura ex-

B. Virginem posse nostras necessitates Deo representare probatur.

pressè tradit. Audi D. Bernardum in sermone.

*Virgo, inquit, regia, ipsa est via per quam Saluator aduenit: procedens de ipsius utero, tanquam sponsus de thalamo suo. Per te accessum habemus ad filium, ô benedicta inuentrix gratiæ, genitrix vitæ, mater salutis: vt per te suscipiat nos, qui per te datus est nobis, excuset apud ipsum integritas tua culpam nostræ corruptionis; & humilitas Deo grata, nostræ veniam impetret vanitati: copiosa charitas tua, nostrorum cooperiat multitudinem peccatorum: fecunditas gloriosa, fecunditatem nobis conferat meritorum, &c. Et si S. Bernardus de BB. Virgine tam piè & sanctè loquens, tamen loqui de ea ob reuerentiam tantæ Matris maximè etiam metuit; quomodo non & terreantur illi, qui non solum non piè, non sanctè, vt decet dignitatem & Maiestatem tantæ Matris, de ea loquuntur; sed impiissimè etiam eam blasphemant: quibus vtinam verba D. Bernardi metum & reuerentiam incussura essent, ita in quodam sermone loquentis *Nihil est quod tantum me terreat, nec est aliquid quod tantum me delectet, sicut de beata Virgine sermonem habere; terret, inquam, me indignitas propria, sed me delectat Virginis laus, & excellentia, &c. Quantâ igitur audaciâ multi de BB. Virgine minùs dignè intus sentiunt, foris magis impiè loquuntur; de illa inquam: terribili, vt castrorum acie ordinatâ, pulchrâ vt luna, electâ vt sol, &c. An non dementia est eam scilicet non reuereri,**

uereri, quam tamen Angelus de cælis velut *gratiâ plenam, benedictam inter omnes mulieres* reueretur, Dominam, & Reginam cæli & terræ salutatur? Filius Dei Matrem, Pater cælestis filiam, & Spiritus sanctus dilectissimam sibi sponsam eligunt? solus ille brutalis homo eam non respicit, minus dignè honorat, frigidè reueretur, qui non cogitat quæ Dei, sed quæ carnis & mundi sunt. Ex quo vel ipso facto patet, quo spiritu A catholici ducantur, Mariam Virginem Dei Matrem sanctissimam, tantoperè reuenter reuereri, quamque vanè salutare eam negligant; quam tamen nomine totius Altissimæ Triadis, Angelus de cælo humillimè salutare non dubitauit. *Si filij Abraham estis*, inquit Christus ad Iudæos, *opera Abraham facite*, &c. Sic si filij Dei estis, hâc in parte etiam factum ipsius Altissimi Dei imitamini. Ipse Mariam per Angelum salutare, Spiritu sancto obumbrare, & Matrem sibi eligere dignatus est: vos vel semel etiam eam salutare, vel saltem in Patronam vestram eligere omninò dedignamini. Quid restat, nisi vt suo tempore, etiam Filius Dei non dignetur vos filios agnoscere, cuius Matrem honorare neglexistis. Quid vltèrius dicam? cum D. Bernardo audacter concludo, aioque. *Sicut à te (ô Maria) despectus & aduersus necesse est quod pereat, sic ad te reuersus, & à te respectus impossibile est quod pereat. Filioli hæc peccato-*

rum scala, hæc maxima fiducia, hæc tota ratio spei meæ, &c. Et ego dico, cælum non facile sibi promittat, speretue, qui hoc SS. cælum Marianum spernit, &c.

MEMBRVM II.

Quid duo poli cælestes, centrum medium 12. signa, & stella, &c. in B. Virgine mysticè innuant.

Sicut cælum super duos polos, arcticum, & antarcticum, circa centrum medium verti censetur, vt cunctis notum est: Sic & cælum SS. Marianum similiter super duos polos firmissimos, mystico modo verti intelligitur, scilicet super gratiam Patris, quia *gratiâ plena*, & super obumbrationem & virtutem Spiritus sancti. Nam *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi*, Lucæ 1. circa centrum verò, scilicet Filium Dei, quem velut centrum in medio sui SS. vteri gestauit, iuxta verba Angeli. *Quod enim nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei*, Luc. 1. Quidni tribus iam dictis sacrosanctis polis, & punctis, hoc admirandum cælum Marianum esset firmatum, signatumque, BB. inquam Virgo Maria? vtpotè, quia in templum viuum à Spiritu sancto consecrata est Filij Dei, quin & totius SS. Trinitatis? nam ita salutatur ab Angelo. *Aue Maria gratiâ plena*

plena, *Dominus tecum*. Dominus scilicet totius creatæ machinæ vniuersi. Bene S. Augustinus in serm. de Nat. B. Marię. *Aue Maria*, inquit, *gratiã plena Dominus tecum: tecum in corde, tecum in ventre, tecum in utero, &c.* vides igitur quàm stupendo modo hoc SS. cælum mysticum, tribus polis, hoc est tribus Personis SS. Trinitatis mysticè fulgeat? vnde appositè D. Hieronymus in serm. de Assumpt. *Quod natura, ait, non habuit, vsus nesciuit, ignorauit ratio, mens non capit humana, pauet cælum, stupet terra, creatura omnis etiam celestis miratur. Hoc totum est quod per Gabrielem Marię diuinitus nunciatur, &c.*

Conceptus.

Aliter etiam tribus polis firmata censetur BB. Virgo; scilicet firmissimã fide, à qua nunquam defecit; plenissimã spe, à quã nullo tempore excidit; & centro charitatis, quã semper summè exarsit. Iterùm puritate & virginitate superangelicã, humilitate infimã, pietate supremã, &c. Alio modo coruscat tribus punctis seu polis admirandis; scilicet virginitate ante partum, in, & post partum. Item, quod sit virgo, & Mater, respectu centri, fructus ventris scilicet sui benedicti. Tres autè hi poli seu puncti huius cæli mystici, respiciunt miro modo tres status creaturæ intellectualis: primò angelos, quibus Regem, & lætitiã peperit: secūdò, iustos quibus gratiam enixa est; tertio peccatores, quibus veniã suo partu obtinuit,

vt bene cantat Ecclesia. *Quod Eua tristis abstulit, tu reddis almo germine, &c.* Et appositè S. Bernardus in serm. nobis accedit. *Beatam, inquit, me dicent omnes generationes, quæ omnibus generationibus vitam & gloriam tribuisti. In te enim Angeli lætitiã, iusti gratiam, peccatores veniam inueniunt in æternum. Meritò in te respiciunt oculi totius creaturæ, quia in te, & per te, & de te benignè manus omnipotentis quicquid creauit, recreauit, &c.*

Iam quomodo in hoc SS. cælo ^{Alius conceptus.} & firmamento mystico fulgeant infinitæ stellæ virtutum & gratiarum, nemo est qui ignoret. Nihil enim, inquit D. Hieronymus in serm. assumpt. *est splendoris, nihil est virtutis, nihil gratiæ, & nihil candoris, quod non resplendeat in Virgine gloriosa, &c.* Et S. Ambrosius de Virg. lib. 2. abundè stellas virtutum huius SS. cæli Mariani enumerat. *Quid enim, ait, nobilius Dei matre, quid splendidius eã quam splendor elegit? quid castius, quæ corpus sine corporis contagione generauit? Et vt de cæteris eius virtutibus taceam, Virgo erat non solum corpore, sed & mente; corde humilis, verbis grauis, animo prudens, loquendi peritior, legèdi studiosior, non in cumulo diuitiarum, sed in prece pauperum spem reponens, intenta operi, verecunda sermone, arbitrum mentis non hominem, sed Deum quærere: nullum lædere, omnibus bene velle, maioribus assurgere, æqualibus non inuidere, iactantiam fugere, rationem sequi*

sequi & amare: quando ista fastidiuit humilem? quando risit debilem? quando vitauit inopem? Nihil in oculis toruum, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum, non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior, vt ipsa corporis species simulachrum fuerit mentis, figura probitatis; talem hanc Euangelista monstrauit, talem Angelus reperit, talem Spiritus sanctus elegit. Quid enim in singulis morer? quæ digna fuit ex qua Dei filius nasceretur, &c. hæc S. Ambrosius de infinitis stellis virtutum huius cæli mystici. Continet verò viam lacteam hoc SS. firmamentum mysticum quia ipsa Regem Angelorū lacte SS. vberum suorum enutriuit, & educauit, &c.

Conceptus.

Iam quomodo etiam hoc SS. firmamentum ita infinitis gratiarum & virtutum stellis fixissimis coruscum, in inferiora hæc mortalium sidera errantia, & in ipsum etiam solem Iustitiæ quem in se continet, influat, S. Bernardus sermone 98. innuit. *Maria, inquit, omnibus omnia facta est; sapientibus, & insipientibus, copiosissima charitate debitorum se fecit, omnibus misericordie sinum aperuit, vt de plenitudine eius accipiant vniuersi: captiuus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, Angelus letitiam: denique tota Trinitas gloriam, filij persona carnis humanæ substantiam, vt non sit qui abscondat se à calore eius, &c.*

Pars II.

Deinde sicut firmamentum *Conceptus.*
7. Planetas, & solem regem eorum intrà se concludit: ita BB. Virgo solem iustitiæ, Regemque regum; & Dominum dominatium, cum 7. Spiritus sancti donis, intrà se omnimodè concludere censetur. Si enim *gratia plena*, quomodo vel vnico dono gratiæ Spiritus sancti potest esse destituta? vtpotè cui se totam infudit plenitudo gratiæ, vt benè ait D. Hieronymus, &c.

Iterum, sicut firmamentum, *Conceptus.*
humile videtur in horizõte, quòd terram videatur attingere, in meridie verò altissimum, & eius solum medietas cernitur. Sic BB. Virgo hoc cælum Dei vitium, in horizonte mortalis vitæ, humillima videbatur, in meridiano verò iam cælesti constituta, sublimissima: sed non nisi eiusmodi medietas cernitur à nobis, scilicet fidei oculis, quam tamen Hæretici perpetuò in solo horizonte spectant, & nunquã in meridie visuri sunt: vtpotè quia eã cæteris fæminis similem asserunt, &c. Richardus in hom. 2. appositè innuit, quomodo hoc SS. cælum in horizonte humillimum, in meridiano verò, & alio sensu sublimissimum cernatur. *Quæ est, ait, Virgo tam sublimis, vt salutetur ab Angelo, tam humilis vt desponsata sit fabro?*

Denique duodecim signis BB. *B. Virgo*
Virgo insigniter claret: dū nempè *calum 12.*
duodecim fructibus 7. donis Spi- *signis my-*
ritus sancti annexis, decorata est. *stycis zo-*
Scilicet *charitate ad Deum & proxi-*
diaci orna-
tum.
X *mum,*

mum, gaudio, pace, potentiâ, benignitate, bonitate, longanimitate mansuetudine, fide, modestiâ, continentia & castitate. Vnde S. Bernardus super illud. In plenitudine sanctorum detentio mea. Verè, inquit, in plenitudine detentio Virginis Mariæ, cui non defuit fides Patriarcharum, spes Prophetarum, zelus Apostolorum, constantia Martyrum, sobrietas Cōfessorum, castitas Virginum, fœcunditas coniugatorum, sed nec ipsa puritas Angelorum, &c. Quid non omnibus donis & fructibus Spiritus sancti repleta esset ea, quæ gratiâ plena, fontem gratiæ genuit, & puteum aquarum viuentium nobis effudit? quid Mariæ huic SS. mystico cælo deesset, cui cæli & terræ Altissimus Patrator se totum infudit? Continet ergo B. Virgo duodecim in se mystica signa, scilicet 12. fructus donorum Spiritus sancti; & 7. Planetas, scilicet 7. dona eiusdem, solem Iustitiæ, quem & nouem mensibus in suo SS. utero gestauit, &c.

Quæ sint
12. stellæ
quibus BB.
Virgo coro-
nata dici-
tur.

Alio etiam modo BB. Virgo duodecim signa mysticè in se continere cēseri potest, videlicet duodecim prærogatiuas, à S. Bernardo in Apocal. duodecim stellis comparatas. Prima est Regia generatio. Secunda, angelica salutatio. Tertia, præcipua sanctificatio. Quarta, mira conceptio. Quinta, integritas sine corruptione in continendo, &c. Sexta, fœcunditas sine commistione in concipiendo. Septima, facilitas sine aggrauatione in filium ferendo. Octaua, suauitas sine afflictione in pariendo. Nona, so-

brietas pulchrata in eloquio. Decima, humilitas comprobata in animo. Vndecima, acerbitas degustata in martyrio. Duodecima, credulitas cōseruata in triduo, scilicet mortis Christi: Vides ergo quã insigniter hoc SS. cælū mysticum duodecim signis decoratū fulgeat? Quid igitur denique dicam? cum D. Hieronymo concludam. Sicut, inquit, in comparatione Dei nemo bonus: ita etiam in comparatione Matris Domini, nulla inuenitur perfecta creatura: quamuis eximia virtutibus comprobetur: Per hanc enim, vt ait D. Bernardus, cælum impletum est: infernus euacuatus: instauratæ ruinæ cælestis Ierusalem, miseris perdita vita reparata est, &c.

ANAGOGÆ II.

Cælum firmamentum assimilatur Ecclesiæ Catholicæ, animæ, & creaturæ angelicæ.

MEMBRVM I.

Ecclesiam Romanam esse quoddam mysticum cælum & firmamentum.

CERTÈ vti firmamentum cælum immensum, idem in ortu, idem in meridie, occasu, Septentrione & Austro (& vel ideò expansum dicitur, quòd omnibus inferioribus sit longè lateque superexpansum.) Sic Ecclesia Catholica & Romana, est columna & firma-

Ecclesiam
Catholi-
cam esse
vniformem.

firmamentum veritatis, 1. Tim. 3. vndique per orbem terrarum diffusa, vt benè Bern. libr. 3. cap. 11. Disseminata est, inquit, Ecclesia super omnem terram; columna autem & firmamentum Ecclesie, est Euangelium, & spiritus vite, &c. Esse verò eandem & vniformem Ecclesiam in Oriente & Occidète, sicut cælum, superexpansam toti orbi, docet S. Hieronymus ad Euandrum presbyt. Non altera, ait, Romanæ vrbis Ecclesia, altera totius orbis æstimanda est, Gallia & Bithynia, & Persis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes, vnum Christum adorant: vnam obseruant regulam veritatis, &c.

Conceptus.

Deinde sicut cælum firmamentum incorruptibile, & quasi ære futurum dicitur, infinitis stellis, & 12. Zodiaci signis ornatum est; sic Ecclesia Catholica firmissima est, nullis machinis vnquã euertenda, tum quia à Christo fundata est supra firmam petram, tum etiam quòd neque portæ inferi præualebunt aduersus eam, &c. Matth. 16. Quàm firma verò sit Ecclesia Catholica in soliditate doctrinæ, quàm stabilis in fiducia gratiæ & misericordiæ Dei, Isaias cap. 54. docet, vbi ex parte Dei ita Ecclesiam alloquitur. Sicut, inquit, in diebus Noë istud mihi est, cui iuravi ne inducerem aquas diluuij vltra super terram: sic iuravi vt non irascar, & non increpem te. Montes enim commouebuntur, & colles contremiscent, misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur. Dixit miserator tuus Dominus,

Pars II.

&c. Frustra igitur hoc SS. firmamentum firmissimum expugnât Acatholici; nam quidquid contra hanc columnam & hoc firmamentum machinati fuerint, nullius firmitatis & roboris est: sicut enim qui altissimum firmamentum lapidibus peteret, esset meritò insanus censendus; eò quòd ob suam altitudinem nulla potètiâ humanam attingi; ob firmitatem & soliditatem nullis machinis deiici queat: Sic Acatholici profectò quidquid contra hoc altissimum & firmissimum firmamentum Ecclesie machinentur, nihil proficient: nimis enim hoc mysticum cælum altum est, vtpotè fundatum ab altissimo architecto Deo, iuxta illud Psalm. 86. *Fundauit eam altissimus, &c. Et Fundamenta eius in montibus sanctis, &c.* quidquid igitur agant & moliantur contra Ecclesiam Hæretici, semper istud reportabunt, à lapide angulari eius scilicet: *Et portæ inferi non præualebunt aduersus eam, &c.* quòd magis enim ei insidiantur inimici, eò magis proficit, eò minùs læditur, vt bene Hilarius de Trinit. *Hoc habet, inquit, proprium Ecclesia: dum persequitur floret, dum opprimitur, crescit: dum contemnitur, proficit; dum læditur, vincit: dum arguitur, intelligit: tunc stat, cum superari videtur, &c.* Certè sicut lapides fortè contra firmissimam columnam ex rabie emittentium à columna factâ repercussione, & reflexione, sæpiùs lædunt capita: Sic hanc sacrosanctam columnam

Conceptus.

Acatholici
nil contra
Ecclesiam
Romanam
proficient.

Conceptus.

X 2

& firmamentum veritatis persequentes, se ipsos lædunt & perimunt: vt benè David, Psal. 7. *Conuertetur dolor eius in caput eius: & in verticem ipsius iniquitas eius descendet.* Et optimè quidam Poëta Billius. Anthol. Sac.

Qui tibi bella mouet, genitrix sanctissima, non te

Lædit, at ipse suum traicit ense caput.

Calce ferit stimulum, nam se miser ipse cruentat:

Quæque putat stimulo se dare dama, capit.

Atque eadem patimur, que rupi allisa procella:

Alluitur rupes: frangitur vnda minax.

Fortior es celo, calumque & terra peribunt:

At tu, sponsa Dei, tempus in omne manes.

Conceptus. Deinde sicut firmamentum infinitas quasi continet stellas diuersæ claritatis: ita Ecclesia innumerabili fulget multitudine sanctorum Doctorum & iustorum: Hinc Dan. 12. dicit S. Scriptura. *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellæ in perpetuas æternitates, &c.* Quis autem, obsecro, enumerabit stellas rubentes Martyrum huius SS. firmamenti Ecclesiæ? quis albicantem Confessorum & Virginum enuntiet cœtum? nemo certè, nisi is, qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat, &c.

Iterùm vti 12. sunt signa, seu ^{Ecclesia} constellationes, & 7. Planetæ ^{cōinet 12.} infrà ^{signa my-} firmamentum: sic sunt in Ecclesia ^{stica & 7.} 7. dona Spiritus sancti: & 12. eorum ^{Planetas.} fructus suprà iam enumerati. Vel per 7. Planetas intelligi possunt 7. Sacramenta, vel 3. Virtutes Theologicæ, scilicet fides, spes charitas: & 4. Cardinales, &c. Aut certè, 7. gradus & dignitates Ordinis sacri; quibus quilibet Sacerdos Ecclesiæ Romanæ fulget, per septiceps scilicet illud candelabrum Mosaicum haud obscure præfiguratis, &c.

Denique, sicut intra firmamentum continetur sol lucidissimus, ^{Conceptus} cuncta suis radiis iucundissimè ^{qualis Sol} illustrans, noctis tenebras fugans; ^{mysticus} calorem & fructus in tellure procreans, &c. Sic sol iustitiæ, mysticè in hoc continetur firmamento. ^{Ecclesiæ.} *Ecce enim inquit, ego maneo vobiscum omnibus diebus, vsque ad consumptionem sæculi, Matt. 28.* Et benè Hugo libr. 3. de claustro animæ, ait. *Tabernaculum Christi est Ecclesia.*

Potest etiam firmamentū ^{Ecclesia} optimè comparari Ecclesiæ triumphanti: cuius Sol sit Deus & Christus, Luna B. Virgo, planetæ Sacti, ^{triumphans} stellæ fixæ Angeli, qui seruarunt suum principatum. Duodecim signa, illæ duodecim portæ cælestis Ierusalem, de quibus in Apocalypsi, seu 12. Apostoli, &c. Sicut enim palatium, & domus speciosissima ad extra, satis indicat ornatum ad intra: sic cælum ad extra suâ admirandâ pulchritudine, ornatu, & decore,

decore, haud obscure innuit quid lateat ad intra. Si ergo neque oculus humanus videndo, neque intellectus contemplando cæli & astrorum decorem ad extra solùm non satiatur, quid erit obsecro, illud videre ad intra? dum non solùm cælum empyreum, verùm & eius factorem, & quidquid diuitiarum in se continet, facie ad faciem visuri sumus?

*Conceptus
de sublimi-
tate & hu-
militate
Ecclesie.*

Cælum in Oriente & Occasu, seu in Horizonte, apparet humillimum, & omninò terram attingere videtur: in meridie verò altissimum: Sic Ecclesia in suo exordio, tribulatione maximè erit depressa, eademque circa occasum & horizontem mundi magis adhuc deprimenda est: tunc scilicet, quando erit tribulatio magna, & talis qualis nunquam fuit, &c. & stelle casurae sunt de celo, &c. In meridie verò maximè exaltata erit scilicet, quando copulabitur sponso in cælesti Ierusalem, &c. Multa hîc, & haud spernenda dici & applicari possent, quæ tamè beneuoli Lectoris ingenio potiùs relinquere, quàm nos latiùs diffundere placuit, &c. Vnum adhuc restat, scilicet, quod sicut in firmamento sunt duo poli, & centrum medium; sic in Ecclesia est vera fides circa mysterium SS. Trinitatis, quod Synagogam latuit, vera spes & charitas in Deum, &c.

Pars II.

MEMBRVM II.

Multitudinem & pulchritudinem stellarum fixarum, representare multitudinem & pulchritudinem Angelorum, ubi etiam de immensitate Empyreï.

A Lij Astronomi 6. tantum- Nouem ordines & magnitudines stellarum fixarum. modò ponunt ordines & magnitudines stellarum; nos ita nouo telescopio instructi, meritò nouem; scilicet 6. ordines earum, quæ libero oculo spectari queunt, & tres quæ oculo armato & tubo solùm, & nequaquam libero oculo conspici possunt; hoc est, maiores, medias, & minimas: ita etiam experientia te docebit, si enim nouo telescopio, nouâ industriâ elaborato, aut ambobus oculis aut vno, constellationē verbi causa solùm Orionis spectaueris, innumerabilem quasi non solùm multitudinem, verùm & 8. magnitudinis ordines in ea numerabis, quibus si primæ magnitudinis adieceris, nouem ordines molium stellarum fixarum conflabis. Qui ordines, haud obscure videntur nobis exhibere nouem choros & ordines Angelorū: nam sicut stella claritate, & magnitudine differt à stella, ita Angelus ab Angelo, excellentiâ; quis enim dubitat supremam Hierarchiam, scilicet, Seraphinos, Cherubinos,

X 3

&

& Thronos, excellentiâ naturæ, & luminis gloriæ, omnes inferiores antecellere & superare?

Innumera-
bilem mul-
titudinem
stellarum
nouum te-
lescopium
monstrat.

Certè magnopere veteres astro-
nomi, circa determinationem nu-
meri stellarum fixarum halluci-
nati sunt; dum in vniuersum so-
lùm 1022. numerant (intellige
autem quæ libero solùm oculo
cerni queunt) cùm tamen innum-
merabilem multitudinem esse ea-
rum, nouum telescopium aperte
demonstret; in sola enim Orionis
constellatione plusquã 2200. stel-
las tantùm obiter ego numeravi.
In via lactea verò inexplicabilem
multitudinem; adeoque ad lite-
ram esse verissima S. Scripturæ il-
la loca, firmissimè assero (quia
ita ex cælis deduco) asserentia sci-
licet, *stellas præ multitudine numerari
non posse, &c.*

D. Thomæ
sententia de
multitudi-
ne Angelo-
rum.

Hæc ergo infinita quasi stella-
rum congeries ad extra, innume-
rabilem certè exercitûs Angelici
multitudinem cæli Empyreï ad
intra innuere & significare vide-
tur. Et fauet nobis S. Script. Dan.
7. *Millia millium ministrabant ei, & de-
cies millies centena millia assistebant ei,*
&c. quibus verbis non aliquis cer-
tus, sed potiùs innumerabilis &
nostris mentibus incomprehensi-
bilis Angelorum numerus innui-
videtur. Suadet hoc etiam non
tã ratio, quàm diuinæ & supremæ
Maiestatis dignitas: nam *in multitu-
dine populi dignitas regis*, Prou. 14.
Cùm ergo dignitas Regis regû, &
Domini dominantium Dei, sit

infinita, immensa, inexplicabilis,
& incomprehensibilis, æquum et-
iam est eius populum, & mini-
stros, esse quasi innumerabiles.

Certè D. Thomas. 1. p. qu. 50.
artic. 3. expressè docet, scilicet quò
substantiæ quæque sint perfectio-
res, eò in maiori excessu à Deo ef-
se creatas: siue excessus ille se ha-
beat respectu magnitudinis cor-
poræ, vti in cælis videre est, quæ
mole suâ inferiora hæc corpora
incomparabiliter excedunt; siue
sit excessus secundùm numerum,
intelligendo & loquendo de sub-
stãtiis incorporeis, quæ cùm cor-
poræ extensionis non sint capa-
ces, necesse est earum excessum,
nò in mole corporea, sed in mul-
titudine potiùs cerni & consiste-
re. Cùm itaque Angeli sint sub-
stantiæ immateriales, superantes
res corporeas toto genere; hinc
concluditur omnino eos etiam
maximo & ineffabili numero à
Deo Ter Opt. Max. esse creatos.

Profectò S. Dion. cæl. Hierar. <sup>Ingens nu-
merus An-
gelorum.</sup> cap. 13. & 14. docet, *tantum esse An-
gelorum numerum, vt soli Deo sit cogni-
tus.* Item S. Ambrosius in caput
15. Lucæ asserit, *homines esse tantùm
centesimam partem respectu ingentis nu-
meri Angelorum:* deinde quatuor su-
periores ordines, scilicet Seraphi-
nos, Cherubinos, Thronos, & Do-
minationes multitudine & nu-
mero 5. inferiores longè excedere.
Et S. Gregorius Nicenus libr. de
hominis opificio cap. 17. ait, *multi-
tudinem Angelorum esse quasi numero
infinitam.*

infinitam. Certè Vasq. 1. p. qu. 5. art. 3. affert reuelationem B. Brigittæ: afferendo eidem (vti habetur lib. 4. reuelationum cap. 11.) reuelatum fuisse, Angelos ita hominum numerum excedere, vt cuique homini decem Angeli possint in custodes assignari, &c. Hanc reuelationem, ob sanctitatē vitæ B. Brigittæ, & Vasquez, & alij magni faciunt, neque spernendam putant. Hinc est, quod quidam auctores afferant, eodem excessu & proportionem Angelos superari, & excedi ab Archangelis, quo Angeli superant suo numero multitudinem hominum. Cùm igitur secundùm reuelationē B. Brigittæ, vni homini decem Angeli in custodiā assignari queāt, eodē & proportionali excessu, possent dari pro vno homine 100. Archangeli; nam iuxta regulam auream: si vnum, scilicet vnus homo habere decem Angelos potest, & Angeli eodem excessu, ab Archangelis proportionaliter excedātur, dabunt 10. Angeli centum Archangelos; mille Principatus, decem millia Potestatum; centum millia Virtutum, deciescentena millia Dominatorum; decem milliones Thronorum: centum milliones Cherubimorum: mille milliones Seraphinorum, &c. Adeoque tali proportione se haberent homines ad Seraphinos vt 1. ad 1,000,000, id est, vt vnum ad mille milliones. Hoc idem docere videtur expresse S. Thomas 1. p. q. 50. art.

3. dum ait: Angelorum numerum tantò magis in vnoquoque ordine multiplicari, quantò ordo ipse est sublimior & prestantior. Idem docet Renerus de Pont. libr. de Creat. Angelorum, & alii, &c.

Ex quibus iam hoc modo instituiamus ratiocinationem. Si vni homini dari possent mille milliones Seraphinorum; quot Seraphini requirerentur pro omnibus hominibus, qui ab Adam ad vsque nostra tempora vixere, & vsque ad occasum mudi futuri sunt? Cumque impossibile sit tantam multitudinem capere, scire determinatè aut describere, saltem assumamus numerum incertum, & minimum pro certo & maximo: & illicò infinitus quasi numerus Seraphinorum patebit. Accipiamus solùm pro nunc SS. Martyres, qui sub vno Diocletiano passi sunt, quorum quidem numerus adeò ingens esse censetur, vt, si Cornelio de Lapide in Apocal. & aliis sit fides habenda, quolibet mēse 17000, SS. Martyrum martyrio affecti sint. Cùm ergo annus quilibet constet 12. mensibus; & hæc persecutio durauerit 10. annis; si multiplicaueris 10. annos per 12. mēses conflabis 120. menses, iam iterùm 120. menses, in 17000. ducti, dabunt 2,040,000, hoc est, duos milliones, & quadraginta millia Martyrum sub vno Diocletiano occisorum. His si annumeres Societatem S. Ursulæ, Thebæorum, S. Mauritij, Gereonis.

Notatu digna de excessu Angelorum respectu hominum, & inter se.

Ingens numerus Martyrum.

nis, Floriani, & alios innumeros per totum orbem martyres, Confessores, Virgines, Viduas, infantes mox in innocentia sua recedentes, qualem numerum putas te collecturum?

*Innumera
multitudo
Martyrum
Vrbis Ro-
mana.*

Certè S. Brigitta (cuius reuelationes scripsit Cardinalis de Tucremata a summis Pontificibus etiam approbatas) libro 3. reuelat. asserit: posse qualibet die (hoc intelligendo de solis martyribus vrbis Romæ) septem millium martyrum festa celebrari, &c. Et eodem libro 3. reuelat. hæc habet. *Si mensurares terram centum pedum in longitudine, & totidem in latitudine, eamque seminares plenam granis tritici, quodlibet verò granum daret fructum centuplum; adhuc essent plures martyres, & Confessores Romæ (quot ergo Virgines, infantuli, Viduæ, & ex alia communi plebe saluati?) à S. Petri tempore, vsque ad Celestinum huius ætatis Pontificem, &c. Quod si in sola vrbe Romana, tantum vsque ad Celestinum, tantum tamq; ingens numerus Martyrum, Confessorumque, &c. extitit: quantus fuerit & ab Adamo, & à D. Petro, ad usque nostra tempora, in toto mundo, vsque ad eius finem? Hinc non sine causa Deus olim Abrahæ ita loquebatur, Gen. 22. *Suspice cælum & numera stellas si potes, &c. sic erit semen tuum, &c. & iterum Gen. 22. benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum, sicut stellas cæli, & velut arenam quæ est in littore maris, &c.**

Franciscus Arias libr. 3. de imit.

Christi cap. 35. asserit, quolibet die anni numerari & coli posse facillè 30,000. Martyrū. Qui si per 365. multiplicentur, prodibit numerus eorū vnius anni 10,950,000. hoc est 10. milliones, centum & quinquaginta millia. Quātus ergo erit numerus totius vniuersitatis generis humani saluandi in die Iudicij? Ponamus ergo numerum incertum saluandorū & iusto minorem, scilicet mille milliones tantum, & per auream regulam sic calculum nostrum institua-

*Ratiocina-
tio pulchra
de numero
ingenti An-
gelorum.*

mus, &c. Si pro vno homine possint dari 10. Angeli, centum Archangeli, mille Principes, decem millia Potestatum, centum millia Virtutum, millio Dominationum; decem milliones Thronorum; centum milliones Cherubinorum, mille milliones Seraphinorū: quot Angeli, Archangeli, Principatus, &c. dabuntur pro mille millionibus hominū saluandorum? vt prætereamus dānandos: summa facit.

Angelorum, 10,000,000,000. hoc est decem mille milliones.
Archangelorū, 100,000,000,000. id est centum mille milliones.

Principatum, 1,000,000,000,000, millies millia millionum.

Potestatum, 10,000,000,000,000. Decies millies millia millionum.

Virtutum, 100,000,000,000,000. centies millies millia millionum.

Dominationum, 1,000,000,000,000,

esse in hoc mūdo pulchritudinem, scientiā, & fortitudinem, quæ pulchritudini, potentiæ, & scientiæ, etiam minimi Angeli beati comparari queat. Et hoc certè omninò credibile est: si enim S. Scriptura, Iob 41. tantam tribuit etiam Angelis malis potestatem his verbis: *Non est super terram potestas, quæ comparetur ei, qui factus est ut nullum timeret, &c.* quanta ergo erit potestas, pulchritudo, & scientia Angelorum, qui seruauerunt suum principatum, & nullo næuo peccati contaminati sunt?

Angeli homines in quibus excedant.

Iam sicuti Angeli numero homines transcendunt, ita etiam eadem proportione, cæteris paribus, pulchritudine, sapiētiâ, scientiâ, & potentiâ, eos superare probabile, & consentaneum est. Si ergo est tanta quandoque pulchritudo hominis, ut omniū reliquorum in se oculos cōuertere queat, qualis fuit Moysis, Absalon, Christi, & BB. Virginis in terris: quid erit obsecro iâ pulchritudo Christi, B. Virg. imò omnium Angelorum in cælis? Nam quemadmodum B. Virgo, dignitate maternitatis superhumanæ, & meritis, omnes Angelos excedit; ita omninò necesse est Reginam Angelorum, etiam pulchritudinem omnium, collectiuè sumptam, superare; Christi verò Animam & humanitatē propter vnionis hypostaticæ excellentiam, etiâ longè adhuc omnem cœlitum excellentiam, & pulchritudinem antecel-

lere; quinimò & BB. Virginis, omniumque Sanctorum, Sanctarum, & Angelorum beatitudinem, pulchritudinem, & excellentiam omninò exhaurire, imò & tanto excessu & proportione excedere, quantâ dignitate Persona & humanitas Christi, ob vnionem cum Verbo Patris, omnes creaturas antecellit, &c. Cùm igitur plerique Patres & Theologi teneant, Mundum principaliter factum & creatum fuisse propter Messiam Christum, iam cogita quanta eius apud Deum debeat esse dignitas? & inde eius pulchritudinem, sapientiam, & potentiam conclude; utpotè cuius respectu, omnium Angelorum & beatorum pulchritudo & decor, haud aliud est, quàm cicer, vel granum sinapis supernatans mari. Cùmque Deus infinite sit perfectus, &c. quid ergo erit pulchritudo Dei, respectu Animæ Christi, BB. Virginis, omniumque Angelorum atq; Sanctorum? In vnum igitur cumulum si omnium iam dictorum pulchritudinem, scientiam, potentiam, & sapiētiā &c. collegeris, & pulchritudini, sapiētiæ & potentiæ Dei comparaueris, non aliud quàm granum milij cælo Empyreo comparabis; & punctum impartibile toti vniuerso, &c. Vnde meritò Apostolus, Rom. 11. exclamat: *O altitudo diuitiarum, sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius!*

Pulchritudo Dei quàm infabilis.

An

An non ergo infaniunt mortales, turpitudine huius mundi momentaneâ (non enim alia est eius pulchritudo si cælestiû pulchritudini comparetur) adeò illecti, vt visione pulchritudinis Angelorû, Beatæ Virginis, Christi, & ipsius adeò Altissimi Dei, æternùm potiùs se priuare velint, quàm, ad modicum illâ relictâ, huic totis viribus inhiare adque eam olim obtinendâ & cernendam vita immaculatâ aspirare? O cæcitatem palpabilem! ô insaniam execrabilem! multorum hodie ita viuentium in hoc sæculo, quasi futurum aut non esset, aut non melius esset; ita pulchritudine creaturarum horum inferiorum obcæcatorum, vt aut Creatoris, & cælestium mentiû pulchritudinis omnino obliuiscântur, aut rariùs, imò rarissimè eorum recordentur, vel etiam nunquam seriò de eâ ratiocinentur. Cumque in hâc vita *nutriantur in croceis, & amplectantur stercorea*, scilicet vanitatû harum; quid restat, nisi vt tandem etiam illud Dauidicum in illis adimpleatur, Ps. 83. *Facti sunt vt stercus terræ, &c.* quod continget, quando ob ingratiitudinis crimen ponendi sunt *vt rota, & sicut stipula ante faciem venti* dispergendi; in rota scilicet æternitatis & flammæ inextinguibilis, &c.

Conceptus.

Deinde sicut cælum suâ amplitudine sibi maximum spatium vendicat, ita Angelici illi spiritus, vastissima cæli Empyreï loca

Pars II.

cum beatis occupaturi & definituri sibi sunt, quilibet secundùm suæ beatitudinis, & excellentiæ proportionem & mensuram.

Angelos verò certa sibi spatia & loca definire communis est Theologorû sententia, & cur non etiam in cælo spatium sibi definituri essent adæquatum suæ dignitati & naturæ? Ribera libr. 2. de templo cap. 7. de Cherubinis in sancto sanctorum differens, ait per illos significari, cælum Empyreum esse plenum spiritibus Angelicis, latè spatioseque, non pressè sibi locum definientibus Idem sentit Suarez & alij, scilicet familiariam Angelicam splendori esse regi suo immortalis & infinitæ Maiestatis Domino, esseque ideò tanto numero Angelos creatos, non vt pressè aut densè coram ipso se contrahant, & ministrent; sed pro suæ naturæ & meritorum excellentia, se latè diffundant, & adæquatum sibi spatium definiât, &c.

Angeli sibi
certa in cælo
definiunt
spatia.

Probabile itaque est, & rationi omnino consentaneum, numerum Angelorum tam immesum, naturâ, ordine, & hierarchiis pulcherrimè distinctorum, etiam in certas mansiones & loca in cælo distribui; ita vt singulorum dignitati, & naturæ adæquatum & tale spatium quidem attribuat, tum quale Maiestatis diuinæ tantis ministris & principibus conueniens debetur, cum etiam quale ipsius diuinæ Maiestatis magnitudinem commendat, &c.

Y 2

Et

Quantus
locus in ca-
lo vni beato
ab aliis tri-
buatur.

Et si secundum S. Vincentium Ferarien. & alios, &c. homini vni beato tantum spatij in cælo à Deo sit probabiliter assignandum, quanta est latitudo & vastitas vniuersæ terræ nostræ: quantum putas attribuendum supremis Angelicis spiritibus homine naturâ multò superioribus?

Tirinus in Apoc. cap. 21. asserit singulis beatis in cælo Empyreo tantum loci fore assignandum, quantum facit spatium in terra 1500. miliarium Italicorum, id est, 500. ferè leucarum. Et quidem Angelis in cælo certa quædam loca assignata esse, quæ sibi definiant, satis colligitur ex illo loco Apoc. 12. vbi dicitur. *Et factum est prælium magnum in cælo: Michael & Angeli eius præliabantur cum Dracone, & Draco pugnabat, & angeli eius, & non valuerunt, neque locus inuentus est eorum amplius in cælo, &c.* & Ioan. 14. *In Domo Patris mei mansiones multæ sunt, &c.*

Iam verò amplitudinem loci Angelorum & beatorum in cælis, ipsiusq; Empyrei vastitatem immensamque expansionem eius satis arguit cælum firmamentum, cuius diametrum ad minus, 7,944,000,000. leucarum, hoc est, 5944 millionum constare arbitramur; diametrum verò cæli Empyrei constabimus etiam satis probabiliter, si dimetientem firmamenti per 2000. multiplicemus, (qualis esse proportio censetur à nobis Empyrei ad firmamentum) prodibit

Quot leu-
carum sit
probabili-
ter diame-
ter firma-
menti &
cæli Em-
pyrei.

itaque ea 15,888,000,000,000, leucarum seu horarum. Cumque diameter in totam circumferentiam ductus, numerum superfici- ei cõuexæ sphæræ cuiuslibet prodat (quamuis Empyreum cælum non censeatur figuræ sphæræ, sed potiùs quadratæ, iuxta illud Apocal. 21. *Ciuitas in quadro posita est, &c.*) probabilem cæli Empyrei intrinsecam circumferentiã eliciemus; ex qua, quanta deinde tota eius vastitas sit, facilè concludere tibi ipsi licebit. Censetur ergo circumferentia Empyrei intrinseca, 49,933,714,285,714. leucarum.

Iam si totum diametrum in hunc numerum ducas, prodibit tota cæli Empyrei superficies conuexa (non definite & certè quidem, sed saltè ad minimum probabiliter) 793,346,862,571,424,022,000,000,000. quis verò tantum numerum ritè enuntiaturus est? quem reuera etiam excedere puto omnes species rerum & arenulas totius oceani vastissimi, &c. Quod si verò iam supponamus numerum Angelorum & hominum saluandorum simul esse minimum, 111,111,111,000,000,000. vel potiùs duplum huius, scilicet, 222,222,222,000,000,000. & ita diuidamus totam superficiem conuexam empyrei, prodibit pro vnoquoque, & Angelo, & beato probabiliter spatiũ, 3,560,930. leucarum, hoc est, 3000. & insuper quingenta & sexaginta millia horarum. Sed accipiamus modò

Quantus
probabiliter
locus & ca-
pacitas in
cælo pro
quolibet
Angelo, &
beato assi-
gnari queat
secundum
auctorem.

modò pro loco vnius angeli vel beati, superioris iam positi numeri tantum quartam partem, correspondentem scilicet proportionaliter vni plano ex quatuor cæli Empyreï planis proueniēt adhuc pro quolibet Angelo vel beato, 890,234. hoc est, *octingenta nonaginta millia ducenta trigintaquatuor leucarum, siue horarum*: seu quasi vnus millio milliarium. Iam supposito diametrum empyrei esse leucarum, 15,888,000,000,000. si singulis diebus conficeret beatus 100. leucas, annuè verò, 36500. non citiùs peragraturus esset cælum Empyreum quàm annis, 435,287,669. hoc est, *quadringentis triginta quinque millionibus, ducentis octoginta millibus, sexcentis sexaginta nouem.*

Sed vt adhuc meliùs capias, pono clariùs exēplum. Ponamus aliquem beatum in cælo Empyreï indies tantum spatium confecturum esse, quantus est ambitus vniuersæ terræ, hoc est, 6,285. leucas, seu horas (cùm secundum nos ex diametro terrestri, 2000. leucarum, per 22. diuisâ, & per 7. partitâ talis leucarum numerus prodeat) aio talem beatum vix cælum empyreum peragraturū annis, 6956,140. hoc est, *sex millionibus, nongentis quinquaginta sex millibus, centum & quadraginta annorum.*

Sed ne putes nos pro arbitrio, & absque fundamento tantam amplitudinem cæli Empyreï ponere; ecce adduco tibi huius rei luculētissimum testimonium ip-

Pars II.

fius Spiritus sancti, Baruch. 3. vbi Propheta præ nimio stupore immensitatis domus Dei in hæc verba prorumpit: *ô Israel quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius! Magnus est (scilicet locus empyreus) & non habet finem, excelsus, & immensus, &c.* En igitur quòd adhuc nimis parum de cæli Empyreï immensitate & infinita eius capacitate diximus? vtpotè quod S. Scriptura, *non habens finem, excelsum & immensum* nominat. Et certè valdè rationi cōsentaneum esse videtur vt aula & Regnum, Regis sæculorum, immortalis, & infinitæ Maieſtatis Domini, sit etiam eius dignitati, Maieſtati, & familię innumerabilis proportionatum, & commensuratum. Et si pientissimus Dominus, tã iucundum & amplum palatium, tantâ creaturarum & specierum varietate & pulchritudine ornatū, scilicet mundum, ingratis, damnandis, & qui non hîc etiam cessant eum indies offendere concessit: quid eum in altero sæculo præparasse diligentibus se, arbitraris? certè quod *nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit*, Isaia 64. & 1. Corinth. 2.

TROPOLOGIA

Ad sæculi huius amatores.

QVæ ergo amentia & obcæcatio in multis hodie adeò præualet, vt ita viuant hîc, quasi

Y 3 ibi

ibi nulla prorsus foret vita; ita se se inuiscerent, in hunc transitorium telluris punctum, quasi nullus alius in machina vniuersi, & rebus patris esset expectandus locus, aut meritorum, aut pœnarum, &c. Nunquid enim amentia est maxima, totum vitæ tempus tam nobile à Deo concessum, perpetuò in congregandis solù transitoriis rebus, pecuniis, thesauris, & diuitiis huius vitæ, & sæculi dilapidare? totù se occupare in tēporalibus? vt benè hîc corpus viuat, lautè tractetur, & splendidè cū diuite illo Epulone quotidie epuletur; de futura verò māsione, epulis cælestibus, nobis à Christo promissis vix semel cogitare, nil curare, & quasi omninò non futuræ, aut promissæ essent, viuere? An non reus ille pro insipiēte habendus esset, qui morti iam adiudicatus, nil aliud tamen acturus & curaturus esset in carcere existens, quàm quomodo plures adhuc diuitias sibi cumularret, &c. non obstante, quod certò ei constaret, se breuî è carcere educendum, & plectēdum fore? Quid verò aliud obsecro, nos mortales in hoc ergastulo corporis nostri & mundi sumus quàm rei iam morti adiudicati, iam sententiati? *statutum enim est*, inquit Apostolus, Hebr. 9. *hominis semel mori*, &c. & tamen ita viuimus, quasi nunquam nobis foret moriendum; plus in hoc mortali carcere diuitiarū; pro corpore iam iam in cinerem & puluerem redi-

Conceptus.

gendo cumulātes, quàm pro anima immortalis in cælis verè & æternùm ditandâ, laborantes: quid hoc aliud in nobis arguit, quàm, aut nos omninò nullam aliam æternamque vitam credere, aut saltem tepidè & frigidè credere? qualia enim opera tua hîc pro æterna vita tibi comparanda monstras agitasve, talis & fides, & spes tibi relinquitur eam adipiscendi, & non maior. Caue igitur ne te in mediis laboribus congregationeque diuitiarum, & temporalium rerum harum, tenebræ mortis subito comprehendant, & cum fatuis virginibus ob defectum olei bonorum operum, ab immensitate illius cælestis regni, præter spem tuam excludaris. Certè si solùm considerarem immensitatem, & pulchritudinem cæli Empyreï, Angelorum & Beatorum, ineffabiliter delectabilem, æternamque societatem, & felicitatem nos tam facilè posse obtinere, meritò tandem à vecordia, & negligentia nostro somno excitari deberemus; sed cùm hæc aut nunquam, aut rarò perpédamus, mirum non est, nos continuò huius mundi fœcibus inforlescere, & dormire inque vtrāque aurem stertere. Aderit qui suscitabit aliquando nos, mors scilicet! & vtinam magis seriò quàm seriùs, & tunc videbimus quid nobis profuerint somnia, pulueres, & vmbra rerum harum, &c. Hæc de Angelorum numero, pulchritudine

dine & eorum mansionibus in cælo, probabiliter dixisse sufficiant, &c.

MEMBRUM III.

Cælum firmamentum posse comparari animæ Deo devotæ.

Sicut cælum firmamentū im-
mensæ est amplitudinis, inef-
fabilis altitudinis, miræ pulchritu-
dinis, & incorruptibile; insuper
infinitâ stellarum serie ornatum,
&c. sic anima rationis particeps,
ingētis est capacitatis, ut potè quā
nil implere & satiare potest, nisi is
quem neque cæli, neque terra capere pos-
sunt, scilicet ens infinitum; hinc
benè D. Bernardus in sermone de-
dicationis. *Ad imaginem quippè, in-
quit, Dei facta anima rationalis, cæte-
ris omnibus occupari potest, impleri non
potest, capacem enim Dei, quidquid Deo
minus est, non implebit, &c.* Est verò
ineffabilis altitudinis & dignita-
tis, quia ad imaginem & similitu-
dinē Dei creata, immortalis, & in-
corruptibilis est; vnde & post An-
gelicam, omnium creaturarum
dignissima & nobilissima cense-
tur, ut testatur S. August. super
Gen. addit. *Sicut Deus, ait, omnem
creaturam, sic anima omnem creaturam
naturæ dignitate præcellit, nam sicuti
Deus inperscrutabilis, & incom-
prehensibilis est naturâ; sic anima
suo modo inperscrutabilis cense-*

tur gratiâ; ut benè docet Isidorus
lib. I. de summo bono. *O homo, in-
quit, quid miraris siderum altitudines,
& profunditatē maris? animi tui abyf-
sum intra, & mirare si potes, &c.* Certè
tam sublimis, tam excellens, & la-
tens est anima, ut neque seipsam
in hac mortali umbra satis intel-
ligat, capiat cognoscatque. Quis
enim dicere poterit quid aliud sit
anima, quàm spiritus quidam ra-
tionalis? scilicet ab effectu ratio-
nis, & à posteriori, &c. At quis cre-
dat hanc definitionem esse omni-
nò adæquatam definito, scilicet
animæ, prout est in sua substantia
& natura sublimata? sicuti enim
cæcus aliquid elaborans (uti ego
vidi horologium à cæco factum,
omnibus rotis, & numeris abso-
lutum) laborando seipsum tamen
non videt, sed solum palpat: sic
anima intelligendo, seipsam ta-
men non planè & omninò intel-
ligit; donec æternâ vitâ & visione
beatificâ erit in patria donanda.

Iterum anima censetur similis
cælo firmamento, dum scilicet est
deuota & virtuosa; nam uti fir-
mamentum in se concludit infi-
nitam stellarum multitudinem;
stellam maris, Solem, Lunã, & 7.
Planetas; polum arcticum, antar-
cticum, & centrum, &c. Sic anima
virtutibus decorata, ut firmamen-
tum stellis coram Deo claret: con-
tinens in se Solem Iustitiæ Chri-
stum, Stellam maris, B. Virgi-
nem, tres polos, scilicet similitudi-
nem SS. Trinitatis, quoad intelle-
ctum,

*Conceptus
de capaci-
tate im-
mensa ani-
mæ.*

Conceptus.

*Anima my-
sticū quod-
dam fir-
mamentum.*

etum, voluntatem, & memoriam. Lunam, scilicet, lumen gratiæ, à Sole iustitiæ mutuatum. Denique Planetas, id est, 7. dona Spiritus S. duodecim signa & constellationes zodiaci, hoc est, 12. fructus donorum Spiritus S. &c. Et certè neque ego primus cõparo animam cælo; idem enim dudum etiam ante me præstitit D. Bernardus super Cantica. *Est cælum, inquit, sancta anima, habens solem intellectum, lunam fidem, astra virtutes: vel certè eius Sol iustitiæ est zelus, aut feruens charitas; & Luna continentia, &c.* Quidni deuota anima esset cælum, cum ipsa sit viuum templum Dei? teste Apostolo 1. Corinth. 3. *Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis? Si quis autem tẽplum hoc violauerit, disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est quod estis vos, &c.* Maximè quidem detestandi sunt sacrilegi illi materialia & cõsecrata templa demolientes, omnibusque meritò fidelibus Catholicis magnoperè exosi: sed quantò magis Deo exosus debet esse, qui animam Deo deuotam, Deo desponsatam in vera fide, & charitate Altissimo consecratam veluti viuum templum Dei, contristat, persequitur, expungit, scandalizat, aut ad peccandum inducit, verbo, exemplo, aut nequitia propria? si namque terribile est, materiale templum Dei violare, quantò magis horrendum erit spirituale & mysticum cælum sedemque illius demoliri, & cor-

Anima deuota est viuum cælum & templum Dei.

rumpere? Hoc satis Christus Dominus, Matth. 18. exprimit, in-
quiens, qui autem scādalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris, &c. Anima enim Deo deuota non est sui ipsius, non alterius, sed ipsius Altissimi Dei: hoc testatur iterum Apostolus, 1. Cor. 6. *An nescitis quoniam mēbra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo, & non estis vestri? Empti enim estis pretio magno, &c.* scilicet sanguine Iesu Christi. Idem Dominus confirmat, Leuit. 26. *Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus, &c.*

Sed ô bone Deus! quot hodie membra, corpora & animas suas constituunt membra & templum diaboli, peccati, meretricum, & omnis cœni vitiorum? Deum Conditorem, Redemptorem, infinitæque bonitatis & Maiestatis Dominum, propria suâ sede turpissimè, & nequiter pellentes. Sed *ve eis*, ait Dominus, Osee 7. *quoniam recesserunt à me, &c.* Quare? *Quia qui te, Domine derelinquunt confundentur: recedentes à te in terra scribentur, &c.* Id quod certè non caret mysterio. Enimuerò sicut Deo deuotarum animarum nomina in cælis & libro vitæ scribuntur (vti Christus Apostolis dixit: *Gaudete, quoniam nomina vestra scripta sunt in cælo, &c.*) ita & peccatorum nomina econtrà in terræ medio quod & locus

Quando anima fiat templum diaboli.

locus inferni est, inscribēda sunt; æquum enim est, vt qui se in hęc vita caractere bestię, peccati scilicet & vitiorum omnium signāt, in altera etiam in loco bestię, scilicet in terrę medio inscribantur, inque *stagnum ignis & sulphuris mittantur*, vti benè S. Ioannes in Apoc. prædicit. Et iustissimum ergo est, vt qui prius à Deo recesserunt in hęc vita, ab illis & ipse recedat in altera. Sed quid sequetur tam terribilem recessum, nisi æternum vœ vœ vœ? vt Dominus comminatur, Osee 9. *Væ eis si recessero ab eis, &c.*

Conceptus.
Anima via-
toris simi-
lis sphaera
trepidatio-
nis.

Certè viatorum animæ à Deo modò recedētes, modò denuò accedentes & instabiles similes sunt sphaeræ, quàm Astronomi dicunt, & fingūt recessus, & trepidationis. Hęc enim vti continuo à Septentrione super iisdē polis in austrum recedit, & è contra; sic & multorum animæ iam à Deo recedunt, iam iterum ad eum accedunt. Optimè S. Gregorius 26. Moral. *Quoquo se verterit anima, si vigilanter intendit, in eisdem ipsis Deum inuenit, per quæ reliquit, eiusque potentiam eorum consideratione cognoscit, quorum amore deseruet, & per quæ peruersa cecidit, per hæc conuersa reuocatur, &c.* Sed profectò, vti periculosum est à Deo recedere, ita difficilè quandoque ad eum verè reaccedere, vt bene S. Bernardus serm. 38. ait: *Anima à Deo derelicta redire plerumque vult, & non potest, tanta est in reditu difficultas.* Quod verissimum esse testan-

Pars II.

tur multa exempla. Recessit enim Saul à Deo, & ad eum haud amplius redire valuit. Recesserunt Iudæi & Pharisei, & redire non potuerunt. Nolentes enim Christo per fidē appropinquare ipsis præsentissimo tamē, meritò hoc terribile ab eo audiunt. *Quæretis me, & in peccatis vestris moriemini, &c.* id quod & multis etiam pœnitentiæ adeò procrastinantibus hodie erit pertimescendum. Recessit Iudas, licet Apostolorum collegio prius annumeratus, & reaccedere nequiuit. Recesserunt denique à Deo Angeli apostatæ in ipso etli cælo creati, & tamen in perpetuum reaccessum ad eum amplius non obtinebunt, &c. Caue ergo mi homo, ne facilè recedas à Deo tuo, ecce enim *terribilis est in consiliis suis super filios hominum, &c.*

Econtra iam animæ deuotæ cum Deo coniunctio indiuidua admirando problematè explicari potest. Et est tale: quod scilicet circulus minimus (imò & centrū) maximo & cuiuscumque magnitudinis periphæriæ insertus, in & cum reuolutione maioris, suâ extimâ circumferentiâ tantæ longitudinis describat lineam per planum; quantam maximus: extra magnum verò reuolutus nō maiorem quàm est sua propria periphæria. Quod vt intelligas, quære in principio libri cuprum, seu laminam C, eiusque figuram 5. Imaginemur itaque nobis circulum maiorem b.g.e. esse vastissimum

Admirandum problema, cuius figuram quære parte i. laminâ C. fig. 5.

Z orbem

orbem firmamenti, tellurem vero esse d. f. c. eiusque centrum a. Voluat iam verbi causa Angelus quidam ex suppositione & permissione Dei, totam machinam firmamenti, super planum eidem proportionatum scilicet e. h. b. ita tamen, vt terra, c. f. d, & centrum, simul intra & cum periphæria firmamenti vniformiter eodẽ motu voluatur. Dico, tellurẽ d. f. c. imò & ipsum centrum a. in firmamenti reuolutione, tantæ longitudinis lineam per planum suum imaginarium c. k. d. & a. f. g. l. a. descripturum suâ periphæriâ, d. f. c. quantam totius firmamenti circulus b. g. e. in plano reali e. h. b.

Quando enim in actu motus, quadrans e. g. firmamenti, emensus fuerit lineam & spatium e. h. ita vt punctum eius g. sit in h. & e. in f. eodem tempore & instanti, terræ quadrans c. f. descripturus est lineam c. k. ita vt punctum eius f. futurum sit in k. & c. m. g. centrum a. verò in l. Promoueat iam vlteriùs firmamentum ex h. k. l. punctis in b. a. c. integro scilicet sui semicirculo : continget ergo iterum vt quando pars superior b. circuli e. g. b. erit in puncto inferiori b. lineæ e. h. b. tunc etiam punctum periphæriæ terræ superioris d. in linea c. k. d. quoque futurum sit in d. centrum a. verò, lineam a. f. g. l. a. descripturum in a. est eiusdem prorsus longitudinis cum linea c. k. d. & e. h. b.

Quod si verò circulum tellu-

ris c. f. d. ex maioris e. g. b. centro & periphæria extraxeris, & solitariẽ, aut seorsim à maiori per planum, c. k. d. volueris, tunc in semi-reuolutione scilicet arcu c. f. d. non longiorẽ descripturus est lineam, quàm c. n. & tamen antea maiori coniunctus solo quadrante c. f. descriptit c. k. in integra verò circulatione suâ periphæria c. f. d. c, describeret solùm lineam c. n. k. m. & c. Similiter & centrum a. quod licet antea & cum maiori circulo describat lineam æqualem e. h. b. scilicet a. f. g. l. a. extra eum tamen etsi centies seorsim reuolutum non tantam lineam descripturum esset, quàm antea solummodò mediâ suâ parte, & c. Hoc admirandum problema, mi Lector, tu soluito. Ego quidem reor, rei nodum totum latere in eo, cum centrum & minor circulus maiori affixi, & infixi, motum, & tẽpus motus eius adæquatè participent, & suis circumferentiis, in suis planis, æqualem in motu moram, & tempus obtineât, & c. ideò etiam necessariò, cum circulo maximo eiusdem longitudinis lineas describere. Sed nunquid in reuolutione minoris extra maiorem ab Angelo factâ, & mora, & tempus, adæquatus ac simultaneus motus, quẽ obtinuit iunctus aliàs maiori, ab eo posset suppleri, ita vt tanta linea etiam à minoris circuli periphæriâ, quanta à maiori, seorsim describeretur? Equidem arbitror hoc quasi impossibile fore,

forem, &c. In causis autem huius rei adducendis diutiùs moras trahere superfluum puto: sed ad propositum nostrum, & applicacionem iam venire & redire potiùs liceat.

Deus comparatur
circulo maximo.

Deus profectò est ille circulus immensus & maximus, cuius quidem cētrum ubique, circumferentia nusquam: huic per amorem & fidem intimè vnita & coniuncta anima, in reuolutione huius vitæ, tantam lineam eius gratiâ describit à parte post & quoad durationē æternitatis, quātam ipse Deus: quamdiu enim Deus erit Deus, tamdiu anima beata, erit beatè existens, cum Deo, ceteris paribus, similem æternitatis, & durationis lineam descriptura. Vnde Christus Dominus ait: *Qui manet in me*, (circulo infinitæ bonitatis) & *ego in illo*, *hic fert fructum multum*: & iterùm: *Sine me nihil potestis facere*, &c. Vides ergo animam extrà hunc sacrosanctum circulum cōstitutam, & ab eo auulsam nullius momenti lineam describere, hoc est, neque quidquam boni agere, neque vitam, & lineam æternæ felicitatis, & beatitudinis sibi promereri & describere posse. Nam sicut punctum & centrum cum maximo circulo coniunctum & motum, maximam & immensam lineam describit, seorsim verò nullam prorsùs; sic anima velut punctum respectu Dei infiniti, à se, & in se, extra Deum constituta nihil potest; in, & cum Deo verò omnia,

Pars II.

iuxta illud: *credenti* (intellige per charitatem) *omnia possibilia sunt*, &c. & Ioann. 15. *Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis petetis, & fiet vobis*, &c.

Sic & Sancti cum Deo ambulantes, stupendâ eius virtute patrunt miracula & mirabilia, sine Deo verò nullum fieri potest miraculum. Hoc cōfirmat Christus, Ioan. 14. *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet*. Nihil igitur, velut puncta & parui quidam circuli, extra, & sine Christo, circulo scilicet maximo, possumus; in ipso verò, & illi coniuncti, omnia. Nam Sicut palmes, ait Christus, *non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite: sic nec vos, nisi in me manseritis*, &c. *qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum*, Ioan. 15.

Econtra & animæ damnandæ etsi sint velut puncta, & nihil in conspectu Dei, descripturæ tamen sunt lineam, (existentes scilicet olim in infinito circulo & labyrintho diuinæ iustitiæ) cuius longitudinis & durationis nunquam erit finis: sed heu infelicissimam lineam! continuò scilicet vt centrum in circulo, sic hæc in centro terræ & inferni, ab igni inextinguibili super glacies & frigora, iam à fletu ad stridorem dētium, iam à dolore in dolorem, iam à cruciatu in cruciatum, denique à desperatione in desperationem, à miseria intolerabili ad æternitatem interminabilem deducenda.

Z 2

Neque

Neque cessabunt damnati hanc miserrimam dānationis & æternitatis lineam describere in inferno, quamdiu Deus regnabit cum beatis in cælo, &c. nam neque *vermis eorum* (heu longissimam lineam!) *moriatur, neque ignis extinguatur.*

Conceptus.

Prospice ergo rebus tuis ô pauper homo, quisquis fortè extra hunc SS. circulum existis, gratiâ Dei scilicet destitutus; nam si non velis in & cum eo moueri, & ambulare vitâ rectâ, & conuersatione sanctâ: vt circulus paruus cum maiori nolens volens etiam cum eo descripturus es æternæ durationis lineam, vt centrum, sed pro dolor nullibi quàm perpetuò in centro terræ existens; iam enim insertus es huic circulo per creationem (nil enim extra eum existere potest in rerum natura) immortalis es, rapiaris inquam ab eo, lineam certò certius totius æternitatis descripturus, aut beatitudinis in summitate cæli; aut miseriæ perpetuæ in centro, & inferno: iam elige quid placet. Si enim vitâ malitosâ te coram Deo in punctum velut & centrum contraxeris (nihil enim, & velut punctum indiuisibile peccator est coram Deo) in puncto etiam malitiæ tuæ, & forsan etiam temporis, quâdo minimè suspicaberis, peribis, & in centro terræ æternùm cruciaberis. Si verò te vnicè cum Christo æternæ felicitatis circulo coniunxeris, in fide vera, charitate

perfecta, & vita immaculata, nunquam ab eo separaberis: nam *si quis, inquit, mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus qui in cælis est, vt vbi ego sum, illic sit & minister meus.*

Admiranda res est, ferrum in-^{Christus in} tus scilicet magnete armatum, & ^{anima qua-} expletum, maximam virtutem & ^{si magnes.} vim attractiuam & retentiuam alterius ferri à magnete participare; magnetem etiam ferro vestitum multò fortius trahere, quàm sine illo: quod mihi haud exiguum hieroglyphicū videtur animæ deuotæ Deo vnitæ; quidquid enim ferrum absque intrinseco in se latente magnete est, hoc & anima, Dei gratiâ destituta censetur: & sicuti ferrum maximam vim attractiuam & retentiuam alterius ferri, à magnete recipit; ita anima intrinsecè Deo repleta, omnem virtutem ab eo participat. *Qui enim manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, &c. quia sine me nihil potestis facere, &c. audis? nihil.* Quid ergo peccator præsumis sine Deo, & contra Deum agere, quæ neque potes, neque vales? Magnes certè, lapis ille scilicet angularis, Christus Iesus, tuæ ferrugineæ, & peccatorū rubigine omnimodè obscuratæ animæ, extra illam constitutus haud multum proderit: quin & timendum, ne altero eius scilicet iustitiæ misericordiæ opposito polo, adusque polum antarcticum infernalem pellendus & abigendus sis, haud aliter,

Conceptus.

aliter, ac magnetis contrarius polus ferreum globum à se per planum repellit abigitque, &c. nisi mox contritione & pœnitentiâ seriâ, compunctione & vitâ deuotâ, te in alterius huius diuini magnetis polo, scilicet misericordiæ, affriuaues; nouerit enim iste deuo te ad se attrahere, si noueris & tu te emendare & ei appropinquare, &c.

Conceptus.

Denique sicut firmamentum innititur tribus punctis, nempe duobus polis, & centro: sic anima intus tribus SS. Trinitatis Personis, vel suis tribus potentiis, scilicet intellectu, voluntate, & memoriâ firmatur, vti iam supra diximus. Et tandem, sicut 12. sunt signa firmamenti, & 12. portæ cælestis Ierusalem: sic anima beata habebit duodecim prærogatiuas; quarum 6. quidem ipsi, & 6. suo corpori in cælo glorificando concedendæ sunt: sex primæ sunt. 1. *Amor in Deum interminabilis.* 2. *Voluntas in Deum delectabilis.* 3. *Memoria beneficiorum à Deo receptorum, & omnium rerum admirabilis.* 4. *Intellectus in intelligendo & contemplando Deum inexplicabilis.* 5. *Fruitio Dei ineffabilis.* 6. *Securitas, beatitudinem & Deum nunquam omittendi admirabilis.* Corporis verò glorificandi sunt hæc 6. prærogatiuæ. 1. *Charitas admiranda.* 2. *Subtilitas omnia penetratura.* 3. *Agilitas sine defatigatione stupenda.* 4. *Incorruptibilitas irrefragabilis.* 5. *Pulchritudo, & proportio corporis ineffabilis.* 6. *Fragrantia ex corpore proprio exhalans inexplicabilis.*

Quid autem peccator turpissimâ voluptate peccatorum pro hisce omnibus in inferno mercabitur? videlicet 1. *Odiu in Deum execrabile.* 2. *Voluntatem contra Deum detestabilem.* 3. *Memoriam aternitatis & pœnarum amarissimam.* 4. *Intellectum in omnibus stupidissimum.* 5. *Priuationem visionis beatificæ inexplicabilem.* 6. *Desperationem & vermem conscientie execrabilem.* In corpore verò erunt 1. *Grauitas stupenda.* 2. *Obscuritas miserabilis.* 3. *Pigritia & tædiositas execranda.* 4. *Immortalitas & mors sine vita verâ, vita & miseria sine morte.* 5. *Turpitudine, & deformitas horrenda.* 6. *tandem fætor ex proprio corpore exhalans intollerabilis.* Denique sicut Angelis & Beatis in cælo erit locus amplissimus, amantissimus, & deliciosissimus; sic damnandis à diuina iustitia, in carcere infernali detinendis, strictissimus, mœstissimus, & miserimus. Quanta igitur erit obscuro miseria? quantus horror? in loco illo, vbi tot milliones horrendissimorum dæmonum habitabunt, tot millia millium fœtidissimorum damnatorum corporum erunt, colligatorum ad inuicem, & haud aliter compressorum in flamma perpetua, quàm folia libri pressissimè compacti. Quid erit de tanta flamma, fumo, & fœtore? dum post tremendum iudicij diem infernus ad eò vndique strictè concludendus est, vt nec minimum quidem spiraculum, pro fumo & fœtore exhalan-

12. signa
hominis
damnandi.

12. signa
mystica a-
nimæ &
beatis in ca-
lo.

Horrende
pena dam-
natorum
ratione fœ-
toris & fu-
mi, nullo
vnquam
spiraculo
ex inferni
barathro
euacuando-
rum.

dis sit apertum relinquendum? quid inquam erit de tanto foetore, per totam æternitatem exitum quærente, & nusquam inueniente? utriusque ad suum sordidissimum principium, scilicet dānatos relabatur unde & emanaturus est. unde Isa. 34. dicitur: *De cadauere eorum ascendet foetor.* Et iterum Ioel 2. *Ascendet foetor eius.* Denique Isaia 34. satis damnatorum miseria, ignis, & fumus exprimitur. *Conuertentur torrētes eius (scilicet infernalis carceris,) in picem, & humus eius in sulphur: & erit terra eius in picem ardentem. Nocte & die non extinguetur, in sempiternum ascendet fumus eius: à generatione in generationem desolabitur, in secula sæculorum non erit transiens per eam, &c.*

Conceptus
in ignis.

Certè miseræ animæ & corpora dānatorum in inferno haud ab similes erunt cuidam lapidi, ferrei coloris in montibus Arcadiæ nascenti, quem Plinius libr. 37. cap. 10. *Asbestum*, seu inextinguibilem vocat, eò quòd licet ignem non habeat proprium, tamen sic continuò ardeat quòd extingui non possit, &c. Sic & damnati semel infernali igne à furore, & flatu diuinæ iustitiæ accensi, in omnem æternitatē non poterunt amplius extingui. Hoc testatur Isaia 1. *Et erit fortitudo vestra vt fauilla, & opus vestrum quasi scintilla: & succendetur vtrumque simul, & non erit qui extinguat: & iterum, Isaia 66. Ignis eorum non extinguetur.* O Asbesti, bestialissimi, & æternum arsurum creman-

di que peccatores! hīc iam omni luxuriæ flammā animas vestras adeò incendentes, vt in æternum non sint extinguēdæ: audite horrendum dictum cuiusdam spiritus infernalis, ex obsessa quadam persona, coactione Dei nobis quòdam factum. Si, inquit, erat (ita enim erat à Deo coactus dicere) per decem mille annorum spatium sine intermissione prædicarem, & loquerer de tormentis inferni; eas nequaquam exprimere possem; neque enim tormenta totius mundi, omnium etiam Martyrum, & malefactorum, omnium morborum, ab Adam vsque ad finem mundi in vnum cumulum colligenda, & adhuc per decem mille annos duratura, vel minimæ etiam pænæ inferni, tantummodò spatio dimidiæ horæ sufferendæ, comparari possunt. Insuper addendo, si posset habere spem, vitam & salutem consequendi (eā condicione tamen vt se per decem mille millones annorum, indusio sulphure, resinā & pice tincto & infernali igni incenso indutum se à summitate cælorū in fune ardente, manibus post terga reuinctis, cōtinuò deorsum demitti, & tum iterum sursum attrahi pateretur) se nulla tormenta curaturum, sed quidquid esset pro summa gratia habiturum pro sola spe salutem consequendi. Denique subiunxit: *si auderem, & possem vociferari & clamare, quando loquimini vos de casu nostro, de die Iudicij, & gloria cælesti, &c. ego præ nimio dolore, quòd scilicet tantam gloriam perdiderim, & amplius in*

æter-

Horrenda
quadam di-
cta de pœ-
narum in-
fernalium
acerbitate,
cuiusdam
demonis ex
persona ob-
sessa.

eternum eã reacquirere non possim, tanto impetu rugirem, tanto horrore exclamarem vt ad distantia 7. leucarum vocis eiusmodi vox sonusque foret percipiendus, adeoque nullus audientium futurus esset, qui non præ nimio horrore tunc esset moriturus. Dæmones insuper mirari, inquiebat, mortales tam se-gnes & negligentes esse, diem Iudicij, & pœnas inferni, tam parum ponderantes (quem diem tamen ipsi ineffabiliter horreant:) celestem gloria tam exigue estimantes, tam supinè negligentes. Gratiam Dei & nobilissimum benè operãdi tempus, tam infructuose dilapidantes, &c. Et quamuis aliàs cõmuniter dæmoni fides habenda non sit, cùm sit ipse pater mendacij; in quibusdam tamen, & eiusmodi rebus, quæ immediatè contra ipsum militant, (cùm & sæpius etiam à Deo in bonum nostrum loqui cogatur, ita vt habere possit meritò etiam hîc locum illud S. Scripturæ, salutem ex inimicis nostris, &c.) omninò tamen ei fides habenda est, scilicet quando dicit talia, quæ nos à malo auertunt, & quorum horrore ad pœnitentiam & ad bonum, & ad vitæ emendationem inducimur.

TROPOLOGIA.

Igitur vt cum D. Bernardo in meditat. & Hugone lib. de Anima concludamus. *O Anima insignita Dei imagine, decorata similitudine, desponsata ei in fide, dotata in spiritu, redempta sanguine Iesu Christi, de-*

putata cum Angelis, capax beatitudinis, hæres bonitatis, rationis particeps, quid tibi cum carne? (& ego addo, quid tibi cum mundo & diabolo?) quã haud aliud vilius sterquilinum inuenisti? Si enim animam negligamus, inquit D. Chrysostomus de recuperat. lapsi, nec corpus saluare poterimus. Non enim anima pro corpore, sed corpus pro anima factum est. Qui ergo quod primum est negligit, & quod inferius est extollit, vtrumque corrumpit. Qui verò ordinem seruat, & quod primum est colit, etiamsi negligat quod secundum est, per primi salutem saluabitur & secundum, &c. ô vtinam igitur mortales tandem saperent, & huiusce miserimi temporis malis præsentibus, & forsan etiã multis mortalibus adhuc futura maiora, imò fortè & mala æterna prænuntiantibus, nouissima sibi fortasse citiùs quàm putant, euentura præuiderent! per dignos pœnitentiæ fructus se emendarent, Deumque amantissimũ Conditorem suum tam grauitè à se offensum, tam apertè nobis iratum magis sedulo quam hæctenus, placare studerët; & proculdubiò aliter res nostræ succederent. Propè est enim Dominus omnibus inuocantibus eum, cor contritum, & humiliatum nequaquam despicies: mortem peccatoris non volens, sed vt magis conuertatur & viuat desiderans. Cogita igitur semper ô homo, quisquis es, sapientissimi Senecæ, etiam Ethnici, dictum in Epist. Prope Deus est, tecum est, intus est. Ita dico Lucili, sacer intra nos spiri-
tus

*Aureum
dictum Se-
neca de con-
tinua pra-
sentia Dei
habenda &
cogitanda.*

*tus sedet, malorum bonorumque nostro-
rum observator, & custos: hic prout à
nobis tractatus est, ita nos ipse tractat,
bonus vero sine Deo nemo est; malus
& sine illo autem eius vindictam
non declinabit, &c.*

Et denique idem iterum Seneca 3. epist. te hortatur, vt vel ab homine ethnico instruaris, & vti-
nam etiam ab eo in die iudicij
non confundaris! Tutum, inquit,
iter & iucundum est, ad quod na-
tura te instruit; dedit tibi illa, quæ
si non deserueris, par Deo confur-
ges (intellige si cætera sint paria,
scilicet per gratiam.) Parem au-
tem Deo te pecunia non facit,
Deus nudus est: fama non faciet,
nec ostentatio tui. Nemo nouit
Deum, licet multi malè de illo
existiment, & impunè (vsque ad
suum scilicet tempus.) Non tur-
ba seruorum lecticam tuam por-
tantium. Deus ille maximus po-
tentissimusque ipse vehit omnia:
nec forma quidem & vires te bea-
tum facere possunt. Nihil horum,
non patitur vetustatem. Quid er-
go? Animus, sed hic rectus, bonus,
magnus: quid aliud voces hunc,
quàm Deum in corpore humano
hospitantem? hic animus tam in-
equitem Romanum, quàm liber-
rimum, quàm in seruum potest
cadere, &c. Et in epist. denique 60.
*Sursum animum vocant initia sua, erit
autem illic etiam antequam hanc custodiã
exoluatur. Si vitia sua deserat, purus-
que ac lenis in cogitationes diuinas emi-
cuerit, &c. Hæc Seneca homo eth-*

nicus in confusionem omnium
Christianorum malè viuentium,
cultum corporis, carnis, & sæculi
voluptates, cultui diuino, animæ,
& deliciis paradisi cælique Em-
pyrei præferentium. Et hæc de An-
gelis, Anima, cælo, & inferno, ad
Dei Deiparæque maiorem glo-
riam, salutemque proximi paucis
dicta sufficiant.

C A P V T V I.

De 7. Planetis mysticis.

P R Æ M I S S I O.

STellas respectu Sanctorum,
Christi, & B. Virginis Mariæ,
&c. insignè gerere analogiam, fa-
cilè probatur ex SS. literis. Primò
quidem Numer. 24. Vbi Christus,
seu Messias venturus stellæ com-
paratur. Nam *Videbo eum, sed non
modo, inquit S. Scriptura: intuebor il-
lum, sed non propè: Orietur stella ex Ia-
cob, & consurget virga de Israël, &c.*
& iterum, Matth. 2. stella quæ tri-
bus magis apparuit Christum eis
significabat, monstrabatque. *Vbi
enim, inquit, est qui natus est Rex
Iudeorum? vidimus enim stellam eius in
Oriente, &c. Deinde Daniel Pro-
pheta cap. 2. Doctores, & prædica-
tores comparat splendori firma-
menti, & stellis. Qui autem, inquit,
docti fuerint, fulgebunt quasi splendor
firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt
multos, quasi stellæ in perpetuas æterni-
tates.*

*Sacra lite-
ra. Deum
stellis com-
parant.*

tates. Denique Apostolus, 1. Corinth. 15. glorificandorum corporum inter se differentiam & excessum, ad inuicem excellentiamque Sanctorum & beatorum in futura resurrectione explicans & adumbrans, id per claritatem & differentiam Solis & stellarum perbellè certè demonstrat. *Alia enim ait, est claritas Solis, alia claritas lunæ, alia claritas stellarum. Stella enim à stella differt claritate: sic & resurrectio mortuorum, &c.*

Itaque & nos SS. Scripturæ exemplo instructi, quâ ratione 7. Planetæ Deo Christo, eiusque, quos pretioso sanguine suo sibi æternùm comparauit redemitque, Sanctis comparètur, sequentibus Anagogis, hocque capite demonstraturi sumus.

ANAGOGE I.

Deus Sol mysticus, Sancti vero quasi alij Planeta.

MEMBRUM I.

De 7. Planetis mysticis in genere.

ADmiranda certè harmonia, stupendus ordo, mirabilis pulchritudo cernitur in 7. Mundi huius visibilis Planetis. Quis enim satis hætenus potuit admirari gratiosissimum splendorem & lucem Solis? quis Lu-

Pars II.

næ decorem sufficienter intueri? quis denique tam mirè & iucundè micantium Planetarum reliquorum ornatum ad satietatem contemplari valuit? Quid enim obsecro esset Mundus sine Sole? quid dies sine Solis luce? quid nox sine Lunæ & stellarum splendore? Haud aliud quàm quod est corpus sine anima, auis sine plumis & pennis, nauis sine vento, velis, & remige. Vnde & varij populi, ac gentes, adeo Solis pulchritudine, splendore, & ornatu obstupefacti illectique fuere vt eū velut Deum & Numen diuinum colere haud dubitarint; è quorum numero Scythæ Solem vnicum Deum putabant. Cumque is & lucem & vitam videatur impertiri Mundo, cunctisque animantibus, plantis, & viuentibus: hinc & lucis quæstor, & vitæ author, & morborum salutisque moderator, frugum denique & rerum omnium copiarum largitor, atque adeo Deus vnus habebatur; eo scilicet tēpore, cum Dei naturam superiorem hisce omnibus, nōdum mortales miseri illi cognoscerent. Hinc est quod ^{Ingens moles Colossi Rhodij.} apud Rhodios illos populos, Solis simulachrum ingens fuerit, quod & Solis colossus appellabant, altitudinis 70. cubitorum (quare etiam Rhodij Colossenses videntur vocari ab Apostolo.) Hic colossus Solis, tantæ fuit magnitudinis & molis, quod licet post quinquagesimum sextum annum terræ motu prostratus sit, tamen adhuc etiam

A a

iam

iam iam deiectus, & iacens miraculo fuerit. Nam pauci eius pollicem amplectebantur. Maiores ei fuere digiti, quàm hodie pleræque staturarum moles. Defractis eius membris, vasti specus hiabant: spectabantur intus magnæ molis saxa. Opus videlicet duodecim annorum; pretio vix trecentorum talentorum soluendum. Denique Soldanum Ægypti, Rhodium insulam inuadentem, ex huius statuæ solis ære, nongentos camelos onerasse ferunt, &c.

Neque etiam Solem solummodò populi gentiles Deum colebant, sed & Saturni & Iouis stellas inter diuos numerabant. Vnde inter 7. orbis miracula etiam recensetur Phidiæ operâ ex ebore elaboratû, & olympio Ioui erectum stupendû simulachrum, &c. Quod si etiam antequâ Deus mētibus mortalium cognitus exitisset tãtam similitudinem Ethnici illi populi, inter solem, stellas & Deum, nescio quo naturæ instinctu, repererint; ita vt eos etiam omninò deos & crediderint, & coluerint: quantò magis nos lumine solis iustitiæ iam illustrati, sano modo, Solem & reliquos Planetas, Deo & Sanctis eius in cælis assimilare poterimus?

Quomodo
sol Deum
representet.

Primò quidem Sol Deum, & Christum; reliqui verò Planetæ Sanctos optimè representât. Sicut enim solus Sol à nullo illuminatur alio astro, sed omnia econtra illuminat, solus suo motu simplicis-

simam lineam describit, solus cum Luna nunquam fit stationarius aut retrogradus; reliqui verò omnes, &c. Sic solus Deus est lux, in quo tenebræ nō sunt vlla, 1. Io. 1. Solus illuminat, scilicet, omnem hominem venientem in hunc mundum, Ioan. 1. à nemine verò illuminatur ipse, sed omnia abscondita in tenebris latitantia manifestat, (hoc quidem futurum est dum in illa die aperiendi erunt ab eo libri conscientiarum.) Ipse enim, ait Daniel cap. 11. reuelat profunda & abscondita (pectoris tui scilicet ô homo, suo tamen tempore) & nouit in tenebris constituta (omnia arcana cordis tui, quidni igitur sanctè coram eo ambules?) & lux cum eo est, &c. Vides ergo Deum esse Solem mysticum.

Deinde sicut solus Sol & Luna nunquam sunt stationarij, aut retrogradi: sic solus Christus, eiusque BB. Mater, nunquam fuere stationarij, nullâ scilicet vnquam labis aut peccati remorâ laborantes, quibus aliàs in medio maris sisti dicuntur naues, &c. Nam ipse (1. Pet. 1.) peccatum non fecit, sed peccata nostra ipse pertulit: & neque inuentus est dolus in ore eius. Candor est enim lucis æternæ, & speculum sine macula Dei Maiestatis, & imago bonitatis ipsius: attingens vbique propter suam munditiam, &c. Nihil inquinatum in illum incurrit, &c. Sap. 7.

Neque etiã Luna mystica vnquam retrograda facta est, illa inquam pulchra vt Luna, electa vt Sol, scilicet

Conceptus
de statione,
& retro-
cessione
mystica.

scilicet BB. Virgo Maria. Vnde & Ecclesia de ea ita à Spiritu S. edocta cantat, Cant. 4. *Tota pulchra es ô Maria, & macula non est in te, &c.* Itaque solùm duo luminaria hæc maiora & mystica, scilicet Sol iustitiæ Christus, & Luna Mariana, BB. Virgo, nunquam fuere stationarij & retrogradi: quæ tamen passiones in omnes reliquos Planetas cadunt: *Si enim dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus & veritas in nobis non est, 1. Ioan. 1.* Vnde bene S. Augustinus de natura, & gratia ait: *Hæc Virgine excepta, si omnes Sæctos & Sanctas cum hîc viuerent, congregare possem & interrogare, utrû essent sine peccato? quid fuisset responsuros putamus: nisi quod ait Ioannes, si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est, &c.*

MEMBRUM II.

Solem magnitudine suâ omnium aliorum Planetarum moles superantem magnitudinis & excellentiæ Christi typum gerere.

Magnitudo Solis secundum auctorem.

Veteres Solem tellure, & toto terraqueo globo tantummodo vicibus 166. maiorem perperam determinarunt; cum reuera ipse ex nostris, & certioribus fundamentis benè millies tellurem suâ mole excedat, ita vt se

Pars II,

habeat se ad terram vt 100. ad 10. seu vt quadratum ad suam radicem; ipse verò Sol est ad suam à terris distantiam, & radium orbis sui in 10000. partes diuisum, vt 100. ad 10000. seu vt radix ad suum quadratum: terra igitur distantia suæ à Sole est radix cubica; Sol verò radix quadrata. Si enim 10. per 10. multiples, prouenient 100. diametri solares distantia à terra: & si denuo 100. in 10. duxeris, 1000. terræ diametros conflabis, quæ quidem, vti hactenus nunquam audita & credita, sic & stupendam rerum inter sese proportionem atque harmoniam arguunt, Conditorisque omnia in numero, pondere & mensura creantis, infinitam sapientiam commendant. Centum igitur Sol suis, terra verò 1000. suis diametris à terra distat, & vt 10. se habet ad 100. respectu eiusdem. Idque fortè haud absque mysterio: cum enim Sol

Solis iustitiæ mystica proportio ad hominem.

creaturæ rationali, Creatorem suâ luce, pulchritudine, & splendore referat, etiam suâ, respectu telluris, proportionem, mysticâ proportionem inter Solem iustitiæ, & terrestrem hominem gerere videtur. Resoluamus itaque iam terminos magnitudinis Solis & terræ, scilicet 100. & 10. in numeros hebræis literis expressos (vti hebræis numerare mos est) competent quidem numero 100. id est Solis hæc literæ סלרי, quod idem sonat ac *Rex meus* (*Rex nempè*

A a 2

Regum

Regum, & Dominus dominantium) numero 10. telluris verò tantummodo vnica hæc litera ' Iod dicta conuenit, hoc est idem quasi ac *iad*, seu *spatium inane*; vel י *Ied*, idem ac *cœnum*, *lutum*, &c. Quid est autem homo terrâ repræsentatus, respectu Solis iustitiæ aliud quàm merum vacuum & inane spatium, lutum, & cœnum? nam *recordatus est*, inquit Dauid, *quoniam puluis sumus*, Psal. 103. hominem verò maximè peccatorem, nihil quasi esse, inane quid & vacuum coram Deo testatur Dauid Psal. 72. *Ad nihilum redactus sum & nesciui*, &c. Et sicuti litera hebræa ' (quæ numerū 10. etiam refert) est omnium minima, & respectu aliarum literarum punctum: sic homo respectu Dei & Christi merum punctum censetur. Hoc optimè Christus Dominus innuit: *Sine me*, inquit, *nihil potestis facere*, &c. Quidquid ergo sumus, in Christo esse debemus, sine quo nihil sumus. Nam sicut litera ' *Iod*, se solâ nil significat, tamè cum aliis literis, in nomine SS. Tetragrammatō, seu יהוה & in nomine ישו *Iesu*, suum valorem habet: sic homo in Christo radicatus fert fructum multum, extra illum verò nihil. Est igitur Christus numero 100. hoc est *Melchi* expressus, verè noster *Rex regum, & Dominus dominantium*: homo verò per telluris numerum 10. significatus respectu illius, parum aut nihil, &c.

Deinde sicuti Sol etsi immansi à *Conceptus* nobis & tellure spatio distet, nihilominus tamen suâ luce, & splendore vndiq; præsens est; sic Deus & Christus Sol iustitiæ, etsi in summitate cæli Empyreï existēs, nobis tamen & suâ gratia & misericordiâ semper præses esse censetur; vti apud Matth. promisit: *Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consumationem sæculi*, &c. Et benè S. Gregorius libr. 2. *Moral. Creator*, inquit, *omnium Deus Pater omnipotens vbique est, & vbique totus est, in parte non est, quoniam vbique est, & tunc minùs inuenitur, quando is qui vbique totus est, in parte queritur, &c.*

Sicut denique Sol suo calore *Conceptus iucundus* penetrat viscera terræ, inque illis aurum, argentum, & lapides pretiosos procreat, sursum astra illuminat, deorsum verò calefacit, &c. Ita Sol iustitiæ penetrat viscera humani cordis, inque iis aurum sui diuini amoris, argentum dilectionis proximi, & infinitos virtutum lapides pretiosos procreat. Nam *qui manet in me, & ego in illo*, ait, *hic fert fructum multum*, &c. Sine Sole enim Iustitiæ omnia languent, & nihil fieri potest, vt ipse testatur, *sine me nihil potestis facere, &c.*

ANA

ANAGOGE II.

*De Sole mystico, & qualiter
adhuc aliis modis Soli nostro
visibili comparetur.*

MEMBRVM I.

*Quod Christus Sol iustitiæ in-
uisibilis habeat analogiã mi-
ram cum nostro Sole visibili.*

*Elogia &
sententia
Plinij de
Sole.*

Certè Plinius libr. 2. in-
signia Solis elogia enumerat.
Medius, inquit, Sol fertur amplissimã
magnitudine & potestate, nec temporum
modò terrarumque, sed siderum etiam ip-
sorum calique rector. Hunc mundi esse
totius animũ, seu planius mentem: hunc
principale naturæ regimen ac numen cre-
dere decet, opera eius æstimantes. Hic
lucem rebus ministrat, aufertque tene-
bras. Hic reliqua sidera occultat: hic vi-
ces temporum, annumque semper renas-
centem, ex usu naturæ temperat. Hic
cæli tristitiam discutit, atque etiam hu-
mani animi nubila serenat. Hic suam
lucem cæteris quoque sideribus fœnerat.
Præclarus, eximius, omnia intuens, om-
nia etiam exaudiens: ita vt principi li-
tèrarum Homero dicere placuerit. Om-
nia in vno eo (scilicet Sole) video,
&c.

applicatio.

Profectò omnes modò dictæ
analogiæ solis, Soli Iustitiæ per-
bellè, & mysticè attribui, atque af-

similari queunt. Vti enim Sol me-
dius amplissimã mole, & poten-
tiã inter sidera fertur: sic Christus
Sol iustitiæ est mediator Dei & ho-
minum, 1. Timoth. 2. Siderum tam
cælestiũ, & Beatorum, quàm ter-
restrium, scilicet hominum, rector
amplissimã potestate cuncta gu-
bernans. Nam *data est mihi, inquit,*
omnis potestas, in cælo & in terra,
Matth. 28. Animus est, & quasi
mens mundi, vtpotè qui non mo-
dò per ipsum, verum & principa-
liter propter ipsum factus est: *Vni-
uersa enim propter semetipsum opera-
tus est Dominus, Prou. 16.* Numen
Deorum, scilicet *splendor Patris, &
figura substantiæ eius.* Lucem suæ
gratiæ continuò rebus humanis
ministrans; tenebras noctis &
mortis suo piissimo ortu pellens,
aufertque. Suã gloria reliqua
omnia sidera & tam fixorum, &
Angelorum, quàm Planetarum,
Beatorum scilicet occultans. Cæ-
li tristitiam discutens, cum sit ip-
se eius lampas, iuxta illud; *Et lucer-
na eius est agnus, Apocal. 21.* Deinde
etiam humani animi nubila pec-
catorum, suæ gratiæ claritate in-
dies serenat: lumen sui diuini Spi-
ritus cunctis piis mentibus infun-
dens. Eximius, quia *Rex regum ip-
se, & Dominus dominantium.* Omnia
intuens, quia ubique præsens, nul-
libi absens, nam *ego cælum & ter-
ram, inquit, impleo.* Omnia exau-
diens, quia *miserationes eius super om-
nia opera eius, Psal. 104.* Ita vt omnia

A a 3

in

in vno hoc SS. Sole iustitiæ videre liceat, cum ipse omnibus rebus co-existat presentissimus ubique: fons omnis boni; plenitudo infinitæ perfectionis; & denique vnum quid, & omne est hic Sol mysticus in omnibus rebus modo infinite perfecto. Sicut enim immensa lux & maiestas Solis, omnia reliqua astra occultat, ita vt præsentate eo omnino etiam neque cerni queant, & quasi non essent respectu visus nostri se habeant: ita Christi immensa gloria, & maiestas in cælo omnium Angelorum & Beatorum respectu occultat gloriam: adeo vt respectu gloriæ eius & maiestatis, haud vmbra censenda sit omnis etiam omnium, & Beatorum & Angelorum gloria, felicitas, & pulchritudo in vnum collecta, idque propter infinitam dignitatem vnionis hypostaticæ cum Verbo Patris æterni, &c.

Iam igitur cogita quanta debeat esse maiestas Christi in cælo omnibus Beatis, tam Angelis quam hominibus, in perpetuas æternitates, instar lucernæ, & Regis futuri? Magna certè fuit potentia, maiestas, & splendor Dictatorum Romanorum, adeo vt Nero ferè nunquam sine cauda minimum 10000. personarum, & aulicorum in publicum prodire feratur, cuius palatium & mole amplissimum, auro intus, & lapidibus pretiosis vndique super-

bissimè decoratum, splendidissimum erat. At maior erat adhuc pompa & maiestas Salomonis: cui teste S. Scripturâ, 3. Reg. 4. assistebant 11. principes, & ex Iuda & Israël innumerabiles, sicut arena maris in multitudine, comedentes, & bibentes, & letantes coram eo. Cogita quanta fuerit multitudo aulicorum eius; cum indies consumpserint 30. coros similia, & 60. coros farinae, 30. boues, centum arietes, exceptâ venatione ceruorum, caprearum, bubalorum, & auium altilium; ita quod Regina Sabæ adeo Salomonis sapientiam, potentiam, & maiestatem admirata fuerit, vt non haberet amplius spiritum, &c. Iam si & Salomonis & Neronis, & omnium Regum, Imperatorum ac principum totius mundi, qui vnquam fuerunt, sunt, & erunt, potentiam, diuitias, maiestatem, & splendorem in vnum cumulaueris, & potentia, pulchritudini, atque maiestati vel minimi Angeli comparaueris, non splendor, non maiestas, non potentia, sed potius impotentia, debilitas, puerilitas, & obscuritas erit. Collige igitur iam ex hoc, cum tanta sit multitudo Angelorum (quæ, vt supra diximus, etiam multitudinem arenularum vastissimi maris probabilissimè & quidem longè excedit) & omnes hi potentissimi principes, trementes assistant ante faciem Christi, & Dei; quanta debeat eius esse Maiestas.

Et maiestas Salomonis.

Inexplicabilis pulchritudo & maiestas Christi.

Pompa Neronis,

Maieſtas. Quanta gloria & excellentia? Cumque potentia, pulchritudo, & maieſtas vnius Angeli etiam minimi, excedat & ſuperet omnem potentiam, pulchritudinem & maieſtatem totius mundi; quid erit ergo, maieſtas, potentia, pulchritudoque omnium ſimul Angelorum? qui ſuo numero vaſtiſſimi etiam Oceani arenulas, omniumque rerum ſpecies longè ſuperant. Iam cum omniũ ſimul Angelorum potentia, maieſtas, & pulchritudo in vnum collecta reſpectu Magnificentia, Magnitudinis, & Maieſtatis Dei nihil aliud ſit, quàm umbra reſpectu corporis, tenebræ reſpectu Solis & lucis: cogita igitur, indeque concludere, quid de illo ſentiendum ſit *qui reſpicit terram, ſoloque obtutu facit eam tremere, tangit montes & fumigant, aufert ſpiritum principum; venturus denique iudicare viuos & mortuos, ſaculumque per ignem?* Cui denique omnis poteſtas data eſt in cælo & in terra, &c. Cum igitur Chriſtus ſit Rex Regum, Dominus dominantium, & pluſquam Salomon infinities, quantum ergo in cælis palatium & magnitudine, & pulchritudine, excellentiaque decoratum putas oporteat eum habere, accepiffeque à Patre æterno, vt ſit eius dignitati infinitæ, eius Maieſtati ineffabili, eius pulchritudini & potentiæ innarrabili proportionatum?

O bone Ieſu! quot hodie principibus terrenis (qui tamen non niſi puluis ſunt & umbra) diu no-

ctūq; ſine nauſea, pro inani ſolūm honore, tranſitoria gloria, exiguo & vili ſtipendio inſeruiunt! & tibi æternæ infinitæque Maieſtatis Domino, *Iudici viuorum & mortuorum* è contra vix in hâc terreni umbra ſerui ſunt? Flectuntur genua ſæpiſſimè maximis tuis inimicis, mortalibusque dominis: tibi autem *Regi ſæculorum immortalis* ſepè tam exiguus honor, pro dolor, exhibetur! Sacrificatur tam ſplendidè diabolo, carni, & mundo: tibi verò teipſum pro nobis indies ſacrificanti, tam pauci ſe ſincerè & purè ſacrificant? *Æſtimatur tanti, pretium auri, argenti, & diuitiarum harum; pretium verò & valor SS. Sanguinis tui pro nobis effuſi & diuitiarum cæleſtium tam exigue ponderantur?* Omnes quidem cupiunt, ſperant, & volunt te videre ſequique in cælis; ſed pauciſſimi te imitantur in terris. Quid hoc amantiffime, & dulciſſime Domine? quid hoc inquam aliud arguit, quàm nos tecum non conſurrexiſſe, cum adhuc adeò ſapiamus terreſtria, cæleſtia tam parum cogitemus, vitam noſtram cum tua tam frigidè componamus? O inſaniam miſerrimi generis humani puluere terreſtrium rerum adeò obcæcati, vt quæ tua & vitæ æternæ ſunt, numquam aut rarò penſitet; quæ verò huius umbræ mortalis ſunt, totis viribus anhelet, ſummo deſiderio amplectatur; ingenti damno quâdoque teneat, & tandem nolit velit, ſummâ ama-

Notent ſæculi inſectatores.

Chriſti dignitas & palatium in cælis.

amaritudine & periculo animæ perdat!

Quid dicam Domine? sibi, carni, mundo, & diabolo plerique hodie fiunt vtilis: tibi verò omnes quasi *inutiles facti sunt* mortales; ita *ut vix sit qui faciat bonum, usque ad unum*: quomodo ergo te Bonum summum & infinitum in cælis sperare possumus, qui hinc incomparabiliter plus mali quam boni operamur? Transeunt horæ, abeunt dies, labuntur anni, effluunt lustra; appropinquat è contra hora mortis, accelerat tempus reddendæ rationis villicationis nostræ, instat extrema denique dies, & tamen *vix est qui recogitet eorde*. Ad æternitatis mansionem inevitabiliter sensim & raptim properamus, siue rapimur, & tamè haud aliter transitoriis inhiamus quàm si hæc semper duratura, illa verò nunquam esset futura. An non amentia crassissima est æternam gloriam credere, & perennem pœnam in inferno pro malis paratam non dubitare, & tamen neque dignam pœnitentiã velle hanc deuitare, neque ad illam sedulo, opere & effectu aspirare? vno verbo dicam; tales scilicet potius ad atheismum mihi videntur accedere, quàm verè & catholicè credere; si enim crederent verè, quæ credunt utique & opere conarentur adimplere, & vitam immaculatam testari; at cum neque hoc agant, neque illud faciant, quid igitur de illis futurum sit, penes Deum, & te Lector be-

nevole, iudicium esto: equidem reor, tales olim à Sole Iustitiæ ad eò in die Iudicij occultandos obcæcandosque fore, ita ut *in æternum non amplius sint visuri lumen*, iuxta illud Psal. 48. Vnde & bene D. Augustinus lib. 2. de morib. Manich. ait. *Sicut Sol aquilarum oculos vegetat, nostros sauciat inspectus & tenebrat: ita Christus Sol iustitiæ in die iudicij Sanctorum Electorumque mentes, & animæ facultates inspectus acuet* (bene enim Sancti aquilæ altè volanti comparantur) *impiorum verò oculos, & animos perpetuò obcæcabit, &c.*

MEMBRUM II.

Adducuntur adhuc alia analogia, Christi Solis Iustitiæ cum nostro Sole visibili.

Multas certè Sol hic visibilis alias habet prerogativas, Christo Soli iustitiæ mysticè valde etiam familiares. Sicut enim Sol lucidissimum sidus, stellarumque Rex, non rogatus sed spontè oritur, tetramque noctis caliginem pellit, mundum à nebulis & sordibus purgat & denubilat, illuminat obscura, fructus telluris Conceptus. producit, vitam denique, & iucunditatem suo ortu cunctis rebus affert; tristitiam è contra suo casu, & discessu plerisque causat: Ita Christus ille benedictus Sol iustitiæ, sidus siderum omnium cælestium lucidissimum, quia *ipse est*

est splendor Patris, candorq; lucis aeternae. Sap. 7. &c. mundo huic meris peccatorum tenebris obscurato, densissimaque originalis labis nebulâ atq; caligine vndiq; obtecto, sponte, libere, merâ gratiâ & misericordia motus, ortus est; tâquam enim sponsus de thalamo suo, extra horizontê vteri Virginalis prodiens, totû terrarum orbê piissimo suo aduentu illustrâs, peccatiq; tam originalis, quàm actualium culparum nebulis oppressum mundum misericordissimè suâ natiuitate, vitâ, verbo, exêplo, & morte denubilauit, liberauitq;e. Vnde congruè, Luc. 1. Zacharias cantat: *Illuminare his qui in tenebris, & umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis, &c.* Et iterum Num. 24. *Orietur stella ex Jacob: denique* Isaia 58 *Orietur in tenebris lux tua, &c.* Neque Sancti amplius hoc SS. Sole orbâdi sunt, sed aeternum potiùs ab eo recreandi illuminandiq;e. Ita Dominus Sabaoth promittit caelesti Ierusalem & incolis eius, Isaia cap. 60. *Non occidet ultra Sol tuus, & Luna tua nō minuetur, quia erit tibi Dominus in lucē sempiternam, & complebuntur dies luctus tui. Populus autem tuus (ô caelestis Ierusalem) omnes iusti, in perpetuum hereditabunt terram (scilicet promissionis) germen plantationis meae, opus manus meae ad glorificandum. Minimus erit in mille (quasi dicat, habebit omnes perfectiones in proportione millecupla) & paruus in gentem fortissimam: ego Dominus in tempore eius subito fa-*

Pars II.

ciam istud, &c. Certè, vti Sol tempore suo paruos ramusculos, & grana sinapis in ingentes arbores calore & virtute suâ excrescere, alias verò areferi facit: ita Christus Sol iustitiæ subito in die iudicij humiles exaltaturus, & superbas cedros Libani infructuosas dispersurus, eradicaturus, & in ignem inextinguibilem missurus est. Hæc certè eradicatio arborum harum mysticarum, seu peccatorum, quàm terribilis futura sit, haud obscure præfiguratum videtur Danielis 4. in arbore scilicet illa à Nabuchodonosore visa, ^{Conceptus iucundi.} eumq;e significante, & à Deo vsque ad bestiarum speciem & partem humiliatâ, &c. Deinde in arbore fici, Matth. 21. ob nullos in ea repertos fructus à Domino nostro at. rnum maledictâ, &c. Quid ergo futurum censes de arboribus illis autumnalibus, infructuosis, bis mortuis? (semel primâ scilicet, & iterum secundâ morte extinguendis) *eradicatis?* profectò haud aliud, nisi vt *excidentur securi diuinæ iustitiæ* (iam quidem ad earum radices positâ) & *in ignem mittantur*, scilicet inextinguibilem, Luc. 3. O quanta tunc hisce arboribus infructuosis futura est tristitia, dum Sol iustitiæ aeternum eis non amplius oriturus, ipsis occasurus est! vel potiùs quando illi ab ipso, terribili vocis tonitru: *Discedite à me maledicti in ignem aeternum, abi-gendi, pellendiq;e sunt!*

Denique sicut Sol sub zona ^{Conceptus.}

B b

torrida

torrida habitantibus perpetuum æquinoctium affert, magis illuminat, fortiùs vrit & calefacit: Sic Christus Sol Iustitiæ incolis sub zona torrida scilicet veræ fidei per charitatem, & sub æquinoctiali Romanæ Ecclesiæ habitantibus perpetuum æquinoctium affert, scilicet, vt quidquid nox tetra labilis naturæ humanæ in eis rige facit, & mortificat; hoc illicò & denuò calore gratiæ, & misericordiæ Solis iustitiæ reuiuiscat. Vel certè aliud æquinoctium mysticum causat Sol iustitiæ: scilicet charitatem, æquitatem, & iustitiam, in mentibus verè fidelium continuò producendo, fouendo-que: quia *sine me*, inquit, *nihil potestis facere*, &c.

Quomodo
Ecclesia, &
anima à
Sole iusti-
tiæ mysticè
denigrètur.

Quàm fortiter verò Ecclesia, fidelis deuotaque anima, Christi sponsa etiam vsque ad nigrorem (haud aliter quàm Æthyopes sub æquinoctiali solent) sub æquinoctiali veræ fidei per charitatem constituta, diuini amoris flammis huius SS. iustitiæ Solis aduratur, inflammeturque; satis apparet Cant. 1. *Nigra sum* (inquit sponsa iam dicta Solis iustitiæ) *sed formosa, filia Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Nolite me considerare, quòd fusca sum, quia decolorauit me Sol*, scilicet Sol iustitiæ radiis sui diuini amoris totaliter quasi me adussit & vsque ad languorem combussit: quod iterùm testatur cap. 2. Cantic. *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore lægueo*, &c.

Certè calor & ignis primò ligna ^{Insignes} arefaciunt, & humorè ex illis pel- ^{conceptus.} lunt, tum vrunt, & nigrefaciunt: tandem omninò comburunt, in-que albissimos cineres redigunt: ex quibus tum lucidissima fiunt vitra, & fenestræ pellucidæ palatiorum, Regum & principum: sic agit Sol Iustitiæ, vt tandem sibi pro suo cælesti palatio velut lucidissimum vitrum & fenestram animam præparet. Primò enim suâ diuinâ gratiâ noxios peccatorum humores ab ea expellit, tum igne sui diuini amoris nigrefacit: & tandem flammâ charitatis omninò comburit & quasi in cineres redigit: igne mortificationis scilicet, probationis & tentationis, iuxta illud Tobia 12. *Quia acceptus eras Deo, necesse fuit vt tentatio probaret te*, &c. Et rectè David, *multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus*, &c. quando? tunc scilicet, quando ex fornace, igni tribulationis succensâ, huius scilicet vitæ miseris anima soluta (aut certè etiam, si opus fuerit, ignibus Purgatoriis purgata,) ad æternæ gloriæ palatium transfertur. Vt benè David Psal. 65. *Induxisti nos in laqueum, ait, posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra* (scilicet superiores malum castigantes, & persecutores iniustè bonos persequentes.) *Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium*, &c. Sicuti igitur sine igni, & aqua nulla possunt fieri vitra & fenestræ

fenestram pro palatiis, sic oportet & iustos pro æterno cælestique palatio aptandos igne tribulationis, & aquam angustiarum harum prius purgari. *Non enim est discipulus super magistrum: si autem Christum magistrum nostrum oportuit pati, & ita intrare in gloriam suam*, quid nos seruos, & discipulos eius facere oportebit ut intremus in gloriam iam non nostram, quia per peccatum perdidimus, sed potius Christi, utpotè eius sanguine proprio nobis ex gratia recuperatam?

Restat iam ut vnum exemplum tibi adducam; qualiter scilicet Sol Iustitiæ causa sit mysticè nigroris, combustionis, & reductionis in cineres lignorum, &c. Nunquid enim non BB. Virginem Mariam igni sui diuini amoris totaliter mysticè decolorauit primò, adeò quod Spiritus sancti flammam incensa conceperit *candorem lucis æternæ*, atque ipsum ignem *consumentem Deum?* Deut. 24. Hinc optimè dicit Cantic. 1. *Nigra sum, sed formosa: quare? quia decolorauit me Sol*, iustitiæ scilicet, igni sui diuini amoris in matrem sibi, præter naturæ ordinem me eligendo formandoque. An nõ Marianum hoc SS. lignum & cedrus, ex quo altissima cedrus Filius Dei ortus est, igni tribulationum, dum filius dilectissimus supplicium mortis pateretur in arbore crucis, quasi in cineres redactum est? iuxta illud Lucæ 2. *Et tuam ipsius animam gladius pertransibit.* Estne possibile fornacem igni

Pars II.

& flammam omnimodè succensam intus, non ardere, non purgari, & omninò dealbari, nimioque calore quasi in cineres redigi, & in ignem conuerti? Quid ergo dubitas, hæretice, de summam excellentia, & puritate Mariæ, Fornacis scilicet seu veriùs fornacis cælestis Solis iustitiæ? Iam verò quàm insigniter BB. Virgo Maria igni tribulationis in fornace huius vitæ mysticè decocta & à vitriario æterno, Deo scilicet, pro æterni palatii sui fenestra parata sit, Ecclesia S. Mater nostra perpulchrè hisce versibus exprimit:

*Quod Heua tristis abstulit,
Tu reddis almo germine;
Intrent ut astra flebiles
Cæli fenestra facta es, &c.*

*Quomodo
B.V. sit fenestra cæli.*

Certè non nisi per hanc sacrosantam fenestram, *iustitia nobis de cælo prospexit*: prius scilicet ipsam sibi dignum habitaculum præparando, deinde nos per ipsam sanando, ut benè S. Ambrosius super Lucam. *Non mirum si Dominus redempturus mundum operationem suam tunc inchoauit à Maria, ut per quam salus omnibus parabatur, eadem prima fructum salutis hauriret ex pignore, &c.* Esse verò BB. Virginem cæli fenestram factam testatur S. Augustinus in sermone de assumpt. *Auctrix, inquit, peccati Eua: auctrix meriti Maria: Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit: illa percussit, ista sanauit, &c.* Et S. Bernardus in quodam sermone. *Per te, ait, Virgo sancta, cælum impletum est, infernus euacuatus;*

Bb 2

instau-

Conceptus
infignes.

instaurata ruina celestis Ierusalem, miseris expectantibus perdita vita data, &c. Meritò igitur cum Cassiano quâdam epistolâ concludimus. Tu patrona, ô Maria, humani generis, tu afflictis rebus medica singularis, quis tuo non egeat munere, cum sit peccare commune?

MEMBRUM III.

Sol noster Deum trinum & unum, diuinitatem, animam & Corpus Christi exhibet; & cur dicatur Sol Iustitia.

TRia inseparabilia ab inuicem inueniuntur principaliter in Sole, scilicet substãtia subtilissima, splendor lucidissimus, calor à splendore & substãtia Solis emanans; quibus tribus cuncta huius mundi inferioris procreantur, propagantur, & fouentur, &c. Sic in vno Deo indiuisibili & inuisibili Sole inuenitur Pater, substãtiæ Solis quasi correspondens, eo quòd ille sit prima & originalis persona à nulla alia producta. Secundò splendor, id est Filius, candor lucis aeternæ & figura substãtiæ eius: vt benè Habac. 3. dicitur, splendor eius vt lux erit, &c. Tertiò ignis, qui appropriatur Spiritui sãcto, eò quòd ipse sit nexus & amor vtriusque, & Patris & Filij. Hoc Sole diuino omnia certè in rerũ natura progenita sunt, cuncta in suo esse eius gratiã, & virtute conseruãtur,

& denique vniuersa rerum ab eo patrata moles, regitur gubernaturque.

Deinde sicut Sol sursum & deorsum, dextrorsum & sinistrorsum, prorsum & vbique radios suos diffundit in vniuerso, vndique suo calore & splendore præsens existit: sic Deus Ter Opt. Max. vndique & vbique præsens, cuncta suæ gratiæ & misericordiæ luce, igneque amoris diuini respicit; nam misericordia eius super omnia opera eius, ait Dauid Ps. 144. & iterum Psalm. 30. Misericordiã Domini plena est terra, &c. Esse autè Deum vbique, testatur Dauid Psal. 138. Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in cælum tu illic es, si descendero in infernum ades: si sumptero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris: etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua, &c. Appositè etiam nobis accedit sanctus Gregorius libr. 2. Moral. Deus, inquit, manet intra omnia, ipse extra omnia, ipse supra omnia, ipse infra omnia. Superior est per potentiam, inferior per sustentationem, interior per subtilitatem, exterior per magnitudinem, sursum regens, deorsum continens, extra circumdans, interiùs penetrans, &c.

S. Augustinus quoque serm. de temp. c. 181. Solem Deo Trino, & Vni comperat. Sol, inquit, candor & calor, tria sunt vocabula, at tria vnum quid: quod enim cãdet, hoc calet; & quod calet, hoc candet; tria hæc vocabula res vna cognoscitur. Ita Pater, Filius & Spiritus

*Trinitas
SS. Soli
comparatur.*

*Spiritus sanctus, tres personæ in Deitate unum sunt, & indiuidua Trinitas re-
stè creditur, &c. Et alio loco. Hiero-
glyphicè, inquit, Sol suâ unitate Deum:
symbolicè verò suâ trinitate SS. Trini-
tatis mysterium significat. Item: Tria,
ait, sunt in Sole quæ separari non pos-
sunt, cursus, splendor & calor, &c. diui-
de ergo, si potes, Ariane, Solem, & tum
demum diuide Trinitatem, &c.*

*Cur Chri-
stus dicatur
Sol iusti-
tiæ.*

Iam videamus cur Christus di-
catur Sol. Primam causam subin-
nuit D. August. libr. 2. cont. Fau-
stum: Sol est, quia ipse solus colendus
est: quo solo fruens beatus fit cultor eius:
& quo solo non fruens, omnis mens mi-
sera est, qualibet re aliâ fruatur.

Et sicut Sol dicitur (vt bene
Cicero libr. 2. de nat. Deor.) quia
solus & vnus in mundo est, solus de
die aliis sideribus latitantibus ap-
paret: sic Christus Sol iustitiæ, Sol
meritò & est & dicitur: quia solus
generatur à Patre, iuxta illud P sal. 2.
Filius meus es tu, ego hodie genui te, &c.
Sol est, quia solus sedet ad dextrâ Pa-
tris. Sol est, quia ipsi soli data est
omnis potestas in cælo & in terra. Solus
Iudex viuorum & mortuorum ventu-
rus. Sol est, quia solus sine viro conce-
ptus & solus de Virgine natus est. Solus
propriâ virtute à mortuis resurre-
xit, & cælos cõscendit. Sol est, quia
solus Patrem in cælis habet sine
matre, & matrem in terris sine pa-
tre. Sol est, quia solus Pontifex, qui
non habet necesse pro suis peccatis orare,
&c. Solus, morte suâ, mortem no-
stram superauit. Sol est, quia ipse
mæstos solatur, infirmos suæ gra-

Pars II.

tia luce roborat, tenebras, & cali-
ginem peccatorum pellit, frigida
pectora igni sui diuini amoris ca-
lescit, mentis nostræ & ignoran-
tiæ tenebras discutit: solues quid-
quid ligatum est per peccatû, dia-
bolum, carnem & mundum. De-
nique Sol est, quia ipse solus Rex
regum, & Dominus dominantium, solus
sanctus & altissimus in cælo & in terra
existens, &c.

MEMBRUM IV.

*De SS. nomine Tetragrama-
ton, & Iesus; deq; litera S.
Christo sacrâ: & quadratura
circuli mystica.*

Notum est factæ linguæ pe-
ritis, quod 4. literis, SS. no-
men Dei Tetragramaton scriba-
tur: scilicet *Iod*, duplo *He* η & γ
Vau: hoc videlicet modo $\eta\eta\eta$. Et
licet 4. literæ in hoc SS. nomine
videantur, à parte rei tamen non
sunt nisi 3. quia litera η repetitò,
& bis ponitur. Denotare verò vi-
dentur tres literæ 3. diuinas hypo-
stases, in repetita litera *He*, hoc est
vna diuina essentia.

Primò quidem litera *Iod*, in-
terpretatur, & est quasi princi-
pium omnium aliarum litera-
rum, cum omnes ab ea originem
trahant, ipsa vero à nulla, &c. Sic-
que haud obscure primâ SS. Tri-
nitatis personam, videlicet Patrem
denotat, vtpotè qui à nulla alia

Bb 3 persona

Mystica ex-
positio SS.
Nominis
Tetragrā-
maton.

persona originem trahat; duæ ve-
rò reliquæ ab eo diuinam essen-
tiam originaliter participant, &c.

Secunda litera η *He*, quæ quasi
esse, vel *viuere* significat, Filium &
2. in diuinis Personam denotare
videtur, sicut enim hæc à *Iod* ori-
ginem suam trahit; sic Filius à Pa-
tre generatur; dicitur autem vita,
quia ipse est verbum mentis Pa-
tris, & *figura viua substantiæ eius*, &c.
vtpotè per quem etiam omnia fa-
cta sunt, esse, & vitam acceperunt,
& *quæ facta sunt in ipso vita erant*, &c.

Tertia litera est υ *Vau*, tam à η
quàm η esse suū trahens, vti con-
siderāti patebit: nam si ex η dem-
pseris primam virgulam quæ est à
sinistris, remanebit & consurget
litera γ , vel etiam γ *Resch*, id est,
 $\eta\gamma$ *Ruach*, siue *Paracletus, spiritus*: li-
tera γ verò nil aliud est quàm *ne-
xus* vel *copula*; id est, *amor* inter Pa-
trem & Filium, necnon ab vtro-
que procedens; si enim hanc lite-
ream bisecaueris, superior pars
mox apparebit η scilicet litera Pa-
tri æterno attributa: si autem ei
ad sinistram virgulam subduxeris
ab eius vncino deorsum; literam
 η Filio Dei sacram conflabis.

Geminatur verò sola hæc iam
dicta & secunda litera huius SS.
nominis Tetragrāmaton, Filio sa-
cra, ad denotādum primò, solum
Filius esse simul producentē cum
Patre, respectu Spiritus sancti, &
productum respectu Patris: id est,
quod ipse solus sit persona pro-
ducta & producens, diuerso respe-

ctu: id quod neque Patri, neque
Spiritu sancto competit. Secun-
dò quod sola secunda SS. Persona
assumpserit naturam humanam:
hoc est quòd Sol Christus habeat
duas naturas, diuinam à Patre, &
humanam à matre, & vel ideò se-
cunda litera η filio attributa in
SS. nomine $\eta\eta$ geminata vide-
tur, &c. Antiqui Hebræi nomen
Tetragrāmaton, seu quatuor lite-
rarum, hoc modo scribere solent,
scilicet tribus *Iod*, cum *Camets* in-
frà, \odot in vno circulo inclusis &
collocatis; quæ res profectò haud
est absimilis quadraturæ circuli
mysticæ.

Duo quidem videntur insinuari
in hac mystica circuli quadratura
per 3. *Iod*. Primum est, quod sicuti
Iod censetur principiū omnium
literarum, ita ratio principij ad
extrà respectu creaturarum, om-
nibus tribus diuinis Personis cen-
seatur esse communis. Tria ergo
Iod denotant diuinas 3. creatrices
hypostases; *Camets* verò eis suppo-
situm, omnibus tribus commu-
nem essentiam: Circulus denique
cui omnia includuntur, denotare
videtur omnes tres esse vnū quid
in natura similiter cuncta æterno
complexu, & infinitè perfectè in
sefe omnes perfectiones contine-
re; simulque ad extra in cunctis
creaturis creandis cōseruandisque
concurrere, &c. Igitur tria illa *Iod*,
cum *Camets*, quaternarium qui-
dem numerum cōstituunt in no-
mine Dei Tetragrammaton, sed
à parte

Quadratu-
ra circuli
mystica est
SS. nomen
Tetragrā-
maton.

à parte rei in vnico circulo vnum quid, & vnam rem atque substantiã denotant. Habes ergo quadraturam mysticam circuli SS. Nominis Dei, non quod quadratura sit in Trinitate, sed quod diuina essentia velut circulus infinite perfecta, in tribus distinctis personis tota & impartibiliter reperiatur, & vnum quid in omnibus tribus dicat, &c.

Alterum arcanum quod videtur per 3. illa *Iod* circulo inclusa notari est, quod vti tria dicta *Iod*, יוד omninò sunt inter se æqualia; sic & 3. diuinæ Personæ, æqualis inter se etiam omninò censeantur perfectionis, potentia, maiestatis & bonitatis, &c. *Camets* verò iisdem subductum, vnicam eorum identicam naturã & essentiam denotat. Circulus deniq; eis circumplicatus innuere videtur qualiter vnaquæque Personarum videlicet eiusdem durationis æternitatis, & quælibet earum in qualibet altera, per circũinseccionem, vt Theologi loquuntur, sit.

Denique in hoc SS. nomine Tetragrãmaton יהוה *Iehouab*, tres syllabæ iterum Trinitatem Personarum significare videntur: vti enim quælibet trium syllabarum denotare videtur quod totum nomen importat: ita & quælibet diuina Personarum, totã in se continet diuinitatem, neque enim diuina Essentia magis in tribus simul, quàm in qualibet earum esse censetur, ita vt diuina Essentia sit

tota in totã SS. Trinitate, & tota in qualibet eiusdem personã. In quo & anima nostra rationalis insignè analogiam cum Deo Trino & vno habere videtur: tres enim licet potentia in vna sint anima, scilicet intellectus, voluntas, & memoria; illa tamen in se indiuisa, tota in toto est corpore, & tota in qualibet eius parte. Quemadmodum etiam Deus Ter Optim. Max. totus in toto vniuerso, & totus in qualibet eius parte præsentissimus existit, ita anima tota est iterum in toto suo corpore & in qualibet eius parte. Et licet Altissimus rerum Patrorum moderatorque Deus vbique præsens, nullibi absens sit, multi tamen pro dolor adeò hodie eum absentem sibi imaginantur, quasi tam remota à nobis esset eius præsentia, ac eius visibilis apparentia. O inepte homo! animam tuam, quam nunquam vides, vel ideò tibi absentem arbitraris, eo quòd nūquam eam cernas? Quid est ergo quod in te sentis? à quo censes prouenire motus intra te tam rationales, quàm vitales, & locales? si ergo nulla potentia motrix horum omnium motuum causa & origo in te est, nisi quam oculis corporeis cernis, nulla in te profectò & anima est; eo quòd hæc extra eam nūquam reperiantur: atqui sentis in te potentias tam vitales quàm rationales; ergo & anima tibi semper intimè præsens est, licet nunquam eam videas. A simili, Dei omnipotentis præsen-

Anima rationalis in quo Deo similis.

præsentiam in toto conclude iam uniuerso, qui etsi nõ videatur, per motus tamen, & gubernationem totius uniuersi tam stupendam & harmonicam, vbique esse arguitur.

Deus eius-
que præsen-
tia vbique,
assimilatur
aeri.

Sume magis crassum exemplum ab aëre: sicut enim aër oculo corporeo nullatenus quidẽ cernitur, & tamen omnia vbique intimè penetrat, cuncta, ceteris paribus replet, & in se continet, vitam animalis, & hominis cõtinuò per pulmones haustus & attractus, conseruat (illo enim è corpore animalis excluso, & pulmonibus eum attrahentibus corruptis, illicò & animal intèreat necesse est) ita Deus Ter Opt. Max. etsi oculo corporeo non conspiciatur, omnia tamè adeò intimè in toto uniuerso suã diuinã præsentia & essentiã penetrat, vt magis & infinite perfectiùs cunctis rebus sit præsens, quàm anima corpori, aër toti huic visibili theatro mundi, mare piscibus, lux Soli, &c. At sicut aëre ab animalis corpore recedẽte animal extinguitur, ita Deo ab anima, per gratiæ suæ diuinæ subtractionem recedẽte, illicò & anima moritur. Hoc expressit Dominus per Isaiam Prophetam, inquiens: *Vae eis, si recessero ab eis, &c.* Recedit verò tunc spiritus hic diuinus ab anima tua, quando tui pulmones mystici, dilectionis scilicet Dei, & proximi, in te per putredinem peccati corrumpuntur. Non credis? audi discipulum dilectissimum

Insignis
conceptus.

Christi 1. Ioan. 3. *Qui non diligit, manet in morte, &c.* Vides ergo qualiter anima subitò pulmonibus dilectionis corruptis extinguitur? è contra quàm insigniter respiret: quamque hunc alacriter spiritum hauriat, pulmonibus charitatis incorruptis manentibus, idem S. Apostolus eodem loco docet. *Translati sumus, inquit, de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres, &c.* Aliam quadraturam circuli mysticam habes in SS. nomine יהוה Iesuab: siue vt alij scribunt יהוה in quo vno 4. cernis literas. Est autem mirum, Christum Messiam hunc mundum piissimo suo aduentu reparaturum, ex nomine SS. Tetragrammaton יהוהי mutasse secundam tantum literam, scilicet ה in ו; seruasse verò י Iod primam, & ו Vau tertiam literam: id quod fortè mysterio non caret, (maximè cum teste Euangelistâ, hoc SS. nomine Iesuab fuerit vocatus, antequam in vtero Virginali conciperetur.) Nam seruauit primam & tertiam literam, Patri scilicet, & Spiritui sancto sacram, ad denotandum, se assumendo naturam humanam, & Patris & Spiritus sancti naturam non quidem mutasse, at huius operâ, & obumbratione conceptum; illius verò missione & mandato carne nostrâ vestitum fuisse.

Cur autem, inquires, mutauit ה in ו iterum? equidem reor, hoc profectò non absque mysterio factum esse. Nam primò litera ו tribus

Cur Chri-
stus in sua
Natiuitate
assumpsit
aliud no-
men quam
Tetragra-
maton.

Cur litera
hebraea ו
sit Christo
sacra.

tribus constans? *Iod* in semicirculo quasi collectis, denotare videtur, opus incarnationis Filij Dei esse toti SS. Trinitati in hoc attribuendum, scilicet quod Pater fuerit mittens, filius missus, & Spiritus sanctus obumbrator & formator humanitatis Christi. Hoc videtur innui Ioannis 8. *Qui misit me, mecum est, & non reliquit me solum, &c.*

Deinde notatu dignum est quod in lingua hebræa ferè omnia epitheta Christo tam à seipso, quàm à S. Scriptura attributa, à litera hebræa *ש* incipiant. Primò enim *שמש* Schemes Solem significat (Christus enim dicitur Sol iustitiæ) *לשון* Schachal leonem, scilicet de Tribu Iuda, &c. *שחר* Schachar, lucem, *שכיל* Scheuil viam, *שורק* Sorek vitem optimam, cuius vuae non habeant acinos, denotat. sic ipsemet se dicit lucem apud Ioannem, viam veritatem, & vitam: in aliis locis vitem se nominat, iuxta illud: *ego sum vitis, vos palmites, &c.*

Litera (S) etiam apud Latinos, Græcos, & Germanos Christo sacra censetur.

Certè & omnia epitheta ferè Christo sacra, etiam in lingua Latina ab (S) litera incipiunt. Vt potè Sol iustitiæ, Sator, Saluator; & græcū *σωτήρ*, Soter, Salus, Sanctus, sapientia patris, Solus Altissimus, &c. Quin & Germanica multa epitheta ei attributa ab (S) incipiunt: videlicet *Sohn*, id est filius: *Seligmacher*, hoc est Saluator: *Suesser*, *Sanftmiegiger*, &c. quod idem est, ac dulcis & mitis Iesus.

Quin & Christus Dominus
Pars II.

principaliter per 3. personas fuit præfiguratus veteris testamenti, quorum etiam nomina ab (S) litera incipiunt: videlicet per Saul, per Salomon, & Samson. Per Saul quidem in montis vertice suæ hastæ spontè incumbentem præfigurabatur Christus spontè in monte Caluarie pro salute nostra occumbens. Nam, *oblatus est*, inquit Sacra Scriptura, *quia ipse voluit, &c.*

Quomodo Christus fuerit præfiguratus per Saul, Samsonem, & Salomonem.

Secundò fuit adumbratus per Salomonem, cuius nominis *ετυμολογία*, & interpretatio idem est ac *Rex pacificus*. Quis autem magis pacificus censeatur, quàm Sol iustitiæ in cuius diebus & ortu oriebatur iustitia & abundantia pacis? Ps. 71. Quis magis sapiētissimo, potentissimo, & mirabili Salomone fuisset præfiguratus, quàm is, qui est Admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis? &c. Isaia 9. in cuius ortu cælestes illi pacis visionis incolæ lætissimè cecinere: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus, bonæ voluntatis: &c.* cuius deniq; occubitus & mortem Angeli pacis amaro fletu deplorarunt, Isaia 33. Qui tandem ex hoc mundo ad Patrem migraturus, pacem & charitatem nobis testamenti loco reliquit, commendavit & legavit, iuxta illud: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis, &c.*

Tertiò Sol iustitiæ Christus præfigurabatur à fortissimo Samson, & quidem triplici modo. Pri-

Christus alter Samson.

C c

mò

modò enim, sicut Samson sibi vxorem alienigenam, & nõ hebræam elegit, vt occasionem Philistijm humiliandi, & vincendi quæreret, hebræosque ab eorum tyrannide liberaret, &c. Sic verus Samson (nam ששן nil aliud quàm Solem lætitiæ significare videtur) Solque verus iustitiæ, & lætitiæ nos à tyrannide diaboli & peccati liberaturus in hunc mundum descendens non Synagogam Iudæorum, sed alienigenam sponsam, scilicet Ecclesiam ex gentibus maiori ex parte coadunatam sibi elegit.

Deinde notum est qualiter fortissimus Samson leonem fortissimum interfecerit, in interfecti leonis ore verò fauum mellis dulcissimum repererit, in via eo refectus fuerit, nec non & parentibus suis partem attulerit, &c. Iud. 14. Similiter etiam dilectio vt mors fortis, & charitas Christum Leonem de Tribu Iuda interfecit: in cuius mortui ore, id est Ecclesiã (quid enim Ecclesia filios suos in via Dei erudiens aliud est quàm os mysticum Christi?) modò reperitur ab anima deuota fauus mellis dulcissimorum eloquiorum Dei, scilicet Euangelij, & fidei veræ, quibus in hac mortali peregrinatione viator homo pastus & refectus, ad cælestem patriam tendit & pertingit, &c.

Denique sicuti Samson nimio amore Dalilæ captus capillos si-

bi abscindi passus est: sic Christus amore excessiuo erga sponsam Ecclesiam suam & animam capillos mysticos, rigorosæ scilicet iustitiæ suæ abscindi sibi permisit, iuxta illud Canticorum 4. *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa,* &c.

Et quemadmodum denique Samson concussis fortiter duabus columnis, ipse quidem occubuit, sed & Philistijm simul moriens interfecit: Sic Christus Dominus, concussis fortiter duabus columnis animæ & corporis sub crucis ædificio moriens, omnes etiam inimicos, scilicet diabolum, peccatum, & mortem interemit: vt benè Ecclesia cantat: *Qui mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparauit.* Et Osee 13. *De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: ero mors tua o mors, morsus tuus ero Inferne,* &c. Ex quibus omnibus patet litteram (S) in tribus aut 4. linguis esse Christo *Soli iustitiæ* sacram.

M E M B R V M V.

Sol etiam Deo comparatur ratione sua natura ignea. Deinde BB. Virgini, Sanctis, & virtutibus. Et de eclipsi mystica.

Optimè etiã Sol Deo comparari potest, ratione suæ naturæ igneæ. Solem enim esse efficacissimum,

Conceptus. quid fauus mellis in ore interfecti à Samson leonis reperit mysticè significet.

*Solem esse
formalem
ignem.*

cissimum, realem & formalem ignem, non solum modernorum quorundam artificum sententia affirmat, verum & ipsæ observationes, ratioque adeo quidem mihi suadent, ut profecto aliter sentire nequeam: de quibus latius vide, quæ in prima parte tractatu de Sole differuimus. Sed nihilominus placet ab ipsa etymologia nominis, & ex Patrum sententiis probare, solem videlicet non eminenter calidum, sed formaliter esse ignem, Deum Ter Opt. Max. qui ignis consumens dicitur Deut. 4. & Heb. 12. optimè representantem, &c.

*Solis etymō
in lingua
hebræa.*

Itaque Sol hebraicè dicitur שמש Schemes, seu quasi שמש Schames, hoc est, *ibi ignis est*. Sic etiam cæli eò quod ex aqua constare & creati credatur, hebraicè שמים Schamaim, id est, *ibi aqua dicuntur*, &c. Suadet & ratio, quia corpus calorem simul & lumen à se ipso diffundens sine igni nullibi reperitur; ergo neque Sol sine igni esse censetur. Huic sententiæ præter plurimas observationes, & experientias, optimè etiam fauere videntur sacræ literæ, maximè Eccles. 43. *Altitudinis firmamentum pulchritudo eius est, species cæli in visione gloriæ. Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile, opus excelsi. In meridiano exurit terram, & in conspectu ardoris eius, quis poterit sustinere? fornacem custodiens in operibus ardoris: tripliciter Sol exurens montes, radios igneos exufflans, & refulgens radius suis excæcat oculos. Magnus Do-*

Pars II.

minus qui fecit illum, & in sermonibus eius festinauit iter, &c. Nota quod Syriaca paraphrasis habeat, *Vapor ab eo (scilicet Sole) excitatus sicut vapor ignis, &c.*

Certè graues etiã authores Solem igneæ naturæ esse asserunt: ut potè Ægyptij & alij. Anaxagoras quidem Solem candentem laminam dicebat. Plato in Tim. eum necessario ex igni constare debere assererat. Stoici Solem & stellas igneas esse, pascique vaporibus ex aqua & terra eleuatis docet. Idem sentiunt Plinius libr. 2. cap. 9. (Solem scilicet ignem esse) item Seneca libr. 7. natural. quæst. Plutarchus li. 2. de Plac. Philosophorum. Balbus apud Ciceronem lib. 2. de Nat. Deorum; & alij plures, &c.

Neque SS. Patres ab hac sententia sunt alieni. Nam S. Augustinus pluribus in locis cælum & astra igneæ naturæ esse asserit, ut bene notauit Mag. sent. libr. 2. dist. 14. Enimuerò, libr. 2. de Gen. ad lit. cap. 3. supradictus S. Doctor ait: *Itaque supra aërem purus ignis etiam dicitur cælum, unde etiam sidera, atque luminaria facta conieclant, illius videlicet igneæ lucis in eas formas, quas in cælo cernimus conglobata, dispositaque natura, &c.*

S. Cyrillus Catec. 9. docet, *Aqueum esse cælum, & igneum in eo Solem, &c.* Idem confirmat Theodor. quæst. 11. in Gen. Venerabilis Beda etiam apertè Solem esse igneum asserit. Idem affirmant S. Ambrosius lib. 2. Hexam. cap. 3. S. Ioan. Chryso-

Cc 2

stomus

stomus hom. 6. in Gen. Procopius in cap. 1. Gen. Lactantius libr. 2. cap. 6. Origenes cap. 48. S. Basilius homil. 3. & alij adhuc plures, &c. Denique S. Mater Ecclesia ita in Hymno quodam vesp. fer. 4. cantat:

S. Mater
Ecclesia so-
lem igneum
esse cantat.

*Cæli Deus sanctissime,
Qui lucidum centrum poli
Candore pingis igneo,
Augens decoro lumine.*

*Quarto die qui flammeam
Solis rotam constituens, &c.*

Hymnus verò iam dictus, ab Urbano VIII. Pontifice Opt. Max. ita mutatus est.

*Cæli Deus sanctissime,
Qui lucidas mundi plagas
Candore pingis igneo,
Augens decoro lumine.*

*Quarto die qui flammeam
Dum solis accendis rotam
Lunæ ministras ordinem,
Vagosque cursus siderum.*

Et in alio Hymno ita etiam cantat:

*Iam Sol recedit igneus:
Tu lux perennis vnitas,
Nostris beata Trinitas,
Infunde lumen cordibus.*

Qui ergo Solem formalem sentiunt ignem, rectè cum Ecclesia & SS. Patribus sentire videntur, &c. Neque etiam desunt modernorum quidam authores, qui ex maculis & faculis solaribus quas continuò, (etsi meo iudicio minùs rectè) per modum fauillarum & facularum in fornace, in disco solari volui, & reuolui censent, Solem

ignem asserere & concludere non dubitant; de qua controuersia vide quæ in prima parte de stellis solaribus diximus.

Vt ut sit, ignis sit Sol vel nō sit, saltè probabiliùs affirmatiuè sentire cogunt rationes & argumenta à posteriori & ab effectibus, obseruationibus & aliis vrgētibus causis desumpta, &c. Optimè igitur Sol ut ignis Deo assimilatur, qui ignis consumens vocatur à SS. literis, &c. Sicut enim Sol, ^{Conceptus.} nimios humores exsiccat, vapores & exhalationes è terra excitat attrahitque: sic Sol iustitiæ Deus, humores tã originalis, quàm actualium peccatorum pientissimè sui diuini amoris & misericordiæ flammis exsiccat: vapores bonorum desideriorum & propositorū piarumque & cælestium in anima cogitationum, exhalationesque in corde humano excitat: corda & homines scilicet sursum ad se attrahit, eleuatque; ita ut conuersatio nostra potiùs in cælo quàm in terra sit. Vndè dicitur Cant. 1. *Trabe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum, &c.* Hoc ipse Sol iustitiæ de se testatur, Ioan. 12. *Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum, &c.*

Deinde uti calor & ignis Solis, ^{Conceptus.} ceram, aliaque multa liquefacit, lutum verò & alia indurat, &c. Sic Deus corda quorundam ad pœnitentiã mouet & liquefacit: aliorum verò cum Pharaonis corde ob propriam eorum malitiã permisiuè

missiue indurat, &c. Denique sicuti Sol atomos & puluisculos ex terra eleuat; sic Deus hominem inopem & pauperem non despicit, sed sua gratia & misericordia à peccatorum sordibus eripit, sursumque attollit. Vnde bene David Psalm. 112. *Quis sicut Dominus Deus noster qui in altis habitat: & humilia respicit in celo & in terra. Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem. Vt collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui, &c.*

Sol comparatur BB. Virgini.

Iam Solem etiã posse BB. Virgini Solis iustitiæ Matri & Genitrici comparari, dubium non est. Cùm enim omne simile generet sibi simile, iuxta placitum philosophorum; quomodo illa nõ etiam erit Sol, ex quã & iustitiæ nobis Sol ortus est? quæ & mundo lucem, salutemque genuit, Angelis gaudium & Regem, &c. Vnde optimè Hugo. *Beata Virgo, inquit, Soli lucernæ, columnæ & fundamento comparatur. Soli, quia sicut Sol, toti mundo lucem præstat, ita BB. Virgo toti Ecclesiæ gratiam præstat, & impetrat. Tollatur Sol, & miserabilis erit mundus. Tollatur BB. Virgo, & misera erit Ecclesia, &c.* quod & comprobatur Cant. 6. vbi dicitur: *pulchra vt Luna, electa vt Sol, &c.* Nam in sua natiuitate fuit quasi aurora coruscans; in Conceptione Filij Dei *pulchra vt Luna* (concepit enim cœlitus splendorem & candorem Solis iustitiæ Dei) *vt Sol electa*, in Natiuitate Christi, quia lumen & lucem æternam nobis effudit, &c. Vel fuit vt aurora ante partum, vt

Pars II.

Luna in partu, & vt Sol electa post partum iam in cœlis, &c. Certè S. Dionysius de Diuin. nom. cap. 4. Solem (quod & B. Virgini applicari potest mysticè) Solem inquam dicit D. Dionysius, significatiuam, expressam, & euidentem diuinæ bonitatis imaginem, &c.

Potest etiam Sol ob plurimas analogias Sanctis assimilari: primo quod *iusti fulgebunt sicut Sol in regno Patris eorum*, Matth. 13. Vnde & Tobia 13. dicitur animæ ad Deum se conuertenti, *luce splendida fulgebis*, &c. Deinde Solis radiis & ardore totum mundum calefacientibus, radij & ardor Sanctorum in hac vita verbo & exemplo, in altera verò suis suffragiis mundum calefacientium intelligi possunt. Tertiò Sol motu suo velocissimo, promptissime Sanctorum voluntatis agilitatè in obsequium proximi & voluntatem Dei denotare videtur: suã autem immensã à tellure distantia, conuersationem SS. continuam in cœlis adumbrare videtur, &c.

Denique per eclipses solares Sanctorum in hac vita tribulationes, persecutiones & angustia denotari videntur. Sicut enim Sol à Luna, cui & lumen & calorem suum comunicat, obscuratur: Sic iusti & SS. in hac vita à maleuolis persecutoribus, detractoribus, & venenatis linguis sæpissimè adeò obscurantur denigranturque, vt non solum pessimi credantur ab hominibus, verum etiam omninò

Cc 3

è me-

è medio tollantur. Hoc accidit ipsi Soli iustitiæ, dum in patibulo crucis inter iniquos deputatus, morte turpissimâ & infinitis opprobriis, à lunaticis Iudæis, affectus & obscuratus est, licet nonnisi charitatis sui diuini amoris radiis, & lucis limpidissimæ doctrinæ venerit eos illustraturus. O quot & hodie lunatici peccatores, instabiles in fide, vt arūdines vento agitabiles in spe; flaccidi & omnino emortui in charitate ad Deū & dilectione ad proximum, quot inquam lunatici & hodie diuinissimum illum Solem iustitiæ, suis nefandis peccatis, criminibus, & blasphemis eclypfant! Vnde sicuti tempore eclypsis solaris mirū non est, subitò diem in tenebras densissimas, & in noctem caliginosam verti: sic, cūm Soli iustitiæ Deus Ter Opt. Max. tot tantisque peccatis hodie prò dolor à sordidissimo & immundissimo mundo eclypsetur; mirum non est nobis adeò diuinæ clementiæ, misericordiæ, & gratiæ suæ radios subtrahi, vt periculosissimo in huius mundi Oceano nauigantes pacis optatissimum portum nobis nunquam etiam appellere liceat, sed tot miserrimè tribulationum, angustiarum, & desperationum fluctibus hausti, æternū etiam multi intereant. En etenim quid Solem iustitiæ, Sanctos, electosque eius eclypfantibus peccatoribus comminetur Ieremias cap. 17. *Confundantur qui me persequuntur, & non con-*

Multa hodie contingunt eclypses mysticæ.

fundar ego: paueant illi, & non paueam ego: induc super eos diem afflictionis, & duplici contritione contere eos Domine Deus noster, &c. O quot hodie eclypses fiunt contra iustos & electos Dei! quot machinationes, prodiones & consilia iniqua aduersus Dominum, & aduersus Christum eius! Quid ergo mirum, Solis iustitiæ gratissimam lucem mysticam gratiæ, misericordiæ & auxiliij nobis totaliter subtrahi? Cūmque hanc rem & experientia quotidiana testetur, & magni & paruuli de ea loquantur, clamitent, conqueranturque amarè valdè, hinc lubens & prudens hīc fileo, silēsque intelligenti plus dico quàm calamo loquar, &c.

MEMBRUM VI.

De maculis solaribus Sanctis comparatis.

Verba vti solent esse conceptuum mentis expressio; ita & frequenter creaturæ resque naturales supernorum mysteriorum representatio; vti patet ex visione Danielis, Ezechielis, & aliorū, &c. Notum est autem qualiter in solaris maiestatis facie & disco frequenter multæ quasi faculæ, & maculæ conspiciantur, circa limbum quidem longiores, in medio verò in rotūdiorem figuram contractæ. Et quamuis eiusmodi maculæ à plerisque authoribus veræ censean-

Macule solares sunt vera stella.

cenſeantur maculæ, & quaſi recrementa à ſolari flamma continuo ſeſe in gyrum reciprocante in extimam eius ſuperficiem proflata: reuera tamen neque maculæ, neque recrementa ſolaris ignis, ſed potiùs lucidiſſimæ ſtellæ & planetæ continuo circa Solem delatæ deprehenduntur. Vide quid in hac materia in prima parte de ſtellis ſolaribus diſſeruiſimus, & inde cætera conclude.

Sancti & electi comparantur maculis solaribus.

Qui igitur has ſolares maculas, ſeu potiùs ſtellas continuo ſeſe circa Solem gyrantes, myſticè, & penitiùs conſiderare, velit, iſ per Solis ingentem flammam & globum, Chriſtum Solem iuſtitix, ſiue Deum trinum & vnum; per maculas & ſtellas verò quæ nos reſpiciunt, electos & iuſtos huius; per lumina verò & faculas ſiue ſtellas retro corpus ſolare latitantes, & occultatas lucidiſſimas, haud incògruè Sanctos & electos alterius vitæ & Eccleſiæ triumphantis intelligere & myſticè interpretari poterit.

Sicuti enim ſtellæ illæ in ſe cenſentur corpora opaca proprio lumine deſtituta, reſpectu Solis miniſſimæ, totum, ab eo lumen ſuum mutuantes & denuò in ipſum reſſectentes, areolas lucidiores in diſco ſolari ſuo lumine reſſexo efficientes, lumenque ibi quaſi reduplicantes: Ita & electi huius, & alterius vitæ, in ſe, & à ſe nullum lumen iuſtitix, charitatis, & bonorum operum habent, ſed

corpora opaca cenſentur; quia *puluis & umbra*, totum lumen ſuum à Sole iuſtitix, *omnem hominem venientem in hunc mundum illuminante*, hauriunt. Hoc ipſe teſtatur Ioa. 15. *Sine me, inquit, nihil poteſtis facere.* Nullum verò iuſtitix lumen ſine Deo eſſe in electis, docet S. Iſaias cap. 64. *Et facti ſumus vt immundus omnes nos; & quaſi pannus menſtruatæ vniuerſe iuſtitix noſtræ, &c.*

Eſſe verò iam electos huius vitæ reſpectu Solis iuſtitix miniſſimos, habes apud Iſaiam cap. 40. *Qui ſedet ſuper gyrum terræ, & habitatores eius ſunt quaſi locuſtæ: qui extendit velut nihilum cælos, & expandit eos ſicut tabernaculum ad inhabitandum.* Ex quibus magnitudo ac magnificentia Solis Iuſtitix Dei, reſpectu electorum & Sanctorum etiam facilè concluditur. Vnde & David Pſalm. 8. *Eleuata eſt magnificentia tua ſuper cælos, &c.*

Deinde ſicut ſtellæ ſolares con- *Conceptus.* ceptum à Sole lumen in ipſum et Solem reſſectunt, & ita areolas partesque lucidiores in ipſo quaſi producant; ſic Sancti electique Deum, à Sole iuſtitix illuminati glorificant, laudant, & reciprociſ amoris ſpiculis, conceptas eius flammæ, in ipſum *Patrem luminum* reſſectunt. Hoc S. Paulus 1. Corint. 6. innuit, inquit; *glorificate, & portate Deum in corpore veſtro, &c.* ſed ſicuti ſtellæ ſolares ſuo lumine in diſcum ſolarem reſſexo, exiguas areolas in eo producant: ita laus & glorificatio noſtra exigua eſt reſpectu infinitæ digni-

dignitatis Solis iustitiæ. Audi Isaiã cap. 43. *Glorificãtes* (scilicet Deum) *ad quid valebimus? ipse enim omnipotens super omnia opera sua. Terribilis Dominus & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipsius. Glorificantes Dominum quantumcunque potueritis, superua- lebit enim adhuc, & admirabilis magnificencia eius. Benedicentes Dominum quantumcunque potestis: maior est enim omni laude. Exaltantes eum replemini virtute, ne laboretis: non enim comprehendetis. Quis videbit eum & narrabit? & quis magnificabit eum sicuti est ab initio? Multa abscondita sunt maiora his, pauca enim vidimus operum eius. Omnia autem Dominus fecit, & piè agentibus dedit sapientiam, &c.*

Conceptus. Iam verò Sanctos & electos lucidissimas amoris faculas in Deo Sole iustitiæ suo modo producere, lumenque ab eo receptum in ipsum reflectere & perpetuò à Sole iustitiæ irradiari, constat Prou. 8. *Ego, inquit D. Sapientia, diligentes me diligo, & qui manè vigilant ad me inuenient me, &c. in viis iustitiæ ambulo, &c. ut ditem diligentes me, &c.* Et Eccles. 24. *Qui operantur in me non peccabunt, qui elucidant me, vitam æternam habebunt, &c.*

Denique sicuti stellæ solares Solem per eclipticam cõtinuò comitantur, neque vnquam ab eo dimouentur; ita Sancti in terris sequuntur Solis iustitiæ viam vitamque, nunquam ab obseruantia mandatorum eius recedentes. Hinc & meritò Christum sequentur in cælis: nam *qui sequitur*

me, inquit, habebit lumen vitæ. Et Ioan. 12. Si quis mihi ministrat me sequatur, & vbi ego sum illic & minister meus erit, &c.

Denique stellis solaribus con-
tinuò Solem per eclipticam co-
mitantibus optimè SS. Martyres,
Innocentes, & Virgines vtriusque
sexus in cælis Agnum perpetuò
sequentes assimilari possunt. Vn-
de Apocal. 14. de eis sic loquitur
Spiritus sanctus: *Hi sequuntur Agnum quocumque ierit. Hi empti sunt ex hominibus primitiæ Deo & Agno: & in ore eorum non est inuentum mendacium: sine macula enim sũt ante thronum Dei, &c.* Sicuti stellæ solares ea quæ Solem respiciunt parte, &c.

O felicissimas stellæ, & macu-
las Solis iustitiæ! ô, inquam, ter-
quaterque beatos Sanctos & ele-
ctos in hoc sæculo opprobrium homi-
num & abiectio plebis, inque derisum
omnibus quasi maculæ, & peri-
psemata vsque huc factos! Lætami-
mini cum velut maculas, & peri-
psemata vos persequitur tractat-
que hinc mundus; gaudete inquam,
Solem iustitiæ secuti, quoniam mer-
ces vestra copiosa est in cælis, &c. Si
enim mundus hic immundus ip-
sum Solem iustitiæ adeò eclipsa-
uit, & *Beelzebub* iniquissimè vo-
cavit; quãtò magis domesticos eius? Lætami-
mini, faculæ enim vestræ suffe-
rentiæ & bonorum operum, per
fructum patientiæ in Solem iusti-
tiæ reflexæ, copiosæ erunt in cælis.
Instat enim tempus, quò breuè
cæcorum mortalium & peccato-
rum

*Virgines in
cælis similes
stellis sola-
ribus.*

*Adhortatio
ad electos,
& oppres-
sos in hoc
mundo.*

rum

plura vide in prima Parte de fluxu & refluxu maris, cuius & figuram reperies in lamina G. numero 3.

BB. Virgo
compara-
tur Luna.

Certè diua illa & sanctissima Lucina BB. Virgo Maria, Lunæ haud ineptè, ceteris paribus, comparari potest. Sicut enim Luna totum lumen suum à Sole haustum, ambulans noctu in tenebris communicat, totamque caliginosam tellurem illustrat: sic BB. Virgo conceptum in se candorem Lucis æternæ, Verbum scilicet Patris, mundo peccatorum tenebris adeò obducto & obscurato, enixa est; communicans eidem lumen solis, id est, Dei Filium, omnem hominem venientem in hunc mundum illustraturum.

Plenilunium
mysticum
in BB. Virg.

Plena item hæc SS. Luna fuit; primò quando filium Dei conceptura ab Angelo gratiâ plena fuit salutata. Plena, quando à Spiritu sancto obubrata, eum vtero concepit, & 9. mensibus gestavit, qui non solùm cælum & terram implet, verùm quem neque ipsi capere sufficiunt. Plena iterùm iam in cælesti gloria, plenitudine visionis beatificæ, super omnem creaturam oppleta. Plena denique erga nos misellos terricolos, misericordiâ, pietate, & solitudine. Vnde benè D. Bern. *Per te, inquit, Virgo sancta, cælum impletum est, infernus euacuatus; instaurata ruina cælestis Ierusalem, miseris expectantibus perdita vita data, &c.* Et iterùm in quodam sermone idem S. Doctor ait: *Ille*

solus, ô Virgo beata, tuas laudes fileat, qui te fideliter inuocatam senserit unquam in suis necessitatibus sibi defuisse. Quam verò iam plena sit lumine diuini amoris & gratiæ, testatur D. Hieronymus in serm. his verbis. Totam repleuerat eam Spiritus sancti gratia: totam incenderat eam diuinus amor: ita vt etiam in ea nihil esset mundanum, quod violaret affectum, sed amor continuus, & ebrietas profusi amoris, &c.

Luna, teste Plinio, est humilis ^{Conceptus.} & excelsa: humilis quando terræ vicinior in perigæo accedit, alta, dum in apogæo cælo maximè ad mouetur: sic BB. Virgo omnium mortalium humillima fuit; adeò vt suâ humilitate ipsum altissimum cæli verticem conscendens, apicemque summam Petram attingens, nobis de cælo & sinu Patris lucem inaccessibilem deduxerit, haud aliter, quàm Luna solet telluri lumen à Sole mutuum, &c. Fuisse verò B. Virginem maximè humilem, & tum altissimam, ipsamet testatur Lucæ 1. *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes, &c.* adeò, inquam, sublimata hæc SS. Luna mystica est, vt modò in apogæo cælesti existens, super omnes choros etiam Angelorum in immensum exaltata censeatur. Vnde cantat Ecclesia: *Exaltata est S. Dei Genitrix super choros Angelorum, &c.* Et S. Hieronymus ita de eius sublimitate in sermone loquitur: *Sicut in comparatione Dei*

Dei

Dei nemo bonus: ita etiam in comparatione Matris Domini, nulla inuenitur (creatura) perfecta, quamuis eximia virtutibus comprobetur.

*Quomodo
BB. Virgo
mysticè corniculata.*

Luna propius ad Solem accedens fit corniculata & falcata. Sic BB. Virgo Maria propius ad Solem iustitiæ per eius cōceptionem accedens, effecta est quasi corniculata & falcata; dum scilicet verum Deum & hominem in SS. vtero suo baiulauit, quibus bestia illa infernalis, diabolus, & taurus siluester, mors, deuicti superatiq̄ue corruerunt. Quidni corniculata & falcata esset hæc SS. mystica Luna; cūm dæmonibus sit *terribilis, vt castrorum acies ordinata?* Falcata, inquam, vtpotè quæ falce sui SS. fructus quidquid Euxæ concupiscētia in paradiso voluptatis plantauit, hæc præscidit. Vnde benè cantat Ecclesia. *Quod Eua tristis abstulit, tu reddis almo germine, &c.* Et S. Augustinus in sermone de Assumptione. *Auctrix, inquit, peccati Eua: auctrix meriti Maria. Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit: illa percussit, ista sanauit, &c.*

Alio etiam modo corniculata censeripotest hæc BB. Luna mystica, quia cornubus duobus, scilicet humilitatis, & virginitatis, Leonē de Tribu Iuda, scilicet Deū, alioquin *terribilem in consiliis super filios hominum*, quasi mitigauit; dum eum virginali gremio suo concepit: haud aliter ac rhinocerotes virginum se gremio spontè immittētes, manue fieri dicuntur, &c.

Pars II.

Deinde sicuti Luna quandoque obuelat absconditq̄ue Solem; sic BB. Virgo Solem iustitiæ 9. mensibus in suo SS. vtero quasi obuelauit & absconditū gestauit: & modò in cælis sæpius obtegit, suâ scilicet piissimâ intercessione iratam nobis faciem Dei abscondendo: id quod tempore BB. Dominici & Francisci apertè demonstrauit; dum filium suum dilectissimum in mundum tribus telis & fulminibus animaduertere parantem, suis precibus piissimè auertit. Vnde benè S. Bernardus quodam serm. *Quid mirum si inuocata (Maria) adest, quæ etiam non vocata præstò est.* Et denique Cassianus in quadam epistola. *Tu Patrona, inquit, humani generis; tu afflictis rebus medica singularis: quis tuo non egeat munere, cūm sit peccare commune?*

Denique etiam Ecclesia optime potest assimilari lunæ. Vnde Rabanus: *Luna, inquit, est Ecclesia quæ à Christo, quasi à Sole mutuatum lumen fidei, & gratiæ recipit; quæ modò persecutionibus videtur imminui, iterumq̄ue tranquillitate receptâ, clarissimi luminis hilaritate completur, &c.* Ipsa sanè est *vas castrorum in excelsis: in firmamento cæli resplendens gloriosè: quia in ipsa animarum fidelium consistit turba.* Poteris etiam Lunæ comparare quamlibet animâ Deo deuotam, modò lumine gratiæ crescentem, tum denuò tribulationum tenebris obuolutam; falcata fide, quâ errores præscinduntur; corniculatam spe & charitate, siue dilectio-

*Ecclesia
Luna comparatur.*

lectione Dei & proximi, quibus infernales rhinocerotes, mundum & carnem edomat, &c.

MEMBRUM II.

De fluxu & refluxu maris mystico.

Diximus supra Lunam rarefaciendo in pleniluniis, & in nouiluniis cōdensando aërem, esse causā fluxus & refluxus maris: & quidem luminis eius calore aquas marinas hinc inde dispelli & refluere, luminis verò subtractione eundem condensando, illud sursum prolecltare & attrahere: Id quod optimè Christo, omnia ad se trahentis, applicari potest. Ipse enim in plenilunio (scilicet, dū à mystica Luna, gratiā plenā, vtero gestaretur, & tanquam spōsus de thalamo suo progrediretur in mundum, suæ diuinæ gratiæ radios copiosissimè effundens) mare peccati & mortis æternæ ita compressit & rarefecit, vt refluere & ad nihilū quasi redire coactū fuerit. Vnde benè cantat Ecclesia. *Qui mortem nostram moriēdo destruxit, & vitam resurgendo reparauit, &c.* Et Isa. 53. *Ipse peccata multorum tulit, &c.* Et iterū per condensationem, id est, tribulationes, angustias, & pœnitentias, cogit cordium & animæ nostræ Oceanum (in finitis aliis & omnis generis affectuū piscibus refertum)

*Christus
causa re-
fluxus my-
stica peccati
& mortis.*

sursum ascendere; vt benè Ecclesia cantet: *Sursum corda, habemus ad Dominum, &c.* Alio modò tum per subtractionem consolationū spiritualium, desiderio & affectu animam sibi attrahit, tum per ampliationem solationum interiorum, cor nostrum sursum prolecltat, & iterū insigniter in via suorum mādatorum fluere, & refluere cogit: vnde David Psal. 8. *Viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum, &c.* Qualiter verò Christus omnia sursum trahat ipse testatur: *Cum exaltatus fuero (super horizontem scilicet crucis) omnia traham ad me ipsum, Ioan. 12. & iterū: nemo venit ad me nisi Pater traxerit illum, Ioann. 6. &c.* Hinc & sponsa Ecclesia aut anima optat cantatque: *Trabe me posse te curremus in odorem vnguentorum tuorum, &c.* Cant. 1.

Iam verò iterū alio modo iusti instar Oceani in hac vita ab iniustis agitantur, modò quidem per rarefactionem (dicere volo per attenuationem eorum boni nominis, famæ & honoris, &c.) modò per condensationem, id est, per tribulationes, persecutiones, machinationes, carceres, flagella & exilia eos vsque ad mortem premendo: ita vt instar maris nullibi quasi stabiles consistere & quiescere queant, sed continuò inter spem & metum fluere & refluere cogantur. Audi Apostolum 1. Corinth. 4. quàm insigniter hunc mysticum fluxum & refluxum electo-

Alius fluxus & refluxus mysticus.

electorum Dei in hac vita ab impiis causatum describat. Puto enim, inquit, quod Deus nos Apostolos nouissimos ostendit tanquam morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo, Angelis, & hominibus. Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo: nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles, nos autem ignobiles. Usque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cedimur, & instabiles sumus (en fluxum & refluxum mysticum Sanctorum in hac vita?) & laboramus manibus nostris: maledicimur, & benedicimus (ecce pulsum maledictionis marisque fluxum ab impiis factum eiusque spontaneum refluxum & benedictionis, à iustis impiis repositum) persecutionem patimur & sustinemus; blasphemamur & obsecramur: tanquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsa usque adhuc, &c.

David fluxum & refluxum maris mysticum passus à Saul & Absalon.

Vis exemplum, qualiter scilicet iusti ab iniustis in hac vita persecutionum fluxibus & refluxibus pellantur, repellanturque? Prodeat vastissimus Oceanus mysticus, scilicet David: & dicat quales pulsus & repulsus ipse ab impio & lunatico Saul, quin & à proprio filio Absalon passus sit; quoties à facie eorum declinare, quoties abscondere se, quàm frequentet relictis omnibus in latibula se proripere coactus fuerit. Sed quanto putas impetu hoc Deo gratissimū mare Dauidicum refluxit, dum recedente lunatico Rege Saul, David in regnum & locum eius à Deo sus-

ficitur: & Absalon impio filio cælum inter & terram diuinā iustitiā fixo & suspenso; pater innocentissimus securus ad propria refluit, remeatque?

Sic & iusti fluunt ab ortu suæ natiuitatis, mox ad occasum abnegationis propriæ voluntatis, abrenuntiationis mūdi, & deliciarum harum; & ab occasu tribulationum, mortificationum, & mortis temporalis, denuò ad ortum æternæ felicitatis & beatitudinis refluunt. Hoc abundè testatur Apostolus 2. Corint. 4. Propter quod, ait, non deficiamus: sed licet is qui foris est, noster homo corrumpatur: (ecce fluxum) tamen is qui intus est renouatur de die in diem (en refluxum.) Id enim quod in presenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur (fluxus scilicet huius sæculi) sed quæ non videntur (refluxus nempe æternæ gloriæ.) Quæ enim videntur temporalia sunt: quæ autem non videntur æterna, &c.

Alius fluxus & refluxus mysticus.

Deinde & impij instar fluxus & refluxus maris se habent: iam enim fluunt à superbia in auaritiam, ab auaritia ad inuidiam, ab hac in iracundiam & rabiem; à rabie in gulam, à gula in vniuersum denique cœnum luxuriæ à luxuria in acediam, & omne vitiorum genus, &c. Sed his fluxibus ad modicum durantibus mox ad occasum æterni interitus refluunt.

Fluxus & refluxus mysticus impiorum.

Vnde Iob 21. *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt, &c.*

Alio adhuc modo impij instar oceani continuò agitantur, fluunt, & refluxunt; dum nempe in nullo sunt opere stabiles, sed continuis malæ consciëntiæ fluctibus agitantur, angustiatur, & pelluntur. Hinc optimè loquitur S. Scriptura, Proverb. 11. *Impius, inquit, facit opus instabile.* Et Isaïæ 48. *Non est pax impiis dicit Dominus.* Sed omnium optimè Scriptura Iob cap. 20. fluxum breuissimum deliciarum, & refluxum infinibilem miseriarum impiorum describit. *Hoc, inquit, scio à principio, ex quo positus est homo super terram, quod laus impiorum brevis sit, & gaudium hypocritæ ad instar puncti. Si ascenderit vsque ad cælum superbia eius & caput eius nubes tetigerit, (hem fluxum immanè impiorum!) quasi sterquilinum in fine perdetur (ò miserabilem refluxum!) & qui eum viderant, dicent; ubi est? Velut somnium auolans non inuenietur, transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat non videbit, neque ultra intuebitur eum locus suus, &c. Panis eius in vtero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Diuitias quas deuorauit euomet (ò fluxum detestabilem!) & de ventre eius extrahet eas Deus (ò refluxum horribilem.) Caput aspidum suget, & occidet eum lingua viperæ (non videat riuulos fluminis, torrentes mellis, & butyri) luet quæ fecit omnia, nec tamen consumetur, (ò fluxum & refluxum admirandum, & à paucissimis hodie pon-*

deratum, licet ipso, prò dolor, effectu indies in mundo tam euidenter demonstratum!) iuxta multitudinem adinventionum suarum, sic & sustinebit. Quoniam confringens nudauit pauperes: domum rapuit, & non edificauit eam, &c. Vident & venient super eum horribiles (ò iterum fluxum & refluxum formidandum omnibus impiis!) Omnes tenebræ absconditæ sunt in occultis eius: deuorabit eum ignis qui non succenditur, affligetur relictus in tabernaculo suo. Reuelabunt cæli iniquitatem eius, & terra consurget aduersus eum. Apertum erit germen domus illius, detrahetur in die furoris Dei. Hæc est pars (fluxus & refluxus scilicet) hominis impij à Deo; & hereditas verborum eius Domino. In summa impius, etsi in hâc vitâ mirè fluere, imò omnibus etiam affluere, & vndique diffluere videatur; tandem tamen refluit. Vbi, vel quomodo? Quia in diem perditionis seruetur malus (quando scilicet omnia sua mala opera in die iudicij ei in memoriam refluent, &c.) & ad diem furoris ducetur, &c. scilicet dum refluent in mare nigrum & occidentale æterni occasûs.

Denique anima, vel homo modo benè, modo iterum peruersè agens viuensque haud etiam incongruè fluxui & refluxui Oceani comparari posset; iuxta illud sacræ Scripturæ. *Quousque claudicatis in vtramque partem?* &c. Iterum homo in fide vera, & in consiliis instabilis, similis videtur mari & Oceano, modo fluenti, & iterum refluenti.

Quid

Anima fluxus & refluxus.

Quid dicam? omnes quasi nos mortales aio pauperes esse & instabiles; vtpotè qui modò sumus consolati, modò iterùm afflicti; nūc vt cedri libani exaltati, & æstimati; tunc denuò vsque ad hyssopū & iuniperū humiliati, despecti, & depressi: iam diuites, paulò post pauperes, & inopes: modò sani, læti & robusti; tū ægri, mæsti, desolati & deiecti; denique hodie viui, cras mortui, &c. O quot vescuntur hodie cum diuite epulone voluptuosè; quot purpurâ & bysso induti, in conopeis deliciarum harum sese totaliter inuoluētes, cras cum eo, & Holoferne sepelientur in inferno! ô miseriam vitæ nostræ continuò ad occasum summo conatu fluentis! ô *vanitas vanitatum & omnia vanitas!* Fluunt horæ, labuntur dies, transeunt menses, abeunt anni & lustra; refluit, iam iamque præ foribus est ineuitabilis, immensusq; æternitatis vastissimus pelagus, & vix est, *qui recogitet corde.* Certò scias credasque quisquis es, & hæc legis; nisi per dignos refluxus pœnitentiæ, malè defluentem vitam emendaueris, & quasi *omnes tuos annos Deo recogitaueris in amaritudine animæ tuæ:* te inopinatè ab illo immani Oceano æternitatis, vsque ad viscera terræ & inferni forsan haustum iri. Nam *si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis,* Luc. 13.

Tempus comparatur fluxui & refluxui maris.

Potest denique etiam tempus labile & instabilissimum fluxui & refluxui maris comparari: sicut

enim mare perpetuò agitatur, fluit & refluit, nunquam tamen omninò recedit, ita tempus transit in præteritum, præsens semper est, & futurum quasi refluit. Similiter & cuncta quæ sub Sole esse, viuere & sentire acceperunt, in cōtinuo fluxu, & refluxu esse censentur, neque tamen vnquã, quoad species suas, esse desinunt. *Generatio enim præterit & generatio aduenit, &c.* sicut vnda vndam in mari pellit & sequitur, ita & res subsolares continuã vicissitudine mutantur, &c. *Ecce enim (inquit Ecclesiastes cap. 1.) omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat: ad loca vnde exeunt flumina reuertuntur, vt iterùm fluant. Cunctæ res difficiles, non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur. Quid est quod fecit? ipsum quod futurū est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nihil sub Sole nouū (intellige in suo genere & specie) nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recēs est: iam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos, &c. Quid multa? Cuncta subiacent Conceptus. Vanitati, & omnia pergunt ad vnum locum: de terrâ facta sunt, & in terrâ pariter reuertuntur, Eccles. 3. Et tamen ita superbit, ita viuit, ita denique fluit moriturque fluxibilis homo, quasi eternâ hîc stabilitate ei foret viuendum. O Deus! quàm mirandi execrâdique in hoc vastissimo Oceano mundano cōtingunt hodie fluxus & refluxus? pellitur enim pauper, opprimuntur viduæ, pupillis vix inuenitur adiutor. Et licet*

licet *pauper laesus taceat* modò, vt dicitur Eccli. 13. tanto tamen stridore & sonitu eiusmodi iniustissimi fluxus & refluxus (dicere volo, pauperum, pupillarum, & viduarum oppressiones, iniustitiæ, & peccatorum vnde, &c.) perstrepunt; ita vt etiam eorum sonus, mercenariorumque defraudatorum, pupillarum ac viduarum clamor, *in aures Domini Sabaoth introeat*: & quid mirum si ipse Altissimus, cui *Soli derelictus est pauper*, propter miseriam & gemitum pauperum nunc exurgat tantâ indignatione contra sæculum hoc nostrum; ita vt infinitis miseris, bellis, & turbationibus immerfus; ingenti fluxu, adeò in mari tribulationum, modò hinc inde fluctuet; vt nisi supremus Nauarchus Ter Optim. Maximus tandem clemèter suppetias ferat, necessariò & breuè omninò pereundum fortè sit. Neque hoc adeò mirandum est; cum enim venti vanitatum & notus austrinus venenosissimus, impetuosisimisque peccatorum fumus ac nebulæ adeò præualuerint in huius mundi Oceano; & è contra Orientalis saluberrimus Spiritus, illius scilicet *Orientis ex alto*, dilectio, inquam, Dei & proximi omninò quasi subsederit, quin & expirauerit; necesse est aut hunc denuò resuscitari, aut certè mundum perire.

Dormire videtur reuera iustè modò Dominus, in hac maxima horrendaque tempestate, vndique in mundi Oceano præualète; quia

& mundus in vtramque aurem stertit, vtpotè oblitus *dilectionis Dei & proximi*. Ita enim modò agitur in hâc rerum vmbra; vt quilibet sibi, fluxibili carni, & mundo; nemo verò, aut pauci, Deo, virtutibus, & saluti studeant; adeoque verissimum esse deprehèditur dictum Ecclesiasticis cap. 13. *Diues iniuste egit, & fremet* (scilicet non obstante quòd pessimè agat, & castigationem condignam mereatur peccatis suis, tamen perpetuò, de tot malis modò à Deo mudo immissis conqueri, & murmurare ^{Notatu digna.} non dubitat, etsi Deum placare & vitam suam emendare nunquam cogitet.) *Pauper autem laesus tacebit* (omnia volutati Dei & vltionum Domino commendans.) *Si largitus fueris (Diues) assumet te: & si non habueris derelinquet te. Si habes, conueniet tecum* (nam donec fueris felix multos numerabis amicos, &c.) & *euacuabit te, & ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris, supplantabit te, & subridens spem dabit, narrans tibi bona, & dicet: quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis donec te exinaniat bis, aut ter: & in nouissimo deridebit te: & postea videns derelinquet te, & caput suum mouebit ad te, &c.* Talis profectò modò est cursus, fluxus & refluxus praxis mundi huius, quæ & probabilis videtur esse causa quod tot calamitatù & lachrymarum fluctibus modò sub Sole mundus vndique fluctuet redundetque, neque vnquam tranquillitas pacisque serenitas ei oriatur; eo quòd

Conceptus.

eo quòd iustitia, dilectio Dei & proximi quasi omninò & continuò ad occiduum horizontè properent, occidant, & vix ampliùs reoriri videantur. *Ne igitur dederis* (obsecro munde immunde) *os tuum, vt peccare facias carnem tuam: neque dicas coram angelo: Non est providentia:* (eò quòd Deus tui totaliter quasi videatur oblitus, &c.) *ne fortè iratus Deus contra sermones tuos dissipet cuncta opera manuum tuarum,* Eccles. 5. Sed potiùs emendare studeas, cohibereque tumentes peccatorum tuorum fluctus. *Patiens esto. Ecce enim, iudex ante ianuam assistit. Sufferentiam Iob audito, & cum eo vitam tuam componito, & finem Domini videbis, quoniam misericors est, & miserator, &c.* Iacob 5. Sic enim fiet vt luctus & fluxus miseriarum tuarum sit omninò convertendus tandem in pacem & gaudium per neminem ampliùs à te auferendum.

ANAGOGÉ IV.

De Lucifero mystico.

MEMBRUM I.

*Christus Dominus comparatur
Lucifero seu stella Veneris.*

Variè Veneris stella lucidissima nominatur pro varietate suæ cum Sole cõfigurationis:
Pars II.

iam enim Lucifer (*quasi lucis allator, prænuntius, annunciator, aut prodromus*) tum Hesperus (*quasi vesperti post Solis occasum adhuc lucens*) vocitatur. Vnde Ovidius Metam. libr. 8.

*Retegens diem, noctisque fugans
tempora Lucifer, &c.*

Habet præterea Lucifer multas ^{Prærogative stelle Veneris.} prærogativas. Primò enim nunquam exspatiatur à Sole ultra 49. gradus. Secundò non terram habet centrum, sed perpetuò circa Solem fertur voluiturque. Tertio ante Solis exortum est eius certissimus mox orituri prænuntius. Quarto quandoque falcatus, corniculatus, & gibbosus apparet. Quintò totam suam gratissimam lucem non suapte habet naturâ, sed à Sole Rege Planetarum & vagi systematis principe mutuatur. Sextò deniq; dicitur Lucifer stella valdè benefica, fortunata & bona, &c.

Certè si Luciferum illum qui nescit occasum, scilicet Christum benedictum consideremus, eum mysticum, imò verum Luciferum esse optimè deprehensuri sumus. Primò enim sicut stella Veneris totum suum lumè à Sole mutuatur; & ad certas metas ab eo exspatiatur; Sic Christus, quâ Deus, totum suum diuinitatis lumen à Patre æterno participat: cum ipse sit *candor lucis æternæ, figura & imago substantiæ eius.* Exspatiabatur autem hic SS. Lucifer (si cætera paria & sano modo intelligas) dum ^{Christus est verus Lucifer.} E e suo

suo modo, à Patre scilicet, vt verus prænuntius lucis, salutisque nostræ æternæ verus Lucifer huic mundo ortus, omnem in mundo venientem hominem illustraturus, luce, aduentu, & radiis suæ D. gratiæ illustravit. Certè Christus Lucifer ille diuinus, verus fuit, & est prænuntius æterni Solis, visionis scilicet beatificæ nobis post huius vitæ occasum oriundi, &c.

Deinde sicuti stella Veneris labente Sole, postque eius occasum, efficaciter adhuc splendet, soletque esse prænuntius noctis: Sic Christus labente die sæculi huius, & motum suum cohibente Sole nostro, siue Sole Ecclesiæ militantis iam ad finem & hori- zōtem occiduum perducto, Christus Lucifer fulgidissimâ luce in die Iudicij splendebit, Maiestate multâ & magnâ nimis appariturus, impiisque perpetuæ superuenturæ noctis, & priuationis Solis iustitiæ æternum eis non amplius orituri, prænuntius futurus est. *O quantus tremor tunc est venturus quando iudex est venturus cuncta* strictè discussurus! Denique Lucifer Christus falcatus apparebit, scilicet falce iustitiæ in die iudicij iudicaturus viuos atque mortuos. Hoc testatur S. Ioannes Apocal. 14. *Et vidi, inquit, & ecce nubem eandidam: & super nubem sedentem similem filio hominis, habentem in capite suo coronam auream, & in manu sua*

Lucifer
Christus
quando
falcatus
videndus.

falcem acutam, &c. Quid verò, ô peccator, tunc de te futurum censes qui falce salutaris poenitentiae hîc nunquam vineam conscientiae tuæ, tot damnosis peccatorum surculis scatentem seriò putas? putasne te imputatum relinquendum fore à falcifero illo, tremendoque iudice viuorum atque mortuorum; dum scilicet in sede maiestatis suæ mundum, te, me, & omnes iudicaturus, venturus est? credísne Christum tam humilem, tam vilem, (vt eum tibi modò forsan imaginaris, rarò de eius tunc futura maiestate cogitans) tamque pauperem, venturum, prout dum nobiscum conuersaretur, apparuit? heu deciperis! ita enim solemnizabit suum aduentum secundum, vt montes à tremenda facie eius, teste Dauid, defluxuri sint *velut cera à facie ignis*: & terra à conspectu eius ingenti boatu, & mugitu, quasi loci sui, & scelerum supra dorsum suum à nefandis peccatoribus commissorum impatiens, vltrix & accusatrix, Christo iustissimo Iudici quasi obuiam itura, mouenda sit. O peccator! quid de te obsecro innumeris peccatis, offensis & sceleribus onerato futurum censes, quando propriè propter vindictam, Christus venturus, & te iudicaturus, eternaq; maledictione sententiaturus est? Nam si iustus in illa die vix securus erit, tu omnipotentis

rentis

Notet om-
nes operan-
tes iniqui-
tatem.

tentis Dei tam execrandus offen-
sor, diuinæ clementiæ tam leuis
contemptor, diuini furoris & iræ
tam frequens prouocator: sanguinis
eius pretiosissimi pro te effusi
tam prodigus dilapidator, ubi pa-
rebis? quid ages? quis causâ tuam
ibi defesurus est Sanctorum, quo-
rum hîc nullum colis? quis pro te
diuinæ iustitiæ satisfactor qui
hîc non solùm nullam iustitiam
facis, verùm in super eam omninò
impedis, suspendis, tollis, iniquè
vendis, & infinitis iniustitiæ næuis
continuò te commaculas? quid
proderunt tunc tuæ tibi hîc per-
fas & nefas cumulati diuitiæ?
quid honores? quid nobilitas?
quid tot tibi in hoc sæculo nequâ
conciliati amici, cum omnipoten-
tem Deum sis habiturus tunc ini-
micum & ultorem tremendum?
An fortè Deum, nobilè tuam pro-
fapiam, diuitias, sublimitatemque
status respecturum arbitraris? ne-
quaquam: *non enim est acceptor
personarum Deus, si D. Petro Act. 10.*
*credas: neque enim est apud illū gloria
personæ, &c.* An forsân in patrocini-
um BB. Matris tremèdi Iudicis,
eiusve assessorum Apostolorum
& Sanctorum, quos hîc nunquam
tibi vero cultu conciliasti, confi-
dis? minimè certè hoc poteris, fal-
leris; nam *letabitur iustus cum viderit
vindictam; manus suas lauabit in san-
guine peccatoris, teste David Psal. 57.*
O quàm seridè, at seridè nimis dete-
staberis tunc tempus hîc tam in-
fructuosè, quin tam malitiosè à

Pars II.

te dilapidatum! ô quanti ibi tunc
vnuis horulæ quadrantem pro
pœnitendi spatio mercaturus es-
ses, qui horas, menses, annos & lu-
stra in hoc sæculo tam inaniter &
insipienter meris nugis, superbiâ
vitæ, & vanitatibus tam sump-
tuosè expendis, de æternitate nun-
quam cogitans, fœtidum cadauer
& sepulchrum viuum animæ tuæ
mortuæ (haud enim aliud cense-
tur esse corpus ad extra, cuius ani-
ma intus per peccata emortua ia-
cet) magis quàm animam tuam
curans, fouensque. Quid actura
sunt tunc ibi obsecro pleræ-
que feminæ tam delicatæ & su-
perbæ, quæ hîc in se ornando, ho-
minesque fucatâ tincturis & arti-
ficiis tam studiosè & laboriosè
emétita & procuratâ pulchritudi-
ne ad omnem luxuriæ cœnū pro-
uocando, totum ferè vitæ suæ cur-
riculum impenderunt? Et quæ in
hac vita, nec minimum quid du-
riusculi frigoris, caloris, & laboris
potuère sufferre, quomodo obse-
cro habitabunt cum ardoribus sempiter-
nis? quomodo sustinebunt locum
illū, ubi nil aliud erit quàm *fletus
& stridor dentium, ubi nullus ordo, sed
sempiternus horror inhabitat?* & si ne-
queunt in hoc mundo videre vl-
cera pauperum vermibus & sanie
scatentia; vel cadauer saltem mor-
tuum in rota aut furca iam semi-
corruptum atque putrefactum:
quomodo infinitas larvas dæmo-
num, innumera corpora fœtidif-
sima damnatorum, putrida, ver-
mibus

E e 2

mibus

mibus infernalibus, & sanie intolerabili peccatorum scatentia, nigerrima, horridissima, igni, pice, & resinâ infernali vndique ardentia intuebuntur? O si saltem indies mortales tantillam temporis morulam in consideratione horum omnium impenderent, quàm sedulo vitam suam essent emendaturi! quàm serio pœnitentiam acturi! quàm fructuosè tempus impensuri! sed quid furdus fabulam canimus, cum præsentia nimium eos exsurdescant; futura, nisi præsentia olim, parum eos moueant. Hæc est enim mortalium miseria profectò quàm maximè deploranda; vt quando fit mētio, concio, sermo, vel exhortatio de morte, iudicio, inferno, &c. quilibet ita ferè audiat, quasi non sibi, sed aliis & maioribus se peccatoribus dicantur; non de breui futuris, sed longissimè à se distantibus, & sibi quasi nunquam futuris rebus mentio fiat: si enim sibi particulariter dicta crederent, & olim futura pertimescerent, quid non ergo tandem se emendarent, & quod credunt ipsâ vitâ compositâ & moribus testarentur? Sed ad propositum placeat tandem redire, & hætenus fructuosè euagatum esse rogo haud displiceat.

Christus alio adhuc modo corniculatus.

Iterùm sicut stella Veneris pro varia cum Sole configuratione, modò corniculata, modò gibbosa, tum iterùm plena videtur. Sic Christus in hunc mundum à Sole

iustitiæ, Deo scilicet, ablegatus, duobus cornubus videlicet humanitate, & diuinitate apparuit, quibus draconè infernalem diabolum, taurumque siluestrum, mortem superauit atque deuicit. Hoc haud inappositè probatur Hab. 3. *Deus, inquit Scriptura, ab austro venit, &c. splendor eius vt lux erit: cornua in manibus eius; ibi abscondita est fortitudo eius, ante faciem eius ibi mors, & egredietur diabolus ante pedes eius, &c.*

Mirum quidem est, cornua gerere in manibus potius quàm in capite: anne fortè quia maior est vis & agilitas in pugnante si cornubus manibus tentis hostem aggrediatur? vtique hoc reor. Cornua igitur in manibus, id est, in voluntate & potētia sua Christus contra diabolum, mortem & infernum gessit; quia ipse liberè nos redemit; nam *oblatus est quia ipse voluit, &c.* Neque certè pro tanta reportanda victoria vnicum humanitatis Christi cornu suffecisset, nisi & alterum socium fortiusque diuinitatis eius accessisset: ibi ergo *abscondita fuit fortitudo eius*; quam diabolo vsque ad crucem, mortem & resurrectionè celauit: nam verè sub cornubus animæ & corporis Christi abscondita erat fortitudo diuinitatis eius; vtpotè quem & plerique Iudæorum, & ipsimet dæmones non Messiam, sed purum hominem arbitrabantur.

Deuicit verò hic verus & cælestis

Quomodo sit illud intelligendum s. Scriptura scilicet: cornua in manibus eius.

Christus stis Lucifer Christus, Luciferum
Lucifer no- infernalem, quando iam iam pro-
stra salutis pius ad Solem (scilicet Patrem
quando suum) vespertinè accessurus, tem-
gibbosus. pore videlicet suæ passionis &
 mortis, *baiulans sibi crucem gibbo-*
 factus est. Iterum adhuc, pro
 dolor, indies quasi mysticè hic SS.
 Lucifer gibbosus redditur, ad in-
 star stellæ Veneris, scilicet à per-
 uerfis peccatoribus, *rursum eum cru-*
cifigentibus, suis peccatis & *sibimet-*
ipsis filium Dei ostentui habentibus,
 Hebr. 6. vnde & appositè David
 Psal. 128. *supra dorsum meum fabrica-*
uerunt peccatores, prolongauerunt ini-
quitatem suam, &c. Sed erit olim
Conceptus. tempus quando & peccatores à
 Christo iudice tremendo, sempi-
 ternis scilicet pœnarum inferna-
 lium oneribus onerandi, gibbosi
 reddentur, iuxta illud Psal. 68. *Ob-*
scurentur oculi eorum ne videant; &
dorsum eorum semper incurua, &c. *Ef-*
funde super eos iram tuam: & furor iræ
tuæ comprehendat eos, &c.

MEMBRUM II.

*BB. Virgo comparatur Lucifero
 seu stellæ Veneris.*

Optimè iam quoque & ap-
 positè BB. Mater Dei luci-
 feræ Veneris stellæ comparari po-
 test, vtpotè quòd omnem gratia-
 rum, excellentiæ, & prærogatiua-
 rum suarum lucem à Sole iusti-
 tiæ, dilectissimo filio suo & Serua-

Pars II.

tore nostro mutuè hauriatque.
 Fuit autem Lucifera & prænun-
 tiatrix veri Solis, scilicet Messia & *Cur BB.*
 Christi, supra eius virginalis vteri *Virgo*
 horizontem olim exorientis huic *dicatur*
 mundo desissimâ peccatorum ca- *stella ma-*
 ligrine obscurato: & ideò meritò, *tutina.*
 & sanctè ab Ecclesia stella matu-
 tina nominatur.

Deinde sicut stella Veneris
 continuò circa Solis rotam volui-
 tur, velut motus sui orbisque cen-
 trum: ita BB. Mater Dei stella
 mystica & verè Lucifera, perpe-
 tuò, dum viueret, circa Solem Iu-
 stitiæ velut centrum vteri sui, &
 vltimum finem mysticè moueba-
 tur: matutinâ quidem cõiunctio-
 ne Soli Iustitiæ Deo, iã antequam *Conceptus.*
 Filium Dei SS. suo vtero concipe-
 ret, vnicè iungebatur; vespertinâ
 verò, dum sola ipsa fide illæsâ,
 charitate excessiuâ, vnita eidem
 permansit, in occasu & vespertino
 scilicet occubitu passionis & mor-
 tis eius. Sicuti enim stella Veneris
 post Solis occasum præ cunctis
 aliis Planetis mundo lucet, mu-
 tuatosque suos à Sole radios tel-
 luri benignissimè infundit & im-
 partitur; 15. ad minùs gradibus
 post Solis occubitum supra Hori-
 zontem eleuata cernitur, &c. Sic
 BB. Virgo, etsi Christo Soli iusti-
 tiæ dolorosâ, maternâ, & amoro-
 sissimâ compassionis & amoris
 coniunctione iuncta & vnita sem-
 per fuerit: quindecim tamen ad-
 huc post eius mortem (vt piè cre-
 ditur) annis, fidelibus, Apostolis

E e 3

&

& orbi mœstissimo, radiis & luce suæ SS. vitæ & exemplorum præluxit: & filij sui mortem materno dolore luxit.

Iterum sicuti stella Veneris, siue sit vespertina, siue matutina, orientalis vel occidentalis, nunquam tamen radiis solaribus saltem vnâ suâ parte destituitur: Ita BB. nostra Venus Mariana, nunquam neque ante, neque in, neque post partum radiis efficacissimis gratiarum Solis iustitiæ fuit destituta: quin eam perpetuò totaliter implerent irradiarentq; vnde Angelus B. Paranimphus Gabriel ita eam salutat: *Aue gratia plena Dominus tecum, &c.* Et in Apocalypsi congruè per *mulierem amictam Sole intelligitur*: vtpotè cuius amictus & ornatus sanè haud alius sit quam immensa plenitudo & radij gratiæ eius quibus à Sole iustitiæ omnimodè perfusa, circumdata & irradiata fuit. Quidni BB. Virgo esset illa *mulier amicta Sole*, quidni stella matutina & Lucifera, quæ gestauit, nobisque protulit *candorem lucis æternæ, splendorem & imaginem Patris & figuram substantiæ eius?* Quam etiam (vt benè D. Hieronymus in ferm.) *Totam repleuerat Spiritus sancti gratia: totam incēderat diuinus amor: ita vt etiam nihil in ea esset mundanum, quod violaret affectum, sed amor continuus, & ebrietas diuini amoris, &c.*

BB. Virgo
quando
fuerit fal-
cata &
gibbosa.

Censetur autem hæc mystica Veneris stella, Maria, falcata fuisse scilicet dum iuxta Simeonis prophetiam *gladius doloris anceps ani-*

mam ipsius pertransiuit. Iterum quando in Passione Domini nostri per eius mortem dolorosissimè eo orbata, & ab illo longiusculè disiuncta fuit. Gibbosa verò quasi apparuit, dum Filium Dei vtero suo SS. concepit, & 9. mensibus gestauit, quem etiam neque cælum, neque terra capere sufficiunt: iterum dum tempore passionis dilectissimi filij sui, ponderosissimâ compassionis & doloris sarcinâ onerabatur.

Certè BB. Virgo Maria haud etiam mihi absimilis videtur cuiusdam lapidi stupendo, in solo Bononiensi agro ab aliquot primùm annis reperto. Hic enim (prout oculis meis vidi, & experiētia cum stupore & admiratione didici) coloris albicantis, & subflauus est, at Soli per aliquod spatium temporis expositus (puta per vnum medium horæ quadrantem plus minus, &c.) ita lumen à Sole (vel etiam, vti probaui, candelæ lucem) imbibit, vt in obscurum locum subitò locatus, haud aliter multo tempore luceat, quàm solent aliàs noctilucæ, vel carbo igne repletus: quò diutiùs verò Soli expositus manet, eò efficacius, & intensius eius lumē imbibit: ita vt cum tempore etiam, si frequentius Soli exponatur obuertaturque, totaliter quasi flauescat, suumque colorem albicantem in aureum quasi & solarem paulatim transmutet, &c.

*Miranda
natura la-
pidis cuius-
dam lucem
Solis imbi-
bens.*

Quod si iam dignitatem, excellentiam, *applicatio.*

lentiam, & prærogatiuas BB. Virginis Matris Dei consideremus, eam profectò lapidi lucibibo Bononiensi simillimam reperiemus. Sicuti enim dictus lucibibus lapis lucem Solis imbibit, retinetque quamdiu Soli expositus manet, inque obscuro deinde lucet loco: Ita BB. Virgo, lucem Solis iustitiæ Dei inaccessiblei alioquin, *candoremque lucis æternæ*, non tam in conceptione Filij Dei, quam per repletionem plenitudinis gratiæ cœlitus imbibit, & nobis in vmbra mortis hîc degentibus effudit, communicavitque, vereque in tenebris luxit diuino lumine scilicet illuminata, illo inquam inaccessibleis lucis fonte tota repleta, de quo Ioann. 1. loquitur Scriptura: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, &c.* & iterum eodem capite. *Et lux in tenebris lucet, &c.* Quam insigniter autem hic SS. lapis lucibibus mysticus, scilicet BB. Virgo suâ imbibitâ & cœlitus haustâ luce profuerit mundo peccatorum tenebris totaliter obtenebrato, lumineque omnimodè priuato, docet S. Bernardus in quodam serm. *Per te, inquit, Virgo sancta cælum impletum est, infernus euacuatus, instaurata ruinae cælestis Ierusalem, miseris expectantibus perdita vita data.* Et S. Hieronymus in serm. de Assumpt. ait. *Talibus decebat Virginem Mariam oppignerari muneribus, vt esset gratiâ plena, quæ reddidit cælis gloriam, terris Deum, pacemque refudit, fidem genti-*

bus, finem vitiis, vitæ ordinem, moribus disciplinam, &c.

Possunt etiam lapidi lucibibo Conceptus de Sanctis lapidi lucibibo comparatis. asimilari Sancti, quorum scilicet *conuersatio continuò in cælis est.* Iterum quælibet anima iam per pœnitentiam ad Deum accedens, tum per peccata denuò ab eo recedens. Sicuti enim lapis lucibibus, Soli expositus, eius lucem imbibit quidem & in obscuro cubiculo aliquamdiu retinet, sed nisi mox denuò eidem Soli exponatur paulatim deperdit, sensimque iterum emorientem amittit: Sic anima Deo eiusque gratiâ per pœnitentiâ & amorem quidè repletur, eumque aliquamdiu retinet intra se: sed nisi continuò per internos affectus, orationem, & externa etiam opera, denuò sese intimè Soli iustitiæ reexponat, profectò Deum, eius gratiam, lucemque inaccessiblei iam antea haustam paulatim iterum amittit. O quot hodie eiusmodi lucibibos lapides reperire est! qui ad modicum per pœnitentiam & peccatorum suorum expiationem, vitæque emendationem Soli iustitiæ expositi, lucem ab eo diuini amoris haustam, per reditum in cubile cordis à Deo auersi & peccatorum tenebris obscurati, luxuriisque, commessationibus, impudiciis, superbiâ, iracundiâ, auaritiâ, & vniuersis peccatorum nebulis obtenebrati, lucem diuini amoris conceptam, denuò & tam leuiter in se extinguunt ac amittunt. Ecce enim in *maleuo-*

*Conceptus. maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus disciplina effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu, & corripitur à superueniente iniquitate, &c. Sap. 1. Vides quomodo lux illa diuina, scilicet Spiritus Dei, se ab anima ad modicum tantum lucibiba subtrahat? Anima verò quæ per amoris diuini deuotionem continuo luci Solis iustitiæ exposita manet, & perseueranter in Dei via proficit, perduratque patienter in diuino seruitio; non solum omnimodam lucem diuinæ, veræque sapientiæ imbibit, verum & colorem cordis sui (alioquin sine diuino amore instar lapidis) omnino in colorem Solis, & aureum diuini amoris transmutat; spiritum scilicet Dei verum cœlitus hauriendo. Vnde Spiritus sanctus de eiusmodi felicissimis lucibibis mysticis ait: *Ego dixi dii estis, & filij excelsi omnes.* Vide etiam quid acciderit mysticis illis lucibibis lapidibus, Apostolis inquã, à Petra scilicet Christo pro ædificio Ecclesiæ, post mortem suam hinc relictis, inque die Pentecostes Ierosolymis congregatis; qualiter scilicet subito cœlitus lucem Spiritus sancti, à Sole iustitiæ Christo immissam imbiberint; tamque abundanter hauserint; vt quasi ebrij diuino illo spiritu colorem suum, per linguas igneas sibi illapsas, omnimodè in aureum diuini amoris mutauerint & inde*

in toto terrarum orbe diffuderint, &c. Multa hinc prætereà possent dici de aliis mysticis lapidibus lucibibis: vt potè de Ecclesia tam militante, quam triumphante: de Angelicis Hierarchiis, lucem à Deo & à se inuicem haurientibus: item de Doctoribus Ecclesiæ, sapientibus, & aliis: qualiter scilicet sint mystici lucibibi, &c. Vt tamen etiam aliquid Lectoris beneuoli ingenio relinquamus, ad Veneris stellam, & Luciferum mysticum redire placeat.

Profectò nunquam auditum, visumque, aut obseruatum fuit, stellam scilicet Luciferam, Solem semel eclipsasse, vel obscurasse, aut in eius disco velut maculam apparuisse, &c. Sic etiam reuerà nunquam hæctenus auditum vel creditum fuit, scilicet BB. illam nostram Luciferam stellam matutinam, alicuius peccati labe vel maculâ Solem iustitiæ Deum offendisse. Vnde optimè S. Augustinus de nat. & gratia. *Hæc, inquit, Virgine exceptâ, si omnes sanctos & sanctas cum hinc viuerent congregare possem, & interrogare, vtrum essent sine peccato? quid fuisse responsuros putamus? nisi quod ait Ioannes: Si dixerimus quia peccatum non habemus nos ipsos seducimus, &c.* Et iterum idem S. Doctor alio loco cont. duas hæres. sic ait. *Vnde sordes in Maria, quæ nec in concipiendo libidinem, nec in pariendo est passa dolorem? Vnde sordes in domo, in qua nullus habitator terræ accessit? Solus ad eam eius fabricator & Dominus venit, &c.* Denique

BB. Virgo
stella ma-
rutina So-
lem iustitia
nunquam
eclipsauit
peccando.

Denique S. Bernardus in ferm. *Puto*, inquit, quòd copiosior sanctificationis gratia in ipsam descenderit, quæ non solum eius sanctificaret ortum, sed & vitam deinceps ab omni peccato custodiret immunem. Et idem S. Bernardus ad Canon. Lugdunenses, ait: *Magna fuit sanctificatio Ieremie, quâ potuit vitare faciliter culpam mortalium: maior sanctificatio Ioannis Baptistæ, quâ potuit vitare frequentiam venialium: maxima Virginis Mariæ, quâ potuit vitare, imò vitavit omne peccatum, &c.*

Et quomodo denique hæc SS. Lucifera stella mystica Solem iustitiæ alicuius peccati labe eclipsasset, quæ eum SS. vtero suo concepit, & genuit? *ex ore Altissimi prodiiit, primogenita omnis creaturæ? Quæ & effecit, vt nobis oriretur lumen indeficiens, candor scilicet lucis æternæ? &c.* Quid igitur Acatolice (quisquis es & hæc legis) hanc SS. stellam matutinam vilipendis? Cur eam, non inuocando salutando-ve, despicias? quam tamen Pater æternus sibi elegit filiã, Filius Dei Matrem, & Spiritus sanctus sponsam. Angelus de cælis gratiã plenam salutare & reuereri non dedignatus est: tota denique Angelica natura, & cælestis curia Reginam cæli salutant, honorantque. Solus fœtidus inquam hæreticus ei laudes & honorem debitum denegat, subtrahit, imò sacrilegè furatur: quod certè inter reliqua veræ hæreseos & erroris, apertissimo signo esse potest, scilicet Matrem Dei non colere, imò reliquis feminis

Pars II.

sacrilegè non maiorem asserere, &c. Quomodo autem obsecro eum amicum Cæsaris credis, qui tamen Cæsaris matris contemptor, & inimicus est? Sic quomodo eos Dei amicos censes, qui eius Matris inimici & contemptores sunt?

O stupidissimam Hæreticorum insaniam. O cæcam eorum & execrandam duritiem! ô damnatam & meritò olim etiam damnandam illorum duram ceruicem! vtpotè eam nec vnico *Aue* salutare aut reuereri dignantium, imò vilipendentium, nos illam humiliter salutantes ludentium ridentiumque, quam tamen tota tremenda Trinitas, diuina & infinita Maestas, legatione admirandâ per Angelum gratiã plenam cœlitus salutare non dubitauit. Rideas prius hæretice & Acatolice, Deum ipsum si audes, & Angelum D. Virginem salutantes & honore afficientes, & tum nos Mariam enixè colentes subsanna & ride. At rideant nunc nos plenis buccis, quantumque velint nobis illudant, ridebimus & nos aliquãdo eos, scilicet cùm noster fletus in gaudium, illorum verò è contra risus vertendus erit in fletum stridoremque dentium, &c. Speremus firmissimè illud nos olim lætè ab illis audituros. *Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum & improperiũ: nos insensati vitam illorũ (Mariam matrem Dei colētium inuocantiumque) æstimabamus insanã, ecce quomodo cõputati sunt inter Filios Dei,*

Ff

☞

BB. Virginem esse honorandam, suo nos exemplo docuit SS. Trinitas.

Et inter Sanctos fors illorum est, &c.

Obiectio
stupidissi-
ma & im-
pia autho-
ri quōdam
ab Hereti-
co facta.

Sed obiiciunt (vti mihi semel ab impudentissimo quodam Heretico Lutherano obiectū horruī.) Si Maria ideò honorāda est, & inuocanda, quòd Dei Filium gestarit, &c. cur non & asina illa, quæ eum olim in die Palmarū in Ierusalem quoq; portauit gestauitque? ô infernalem obiectiōnē! ô plusquam diabolicam insaniā! ô brutalem & asininam stoliditatem! meritò & potius verberibus, quā verbis refutandā. Nescis nequissime distinguere inter mysterium stupēdum, tremēdum, & vsque ad terræ centrum adorandum, quò Filius Dei ex purissima Matre incarnatus est; & inter ministerium brutale ei ab asina in gestando velut creatura irrationali pręstitum? Si hīc distinguere nescis (nolens cum stupido asino disputādo oleum & operam perdere) profectò nec ego matrem tuam inter, & asinam te gestātem distinguere scio: mirū tamen est, te hanc verberādo; illam verò honorando distinctionem tātam facere quātūm cælum distat à terra, coruus à cygno, brutū ab homīne, &c.

Itaque rogo stoliditatem tuam ingemisce, cæcitatem erubescere, & errorem sacrilegū emenda: minùs namque errabis (si tamē Matrem Dei honorando errare putas) Virginem Beatissimā, Creatoris, Redēptoris, & Seruatoris tui Matrem cū Angelo Gabriele per illud *Aue* salutando, & cum ipso Deo eam honorando; cum SS. patribus antiquissimis deuotē velut apud filiū

suum interuentricem inuocando, quām cū Luthero & Caluino, &c. illius honorem & inuocationem sacrilegē & blasphemē negligēdo, spernendo, ridēdoque. Quod si verò iam nos hanc sacrosanctā stellam matutinā humiliter & deuotē honorando, salutandoque erramus, certē in errorem hunc ipse Deus suo exemplo per Angelum eam salutando honorandoq; nos induxit, & nobis prior Angelus Gabriel Legatus omnipotētis Dei errauit; quòd quām horrēdum & impium sit vel semel etiam cogitare, nedum asserere (si modò verē Christianus & non Atheus sis) ipse perpendere poteris.

Putāsne Deum, qui matrem tuā virili semine, inque originalis peccati labe te concipiētem generantēque, honorare pręcepit, Matrem suam (quæ est etiam mysticē nostra, vtpotē totius generis humani reparatrix salutem generādo) quæ Spiritu S. obūbrante concepit peperitq; tuum Saluatorem, ab hoc pręcepto excludere? falleris, erras, deciperis miser: si enim ipse, qui tamen fuit, est, & perpetuò erit *Rex regum & Dominus dominantium, Pater futuri sæculi; cuiq; flectitur omne genu celestium, terrestrium & infernorum:* cui denique tremēs obedit omnis creatura; si inquā Creator rerum adeò hanc BB. Virginem honorauit, ita vt etiā (prout habetur Lucæ 2.) esset subditus illi, & obediens, vt filium decet matri, æstimo te ad exemplum Christi eam honoraturū, Conditori tuo etiam maxi-

maximum inde honorem delaturum esse. Si enim de suis Apostolis & Concionatoribus honorandis hoc tam seriosum tibi verbum inculcauit, Lucæ 10. *Qui vos spernit, me spernit, &c.* quid tibi circa honorem suæ amantissimæ Matris, à te denegatum, imò denigratum, in die iudicij dicturū putas? Quid multis? dico; sicut impossibile est Christū seruatore nostrum, non honorare matrē suam iam in cælis super omnes Angelos & electos Dei exaltatā: sic impossibile esse eum non etiam velle illam summā reuerentiā à te honorari & coli in terris. Nam sicut Christus modò est nobis instar aduocati apud Patrem; sic BB. Virgo Patrona, & aduocata nobis existit apud filiū. Vide igitur Acatholice quid agas; quidve olim Filio Dei & Mariæ, Iudici tuo infallibili, Domino, atque Redemptori respondeas; qui modò eius Matrem non solū non colis, nō honoras, non reuereris, verū etiam illam humiliter honorantes, colentesque rides, errorisque reos insimulas. Certè meritò tibi (Acatholice) S. Bernardi aurea & verissima sententia timorem & stimulum; tibi verò frigide Catholice, maiorem erga D. Virginem deuotionem incutere deberet, ita in quodam sermone loquentis. *Sicut à te (ô Maria) despectus & auersus, necesse est quod pereat, sic ad te reuersus, & à te respectus, impossibile est quod pereat, &c.*

Pars II.

Denique quidquid Deus ipse amat & honorat, illud & à nobis licitè & sanctè amatur, honoratur & colitur: atqui omnipotens Dominus ipsemet BB. Virginem honorat, amat, & per Angelum salutauit: ergo & nos Catholici piè, sanctè, & licitè Matrem Dei colimus, honoramus, & rectè, vt patronā inuocamus apud Deum & Christum filium eius, &c. è contra Acatholici B. Virginem non honorātes, minùs rectè agere censendi sunt. Non fortè credis Patrem æternū Matrem Christi honorare? audi Christum æternæ veritatis Magistrum, Ioan. 12 *Si quis, ait, mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus qui in cælis est, &c.* Quis autem obsecro Christo magis ministravit in omnibus, quàm illa quæ eum suo SS. vtero 9. mensibus gestauit, genitum virgineo lacte SS. vberum suorum lactauit, & denique mortuum sub cruce in gremio suo lacrymis amarissimis & amorosissimis lauit?

Sit igitur magna magni Dei Israël mater benedicta in æternum, quam & Angelus inter omnes mulieres benedictam, Dei iussu proclamauit, gratiā plenam salutauit, Matrem Dei viuentis pronunciauit. Caue Acatholice, & quisquis es, ne olim tremendam ab eius filio in te sententiā inuitus & serò seriùs pronuntiandam audire cogaris. *Discedite à me maledicti, &c.* Si enim contra denegantes seruis suis hîc minimis opera

F 2

mise-

*Mariam
despicientes
de salute
periclitant.*

misericiordiæ, tam seueram sententiam pronuntiaturus est: quid dicturum ei putas, qui matris dilectissimæ Virginitatem negauit, eiusque honorem non solum neglexit, sed & sacrilegis blasphemii violauit?

Conuertere igitur ad Dei matrem, quisquis aut fide, aut deuotione hæctenus ab ea alienus es; & conuertet se quoque filius eius Christus ad te; & Pater æternus à peccatis tuis iratū vultum auersurus, & in faciem Christi sui pro te passi respecturus est; teque velut cultorē Virginis virginum aut æternū præmiaturus, aut velut illum forem eius à facie sua in supplicium perpetuum relegaturus est.

MEMBRUM III.

Ecclesia Romana comparatur stella Luciferæ.

PLuribus sanè de causis Veneris lucifera stella etiam Ecclesiæ Romanæ typum referre videtur. Nā vti Venus lumen suum totum à Sole mutuatur, & manè ante Solis exortum super Horizontem surgens, solis & diei mox subsequatur est prænuntius, proindeque Lucifer dicitur (quasi lucislator.) Et sicut etiam vesperi occumbente Sole, adhuc telluri tamdiu lucet donec & ipsa occidat; neque tamen occidendo esse desinit, sed Solem, velut suum centrum

subsequens, mox in alio hemisphærio oritur lucetque: Sic mystica nostra Lucifera stella, scilicet Ecclesia Romana, totum suæ doctrinæ & fidei lumen à Christo Sole iustitiæ mutuans, vera Lucifera stella est, utpotè *extra quam nulla est salus*: id quod etiam Matth. 18. probatur, nam *qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus, &c.* Et S. August. de fide Pet. ait: *Sine Ecclesiæ Catholicæ societate, nec alicubi baptismus prodesse potest, nec opera misericordiæ, nisi fortè ut minus torqueatur, &c.* Notent hoc benè quicumque sunt extra Ecclesiam Catholicam & Romanam. Denique S. Chrysostomus super Matt. *Habemus, inquit, pro mari mundū, pro nauī Ecclesiam, pro velo pœnitentiā, pro gubernaculo crucem, pro nauā Christum, pro vento Spiritum sanctum, &c.* Vides ergo extra Ecclesiæ Catholicæ nauem, nullam esse in hoc mundano pelago salutem?

Certè Ecclesia Romana supra Horizontem crucis Christi exorta, est vera Lucifera stella, prænuntia scilicet mox subsequendæ diei æternæ beatitudinis, Solisque iustitiæ in patria cælesti, electis æternū sine vltiori occasu orituri. Lucet autem iam de facto Ecclesia stella illa Lucifera etiam post occasum; scilicet post mortem Christi Solis iustitiæ. Et licet ab Hæreticis Ecclesia perpetuò tantū semiplena, gibbosa, aut corniculata cernatur iudiceturque; illa tamen reuera semper à Sole iustitiæ,

Ecclesia in quo similitudo stella Veneris.

Conceptus.

tia, lumine & radiis veræ fidei & doctrinæ illustrata manet; hoc-que lumen semel haustum sine vlla vnquam interruptione retinuit, haud aliter ac lapis lucibibus Bononiensis: neque vlllo modo etiam amittere potest, vel amisit; cum instar dicti lapidis, perpetuò Soli iustitiæ exposita Ecclesia māsferit; iuxta illud Matth. 28. *Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi.* Quomodo ergo, Acatolice, hic SS. lapis lucibibus Ecclesia, vtpotè omnibus diebus usque ad consummationem sæculi Soli iustitiæ expositus, lucem veræ doctrinæ potuit amittere, aut veræ fidei radiis orbari? Lucebit igitur hæc SS. stella Lucifera, veræ fidei lumine usque ad occasum suum, id est usque ad finem mundi; neque tamen tunc hîc occidendo, ideò totaliter occubituram putes, nam Solem iustitiæ suum verum centrum insequendo, clarissimè orietur in alterius & beatæ vitæ Hemisphærio, scilicet cælesti Hierusalem nunquam ampliùs occubitura. Benè S. Gregorius in epist. ad Lesanum. *Arca, inquit, cessante diluuiò in monte requieuit, quia vitæ huius corruptione cessante, cum malorum operum fructus transferint, in cælesti patria sancta Ecclesia velut in excelsò monte requiescit, &c.*

Putant quidè hæretici hanc stellâ Luciferam decrefcere, & lumine veræ fidei dudum defecisse, at profectò falluntur. Nam *ad huc habet*

Pars II.

(inquit S. Augustinus super Matthæū.) *Ecclesia quo crescat, donec illud impleatur: Dominabitur à mari usque ad mare, &c.* Quidquid igitur Acatolici cõtra hanc altissimam & lucidissimam stellam *Ecclesiam* machinentur, nihil certè profecturos se sciant; quò enim magis eam persequuntur, eò magis claret, luceat, & crescit; neque possibile est eam à Sole iustitiæ Christo, suo cétro auelli, vel in eum insequendo, à cursu suo impedire. Benè Hilarius de Trinit. libr. 4. *Hoc, inquit, Ecclesiæ proprium est, vt tunc vincat dum læditur: tunc intelligat dum arguitur: tunc obtineat dum deseritur, &c. Dum persequitur floret: dum opprimitur crescit: dum contemnitur proficit: tunc stat cum superari videtur.*

Denique sicuti stella Veneris ^{*Ecclesia quomodo gibbosa.*} quandoque gibbosa, aliquando verò corniculata apparet, sic Ecclesia, persecutionum & tribulationum oneribus grauata, ad exemplum sui sponsi gibbosa videtur: vnde S. Bernardus super Cantic. ait: *Sponsa, id est Ecclesia Christi, nil sibi gloriosius putat, quàm Christi portare opprobrium, &c.* O quàm gibbosa fuit tempore Neronum; Maximianorum, Traianorum & aliorum Romanorum Dictatorum! quàm gibbosa & modò est, adeò ab omni parte afflicta! At omninò credendum, & minimè dubitandum est, eam nullatenus supprimendam, esse quomodocumque etiam grauiori onere pressa fuerit. vt benè Cassianus super Psal. ait:

F f 3

Novit,

Novit Ecclesia beneficio Domini triumphare de suis cladibus ingravata, persecutionibus siquidem proficit, afflictionibus semper augetur, sanguine Martyrum irrigatur, tristitiâ magis erigitur, angustia dilatatur, fletibus potatur, ieiuniis reficitur, & inde potius crescit, unde mundus deficit, &c.

*Ecclesia
quomodo
corniculata
& falcata.*

Censetur verò Ecclesia corniculata & falcata, utpotè cornubus verè fidei & sanæ doctrinæ à Christo sponso suo contra omnes bestias hæresum armata, & *terribilis ut castrorû acies ordinata* redditâ; quibus cornubus sexcentas hæreses hæctenus devicit, debellavit, atque condemnavit. Aliis insuper duobus cornubus armata censetur; utpotè dilectionis Dei, & proximi; quibus diabolus bestiam cornutam, aliosque hostes frequenter edomare solet, &c.

MEMBRUM IV.

Anima Deo deuota similis est stellæ Veneris seu Lucifero.

SANÈ anima Deo deuota optimè quoque assimilari posset stellæ Veneris seu Lucifero. Nam sicut stella hæc proprio lumine destituta, illud totum à Sole suo centro (quod continuò etiam per eclipticam sequitur) mutuatur, semperque vnâ parte Solem respiciens ab eodem illuminari, quandoque verò lumine plena, tum gibbosa, denique etiam corniculata appa-

rere solet: Sic anima Deo deuota totum suum lumen iustificationis, fidei & iustitiæ, à Christo Sole iustitiæ hauriens, eundem velut suum centrum, spretis omnibus hisce inferioribus, amore, affectu & motu vitæ spiritualis sursum eleuata: inque viis & circulis iustitiæ & pietatis ambulans, Solem per eclipticam huius sæculi & vitæ, perpetuò sequitur, vnâ semper eius parte, puta internâ, & amoris affectu à Sole iustitiæ irradiatâ. Vnde S. Bernardus super Cantic. *Conceptus.* ait: *Animæ desideranti Dominus festinus occurrit, caelesti lumine & rore circumfusus. Unguentis optimis delibutus animam recreat defatigatam, esurientem reficit, aridam impinguat, terrenorum oblitam, sui ipsius memorem, &c.* Et sicuti stella Veneris splendet lumine Solis, in quo & illi suo modo assimilatur; ita anima totam suam substantiam & immortalitatem à solo Deo mutuatur, eique suo modo similis est, utpotè ad ipsius imaginem creata. Benè S. Augustinus libr. de definit. animæ. *Anima, inquit, est immortalis, est creata substantia inuisibilis, Deo simillima, imaginem habens Creatoris sui, &c.*

Et sicuti Venus perpetuò circa Solem, suum velut centrum altissimè versatur moueturque in cælo: ita anima Deo deuota, nil aliud quàm Deum vltimum finem & centrum in cunctis suis actionibus quærit: altissimè in eum contemplatione fertur, utpotè *cuius cõuersatio in cælis est*, Philipp. 3. Vnde monet

monet

monet S. Bernardus. *O anima, inquit, insignita Dei imagine, decorata similitudine, desponsata in fide, hæres bonitatis, rationis particeps, quid tibi cum carne quâ haud aliud vilius sterquilinum inuenisti? &c.* Et Seneca homo etsi fide Christianâ alioquin destitutus, insigniter tamen de anima loquitur epist. 80. *Sursum, ait, animam vocant initia sua: erit autem illic, antequam hâc custodiâ solvatur, si vitia sua deseruit, puraque & leuis in cogitationes diuinâs emicuit, &c.*

Seneca sententia de anima.

Deinde stella Veneris quandoque apparet cornuta, quandoque gibbosa, aliquando etiam lumine plena, &c. Sic & anima Deo deuota ex continuo consortio Dei fit quasi cum Moysè cornuta, intellectu videlicet & voluntate. Intellectu quidem dum intelligit quæ Dei & salutis suæ sunt; penetrando scilicet ea quæ infinita, æterna, sibi que ad salutem conducentia, vel ad interitum se pertrahentia sunt. Voluntate verò cornuta censetur; dum quidquid Deus vult, & ipsa vult: & quod Deo Conditori suo displicere scit, declinare nouit, &c. *ô si verè hisce cornubus essemus armati atque præditi, quàm feliciter & dulciter, quàm mundi sunt, sperneremus; quàm transitoria vilipenderemus; quàm patienter aduersa tolleraremus; quàm seriò seduloque omnipotenti nostro Conditori placere; quàm denique sobriè & castè eidem inseruire studeremus! At cum adhuc propriæ volûtatis cornu, non om-*

Conceptus.

ninò per veram in Dei voluntatem resignationem abiecerimus; & alterum adhuc geminum cornu amoris proprii nimis fixè gestemus; mirum non est, nos hisce duobus cornubus toties in peccatorum parietem impingere, vitam tempusque malè elapsam rarò, aut nunquam seriò emédare; magis de aliorum, quàm propriis defectibus cogitare; sicque sæpiùs alios cornutos iudicare, nobis è contra frustra & vanè complacentes: quod si hodie non fieret, profectò fortè non tot innocentes, aculeis & cornubus venenatarum linguarum ferirentur, enecarenturque. O si propria cornua peccatorum & defectuum nostrorum, cum ceruis, per dignos pœnitentiæ fructus conaremur sedulò abiicere, aut deponere (iuxta illud, *exue veterem hominem, & indue nouum, &c.*) quàm insigniter lumine diuinæ gratiæ adimpleremur, quàm parum de aliorum festucis & cornubus eruendis solliciti essemus. O quot hoc tempore & sæculo reperire est aliorum defectuum obseruatores correctoresque, suorum verò & propriorum neglectores! ô quàm oculati sunt multi in obseruatione alienorum peccatorum, & contrà quàm cæci in agnitione propriorum! si tantum quilibet proprios defectus, quantum alienos obseruaturus, & correcturus esset; credo reuera paucos futuros qui non sancti foret, &c. Caue igitur quisquis

Anima
quomodo
cornuta sit.

quis peccatorum cornubus super-
bis, ne ab eo qui peccatorum cor-
nua confracturus est olim Deus,
subitò utroque & præsentis & fu-
turæ æternæque vitæ cornu iustif-
simè, & quidem æternùm spolie-
ris, miser & inermis reddaris. Alio
adhuc modo quoque anima cor-
nuta censetur, duobus scilicet cor-
nubus amoris Dei, & odij suiip-
sius; quibus Deo amabilis sibi
aliisque utilis, & diabolis terribi-
lis redditur. Hisce anima cornu-
bus armata, Adamum ac homi-
nem veterem occidit, dæmonem
superat, carnem eiusque concu-
piscenciam, & mundum vincit at-
que edomat. Vnde benè Rabanus
in quodam sermone ait: *Si vis per-
fectè purgari à vitiis, in quantum præua-
les, accende in te ignem diuini amoris,
&c.* Et S. Bernardus in lib. de dili-
gendo Deo. *O iugum S. amoris, in-
quit, quàm dulciter capis, gloriosè la-
queas, suaviter premis, delectanter one-
ras, fortiter stringis. O felix amor, ex quo
oritur strenuitas morum, puritas affe-
ctuum, subtilitas intellectuum, desiderio-
rum sanctitas, operum claritas, virtutum
fæcunditas, meritorum dignitas, præmio-
rum denique sublimitas, &c.*

Conceptus. Deinde sicut Veneris stella nun-
quam vnum solùm sed semper
geminum gerit cornu: ita anima
Deo deuota nunquam ferè inue-
nitur sine gemino cornu, amoris
Dei, scilicet, & proximi, vti benè S.
Gregorius in quadam homil. su-
per Euang. *Per amorem Dei, ait, amor
proximi gignitur, & per amorem proxi-*

mi amor Dei nutritur, &c. Nam qui
amare proximum negligit, profe-
ctò Deum diligere nescit. Amor
namque Dei amorem proximi ge-
nerat, & amore proximi amor
Dei coalescit, &c. Si enim non
amemus proximum quem oculis
cernimus, quomodo quem non
videmus Deum, amare poteri-
mus?

Apparet verò quandoque ani-
ma gibbosa, primò dum pondere
peccatorum & defectuum suo-
rum incuruatur: vnde Dauid Psal.
37. totaliter gibbosus factus con-
queritur inquit. *Sicut onus graue,
grauatæ sunt super me, scilicet iniquita-
tes meæ, &c.* Deinde dum variis an-
gustiis & tribulationibus onera-
tur, iuxta illud Dauidicum Psalm.
118. *Tribulatio, & angustia inuenerunt
me, & contexerunt me tenebræ, &c.* Ita
plerumque Deus iustos in hâc vi-
ta gibbosos reddit, vt ibi magis &
pleniùs sibi æternùm iunctos illu-
minet; quod testatur Apostolus 2.
Corinth. 1. *Supra modum grauati su-
mus (en gibbositatem?) ita vt tade-
ret nos etiam viuere, &c.* Ita etiam se
gibbosum sentit oneratumq; pec-
catis Manass. 2. Paralip. 45. *Multi-
plicatæ sunt, inquit, iniquitates meæ
Domine, & non sum dignus intueri &
aspicere altitudinem cæli, præ multitudi-
ne iniquitatum mearum, &c.* Et iterùm
paulò infrà. *Incuruatus sum, ait, mul-
to vinculo ferreo, vt non possim attollere
caput meum, & non est respiratio mihi,
quare? quia excitavi iracundiam tuam
& malum coram te feci, &c.*

Anima
quando
gibbosa.

Deni-

Conceptus
de tribula-
tionibus e-
lectorum
Dei.

Denique alio etiam modo iusti à peccatoribus tribulationibus & persecutionibus gibbosi redduntur, vt David Psal. 56. *Laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruaerunt animam meam, &c.* Sanè vti gibbositas Lucifero prouenit ex varia cum Sole configuratione eiusque illuminatione; sic sanctis & electis Dei à Sole iustitiæ permissiue eueniunt tribulationes. Deinde vti non Sol, sed ipsius Veneris circa Solem varius motus causa est gibbositatis: sic non Deus causa immediata censetur nostrarum aduersitatum, tentationum, angustiarum & persecutionum, sed potius ipse varius voluntatis & vitæ noster motus cursusque; iuxta illud Iacobi 1. *Deus intentator malorum est, vnusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus.* & Tob. 4. *in ipsa enim (puta superbia) initium sumpsit omnis perditio, &c.* & Tob. 3. *Quoniam non obediimus preceptis tuis, ideò traditi sumus in direptionem, & captiuitatem, & mortem, & in fabulam, & in improperium omnibus nationibus, &c.*

Quandoq; verò Deus probationis & purgationis causâ gibbosâ, & incuruatâ reddit animâ, scilicet sub potenti manu sua in hâc mortali vmbra ideò eam humiliando, vt in altera & æterna vita magis eâ exaltare queat. Ecce enim quomodo Sara illa Deo deuota, per improperiû ancillæ patris sui humiliata, & à Deo permissiue gibbosa reddita est; quæ tamen gib-

Pars II.

bositas in ea nõ diu durauit, sed ab Altissimo mox liberata est. Vnde ita ad Dominum loquitur, Tobia 3. *Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit, quòd vita eius si in probatione fuerit coronabitur: si autem in tribulatione fuerit liberabitur, & si in correptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit: non enim delectaris in perditionibus nostris: quia post tempestatem tranquillum facis: & post lachrymationem & fletum exultationem infundis. Sit nomen tuû Deus Israël benedictum in secula, &c.* Sed quid Sara & Tobias suâ gibbositate & oratione à Domino tandem promeruerunt? Hoc scilicet, vt Deus etiam summum quædam ab altissimis cælis Angelum in eorum solatiû ablegare ad eos quasi coactus & cõmotus fuerit (iustorum enim oratio tantæ virtutis est, vt non solum nubes & cælum, verum & ipsum Deum penetret, &c.) vnde ait sacra Scriptura Tobia 3. *In illo tempore exaudita sunt preces amborum (scilicet Tobia & Sara) in conspectu gloriæ summi Dei: & missus est Angelus Domini sanctus Raphael, vt erueret eos ambos, quorum vno tempore sunt orationes in conspectu Dei recitatae.*

virtus orationis magna est.

O si nos & hoc tempore lamentabili, tot angustis, hostibus, persecutionibus & miseriis adeò gibbosi redditi, verè & vnitâ virtute, omnipotenti Deo, corde contrito & humiliato cum Tobia & Sara supplicaremus, proculdubio & ipse cogere nos exaudire, è tantisque periculis & miseriis tãdem

G g

piensif-

pietissimè eripere atque eruere. Petimus autem & non accipimus, eo quòd malè (vitâ non priùs emendata, & nobis ad salutem fortè minùs proficua.) *petamus*: hinc aut nunquam, aut rarò exaudimur, petita nunquã accipere meremur, dum gibbosi peccatis, vitiisq; coram Deo incuruati manemus, neque sedulò nos per dignos pœnitentiæ fructus gibbis auaritiæ, superbix, luxuriæ, malæ denique & gibbosæ conscientix exonerare studemus, &c. & vel ideò etiam

Conceptus. Deus nos ita peccatis nostris gibbosos, iustâ etiam castigatione & pœnis adhuc magis incuruat, scilicet propter superbiam, & impœnitēs cor nostrum, teste Isaiâ cap. 26. *Quia, inquit, incuruabit habitantes in excelsò; ciuitatem sublimem humiliabit. Humiliabit eam vsque ad terram, detrahet eam vsque ad puluerem. Conculcabit eam pes, pedes pauperis, gressus egenorum, &c.*

Pedes pauperum quomodo conculcent diuites.

Et profectò cum pauperes adeò ab iniustis hodie conculcentur & propter immisericordiam atque iniustitiam eorum cogantur è propriis sæpè migrare, & miserè exulare, ac perire; hinc iustissimè *pede pauperum* in exilio hinc inde laboriosissimè culpâ persecutorum, & diuitum immisericordiã ambulantium, diuites conculcari censentur; etsi ignorèt à quo conculcentur, quave de causa tot malis & castigationibus nōnunquam premantur: certè *pedes pauperum, & oppressorum, gressus egenorum, pupil-*

lorum miseria, viduarum clamor, inquam, hæc hæc, prò dolor, mundum nostrum hodie videntur euidentissimè conculcare: & ideò nulla pax, securitas nulla, sed tanta calamitas nos premere videtur. Clamor enim pauperum, viduarum, & egenorum iam dictorum *in aures Domini Sabaoth insonuit*, cælos penetrauit, ad iustum Dei tribunal appellauit: & reuerà exauditum esse à Deo, experientia tot malorum, tot afflictionum, tot bellorum, & miseriarum apertè testari videtur. non credis? audi Spiritum sanctum per os David Psal. 9. *Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum, &c.* Et iterum Psal. 11. ait: *Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.* Cessemus ergo mirari nos ita castigari clamantesque ad Deum iam tot annis nunquam tamen exaudiri, nunquam denique à bellis & hostibus liberari. Nam *qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur*, inquit Spiritus sanctus, Prou. 21.

Causa tot malorum in mundo, totq; miseriarum probabilis assignatur.

A posteriori ergo & effectu liceat causam nostrarum afflictionum tam assiduarum concludere. Sicuti enim qui inuenit vitam tranquillam, iustitiam & gloriam, signo est ipsum etiam facere, & sequi iustitiam atque misericordiam (iuxta illud, Prou. 21. *Qui sequitur iustitiam & misericordiam, inueniet vitam, iustitiam & gloriam.*) Sic qui

qui pacem, & tranquillam vitam, atq; misericordiam nusquam inuenit, neque à Deo impetrare potest, argumento euidentissimo esse videtur, eum etiam neque facere coram Deo iustitiam & misericordiam, &c. Quid ergo mirum, si *pes pauperum, & gressus egenorum* nos adeò hodie premant? ita vt causa eorum derelicta atq; deserta, causa etiam censeatur esse ita nos derelinqui à Deo, &c. Et profectò diuitibus huius sæculi, immiseri- cordibus, & oppressoribus paupe- rum, pupillorum, & viduarum, &c. idem ferè, à pauperum pedibus coram Deo eos conculcantium contingit, quod contingere solet à nobis antichthonibus & antipo- dibus, hoc est iis qui aduersa no- bis imprimunt vestigia; seu qui infra telluris globum & hemis- phærium inferius cõtra nos con- trariis vestigiis ambulant: licet enim se nobis superiores omninò putent, & à non nemine pedibus gressibusq; contrariis calcari igno- rent, tamen à nostris, eis respec- tiuè superioribus, pedibus con- culcantur.

Sic & diuites immisericordes, iniusti iudices, pupillorum vidua- rumque oppressores, etsi se omni- bus superiores putent, & à nemi- ne posse opprimi, deiici, & calcari arbitrentur; miseri tamen, etiam ignorantes, à *pauperum pedibus, ab egenorum gressibus* adeò conculcan- tur (hoc est eorum ad Deum cla- more & miseriâ castigantur) vt

Pars II.

sæpiùs aut subitò ex ignota sibi causâ omni fortunâ, diuitiis & honoribus priuentur, vitamque ipsam nonnunquã subitanè mor- te cõmutare cogantur. Imò iusti & pauperes in cælo nunc existen- tes, pauperes & miserrimos anti- podes, diuites scilicet suosque per- secutores, pedibus & in hac vita & in inferno perpetuò & mysticè conculcaturi sunt. O quàm mise- rè diuitem illum epulonem mo- dò putas à pedibus Lazari in in- ferno conculcari, cui in vita etiam micas de mensa cadentes denega- uit! O diues, dum te subitò forsan ex ignotâ causa, honore tuo deiici, diuitiis & fortunâ spoliari, charis- simis liberis, vxore, & vitâ subita- nè quandoque orbari cernis, cau- samq; huius tuæ calamitatis, cal- cationis, & castigationis forsan ignoras; crede certò latere fortè & esse quosdam antipodes; scilicet iustos, pauperes, viduas, mercena- rios, pupillos, iniuste à te fortè olim oppressos, expulsos, vexatos- que & spoliatos; aduersa vestigia, clamorù scilicet & orationum sua- rum ad Deum versus te vrgentes: pedibus & gressibus contrariis ti- bi, hoc est vitâ & virtutibus tuæ vitæ contrariis, coram Altissimo ambulantes: ne inquam mireris, hæc tibi à pauperum pedibus & egenorù gressibus prouenire, Do- minus enim *faciens iudicium pauperi, & orphano iustissimus adiutor* ita for- san eorum pedes iuste contra te armat, grauat, atque incitat. Ita vt

Alter con- ceptus, quo- modo iusti & paupe- res in cælo existentes, iniustos, & malos, diui- tes & suos persecutores pedibus suis premant.

Notet ma- gnates & diuites.

G g 2

habitans

habitans etiam in excelsis, sublimissimo statu scilicet eleuatus, tamen humiliaris vsque ad terram, detraharis vsque ad puluerem, & ad nihilum redigaris. Conculcat enim te pes (audi, intellige obsecro, senti & te emenda) imò pedes pauperum, & gressus egenorum, à te etiam iniustissimè conculcatorum, & ideò propter miseriam & gemitum pauperum etiam conterit te exurgens iustus Dominus, &c. Igitur ne ulterius velis conculcari, cessa conculcare pauperes, & miserebitur tui miserator & misericors Dominus, &c. Tandem uti stella

Conceptus. Veneris in coniunctione vespertina à Sole plenissimè illuminatur, nobisque absconditur; rotunda, tum paulò post orbiculata apparet: Sic anima decurso huius vitæ circulo Soli iustitiæ in cæli Em-pyreï sublimitate vespertinè, peractis scilicet omnibus miseriis coniungenda, lumine gloriæ efficacissimè ab eo illustrata fulgebit; & orbiculata, scilicet æternâ securitate & beatitudine oppleta, plenissima apparebit: Vnde cantat Ecclesia; *Fulgebunt iusti sicut Sol in conspectu Dei, &c. & Dan. 12. de Sanctis & iustis in hâc vitâ, verbo scripto, & exemplo multos erudiantibus dicitur. Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti; & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates, &c.*

Impij quomodo censentur esse corniculati.

Econtra impij & peccatores hîc quidem etiam censentur esse corniculati, armati scilicet aduersus iustos, & non ad iustitiam: mo-

uentur enim circa alium Solem, quàm Solem Iustitiæ; scilicet circa suum ventrem, concupiscentias, carnem, diuitias, & honores huius sæculi. Vnde benè dicit Dauid Psalm. 11. *In circuitu impij ambulat: id est continuò sese ab vno vitio in alterum præcipitant: ab vno puncto in alterum se urgent; ita vt peccando noctem censeantur vertere in diem, & diem in noctem.* Tales autem Errones, sunt quidem Luciferi, sed infernales, utpotè Luciferi apostatæ illius filij: vt benè Christus ad Pharisæos. *Vos ex patre diabolo estis, quare? quia desideria patris vestri vultis facere: qualia? scilicet homicidia, mendacia, & omnis generis mala, machinationes & persecutiones erga iustos, pauperes & innocètes, &c. Et ideò verificatur de eis, quorum Deus venter est, utpotè centrum quasi & finis omnium actionum suarum, cuius saturandi gratiâ, die noctuque, perpetuò, sine fastidio & nausea occupantur, defatiganturque. Cumque peccatores & diuites, in hâc vita nunquam, aut rarò tribulationibus sint gibbosi, sed cum diuite Epulone quotidie & in omnibus splendidissimi, profectò timendum est eos cum illo etiam perpetuò omni suo splendore & gloria breuî fore destituendos, iuxta illud Iob 18. *Nónne lux impij extinguetur? nec splendebit flamma ignis eius.* Dignum quippe & iustissimum videtur; vt qui hîc merâ luce superbiæ, vanæ gloriæ, & honoris*

Notent impij.

noris sine charitatis flamma & igni luxerunt; ibi in altera, sine luce perpetuò lugeant ardeantque. Quisquis igitur in hâc vita, superbiâ, luxuria, & luxu nimio vitæ luces splêdesque; caue ne illud Iob 18. tandem in te olim compleatur. *Lux impij obtenebrescet in tabernaculo illius, & lucerna quæ super eum est extinguetur, &c. expellet eum* (scilicet Deus) *de luce in tenebras, & de orbe transferet eum, &c.* at in quem locum? timendum certè non in alium, quàm eum; *vbi scilicet erit fletus & stridor dentium.* Matt. 25. & Lucæ 13. Et tunc serò nimis incipient videre Luciferum corniculatum, cui se in hac vita à coniunctione matutina, sui scilicet statim ortus, vsque ad versperthinam & occasû vitæ, tam firmiter copulati manserunt. Ibi erunt & peccatores cornuti perpetuò; duobus nempè cornubus tremendis, & terribilibus, pœnâ scilicet damni, & pœnâ sensus. Ibi perpetuò gibbosi futuri sunt, scilicet peccatorum suorum & infernalium tormentorum cumulo eternùm grauandi, vermeque conscientia suæ nunquam emorituro sine fine onerandi, &c.

Conceptus, quomodo in inferno peccatores sint futuri corniculati.

Possit & stella Veneris, Iouis, Saturni, ipsemet Sol, Luna & stellæ adhuc infinitis rebus mysticè assimilari applicarique: vtpotè virtutibus, charitati Dei & proximi, Angelis, Sanctis, electis, feminis, & vxoribus morigeratis, virginibus virtuosis. Vir econtrâ Soli,

Pars II.

Marti, Ioui, &c. prout cuiusque ingenij capacitas dictabit. Ego hisce tibi beneuole Lector, saltem viam sternere volui, quâ res cælestes & naturales ad infinita moralia, anagogicè, symbolicè, mysticè, & tropologicè tibi comparare posses: & crede haud pœnitebit laboris; scilicet, si præter aliorum librorum euolutionem, etiam eum librum semper consulueris, quem Deus & natura tibi concesserunt, proprium inquam intellectum & ingenium non neglexeris, &c.

C A P V T VII.

De tribus Planetis superioribus, Planetologio, telescopiòque mysticis. Et qualiter denique etiam possit exponi Planetisq; accommodari visio illa Ezechielis Propheta.

ANAGOGE I.

De 3. Superioribus Planetis mysticis.

M E M B R V M I.

Marti diabolus comparatur.

Multa hîc possent mysticè assimilari tribus superioribus Planetis: vt tamen etiam aliquid ingenio Lectoris beneuoli relinquatur, paucis me expediam.

G g 3

Primò

Primò quidem stella martis telluri vicinior & perigæa viam Solis in systemate Tychonico ingreditur, & ipsam eclipticam interfecat: Solem tamen à suo cursu impedire nequit. Deinde lucem quem à Sole recipit, rufam & quasi sanguinei coloris nobis exhibet. Tertio cursu suo solet esse adeò fallax & respectu visus nostri irregularis; vt vix adhuc astronomi eum integrè perspectum habeant. Quarto omnium Planetarum fit maximè & diutissimè retrogradus Mars. Quintò in suis domibus, & anni dominus constitutus, secundùm astronomorum dicta & obseruata, solet in terra nobis causare pestilentiam, aërem inficere; variosque mortalibus morbos & miseriae immittere, multosque occidere, vt fertur; nisi quandoque à Sole, aliisque Planetis beneficis impediatur. Denique Mars omnium Planetarum censetur maximè fraudulentus, maleficus, & pessimus respectiuè.

Lucifer infernalis comparatur Marti.

Profectò, diabolus & Lucifer infernalis ille draco, tantâ pulchritudine, excellentiâ & decore primò à Deo creatus, mirisque donis à sua diuina Maiestate decoratus, in cælis existens; apogæus tamen subitò & excentricus factus est, dum superbia suâ Dei quasi naturam & sedem ambiendo, viam Solis iustitiæ Dei (hoc est diuinam quasi naturam æmulando) ingressus etiam meritò ab apogæo, summo scilicet fastigio & apice cæli,

ad imum perigæi inferni deiectus, relegatus & adeò humiliatus est, vt nequeat ampliùs ad apogæum cælestem sese attollere.

Deinde sicut Mars lucem quam à Sole recipit, sanguinei & ignei coloris telluri exhibet: Sic Lucifer gratiâ donisque à Creatore suo Ter Opt. Max. abusus, ex speciosissimo Angelo, deformissimus dæmon effectus, igni infernali, ac stagno sulphuris & picis immersus, igneum colorem modò exhibet: sanguineum verò, dum genus totum humanum per esum pomi vulnerans etiam mortalibus adhuc indies sua malitiâ ingentes clades afferre, cunctaque mala generi nostro machinari haud cessat: vno verbo, omnium Planetarum, scilicet creaturarum, hic infernalis & truculentissimus Mars est pessimus, &c.

Qualiter verò iam ex apogæo & summitate cælorum perigæus, & omnium infimus factus; viamque Solis Dei ingredi frustra quidem tentauerit: testatur Isaias cap. 14. his verbis eum alloquendo. *Quomodo cecidisti de cælo Lucifer, qui manè oriebaris? corruisti in terram? (en quomodo perigæus?) qui vulnerabas gentes (en quàm truculentus?) Qui dicebas in corde tuo: In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo (ecce quomodo superbiâ suam viam Solis iustitiæ ingredi attentauit?)*

tauit ?) *Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum lacu, &c.* Vides ergo quantum humiliatus & perigæus factus fuerit?

Deinde diaboli technæ, viæ & modi in nocendo generi humano, ita sunt subtiles & varij, vt vix etiamnum sint cogniti: cum contra nos indies nouis dolis, & machinationibus insurgere optimè sciat. *Conceptus.* Causa verò huius, est eius erga nos tam rabiosa inuidia, odiumque; ita vt sufferre nequeat bonum, salutem, & felicitatem nostram. Vnde rectè S. Bernardus sup. Cât. sermon. 16. ait. *Inuidet diabolus humano generi, volens illud habere subiectum, quia præuidet hominem quasi Deum futurum, &c.* Et iterum S. Augustinus sup. Psalm. *Diabolus, inquit, plerumque vult nocere & non potest, quia potestas ista est sub potestate. Nam si tantum posset nocere diabolus quantum vult, aliquis iustorum non remaneret, &c.* Ecce quàm pestiferus sit hic infernalis Mars, quàm truculentus.

Diabolus qualiter sit factus excentricus.

Factus autem fuit Mars infernalis maximè excentricus & retrogradus, dum contra Deum, velut suum centrum vltimum, finem, & Conditorem nequiter insurrexit; & plusquam tertiã partem stellarum, hoc est Angelorum, à suo centro, scilicet Deo, casu, suasu, & superbiã sua auulsit. Hinc est illud Isaia cap. 14. *Nunquid iste est vir qui conturbauit terram, qui concussit regna, qui posuit orbem desertum, & vrbes eius destruxit? &c.* Et paulò infra. *Tu enim terram tuam dis-*

perdidisti, tu populum tuum occidisti, &c. Ergo maximè à centro suo Deo Lucifer remotus & auulsus est.

Denique infernalis hic Mars, *pestis mystica à diabolo in mundum introducta.* pestem peccati in cælo à se nequiter introductam, à Deo verò eliminatam, fraudulentissimè etiam in terram introduxit: hortum scilicet voluptatis & paradisi suo venenoso pestilentialique influxu, halitu atque serpétino suasu adeò inficiens, vt inde totum genus Adæ per peccatum originaliter interierit extinctumque fuerit. Quod Sapient. 2. ita testatur Spiritus sanctus. *Inuidiã autem diaboli mors intrauit in orbem terrarum, &c.* Et Petrus Rauen. sup. Matth. *Diabolus, inquit, mali auctor, nequitie origo, rerum hostis, corruptor sæculi, hominibus semper inimicus, ille laqueos tendit, lapsus parat, foveas fodit, aptat ruinas, stimulat corpora, pungit animas, cogitationes suggerit, immittit iras, dat virtutes odio, vitia addit amori, errores serit, discordias nutrit, pacem turbat, affectus dissipat, humana violat, diuina tentat, &c.* Quidni igitur Mars infernalis omnium creaturarum pessimus & malitiosissimus esset diabolus?

Denique nota multas esse stellas, naturâ & colore cum Marte symbolisantes; sic & omnes peccatores in peccatis mortalibus cõstituti, similes diabolo, cætera si paria intelligas, cõfendi sunt: quãdam veluti naturâ quidem, quia vtriusq; iidem sunt genitores, scilicet peccata. Colore etiam, quia & peccatis vt diabolus sunt denigrati,

Conceptus
iucundus.

Causa cur
infernus
semper ar-
deat.

grati, & ignem infernalem peccatores, saltem in proxima potentia, in sinu conscientiarum suarum, etiam ignorantes gerunt & circumferunt, haud aliter ac chalybs qui silice percussus ignem subito reddit: ita peccatores in iudicio aut particulari aut vniuersali, ad lydium lapidem diuinæ iustitiæ affringendi; vel tremendæ sententiæ definitivæ tonitru & lapide à Petra Christo in eos fulminando, (scilicet, *Discedite à me maledicti*) percutiendi feriendique; subito ignem infernalem peccato dudum conceptum intus, foris etiam subito reddent. Hinc mirum non est infernum perpetuò arde- re; cum infiniti peccatorum durissimi chalybes, ibi à lapide & silice, diuinæ scilicet iustitiæ, perpetuò & sine fine percutiantur. Vnde dicitur Isaia 66. *Ignis eorum non morietur. Et cap. 33. Concipietis ardorem, parietis stipulam: spiritus vester ut ignis vorabit vos. Et erunt populi quasi de incendio cinis: spinæ congregatæ igni comburentur, &c. Conterriti sunt in Sion peccatores (scilicet lapide & silice diuinæ iustitiæ) possedit tremor hypocritas. Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Caue igitur qui hinc peccatis ignem intus iam continuò concipis, ne ibi in chalybem infernalem mutandus & silice diuinæ iustitiæ sine fine concutiendus sis.*

Denique peccatores esse quasi stellas Martiales infernales, & si-

miles diabolo, ipsemet Christus testatur his verbis, Ioann. 8. *Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri (hoc est peccata) vultis facere, &c.* Imò peccator, cæteris paribus, reuerà diabolo adhuc multò deterior esse videtur; cum gratiam Dei toties tam frequenter vilipendat, mortem & sanguinem Christi pro se scilicet peccatore & nõ pro diabolo, effusum tam parui pendat: misericordiam denique Dei sibi spontè & vltro oblatam, diabolo verò denegatam, tam insanè renuat, eaque tam præsumptuosè abutatur, &c. Audi D. Anselmum, in lib. de casu diaboli, quàm insigniter hæc nostra asserta confirmet. *Diabolus, ait, nulla præcedētis peccati vindictâ superbiens, peccauit: ego visa eius pœna non continens ad peccatum properavi: ille in innocentia constitutus, ego verò restitutus: ille perstitit in malitia Deo reprobante: ego verò Deo reuocante: ille obduratur ad punientem, ego verò ad blandientem: & sic vterq; contra Deum: ille contra non requirentem se: ego verò contra morientem pro me. Ecce cuius imaginem horrebam, horrorem in multis aspicio me horribiliorem. Hæc aurea verba vtinam seriò & sapius à nobis perpenderetur, & forsitan non tam frequenter & facillè peccatis inuolueremur. Nam (vt cum Cicerone homine etsi fidei lumine destituto, concludamus) præter culpam & peccatum homini nihil potest accidere, quod sit horribile atque pertimescendum, &c.*

Peccator
quasi dete-
rior & pe-
ior ipso
diabolo.

Aurea sen-
tentia Ci-
ceronis.

MEM.

MEMBRUM II.

*Tyrannus & peccatum Marti
mysticè assimilantur.*

VTique & Tyranni Martis truculento sideri comparari queunt. Sicuti enim perpetuò Mars rubet, cunctis inuidet, nemini beneficus censetur, cunctos persequitur; denique multos & innumeros trucidat: ita & Tyrannus rubet sanguine innocentium, cunctis maleficus, & pluribus exitio est; uti consideranti patebit. Vnde ait Iob cap. 15. *Cunctis diebus suis impius superbit, & numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius: & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur. Non credit quod reuerti possit de tenebris ad lucem circumspectans undique gladium, &c.* Et Prouerb. 28. *Dominus atque Princeps sæuus in populum pauperem nominatur à Spiritu sancto* *Conceptus.* *leo rugiens, & ursus esuriens.* Nam sicuti ursus & leo quoscumque innocentes sibi obuios inuadunt, deuorant, atque interimunt: sic Tyranni nemini parcunt. Vnde Antisthenes dicere solebat, *Carnifices tyrannis longè esse præferendos, cum à carnifice quidem homines iniusti & mali interimantur, à tyranno autem etiam infantes, innocentes, & boni, &c.*

Pars II.

Iam liceat etiam peccatū Marti ^{Peccatum} ^{assimilatur} ^{Marti.} assimilare. Sicuti enim Mars dominus in sua exaltatione, domoque existens, pestem inducit, fruges corrumpit, frigora, subindeque fulgura, grandines & pruinas generat: ita peccatum, in anima & domo cordis superbiâ exaltatum, animam interficit, iuxta illud. *Anima quæ peccauerit, ipsa morietur.* Et S. Augustinus super Ioannem hoc idem testatur. *Peccatum, inquit, nihil est, & nihil fiunt homines cum peccant, &c.*

Vnde & David: *Ad nihilum reductus sum & nesciui, &c.* An non pestilentialis hic Mars mysticus, scilicet peccatum in cælo ruinas causauit? Luciferum cum asseclis apostatis angelis à summa felicitate ad infimam extremamque inferni miseriam deiecit? Adam & Euam Paradiso excussit? totum genus humanum perdidit? Diluuij aquas telluri, Sodomæ & Gomorrhæ ignem cælitus induxit? Et quam aliam causam nisi peccatum esse putas, tot pluuiarum nostratum miseriarum? vnde rectè David ait: *Pluet super peccatores laqueos: ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum pars calicis eorum, scilicet peccatorum, &c.*

Verùm etsi Mars semper suâ naturâ malignus existat & perpetuò suo influxu sublunaribus rebus exitium & malum machineatur; sæpè tamen à Planetis benignioribus, puta Ioue, Sole, & Ve-

H h

nerè

nere impeditur, quo minùs no-
ceat, &c. Ita in nostro proposito.

Conceptus. Etsi enim peccatum consummatũ, aut
voluntate aut opere completum
generet mortem in anima (eam certè
haud aliter in corpore viuo occi-
dendo, quàm fulmine, vaginã in-
tegrã & illæsã manente, gladius in
ea consumi corrumpique solet,
ossaque animalis comminui cute
intactã) tamen sæpius à Sole Iu-
stitiæ Christo, Ioueque benignis-
simo Deo, & Lucifera stella BB.
Virgine scilicet, quoad eius effe-
ctus impeditur, & quandoque to-
taliter tollitur. Hinc Isaia 27. ita
Sol iustitiæ, & Deus animam
peccatricem alloquitur. *Ego sum,
ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas
propter me, & peccatorum tuorum non
recordabor, &c. Et iterum: Deleui
ut nubem iniquitates tuas, &c.*

Idem probatur de BB. Virgine
Maria, scilicet eam interuentio-
ne suã peccata tollere. Sic enim
videtur loqui, Eccli. 24. *Qui ope-
rantur in me non peccabunt.* Vides er-
go qualiter hi benignissimi my-
stici Planetæ, maligni martis, sci-
licet peccati influxus impediunt?
Denique sicut Mars omnium
Planetarum, cæteris paribus, fit
maximè excentricus, quando-
que magis, aliquando verò mi-
nùs; ita homo peccato grauatus,
Conceptus. recedit à centro suo Deo, modò
quidem maximè, iam minùs,
tunc magis pro grauitate & mul-
titudine peccatorum. Hoc per-

pulchrè testatur Cassianus sup.
Psalm. 5. *Hoc dicimus, inquit,
quòd tantum vnusquisque à diuinitate
repellitur, quantum eius peccata cumu-
lantur. Quantitas enim delicti mensura
est repudij, quia tantum à Deo reus
longior redditur, quantum numerato cri-
mine dilatatur, &c.*

Denique sicuti stella martis
etsi optimo telescopio conspecta
semper tamen crinita, & quasi
cincinnata apparet: Ita peccatum
semper sequuntur pœnæ suæ. No-
ta aurea verba D. Augustini libr.

3. de libero arbitrio. *Illa est pœ-
na peccati iustissima, ut amittat vnus-
quisque illud, quo bene vti noluit, cum
sine vlla difficultate posset, si vellet, id
est, ut qui sciens rectè non facit, amit-
tat scire quid rectum sit: & qui re-
ctum facere, cum posset, noluit, amit-
tat posse, cum velit, &c.* Et hanc
sanctissimam sententiam plus-
quàm veram esse, quotidiana prò
dolor experientia testatur. Faci-
lè namque est in foueam cadere,
imò & spontè te in illam vrgere
potes: at difficilè tibi, & non sem-
per in tua potestate est, iterum
ab ea te liberare, &c. Sic facilè
est quidem peccare, sed difficilè
resurgere, &c. Vnde S. Ambro-
sius in quadam epistol. ait: *Velle
currere, est meum, sine Dei tamen
auxilio non erit meum.* Rectè etiam
sanctus Gregorius in homil. *Visi-
tata culpa, inquit, obligat mentem,
ut nequaquam surgere possit ad rectitu-
dinem: conatur, & labitur: quia vbi spon-
te*

*Pœna pec-
cati que
fit.*

Conceptus.

te diu persistit, ibi & cum noluerit cadit, &c. Denique cum D. Bernardo de libr. arbit. concludamus. *Peccantis lapsus non dono adscribendus est potestatis, sed vitio voluntatis, & si datum fuit voluntati, posse stare ne caderet, non tamen resurgere, si caderet. Non enim tam facile quis valet exire de fouea, sicut in eam labi, &c.* Caueamus igitur, obsecro, ne prioris peccati demerito, subsequendum peccatorum tegatur nobis fouea: ut qui malum scienter perpetramus, deinceps etiam iusto Dei iudicio semper in alia atque alia peccata etiam nescientes, incidamus: hoc quippe agitur (ait D. Gregor. in Moral.) *ut culpis culpa feriatur, quatenus supplicia peccantium ipsa fiant incrementa vitiorum, &c.*

MEMBRUM III.

De Ioue & Saturno
mystico.

Veram esse sententiam illam S. Scripturæ Eccli. 43. videlicet: *Multa abscondita sunt maiora his: pauca enim vidimus operum eius; restatur systema admirandum Iouis, nostro primùm tempore ope telescopij detectum. Enimverò quatuor lucidissimæ stellæ perpetuò Iouem per suum orbem comitantur; ita ut ab eo nunquam ultra 14. minuta euagentur. Hi comites*

Pars II.

quidem ab aliis quasi aliæ Lunæ Iouiales hæcenus credebantur; utpotè lucem à Ioue haud aliter, ac nostra Luna à Sole mutuantes. Verùm in nostra, & magis probabili sententia, secundùm crebras sedulasque obseruationes per telescopium excellentissimum, longitudinis 15. pedum Romanorum, frequenter iam per triennium à nobis habitas; dicti comites nullâ ratione lucem suam viuacissimam (quâ haud aliter ac fixæ stellæ undulant, micantque) à Ioue, neque etiam totum à Sole mutant, sed potius à propriâ & interna sua forma habere, ac deriuare sibi videntur. Cùm enim Iupiter Solem haud sub maiori angulo videat, quàm ad summum 5. aut 6. minutorum (hoc est vix magnitudinis oui gallinæ) possibile non videtur, Iouem eiusque comites totum suum lumē à Sole mutuare: solaris enim luminis efficacia & intensio eâ proportione crescere & decrescere intelligitur, quâ respectu oculi & diuersæ distantiae accrescit aut minuitur eius diameter visibilis: cùm igitur diameter Solis, Ioui quasi sexduplo minor quàm nobis in tellure ob nimiam sui ab eo distantiam necessariò appareat; consequens etiam omninò videtur tali etiam proportione, id est sextuplâ, oculo in Ioue supposito, Solis lucem minui. Non ergo comites totam suam efficacissimam micantem lucem

Comites Iouis lucem suam à propria videntur habere forma, & Iouem illuminare, non verò illuminari ab eo.

Hh 2 lucem

lucem à Sole participare, sed potius, vt iam dictum est, à propria & interna suâ forma habere, easdemque Iouis globum, instar 4. Solium illustrare videntur, &c de quibus si plura desideres, vide quæ in parte prima huius operis de Ioue differuimus, &c.

Ecclesia Romana Ioui comparatur.

His ita præmissis. Dico Ecclesiam Romanam & militantem, optimè Ioui comparari posse. Sicut enim Iupiter per suam orbitam delatus, suo motu perpetuò 4. comites secum vehit, qui circa illum gyranur, eumque variè illuminant; iucundissimam in Iouiali globo varietatem continuò suâ variâ illuminatione & motu causantes: ita militantem Ecclesiam Romanam perpetuò in suo cursu & motu mystico 4. comites, & lucidissimæ stellæ, hoc est 4. illa animalia seu Euangelistæ, comitantur, eam scilicet radiis veræ doctrinæ Euangelicæ illustrando mireque illuminando. Quidni 4. Euangelistæ essent stellæ mysticæ, cum verum fidei lumen eorum doctrinâ comprehendatur? Si enim qui docti fuerint, iuxta illud Dan. 12. *fulgebunt quasi splendor in firmamento, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates*: quidni efficacissimè splenderent illi, qui totum hæcenus corpus Ecclesie suâ verâ doctrinâ, continuò erudire, instruere, & illuminare non cessant? Nam sicuti comites Iouis lumen suum, quod Ioui communicant, ab interna forma

*4. Euangelistæ similes
4. Comitibus Iouialibus.*

accipere censentur: ita S. Euangelistæ, & 4. Ecclesie Doctores, lumen doctrinæ suæ salutaris, quo Ecclesia tota illustratur, ab interna forma, hoc est à Spiritu sancto eos inhabitante, mutuunt. Hoc satis Christus Dominus innuit Ioan. 14. *Paracletus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcumque dixerò vobis, &c.* Et Apostolus Ephes. 4. ait: *Et ipse dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, &c.* scilicet mystici, quod est Ecclesia. Vides ergo 4. Comites mysticos hos, Iouis mystici siue Ecclesie, lumen suum primò ab interna suâ forma, scilicet Spiritu sancto, mutuare, deinde verò in ædificationem & illuminationem Iouis, & corporis mystici Christi diffundere? Alio etiam modo per 4. comites Iouis possunt intelligi 4. Ecclesie Doctores (vti iam supra insinuauimus) 4. sensibus S. Scripturam exponentes: scilicet anagogicè, allegoricè, tropologicè seu moraliter, & literaliter: quorum primum videtur obseruare S. Augustinus, secundum S. Ambrosius, tertium S. Gregorius, quartum S. Hieronymus.

4. Sensus in sacra Scriptura à 4. Ecclesia Doctores obseruantur.

Possent etiam Ecclesia haud ineptè repræsentari, per totum vagum systema Planetarum 7. respectu telluris: quomodo per 7. Planetas

7. Planeta
mystici in
Ecclesia
qui sint.

netas possent intelligi, aut 7. Ecclesie Ordines; per 4. inferiores quidem quatuor Ordines minores; per tres superiores autem, tres digniores. Seu certè alio modo 7. Ecclesie Sacramenta, ritè queunt per 7. Planetas, terram obeuntes, explicari: ubi per Saturnum & supremum, vtpotè tricorporeū, haud ineptè posset intelligi aut adumbrari Venerabile Sacramentum Eucharistie, quo totus Christus scilicet diuinitate, anima, & humanitate realiter comprehenditur.

Saturnus
perbellè
Christo
compara-
tur.

Hinc & Planeta Saturnus optimè Christum exhibere videtur. Sicuti enim omnium Planetarum Saturnus altissimus est & tricorporeus, seu potius triglobeus cernitur, adeò vt medius sit maximus, duo laterones verò multò minores & inter se æquales, vnum corpus trisphæricum cum medio constituentes. Ita Christus, cum sit *Rex regum, & Dominus dominantium*, altissimus est, vtpotè *splendor & candor lucis aeternæ*. Assumpsit autem duos globulos sibi quasi laterales, scilicet SS. corpus & animam suā; quæ ita à medio globo, infinito scilicet & maximo personæ diuinæ fuerunt assumptæ, eique adeò vnitæ, vt reuerà haud aliter vnum quid cum eâ constituent, ac duo laterales cum medio & maximo globo Saturni. Igitur vides quàm insigniter per visibilia facta, ad inuisibilia Dei nobis ascendere liceat. Cùm enim hæc

Creatura
visibiles,
quasi sunt

Pars II.

tota rerum creata moles nil aliud ^{echo Dei} fit quàm echo quædam & quasi ^{inuisibilis.} vmbra ipsius Creatoris Ter Opt. Max. quibus mediantibus aliquantulò à nobis, quæ per visibilia facta, inuisibilis Deus ipse cognosci & subodorari vult, fieri non potest quin creaturæ tam nobiles & sublimes eum etiam suo modo referant, &c.

Posset etiam Saturnus tricorporeus comparari SS. Trinitati, idque suo modo, vtpotè Deo Trino in personis, & vni in substãtia, quæ ratione globus Saturni medijs posset nobis typum gerere Patris æterni ingeniti, duo laterales verò, Filium genitum, & Spiritum sanctum ab utroque procedentem, &c.

Denique & Iupiter & Saturnus suo modo possunt repræsentare ^{Anima rationalis similis Saturno & Ioui.} animam rationalem; quorum hic quidem suis tribus globis in vna anima tres potentias denotare videtur; ille verò suis 4. comitibus 4. virtutes Cardinales, quibus anima Deo deuota perpetuò decorata per huius mortalis vitæ curriculum comitatur. Vel alio modo, animam Deo deditam, sibi que & mundo mortuam, altissimè cum Ioue in via contemplatiua motam 4. comitantur comites, id est consideratione 4. nouissimorum perpetuò occupata est, quibus ita illustratur, inque deuotione & Dei amore fouetur, vt nil vmbrosi, hoc est nullæ vnquam peccatorum tenebræ eam obumbrare

H h 3

brare

brare queant. Vnde Spiritus sanctus quamlibet Iouialem, & Deo deuotam animam monet apud Ecclesiasticum 7. capite. *In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in aeternum non peccabis, &c.*

O si sedulò nos hisce 4. comitibus in omni via, & vita nostramuniremus, quàm feliciter etiam omnes viæ & res nostræ nobis successuræ essent ! parum enim Deum offensuri, minùs etiam ab eo castigaremur; sed cùm contrarium agamus, etiam contrarium prò dolor nobis euenit. O si mortales tantùm cogitarèt de morte, quantum continuò cogitant, sibi que promittunt vitam longiorem; quàm seriò & sedulò vitã emendarent, quàm paucas sibi diuitias tēporales corraderent, quàm multos verò thesauros spirituales sibi cumulaturi essent. Et admirandum sanè deplorandũque est, nos tam segnes communiter, desides & tardos esse in consideratione nouissimorum nostrorum, & maximè mortis, cuius tamen memoria, tot quotidie decedentium exemplo, meritò & indies deberet in nobis renouari, reficari, & conseruari. Morientes quidem quotidie tam multos videmus, tamen de morte nostra cogitare negligimus: si ergo vicinorum nobis & quotidie aliis accidentium, tam leuis recordatio in nobis viget, qualis obsecro nobis memoria esse poterit iudicij, inferni, & cælestis gloriæ magis & tam longè à

sensibus nostris remotorum?

Et verò sicuti corpus Soli expositum, necessariò indiuiduũ semper sibi comitem secum, scilicet vmbra coambulantem habet videtque: Sic anima de morte cogitans, illicò etiam de iudicio sibi immediatè futuro & impendente cogitare debet, tunc scilicet quando per mortem Soli iustitiæ exponenda, de omnibus suis mox iudicanda erit; nam sicuti inuenietur in iudicio particulari immediatè post mortem suam & parui mundi: ita & se habebit apparebitque in vniuersali post mortem mundi magni. Vnde rectè S. Augustinus ad Dioscor. ait: *In quo quemque inuenit suus nouissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi nouissimus dies: quoniam qualis in die isto moritur, talis in die illo iudicabitur, &c.* Profectò timendum nobis est Platonem hominem Ethnicum & lumine fidei nunquam donatum, contra nos Christianos in die iudicij insurrecturum, tam rarò nouissimorum nostrorum memores. Ipse enim *omnem humanam vitam meditationem mortis esse debere aiebat.* Vnde S. Hieronymus in epist. ad Heliod. ita loquitur: *Platonis sententia est, omnem sapientum vitam meditationem esse mortis; debemus ergo & nos præmeditari quod aliquando futuri sumus: & quod velimus nolimus, abesse longius non possit, &c.* Paucis cum D. Augustino in quadam epistola multa tibi innuens, hisce verbis concludo: *Latet vltimus dies,*

Conceptus, de memoria mortis.

vt

vt obseruentur omnes dies, serò parantur remedia, cùm mortis imminent pericula & hora, &c. Hæc de 7. Planetis mysticis dicta sint: de Mercurio verò cùm omnia quæ supra de Venere mysticè exposuimus, eidem etiam applicari queant, superfluum duximus aliquid in particulari mysticare, &c.

ANAGOGE II.

MEMBRVM

VNICVM.

De Telescopio mystico.

INter multa insignia & vsui humano commodissima instrumenta atque nouiter egregiè inuenta, certè principem sibi locum vendicare videtur nobilissimum illud specillum opticum, quod communiter *Telescopium* vocant: vtpotè cuius beneficio ea quæ maximè alioquin ob oculo remota sunt, vicinissima conspiciuntur, obiecta & sidera immani à tellure spatio disita, ceu propinqua cernuntur: ita vt sicuti sensus visiuus cæteris sensibus præstator habetur, sic hoc instrumentum cuncta reliqua mechanica, nobilitate & præstantiâ quàm maximè excedere videatur.

Constat verò hoc instrumentum communiter duabus lentibus crystallinis & pellucidis in

oblògum canalem accõmodatis; quarum vna & oculo applicanda, globo solet excuari & concaua vocari; altera cõuexa & obiectiua in patina spherica consuevit præparari; quibus ritè oculo applicatis cuncta remota, valde propinqua, & ea quæ aliàs nudo oculo nullatenus videri queunt, optimè & valde vicina discernuntur.

Verùm vti inuentis facilè est addere, & scientiæ cunctæ temporis profectu plerumque perfici solent; sic hoc specillum à paucis mensibus, mirum in modum auctum, perfectum, & nobilitatum est: ita vt quæ Telescopio Galilæano, vel Batauico, vix distinctis centum obtutibus videbãtur, modò nostro specillo vnico conspectu simul & semel distinctissimè cerni queant. Sed vt hoc commodius fieret, nos aliis sectionibus, & quandoque pluribus lentibus aptâ sibi inuicem proportionem in canali dispositis vtimur; quibus oculus ritè armatus, obiecta (& maximè distantissima astra) millecuplò maiora cernit, quàm libero obtutu cerni solent: simili nostris manibus parato specillo, scripturam (cuius literæ erant quasi digitalis longitudinis) ad distãtiam quasi trium horarum perfectissimè legimus; prout ij testari queunt, qui cum stupore propriis oculis etiam viderunt & legerunt. Sed ad propositum nostrum iam placeat venire.

Duo

Duo specilla
mystica
Deus mun-
do conces-
sit.

Duo specilla mystica Ter Opt. Max. rerum Patrator Deus mundo concessit: quorum primū fuit lex naturæ, constans quasi duabus lentibus, scilicet *facere quæ iusta sunt, & sibi quis fieri vellet: & non facere quæ iniusta videntur, neque sibi fieri optaret, &c.* Vnde & lex dicitur rectè ratio summa insita in natura, quæ iubet ea quæ facienda sunt; & prohibet ea quæ contraria naturæ, & facienda non sunt. Hinc optimè Cicero lib. 3. de Repub. ait: *Est quidem vera lex recta ratio, naturæ congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna, quæ vocet ad officium iubendo (en vnā lentem huius mystici specilli) vetando à fraude & malo deterreat (ecce alteram) quæ tamen neque probos frustra iubet, aut vetat, neque improbos iubendo, aut vetando mouet. Huic legi nec propagari fas est, neque derogari aliquid licet, nec tota abrogari potest, nec verò aut per senatum, aut per populum solui hanc legem possumus: nec est querendus explanator, aut interpres alius; nec erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia posthac, sed & omnes gentes, & omni tempore vna lex, & sempiterna, & immutabilis continebit; vnusque erit communis quasi magister, & imperator omnium, Deus: ille legis huius inuentor, disceptator, lator, cui qui non parebit, ipse se fugiet, ac naturam hominis aspernetur: hoc ipso luet maximas pœnas, etiamsi cætera supplicia, quæ putantur, aufugerit.* Hæc Cicero veriùs, rectiùs, an sanctiùs, nescio fanè. Hoc itaque specillo piissimus rerum Conditor Deus omnium gentium armauit ocu-

Cicero bellè
explanat
legem na-
tura.

los mentis, vt non esset, quin, si vellet, huius mystici Telescopij beneficio, Deum sibi propè & præsentem, bonorumque remuneratorem, & malorum vindicem optimè cernere, agnoscereque; agnitum verò amare, amatum denique reuereri & colere posset.

Hoc satis innuit etiam Aposto-^{Sententia Apostoli de lege gentium.} lus Rom. 2. Cum enim, inquit, *Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, eiusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex: qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus, in die, cum iudicabit Deus occulta hominum, secundum Euangelium meum per Iesum Christum, &c.*

Sed nota, quòd quemadmo-^{Conceptus.} dum inuerso specillo, quæ antea vicinissima videbantur, tunc remotissima cernuntur; ita etiam diaboli astutiā factum esse vt homines nobilissimo illo mystico specillo, legis naturæ scilicet, armati, illud inuertentes (*omnis quippe caro corruerat viam suam*) etiam ob hanc inuersionem legis cum toto terrarum orbe aquarum effluuijs miserè subuersi & submersi fuerint, &c.

Heu quàm miserè diabolus mox primā rerum facie hoc specillum in Paradiso inuertit! Præceperat enim Deus Adæ, Gen. 2. *Ex omni ligno paradisi comede: (en vnā lentem specilli mystici Adæ.) De ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas*

Quomodo
specillum
Ada sub-
uersum &
inuersum
fuerit.

comedas (en alteram) in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris: quod diabolus ita inuertit: Nequam morte moriemini, &c. scilicet si ex vetito ligno manducaueritis, &c. quo & subito ita factum est, vt Adam & Eua è Paradiso eiekti Deum antè sibi vicinissimū, tunc non nisi à longè & distatissimum, scilicet in futuro Messia & Redemptore sibi propitium futurum videre potuerint. Heu quantum Adam se subito à Deo elongatum sēsit, viditque; dum diabolicā operā ei telescopiū optimum à Ter Opt. Creatore datum ita inuersum est! Nam emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis, vt operaretur terram de qua sumptus est. Eiecitque Adam (ò tremendam remotionem!) & collocavit ante paradysum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium atque versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ.

Verūmenimverò etsi legis naturæ telescopium diabolicā fraude ita inuersum fuerit, vt totum inde genus humanum se longissimè à statu gratiæ, innocentia, & Deo ipso remotum & viderit & senserit: adueniente tamen diuinissimo illo Artifice, scilicet Filio Dei, & sapientia Patris; dictū specillum, & legis naturæ, & legis scriptæ denuò nō solum erectum restitutumque, verū omnibus insuper numeris adimpletum, adque summam perfectionem redactum est. Hoc optimè ipse testatur, Matth. 5. Nolite, inquit, pu-

Telescopiū
mysticum
doctorem

tare quoniam veni soluere legem, &c. sed adimplere, &c. Supposuit verò duas lentes pro doctis, quibus median-<sup>boninum & predi-
catorum.</sup> tibus, vsque ad cæli verticem per- tingere possent: sed quales? scilicet, docere, & facere. Vnde benè eodem capite ait Dominus: Qui autem fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Dico enim vobis, quia nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarum, & Phariseorum (qui vna lente, scilicet iustitiæ abiectâ, solam alteram, videlicet nudam iustitiæ doctrinam seruarunt) non intrabitis in regnum cælorum, &c. O quot hodie & Doctores, & verbi Dei præcones, & Principes, & Magistratus, &c. Phariseos imitantur, dum turpiter, vna lente telescopiij mystici, scilicet iustitiâ abiectâ, solummodò conseruant alteram, populum scilicet misellum docentes, præceptis & mandatis onerantes, & interim à se mandata, sua & dicta, nec digito attingentes; vt benè Christus de eiusmodi Phariseis loquitur, Matth. 23. Super cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisei. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis seruate, & facite, secundum opera verò eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt. Alligant enim onera grauiam, & importabilia, & imponunt in humeros hominum: digito autem suo nolūt ea mouere, &c. Hinc <sup>Conceptus
egregius.</sup> optimè apud Pierium Valer. libr. 26. præcipiētes legem & non seruantes, muscis magnis, telam araneorum facillimè penetrantibus & confringentibus: adimplens ve-

rò eam & seruās vulgus, paruis in ea facile hærentibus hieroglyphicè comparantur. Nam apto admodum hieroglyphico legū notat inæqualitatē, propterea quòd veluti muscæ & volatilia alia minuta, si in eas inciderint capiuntur: fortiores verò muscæ & maiores perrupto texto telæ, facilè quoquò lubuerit euadunt, penetrant, & elabuntur: ita reuera leges, imbecillem ac tenuē plebeculam cohibent atque castigant, potentes verò haud attingunt, vtpotè quas pro arbitrio frangunt, illæsi & impuniti scindunt, abrogant, atque refugiunt, &c. Sed væ talibus muscis rete seu telam araneorum hoc mysticum legis tam facilè scindentibus, idem enim continget illis ac muscis maioribus, textum aranæ telæ perfringentibus; dum enim ita dictam telam penetrant, seque quasi ex charybdi euoluisse putant, in scyllam incidentes, & hirundinibus aliisque volatilibus in prædam cedentes miserè intereunt, quin & quandoque spontè etiam in lumen candelæ aut ignem sese perurgentes flammâ aduruntur.

Sic impij, omnem æquitatem, iustitiam & legem peruersè hîc quidem scindentes, & liberè in omni vitiorum cœno sese volutantes, infernalibus auibus, demonibus scilicet, in perpetuam prædam cedunt: seseque spontè in ignem æternum vrgent ac præcipitant. Nam *malos malè perdet, &c.*

& à talibus auferetur regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius, Matthæi 23. scilicet muscis paruulis, pauperibus, simplicibus & facilè in salutaris reti legis Dei hærenti & inhærenti, &c.

Denique pijsissimus artifex Christus mysticum legis specillum ad summâ redegit perfectionem; iam non ampliùs duobus, sed tribus lentibus constans: quarum prima est *Charitas Dei*: secunda *dilectio proximi*; tertia *odium sui*. Hisce tribus lentibus ritè in canali cordis vel animæ collocatis, admirandâ iucunditate, oculis mentis cuncta vicinissima & amplissima videbis. Primò scilicet Deum tibi semper præsentissimum: mortem, & iudicium vicinissimū; infernum, & æternitatem horrenda, & amplissimâ cæli amœnitatem iucundissimamq; cernet. Et quidè Dominus haud obscure præcipere videtur, Exod. 13. qualiter hoc mysticum Telescopium (legis gratiæ) continuò oculis, & manibus versaremus. *Et erit, inquit, quasi signum in manu tua, & quasi monumentum ante oculos tuos, &c.* Quàm verò insigniter hoc specillū mysticum oculos animæ, mentis & intellectus armet, testatur David Psalm. 18. *Lex Domini, ait, immaculata, conuertens animas* (scilicet à creaturis ad Creatorem, à malo ad bonum, à terrenis ad cælestia, à temporalibus denique ad æterna) *testimonium Domini fidele, sapientiam* (veram scilicet & in Dei seruitio necessariam)

Insigne hieroglyphicū.

Conceptus insignis.

Trilens Telescopium mysticum, quale sit.

riam) *præstans paruulis, &c.*

*Inuersum
Telesco-
pium dia-
boli.*

At verò vti diabolus præsum-
psit semel iam inuertere primum
specillum Adæ & Euxæ in Paradi-
so, ita & hoc secundum Christi
summi nostri magistri & artificis
telescopium etiam inuertere &
corrumpere omninò & continuò
conatur; è contra suum infernale
specillum inducere summis viri-
bus studet & laborat, scilicet in
canalem cordis multorum pro
*amore Dei, & dilectione proximi; odium
Dei & proximi* introducendo: &
pro odio sui, amorem sui nequiter in
anima plantando: quibus morta-
les adeò obcæcantur, vt solùm
præsentis vitæ, suiq; corporis
commoda aut incommoda vi-
deant; æterna commoda verò, pe-
ricula vel incommoda in distans,
velut sibi futura olim omninò
non cernant. Abiecto igitur hoc
diabolico telescopio, Christi salu-
tare specillum eligamus, nam vt
cum quodam Poëta concludam:
*Verus amor Christi vera est custodia le-
gis,*

*Et mandata Dei complet amans ho-
mines.*

*Quorum ignoscentes culpis, sua crimi-
na soluant,*

*Quodque aliis tribuunt, hoc sibi pro-
spiciunt.*

*Det peccatori veniam peccator, & equã
Conciliet Dominum conditione sibi:
Cuius iudicium de nostro examine pen-
det,*

*Quod serimus, metimus: quod damus
accipimus.*

Pars II.

PARADOXA

S I V E

*Expositio hætenus inaudita &
inopinata visionis Ezechie-
lis Prophetae capite 1. & X.
adumbrata, & 7. Planetis
accommodata.*

PRÆMISSIO.

Non me nouatorem, rogo,
æstimes beneuole Lector,
quod præter opinionem, nouo
modo, & fortè haud iniucundo,
hanc Ezechielis difficillimam vi-
sionem expèdere hisce aggredior.
Neque enim mea mens est San-
ctorum & tot doctorum virorum
expositiones super dicta hæc capi-
ta Ezechielis factas, hæc mea ex-
pensione tollere, obscurare, aut
minimum quid eis derogare; absit
hoc à me qui nil benè positum
cogito aut intendo tollere; sed po-
tius pro tenuitate mea, magis
commendare, & elucidare id quod
quidem in se obscurissimum est,
&c. Enimverò haud te latebit, He-
bræorum sententiã inter loca dif-
ficillima intellectu Scripturæ huc
Ezechielis esse præcipuum, vtpote
totum hieroglyphicum quasi, ar-
canum, & maximis nodis ligatum:
proinde etiam factum, cautum-
que ab eis habebatur, ne vllus di-
ctam visionem legeret, nisi benè &
ritè doctus & quadragesimū insu-
per

per ad minùs annum ætatis attingisset.

Scio à D. Hieronymo & aliis per 4. Animalia illa Ezechielana 4. intelligi Euangelistas; idemque ab Ecclesia piè recipi: Non ignoro etiam hanc visionem ab aliis viris eruditis excidio Hierosolymitano accommodari, &c. Haud denique me fugit, ab aliis aliter, à variis variè etiam exponi. Sed hoc etiam te scire volo; ferè omnes alium sensum spectare: utpotè aut anagogicum; aut allegoricum, aut moralem: paucos verò conatos esse aliquid inde fortè literæ accommodatum vel haud ineptè ei accommodandum eruere. Itaque operæpretium duxi, ad Dei maiorem gloriam, & commendationem stupendorum operum digitorum eius: stantibus aliorum expositionibus etiam nostram expansionem, & nudam speculationè potiùs quàm expositionem suprà dictam & admirandam visionem difficillimam afferre: quam non tam S. Romanæ Ecclesiæ humillimè subiicio, quàm tibi pro paradoctica solemnissimè vendo, &c. Videtur autem mihi, Deum statim in principio electionis Ezechielis in Prophetam voluisse apud eum & eos ad quos mittendus erat haud aliter manifestare, autorizare, solemnizareque suam Maiestatem, verba & mandata; quàm in apparitione sua Moyse Exodi 4. in rubo ignis facta, auctorizavit, &c. Ut enim Moyse reuerentiam simul cum ti-

more inderet erga se, authoritatemque suam & potentiam aliquo modo ei insinuaret. Altissimus Dominus, terribilis ex flamma ignis; ruboque ardente ei loquutus est, prohibens, ne vlla ratione calceatus ob præsentiam, sanctitatem & reuerentiam loquētis Dei, ad locum illum ardentem accederet: quibus visis, & Moyse in reuerentia, cultu, & timore pio erga Deum foueretur: & suæ diuinæ Maiestatis authoritas inde magis iis innotesceret & patefieret, ad quos Moyse, ceu Legatus Dei, mittendus erat.

*Quomodo
Deus sua
mandata
& Legationes per Prophetas fieri
solitas auctorizet.*

Idem cæteris paribus pientissimus Dominus in visione, & missione Ezechielis spectasse, & fieri voluisse videtur: scilicet ut per relationem mirabilium creaturarum, operumque stupendorum Dei exhibitionem; non tam Ezechielis quàm aliis, ad quos mittendus erat, Creatoris, loquentisq; ac mandantis Dei auctoritas, potentia & magnificentia testata videretur, indeque & Ezechiel mittendus; & populus ab eo erudiendus, dehortandusque maiorem fidem Deo loquenti adhiberent, eumque magis reuererentur, offendere verò ei que contradicere deinceps metuerent.

Et certè haud fortè à verisimili adeo alienū videtur, Deum nempe Ter Optimum Maximum primo capite per monstratam illam creaturarum visionem earum statum, excellentiam & pulchritudinem

nem

nem, suamque creatricem bonitatem & potentiam insinuasse: Capite decimo verò per significatum Ezechieli Hierosolymitanum excidiũ, vniuersale olim totius mundi excidium & extinctionem ante diem iudicij Planetarumque dissolutionem tunc futuram sui que diuini furoris vehementiam contra mundum insensatum insinuare voluisse. Sed ad rem placeat nunc venire.

MEMBRVM I.

Quo anno Ezechiel illam visionem viderit. Et de coniecturis diei iudicij futuri.

PVto ego per *trigesimum annum*, nõ annum communem, sed Iubileum intelligendũ esse. Enimvero *Seder Holam* doctissimus Hebræorum quidam Rabinus asserit, Iechoniam in medio Iubileo, hoc est anno 25. captum fuisse; quibus annis si & alios adhuc 5. transmigrationis addas, triginta conflabis. Quid autem sit annus Iubileus, & vnde deriuetur, paucis notandum duximus.

Numerus quinarius qui cũ senario & denario solus est sphericus (est verò numerus sphericus, qui in se ductus & multiplicatus idẽ reddit; vt quinquies quinque sunt 25. & quinquies viginti quinque reddunt 125. ita etiam decies decẽ faciunt 100. & ceteries decem 1000.

Pars I I.

idem de senario intelligendum est.) Numerus itaq; quinarius & sphericus, in alium & maximum sphericum multiplicatus, hoc est in 10. ductus, procreat 50. id est annum Iubileum: qui erat destructor peccati, debitorum & inimicæ potestatis sublato. Denominari verò annus Iubileus videtur à iubilo, solemnitate & gaudio, quod celebrabatur à populo vniuerso, ob remissionem omniũ peccatorum per totum præcedentem annum 49. populo datam. Nam remissio peccatorum non fiebat in anno 50. sed quadragesimo nono, qui est numerus quadratus septenarij, septies enim 7. reddunt 49. septenarius itaque habebatur pro numero remissionis; quare & septimus quoque dies obseruandus à Deo institutus videtur; scilicet vt homo tali die, quærens à Deo suorum malè actorum remissionem, se specialiter ad Deum erigeret, seque internè colligeret. In anno igitur quadrato septenarij, hoc est quadragesimo nono, fiebat peccatorum remissio; in sequenti verò & immediato, scilicet 50. & solemnissimo erat gaudium & iubilus cunctis, atque gratiarum actio fiebat Deo, de superiori anno: in cuius gratitudinem quilibet seruum libertate donabat; possessionesque primò reddebantur Domino, & alia eiusmodi fiebant, &c. Sed ad propositum nostrum redeamus.

Nota igitur secundum sententiam

Quando
Ierusalem
fuerit ca-
pta.

tiam supradicti Seder Holam, & alios, Ierusalem iuxta hebraicam supputationem captam fuisse, anno ab orbe condito 3336. à quibus si illos 6. annos detraxeris qui à quinto transmigrations anno Iechoniæ, adusque vndecimum Sedecix (quo tempore vrbs capiebatur) fluxerunt, remanebunt anni 3330. hoc est anni Iubilei sexagesimi septimi ab orbe condito Iubileus trigessimus. Fluxerunt autem ab orbe condito, vsque ad diluuium secundum veriore computum doctissimorum hebræorum anni Iubilei 33. vsque ad 34. inchoatiuè: qui sunt anni communes 1650. aut 1700. ad summum. Iterum à diluuiio vsque ad hanc visionem Ezechielis lapsi sunt 33. Iubilei cum 30. ferè communibus annis; quos omnes si addideris superioribus conflabis 3330.

Itaque triginta tres anni Iubilei, triginta tribus annis quibus Christus Seruator noster nobiscum in terris conuersatus est, mysticè haud forsan incongruè innuuntur; & triplicati, fortè totius mundi tempus: semel verò sumpti, & 33. communibus annis aucti, Ecclesiæ, quæ est mysticum corpus Christi, totam durationem haud improbabiler adumbrare videntur. Natus verò Christus creditur à multis in fine sexagesimi sexti anni Iubilei proximè: bis ergo numerus 33. annorum Iubileorum fluxit vsq; ad Christum. Iam à Christo Domino, vsque ad

Quot anni
Iubilei ab
orbe condi-
to fluxe-
runt vsque
ad Chri-

proximum futurum annum Iubileum, hoc est 1650. alij 33. anni Iubilei computabuntur; ergo tunc trinâ vice anni 33. quibus in terris vixit mysticè in annis Iubileis complebuntur: eritque adimpletus tunc ab orbe condito, secundum hunc computum, annus Iubileus 99. seu communes anni nostri 4950. Quibus si adhuc vnus annus Iubileus accedat, hoc est vsque ad annû 1700. (pro illis mensibus & tempore quibus Christus ultra 33. annos vixisse creditur) conflabis 100. Iubileos annos; communes verò 5000. Et quis scit quomodo illud Habac. 3. intelligendum sit: scilicet, *Domine opus tuum*, (an incarnationis fortè intelligit?) *in medio annorum: in medio annorum notum facies*, scilicet opus seu verbum tuum incarnandum. Certè Cardinalis Cusanus vir insigniter doctus, simili calculo vsus, Anno 1700. id est Iubileo trigesimo quarto, post Christum natum, finem mundi futurum, fortè haud ineptè coniectat: agimus verò nunc trigessimum secundum, & restant tantum 5. ad trigessimum tertium: ergo secundum hunc calculum vsque ad trigessimum quartum Iubileum inclusiue, tantummodò restarent 55. anni: sed hæc paradoxa, cum nil certi omninò de illa die possit dici, quæ & ipsos Angelos Dei latet. Sed quis scit, an fortè Deus non etiam sit abbreviaturus tēpus, & dies adhuc reliquos vsque ad finem mundi? sicuti secundum

stum. &
quot pro-
babiliter
restent vs-
que ad fi-
nem man-
di.

cundum multorum opinionem eum & præuenisse creditur dies aduentus sui primi, quasi ducentis annis (solet enim piissimus Dominus in conferendo bono, sæpè præuenire tempus) propter quam præuentionem quidam putant Christum à dæmonibus querulis ideo ita fuisse acclamatum: *Quid nobis & tibi Iesu fili Dei? venisti huc ante tempus* (quasi dicerent ante tempus completum & præfinitum venisti) *torquere nos.* Matth. 8.

Huic verò sententiæ obitare videtur illud Apostoli: *At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, &c.* Sed hoc possemus interpretari de tempore clementiæ Dei, quæ in bonis concedendis sæpiùs præuenit aliàs definitum tempus: nam quod per naturam fieri nequit, Dominus per gratiam frequenter complet. Quis itaque scit, num Deus ad retributionem remunerationemque bonorum; & ad præcauenda maiora peccata malorum, non etiam tempus adhuc reliquum vsque ad diem Iudicij abbreviaturus sit? Quidquid sit, certè Christus Dominus saltem multis signis diem illam tremendam præcessuris, magnam occasionem dedit, credendo eam haud ampliùs longè abesse: septè enim principalia signa nobis diei illius prænuntia infallibilia tradidit.

7. Signa
diem iudicij
præcessura
Christus
tradit.

Primum quidem sūt *prælia & con-*
spirationes gentis aduersus gentem: fra-
tris aduersus fratrem, &c. (quid verò
obsecro Principes Christiani se in-

uicem hodie adeo insectantes & oppugnantes aliud sunt quam fratres? idem de A catholicis hodie inuicem inter se bellis implicatis censendum est.) Secundum *bonorum piorumque persecutio* (melius tutiusque hîc silendum, quàm loquendum, quid hodie fiat, reor; cùm ipsa facta loquantur pro dolor, imò vsque ad aures Domini Sabaoth ascendant.) Tertium est *scandalum multorum.* Perpende, mi Lector, statum mundi & sæculi nostri, omniumque statuum & vide quid fiat. Quartum est *odium in proximum;* cui & annexum quintum, scilicet *refrigesactio charitatis* omnium bonorum radix. Accende autem adhuc alterum Solem loco lãpadis & lucernæ Diogenis, & quere cum eo, si potes, homines scilicet verâ charitate præditos, & experieris, quàm hæc duo signa, pro dolor, insigniter adimpleta videantur inque dies adhuc magis adimpleantur. Sextum signum est *Hereses & multa seductio per Pseudopphetas.* Percurre totam Asiam, Africam & Europam, & compara loca veræ doctrinæ Catholicæ cum variis hæresum pseudodotrinis; & videbis hoc signum probabilissimè aut iam esse impletum, aut saltem paulatim & magis iam ab hæreticis & pseudodotribus adimpleri. Quid ergo aliud restat, nisi proximè iam imminēs *desolatio illa abominationis, &c.* à Christo pro vltimo signo prædicta? Quid ultra: an fortè sicut factum

Etum est diebus Noë & Loth, sic forsitan breui etiam continget dies in qua reuelabitur Filius hominis? Simus ergo parati, quia quâ horâ non putamus, Filius hominis venturus est: Latet enim, ait S. Augustinus, vnus dies, vt obseruentur omnes dies, &c.

Vidit ergo Ezechiel visionē illâ anno sexagesimo septimo Iubilei ab orbe condito, in qua multa verisimiliter ad diem iudicij spectantia, necnon gloria, Maiestas, & potentia Christi Iudicis venturi, innui videntur. Cùm enim hæc omnia infra firmamentum contigerint, & animalia instar prunarum, & lampadum ardentium de medio, id est circa medium ignis apparuerint: & denique in secundo cap. expressè hæc formalia habeantur: *Hæc visio similitudinis gloriæ Domini, &c. scilicet venturi: hinc verisimile videtur, primò hâc visione fortè haud incongruè admirabile & totum vagum systema Planetarum operâ manuum Dei creatum, & sub firmamento contentum, denotari. Secundò excidium Ierosolymitanum; & per hoc tertio excidium totius mundi & systematis vagi renouationem adumbrari: quæ diligenter textum capituli primi & decimi expendenti facile patebunt. Statio namque Planetarum 4. principalium, scilicet Saturni, Iouis, Martis & Veneris, & thronus iudicaturi iudicis venturi, haud obscure adumbrari videntur capite 1. circa finem numeri. 26. Nam cùm fieret vox super fir-*

mamentum (an forsitan illa, Surgite mortui, venite ad iudicium?) quod erat super caput eorum (scilicet 4. animalium seu Planetarum) stabant, & submittebant alas suas: id est cessabāt moueri ampliùs, id quod communiter etiam sentiūt non tam Scholastici, quàm Philosophi, scilicet in die Iudicij cælos & astra motum suum cohibitura. Et super firmamentum, quod erat imminens capiti eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo throni: & super similitudinem throni, similitudo, id est repræsentatio & species, quasi aspectus hominis desuper. Et vidi quasi speciem electri, velut aspectum ignis, intrinsecus eius per circuitum à lumbis eius & desuper, & à lumbis eius vsque deorsum, vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu. Velut aspectum arcus, cùm fuerit in nube in die pluuia. hic erat aspectus splendoris in circuitu.

Ex his haud obscure gloria & Maiestas Domini in die iudicij venturi posset elici, maximè cùm Deus ipse ignis consumens dicatur, inque die iudicij in igne venturus credatur: vnde David Psal. 49. *Deus manifestè veniet. Deus noster, & non silebit (id est, cuncta quæ fiunt adducet in iudicium pro omni errato, siue bonum, siue malum illud sit, Eccl. 12.) Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida. Et iterum Psal. 96. Ignis ante ipsū præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi terræ (hoc idem vidit Ezechiel cap. 1. illâ tempestate, turbine, & igni inuolvente, &c.) vidit & commota est terra, &c. Montes sicut*

sicut cera fluxerunt à facie Domini; à facie Domini mota est terra, annunciauerunt cæli iustitiam eius: & viderunt omnes populi gloriam eius, &c. Quod idem dicit Ezechiel cap. 2. suæ visionis. Hæc, inquit, visio similitudinis gloriæ Domini, &c. Et certè haud

Simile, & qua ratione Deus Prophetas de futuris instruat.

aliter piissimus Deus cum suis electis, & Prophetis agere videtur, ac solet potentissimus rex insignem aliquã comœdiam vel tragœdiam populo paraturus: nam sicuti antequam spectaculum comœdiæ vel tragœdiæ publicè exhibeatur populo, prius in occulto suis charioribus seruis, & familiaribus, dum probatur, exhibere solet & videre permittit. Sic Deus plerumque quæ futura sunt, antequam fiant, suis amicis familiaribus & Prophetis piissimè exhibet. Ita Isaias electus Dei Propheta capite 53. insigniter, occultè & antè vidit longè post futuram mœstissimam tragœdiam passionis; & mortis Domini. *Quis credidit, inquit, auditui nostro? & brachium Domini cui reuelatum est? Et ascendet sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra sitienti: non est species ei, neque decor: & vidimus eum, & non erat aspectus, & desiderauimus eum. Despectum, & nouissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem: & quasi absconditus vultus eius, & despectus, vnde & reputauimus eum. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit: & nos putauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo & humiliatum. Ipse autem vulneratus est pro-*

Pars II.

pter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus, &c. Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum, sicut ouis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum, &c. Generationem eius quis enarrabit?

quia abscissus est de terra viuentium, &c. Scilicet imago Patris & figura substantiæ eius. Nescio profectò num potuisset totam hanc SS. Passionis Domini peractam tragœdiam hic S. Propheta meliùs descripsisse, si ipsemet etiam præsens fuisset. His præmissis ponamus iam textum capitis 1. Ezechielis.

Textus capitis primi Ezechielis Prophetæ.

ET factum est in trigésimo anno, in quarto, in quinta mensis, cum essem in medio captiuorum iuxta fluuiũ Chobar, aperti sunt cæli, & vidi visiones Dei. In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Ioachim; factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi Sacerdotem in terra Chaldæorum, fecus flumen Chobar: & facta est super eum ibi manus Domini.

Et vidi, & ecce ventus turbis veniebat ab Aquilone; &

K k

nubes

nubes magna & ignis inuolvens, & splendor in circuitu eius: & de medio eius quasi species electri, id est de medio ignis: & in medio eius similitudo quatuor animalium: & hic aspectus illorum, similitudo hominis in eis. Quatuor facies vni, & quatuor pennæ vni. Pedes eorum pedes recti, & planta pedis eorum quasi plâta pedis vituli, & scintillæ quasi aspectus æris candētis. Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus: & facies & pennas per 4. partes habebant. Iunctæque erant pēnæ eorum alterius ad alterum. Nō reuertebantur cūm incederent: sed vnumquodque ante faciem suam gradiebatur. Similitudo autem vultus eorum: facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum quatuor; facies autem bouis, à sinistris ipsorum quatuor. Facies eorum & pennæ eorum extēsæ desuper: duæ pennæ singulorum iungebantur, & duæ tegebant corpora eorum: & vnumquodque eorum coram facie sua ambulabat: vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebatur, nec reuertebantur cūm ambularent. Et similitudo animalium aspectus eorum quasi carbo-

num ignis ardenium, & quasi aspectus lampadarum. Hæc erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, & de igni fulgur egrediēs. Et animalia ibant & reuertebantur, in similitudinem fulguris coruscantis. Cumque aspicerem animalia, apparuit rota vna super terram iuxta animalia, habens quatuor facies: & aspectus rotarum, & opus earum, quasi visio maris, & vna similitudo ipsarum quatuor: & aspectus earum & opera, quasi sit rota in medio rotæ. Per quatuor partes earum euntes ibant, & non reuertebantur cūm ambularent. Statura quoque erat rotis, & altitudo, & horribilis aspectus: & totū corpus oculis plenum in circuitu ipsarum quatuor. Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter & rotæ iuxta ea: & cūm eleuantur animalia de terra, eleuantur simul & rotæ. Quocumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu; & rotæ pariter eleuantur sequētes eum. Spiritus enim vitæ erat in rotis. Cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant: & cum eleuatis à terra, pariter eleuantur & rotæ, sequentes ea: quia spiritus vitæ erat in rotis. Et similitudo
super

super capita animalium firmamenti, quasi aspectus cryſtalli horribilis & extenti ſuper capita eorum deſuper. Sub firmamento autem pennæ eorum rectæ alterius ad alterũ: vnumquodque duabus alis velabat corpus ſuum, & alterum ſimiliter velabatur. Et audiebam ſonum alarum, quaſi ſonum aquarum multarum, quaſi ſonum ſublimis Dei: cum ambularent, quaſi ſonus erat multitudinis vt ſonus caſtrorum, cumque ſtarent demittebantur pennæ eorum. Nam cum fieret vox ſuper firmamentum, quod erat ſuper caput eorum, ſtabant, & ſubmittebant alas ſuas. Et ſuper firmamentum quod erat imminẽs capiti eorum quaſi aspectus lapidis ſaphiri ſimilitudo throni: & ſuper ſimilitudinem throni, ſimilitudo quaſi aspectus hominis deſuper. Et vidi quaſi ſpeciem electri, velut aspectum ignis, intrinſecus per circuitum: à lumbis eius & deſuper, & à lumbis eius uſque deorſum, vidi quaſi ſpeciem ignis ſplendentis in circuitu. Velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluuiæ, hic erat aspectus ſplendoris per gyrum.

Pars II.

Expoſitio paradoctica & admirabilis in Caput primum Ezechielis Propheeta.

Postquam iam utcunque deductum habemus, quo anno ſcilicet Ezechiel ſcripſerit, reſtat vt & reliqua expendamus. Et quidem primò mirum videtur Ezechielem in exilio, inque medio captiuorum exiſtentem, hæc tanta arcana vidiffe ſcripſiſſeque. Verum cum pientiffimo Domino noſtro familiariffimum ſit, ſcilicet iniuſtè captis, oppreſſis, afflictiſ & eiectis ſpecialiter ſubuenire, curam gere eisque ſua arcana pandere; vt etiam patet exemplo Diui Ioannis in exilio & Inſula Pathmos Apocalypſim ſcribentis; hinc mirum non videatur Deum Ezechieli in exilio & captiuitate tot anguſtiis & calamitatibus propter Deum oppreſſo tot etiã ſua arcana monſtraſſe, reuelafſeque. Nam fuiſſe Hebræos in illa captiuitate maximè afflictiſ & anguſtiatiſ, regius Pſaltes innuere videtur Pſal. 136. his verbis: *Super flumina Babylonis (quibus intelligitur fluuius Chobar, ſiue Euphrates) illic ſedimus & fleuimus dum recordaremur tui Syon, &c.*

Adumbratum igitur illã captiuitate Babylonica primò videtur eſſe exilium, oppreſſio, & tribulationes iuſtorum in hac vita: Deinde verò, *recordatione Syon*, li-

K k 2 beratio

beratio, & cælestis Patriæ perpetua inhabitatio. Verùm cum hanc vniuersalem liberationem necessariò præcedere debeat mundi Planetarumque dissolutio, & renouatio vniuersalis: hinc pientissimus Dominus hoc primo capite, totius quasi vniuersi, vel saltem vagi systematis Planetarum admirandum à se conditum ædificium ænigmaticè adumbrare; decimo verò deinde, eiusdem dissolutionem præsignificare Ezechieli voluisse videtur. Scilicet, vt suæ omnipotentis manûs operibus penitiùs describendis, reuelandis, & denique vno quasi impetu dissoluendis, tantò maiore sibi tam apud Ezechielem mittendum, quàm apud populum ad quem mittendus erat, auctoritatem & reuerentiam sui SS. Nominis & Maiestatis compararet. Sed ad textum veniamus.

Et vidi, & ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone, & nubes magna, & ignis inuoluens, & splendor in circuitu eius & de medio eius quasi species electri, id est de medio ignis.

Hisce verbis sacer vates, statim ab initio visionis admirandû terrorem, horrorem & signa iudicis venturi aduentum in die iudicij præcessura describere censetur: quod capite decimo deinde videtur confirmare, vbi ait: *Et vidi & ecce in firmamento, quod erat super caput Cherubim* (id est supra Planetarum

globos & oculos expansum) quasi lapis saphirus, quasi species similitudinis solij (iudicaturi forsan, & venturi Christi) apparuit super eam. Et dixit ad virum, qui indutus erat lineis: *ingredere in medio rotarum, quæ sunt subtus Cherubim, (vbi censetur esse nobis solaris flamma) & imple manum tuam prunis ignis, quæ sunt inter Cherubim & effunde super ciuitatem.* An telluris fortè ciuitatem eiusque cõflagrationem in die iudicij forsan à Solis igni futuram per conflagrationem Hierosolymitanam adumbratam hîc intelligit? Certè per sequentia verba videlicet *quòd atrium & domus, scilicet mundi, impleta sit nube, & splendore gloria Domini,* haud obscure Maiestas Iudicis venturi innui censetur.

Hoc idem David confirmare videtur, Ps 49. dum ait: *Deus Deorum Dominus locutus est & vocauit terram, scilicet in iudicium. A solis ortu vsque ad occasum: ex Syon species decoris eius. Deus manifestè veniet: Deus noster, scilicet Christus, & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet: & in circuitu eius tempestas valida, &c.* Hoc idem innuere videtur igitur Ezechiel, illo vento turbinis aquilonari, ignique inuolvente, &c. Est autem Deo valde familiare vt in igni appareat, ita testatur Moses Deut. 4. *Erat autè species gloria Domini quasi ignis ardens.* Et iterùm: *Eò quòd descenderit Dominus super eum in igne.* Sic & Deus apparebat per noctem filiis Israël in columna ignis, &c. Ipse denique Moyse tabulas legis

legis traditurus in rubo ignis sese monstravit. Quid igitur mirum, si ad ignem condemnaturus iudicaturusque peccatores æternum, in die iudicij quoque in igni apparatus sit?

Et in medio eius similitudo 4. animalium (Chaldæus habet quatuor creaturarum) & *hic aspectus in eis, similitudo hominis in eis.*

Quid ignis involuens & electri species denotent.

Igitur per ignem, solaris flamma, per species verò quasi electri, stellæ solares, & Mercurij Soli vicinissimi & splendidissimi: per 4. animalia seu creaturas. 4. Planetæ circa ignem solarem mobiles; id est Saturnus, Iupiter, Mars & Venus, forsân intelligi possent; per rotam verò quæ apparuit super terram habentem quatuor facies, seu plagas aut similitudines 4. communes cum reliquis, Luna terræ vicinior cæteris fortè denotatur.

Quid similitudo hominis.

Similitudo hominis in eis. Hoc variè quidem de Planetis posset exponi: primò enim ex nominū suorum impositione, reuerà similitudinem hominis quasi gerere videtur: cum omnes ab hominibus denominentur. Nam Saturnus homo fuit, etsi à Poëtis antiquissimus esse Deorum, & ex Ope Iouem genuisse fingatur. Iupiter, vti iam diximus, filius Saturni, homo quoque erat: similiter & Mars homo fuit licet à Poëtis etiã Deus belli, quasi mares iuuans, & filius Iouis fingatur. Venerem denique quam Poëtæ Deam & ex spuma maris natam mentiuntur, hominè etiam

Pars II.

fuisse dubium non est. Igitur similitudo hominis in planetis esse censetur, quòd omnes ab hominibus denominentur.

Deinde alio modo similitudinem hominis eis inesse intelligi posset, scilicet aut quòd speciem quasi humani capitis, tum sua rotunditate, cum montosis scabrositatibus & cavitatibus referat (quid enim caput humanum naso, auribus, barba, pilis, ore & prominentiis aliud, quàm montes, colles, silvas, cãpos, colles, & cauernas representat? qualia in Planetis forsân non desunt) aut quòd ex 4. elementis compacta illa animalia Planetica intelligantur; quemadmodum & homo, ex iisdem & 4. humoribus constare censetur. Aut denique, supposito Planetas esse terrestris naturæ, quòd quasi rubra terra (vocabulum hebræum Adam enim & hominem & terram rubram dicit) sint, vel appareant.

Et quatuor facies vni, & quatuor pennæ vni, &c.

Quatuor faciebus, aut 4. in eis partes mundi, scilicet Oriens, Occidēs, Meridies & Septētrio, (quæ cum circa proprios axes rotentur Planetæ, in eis necessariò esse videntur) aut certè quatriuaria illa facies, scilicet hominis, leonis, bovis, & aquilæ intelligi possent. Facies quidem hominis eo quo iam diximus modo. Facies Leonis, quòd Planetæ censeantur suis influentiis fortes instar Leonū; velocitate

K k 3

citare

citare verò motus, instar aquilæ altissimæ volantis: trahendo denique baiulandoq; secum continuo suos comites, instar bouis quadrigam, aut bigam trahentis: de quibus plenius infra, &c.

Et certè per quatuor pennas haud incongruè aut 4. qualitates primæ; aut 4. elemèta quibus probabiliter suo modo constare censentur Planetæ, intelligi possent: ita vt duæ eorum pennæ, scilicet caliditas & siccitas, humiditas & frigiditas, semper quasi vnitæ, aut certè aër aut ignis in eis ad motum efficiendum aptissimi, quasi pennæ contiguæ: terrea verò & aquea elementa, quasi corpora eorum tegere, vti aqua nostram tellurem, intelligantur.

Quid per pedes vituli in 4. animalibus intelligi queat.

Pedes eorum pedes recti, & planta pedis eorum quasi planta pedis vituli.

Chaldæus & Aquila, teste D. Hieronymo, habent, quasi planta pedis rotundi: cum enim planetæ & rotundi, & montosi, furcati que ratione montium suorum censeantur esse, rectè diuinus Vates eorum superficiem extimam pedi vituli furcato comparat. Nam vocabulum hebræum *הגהל* *heghel* quod cum duobus Segol quidem vitulū denotat; mutatis punctis autem in *baghol*, mox rotundum significat. Igitur pedes eorum rotundi vt globi, furcati, duri & scabrosi vt pedes vituli intelliguntur: quemadmodum enim vngulæ pedis vituli

sunt duræ, diuisæ & acuminosæ, sic & montes in planetis eminentes petrosi & acuminosi, &c.

Et scintillæ quasi aspectus æris candentis.

Quid scintilla æris candentis in 4. animalibus denotare videantur.

Profectò haud melius splendorem scintillantium planetarum, respectu oculi nostri, quàm per æs candens explicare potuisset Propheta. Sicut enim æs candens scintillat, lucet & ardet: ita Planetæ eminens nobis conspecti, scintillare, lucere, & ardere exactè videntur.

Et manus hominis sub penis eorum in quatuor partibus: & facies & pennas per 4. partes habebant.

Id est in 4. partibus cardinalibus, seu per totum corpus, illæ 4. qualitates, & 4. elementa eis inerant. Per manum autem hominis, commodissimè 5. zonæ Planetarum, superficierumque earum intelligi possent: nam si vtraque manu globum extentis digitis completaris, profectò 5. zonas digitis haud ineptè in eo distingues. Cum enim Planetæ habeant suos polos, circa quos vertuntur, necessariò sequi videtur eos quoque obtinere 5. suas zonas, videlicet duas frigidas, duas temperatas, & mediam quasi torridam. Possent etiam per manum hominis intelligi 5. circuli: hoc est æquinoctialis, duo tropici, arcticus, & antarcticus: qui globis Planetarum æquè, ac nostræ telluri, aut respectu suorum comi-

comitum, aut respectu Solis, inesse censentur.

Addit in quatuor partibus manum hominis sub pennis eorum esse: ad denotandum forsan illas 5. zonas, tam in parte Orientali & Occidentali, quam Septentrionali & Australi, Planetis circumfundi. Neque hæc expansio tam aliena à re & exotica videatur; Scriptura namque sacra veritatem rei sæpius miris ænigmatibus hieroglyphicisq; visionibus innuere tacitè ita cõsuevit, vt sensus Domini & interpretatio non cuiuslibet sint obuia, sed iis solùm quibus à Deo ita concessum est. Vnde & Apostolus inter multiformem Spiritûs sancti gratiam, etiam interpretationem sermonum enumerat, &c. Hæc autem singularissimâ prærogatiuâ præditus erat Ioseph ille magnus Patriarcha, dum Pharaoni Gen. 41. admirandum somnium de 7. bobus pinguibus, & 7. macie confectis ex flumine emergentibus genuino sensu interpretatus est. Quis enim per hos boues, 7. annos annonæ & caritiæ, aliis 7. verò pinguibus 7. annos fertilitatis denotari credidisset, dixissetuè nisi diuinus ille vates Ioseph à Deo inspiratus sic interpretatus fuisset? Pari igitur modo per manus hominis (5. enim digitos manus comprehendit instar 5. zonarum) quinque illæ zonæ sub pennis illorum animalium; id est sub ære, igneis & aquaticis eorum elementis haud incõgruè interpretari queunt.

Et facies & pennas per quatuor partes habebant.

Quibus verbis intelligi possent aërea, ignea, & aquatica eorum elementa, globos Planetarum per 4. plagas cardinales, hoc est vndique complectentes: quemadmodum & tellurem aqua & aër vndique circumplectuntur: nam Chaldæa paraphrasis habet in 4. lateribus eorum per circuitum, scilicet in Ortum, Occasum, Septentrione & Meridie, &c.

Iunctæque erant pennæ eorum alterius ad alterum; hebræus habet, *Soror ad sororem*, &c.

Itaque cùm systemata Planetarum sibi inuicem ita à Ter Opt. Max. rerum Patratore, sint superextructa, vt inter vnum & alterum nil vacui intercedat; & insuper Planetas suis aëreis & æthereis regionibus quoque præditos esse omninò videatur certum; hinc Propheta insigniter per vnus, ad alterius pennas habitudinem & societatem; eorū inter se mutuam influentiam, virtutem, & extimas eorum aërearum seu ætherearum regionum mutuam contingentiam insinuare videtur. Sic enim pennæ aëreæ Saturni (qui quidem per suum orbem, aëre & æthere suo circumdatus, velut avis pennata volitare videtur) contingere censentur aëream regionem Iouis, & huius Martis, &c. ita vt nil vacui inter eas relinqui censeatur &c.

Non

Non reuertebantur cùm incederent, sed vnumquodque ante faciem suam gradiebatur.

Quomodo animalia non reuertebantur dum incederent.

Id est, etsi Planetæ retrogredi ad visum nobis videantur, reuera tamen & à parte rei, prout verissimum, nequaquam reuertuntur aut retrocedunt: sed vnumquodq; Planeticum animal, ante faciē suam, id est aut directè & perfectè, aut ante faciem spiritus impellentis suæ intelligentiæ ambulabat.

Similitudo autem vultus eorum facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum quatuor, facies autem bouis à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquilæ desuper ipsorum quatuor.

Facies hominis & leonis à dextris animalium quid innuant.

Facies hominis & leonis à dextris ipsorum quatuor: fortè ideo dicit: quia prima statim frōte (ita vt à dextris sit quasi apertè & primariè, à sinistris occultè & secundariè) illa animalia ab hominum nominibus denominata cognoscuntur: rotundaque vt caput humanum; flaua autem colore aut fortia vt leo, oculis ignem quasi spirans, apparent. Deinde sicuti leo cincinnatus & iubatus incedit: ita Planetæ radiis suis quoque criniti videntur.

Facies bouis à sinistris quid notet.

Facies autem bouis à sinistris ipsorum quatuor. Quasi diceret, similitudo bouis quadrigam aut bigam trahentis, non apertè sed quasi à sinistris, id est difficulter & non nisi suo tēpore, telescopio notabitur.

Ita & hodie certè Saturni bigam suorum lateronum, & Iouis quadrigam suorum comitum trahentium facies, non nisi quasi à sinistris, id est oculo armato conspicuæ redduntur, cùm à dextris, id est immediatè, apertè, & liberis oculis nunquam cernantur.

Aquila autem volantis desuper facie, *Facies aquilæ volantis.* fortè & motus altissimè aquilarum instar volantium & velocitas erronum denotatur; dum vtroque modo, apertè moueri aquilarum instar cernuntur Planetæ.

Quatuor igitur facies, seu quatuor similitudines vnumquodque animalium habebat; hominis quidem, & leonis eo modo quo suprà diximus. Aquilæ verò ratione velocitatis motus. Et denique bouis quadrigam trahentis, ratione comitum planetarum, eorumque aërearum regionum, &c.

Et notandum diligenter est: *Quid propriè sit Cherub.* Prophetam capite decimo hæc animalia nominare *Cherubim*, quod proculdubio haud mysterio caret: Nam כְּרוּב *Cherub* deducitur à radice verbi כָּרַב *Charab*, quod secundum Rabinos, Aben Hezra & Abraham, est genus & nomen vniuersale ad omnē figuram accommodabile, nisi quòd ea quæ erant sub lege habebāt effigiem humanam, quo pacto & modo *Cherubim* depinguntur: Quæ verò, inquit Pagninus, sunt in Ezech. 4. animalium ibi descriptorum habebant figuram. Et specialiter videtur in Ezechiele cap. 10. facies *Cherub* esse facies

Cherub à volando & trahendo denominari videtur. cius bouis. Habet autem & hoc nomen Cherub magnam affinitatem cum verbo *Rachab*, quod significat *vehi*, & *vehere*. Videtur igitur hoc nomine significari res vel spiritualis, vel corporalis, imagoque artificis manu fabri facta quæ tanquam volucris, alis quasi expansis vehatur, velociterque moueatur, adeo ut ob motus velocitatem vehi quasi videatur. Vnde & Psal. 18. etiam nubes appellantur *Cherub*, quod sint velut alæ, &c.

Cherub cur 4. animalia vocentur cap. 10. Ezechielis. Denique Ezechielis capite 10. liquet, scilicet per nomen *Marebachab*, hoc est *quadrigas*, Prophetam *Cherubim*, seu 4. animalia, quæ quasi alata volare, vehi, & vehere apparebant, intelligere voluisse. Videtur itaque Cherub propriè significare bouem quadrigam, aut bigam trahentem, velocissimeque volantem.

Item secūdum Rabinum David Cherub etiam ideo regem significare videtur, quod rex velut Cherub volando, potentia suæ alas longè lateque extendat. Vnde Ezechielis 28. dicitur, *Tu Cherub*, id est, tu rex Magnus, vnctus fortis, &c.

Hicce ex hebraicis infallibilibus quasi fundamentis deductis, facile vides, cur 4. illa animalia in decimo capite à Propheta Cherub nominentur.

Facies eorum & pennæ eorum extentæ desuper : duæ pennæ singulorum iungeban-

Pars II.

tur, & duæ tegebant corpora eorum, & vnumquodque coram facie sua ambulabat. Vbi erat impetus spiritus illuc gradiebantur, nec reuertebantur cum ambularent.

Totum hoc iam superius expendimus, nisi quod vbi erat impetus spiritus illa animalia impellentis, ambulabant mouebanturque, ex quibus etiam Aristotelis, de intelligentiis motricibus sententia confirmari posse videtur.

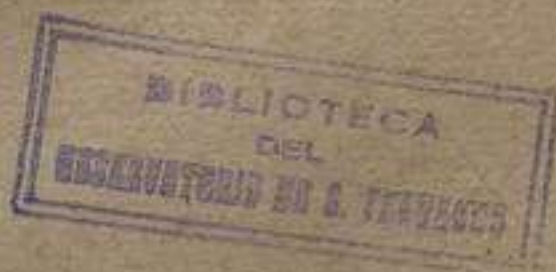
Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum.

Quid obsecro magis Planetis simile arbitraris, quam carbonum ardentium, & lampadarum aspectum? sunt enim reuera nocti atræ, Planetæ instar lampadarum clarissimè lucentium cum suâ luce tam gloriosè in cælo splendeant micentque.

Hæc erat visio discurrens in medio animalium splendor ignis, & de igne fulgur egrediens. Et animalia ibant, & reuertebantur, in similitudinem fulguris corruscantis.

Per visionem discurrentem & splendorem ignis in medio animalium, non ineptè solaris intelligentis globi flammam, ex eaque in die iudicij fulgura forsan egressura intelligi posse videntur. Deinde planetas reuera in similitudinem

L I fulgu-

fulguris coruscantis moueri, tam quoad velocitatem motus quàm quoad splendorem suorum corporum, ad oculum quasi patet: velocius enim omni sagittâ, fulminis instar mouentur vti ex inferiori tabella apparet: cuiuslibet orbis peripheriæ graduum, dierum, horarum & minorum quantitatem in leucis exhibente: vbi vides Saturnum etsi tardissimum, vno tamen minuto primo horæ, hoc est vnico quasi momento, motu suo

diurno 8. leucas peragere; qui motus profectò omni etiam fulgure velocior videtur: multò autem adhuc velocior existit motus Iouis, Martis, & Veneris; vt consideranti ex tabula patebit.

Cùm igitur Planetæ ignis, lampadum seu fulminis instar coruscant, splendebantque, & insuper tanta rapiditate moueantur: cui rei, obsecro, Propheta melius comparare eos potuisset quàm fulguri coruscanti?

Tabula continens orbium Planetarum radios seu semidiametros, vel staturas & altitudines, in leucis belgicis. Item vnus gradus cuiuslibet Orbis, motusque diurni horarij & vnus minuti Planetarum quantitatem in iisdem leucis exhibens.

	Semidiameter orbis est leucarum.	Peripheria est leucarum	Vnus gradus continet.	motus vnus diei nat.	motus horæ vnus.	Motus in vno minuto.
♄	20000000	125714285	549206	11640	485	8
♃	10799000	67879428	188553	15700	654	11
♂	3047000	19141142	53170	27460	1144	19
♂	2000000	12571428	34920	34220	1425	23
♂	1438000	9038857	25107	40650	1693	28
♂	764000	4488000	12466	50899	2120	35
♂	59000	370857	1030	12377	515	8½

Cumque aspicerem animalia, apparuit rota vna super terram iuxta animalia habens 4. facies; *Chaldeæ verò paraphrasis sic habet.*

Ignis inflammatus erat inter creaturas, (*hoc est animalia*) & splendor erat igni. Et creaturæ cum mitterentur ad exequendum voluntatem Domini sui, qui collocavit Maiestatem suam in excelso supra ipsas, conuerte-

bantur & circuibant orbem, reuertebanturque simul creaturæ & veloces erant quasi aspectus fulguris. Et vidi creaturas, & ecce rota vna posita erat quasi sub altitudine cæli in latere creaturarum.

Hæc rota meritò Lunare fidus eiusque Orbis intelligi posset: quia reuera in systemate nostro Tycho-nico-reformato, Lunæ rota eiusque orbis, respectu Planetarum, ad latera eorum esse censetur: cum

ipsa

Lunam per rotam super terram apparentem denotari posse eiusque orbem.

ipsa tellurem immobilem, illi autem Solem econtrà mobilem pro centro habeant. Habet autem utique & Luna 4. facies, nēpè Orientalem, Occidentalem, Septentrionalem & Meridianam. Aut etiam eo sensu quo suprà facies exposuimus facies 4. habere cēsetur. Dicit autem Chaldæus textus, *ignem inflāmatum fuisse splendidumq; inter creaturas.* Cūm igitur Sol sit ignis splendidissimus in medio quasi omniū maiorum Planetarum discurrens, hinc reuerà Sol illo igni splendido & inflāmato intelligi videtur. Dicit insuper *conuertebantur, & circuibant orbem creaturæ:* ad denotandum duplicē Planetarum motum, scilicet conuersionis circa proprium axē, & periodicæ reuolutionis, &c.

Veloces erant quasi aspectus fulguris. Vide obsecro ex superiori tabella Planetarum incredibilem velocitatem dū in vno minuto Saturnus 8. Iupiter 11. Mars 19. Venus 28. leucas conficere deprehenduntur. Adeo vt oculus ad 1000. aut 100. leucas eis propius admouendus, considerando illorū quasi igneum splendorem & colorem, motusque celeritatem, haud aliud quàm ingentis molis fulgura fortè eos iuraturus esset: quæ enim obsecro sagitta, quis globus, etsi maxima vi eiaculatus & emissus è tormento, vno momēto 8. 11. 19. aut 28. leucas cōfecturus esset? necesse est igitur Planetarum motum instar esse motus fulguris, neque etiam alteri rei cuiuscumq; velocitatis meliùs

Pars II.

quàm fulguri comparari posse videntur.

Et aspectus rotarum & opus earum quasi visio maris: & vna similitudo ipsarum quatuor: & aspectus earum & opera, quasi sit rota in medio rotæ.

Priùs dixerat vnam tantūmodo rotam seu orbē apparuisse eamque propè terrā *sub altitudine tamen cæli:* modò illam vnicam visam in 4. rotas distinguere videtur: & ita reuerà esse censendū est; etsi enim nobis tātummodò primus orbis, scilicet Lunæ in tellure existentibus appareat, illa tamen vnica rota non est, sed plures etsi non videntur post illam latent. Optimè autem dicit colorem illarum rotarum, seu orbium fuisse cæruleum instar coloris marini; nam colorem cælorum visibilem & apparentem nullus colorum meliùs *visio maris* repræsentat quàm maris: & ideò *Planetarum orbibus valde accommodata.* etiā textus hebræus asserit, dictum rotarum colorem fuisse quasi similem lapidi Tarsis, seu sapphiro, qui aëreum colorem refert. Vide ergo quàm egregiè Propheta admirandum opus Dei systematis vagi describat. Neque frustra dicit, *Dominum Deum collocasse Maiestatem suam super illa animalia,* habet enim & regium Psaltem idem asserentem secum Psal. 18. vbi *cælos enarra- re gloriam Dei,* apertè docet, &c.

Erat autem vna similitudo ipsarum quatuor rotarum, seu orbium quoad colorem aëreum & marinū; nam

Ll 2

quo-

Planeta optime comparantur fulguri.

quocumq; loco cælum intuearis, nil aliud quàm oceanus quidam immensus, ceruleus & aëreus quasi tibi apparet: non enim aliter orbé Lunæ ab orbe Veneris & Martis, aut horum ab orbibus duorum superiorum distingues: idem enim color, eadem similitudo omnibus inesse deprehenditur, &c.

Quomodo
senteatur
esse rota in
medio rotæ.

Et aspectus earum (scilicet rotarū, seu orbium Planetarū) quasi sit rota in medio rotæ. Quid obsecro magis propriè de Planetarum sibi inuicem insertis orbibus dici posset, quàm eorum fabricam esse opus quasi rota foret in medio rotæ? Consule figuram 1. laminæ H. in fine huius libri cum aliis insertam, & illicò videbis ex systemate Planetarum geometricè descripto, quàm benè & propriè Propheta loquatur: supponuntur enim 4. animalia P. Saturnus. K. Iupiter. G. Mars. F. Venus A. locus obseruationis & visionis D. circulus super terram, e. Mercurius, species electri, B. Sol ignis in medio: denique rotæ in rotis plenæ oculis stellarum.

Per quatuor partes earū euntes ibant (*Chaldaicè* super 4. latera earum, scilicet rotarum euntes animalia ibant) & non reuertebantur cū ambularent.

Hic aut intelligi potest, orbis Planetarum quoque fuisse motos secundum 4. angulos mūdi; prout reuerà mouentur, adèò vt cētrum excentrici Saturni suo motu, tam amplū circulū describat, quàm est

ipsa ferè ecliptica & via Solis: consule figuræ 1. laminæ D. in quâ cētrum C excentrici excentricorum Planetarum intra orbem D M N delatum describere circulū C E B A C. Non reuertebantur, id est non retrocedebāt, sed prorsum mouebantur. Aut etiam intelligi potest scilicet quatuor illa animalia seu Planetas in suis orbibus & rotis secundum 4. angulos mundi, citra retrocessionem realem, quamuis non sine apparenti retrogradatione, processisse.

Statura quoque erat rotis, & altitudo, & horribilis aspectus, & totum corpus oculis plenum in circuitu ipsarū quatuor. *Chaldaus*. Et dorfa earum æqualia & rotunda erant versus firmamentum, id est, *peripheria orbium planetarum erant æqualiter rotunda, non ouata aut alterius figuræ.*

Considera obsecro tabulā præcedentem omniū Planetarum semidiametrorum altitudines, & dimensiones exhibentem, & videbis Saturni altitudinē ad 20. milliones leucarū ascendere: an nō hæc insignis altitudo, & statura? proindeq; horribilis, & aspectu & cogitatu: quidni terribilis altitudo esset rotæ verbi gratiâ Saturni? vtpote è cuius summitate lapis molaris demittēdus Indies 1000. leucas deorsum confecturus, spatio tamen 54. annorum, haud ad telluris nostræ globum peruenturus esset.

Et

Statura
animalium
qua.

Quomodo
animalium
4. rotæ cen-
seatur ocu-
lis plena.

Et totum corpus, scilicet rotarum, oculis plenum in circuitu ipsarum 4. rotarum. Quid stellæ cæli in viis Planetarum nobis vndique apparentes (Propheta namque vti ex tellure vidit, visionem descripsit) aliud sunt, quàm quasi quidam oculi: sic Sol & Luna oculi mundi vocantur. Etsi enim communiori sententia præter Planetas, in eorum orbibus stellæ nullæ esse censeantur: nobis tamen ex tellure viæ & orbitæ eorum reuerà plenæ oculis lucidissimarum stellarum per circuitum totum apparēt; neque distinguimus quoad visū inter fixas, & erroneas stellas; quāuis immane ab inuicem spatium eas discriminet. Paraphrasis Chaldaea habet, *Et dorsa earum plena erant oculis per circuitū: vbi nomine dorsū fortè haud incongruè etiam firmamentum, vel spatium illud æthereum ab orbe Saturni ad vsque concavitatem firmamenti, similiter intercapedo à cuiuslibet orbis conuexitate, vsque ad alterius cavitatē comprehēsa intelligi possent. Et certè, neque auctores, neq; rationes desunt, stellas fixas inter planetarum vias à Luna ad firmamentū vsque sparsas persuadentes: cum toties nouæ stellæ nobis & tot cometæ subito quādoque etiam intra Planetas appareant, tum protinus de nouo euanescant. Vt ut sit seu hęc sententiā tamquam probabili admissa, seu non: tamen Propheta stellarum multitudinē intra Planetarum orbium dorsa & spatia siue verè & realiter, siue apparen-*

Pars II.

ter tātū, & respectu visus nostri sparsas, haud iucundius & magis propriè quàm per oculos adūbrare & significare potuisset; cum nil aliud sint stellæ, quàm oculi mundi & cæli; quarum similitudinem, etiam tam quoad continuam undulationem siue mirationem (mirant enim undulantq; oculorum instar) quàm quoad præstantiam, lucem & figuram insigniter expriment. Vide igitur quàm artificiosè diuinus ille Vates suam ænigmaticam visionē describat; quàmque insigniter & sine coactione cælis & Planetarum globis orbibusque conueniat consentiatque.

Cum ambularent animalia, ambulabant pariter & rotæ iuxta ea: & cum eleuantur animalia de terra (Chaldaeus addit: *quasi sub altitudine cæli*) eleuantur & rotæ. Quocumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu & rotæ pariter eleuantur sequentes eum, spiritus enim vitæ (Chaldaeus habet, *spiritus creaturarum*) erat in rotis. Cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant: & cum eleuatis à terra, pariter eleuantur & rotæ sequentes ea, quia spiritus vitæ erat in rotis, &c.

Ambulatio & motus rotarum cum animalibus, seu Planetis duobus modis valdè genuinè expendi posset: scilicet vel quoad motum periodicum tam Planetarū quàm eorum orbium: dum enim erroneas

L13

perio-

Stella sunt
oculi cæli

periodicè iter suum per sua spatia emetiuntur, pariter & eorum rotæ ac orbis suos motus & periodos conficiunt, cum cætra eorum continuò mutantur. Possent etiã intelligi de orbibus comitum Iouis & Saturni, qui indiuidua societate eos comitantur. Aut fortè orbis Planetarũ, haud aliter erronee sequi videtur ac Copernicani regionem aëreã telluris simul cum terra rapti gyrarique supponunt finguntque.

Sed meliùs adhuc forsã illa delatio, ambulatio & statio rotarũ cum planetis, respectu eorũ motus diurni supra horizontẽ exponi, expendique possent: in ortu enim Planetæ eorũque orbis oculati propriè super terrã eleuari, in pũcto meridiei verò quasi stare videtur. Cum igitur ad oculũ omnes stellæ, & ipsimet etiã orbis cum Planetis in ortu super terrã eleuari, in meridie verò medioque cæli stare quasi conspiciantur: hinc optimè profecto D. Vates ait, cum euntibus ibant, cum stantibus stabant, cum eleuatis pariter super terrã eleuabatur rota seu orbis; quas etiã primi mobilis motu singulis 24. horis tellurẽ ambire, cõmuniter tradunt Astronomi.

Obiectio.

Sed dices. Quomodo rotæ illæ, seu orbis Planetarum cum Planetis moueri queunt, quos non solidos sed fluidos adstruimus? Respon. eodem modo, quo Copernicani aërem cum tellure gyrari raptique supponunt, &c.

Responsio.

Quocumque ibat spiritus, illuc & rota eleuabantur sequentes eum, spiritus enim vitæ (siue Chaldaicè spiritus creaturarum) erat in rotis, &c.

Hic sententia Aristotelis denuò reuiuiscere, confirmarique; haud leuiter videtur (supposito tamen hanc visionem mundi vagi systematis Planetarum enigma continere) cuiuslibet nempe Planetarũ, eorũque orbis Intelligentiam motricem concedentis. Verisimile enim videtur, eandem Intelligentiam & spiritum, motum imprimentem Planetis, etiam pariter eorum orbis impellere. Et fortè etiam Cardinalis Cusanus suæ, de incolis stellarum Planetarumque sententiæ, inde haud exiguum applausum accedere putaturus esset, quod Chaldæus textus etiam animalibus oculos concedat, &c.

Et similitudo super capita animalium firmamenti:

Id est eundem aspectum cum firmamento quoad colorem habebant spatia illa supra Planetarum globos diffusa. An potius ipsũ fortè firmamentum quasi ære fustum intelligi possent? cum dicat Propheta; quasi aspectus crystalli horribilis & extenti super capita eorum desuper. Quibus verbis satis clarè cælum Planetis immediatè superexpansum solidum esse innui videtur.

Sub firmamento autem pennæ eorum rectæ alterius ad alterum. Hebræa interpretatio habet: Et sub expansione (scilicet firmamenti) alæ eorum rectæ, vnaquæque ad suam sororem: vnicuique duæ tegentes se, & vnicuique duæ tegentes sibi corpora eorum.

Quid

Insigniter & valde genuinè demonstratur quomodo rota simul cum animalibus eleuabatur, stabant, & mouebantur.

Aristotelis sententia de Intelligentis motricibus orbium cælestium confirmari videtur.

Firmamentum esse solidum confirmari videtur.

Quid nomine pennarum intelligi queat, iam supra diximus: hoc autem loco Propheta repetere videtur contingētiam, & communicationem aërearum ætherearumq; Planetarum regionum; dum dicit *unaquæq; ad sororem suam*: vel certè reciprocā influentiam vnius in alterum, aut qualitatum denique sympathicarum inter se elementariumuè materiārum in illis contentarum vniōnē innuere intendit. Vt scilicet raritate & leuitate, caliditate & siccitate, seu igni & aëre præditi quasi volare, (nil enim magis ad motus velocitatem aptum videtur quā hęc iam dictæ qualitates & elementa: econtra nil minùs quām terrea & aquea materia) aqueā verò terreaque elementari quacumque substantiā, quasi circumdari, ambiri, regi & constare intelligantur.

Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum, quasi sonū sublimis Dei: cum ambularent quasi sonus erat multitudinis, vt sonus castrorum. *Chaldaea paraphrasis verò ita habet.* Et vox sermonum earum, cum confiterentur & benedicerent Dominum suum viuentem regem sæculi, quasi vox erat copiarum Angelorum supernorum.

Istum sonum quasi aquarum multarum, castrorum & quasi copiarum Angelorum, forsan Cusa-

nus Cardinalis iterum expositurus esset de creaturis rationalibus ipsius sententiā in stellis & Planetis habitantibus, Deumque ibi benedicientibus. Nos verò partim pro sono à motus eorum velocitate orto, partim mysticè ab eorum intelligentiis motricibus in laudem Dei profecto, etiam intelligi posse arbitramur. Quidquid sit, prout in Planetis globis nobilissimis & amplissimis eorumque circumfuis regionibus, creaturas aliquas esse nobis neque constat, neque asserere licet: sic etiam omninò creditu difficilè arbitramur nihil ibi, præter vacua quædam loca esse. Cum enim *cali & terra pleni dicantur gloriā Dei*; quid impediat ad maiorem cognitionem & commédationem Maiestatis, Potentiæ, & bonitatis gloriæ Altissimi, quandoque (sine tamen errore) inter erronum illorum oculos, seu spirituales, seu animales piæ cōtemplatione oberrare? Certè S. Ioannes in Apocalypseo capite 5. & 19. &c. etiam 4. animalium ante thronum Dei, diuinæ Maiestati cōtinuò illud *sanctus sanctus sanctus* acclamantium mentionem facit: an fortè & hæc Ezechielina animalia indigitat post diem Iudicij forsan in cælum quoad suos inhabitatores, à Cusano creditos, transferenda? continens scilicet pro contento adducendo, an alia animalia putat?

Cumque statet demittebantur pennæ eorum. Nam cum fieret

Haud credibile videri mirum nihil esse in Planetis.

*quod aia
i. nullis
stabilis
vltima
turbis*

fieret vox super firmamentum, quod erat super caput eorum, stabant, & submittebant alas suas.

Orbium caelestium Planetarumque motum ante diem iudicij fore cohibendum.

Hoc loco videtur Propheta fortè adumbrare stationem & cohibitionem motus Planetarum ante diem iudicij, ad illam vocem: *Surgite mortui venite ad iudicium futuram.* Communis enim fert sententia scilicet ante vniuersalem mundi conflagrationem, orbium caelestium motum fore omninò cohibendum. Per verba autem *demittebant alas suas*, forsan Planetarum etiam corruptio, eorundemvè elementarium materiarum innouatio innuitur. Et quidem paraphrasis Chaldaica ita habet, *pro demittebant alas suas, &c. Cum stabant (animalia) quiescebant pennae eorum à facie sermonis.* Hoc est audità illà voce quæ inter Cherubim, siue animalia à firmamento insonuit, non ampliùs mouebàtur: sed quasi mandata Dei & iudicium futurum percepturi stabant immota; id quod in die Iudicij futurum esse omninò probabile est, &c.

Dies iudicij visione Ezechiele adumbrari videtur.

Velle autem Prophetam secundum aduentum Domini, eiusque Maiestatem & admirandè machinæ Dei que magnalia opera hâc visione adumbrare; satis patere videtur, tum ex primis verbis capituli 2. dum ait: *Hæc visio similitudinis gloriæ Domini*, scilicet ad iudicium venturi: cum etiam ex mox sequentiũ verborum significatione, vbi dicit:

Et super firmamētum, quod erat iminēs capiti eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo throni: & super similitudinem throni, similitudo quasi aspectus hominis desuper, &c.

Ad quid enim thronus infra firmamentum; nisi iudicanti iudici præparatus intelligatur? Rectè verò D. Vates tantum similitudinem throni, & desuper sedentis speciem, & non ipsum thronum & Iudicē se vidisse asserit; quia quod futurum erat, in similitudine & specie tantum conspexit: Animalia autem iam præsentia à parte rei per Ezechielem visa fuisse indubitatum est. Vt autem magis iudicis Maiestatem & gloriam adumbraret venturi addit:

Et vidi quasi speciem electri, velut aspectum ignis, intrinsecus eius per circuitum, à lumbis eius & desuper, & à lumbis eius vsque deorsum, vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu. Velut aspectum arcus, cum fuerit in die pluiæ: hic erat aspectus splendoris per gyrum. *Chaldæus habet hoc modo:* Vidi supernè aspectum gloriæ, quam oculus non posset videre aut contemplari: & inferiùs vidi quasi visionem ignis, & splendor ei in circuitu.

Certè S. Ioannes in Apocalypsi etiam

etiam capite 20. multa similia de throno, & Iudice venturo loqui, Ezechielisq; visionem quasi confirmare complereuè, seu magis explicare videtur.

Hanc autem visionem Propheeta in capite 10. profequitur; in quo quid à viro illo super thronum sapphiricum apparente postea actum fuerit hoc vt sequitur modo enarrat.

Textus capitis X. Ezechielis.

ET vidi, & ecce in firmamento, quod erat super caput Cherubim (*id est super caput illorum 4. animalium: Cherubim enim idem est ac quasi bos volans onusq; vel quadrigam secum trahens; de quo supra; item cherub etiam principem significat*) quasi lapis sapphirus, quasi species similitudinis solij apparuit super ea. Et dixit ad virum qui indutus erat lineis, & ait: Ingredere in medio rotarum quæ sunt subtus Cherubim, & imple manum tuam prunis ignis, quæ sunt inter Cherubim, & effunde super civitatem. Ingressusq; est in conspectu meo: Cherubim autem stabant à dextris domus cum ingrederetur vir, & nubes impleuit atrium interius. Et eleuata est gloria Domini desuper

Pars II.

Cherubim ad limen domus, & repleta est domus nube, & atrium repletum est gloria Domini. Et sonitus alarum Cherubim audiebatur vsque ad atrium exterius, quasi vox Dei omnipotentis loquentis. Cumque præcepisset viro, qui indutus erat lineis dicens: Sume ignem de medio rotarum, quæ sunt inter Cherubim. Ingressus ille stetit iuxta rotam. Et extendit Cherub manum de medio Cherubim, ad ignem qui erat inter Cherubim; & sumpsit, & dedit in manus eius, qui indutus erat lineis: qui accipiens egressus est, &c.

Cetera ferè se habent vt sunt in primo capite: excepto quod hinc quatuor rotas, hoc est vnicuique Cherub vnâ tribuendo ponat: quarum totum corpus, colla, manus, pennas, & circulos plenas per circuitum oculis fuisse asserit: Quod ita exponi posset, scilicet planetarum orbium colla, hoc est partes vtrinque polares; manus scilicet plagas Orientales & Occidentales; & circulos, id est tam æquinoctiales, quàm tropicos & arcticos, quinimo totum corpus, seu orbem, cælos Planetarum vndique plenos apparuisse oculis, scilicet stellis, quod quidem verissimum esse quotidiana cæli facies demonstrat.

Textum verò iam supra positum probabiliter per conflagra-

M m tio-

tionem & excidium Ierusalem, etiam conflagrationem finemque & iudicium mundi adūbrare fortè velle; (ita vt quasi ab igne in medio Cherubim latēte, hoc est flamma solaris globi, conflagratio iam dicta futura videatur) haud obscurè David suo carmine, quod 2. Reg. 22. Domino post deuictum Saulem decantauit, insinuat. Sic enim cantat:

*Describit
David quid
in die Iudicij
futurum
sit.*

Commota est & cōtremuit terra, fundamenta montium concussa sunt, & conquassata, quoniam iratus est eis: Ascendit fumus de naribus eius, & fumus de ore eius vorabit: carbones succensi sunt ab eo. Inclinauit cælos & descendit: & caligo sub pedibus eius. Et ascendit super Cherubim, & volauit super pennas ventorum. Posuit tenebras in circuitu suo latibulum: cribrās aquas de nubibus cælorum. Præ fulgore in conspectu eius, succensi sunt carbones ignis. Tonabit de cælo Dominus: & excelsus dabit vocem suam. Misit sagittas & dissipauit eas; fulgura & consumpsit eos. Et apparuerunt effusiones maris, & reuelata sunt fundamenta orbis ab increpatione Domini, ab inspiratione spiritus furoris eius, &c.

Hisce satis adumbrata habes ea quæ in die iudicij ventura & futura sint mundo. Et verò mirum

etiam videtur scilicet super arcam fœderis Cherubim, Domini similitudinē apparuisse, expressamque fuisse, vti habetur 1. Reg. 4. *Misit ergo populus in Silo, & tulerunt in die arcam fœderis Domini exercituum sedentis super Cherubim.* Et iterum 2. Reg. 6. *Surrexitq; David & abiit, & vniversus populus qui erat cum eo de viris Iuda, vt adducerent arcam Domini, super quam inuocatum est nomen Domini exercituum, sedentis in Cherubim super eam.* An fortè per arcam fœderis, vniuersalis Ecclesia, & super eam insidētis Domini exercituum potestas collocata gubernatio, directio, moderatio & gratia Spiritus sancti, adumbrabatur? An forsan Vniuersi totius ædificium? An empyrei cæli palatium Domini que exercituum in eo regnantis immensa gloria? An denique systema vagum etiam Planetarum, per vagam & nunquam stabilem arcam (cuius Cherubim Dominus exercituum, haud aliter insidebat, ac Ezechiel à se visis Cherubinis eum insedissee testatur) præfiguratum fuit? Quidquid sit, multis saltem sacre Scripturæ locis *sedentis Domini super Cherubim*, mentio habetur; vt meritò quis sensum verum eiusque interpretationem piè scire, desiderareque posse videatur; videlicet quid, vel qua ratione intelligendum sit, quod toties Dominus exercituum super Cherubim sedere dicatur, cuiusmodi etiam loca præcipua hîc adducere placuit.

Quid per arcam fœderis possit intelligi.

Quid per illud s. Scriptura, qui sedes super Cherubim intelligi queat.

Et

Et quidem David Psalm. 79. & 98. ita Deum alloquitur: *Qui sedes super Cherubim, &c.* Iterum Ezechias Isaia 37. ita orat: *Domine exercituum Deus Israël qui sedes super Cherubim, &c.* Denique tres Pueri in camino ignis cantant: *Benedictus es qui intue- ris abyssos, & sedes super Cherubim.* qua- si diceret: benedictus es Domine qui vti in profundo abyssi infer- nalis non es absens; ita in sūmita- te altissimorum siderū errantium, velut rector, moderator infessor- que es intimè & continuò præ- sens. Similem locum quasi habet Isaia cap. 40. *Qui sedet super gyrum terræ, & habitatores eius sunt quasi locustæ.* Quibus omnibus admiran- da Dei magnitudo, potentia, sa- pientia, & gloria haud exiguè commendari videntur. Quod si Copernici systema aliquid verita- tis haberet, & non potius fictum esset, forsan & ipse suam tellurem mobilem Ezechielanis illis ani- malibus, & Cherubim, e contra Veneris sydus speciebus, quæ ap- paruere instar electri, annumera- turus esset; suppositâ tamen hâc visione systema mundi vagū eius- que in die iudicij, per excidium Hierosolymitanū, subuersionem conflagrationemque adumbrari: quæ tamen omnia tibi pro meris paradoxis vendo, &c. Restat iam verò vt pro maiori adhuc intelli- gentia illorum animalium, eorun- demque facierum quaternarum, aliqua corollariorum instar hîc subiungamus, vt Lector videat

Pars II.

hanc Ezechielis visionem, haud adeò ineptè Planetarum vago sy- stemati, eiusque in die iudicij subuersioni, seu potius renoua- tioni per ignem futuræ accom- modari posse.

COROLLARIA

ad supradicta.

COROLLARIUM I.

Quid per ignem inuoluentem possit intelligi.

Ignis inuoluens haud aliud à Ignis in- uoluens so- lem innue- re videtur. globo igneo esse censetur, pro- indeque solarem flammeum glo- bum dicere fortè ac denotare haud obscurè videtur. Ratio est, quia ab illo igne erat *splendor per circuitum*, siue per rotunditatem seu sphaeram ignis, vti ex Chaldaica interpreta- tione colligitur, id quod neque à fulgure, neque à fulmine fieri po- tuisset: cum illa solùm pars fulge- re videatur, vnde fulgur ignisque erumpunt: at hîc dicitur de medio ignis fulgura exiuisse; ergo ignis il- le non transitorius sed constans inter animalia fuisse censetur.

Deinde ignis inuoluens aut re- ciprocans, haud aptè potest con- uenire fulguri, sed potius globo & integræ alicui massæ permanenti ignis, sese continuo gyrantis, con- uertentis & reciprocantis, qualem solarem globum quidem esse pro- babilissimum, imò stantibus mo- dernis phænomenis, quasi neces- sarium videtur. Fulgura enim cum

M m 2

se

se neque reciprocent, neque inuoluant, sed deorsum potius tendant, & teste ipso Christo, Matth. 24. subito ab Oriente exeuntia in Occidente pareant, illo igni inuolvente intelligi haud commodè queunt.

COROLLARIUM II.

Quid per electrum possit intelligi.

Duplex electrum.

Electrum hebraicè dicitur חשמל *Chasmal*, & tantum apud Ezechielem reperitur. Sumitur verò electrum duobus modis. Primo enim etiam succinum electrum appellatur; estque arborum quarundam succus cum tempore in lapidis duritiem concreescens, de quo vide Plinium lib. 37. cap. 3. refert autem colorem quasi aureum.

Secundo modo electrum nobile quoddam, splendidissimum & auro haud multò inferius est metallum, ex variis materiis & metallis conflatum. Quare Venus, Mercurius & stellæ solares circa Solem continuò delati, ob suam cum eo vicinitatem, & viuacissimum splendorem aureumque colorem, meritò speciebus electri de medio solaris ignis prodeuntibus comparari posse videntur.

Per speciem electri adumbrari stellæ solares, & c.

COROLLARIUM III.

De quatriformibus faciebus animalium.

Quatuor facies illorum animalium aliud profectò hie-

roglyphicè & ænigmaticè significare atque denotare, quam à parte rei & in se esse censentur. Quia interpretatio hebræa habet *similitudo hominis in eis*, non dicit illa animalia fuisse homines, leones, boues aut aquilas reales; sed tantum quandam expressionem similitudinis eorundem in eis apparuisse. Et quoad similitudinem quidem hominis ita Scriptura hebræa loquitur: דמות אדם להנה *Demuth adam* (quæ vox hominem & terram rubram significat) *Labnah* quod idem est ac dicere: *similitudo Adam seu rubrae terræ eis*. Vnde & Dominus dixit Adamo, *terra es & in terram reuertaris*. Multimodè autem Planetæ hominis similitudinè gerere posse videntur, supposito, vti probabilissimum esse videtur, eos ex 4. elementis componi. Nam quemadmodum homo dicitur ideo à Philosophis *Microcosmus*, seu *paruus mundus*, quòd corpore ex 4. elementis mundanis, animo autem & spiritu cælesti constet: ita & Planetæ cælesti spiritu, ratione sui motus & gubernationis imprægnati ac 4. elementis compacti reuerà similitudinem hominis exprimere cèsentur. Cæteras autem æquiparationes & analogias quas cum humana similitudine obtinent, partim ex supradictis, partim etiam propria consideratione prudens conclude.

Planetarum varia cum similitudine hominis analogia.

Cur homo dicatur microcosmus.

Facies autem bouis fortè à similitudine fortissimi eius mugitus, & leonis ab eius rugitu horribili

Facies bouis & leonis cur animalibus attribuantur.

bili Planetis per Prophetam ideò attribuitur, quòd vox illarum dicatur fuisse *instar aquarum multarum & castrorum*, &c. Aut certè potius à trahendo bigam vel quadrigam, prout iam supra dictum est: vel quòd, sicuti bos oneratur iugo; ita fortè & Planetæ suis sibi inequantibus rebus & creaturis, idque secundùm opinionem Card. Cusani: deinde etiam Iupiter & Saturnus suos comites baiulantes, optimè boui onus rotasque trahenti comparari posse videntur. Insuper vti bos animal fortissimum, & continuò ruminans est, ita planetæ quoque potentes sunt in hæc inferiora, vtpotè quòd continuò suas influentias, è penetralibus suarum naturarum eruèntes in sublunaria, & proculdubio quoque in se inuicem immittant, &c.

*Analogia
aquilæ cum
Planetis.*

Denique Planetæ altissimè volitantes cum aquila insignes & plures obtinent analogias. Primò ratione celeritatis volatus, seu suorum motuum. Secundò ratione comitum. Vti enim aquila duabus alis extensis volitat, pullosque suos altissimè supra dorsum suum collocatos de loco ad locum transfert, prout naturæ indagatores testantur: ita Planetæ hinc inde suis comitibus veluti alis extensis stipati, volare, pullosque suos vel comites vel orbes, aut qualescunque in se contentas res & creaturas, secundùm Cusani opinionem, in dorso suarum superfi-

Pars II.

cierum gestantes & inequitates perpetuò de loco in locum forsan transmutant.

Deinde sicuti pedes & rostrum flauis, oculi verò aquilæ acutissimi, splendidissimi & lucidissimi sunt, cæterum corpus autem griseum, subnigrum & variij coloris: ita Planetæ etsi flauis & lucidissimi instar aquilarum oculorum appareant, in se tamen opaci, obscuri, & variè colorati esse censentur, vt apertè phænomena Lunæ & Veneris euincunt, &c. Denique vti aquila plumata vndique per aërem altissimè defertur; ita & Planetæ suis quoque plumis, hoc est vapidis atmosphæris, aëreis & æthereis regionibus, & forsan etiam, vt multi arbitrantur, siluis suis circumdati quasi plumati, altissimè infra firmamenti cauitatem mouentur volitantque.

Hanc mi Lector expensionem, simplici mente conceptam, pura intentione de erronum animalibus illis, vt spero sine errore, tibi hîc loco coronidis potius & iucunditatis quam veritatis aut assertionis gratiâ appositam, inter innumeras aliorum auctorum expositiones eousque saltem benignè tolerare non dedigneris, donec aut à te, aut ab aliis visioni dictæ Ezechielis magis consentanea expensio producat; & verus quidam Oedipus tandem nobis nascatur hoc difficillimum diuinumque ænigma soluturus. Equidem cum Scripturæ sacræ sensus tam

M m 3

varius,

varius, hæcque visio adeò difficilis & tantopere innodata sit, minimum quid aliorum auctorum doctissimis commentariis in hoc Ezechielis ænigma editis derogare præsumo, intendouè. Non nego quidem hac visione Hierosolymitanum excidiũ illud fuisse adumbratum. Sed quis non etiam credat Spiritum sanctum fortè adhuc aliam significationem, scilicet excidium vniuersale mundi & totius systematis vagi admirandæ fabricæ adumbrationem eiusque ante iudicij diem vniuersalem conflagrationem, & innouationem quodammodo nobis innuere velle?

Candelabrum septiceps Mosaicum cuius typum gesserit.

Certè candelabrum illud septiceps Mosaicum & aureum olim septem lâpadibus tabernaculum atque sanctuarium templi Domini illuminans, systema vagũ Planetarumque septem lucidissimas mundum illustrantes lampades adumbrare significareque, Abulensis eruditissimus vir auctor est. Deinde sacerdotalis illius summi Aaron vestimèti humerales duos smaragdos, etiam duorum polorum mundi; rationale verò Planetarum & reliquũ vestis ornatum, cæli ornati typum gessisse idem Tostatus testatur: quidni ergo nobis similiter ratiocinari liceat de illa miranda visione Ezechielis?

Vestis summi Sacerdotis quid olim innuerit.

Cùm igitur præpotens Deus suæ diuinæ infinitæque potentia, sapientia & bonitatis argumenta, potissimum nobis viatoribus per

creaturas, quasi in ænigmate in hæc vita præbere monstrareque soleat, & per visibilia hæc facta, inuisibilia Dei melius conspiciantur, consequens est pietissimo Domino lógè gratissimum acceptissimũque esse si creatura rationalis in operibus stupèdis manuum suarum ipsius gratiã & amore cõtèplandis rimãdisque piè occupetur, in quibus creandis ipse Ter Opt. Max. Creator nostri quòdam gratiã piëtissimè etiam occupabatur.

Multa profectò adhuc tam Ezechiel cap. 40. & sequentibus, quàm S. Ioannes in Apocalypsi, & Daniel in suis visionibus admiranda arcana innuunt: quibus cognitis, forsan in Empyrei illius Palatij Dei interni, & mundi atrij externi magnitudinis, amplitudinis & proportionis, admirandæque harmoniæ creatæ machinæ cognitionem haud leuiter induceremur. At hæc nobis hîc ænigmaticè à sphinge illo proprij peccati ita innodata olim à diuino œdipo soluenda speremus, & tandem finem loquendi pariter omnes audiamus, faciamusque. *Memento ô homo & mi Lector, Creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, & appropinquent anni, (æternitatis) de quibus dicas: non mihi placent: antequam tenebrescat Sol, & lumen & Luna, & stella, &c. quoniam ibit homo in domum æternitatis suæ, &c. seu beatitudinis interminabilis, seu damnationis infinibilis)*

Multa arcana adhuc latere in visione Ezechielis cap. 40. & sequentibus, Danielis, & S. Ioannis Apocal.

lis) *antequam rumpatur funiculus argenteus* (scilicet vita & tempus bene agendi) & *recurrat vita aurea* (scilicet coronatio ac remuneratio beatorum) & *conteratur hydria* (corporis tui) *supra fontem, & confringatur rota* (vitæ tuæ) *super cisternam, & reuertatur puluis in terram suam, unde erat; & spiritus ad Deum qui dedit illum. Nam Vanitas Vanitatum, & omnia Vanitas. Itaque Deum time & mandata eius observa: hoc est enim om-*

nis homo: Nam & cuncta quæ sunt adducet Deus in iudicium pro omni errato, siue bonum siue malum illud sit. Et hæc ad Dei Ter Opt Conditoris fidiorum maiorem gloriam & laudem, eiusque Beatissimæ Matris cælorum Reginae semperque Virginis Mariæ honorem, de cælis, stellis, & astris mysticis dicta sufficiant, quæ & cuncta S. Matris Ecclesiæ iudicio humiliter subiecta esse & volo, & declaro.

Auctor cuncta sua scripta S. Matri Ecclesiæ subicit.

F I N I S.

FACULTAS I. ADM. R. P. GENERALIS.

NOS FRATER IOANNES A MONTE-CALERIO totius Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Capucinorum Generalis Mnr. Tenore præsentium facultatem concedimus, vt Liber cui titulus est *Enoch, & Elia Oculus; seu Radius Sidereus*, à P. F. ANTONIO MARIA de Rheita Concionat. nostro Compositus, & à duobus Theologis dicti nostri Ordinis de mandato nostro reuisus, & approbatus; seruatis seruandis Typis mandari valeat. In quorum fidem has manu nostra subscriptas, & sigillo officij nostri munitas, damus Neapoli in loco nostro Immaculatæ Conceptionis. Die 9. Ianuarij M. DC. XLIII.

FR. IOANNES *Minist. Gen.*

FACULTAS II. ADM. R. P. GENERALIS.

Nos FR. INNOCENTIVS à Calatagerone totius Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Capucinorum Minister Generalis.

TENORE præsentium, Facultatem concedimus; vt Liber, cui Titulus est, *Enoch, & Elia Oculus, siue Radius Sidereomysticus*, ab Admodum Ven. Patre F. ANTONIO MARIA de Rheita Concionat. nostro compositus, & à duobus Theologis dicti nostri Ordinis, vti eisdem commissum fuit, reuisus, & approbatus, seruatis seruandis, Typis mandari valeat. In quorum fidem præsentibus manu nostra subscriptas, & sigillo officij nostri munitas dedimus. Neapoli loco nostro Immaculatæ Conceptionis die 24. Octobris. 1643.

FR. INNOCENTIVS *Minister General.*

APPROBATIONES THEOLOGORVM.

DE mandato Admodum Reuerendi P. IOANNIS à Monte Calerio totius Ordinis nostri Ministri Generalis, diligenter perlegi, & accuratè examinari egregium Opus, cui titulus, *Oculus Enoch, & Elia, seu Radius Sydereus*, vnà cum miro & nouo Planetologio mechanico, &c. Auctore Reuerendo Patre FR. ANTONIO MARIA de Rheita Austriaco Prædicatore Capucino, &c. In quo non modò non reperi aliquid Fidei Catholicæ dissonum, aut bonis moribus aduersum, verùm etiam doctrinam in eo solidam, claram, terræque stabilitatem optimè probantem detexi. Cumque insuper Cælestem Sydereamque disciplinam,

plinam, tot difficultatibus hætenus implicatam mirum facilet, rædiosos in ea nodos dif-
foluat, per noua: & antehac rarò, aut nunquam visa Lectoris animum in arcana Conditoris
inducat, ad ipsiusque Inuisibilis admirationem & amorem per visibilia demonstrata alliciat,
& ad multa adhuc nobis abscondita aditum referat, illud ad publicam vtilitatem prælo di-
gnissimùm censeo. Datum Huij 18. Septembris Anno M. DC. XLII.

*FR. CAROLVS Bruxellensis Capucinus
Prou. Flandro-Belgica Custos.*

EX Commissione Admodum R. P. IOANNIS MONTE-CALERII, totius Or-
dinis nostri Ministri Generalis, Ego Frater BENEDICTVS LEODIVS PP. Capu-
cinorum Rhenanæ Prouinciæ Diffinitor, & Vicarius Prouincialis, &c. Vidi, & accuratè
perlegi Librum, cui titulus, *Oculus Enoch, & Elia, seu Radius Sydereus*, &c. Auctore Reuerendo
Patrè FR. ANTONIO MARIA de Rheita Prædicatore Capucino, &c. In quo nihil re-
peri Orthodoxæ fidei, sanæ doctrinæ, aut bonis moribus aduersum, sed firmatâ terræ stabi-
litate perutilem, miraque methodo, & inuentione periucundum, ac talem, per quem gra-
datim Cælestium Orbium, stellarumque, ac Planetarum motus graphicè describuntur, &
inuisibilis Dei per ea, quæ visibilia sunt intellecta conspiciuntur, adeoque dignissimum cen-
seo, qui luce publicâ, & prælo donetur. Datum Colonia Agrippinæ 12. Septembris 1642.

FR. BENEDICTVS LEODIVS Cap. qui supra.

C E N S V R A.

Cvm inuisibilia Dei à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciantur,
sempiterna quoque eius virtus & diuinitas, vtilissimam operam Christianæ reipublicæ
præstitisse mihi videtur Reuerendus Admodùm ac Eruditiss. P. ANTONIUS MARIA
de Rheita Ord. Capucinorum Concionat. & Prouinciæ Austriæ ac Bohemiæ quondam
prælector. Dum in hoc radio suo Sidereo-mystico cælestium corporum dignitatem, con-
stitutionem motus, &c. acuratissimè describit, vt à magnitudine speciei & creaturæ crea-
tor horum perfectius cognoscatur, cognitus diligatur, dilectus omnibus creatis præpona-
tur: Itaque dignissimum censeo vt publica luce donetur, hac 3. Augusti 1645. Bruxellis.

*HENRICVS CALENVS Archidiaconus Mechl. nec
non Illustrissimi ac Reuerendissimi Domini Archiepiscopi
Vicarius Generalis, Librorum Censor.*

SVMMA PRIVILEGII REGII.

PHILIPPVS Dei gratia Hispaniarum, Indiarum, &c. Rex Catholicus, Archidux Au-
striæ, Dux Burgundiæ, Brabantia, &c. Serenissimus Belgarum Princeps, diplomate
suo sanxit, ne quis Librum, cui titulus est, *Oculus Enoch & Elia, siue Radius Sidereomysticus*, Aucto-
re R. P. ANTONIO MARIA de Rheita Concionatore & Lectore Capucino, præter Auctoris
& HIERONYMI VERDVSSII Typographi Antuerpiensis voluntatem vlllo mo-
do imprimat, aut alibi impressum in Inferioris Germaniæ ditiones importet intra nouen-
nium. Qui secus faxit, confiscatione Librorum & aliâ graui panâ mulctabitur, vt latius
patet in litteris datis Bruxellæ 28. Martij, Anno M. DC. XLV.

Signat

STEENHVYSE.

INDEX

I N D E X

R E R V M E T V E R B O R V M

N O T A B I L I O R V M.

P A R T I S P R I M Æ.

Prior numerus paginam, secundus columnam indicat.

Abraham.

Braham Patriarcha quo astu Astrologiam iudiciariam eluserit, falsamq; monstravit. pag. 3. col. 1.

Absurda circa epicyclos.

Vide v. *Epicyclus.*

Acus nautica.

An acus nauticæ variatio motum telluris arguat. 103. 1. 2. Eiusdem variationis causa probabilis. ibid.

Æquans.

Æquantis descriptio. 7. 2.

Ær.

Ærem non simul cum terra gyrari vnde euincatnr. 101. 2. Æris regio suprema vnde sui caloris intensiorem desumat 267. Ærem multipliciter pelli in vêtos. 310. 1. Eius cum aqua analogiæ. ibid. 2. æris mutatio quomodo ex dispositionibus Lunæ & stellarum prævideri queat. 322.

Æstus marinus.

de Æstus marini causa variæ veterum sententiæ. 256. 1. 2. & seqq. Et recentiorum: quæ omnes rejiciuntur. 256. 1. 2. De eodem sententia Authoris. 260. 2. & seqq. Æstus marini diuersitas in diuersis mariibus. 28. 2. & seqq. Eiusdem causa in nouilunijs. 262. 1. Explicatur noua eius causa exemp. is. 263. 2. 264. 1. 2. Non prouenit ex interna rarefactione & condensatione Oceani. 265. 1. Æstus sub æquinoctiali cur sint tam vehementes. 266. 2. Cur in varijs littoribus varij. 266. 1. Tempore diluuij necessariò fuere regularissimi. ibid.

Analogia

Ventorum cum fluxu & refluxu aquæ. 309. 2.

Pars I.

Item aquæ & æris. 310. 2.

Anomalia Epicycli

Quanta in singulis planetis. 8. 1.

Apertio

Portarum quid & quotuplex. 300. & seqq.

Apogæus.

Apogæorum loca planetarum, quomodo se haberent anno currente 1642. inchoatiuè in Zodiaco. 130. Apogæorū motus diurnus, qualis. 137. Apogæi solaris respectu telluris causa. 232. 1.

Apollonius

Quam causam æstus marini assignet. 255. 2.

Aqua

Fontium & puteorum signum terræmotus. 316. 2.

Aquarius

Quas proprietates & effectus habeat. 297. 11.

Arcole

Quomodo in Sole causentur per stellas solares. 217. 1.

Argumentum.

Argumenta solidiora contra Epicyclorum insufficientias. 25. 2. & seqq.

Argumentum Lansbergij à mixto motu Lunæ desumptum pro mobilitate terræ. 72. 1. & seqq. Eiusdemque refutatio. 74. 1. & seqq.

Argumenta contra motum terræ, præsertim diurnum 97. 2. & seqq.

Alia contra Copernicum pro stabilitate terræ. 105. & seqq. Item contra motum terræ in ecliptica. 116. & seqq.

Argumenta à maculis solaribus desumpta pro motu terræ nil concludere. 219. 1. 2. Argumentum medium & verum

N n rum

INDEX RERVM

- rum planetæ quid? 5. 1. 2.
- Aries.*
- Arietis signi natura & effectus. 295. 2.
- Aristoteles.*
- Aristotelis lepidum factum 21. 2. negat contrarietatem in motu circulari, sed malè. 33. 2. Quid de æstu maris sentiat. 265. 1.
- Aspectus*
- Varij Planetarum quas mutationes causent. 294. 2. & seqq.
- Aspectus Saturni cum Ioue quales effectus producat, 297. 2.
- Astra.*
- ex Astris cur hoc sæculo tot nouitates deductæ videantur. 277. 1.
- Astronomus, Astronomia*
- Astronomi officium. 1. 2. 55. 1.
- Astronomi Iudicarij reprehenduntur. 243. 1.
- Astronomia quid. pag. 1. eius principium, medium & finis quomodo acquiratur. 2. col. 1. Cur cæteris scientijs naturalibus nobilior & certior. ibid. col. 2. Quid nobis præstet, & quomodo diuidatur. ibid. 2.
- Astronomiæ naturalis licitæ definitio: item iudiciariæ illicitæ. ibid. 2. Iudiciaria quomodo ab Abrahamo elusa. 3. 1.
- Astronomiæ vtilitates, encomia & officia. 10. 1. 2.
- Atmosphæra.*
- Atmosphæram seu vaporum regionem habent planetæ. 186. 1. Quid ea sit. 245. 2. eadem Luna est vestita. ibid. 1.
- Aues*
- Nouas sibi sedes quærentes sunt signa terræmotus. 317. 1. Quando pluuiam prænuncient. 318. 2.
- S. Augustini*
- Sententia in quosdam mathematicos lata. 57. 1. 2. eiusdem de fluxu & refluxu maris sententia. 260. 1.
- Auster*
- Ventus cur sic vocatus, & qualis. 313. 2.
- Australes venti omnes mali. 314. 2.
- Author.*
- Authoris spes, promissio, protestatio, & intentio. 22. 1. 2. 47. 1. 2. Insistit sententia & decreto S. Congreg. pro stabilitate terræ. 110. 2. & seqq. Respondet Petro Cassendo censuranti eius obseruationes stellarum nouarum circa Iouem apparentium. 171. & seqq.
- Authoritas*
- Sæpe experientiam & rationem supprimit. Non nimium in scientijs naturalibus ei tribuendum & econtra rationi detrahendum. 33. 2.
- Aux*
- Quid & quotuplex, eiusque oppositum. 5. 1.
- B.
- B**Oreas ventus, siue Septentrionalis, Bqualis. 314. 1.
- Boreales venti omnes sunt boni. ibid. 2.
- C.
- Calor.*
- C**ALORIS æstiuæ causa. 204. 2. 231. 1. An calor in terra à perpendicularibus radijs proueniat. 230. 2. Calor Lunæ reflexione intenditur. 246. 1.
- Cancer.*
- Cancris signi natura & effectus. 296. 1.
- Canis*
- Maioris & minoris qualitates. 304. 1.
- Capacitas.*
- Capacitas orbium planetarum vnde innotescat. 18. 2.
- Capricorni*
- Signi natura & effectus. 297. 1.
- Caput & Cauda*
- Draconis quid sint. 153. 2.
- Centrum*
- Medium planetæ quid. 5. 1. Centri Saturni & aliorum à centro mundi distantia. 131.
- Chelidonium*
- Ventus quis & qualis. 315.
- Christiani Seuerini*
- Theoria Ptolemaica reformata pugnare videtur contra principia naturæ. 48. 1. 2.
- Cælum.*
- Coeli nomen variè vsurpatur. 184. 1. An sint solidi, ibid. 2. Cælos esse liquidos & corruptibiles probatur ex S. Scriptura 166. 2. Cælos verè novos fore creandos post diem Iudicij, nō innouandos. 187. 1.
- In em-

E T V E R B O R V M P A R T I S I.

in empyreum cælum fortè transmutandum est vniuersum, Inferno excepto. 189. 1. Cælum visibile esse corrumpendum varijs authoritatibus probatur, idq; demonstrat S. Petrus Simoni Mago. 190. & 191. Cæli empyrei admiranda vastitas. 195. 2. Cælum variè dispositum qualiter aëris mutationem prænuntiet. 323. 2.

Color

Rubeus & viridis in iride vnde, & quid significant. 320. 1.

Cometa.

Cometas gigni etiam in regione aliorum planetarum non videtur improbable. 175. 2. Cometa apparens signum est terræ motus. 313.

Comites Iouiales

Quomodo & quanto tempore Iouem comitentur. 281. 2. Cur aliquando maiores, aliquando minores appareant. 282. 1. Eorum distantia à Ioue & probabilis quantitas. ibid. An illuminentur à Sole aut Ioue, vel potius hic ab illis illustretur. 282. 2.

Concurfus.

ex Concurfu Martis & Solis, si dentur epicycli, totius vniuersi ruina pertimescenda. 15. 1. Cōcurfus Saturni cum Ioue. 295. 1. Item aliorum planetarum ad inuicem. ibid. & seqq. Item cum stellis fixis. 301. 2. & seqq. De concurfu stellarum fixarum cum reliquis planetis. 307. & seqq.

Conflagratio

Mundi quando probabiliter futura. 192. 2.

Configuratio.

Configurationum Planetarum variæ species. 294. 2.

Congressus planetarum

Vide *Concurfus.*

Coniunctio

Planetarum inter cæteros aspectus efficacior. 294. 2.

Copernicus

Cur planetis circulos equatores tribuat. 52. 2.

Creatio.

Creationis pulchra descriptio 187. 2. & seqq.

Cruces.

Cruces Teutonice in astris. 198. 1.

Cusani Cardinalis

Opinio nullam fortè stellam suis creaturis & incolis carere. 179. 2. in eius sententia duo forent mundi subalterni circa Iouem admittendi. 28. 2.

D.

Deus est summus Astronomus. 10. 2. Dei potentiâ & bonitatem erga genus humanum commendant theoriæ tycho-nicæ. 45. 2. Deus cur dicatur dominus exercituum. 168. 2. Eius voluntas creaturis est lex. 191. 2.

Diameter

Solis Apogæi & perigæi in media distantia secundum Lansberg. 90. 1. Diameter solis est radix quadrata ad sui à terra distantia. 193. 2. Diametri solaris ad spheram Saturni proportio. 194. 2. Diameter quilibet planetarum quot leucas contineat. 209. Diameter Iouis visibilis est 3. minutorum sui orbis: Saturni duorum. 280. 2.

Dies Iudicij. vide *Iudicium extremum.*

Diluuium.

Diluuij tempore æstus marini necessario fuere regularissimi. 266. 1.

Discrimen

Inter planetarum superiorum epicyclos & inferiorum duorum excentricos. 30. 2.

Distantia

Orbium planetarum vnde innotescat. 18. 2. Distantia superficiei conuexæ Mercurij à terra. 19. 1. Jtè Lunæ à terra. ibid. 2. ex distantia Kepleriana Solis absurda quæ sequantur. ibid. Distantia media Lunæ à terra secundum Lansbergium. 91. 1. Distantiæ planetarum à se inuicem & à tellure qualiter secundum hypotheses Authoris delineari possint. 145. & seqq. Distantia firmamenti & empyrei à terra. 193. 1. & seqq. Item comitum Iouialium à Ioue. 282.

Dominari

Quomodo dicatur planeta. 295. 2.

Domus

Cuilibet planetarum appropriatæ, quæ 297. 2.

Draco.

De Draconis cauda & capite. 153. 1.

E.

Eclipsis.

Eclipsis signum terræ motus. 316. 1.

Ecliptica.

N n 2

Ex

INDEX R E R V M

Ex Ecliptica multiplicata quod absurdū sequatur. 36.2. In ecliptica quod terra nequeat moueri probatur. 116.2. & seqq. Sine ecliptica difficilè demonstrantur viæ & motus planetarum. 123.2. Eius semidiameter ad semidiametros aliorum orbium secundum authorem & alios quantus 132. *Effectus*

Planetarum in inferiora quàm varij. 289.2. & seqq.

Empyreum vide *Cælum*.

Epicyclus

Quid sit, eiusque deflexiones & inconuenientiæ explicantur. 6.2. 7.1. Epicyclorum proportio & magnitudo. 7.2. & seq. vnde & cur orti. 24. 1. 30.2. Omnes euanescent Auctori 9. 2. si dentur, demonstrantur planetæ verè & realiter retrocedere, stare, &c. 14.2. & seqq. Jmò turbatio & ruina totius vniuersi pertimescèda ex concursu Solis & Martis. 15.2. Aliaq; absurda. 16. 1. & 29. 1. epicycli sunt penitus eliminandi. 15. & 16.1. Epicycli Mercurij proportio ad deferentem. 19. 1. Epicycli maxima vbiq; irregularitas demonstratur. 20.2. epicycli reuolutio, quid. 24. 2. Vera epicyclorum origo detegitur, eosque dari impossibile esse. 30.2. 31. 1. & seqq. Epicycli si darentur quidnam contigisset planetis tempore Iosue & Ezechia. 32. 1. Epicyclos concedentes coguntur duo contraria concedere. 33. 1. 45. 1. Epicycli superiorum sunt eiusdem quantitatis cum orbita Solis. 36.1.

Epistola

D. Wendelini ad Auctorem de nouis stellis inter fixas apparentibus. 170. Item Authoris ad Petrum Cassendum & alios super stellas novas ab Authore circa Iouem fideliter obseruatas. 171.2. & seqq. 176. 1. Item I. Stampion ad Authorem eiusdem argumèti. 174.2. Item Marchionis à Neucastel in qua proponuntur variae quæstiones : & alia responsoria Authoris. 269. & seqq.

Etesia

Siue prodromi venti in duplici sunt differentia. 314.2.

Eurus

Qualis ventus, & vnde ita dictus.

313. 1. Orientales venti in æstate calidi, in hyeme frigidi 314. 1. de Euro notatu digna. 321. 1.

Excentrici, Excentricitas.

Excentrici qui & quotuplices. 6. 1. 2. Eorū motus medij. 8. Excentricus Lunæ quid. 5.2. Excentricorū origo, & progenitores. 23.2. Excentricitas cur bipartita. 24. 1. Excentricos dari quid euincat. 122. 1. 2. & seqq. Excentricitates in omnibus orbibus ab Auctore mutatae, cur. 130. 1. 2. & seq.

Experientia

Varia contra motum terræ faciens. 97. 98. & seqq.

F.

Facies.

Facies varia Solis varias aëris mutationes prænunciat. 321.2.

Facula.

De faculis solaribus sententia Galilæi 223.

Fauonius

Ventus sic dictus à fauendo, qualis. 313.2. De eodem notatu digna. 321. 1.

Firmamentum

An sit solidum necne. 185. 1. Esse corruptendum & auferendum varijs auctoritatibus probatur. 190. 1. & seqq.

de Firmamenti & empyrei probabili à terra distantia. 193. & seq. Eius semidiametri admiranda altitudo. 195. 1.

Fluxus maris, vide Aëstus.

Frigus.

Frigoris hybernici causæ. 204. 2. 231. 1.

G.

Galileus de Galilæis

Quomodo argumentetur maculas solares esse in disco solari. 223. 1. Eiusdem de faculis solaribus sententia. ibid. 2. Refutatur motum terræ ex maculis arguēs. 224. 1. & seqq. Eiusdem de æstu marino opinio. 255.

Geminorum

Signū quas proprietates habeat. 296. 1.

Globus.

A Globo è tormèto aut scelopeto emisso improbatur motus terræ. 98. 1. & seqq. 112.2.

Grauis

A summitate alicuius turris demissa, qualem descriptura essent lineæ, si motus terræ

ET VERBORVM PARTIS I.

terræ competeret. 105. 1. 2. Circa grauium motum exotica quædam in sententia Copernici 107. 1. 2. 108. 1.

Gyratio.

Gyrations planetarum circa propriū axem. 203. 2. 204. 1.

H.

Halo.

Halo Lunaris quid denotet. 322. 2.

Homocentrici.

Homocentricorum definitio. 6. 1.

Hyades.

Hyadum cum sole occasus terram & mare turbat. 305. 2.

Hypothesis.

Hypotheses Tychonis & Ptolemæi non esse legitimas. 16. 2. Hypotheses Tychonice Veneris & Mercurij. 37. 2. & seqq. Hypothesis Seueriniana. 48. 1. Item Philippi Lansbergij. 49. 50. Quæ videntur pugnare cōtra ordinē naturæ. 51. 2. In hypothesibus Copernici quid displiceat. 52.

I.

Incola.

Incola sub tropico Capricorni in solstitio hyemali cum Europæis habere æstatem. 237. 1.

Influentia.

Influentiæ planetarum in sublunaria variæ. 289. 2. & seq. *Ignis.*

Ignem solis, utpote purè elementarem, fortè non indigere pabulo. 231. 2. 275. 1.

Ignorantia.

Ignorantiæ nostræ quæ causa. 200. 1.

Iris

Quando pluuiam, quando serenitatem denotet. 319. & seqq.

Iudicium extremum.

Post diem Iudicij cæli verè noui creandi, non innouandi. 187. 1. Forsan totum vniuersum in empyreum est transmūtandum. 18. 1. post Iudicium quid futurum de terra. ibid.

Iupiter.

Iouis epicycli reuolutio mediocris. 25. 1. Eius hypothesi Tychonica delineatur & insufficiens demonstratur. 60. 1. 2. 62. 1. 2. Iupiter quoties mole sua tellurem excedat. 210. 280. 2. quantum ab ea distet. 280. 1. Eius diameter visibilis est 3. minutorum sui orbis. 280. 1. Quanto tempore circa axem suum se gyret. 281. 1.

Jouiales æstis & hyems vnde probabilitet determinadæ. 184. 1. In eo iucunda luminis reciprocatio. ibid. Esse Ioui quoque fortè suum Oceanum. 286. 1. Iouis effectus in inferiora optimi. 290. 1. De eius congressu cum Marte & alijs 297. & seq.

L.

Lansbergius.

Vide *Philippum*.

Lapis.

Lapidi prope polos mundi eorsum ad centrum tendenti quidnā contingeret si terra moueretur. 111. 1. 2. & seq.

Latitudo.

de Latitudine Lunæ. 153. & seqq.

Leo.

Signi Leonis natura & qualitates. 296. 2.

Leuia

A terra sursum quasi suspensa non simul cum terra gyra. 101. 1. 2.

Leuiores sustinentur à grauioribus & crassioribus. 250. 1.

Libra.

Signi proprietates & natura. 296. 2.

Linea

Medij motus & veri quæ secundum antiquos & Auctore 4. 2. Item linea veri motus epicycli. ibid. Lineæ absidum Lunæ motus diurnus quantus. 5. 2.

Liquidum.

Liquida grauiora & crassiora sustinent leuiores & rariora. 250. 1.

Littus.

in Littoribus varijs cur æstus marini varij. 266.

Locus.

Loca aliqua curæ odem anni tempore eiusdem eleuationis sint calida, alia frigida. 236. 2. Loca montana cur potissimum niuibus & glacie rigeant sole telluri propinquissimo. 239. 2.

Luna.

Lunæ motus in epicyclis irregularis cur. 7. 2. Ptolemaicis videtur respectius, etiam ad motum Solis. 9. 2.

Lunæ distantia à terra. 19. 2.

Luna qualiter motum Solis respiciat. 24. 1.

Lunæ molem non bene determinauit Lansbergius. 91. & seqq.

Lunæ noua theoria sine epicyclis geometricè describitur. 151. 1. De eius latitudine

I N D E X R E R V M

tudine. 153. & seqq. Eam inhabitari ve-
 teres arbitrabantur. 179. 1. Et qui. 244. 2.
 Quanto tempore eam quis esset obam-
 bulaturus. 210. 1. Quoties sit minor terrâ.
 211. 1. Cur sit sidus terræ vicinissimum
 144. 1. In Luna non pluit sed rorat tan-
 tum. 245. 2. Cur circa eam nullæ nubes.
 246. 1. In ea esse intensum calorem quan-
 doque, qui reflexione intendatur, ibid.
 Nō esse semidiaphanam. 249. 1. Cur mi-
 nime profundam obtineat regionem.
 251. 1. Neque metuat casum versus tel-
 lurem. ibid. Cur dicatur feminina. 253. 1.
 Non pellit mare vi magnetica. 262. 2.

Luna plena frequentius cælum fere-
 nat quàm noua. 267. 1. Magna est causa
 ventorum & terræmotuum: fortè etiam
 cometarum. ibid. & 268. 2.

Lunaticè

Vnde dicti. 255. 1.

M.

Macula.

Maculæ seu potius stellæ solares
 quid sint. 214. 1. Quid de ijs sentiat
 Author. 216. 1. Sunt sydera Soli viciniora
 218. 1. A Maculis desumptum argumen-
 tum pro motu terræ inualidum. 219. 2.
 Eas non generari nec corrumpi in sole.
 227. 1. & seqq. Acris mutationem cau-
 sant. 243. 1.

Magnes.

Magneticæ variationis probabilis cau-
 sa. 103. 2. & seqq.

Magnetica vis Lunæ respectu æstus
 oceani refutatur. 263. 1.

Mare

Quomodo diuidatur, quàm variè &
 vnde denominetur. 257. 1. 2.

Mari cur motus à Deo cōcessus. ibid. 2.

Maribus diuersis diuersi etiam com-
 petunt fluxus & refluxus. 258. 2.

Mare cur spatio 24. horarum bis fluat
 & totidem refluat. 261.

Mars.

Mars spatium nimium suo epicyclo
 occupat. 17. 2. Eius epicyclus cur om-
 nium tardissimè reuoluatur. 25. 1.

Martis incommoda. 36. 2.

Martis hypothesis Tyconica delinea-
 ta & insufficiens demonstrata. 59. 1. 2.

Mars quoties maior terrâ. 211. 1.

de Marte iterum pag. 286. 2. Eius fini-
 stræ influentiæ in inferiora. 290. 2.

Martis cum alijs planetis congressus.
 298. 2.

Mensura

Omnium sphærarum vnde faciliùs
 desumatur. 132.

Mercurius

Mercurij descriptio & spiræ. 18. 1.
 Eius superficiæ conuexæ distantia à ter-
 ra. 19. 1. Eiusque epicycli proportio ad
 deferentem. ibid.

Mercurius & Venus in suis excentri-
 cis ad Solem referuntur. 24. 1. Quando
 teneant apogæum & perigæum sui epi-
 cycli. ibid. 2.

Mercurij motum in epicyclo esse ei
 proprium & independentem à Sole. 31. 2.
 Mercurij hypotheses Tyconica. 37. 2.
 63. 2.

Mercurius quoties sit minor terrâ.
 211. 1.

Mercurij & Veneris phænomena
 287. 2.

Mercurij natura in sublunaria promif-
 cua. 291. 2.

Meridies.

Meridianæ lineæ mutationes quæ pos-
 sit esse causa. 104. 1.

Miseria.

Cur hodie tot miseræ hunc mundum
 premant. 192. 2.

Mobile.

Mobilia secunda quænam dicantur. 4. 1.

Molis.

Moles planetarum quales. 209. 2. Idque
 respectu telluris. 210. 2. Et comitum lo-
 uialium quanta. 282. 1.

Morbis.

de Morbis solaribus & quibusdam ac-
 cidentibus. 241. 2.

Motus.

Motus sphærarū cælestiū duplex. 3. 2.
 Motus secundus, alius medius, alius
 verus. 4. 2. Motus verus & medius Plane-
 tæ quis secundum antiquos, & Auctore.
 ibid. Motus planetarū in epicyclis est in
 consequentia & antecedentia. 7. 1.

Motus Lunæ in epicyclo valdè irre-
 gularis, & cur. ibid. 2.

Motus

E T V E R B O R V M P A R T I S I.

Motus diurnus & annuus planetarum
quantus. 8.1.

Motus medij excentricorum. ibid.

Motus planetarum in epicyclo non est il-
lis proprius, sed respectiuus. 8.1.2. Nec
est quid reale in planeta, sed merè rela-
tiuus ibid.2. est irregularis & valdè intri-
catus. 14.1. Motus diurnus Solis, Vene-
ris & Mercurij. 9.1.

Motus Lunæ in epicyclo videtur Pto-
lemaicis respectiuus, etiam ad motum
Solis. 9.2.

Motus omnes excepto medio rejicit
Auctor. ibid.

Motum Planetæ in epicyclo ratione cē-
tri æquantis etiam esse irregularem. 21.2.

Motus vnus simplex in excentricis de-
bet sufficere planetis. 29.2.

Motum Veneris & Mercurij in suis
epicyclis esse eorum proprium & inde-
pendentem à Sole. 31.2.

Motu Tychonicorum planetarum
in suis orbibus leges. 60.2.

Motum Solis à Tycho Planetis ap-
plicatum non esse quid in ijs reale sed ac-
cidens. 67.1.2.

Motus telluris annuus per systēma
Tychonicum reformatū suspectus red-
ditur ad minùs. 70.2.

Motus terræ refutatur per varias expe-
rientias. 97.2. 98. & seqq. Ex motu telluris
Copernicano quænam paradoxa sequan-
tur. 106.2. 108. & 112. 113. 1.2.

Motus medij diurni planetarum anni
currentis 164.5. quales. 133 Motus plane-
tarum sine epicyclis & æquantibus quæ
ratione demonstrantur. 138.1. & seqq. Ac
speciatim per exempla. 142. & seqq.

Motus mari cur à Deo cōcessus. 257.2.

Motus perpetuus quis, & vnde desu-
mendus. 333.2.

Mundus.

Mundi nomine quid intelligatur: &
quibus partibus constet. 167.2. 168.1. An
præter hunc visibilem detur alius nobis
incognitus. 178.1. & seqq. Cur eum hodie
tot miserie premant. 192.2. Eius cōflagra-
tio quando probabiliter futura. ibid.

Mundus louialis, si quis esset, iucun-
dissimus foret. 283.1. Duo adhuc in sen-
tentia Cusani circa Iouem forent admit-
tendi. ibid.2.

Mutatio

Aëris ex dispositione lunæ & aliarum
stellarum. 322.1. Item à tonitruis, fulgori-
bus & nubibus. 323.1.

N.

Natura.

Naturam plus ditasse planetas su-
periores & inferiores quam ipsum
Solem non esse verisimile. 292. 30.1. De
natura Saturni. 289.2. & aliorum plane-
tarum. 290. & seqq.

Naturæ signorum Zodiaci. 295.2. &
seqq. Et stellarum fixarum. 301.2.

Naturam esse in perpetuo motu. 333.2.

Naues.

Naues ex occidente in ortum plus tem-
poris insumunt quàm ab ortu in occa-
sum. 258.1.

Nodus.

Nodorum loca anni 164.5. 133.

Nodorum latitudo qualis. 138.1.

Nouilunium.

in Nouilunij quæ causa fluxus & re-
fluxus marini. 262.

Nubes

A terra sursum quasi suspensæ non si-
mul cum terra gyrari, vnde euincatur.
101.1.2. Cur nullæ sint circa Lunã. 246.1.

Nubes ignita terremotus signum. 316.
1. qualiter aëris mutationū signa. 323.2.

O.

Obiectum.

Obiecta licet maxima quando con-
fusa appareant, 351. Qualiter tribus
conuexis erigantur. 356.

Observationes

Circa Lunã anni 1644. p. 65.2. & seqq.
Item circa stellas novas inter fixas quan-
doque apparentes. 169.1. & seqq.

Oculare.

Ocularia conuexa ritè poliendi modus
352. oculare conuexum quantum debeat
distare ab oculo. ibid.

Occasus

Solis cum stellis fixis, & stellarum cum
Sole variè aërem alterant. 305.

Occidentales venti quales. 314.2.

Oceanus

Quàm variè & vnde denominetur. 257.
1.2. Cur ei motus à Deo cōcessus. ibid. 21.
Et quidem spatio 24. horarum bis fluat
& totidem refluat. 261.2.

INDEX RERVM

- Oculus*
- Ex suppositione in Luna positus, quid inde esset visurus. 251. & 2. & seqq.
- Orbis.*
- Orbium planetarum ordo & proportio secundum Ptolomæum. 12. 1. 2. Eorum capacitas & distantia unde innotescant. 18. 2. Eorundem proportiones secundum Tychonem & Copernicum. 35. 2. 36. 2.
- Orbes Copernici & Tychonis. 40. 1. 2.
- Orbium Martis proportiones Tychonice. 59.
- Orbes planetarum nulla ratione solidos esse. 184. 2.
- Orbita.*
- Orbitæ Solis translatio detegitur. 30. 2. Eiusdem proportio ad excêntricos planetarum. 36. 1. 2. Sine orbita Solis difficile videntur via & motus planetarum demonstrari. 123. 2.
- Orion*
- Qualem figuram exhibeat. 198. 1.
- Ortus*
- Solis cum varijs stellis fixis variè aërè alterant. 305. 2.
- P.**
- Paradoxa.*
- P**aradoxa ex motu telluris Copernicano consequentia. 106. 2. 112. 1. 113. 1. 2. Item circa motum grauium in eadem sententia. 107. 1. 2. Item de visione Ezechielis Prophetæ. 189. 2.
- Parallelus.*
- Parallelorum longitudinis in leucis germ. &c. tabula. 116.
- Peripheria*
- Cuiuslibet planetæ quot leucas contineat, quotque horas gradus vnus contineat. 209.
- Perspicilla.*
- Qualia esse debeant ne oculis legentium noceant. 341.
- S. Petrus*
- Perpulchrè corruptionem cæli visibilis demonstrat Simoni Mago. 191.
- Phauorinus.*
- Phauorini de astrologis iudicarijs scitum dilemma. 3. 1. & 2.
- Philippus Lansbergius*
- Quomodo disponat suas hypotheses, & quales præscribat motibus leges. 49. 1. 2. Refutatur eius argumentum à mixto motu Lunæ desumptum pro mobilitate terræ. 74. 2. & seqq. Conuincitur, non bene perspectum habuisse ordinem cæli. 89. & seqq.
- Piscium*
- Signi Zodiaci natura. 297. 1.
- Planeta.*
- Planetæ unde ita dicti, & quot sint. 121. 2. 122. 1. Quid arguat eos non ferri præcisè super centro communi mundi. 122. 2. Planetæ motus medius & verus quid secundum Authorè & antiquos. 4. 2. Item centrum medium eiusdem. 5. 1.
- Planetarum motus in epicyclis qualis 7. 1. 8. 1. 14. 1. Eorū motus diurnus quantus 8. 1. Illorum orbium ordo & proportio secundum Ptolomæum. 12. 1. 2.
- Planetæ moti in epicyclis non describunt tali motu circulos, sed spiras. 13. 2. Demonstrantur verè & realiter retrocedere, stare, si dentur epicycli. 14. 2.
- Planetæ motum in epicyclo ratione centri æquantis etiam esse irregularem. 21. 2.
- Planetæ superiores Solis motū in epicyclis participant. 24. 1. Quando teneant apogæum & perigæum sui epicycli. ibid. 2.
- Planetis sufficere debet vnicus & simplex motus in excentricis. 29. 2.
- Planetæ superiores & 2. inferiores quomodo motum Solis participare fingantur ab antiquis. Quid contigisset planetis tempore Iosue & Ezechie si darentur epicycli. 32. 1. Ad planetarum motus inueniendos quænam necessaria. 123. 2. & seqq. Et quidem trium superiorum sine vllis epicyclis & æquantibus. 129. 2. & seqq. Eorum motus sine epicyclis & æquantibus demonstratur. 138. 1. & seqq. Ac speciatim trium superiorum. 140. 2. Idque per exempla. 142. 1. & seqq. Planetarum distantia in leucis horarijs quoad hypotheses Authoris qualiter delinearî possint. 145. & seqq. Eorum orbis nulla ratione esse solidos. 184. 2. Planetæ habent quoque atmosphæram, suntque elementares. 186. 1. Planetarum superiorum ad suos orbis proportio. 194. 1. Cur quidam citiùs, alij tardiùs reuoluantur. 202. 2. Eorum gyrationes circa proprium axem. 203. 2.
- Pla-

ET VERBORVM PARTIS I.

Planetæ omnes quot vicibus vertantur circa proprios axes intra vnam reuolutionem periodicam. 205. 1. Eorum motus quales. 209. 2. idque respectu telluris. 210. 2.

Planetæ superiores aliunde etiã quàm à Sole illuminari. 213. 1. Cur non mutant casum versus tellurem. 251. 1. De planetarum naturis & effectibus respectu dominij sui in aërem. 288. 1. De planetarum natura respectu Solis, suorum orbium & ad cæli situm. 292. & seqq. Quinque eorum status respectu Solis. ibid. De Planetarum cōgressibus siue per coniunctionem siue alias configurationes. 294. 2. Planeta quomodo dicatur dominari. 295. 2. Eorum cuiuslibet domus appropriatæ. 297. 2. De Planetarum congressu cum stellis fixis. 203. 2.

Planetologij

Nouiter ab Authore inuenti accurata descriptio. 325.

Planisphærium.

In Planisphærio Lunæ quæ obseruare oporteat. 325. 2.

Pleiades

Qualis constellatio, & quid representent. 198. 1.

Pluuia.

Pluuiarum prænuntia & signa tam ab auibus, animantibus, quàm alijs. 318. & seqq. item alia 324. 1.

Portarum

Apertio quid, & quot dentur. 300. 1. 2.

Prognostica

Pluuiarum, ventorum & tempestatũ. 318. & seqq. 322. 1. Item serenitatis per plures dies. 322. 1.

Proportio.

Proportiones orbium planetarũ Ptolemaicæ. 12. 2. Item Tychnicæ & Copernicanæ. 35. 2. Proportio orbitæ Solis ad excentricos planetarum. 36. 1. 2. Proportiones orbis annui Tychonis. 40. 2. Proportio & mensura omnium sphærarum vnde facilius desumatur. 132. Proportio inter terram & Solẽ qualis. 193. 2. Item planetarum superiorum & terræ ad suos orbis. 194. 1. Item diametri solaris ad sphæram Saturni, & telluris ad eclipticam. ibid. 2.

Ptolemæus

Quem modum in delineandis planetarum orbibus seruet 12. 1. Eius hypotheses non esse legitimas, quid arguat. 162.

Punctum

Quodlibet terræ (si moueatur) sub æquinoctiali imaginatum quot conficeret mill. germ. omni die naturali &c. 100. 1. 2. 111. 1.

Quadratus.

Quadratus aspectus Planetarũ quis. 294. 2. *Quadrupedia,* Loca solita relinquenda sunt signa terræ motus. 317. 1.

Qualitas.

Qualitates planetarum alteratiuæ aëris nostri. 289. & seqq. Item signorum Zodiaci. 300. 1.

Quantitas

Planetarum 209. 2. idque respectu telluris. 210. 2. Item quantitas comitum Iouialium. 282. **R.**

Radix.

Radices reuolutionum tēporis planetarum. 203. 1. *Ratio.* Rationi & ingenio fræna laxanda. 33. 2. 34. 1. *Refluxus Oceani.* vid. *Æstus marinus.*

Regio

Suprema aëris vnde caloris sui intentionem desumat. 207. 1. *Reuolutio.*

Reuolutionum temporis planetarum radices. 203. 1. Intra vnam Reuolutionem periodicam omnes planetæ 365. vicibus vertuntur circa proprios axes. 205. Reuolutionum comitum Iouialium tempora. 2. 812. **S.**

Sagittarius.

Sagittarius quos effectus producat. 297. *Saturnus.*

Saturni epicyclus cur omniũ velocissimè reuoluatur. 25. 1. Saturnus quanto angulo solem videat. 197. 1. Quoties sit maior terra. 210. 2. Eum non à solo Sole illuminari. 278. 2. Quot gradibus videat inferiores planetas à sole recedere. 272. Fortè adhuc planetas sibi superiores agnoscere. ibid. Eius diameter visibilis est 2. minutorum. 280. 2. Eius cum Ioue configurationes. 295. 1. Itẽ cum Marte. 298. 1. & alijs, ibid. & seqq.

Scala.

INDEX RERVM

- Scala*
 Semidiametrorum terrestrium & milliariorum quomodo fabricanda. 150. 2.
- Scorpius*
 Quas proprietates & naturam habeat. 296. 2.
- Saculum*
 Nostrum maiorem habet causam suspicandi plures esse mundos quàm sæculum veterum. 181. 2.
- Selucus*
 Quid de fluxu & refluxu Oceani sentiat. 255. 2.
- Semidiameter.*
 Semidiametri epicycli Veneris proportio. 19. 1. Semidiameter terræ quot milliaria germ. contineat. ibid. 2. Semidiameter eclipticæ quomodo se habeat ad semidiametros aliorum orbium. 132. Semidiameter firmamēti admirandæ altitudinis. 195. 1. Semidiameter orbis Lunæ quantus. 208. 2.
- Septentrio vide Boreas.*
- Serenitas.*
 Serenitatis per plures dies duraturæ præfagia. 323. 1.
- Suerini.*
 Vide *Christianus.*
- Sextilis*
 Aspectus quidam planetarum quando contingat. 295. 1.
- Signum.*
 De Signorum Zodiaci natura in tempestatibus & aëris mutationibus ciendis &c. 295. 2. Signa varia terræmotus. 316. & seqq.
- Sol.*
 Sol quantum suo motu medio superet planetæ medium. 8. 2. Solis vnica theoria cælo consentanea. 23. 1. Sole stante tempore Iosue & retrocedēte tempore Ezechix quid concedendum in systemate Tychonico. 44. 2. Quomodo se debeat habere ad Lunam in sententia Lansbergij 91. 1. Solem inter & terrâ qualis proportio 193. 2. Solis etymon Hebræum, eum ignem esse arguit, 198. 2. S. Scriptura tradit. 199. 1. & Ecclesia Romana docet ibid. 2. idem probatur rationibus. 200. 1. & seqq. & ex SS. Patribus. 201. 1. Solem magnam habere vim motricem respectu aliorum erronum probabile est. 202. 1. quanto tempore rotetur circa proprium axem probabiliter. 204. Quoties sit maior Luna. 208. 1. Quoties maior terra. 210. 2. Cur necesse sit solem supra axem suum gyrari. 212. 1. Sol à tellure remotior intēsius illuminat eā. 213. In Sole quomodo areolæ causentur per stellas solares. 217. 1. Quot leucis telluri vicinior sit hyemē quàm estate. 230. 2. Eius ignis, vtpote fortē purē elementaris non indiget pabulo. 231. 2. Sol quomodo annuē circa suum axem conuertatur seu potius motui annuo renitatur. 233. 2. Eum annuē circa proprium axem conuerti, probatur. 237. 2. Sol quodam tempore inuisus redditus. 241. 2. Quem aliqui similem monti æthnæ putāt. 242. 1. Cur non habeat tantā vim in Oceanum ac Luna. 266. 2. Quam benignus in rem sublunaria. 291. 1. Solis cum alijs planetis cōgressus 299. & seqq. Jtē ortus & occasus eius cum stellis fixis qualiter aërem alterent. 205. Sol est magna causa ventorum 312. 1. Eius varia facies, varias aëris mutationes prænunciat.
- Soliditas* 321. 2.
 Cælorum oppugnatur. 184. 2.
- Sonus*
 Signum terræmotus. 318. 1.
- Spatium imaginarium.*
 Spatij imaginarij loco, aquæ fortē sunt. 185. 2.
- Sphæra.*
 Sphæræ rectè & geometricè delineatæ quam vtilitatem præstent. 2. 1. Sphærarum cælestium duo motus 3. 2. Sphæræ Tychonis & aliorum vitiosæ, cur. 17. 1.
- Spira.*
 Spiræ planetarum per epicyclos motorum. 13. 2. 14. 1.
 Spiræ Veneris & Mercurij. 18. 1.
- Status.*
 Status quinque planetarum respectu Solis: & quatuor Lunæ respectu eiusdem 292. 2. & 293. 1.
- Stella.*
 Stellarum fixarum moles & magnitudines an bene determinet Lansbergius. 93. 94. & seqq. Stellæ fixæ semper æquè magnæ apparent: 117. 1. Etiam suo modo mouentur. 169. 1.
- Stellæ

ET VERBORUM PARTIS I.

Stellæ aliquæ cur quandoq; inter fixas subito appareant & dispareant. *ibid.* 157. 1. Probabile est inter fixas etiam esse quasi erraticas. 185. 2. Non omnes stellas fixas vni firmamento inesse, sed multum ab inuicem distare. 196. Fixas fortè instar Planetarum moueri. *ibid.*

Stellas supra Saturnum non posse à Sole nostro illuminari. 197. 1. Esse innumerabiles verissimum esse. *ibid.* 2.

Stellæ solares infringunt argumenta pro motu terræ à macularum motu desumpta. 219. 1.

Stellarum fixarum natura. 301. & seqq. Et effectus earundem cum Sole iunctarum. 304. 2. 305. 1. 2.

Stoici.

Stoicorum de æstu marino sententia. 255. 2.

Subsolanus. vid. Eurus.

Systema

Tychonicum nihil noui, sed inuersum Copernicanum est 39. 1. à comitum Iouis exemplo, probabilitatem recipit. 41. 2. Sapere etiam plane inuersum Ptolemaicum. 42. 1. 2. In Systemate Tychonico quid concedendū stante Sole tempore Iosue, & retrocedente tempore Ezechia. 44. 2.

T.

Tabula

Longitudinis Parallelorum in leucis germ. &c. 116. Alia proportionis semidiametri eclipticæ ad semidiametros aliorū orbium secundū Auctorem & alios. 132.

Tabula mediorum motuum annuorum. item motus medij Solis per eclipticam annui. 134.

Tabula latitudinis Lunæ. 154. Item mediorum motuum centrorum excentricorum in mensibus & annis. 157. & seqq. Item longitudinum temporis rotationum planetarum super proprios axes 206.

Taurus.

Qualis eius natura & effectus. 296.

Telescopium

Quo casu & à quo primò inuentum. 337. In eius canalibus quænam obseruanda. 352.

Terra.

Terrâ quiescente, æquè bene demonstratur motus mixtus Lunæ. 78. & seqq.

Terram necessariò immotam in centro quiescere demonstratur. 81. 2. & seqq. Si illa moueretur quænam inconuenientia sequerentur. 86. 1. 2. & seqq.

Terra quoties maior Luna secundū Lansbergium. 91. 2.

Terram non posse moueri in ecliptica probatur. 116. & seqq. Quid de ea futurum post diem iudicij. 189. 1.

Terra per peccatum corrupta & fædata. 192. 1. Inter terram & Solem qualis proportio. 193. 2.

Terra quoties maior Luna. 207. 2. Terra suæ distantia à Sole est radix cubica. 208. 1. à Sole remotior intensius illuminatur. 213.

Terra eminus conspecta instar Lunæ apparitura. 247. 2.

Terræ motus

Quomodo fortè à Luna causetur. 268. 2. Eiusdem præfagia, signa & remedia. 315. & seqq.

Theoria.

Theoriæ Tychonicæ commendant potentiam & bonitatem Dei erga genus humanum. 45. 2. Quænam inconuenientia sequantur ex theorijs Tychonicis. 44. 2. 46. 1.

Theoria Seueriniana siue reformata Ptolemaica. 48. 1. 2.

Theoriarum sine epicyclis & æquantibus in forma Tychon. & Coperni. descriptio. 135.

Theoria Solis, Veneris & Mercurij delineatur in forma Tychonica reformata. 147. 2. Item Lunæ noua. 151. 1.

Timaus

Quid de æstu marino sentiat. 255. 2.

Triangularis

Planetarum aspectus quando contingat. 295. 1.

Trochlea.

Trochleæ quo artificio secundū veram ad inuicem proportionem fabricentur. 331. 2.

Tubus

Astronomicus quid præstet. 339. Tubus

INDEX RERVM

- Tubus binoculus nouus. ibid.
 Tubos intus debere esse maximè ampli-
 atos. 353.
 Tubus 40. aut 50. pedum, quì facìle
 possit sustentari.
- Tycho*
- Cur tot circulos ponat. 6. 1. Eius spheræ
 curvitosæ. 17. 1. Eius hypotheses non
 esse legitimas quid arguat. 16. 2. Quid
 præstiterit, & senserit. 37. 1. 2. Eius sy-
 stema, inuersum Copernicanū est. 39. 2.
 Item inuersum Ptolemaicum. 42. 1. 2.
- V.
- Vacuum.*
- V**acuum nō dari in rerū natura. 275.
 1. inimicū est Deo & naturæ. 276. 1.
- Vapor.*
- Vapores terrestres lunaribus sunt gra-
 uiores. 250. 2.
- Ventus.*
- De Ventorum causā & origine variæ
 sententiæ. 309. 1. Quænam sit vera causa
 eorundem productiua. *ibid.* Eorum ana-
 logia cum fluxu & refluxu aquæ. *ibid.*
 Ventus quid propriè secundum Au-
 ctorem. *ibid.* Ad generationem vento-
 rum variæ causæ concurrere possunt,
 310. 2. De eorum natura & effectibus.
 313. quomodo diuidantur. *ibid.* & seqq.
- Venus.*
- Veneris descriptio & spiræ. 18. 1. Eius
 semidiametri epicycli proportio. 19. 1.
 Venus & Mercurius in suis excentricis
 ad solem referuntur. 24. 1. Quando teneant
 apogæum & perigæum sui epicycli.
ibid. 2.
 Veneris motum in epicyclo esse inde-
 pendentem à Sole. 31. 2.
 Veneris hypotheses Tychonice. 37. 2.
 63. 2. & seqq. Quoties sit minor terra.
 217. 1.
- Veneris & Mercurij phænomena.
 287. 2.
 Venus quàm benigna in sublunaria.
 291. 1.
 Veneris cum alijs planetis congres-
 sus. 299. 2.
- Virgo.*
- Virginis signi qualitates & natura.
 296. 2.
- Visio.*
- de Visione Ezechielis Prophetæ pa-
 radoxum. 189. 2.
- Vita.*
- Vitæ animalis causa. 274. 1.
- Vitrum.*
- de Vitrorum electione, qualitate &
 crassitie. 341.
 Vitra inæqualis crassitie qua ratione
 corrigantur. 342. 1.
 Vitri genuina refractione quæ sit. 344.
- Vniuersum*
- Forfan totum, excepto carcere infer-
 nali, in cælum empyreum est transmu-
 tandum. 189. 1.
- Voluntas.*
- Voluntas Dei creaturis est lex. 191. 2.
- Z.
- Zephyrus. vid. Fanonius.*
- Zodiacus.*
- Zodiaci duo admittendi sunt pro pla-
 netarum motibus venandis. 53. 2.
 Zodiaci mobilis descriptio & compositio
 24. 2. Qui vt semper eundem situm
 conseruet quid agendum. 125. 1. 2. & seqq.
 Zodiaci signorum natura. 295. & seqq.
 Zodiacus mobilis quomodo sit paran-
 dus. 326. 2.
- Zona.*
- Zonæ torridæ veteres perperam de-
 negarunt incolas. 230. 1.

INDEX

I N D E X

C O P I O S V S R E R V M

E T C O N C E P T V V M

P A R T I S S E C V N D Æ

P R O C O N C I O N A T O R I B V S

In quo prior numerus paginam, alter columnum denotat. Literæ curfiuæ verò 260. conceptus prædicabiles, Romanæ autem seu rotundæ alias materias & res innuunt.

A

<i>Byssus</i> quomodo abyssum inuocet. 36.1.2. Acatholici cur lumine fidei destituti. 65.1. Acatholici cur nullum vnquam habeant caput visibile. 58.2. Acatholici cur sine capite fluctuent. 59.2. Acatholici Ecclesiam persequentes, quasi altissimum firmamentum lapidibus petunt. 163.1. <i>seipfos lādunt eam lādentes.</i> ibidem. Acatholici ministri cur cæci. 62.1.2. Acatholicos non credere Deo expressè probatur. 148.1.2. Acatholicos non verè posse diligere Deum cùm mandata eius non possint, vt fingunt, seruare. 149.1. ibid. Acatholici nullum habēt Sacerdotium. 57.58.1. Acatholicis quomodo in conscientia de Papa ratiocinandum. 62.2. Acatholici talpæ similes. 64.2. Adam funiculi qui sint. pag. 16. c. 1. Adam esu pomi excentricus factus. 67.1. Adam & Eua dupla tentatione quasi ad peccandum inducti sunt. pag. 11. col. 1. Adam spiritu vitæ raptus à non esse ad esse. 66.2. Adæ cur concessus Redemptor & Lucifero e contra denegatus. 11.1. <i>Aida</i> specillum mysticum à diabolo inuersum. 249.1. Æquator quid sit. 88.1. Æquinoctium mysticum quomodo Sol Iustitiæ virtuosus afferat. 194.1. <i>Aër</i> presentie & vbiuitatis Dei typus insignis. 200.1. Pars II.	<i>Aestus</i> animi inordinatarum concupiscentiarum. 89.2. <i>Æternitas</i> instar Oceani semper fluit, & refluit. 215.1. Æthiops quidam Gentilis ex cæli inspectione & ornatu Deum esse concludit. 25.1. Alexandri Magni laudabile factum effæminatis benè notandum. 133.2. <i>Amentia</i> amatorum seculi huius. 174.1. Amici Dei non censentur, qui eius Matris inimici, & contemptores sunt. 225.2. <i>Amoris</i> impuri cum exhalationibus comparatio insignis. pag. 13. c. 2. (232.2.) <i>Amor</i> Dei & proximi in anima cornubus comparantur. Angeli cur non obtinuerint Redemptorem. pag. 11. col. 2. Angelos in cælo sibi certa & proportionata definire spatia. 171.2. Angelorum Chori quàm stupendâ proportionem se inuicem, & hominum numerum excedant. 167.1. Angelorum innumerabilis, & quasi infinita multitudo. 169.1. & seqq. Angelorum numerus innumerabilis. 166.2. Angelorum potentia & pulchritudo. 169.2. Angelorum peccata grauissima fuisse. pag. 12. col. 2. Anima continet in se tria puncta & 12. signa Zodiaci mystica. 181.1. <i>Anima</i> Deo deuota mystica quadam Luna. 211.2. <i>Anima</i> deuota instar cali. pag. 17.1. Anima deuota quomodo vespertinè & mysticè Soli iustitiæ copuletur. 236.1. Anima deuota viuum tēplum Dei. 176.1. horrendum & sacrilegum esse eam scandalizare, violare, persequi: & ad peccandum inducere. <i>ibid.</i> O O Anima

INDEX RERVM

- Anima Lucifera stella similis.* 230.2.
Quomodo gibbosa, & corniculata. 231.1. & 232.2.
Animam Christi quid separarit à corpore. 101.1.
Anima mysticè quales patiatur fluxus & refluxus 114.2. & 115.1.
Anima quando efficiatur templum diaboli. 176.2.
Anima quomodo mysticè à Sole iustitiæ denigretur. 194.1.
Anima quomodo in vitrum & fenestram aeterni palatii à Vitriario Deo paretur. 194.2.
Anima rationalis Saturno comparatur. 245.2.
Anima rationalis mysticum quoddam cælum: immensæ capacitatis. 175.1.2.
Anima rationalis in quo Deo similis. 199.2.
Anima similis lapidi lucibibo. 223.2.
Anima seipsam non plenè capit aut intelligit. 175.2.
Anima damnatorum comparantur circulo minimo in maximo inserto. 179.2.
Anima dua sunt ala. 102.2.
Anima intus Deo repleta similis ferro intus magnete prægnanti. 180.2.
Animæ instabiles in deuotione similes sphaeræ trepidationis. 177.1.
Animum & intellectum totaliter rebus mundanis applicare, idem est ac prunas cinere sopire. 90.2.
Animus rectus & bonus, quasi Deus in corpore humano hospitans. 184.1.
Animus suâ natura sursum deberet ferri & cur. 155.1.
Annus Iubileus quid & quotus sit. 253.1.
Anni Iubilei quot ab orbe condito, vsque ad Christum fluxerint: quotque probabiliter adhuc vsque ad finem mundi restent. 254.1.2.
Apostoli comparantur lapidi lucibibo. 223.2.
Arca fœderis cuius rei typum gesserit. 274.2.
Argumenta quædam contra Atheos. 23.1. & 2.
Arguuntur peccatores Deum magis absentem quàm præsentem sibi credentes. 199.2.
Arietis mira proprietas mysticè exponitur. 107.2.
Aristoteles Atheos confundit conuincitque. 23.1.
Arma foris nulla censentur aut parua sine consilio domi. 92.1.
Asbestus lapis inextinguibilis damnatorum hieroglyphicum gerit. 182.1.
Astronomia apta scala mente scandendi in Deum. in prolog. pag. 2.
Astronomiâ Sancti, Patriarchæ & Prophetæ vsi sunt. in prologio pag. 2. Cur Dauid toties faciat mentionem cælorum, in prologio pag. 2.
Astrorum cælorumque motus gratiâ hominum perseuerare, non Angelorum. 28.1.
Atheistas à Seneca, Cicerone & aliis sapientibus in die iudicij fore accusandos. 22.1.
Atheistæ ex gubernatione & ordine mundi Deum esse optimè concludere possent. 18.2. & 19.1.
Atheistas Gentiles, & atheizantes in die iudicij minimè excusandos fore, quin Deum sine etiam Euangelizante, si voluissent, cognoscere potuerint. 24.1.
Atheistæ Deum esse, ex cælorum astrorumque cursu, ornatu & pulchritudine conuincuntur. 20.1.
Auctor sua scripta S.R. Ecclesiæ subiicit. 279.
Atheniensium ara ignoto Deo cur inscripta. 26.1.
Audita solùm & non visa aliis referentes potissimum mentiri. 71.2.
Aulicis principum, aliisque sæculi huius seruis quid notandum. 191.2. & 192.1.
Auri & diuitiarum possessio quàm periculosa. pag.7. col.2.

B.

B *Eato vni in cælo quantum spatium attribuetur.* 172.1.
Beatorum vita aeterna duratio insigni conceptu explicatur. 35.2.
Bello iniuste oppressis solatia. 117.2. & 118.1.
Benignitatis exempla. 128.1.
Benignitas quid sit. 127.2.
Benignitatis diuinæ exempla. 127.2.
Bonitatis diuinæ argumenta. 17.2.
Bonitatis diuina typus est primum mobile. pag. 17.2.
Bonitas collocatur in signo Cancris mysticè. 128.2.
Bonitas riuus multarum virtutum. 128.2.
S. Brigittæ reuelatio de multitudine Martyrum Romanæ Urbis. 168.1.

C.

C *Ain pacem quidem quæsiuit, at iustitiam non coluit, igitur hac neglectâ neque illam inuenire dignus fuit.* 117.1.
Cæli inspectio iis qui neque nouerunt Deum, primum aliquod Ens & principium omnium arguit, & mutâ quasi loquelâ prædicat. 25.2.
Cæli pulchritudo ad extra innuit empyrei pulchritudinem ad intra. pag.8. col.1.
Cælorum motus ordo & vicissitudo temporum ortus, cursus & occasus syderum mutâ voce clamant esse Deum. 27.2.
Calum & astra continui nobis sunt monitores mortis. pag. 9. c.2.
Candelabrum Mosaicum quid adumbret. 164.2. Item vide dedicationem primæ partis, ad Augustum & Electores Septemuiros. Item pag. 278.1. huius 2 partis.
Cancris signū qualiter sæculi amatores ingrediantur. 78.1.
Candela ardentes in S. Missæ sacrificio quid mysticè denotent. 50.1.
Capricorni, Aquarij & Piscium signum peccatores quando ingredi censeantur. 82.2.
Caput in Ecclesia visibile debere esse, à visibili Synagogæ capite, Ecclesiæ veræ typum gerente deducitur. 59.2.

Caro

ET CONCEPTVM PARTIS II.

Caro vilissimum sterquilinum.	183. 2.	Christus similis arbori Polion.	146. 1.
Castitas de cælo orta ostenditur.	135. 1.	Christus Sol iustitia quando & qualiter signum libræ mystica ingredi censendus sit.	32. 1.
Castitas mysterium SS. Trinitatis quasi in se continet. 135. 1. 2. vsque ad 138.		Christus stella Luciferæ, quando fuerit baiulans sibi crucem & peccatis nostris oneratus gibbosus.	221. 1.
Castitas quid sit: eius hebræa mira expositio ab etymologia nominis.	134. 1. 2.	Christus tria puncta in se continet.	52. 2.
Causa cur Auctor Theoastronomiam scripserit. in prologio.	pag. 1.	Christus triplici loco excentricus factus inuenitur.	51. 2.
Causa cur tantum vnus fuerit Lutherus & Calvinus.	60. 1.	Christum sui primi aduentus tempus quasi, 200. annis præuenisse: & fortè etiã secundũ, aduentũ diei Iudicij præuenturum esse. 254. 2. & 255. 1.	
Causa vera cur concionibus vndique habitis vel habendis, ferè nulli, aut paucissimi emendentur, moueanturque ad meliorem vitam.	220. 1.	Christus verus Lucifer.	31. 2. & 32. 1.
Cataractarum vox illa quàm terribilis.	36. 1.	Christus quo Iubilei anno natus.	254. 1.
Catholici, & Acatholici, per Iacob & Esau videntur adumbrari.	147. 2. & 148. 1. 2.	Christum cur in die iudicij ignis præcessurus sit.	262. 2. & 261. 1.
Charitatis encomia insignia.	105. 1.	Ciceronis aurea sententia de Deo contra Atheos.	19. 1.
Charitas instar Leana.	103. 1. 2.	Cicero quid ex mundi inspectione cõcludat.	22. 2.
Charitas in quo Deo similis.	101. 2.	Cicero quid de Deo sentiat.	pag. 4. 61.
Charitas Leoni comparatur.	100. 2. & 101. 1.	Clamor pauperum, oppressioque Viduarum &c. causa malorum in mundo.	234. 2.
Charitas quomodo operiat deletq; peccata.	100. 2.	Calum vt adipiscamur quid nos oporteat facere.	126. 1.
Charitatis 15. proles quæ.	103. 1. 2.	Colossi Rhodij ingens moles.	185. 2.
Charitas vera in paucis locis reperitur.	104. 1.	Colurus impiorum mysticus.	68. 2.
Cherub quid propriè significet.	264. 2. & 265. 1.	Comminatio horribilis Dei contra hæreticos & peccatores.	54. 1.
Cherubim propitiatorium alis regentes quid significant.	102. 2.	Comminatio horribilis Dei ad eos qui charitate excidunt.	104. 2.
Christi admiranda pulchritudo vnde colligatur.	170. 1.	Comites Iouem illuminare, non illuminari verò ab eo.	243. 2.
Christum in die Iudicij honorem & cultum Matri suæ SS. denegantes haud mitiori forsan sententiã condẽnaturũ, quàm opera misericordiæ suis minimis denegantes.	227. 2. & 228. 1.	Conceptus de memoria mortis.	9. 6. 2.
Christus agit venatorem.	126. 2.	Conceptus de Patre aeterno filium generantis.	42. 2.
Christus comparatur primo mobili, duobus polis & centro, ratione diuinitatis, anima, & corporis.	49. 2.	Conceptus de spiratione actiua Spiritus Sancti.	43. 1.
Christus comparatur Saturno.	245. 1.	Concilij Lugdunensis confessio de spiritu sancto.	47. 2.
Christus cur dicatur Sol iustitiæ.	197. 1.	Concilij Toletani cõfessio de spiritu sancto.	48. 2.
Christus duos contrarios polos nempe misericordiæ & iustitiæ in se continet.	52. 2. Item aliter 53. 1.	Consiliũ multiplicans auget intelligentiam.	93. 1.
Christi gloria immensa in calo quasi aliorum sanctorum splendorem instar Solis occultat.	190. 1. eius ineffabilis Maiestas in empyreo. ibid. col. 2.	Consilium oportet esse stabile.	91. 1.
Christus incarnatione quomodo, & à quo excentricus factus.	50. 2.	Continentia in signo Libræ mystico ponitur.	133. 1.
Christus Luciferæ stellæ pulchrè comparatur.	217. 2. In die Iudicij quomodo falcatus appariturus.	Continentia quæ differat à castitate.	133. 1.
118. 1. qualiter suum aduentum secundum sit solemnizaturus. ibid. 2. Peccatoribus quàm terribilis futurus. ibid.		Continentia quid sit: est speciale donũ Dei.	132. 2.
Christus per Samsonem, Saul, & Salomonem quare præfiguratus.	201. 2. & 220. 1. 2.	Corporum damnatorum horrendæ species.	219. 2. & 220. 1.
Christus quomodo capiendus.	52. 1.	Corpus peccatoris viuum sepulchrũ anima mortua.	219. 2.
Christus, quomodo causa fluxus & refluxus Oceani mystici.	212. 1.	Creaturæ nobis sunt quasi echo Dei. prolog. pag. 4.	
Christus quomodo centrum medium.	50. 2. 51. 1.	Creaturis impressa esse vestigia Dei.	pag. 3. col. 2.
Christus quomodo corniculatus apparuerit & quomodo illud Hab. 3. intelligendum, cornua in manibus eius.	220. 2.	Cruce Christi instar horizontis.	212. 2.
		Cuncta sub Sole fluxui & refluxui suo modo subiecta esse.	215. 1. 2.
		Cur damnatis ignis in inferno ardeat.	33. 2.
		Cur nostro sæculo nulla sit pax.	116. 2.
		Cur tot fuerint semper sibi succedentes Pontifices Romani, & tantum vnus Lutherus, vnus Calvinus, vnus Arius &c.	55. 1. Item. 58. & 59.

D.

Dæmon quidam, quid de pulchritudine Angelorum ex quadam obfessa persona fallus

INDEX COPIOSVS RERVM

- fallus fuerit Auctori. 170.1.
 Dæmones mirari segnitiam & negligentiam mortalium, & quod non magis virtutibus studeant. 183. 1.
 Dæmones cur queruli Christo illud acclamarint. *Quid nobis & tibi Iesu filij Dei, venisti huc ante tempus torquere nos.* Matt.8. 255.1.
 Damnati à parte post describunt lineam quoad durationem aequalem Deo, hoc est infinitam 179. 2. & 180. 1. comparantur centro ibid.
 Damnatis populis antarcticis, quando Sol futurus sit in signo Capricorni, Sagittarij, Scorpij & Aquarij. 33.1.?
 Damnati pulchrè comparantur Lapidibus Asbesto dicto inextinguibili. 182. 1.
 Damnati sub polo antarctico infernali constituti quomodo 6. mensium spatio Sole, luce & die mysticè priuentur. 32. 2.
 David fluxum & refluxum mysticum passus à Saul & Absalon.
 David quid in die Iudicij futurum sit describit. 274. 1.
 David quare peccatores & iniquos de terra deficere optet. 18. 2.
 David quærit Deum in creaturis suis. pag. 3. col. 2.
 David quid reges doceat. 93. 1.
 Davidis zelus veritatis, & odium contra mendacium. 71. 1.
 Decretum Concilij Florentini contra Græcos. 48. 1.
 Detractores, horrendè à SS. literis maledicuntur. 81. 2.
 Detractoribus periculosissimum est se associare, aut cum eis conuersari. 82. 2.
 Dei dignitas, pulchritudo, potentia & excellentia vnde colligatur. 170. 2.
 Deum & astra hominis gratiâ continuò quasi occupari. 28. 1.
 Deum esse animum vniuersam naturâ commean-tem aiebat Pythagoras. pag. 4. c. 1.
 Deum ex omnibus suis creaturis relucere. 3. 1.
 Deum facillime ex creaturarum inspectione cognosci posse. 23. 2.
 Deus Astronomum agit in creandis conseruandisque astris, in prolog. 3.
 Deus comparatur circulo maximo: anima centro vel circello minimo. 179. 1.
 Deus vt benè orbi primi mobilis assimiletur pag. 4. col. 1.
 Deus cur in tanta mundi nostri tempestate præsentem dormire videatur. 216. 12.
 Deus cur tam rarò preces nostras exaudiat. 233. 2. & 234. 1.
 Deus legationes suas per Prophetas faciendas quomodo solemnizet. 252. 2.
 Deus instar primi mobilis Religiosos ad vitam spiritalem rapere videtur. pag. 15. c. 2.
 Deus instar primi mobilis, mortales quomodo ab ortu in occasum rapiat. 8. 2.
 Deus nunquam impune offenditur. pag. 7. c. 1.
 Deum vnicum tantum esse quæ res arguat in mundo. 28. 2.
 Deum vnicum tantum esse probatur ratione naturali. 28. 2. & 29. 1.
 Diabolus in signo arietis peccatores, suo charactere superbia signat. 77. 1.
 Diabolus quomodo apogæus, perigæus & excentricus mysticè. 238. 1. 2. & 239. 1.
 Diabolus quid pœnarum dixerit Auctori, se passurum pro sola spe vitam æternam consequendi. 182. 2.
 Diameter Solis quot leucarum. pag. 5. col. 2.
 Diei iudicij recordatio quàm dæmonibus terribilis; hominibus nullius curæ. 182. 2. & 183. 1.
 Dissolutio Animæ & corporis Christi duabus concussis à Samson columnis præfigurata. 202. 2.
 Diues Epulo modò à Lazari pedibus premitur. 235. 2. similiter multi diuites, ex ignota sibi causa, castigantur, & pauperum pedibus premuntur. ibid.
 Diuina clementiæ vterus tempore diluuij quasi calæ cataractæ disruptus. pag. 13. col. 2.
 Diuites à pedibus pauperum in calo à se olim oppressorum, haud aliter premi, quàm nos Antipodes. 235. 1.
 Diuites quæ deberent cordi suo inscribere. pag. 8. col. 1.
 Diuites quomodo conculcent pauperes, & econtra quomodo iustissimè pauperes diuites. 234. 1. 2.
 Dominicam diem quare obseruandam Deus nobis mandarit. 253. 2.
 Domine opus tuum in medio annorum. Habac. 3. quomodo intelligendum. 254. 2.
 Dona 7. Spiritus sancti enumerantur 11. cap. Isa. 73. 2.
 Dona 7. Spiritus sancti primi mobilis centro eiusque 7. circulis maioribus comparantur. 72. 2.
 Donorum Spiritus S. natura. 96. 2.
 Donum consilij quid sit: horizonti comparatur. 91. 1.
 Donum intellectus amoris coniunctum, instar auis altissima petentis. 92. 2.
 Donum intellectus comparatur oculo. 89. 2.
 Donum intellectus comparatur circulo æquatoris. p. 88. col. 1.
- E.
- E**cclēsia comparatur Luna. 211. 2.
 Ecclēsia continet 12. signa mystica, infinitas stellas, 7. Planetas, Solem & Lunam. 164. 1. 2.
 Ecclēsia est os mysticum Christi. 202. 1.
 Ecclēsiam Hæretici perpetuò iudicant gibbosam, semiplenam, aut corniculatam. 228. 2.
 Ecclēsia imitatur in multis Christum, cuius & mysticum censetur corpus. 146.
 Ecclēsia mysticè à Sole iustitiæ denigratur. 194. 1.
 Ecclēsiæ 7. mystici Planeta qui. 245. 1.
 Ecclēsia Romana comparatur Ioui. 244. 1.
 Ecclēsiæ

ET CONCEPTVVM PART. II.

- Ecclesia Romana a qui ambulis pulchrè comparatur.* 152. 2.
- Ecclesia Romana eiusque Sacerdotium summum præfigurata à Synagoga fuerunt.* 57. 2.
- Ecclesia Romana lumen sua vera doctrina cur amittere non potuerit.* 229. 1. *Quomodo gibbosa, falcata, & corniculata.* 229. 2. & 230. 1.
- Ecclesia Romana mysticum celum.* 162. & seqq.
- Ecclesia Romana quibus fuerit præfigurata.* 58. 1.
- Ecclesia Romana Lucifero Planeta comparatur.* 228. 2.
- Ecclesiæ durationem, probabiliter coniecturari posse ex annis ætatis Christi.* 454. 1.
- Ecclesia sublimis & humilis instar cali.* 165. 1.
- Ecclesia triumphans comparatur Firmamento & quare.* 164. 2.
- Ecclesiæ duratio, ætate Christi innui videtur.* 154. 1.
- Ecclesiæ Romanæ Deus promittit gratiam, fiduciam, & misericordiam.* 163. 1.
- Echo Dei sunt creatura visibiles.* 245. 1. 2.
- Eclipses mysticæ quæ sint.* 205. 2. & 206. 1.
- Effectus castitatis insignes.* 138. 1.
- Elogia Plinij de Sole.* 189. 1.
- Empyreï circumferentia.* pag. 6 col. 2.
- Empyreum celum quanto temporis spatio à Beato Indies 6285. leucas (quot scilicet ambitus terraqueus globus continet) confecturo, possit probabiliter peragrari.* 173. 1. 2.
- Empyreï cæli diameter quot sit leucarum probabiliter.* 172. 1.
- Empyreï cæli immensa vastitas, noua ratiocinatione concluditur.* 172. 2.
- Empyreum celum quoties contineat in se Firmamentum.* pag. 6. col. 2.
- Empyreï cæli semidiameter quantus sit verisimiliter.* pag. 5. 6. col. 1. 2.
- Ens quoddam existere & esse quod sit omnium aliorum in mundo existentium entium causa cunctæ creaturæ clamant in aure cordis.* 20. 2.
- Episcopi execrationes maximè formidandæ.* 38. 2.
- Euangelista 4. similes comitibus Iouis.* 244. 1.
- Eucharistiam SS. Corporis & Sanguinis Christi posse assimilari Saturno.* 243. 1.
- Ex amplitudine & pulchritudine mundi nostri, concluditur amplitudo & pulchritudo cæli.* 173. 2.
- Exempla abyssi iudiciorum Dei.* pag. 14. col. 2. & pag. 15. c. 1.
- Ex necessitate oportet facere virtutem.* 118. 1.
- Ezechielis visio. 257. 2.*
- Quo anno hanc visionem viderit.* 253. 1. 2.
- Quatuor animalia, cum 4. faciebus & pennis quæ fuerint, quid innuant.* 259. 1. & seqq. *Species electri quid.* 276. 1.
- Ignis inuoluens quid notet.* 261. 1. & 275.
- Quid similitudo hominis.* 261.
- Pars II.
- Pedes vituli animalium exponuntur.* 262. 1.
- Scintillæ æris candentis quid.* 262. 2.
- Quid per manus hominis intelligatur.* *ibid.*
- Quomodo animalia non reuertebantur.* 264. 1.
- Facies hominis & Leonis animalium à dextris.* *ibid.*
- Facies bouis à sinistris, Facies Aquilæ desuper.* *ibidem* 2.
- Cherub quid propriè significet.* 264. 2.
- Cherubim cur 4. animalia vocentur.* 265. 1.
- Animalia cur fulguri comparentur à Propheta.* *Et quid visio maris.* 267. 1. 2.
- Rota quomodo censeatur esse in medio rotæ.* 268. 1.
- Rotæ 4. animalium quomodo oculis plenæ.* 269. 1. & 273. 2.
- Pennarum nomine animalium quid possit intelligi.* 274.
- Species electri quid innuant.* 276. 1.
- In hac visione multa arcana latere.* 278. 1.
- Lunarem rotam intelligi per rotam super terram.* 266. 2.
- Ezechielis Prophetæ visio nouo & miro modo expenditur; systemati vago Planetarum & mundi accommodatur applicaturque.* 251. 1. & seqq.
- F.
- Facile quidem peccare, sed difficile resurgere.* 242. 2.
- Fauus mellis in ore interfecit à Samsonè Leonis quid innuat.* 202. 1.
- Feminas delicatas & superbas periclitaturas in die Iudicij.* 219. 2. *earum pænas ob magis delicata membra hic tam tenerè enutrita, virorum pænis multò maiores futuras.* *ibid.*
- Feminas seruire viris ordinem esse naturæ.* 110. 2.
- Feminarum vitia corripiuntur.* 109. 1.
- Fætor damnatorum intollerabilis, nullo vmquã spiraculo ex inferni barathro euacuandus.* 181. 2.
- Fenestra cæli quomodo sit facta BB. Virgo.* 195. 2.
- Ficum arborem cur Christus maledixerit.* 144. 2. & 145. 1.
- Fidei vocabulum hebraum mysterium SS. Trinitatis in se quodam modo continet.* 150. 1. 2. & seqq.
- Fides cingulo comparatur.* 152. 1.
- Fidem debere esse coniunctam bonis operibus.* 142. 1. & 143. 1.
- Fides bonis operibus sociata similis Scorpio.* 140. 2.
- Fides Catholica cum Catholicis cuidam arbori à Græcis Polion dictæ pulchrè comparantur.* 142. & 146. 1.
- Fides Catholica quàm admiranda operetur.* 149. 2.
- Fides Catholica similis lapidi philosophorum.* 142. 1.
- Fides Catholica similis Matri Iacob Patriarchæ.* 147. 1.
- Fides Ecclesiæ Romanæ falci similis.* 151. 1. *comparatur & lapidi pretioso. Item lapsi illi de monte abscisso Dan.* 2. *ibidem* col. 2.
- Fides echoni comparatur.* 153. 2. & 154. 1.

INDEX COPIOSVS RERVM

Fides gemma nobilissima calo delapsa. 139. 2.
Fides oleo bonorum operum condita contra venena spiritalia. 142. 2.
Fides quæcumque ab aliquo homine denominata suspecta esse debet. 54. 1.
Fides similis fulmini. 139. 2.
Fides sola Catholica, nomine Catholico gaudet. 54. 2.
Fides, Spes, Charitas similes anulo pretioso. 139. 1.
Fides vera à falsa quomodo dignoscatur. 54. 1.
Filius à Patre genitus pulchrè exponitur. 41. 1.
Filius Dei brachium Patris quasi. 137. 2.
Filius Dei quomodo à Patre generetur pulchrè adumbratur. 137.
Filius Dei quomodo sit primus. 43. 2.
Filius Dei rapiens omnia à non esse ad esse primo mobili comparatur. 44. 1.
Firmamenti diameter ineffabilis longitudinis. 172. 1.
Firmamenti immensa à tellure distantia. 5. 2.
Firmamenti semidiametrum esse medium proportionale inter semidiamet. sphaeræ Planetarum, & distantia firmamenti ab empyreo. 5. 1.
Firmamentum esse solidum confirmari videtur visione Ezechiëlis. 270. 2.
Fluxus & refluxus Oceani mystici varij. 212. 2.
Iustorum. 213. 1. 2. *Impiorum. ibid.* Animæ 314. 2. temporis. 215. 1.
Fortes instar piscium marinorum, in tribulationis mari innatantes, eius tamen salsedinem vix sentiunt. 87. 2.
Fortitudinis donum omnium virtutum fulcimen. 87. 2.
Fortitudinis donum comparatur centro primi mobilis. 87. 1.
Fortitudo quid sit. 87. 1.
Fructus insignes mansuetudinis. 130. 2. & 131. 1.
Fructus 12. ex 7. donis Spiritus sancti. 99. 1.

G.

Gaudium arietis comparatur. 106. 2.
Gaudiū cur in arietis signo mystico collocetur. 105. 2.
Gaudij impiorum merces. 108. 2.
Gaudium verum quale sit. 105. 2.
Geminorū signum quomodo ingrediantur peccatores. 77. 2.
Generatio Filij Dei ad intra semper presens pulchrè adumbratur. 136. 1.
Gloria peccatoris cur stercus & vermis. 108. 1.
Græcis Spiritum sanctum à Patre & Filio procedere ostenditur. 44. 2. vsque ad 49. 1.

H.

Hæretici in quo canibus similes. 115. 1. 2.
Hæreticorum cecitas & miseria insigni conceptu explicatur. 53. 1.
Hæretici Ecclesiam Romanam & Papam persequentes, quasi cælum lapidibus petunt. 63. 2.

Hæretici, & qui sine bonis operibus vitam aternam sibi promittunt cuidam arbori tristi pulchrè comparantur. 143. 2. & 144. 1. 2.
Hæretici mirâ sententiâ à Sacris literis arguuntur stringunturque. 53. 2.
Hæretici quibus signis notentur hæreticos esse. 115. 2.
Hereticorum magna infania Matrem Dei salutare, & honorare dedignantium, quam tamen Deus ipse per Angelū salutatur, honoratque. 225. 2.
Hæreticos scandalizari in lege Dei. 148. 1.
Hominibus quibusdam cur centies foret in die pereundum. 70. 1.
Hominum fluxus & refluxus mystici quales. 114. 2. & 115. 1.
Hominis damnati 12. signa, seu pænæ, quarum 6. animæ, & aliæ 6. corpori respondebunt. 181. 2.
Hominis mystica proportio ad Deum. 187. 2. & 188. 1.
Homini vni secundum reuelationes B. Brigittæ 10. custodes possent assignari, & quot Archangeli, Seraphini, Cherubini, &c. secundum opinionem Auctoris. 167. 1.
Hominum mundanorum infania: quando fiant vt stercus terræ. 171. 1.
Homo & peccator maximè mutabiles. 18. 2.
Homo margaritæ comparatur. 99. 1.
Homo 12. fructibus Spiritus sancti dotatus mysticum quoddam calum. 99. 1. 2.
Homo nullus est quin dictamine rationis rerumque inspectione suam erga Deum obligationem agnoscere queat. 28. 2.
Homo peccator quomodo fiat mysticè excentricus. 242. 1. 2.
Homo quomodo mysticè oriatur, & occidat. 9. 1.
Homo sine dono consilij instar avis sine plumis & irremis sine remige. 92. 1.
Horrenda quædam à quodâ dæmone ex persona obfessa Auctori, de pænis inferni narrata. 182. 2.
Humanæ vitæ miseræ & instabilitas. 115. 1.
Hypocrita & sicut intelligentes similes pomis circa stagnum terra Sodomorum crescentibus, quæ extrinsecè speciosissimæ, intus verò mero fæore, putredine & puluere pleni. 89. 1.

I.

Ierusalē quo tempore capta & deuastata. 254. 1.
Iesu nomē Hebræum vnde deriuetur, cur liter. Shin, siue S. assumpserit. 200. 2. & 201. 1.
Igni Solari Deus comparatur. 204. 2.
Ignis luxuria semel ardens, non facile extinguitur, neque in ipso inferno. 182. 2.
Impatentia quomodo curetur. 125. 2.
Impij instar Leonum ignem diuini eloquij, & Gallos, verbi Dei præcones oderunt. 79. 1. 2.
Impij cauda malitia & peccatorum instar Leonum vestigia bonorum operum delent. 79. 2.
Impij iniuste de malis sibi euenientibus murmurant. 216. 2.

Impij

ET CONCEPTVVM PART. II.

Impij quomodo corniculati & gibbosi mysticè contra iustos. 236.1.2. *Quomodo in inferno corniculati.* 237.1.
Infernus cur perpetuò ardeat. 240.1.
 Infernus horrendus quòd post diem Iudicij omnino sine spiraculo sit perpetuò concludendus. 182.1.
In inferno cur tantus ignis flagret. 32.2.
 Initium stultitiæ superbia est. 77.1.
 Intellectus à visibilibus ad inuisa eleuandus, prologio. pag. 3.
 Intelligentias motrices Planetis eorumque orbibus esse deputatas à Deo probabile videri; confirmarique sententiam Aristotelis per visionem Ezechielis Prophetæ. 270.1.2.
 Iob quam exactè fluxum & refluxum mysticum peccatorum describat. 214.1.2.
 Ira cæsetur proxima materia mäsuetudinis. 130.1.
 Iudæi cur in esu Agni debebāt esse præcincti. 152.
 Iudæi in frontibus nomen Dei gestantes quid etiam ignorantes significant. 135.2.
 Iudicij diei coniecturæ insignes. 253.
 Iudicij diem 7. signa præcessura. 255.1.
 Iudicij dies impiis terribilis futura. 38.2.
 Iudicij dies peccatoribus quam metuendus & tremendus futurus. 218.2. & 219.1.2.
 Iudicij dies latet vt obseruētur omnes dies. 246.2.
 Iudicij dies visione Ezechielis adumbrari videntur. 272.1.
 Iudiciorum & iustitiæ Dei rapiditas rapiditati primi mobilis comparatur. pag. 14. col. 2.
 Iusti ab iniustis pelluntur instar Oceani, & quomodo fluxum & refluxum mysticum patiantur. 212.2. & 113.1.
 Iusti mirè à Deo rapiuntur ab ortu in occasum mysticum. p. 16.2.
 Iusti quem vermem in frontibus gerant. 107.1.
 Iustorum fluxus & refluxus mysticus. 213.2.
 Iustitia per fenestram Marianam nobis de celo prospexit. 195.2.

L.

Legis gentium explicatio. 248.
Legislatores, legem dantes, & non seruantes similes magnis muscis telas araneorum facile penetrantibus, plebecula verò instar paruorum muscarum in dictis telis facile harentium. 249.2. & 250.1.
 Leonis signum diabolicum peccatores ingrediuntur. 78.2.
 Lex naturæ à Cicerone bellè explanatur. 248.1.
 Liber intellectus est liber naturæ datus à Deo. 237.2.
 Libra signum impij & pigri ingrediuntur. 80.2.
 Ligandi soluendique potestas apud solum Romanum Pontificem inuenitur. 57.2.
 Linea aternæ durationis à beatis & damnatis describenda. 180.1.
 Litera S. apud Latinos, Græcos & Germanos Christo sacra. 201.1.

Literæ hebrææ 1 mira proprietas. 35.2.
 Locus quantus probabiliter in cælo pro quolibet Beato & Angelo assignari queat secundum Auctorem. 172.2.
 Locus, & fumus damnatorum horrendi. 181.2.
 Longanimitas quid: quantum diuina Clementia placeat, eius plura exempla. 129.1.2.
 Lucibibi seu Bononiensis lapidis mira natura in Solis luce sibi imbibendo, typus BB. Virg. Maria insigniter existit. 222.2.
 Lucifer cur celo excussus. 59.1.
 Lucifer & demones cur nequeant amplius à suo casu resurgere. pag. 10. col. 2.
 Lucifer infernalis pulchrè Marti comparatur. 238.1.2.
 Lucifer seu Veneris stella, vnde sic dicta. 217.1.2.
 Cur dicatur etiam Hesperus. ibid. eius prærogatiuæ. ibidem 2.
 Lunæ etymon, & quâ ratione fluxum & refluxum Oceani causet. 209.2.
 Luxuriâ correptos haud differre à demoniacis. 80.2.
 Luxuriosi difficulter à luxuria auertuntur. 80.2.
 Luxuriosorum præmia. 80.1.

M.

Maculæ solares Sanctis comparantur. 207.1.
Magnates legem transgredientes similes muscis magnis, qua etsi retia araneorum facile penetrent, tamen post hirundinibus in pradam cedunt. 250.1.
 Magnes anima comparatur. 180.2.
 Malis semper timendum esse. 85.2.
 Malum nisi cognitum non timetur aut vitatur. 95.1.
 Mansiones Angelorum in cælis loco certo distinguuntur. 171.2. & 172.1.
 Mansuetudo piscibus cur comparetur. 130.2.
 Mansuetudinis effectuum exempla. 131.2.
 Mansuetudo quid: in signo piscium mysticè cur collocetur. 129.2. & 130.1.
 Materia proxima & remota patientiæ. 119.2.

Beatissima V. Maria

Comparatur celo Firmamenti. 156.1. eius dignitas ineffabilis. ibidem 2. omnibus sua beneficia impertit. 157.2. Possè nostras necessitates Deo præsentare probatur. 158.1. Esse omnino, & post Deum summè honorandam colendamque. 159.1. eam non colentes haud tutè viuere, & periculosè mori. ibidem.
 Maria BB. Virgo quomodo mysticos duos polos, & centrum medium in se contineat. 159.2. & 160.1. Fulget infinitis stellis virtutum. ibid. 2. Influit quasi astrum in hæc inferiora, & ipsa astra & Solem. 161.1. Septem Planetis mysticis quomodo decorata. ibid. 2.
 Celo horizontali & Meridiano comparatur. ibidem.
 Quomodo

INDEX RERVM

- Quomodo* 12. *mystica signa in se contineat.* *ibid.* & 162. 1.
- Quae sint illae* 12. *stellae quibus coronata dicitur.* *ibidem.*
- Maria Virg. BB. pulchritudo vnde colligatur.* 170. 1.
- Maria Virgo BB. quando fuerit vt aurora, quando vt Luna, & vt Sol.* 205. 1.
- Maria Virgo BB. Luna mystica: numquam stationaria, aut retrograda, vt reliqui Planeta mystici.* 186. 2. & 187. 1.
- Maria Virgo BB. quomodo & quando mysticè à Sole Iustitia decolorata instar fornacis internè diuini amoris flammis incensa.* 195. 1. 2.
- Marianum Plenilunium mysticum quando sit vel fuerit.* 210. 1. 2. *Item apogea & perigea quomodo.* *ibid.*
- Maria Virgo qualiter mysticè corniculata.* 211. 1. 2. *Leonem de tribu Iuda mitigat.* *ibid.*
- Maria Virgo solem Iustitiae quomodo obuelet, & adhuc obuelet mysticè.* 211. 2.
- Maria Virgo BB. similis stella Luciferae. & cur matutina stella dicatur.* 221. 2.
- Quomodo amicta Sole.* 222. 1. *Quomodo falcata & gibbosa.* *ibid.*
- Maria BB. mysticus lapis lucibibus.* 222. 2. & 223. 1.
- Maria BB. Virgo instar stella Veneris Solem Iustitiae Deum nunquam peccando eclipsauit.* 224. 2.
- Mariam Virginem SS. esse honorandam suo nos exemplo docuit SS. Trinitas.* 225. 1.
- Maria Virgo BB. nostra mystica Mater.* 226. 2.
- Mariam Virginem honorare, salutare & colere, si sit errare, tunc Deus Christus, & Angelus Gabriel suis exemplis nos in errorem inducere.* 226. 2.
- Mariam Virgo BB. despicientes & non colentes de salute reuera periclitare.* 227. 1. 2. *Piè & merito à Catholicis coli, & reuereri.* *ibid.*
- Mariam BB. Virg. interuentione suâ peccata tollere probatur.* 242. 2.
- Matrem Dei non colere, verum hæreseos signum esse.* 225. 1.
- Martyrum Romanæ Urbis ingens numerus.* 167. 2. & 168. 1.
- Memor operis bis meminit legis.* 96. 1.
- Mendaces Deo abominabiles, mundo econtrâ acceptabiles.* 71. 1. 2.
- Mendaces mittendi sunt in stagnum ignis.* 34. 2.
- Mendaces nituntur æternam veritatem destruere.* 70. 2.
- Mendaces quid hæreditent à diabolo.* 71. 1.
- Mendacij pœna & effectus.* 71. 2.
- Mendacij spiritus, immediatè spiritui Dei contrarius.* 68. 2.
- Mendaciorum misera hæreditas à Patre diabolo est.* 70. 2.
- Mendacium quasi Spiritum sanctum sua sede pel- lit.* 70. 1.
- Mendacium vbi dom inatur videtur omne malum dominare.* 69. 2.
- Mens in bonum à se cognitum impetu quodam fertur.* 23. 2.
- Mentis humanæ hebetudo quomodo curetur. pro- log.* pag. 4.
- Mensura qua quis sui distantiam à cælo metiri queat.* 101. 1.
- Merccs mendacij pessima.* 69. 2. *Item 70. 1. 2. & 71. 1.*
- Messiae immensa dignitas cuius gratiâ mundus hic factus censetur.* 170. 2.
- Microcosmus cur homo dicatur.* 276. 2.
- Ministri A catholici à D. Petro depinguntur.* 62. 2. & 63. 2.
- Modestia quid, & cur in Capricorni signo mysticè loce- tur.* 131. 2.
- Morbus animi impietas est.* 88. 2.
- Mors sero nimis peccatores à vecordiæ & pigri- tiæ somno excitatura.* 174. 2.
- Mortales omnes mortis sententia condemnati.* 174. 1.
- Mortis memoria quomodo habenda.* 246. 1.
- Moyfes quid suo exemplo principes doceat.* 92. 2.
- Mulier amicta Sole quid denotet.* 102. 2.
- Mulier non imperare potest viro.* 109. 1. 2.
- Mulieres cur debeant esse subditæ viris.* 110. 2.
- Mulieres malæ maximè notantur à D. Chryso- stomo.* 111. 1. 2.
- Mulier mala telum diaboli.* 111. 1.
- Mulier quantorum malorum sit causa.* 111. 2. & 112. 1.
- Mulieres cur in Ecclesia capita debeant velare.* 110. 2.
- Mulierum societas & consortium viris vitanda.* 112. 1.
- Mulierum mores, nostri sæculi optimè depingun- tur à S. Scriptura.* 119. 2. & 110. 1.
- Mundi varij fluxus & refluxus.* 215. 2. & 216. 1.
- Mundo tot miseriarum fluctibus agitato quid cu- randum ne omninò mergatur & pereat.* 217. 1.
- Mundum cur hodie tot calamitates premant.* 69. 1.
- Mundus cur hodie corruat in omne malum.* 85. 1.
- Mundus cur ita castigetur, eclipses mystica causa censen- tur.* 206. 1. *cur pacis litus non possimus appellere.* *ibid.*
- Murmurationis vitij grauissima punitio.* pag. 14. col. 1.
- Mysterium SS. Trinitatis bellè comparatur à S. Cypriano.* 42. 1.

N.

N *Abuchodonofris arbor visa, quid mysticè signi- ficet.* 194. 2.

Neronis

INDEX COPIOSVS RERVM

- Pedes pauperum quomodo diuites sapè conculcent.* 234. 1.
& 235. 1. 2.
- Pestis mystica à diabolo in mundum introducta.* 239. 2.
- Petrus in aula mendacij Caiphæ, Veritatem æternam negat.* 69. 2.
- Petrus se in mare demittens cur non submersus.* 152. 1.
- Piæ menti cur diuinæ iustitiæ seueritas magno-
pere metuenda.* 112. 2.
- Pietas ad omnia utilis.* 97. 1.
- Pietatis mercedis exempla.* 97. 2.
- Pietas quid sit: comparatur coluro solstitiorum.*
96. 2. & 97. 1. & 2.
- Planetarum & orbium cælestium motus ante
diem Iudicij fore cohibendos.* 282. 1.
- Planetarum orbium staturæ seu ingentes altitu-
dines.* 266.
- Planetarum cum aquila analogiæ.* 277. 1.
- Planetarum cum homine analogiæ variæ.* 276. 2.
- Planetarum quilibet, quot vna die, horâ & mi-
nuto, leucas in suis orbibus periodicè confi-
ciant.* 266. in tabulæ columna. 4. 5. & 6.
- Quot leucas contineat vnus gradus orbium,
quot periphæriæ eorumdem, quot spherarum
denique diametri.* *ibid.*
- Planetarum velocitas instar fulguris esse coruscantis.* 267. 1.
- Planetas omnino vacuos esse haud credibile vi-
deri.* 272. 2.
- Plato omnem vitam humanam, meditationem
mortis esse debere aiebat.* 246. 2.
- Pluto galeatus Proserpinam rapiens hieroglyphicum,
quale sit respectu principum.* 92. 2.
- Pæna peccati quæ sit.* 242. 2.
- Polus duo calis arcticus & antarcticus iustitiæ & miseri-
cordiæ Dei comparantur.* 31. 1.
- Polos duos & centrum primi mobilis, mysterium SS. Tri-
nitatis exhibere.* 30. 1.
- Polus diuinæ iustitiæ virtutem expulsuam vt obtineat
respectu peccatorum.* 180. 2. *Misericordiæ, & iusti-
tiæ poli quasi magnetici in Deo.* 181. 1.
- Pontificem Romanum non esse Antichristum
neque Pseudopphetam; sed legitimum suc-
cessorem Petri.* 61. 1. & 2.
- Pontificem Romanum solum habere vera signa
Sacerdotij sui à Deo.* 56. 2.
- Portarum apertio mystica.* 127. 2. & 128. 1.
- Prærogatiuæ 6. animæ beatæ. & 6. eius corpo-
ris quæ.* 181. 1. *Homo beatus habiturus 12.
prærogatiuas.* 181. 1.
- Præsentia Dei homini Christiano, ab homi-
ne ethnico Seneca inculcatur.* 183. 2. &
184. 1.
- Præsentiam Dei in omni loco, solari luce, calore & radiis
adumbrari.* 188. 2. 196. & 197.
- Primi mobilis natura & prærogatiuæ.* 1. 1.
- Primum mobile in se vnicum simplex, ingenerabile &
incompactibile, eiusq; tria puncta insigniter typum
Primi simplicissimi, æterni, trini & vnius motoris
typum gerere.* 20. 1. 2.
- Primum mobile pulchrè bonitatis diuinæ typum gerit.*
17. 2.
- Primus motor quomodo Apostatas Angelos & peccatores
ab ortu ad æternum occasum rapiat.* *Id.* 1.
- Primus motor quomodo vitæ nostræ rotam ab ortu in oc-
casum rapiat.* *ibid.*
- Principes à quibus consilia petere debeant.* 92. 2.
& 93. 2.
- Principes quidam boni hodie pacem cur frustra,
tanto licet studio quærant.* 117. 2.
- Problema admirandum, quo animæ cum Deo coniuncta
dignitas, & æterna duratio pulchrè explicatur.*
177. 2. & seqq.
- Prophetæ quomodo de futuris instruuntur.*
257. 1. 2.
- Proportio cæli empyrei ad firmamentum.* 5. 1.
- Prouidentiæ & bonitatis Dei similes primo mobili omnia
regentis & conseruantis.* 18. 1.
- Pulmones mystici animæ, Dilectio Dei & proximi.* 200.
1. 2.
- Pythagoræ sententia de continentia.* 133.
- Pythagoras quid senserit de Deo.* 3. 2.

Q.

- Q**uadratura circuli mystica. pag. 198. col. 2.
& 200. 2.
- Quare damnati igni, grandine, glaci & niue crucian-
di.* 34. 1.
- Quatuor sensus S. Scripturæ à 4. Ecclesiæ Docto-
ribus obseruantur.* 244.
- Quid agendum ne sole iustitiæ priuemur, &c.*
35. 1.
- Qui habitare censeantur sub polis iustitiæ Dei: & qui
sub polo misericordiæ.* 31. 1.
- Qui mittendi sint in stagnum ignis.* 34. 2.
- Qui Sedes super Cherubim, quomodo intelligatur.*
274. 2.
- Quod oculus corpori, hoc intellectus animæ est.* 89. 2.
- Quod quis ignorat facile spernit in prologio.* 1.
- Quo signo quis sciat, quantum à Deo distet.*
102. 1.
- Quomodo illud Osæ 7. intelligendum: recedentes
à te in terra scribentur.* 178. 2.

R.

- R**atiocinatio pulchra de ingenti numero
Angelorum. 168. 2.
- Recedentibus à Deo quid comminetur Scriptu-
ra.* 78. 2.
- Recedere à Deo quàm periculosum sit.* 177. 1.
ponun-

ET CONCEPTVVM PARTIS II.

- ponuntur huius exempla. *ibid. col. 2.*
- Recordatio diei iudicij, & cælestis gloriæ quàm mæsta & horrenda dæmonibus ex propria eorum confessione. 182. 2.
- Reges ab aliis regi & duces ab aliis duci maxime absurdum. 93. 2.
- Regibus & principibus quid prospiciendum & maxime curandum sit. 92. 2.
- Religiosi multum à Deo sperare queunt. 98. 1.
- Rerum naturalium inspectio, hominem ad agnitionem, esse scilicet Deum aliquem in rerum natura, optime ducere potest. 25. 2.
- Reuelationibus S. Brigittæ, circa innumerabilem multitudinem Angelorum esse plurimum tribuendum. 167. 1.
- Rigoris diuinæ iustitiæ exempla, erga mortales ante legem gratiæ. 31. 2.
- Rigoris D. iustitiæ quæ causa. 13. 1.
- Romani veteres quàm studiosi pacis. 116. 1.
- S.
- S**acerdotium summum apud solos esse Catholicos. 55. & 56.
- Sacram Scripturam adhuc multa arcana continere. 278. 2.
- Sacrificium Missæ in pluribus Sacræ Scripturæ locis præfiguratum & prædictum esse. 64. 1.
- Seculum nostrum cur in tantis tribulationis fluctibus continuo fluat, & numquam ad pacis litus refluat.* 216. 1. 2.
- Sagittarij signum impij ambulans linguis suis blasphemando.* 81. 1.
- Salomon cur stultorum infinitum numerum dixerit. 75. 2. & 84. 2.
- Salomonis pompa, aula, & maiestas, Christi Maiestatem in cælis adumbrare videtur. 190. 2.
- Sancti comparantur lapidi lucibibo.* 223. 2.
- Sancti Deum glorificantes, amantes & laudantes instar stellarum solarium. 207. 2. & 208. 1.
- Sapientia Conditoris stupenda, ex mirandis eius operibus, & proportionibus Planetarum ad inuicem relucet. 187. 2.
- Sapientia quid sit. 73. 2.
- Sapientia qualis à sapientibus eligenda. 75. 2.
- Sapientia quomodo esse censeatur in 12. signis Zodiaci mysticè. 74. 1. 2.
- Sapientia mundi qualis. 75. 1.
- Saturnus comparatur Christo.* 245. 1.
- Scientia donum circulo meridiano comparatur.* 94. 1.
- Scientia quomodo à sapientia distinguatur. 94. 2.
- Scorpionem ingrediuntur peccatores detrahendo & murmurando.* 81. 1.
- Semidiameter spheræ Saturni continet 2000. Semid. corp. solis. 5. 1.
- Semidiameter terræ est 1000. Leucarum. 5. 2.
- Seneca principem aliquam causam omnium re-
- rum, scilicet Deum, ex cælorum immensæ machinæ, cursusque siderum consideratione concludit. 21. 1. & 2.
- Senes canos denigrantes, & vetulas faciem pingentes, non solum in animo, sed & in capite mendacium circumferre.* 72. 1.
- Sententia Dei contra mulierum superbiam & audaciam terribilis. 109. 2.
- Septem dona spiritus sancti esse instar circuli concatenata. 87. 2.
- Sepulchra dealbata qui sint. 89. 2.
- Seueritatis diuinæ iustitiæ argumenta. 12. 2. item 13. 1. & 2.
- Sexenarius numerus mensium aternitatem denotare videtur.* 35. 2.
- Synagogæ Deus olim maiorem videtur curam habuisse, quàm Ecclesiæ A catholicorum, & cur. 55. 2.
- Socratis insignis sententia de continentia. 134. 1.
- Sodomæ & Gomorrhæ conflagratio diuinæ iustitiæ magnum argumentum. 14. 1.
- Sol gerit typum Dei. prolog. 4.
- Sol iustitia Christus, quomodo damnatis ingressurus sit signa mystica Scorpij, Sagittarij, Capricorni & Aquarij.* 33. 1. 33. 2. 34. 1.
- Sol Iustitiæ in die Iudicij Sanctos illustraturus, damnatos econtra occultaturus est. 192. 2. & 193. 1. 2.
- Sol iustitiæ quomodo mysticè aurum, argentum, & lapides preciosos procreet in visceribus cordium.* 188. 2.
- Sol typum BB. Virginis gerit.* 205. 1. Item Sanctorum aliorum. 2.
- Solem cur multæ gentes adorent vt Deum. 185. 2. typus Dei. 186. 1. 2. & 189. 2. Item 193. vsque ad 196. Item 203. 204.
- Solem esse formalem & realem ignem. 203. 1. quasi fornax ardens à S Scriptura dicitur. *ibidem* 1. & 2. ab Ecclesia ignis dicitur. 204. 1.
- Solis ingens magnitudo secundum Auctorem. 187. 2.
- Solis iustitiæ mystica ad hominem proportio.* 187. 2. *non cadit in eum & lunam mysticam statio aut mystica retrocessio.* 186. 2.
- Solis, Lunæ, & Stellarum decor. 185. 2.
- Solantur oppressi & pauperes. 39. 1. 2.
- Specilla duo mystica Deus mundo concessit.* 248. 1.
- Specillum mysticum, à Diabolo quomodo inuersum fuerit.* 248. *In paradiso.* 249. 1.
- Spinosa vita, sunt funiculi Adæ.* 16. 2.
- Spiritus sanctus cur hodie è mundo nostro exulet. 69. 1.
- Spiritus sanctus cur tantum inter 3. diuinis hypostases spiritus vocetur. 65. 2.
- Spiritus sanctus echni: Filius verbo, Pater loquenti comparantur.* 137. 1.
- Spiritus mendacij est spiritus Diaboli. 68. 2.
- Spiritus sanctus à Patre & Filio procedens quomodo

INDEX COPIOSVS RERVM, &c. PART. II.

modo SS. Litteris innuatur. 41.1
 Spiritus sanctus in conuertendo mundo per idiotas & simplices piscatores, optimum se magistrum ostendit. 124.1.
Spiritus sanctus inter Patrem & Filium quasi centrum medium. 30.2.
Spiritus sancti immensitas primo mobili cuncta completenti comparatur. 68.1.
Spiritus sanctus primum mobile mysticum censetur. 66.1. & 2.
 Spiritus sanctus quomodo spiritus Christi. 68.2.
 Stellas ad Christum, BB. Virg. & Sanctos habere insignem analogiam. 184.2.
 Stellas esse oculos cæli. 269.2.
 Stellas innumerabiles, arguere innumeram multitudinem Angelorum. 116.1.
 Stellarum nouem ordines, vti & Angelorum. 165.1.
 Stultorum quo sensu, & cur infinitus numerus. 8.2.
 Summus Pontifex à Deo Ecclesiæ promissus 1. Reg. 2. frustra ab hæreticis appetitur. 56.1.
Superbiam vitæ & vanitates seculi, instar esse vaporum fatidorum ad Deum ascendentium & super peccatores relabentium. 13.2.
Synagoga fulmine fidei calitus à Christo emissa & deducta, mortificata & deiecta quasi fuit. 139.2.

T.

TAm iustis, quam iniustis semper timendum, sed diuersimode. 85.2.
Tauri quomodo peccatores duce diabolo ingrediantur signum. 77.2.
 Telescopij encomia. 247.1.
 Telescopium mysticum doctorum & prædicatorum quale. 249.1.2.
Telescopium trilens mysticum quale sit. 250.2.
 Tempus numquam magis æstimabitur quam in die Iudicij. 219.2.
Tempus præteritum quomodo beatis, & damnatis in perpetuum quasi transmutetur futurum. 35.2.36.1.
 Terra contra peccatores vltix in die iudicij futura. 37.2.
Terra in die Iudicij, quasi scelerum à peccatoribus supra dorsum suum commissorum impatiens, vltix & accusatrix quomodo Iudici quasi obuiam itura. 218.2.
 Tetragramaton SS. nomen à quo verbo ortum. 135.1.
 D. Thomæ sententia de multitudine Angelorum. 166.1.
 Timens Deum nil mundi aut Diaboli metuit. 85.1.
Timor Domini Coluro aquinoctiorum comparatur. 83.2. & 84.1.
 Timoris Domini præmia quæ. 84.1.

Timor Domini verus, stabilis esse debet. 84.2. & 85.1.
 Timoris Domini exemplum. 86.1.
 Tribulationum & persecutionum gibbositas homini non à sole Iustitiæ, sed à propriis peccatis plerumque emanare. 233.1.
 Tribulationum fructus & merces. 233.2.
Tribulationum nostrarum causa quæ. 13.2.
 Trinitas SS. soli comparatur. 196.1.2.
 Trinitas personarum in diuinis hebræis ostenditur. 196.1. vsque ad 202.
Trinitatis SS. Mysterium per echonem pulchrè adumbratur. 136.2. & 137.1.
 Trinitas SS. Saturno tricorporeo asimilari potest. 243.2.
Trinitatis SS. 3. personas, esse quasi tria puncta, in calo Deitatis & D. essentia vti duo poli & centrum in 1. mobili. 30.1.
Tyrannus similis stella Martis. 141.1.

V.

Væ peccatoribus & diuitibus impiis. 39.1.
 Vendentes & suspendentes iustitiam, in die Iudicij in quanto periculo futuri. 219.1.
Venti venenosi mystici, qui huius seculi Oceanum tantopere turbent. 216.1.
Vera scientia quæ sit. 94.2.
 Veram fidem cum summo Sacerdotio, à Synagoga ad solam Ecclesiã Catholicã migrasse. 55.2.
 Verbum in diuinis à Patre quomodo generetur. 137.1.
 Veritatem vix esse in mundo hodie. 69.1.
 Vermis Iacob quomodo intelligendus. 107.1.
 Verus modus sciendi qualis. 95.2.
 Vestis summi Sacerdotis ornamenta quid innuant. 278.1.
 Via ad considerationem magnitudinis Dei scandendi. 6.
Viduarum & pupillorum oppressiones fluxus & refluxus mystici. 216.1.
 Viri effeminati corripuntur. 104.1.2.
 Virorum effeminatorum pænæ. 110.1.
Virginis signum quando sol iustitia ingressus & egressus. 31.2.
Virginis signum impij quomodo ingrediantur. 80.1.
Virgines in calis similes stellis solaribus. 208.2.
 Visionis Ezechiëlis Prophetæ noua, & mira expensio. 251.1. & seqq.
 Vitium linguæ æternis flammis castigatur. 81.2.
 Vox Christi pronuntiantis sententiam terribilis futura. 37.1.2.
 Vox tonitruï in rota quomodo intelligatur. 36.2.

Z.

Zodiacus Diaboli & mundi. 76.2.
 Zodiacus sapientiæ quis. 73.2.

F I N I S.

AD LECTOREM.

Tabula pro inueniendis materijs & locis laminarum & figurarum.

*Vt subito possis inuenire materias figuris correspondentes in parte 1. sequentem Tabel-
lam hic apponere placuit: cuius literæ denotant literas, numeri Verò primi figuras
laminarum: & denique numeri vltimi paginas primæ partis libri.*

Lamina	figuræ	Paginæ.	Lami- na.	Figuræ	Paginæ.
A	{	1		E	137. 147. 149. 148. 150. 148. 150. 150.
		2	13. vsque ad 17.		
		3	17. vsque ad 19.		
		4	21. ad 23.		
		5	35. 36.		
		6	38 39. 40.		
B	{	1		F	151. 152. 328. 148. 152. 153. 152. 328. 155.
		2	42. vbi pro lam. A. pone B.		
		3	49.		
		4	59.		
		5	60. ad 62.		
		6	64. 65. 72. vsque ad 87.		
C	{	1		G	220. ad 225. 227. 283. 284. 288. 233. 234. 261. 262. 266. 279. 277. 264. 275. 287.
		2	98. 99.		
		3	105. ad 109.		
		4	124. 125.		
		5	126. 127.		
		6	parte 2. pag. 177. 178. in Planetologio.		
D	{	1		H	quare in parte. 2. in visione Ezehielis. Præcepto 4. & 5. de telescopio omnes reliquas huius literæ figuras quare in tractatu vlt. de telescopio. Facies Luna descriptionem habes pag. 248. Planetologiū pag. 325. & sequent.
		2	135. ad 138.		
		3	146.		
		4	147.		
		5	146.		
		6	145. 146.		
		7	140. ad 142. 144. 145.		

AD COMPACTOREM

Monitum circa figurarum dispositionem.

Figurarum Laminæ folijs à dextris impressæ, ordine literarum earum frontibus appositarum, ita post finem libri inserantur affiganturque (Lunæ & Planetologij figuris exceptis quæ in fine partis primæ ita inserantur, vt eam à secunda discriminent) vt singulæ folio albo impressæ, & prout opus fuerit displicatæ, totæ extra librum in conspectum exporrigi seu extrahi queant: replicatæ autem semel, præcisè intra margines libri denuò recipiantur.

BIBLIOTECA
DEL
OBSERVATORIO DE S. YACOBUS

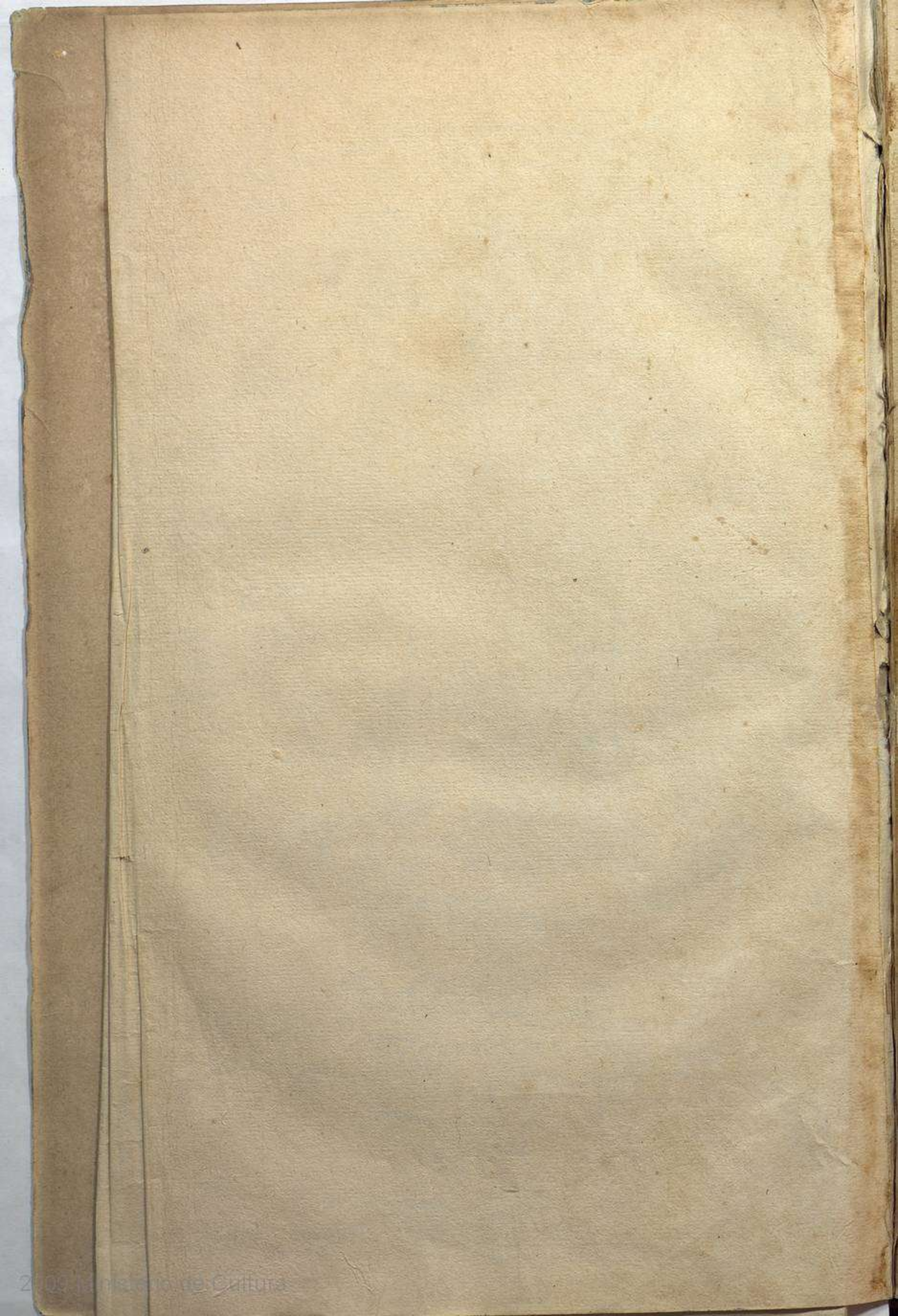
Vas castrorum in excelsis in firmamento caeli resplendens gloriose. Eccles. 40.

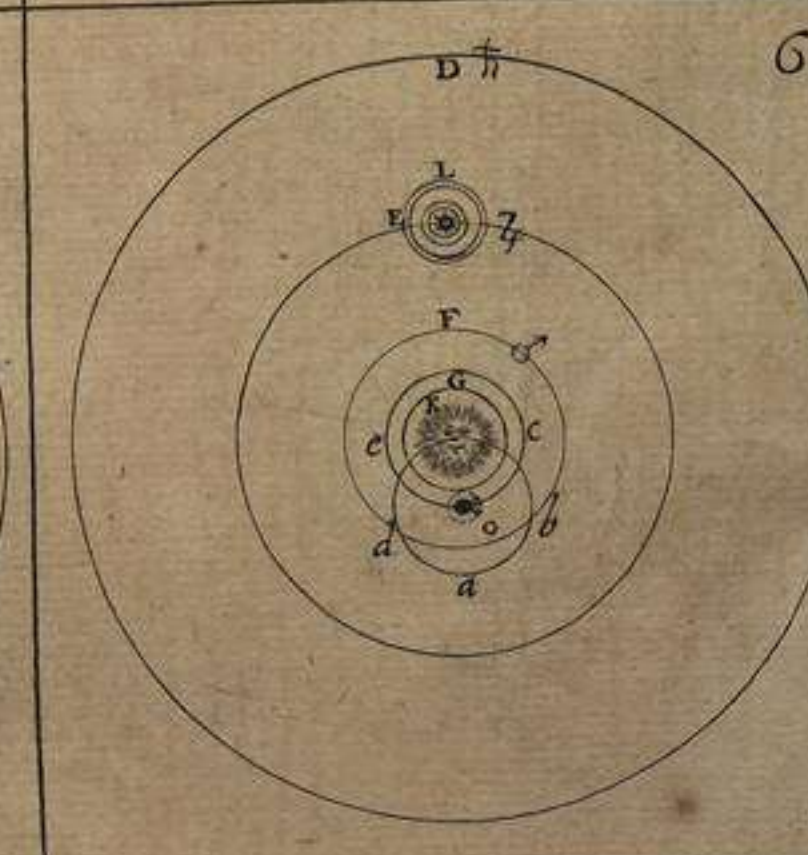
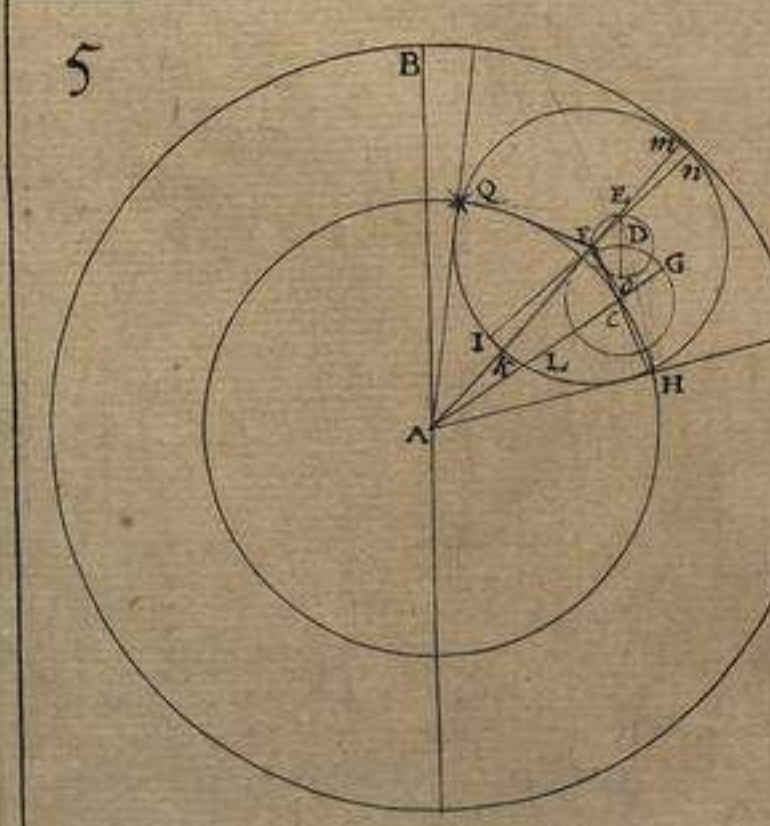
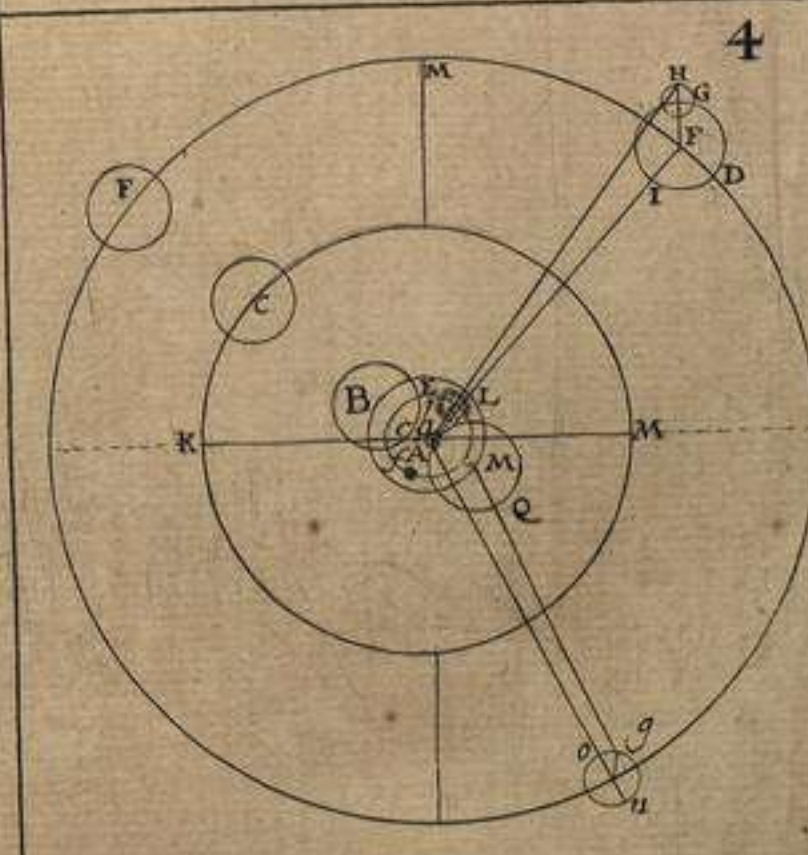
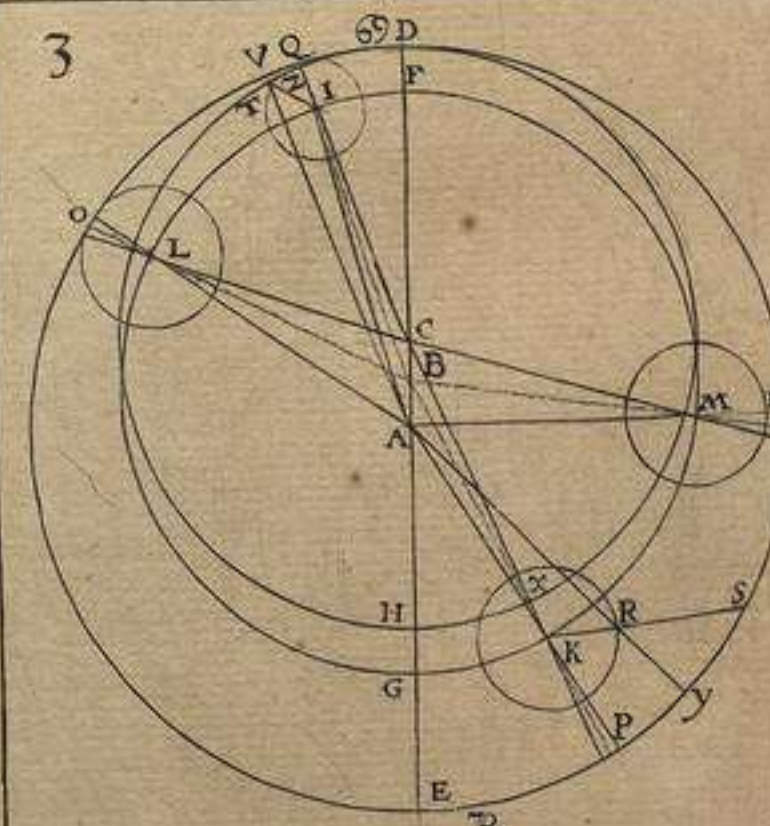
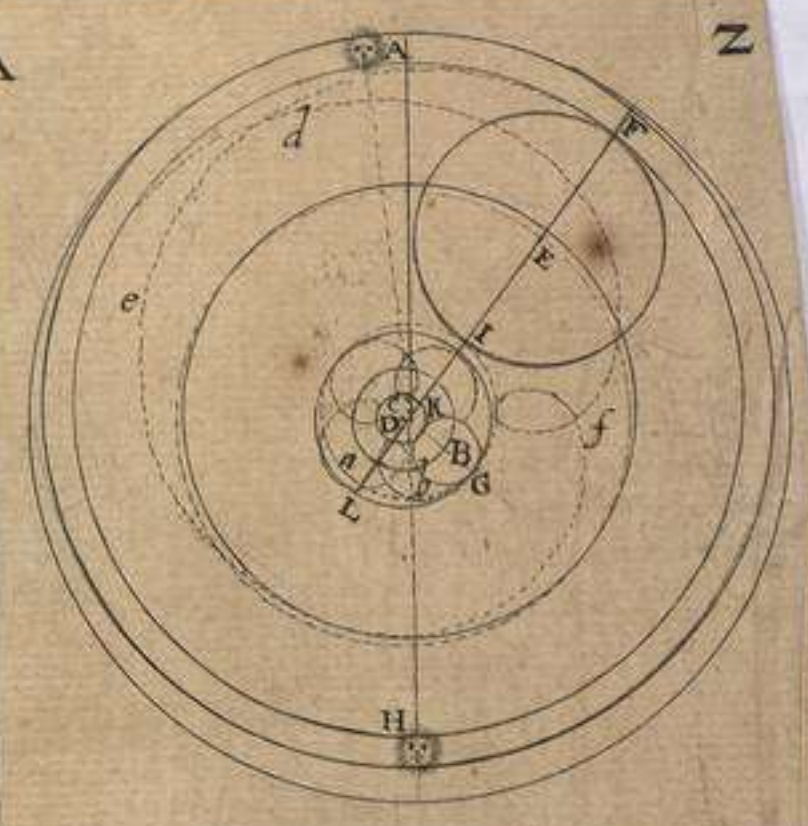
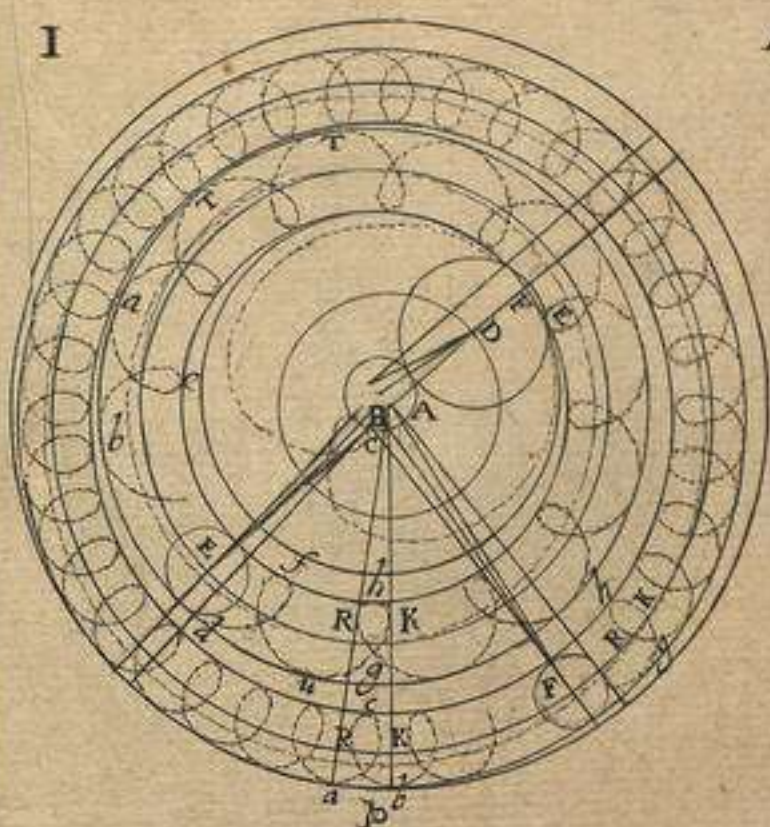

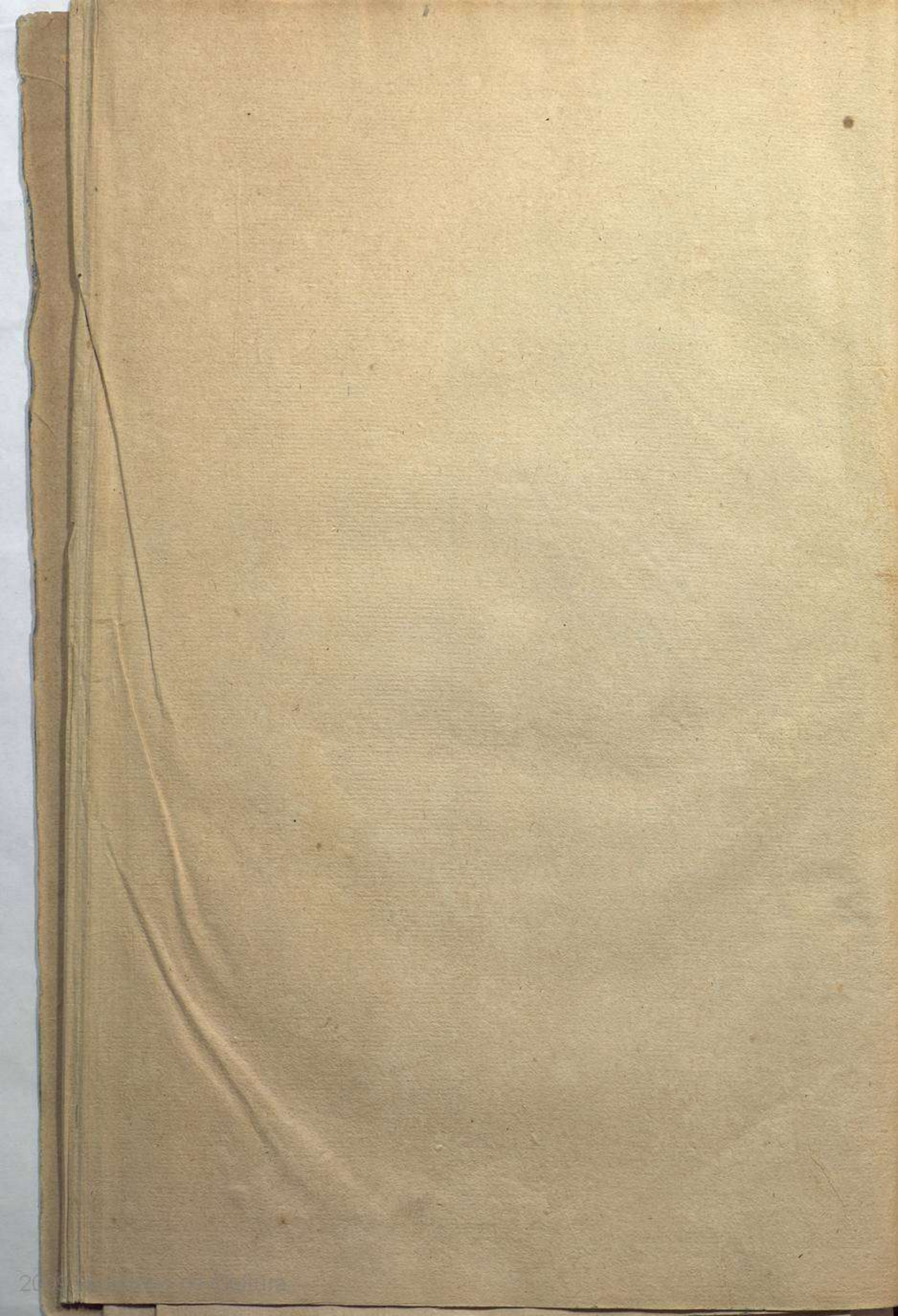
Per Illustri Domino GEORGIO AB ETTENHART Equiti S.R.I.
nec non Catholicae Maiestatis et in Hispania Cruciate Thesaurario generalis
Fr. Anton. Maria de Rheita Capucinus.
Observantia et amoris
ergo D.D.
1645.

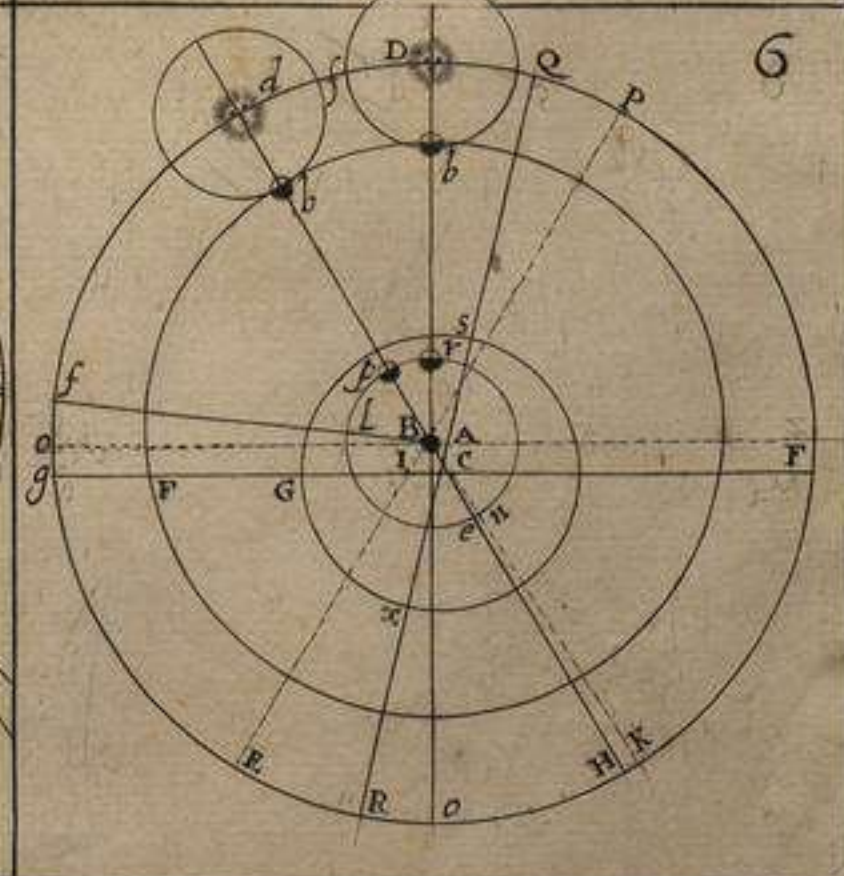
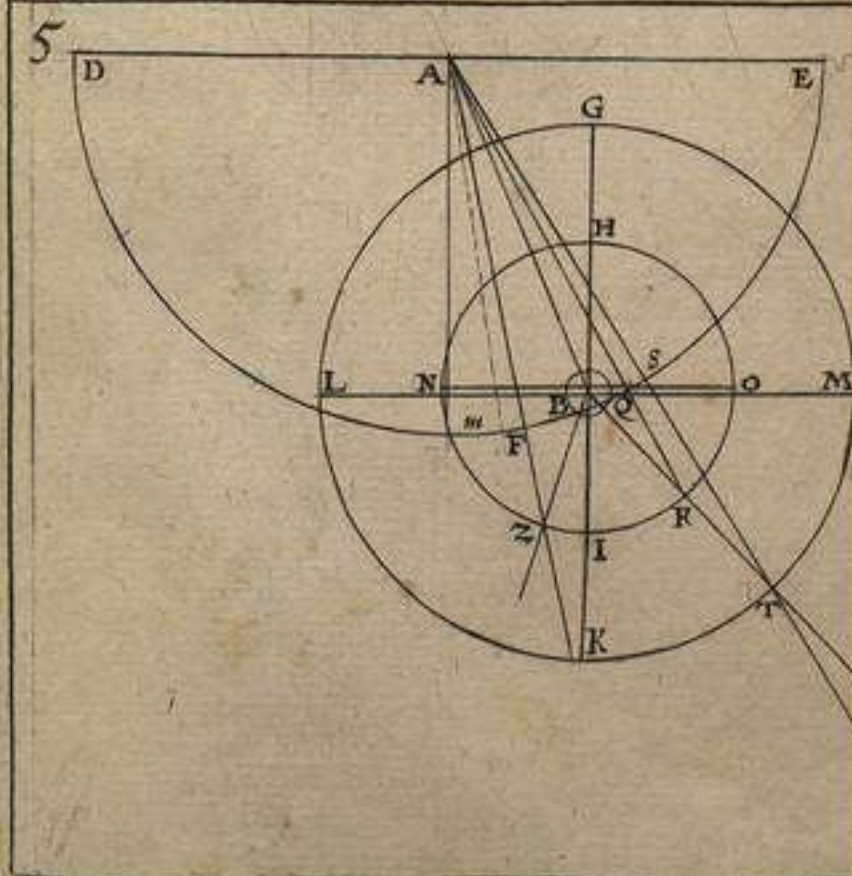
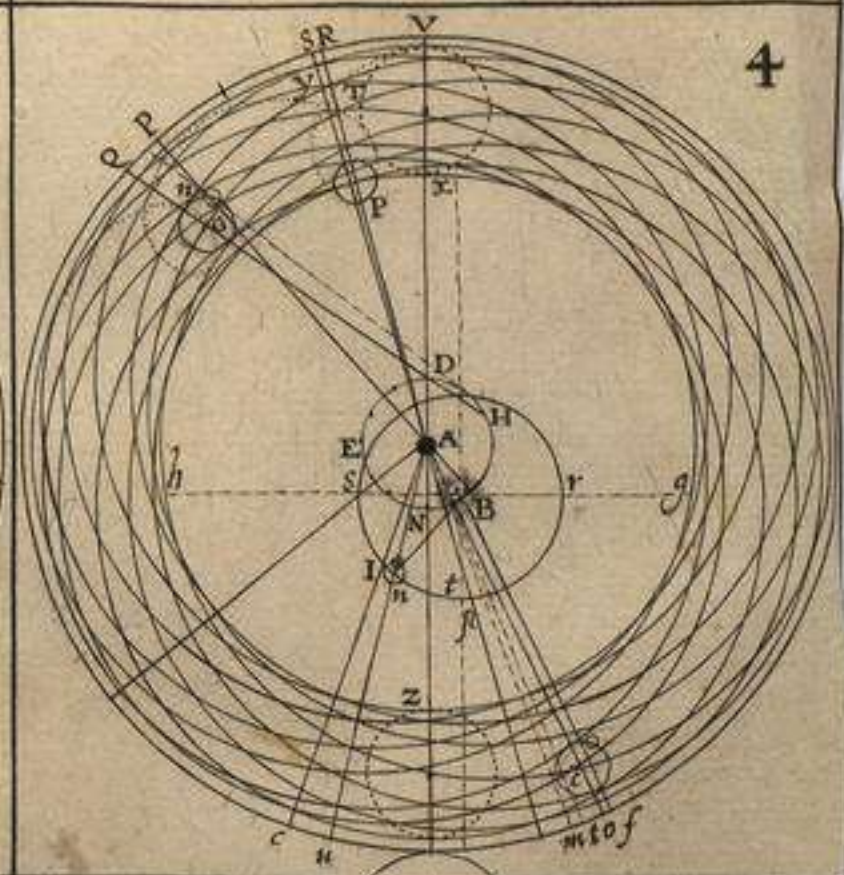
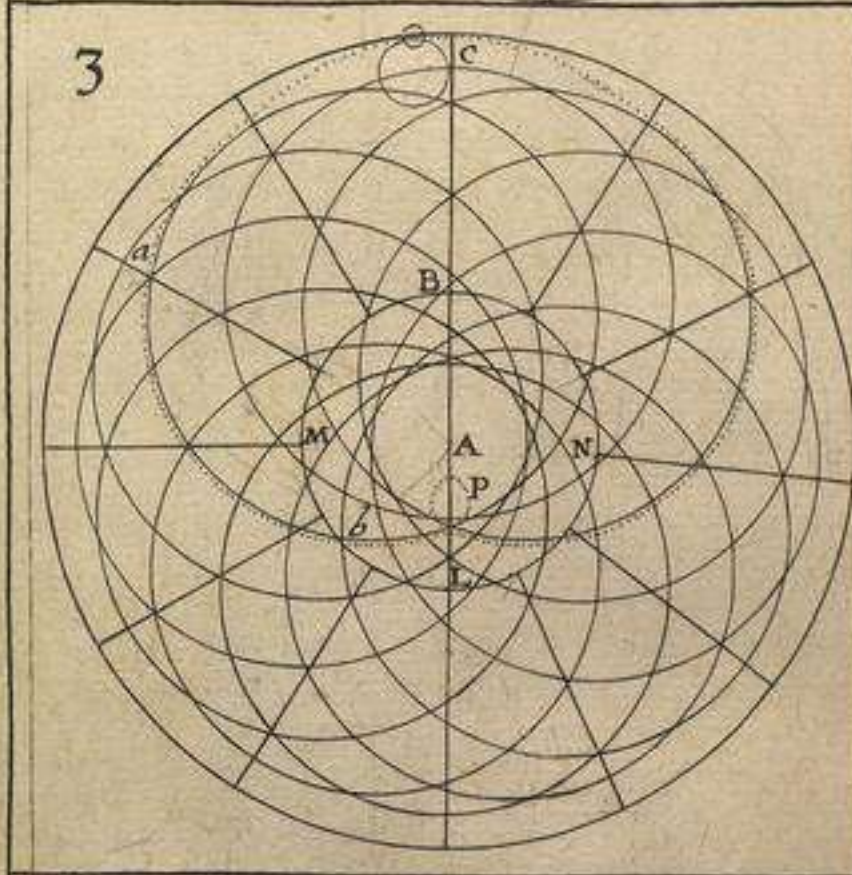
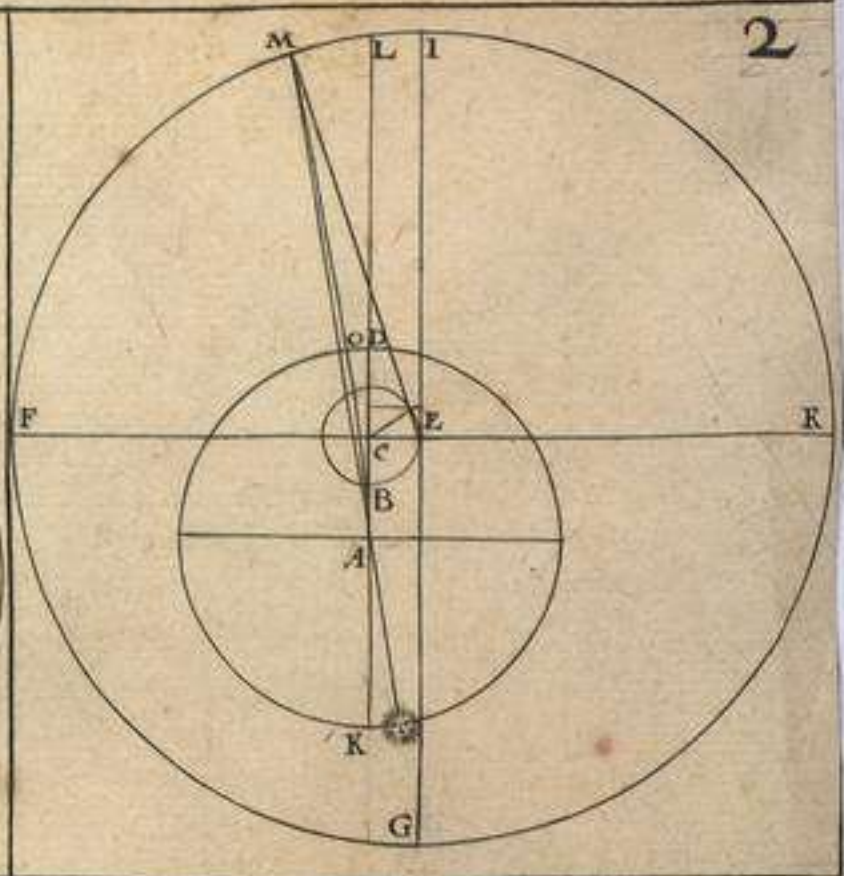
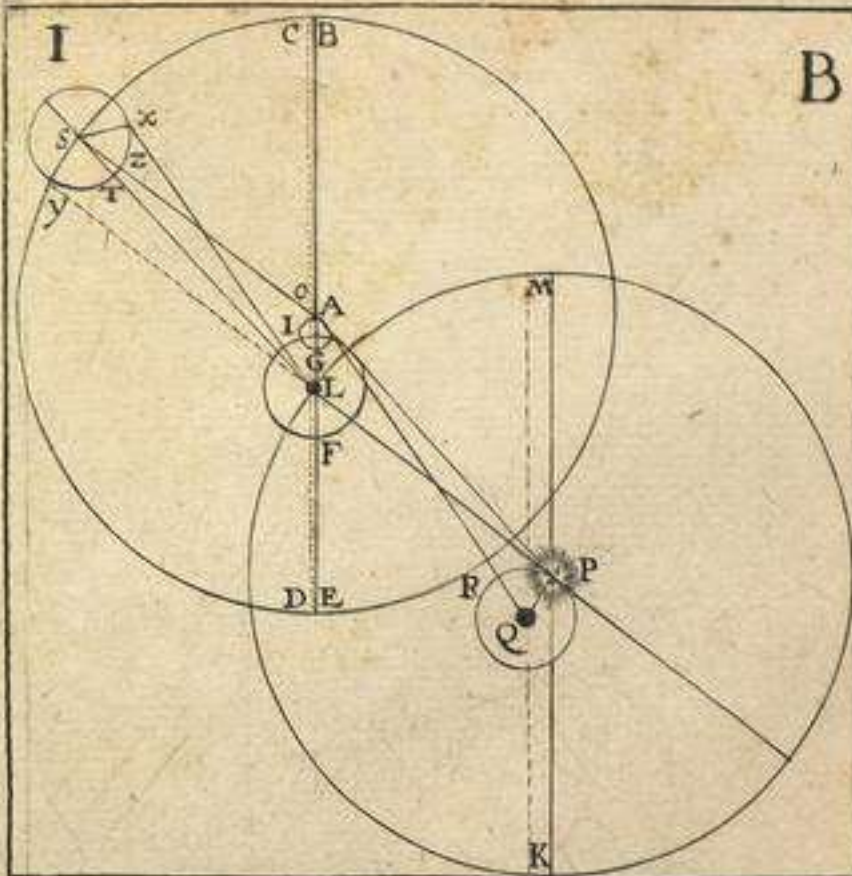
Auctor caele decussit et delineavit.

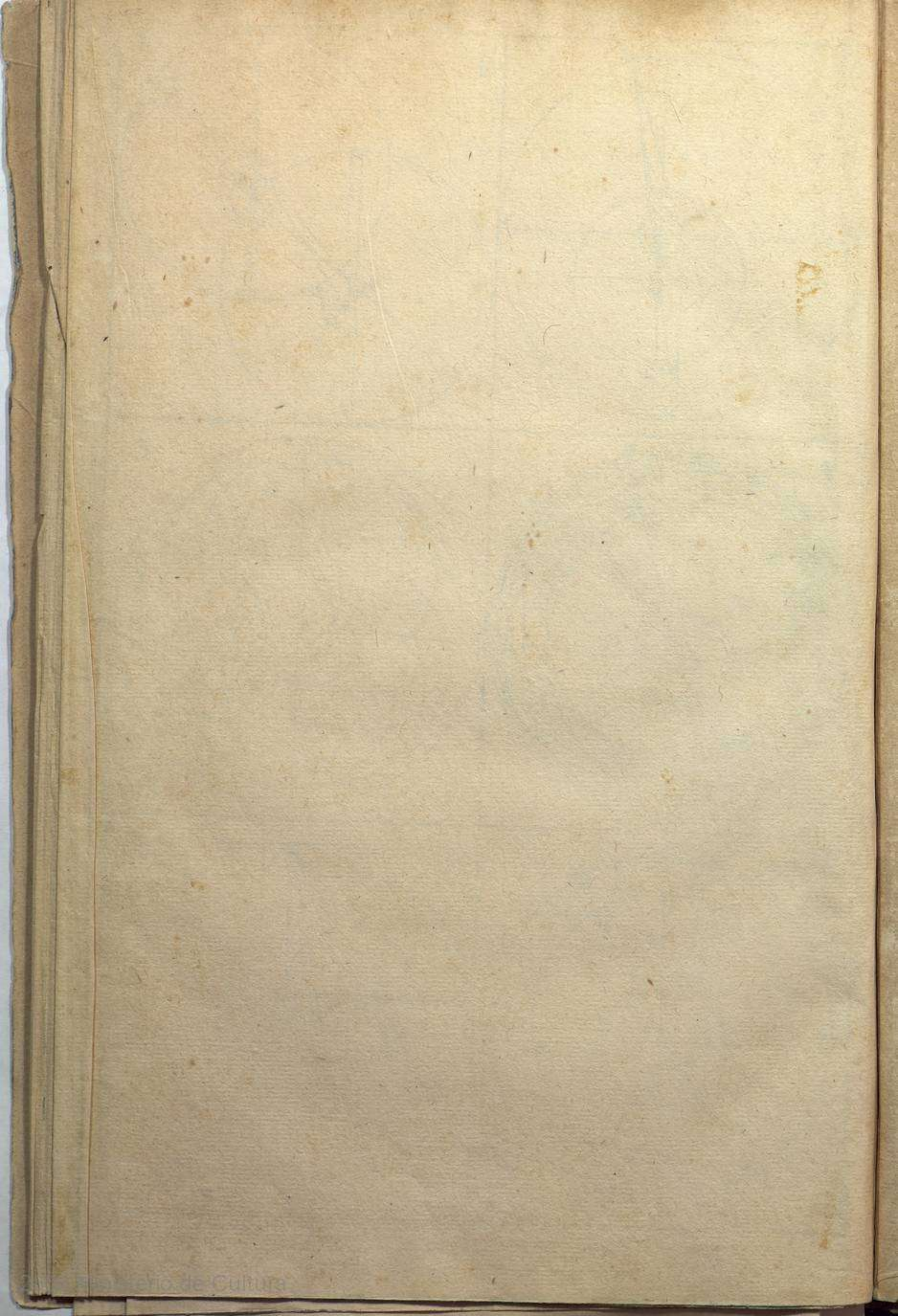
Arnold. Loemans sculpsit Antwerpia.

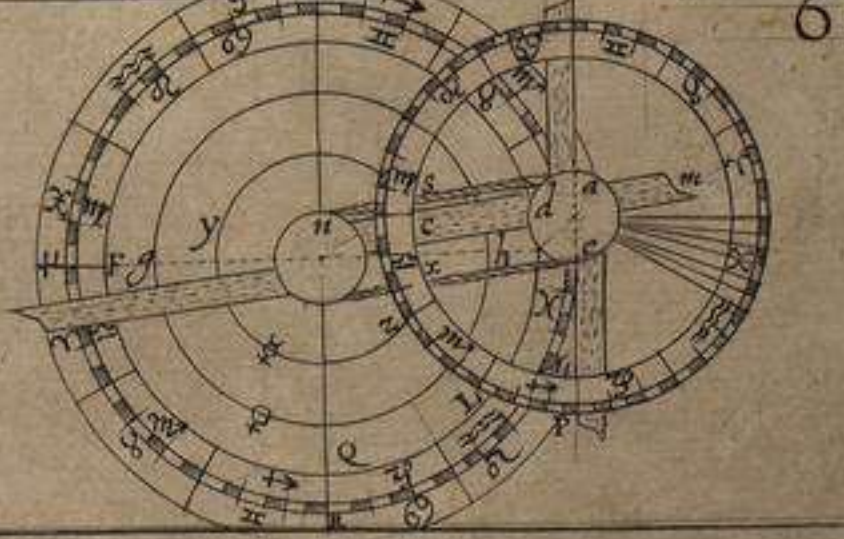
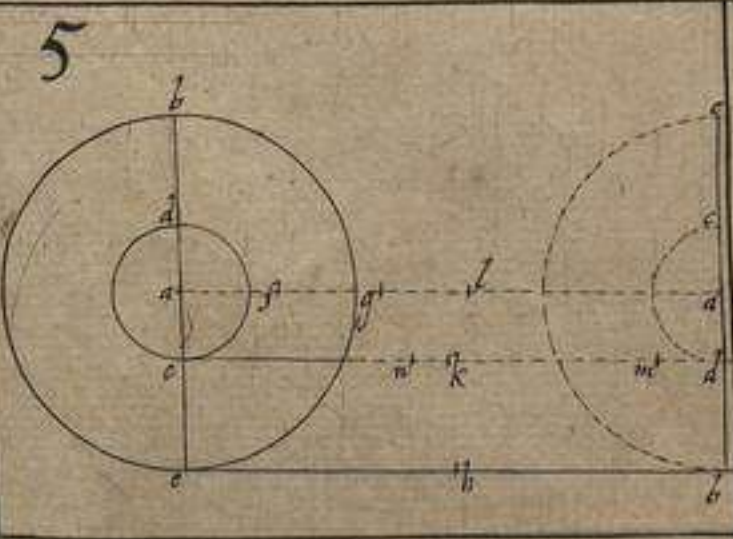
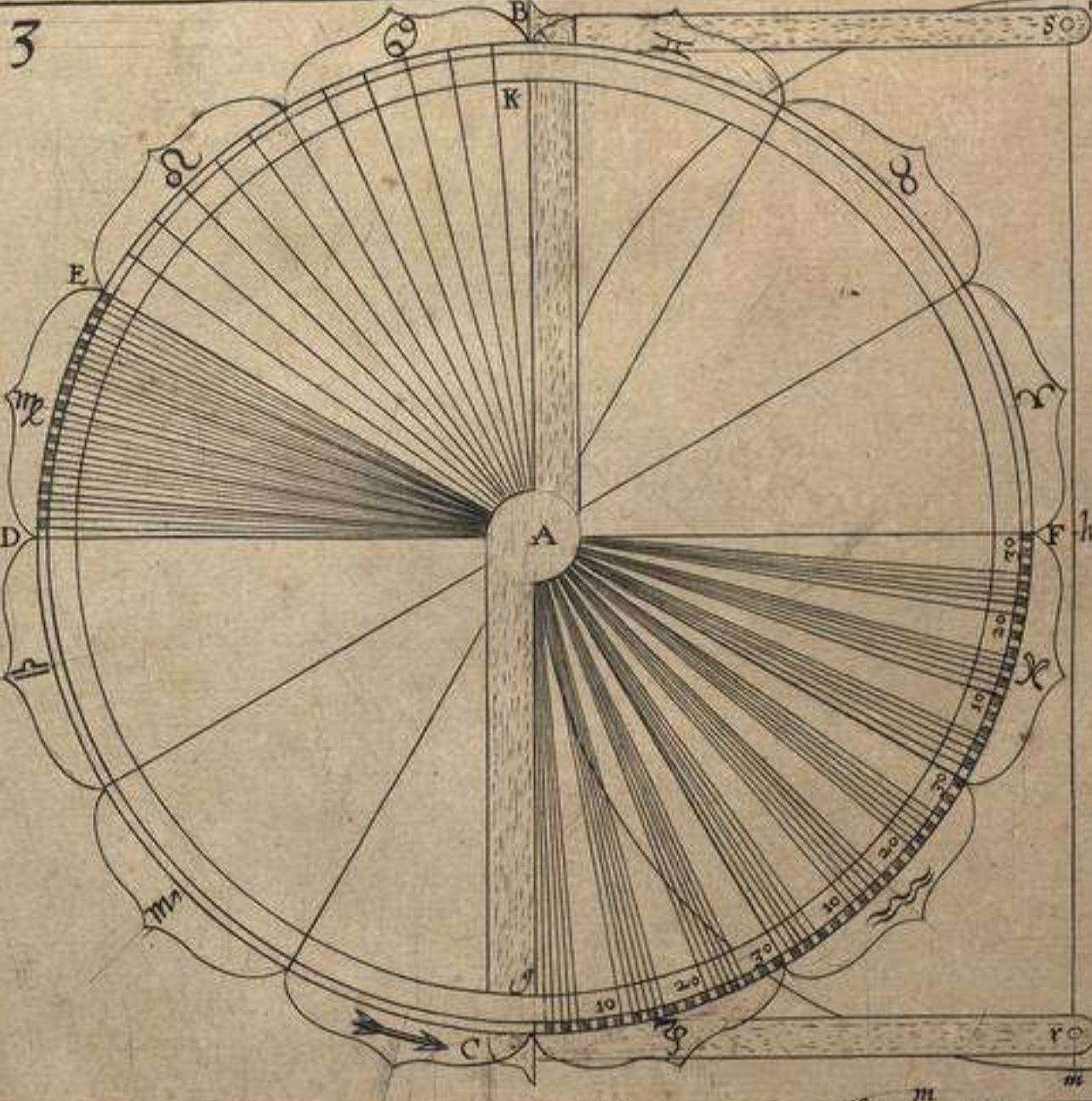
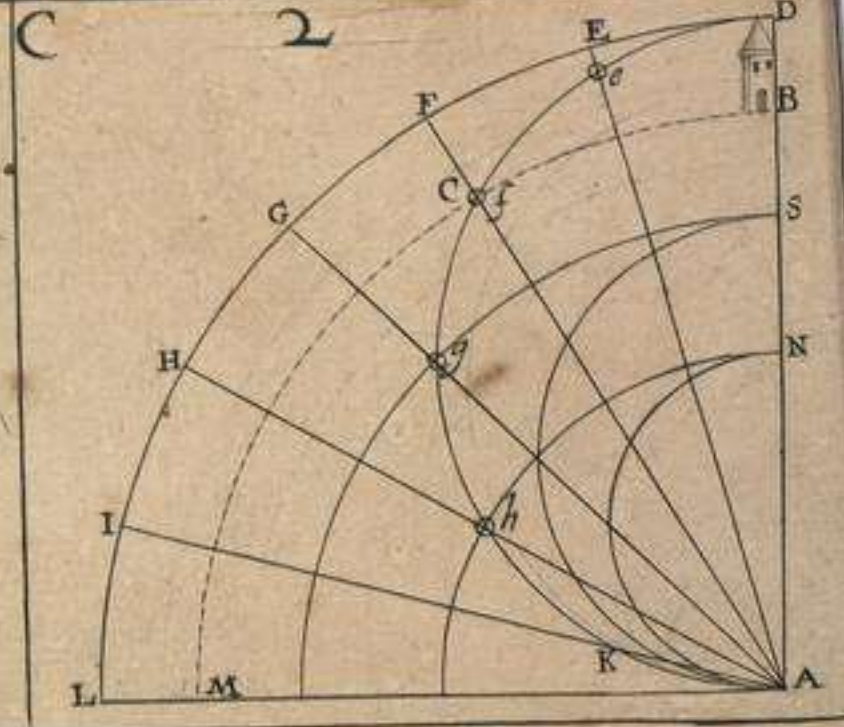
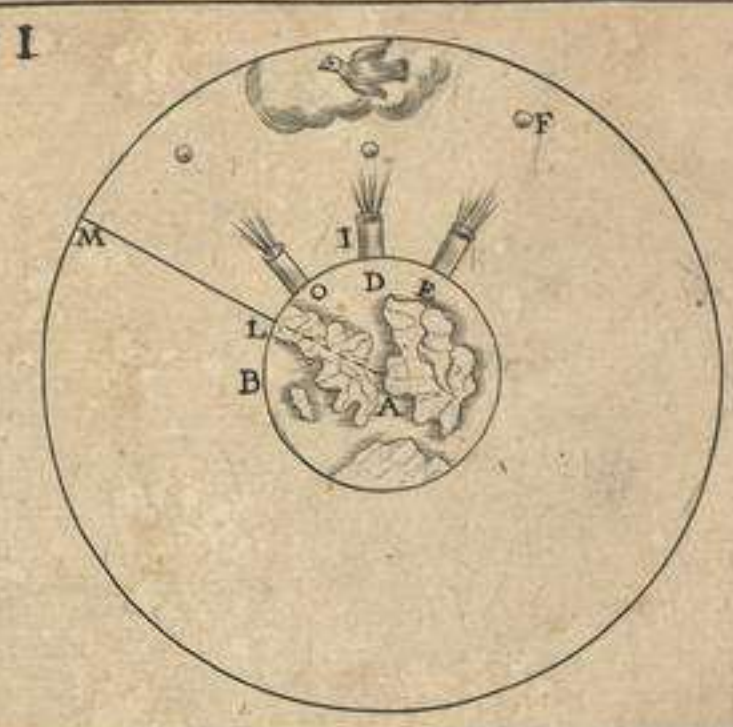

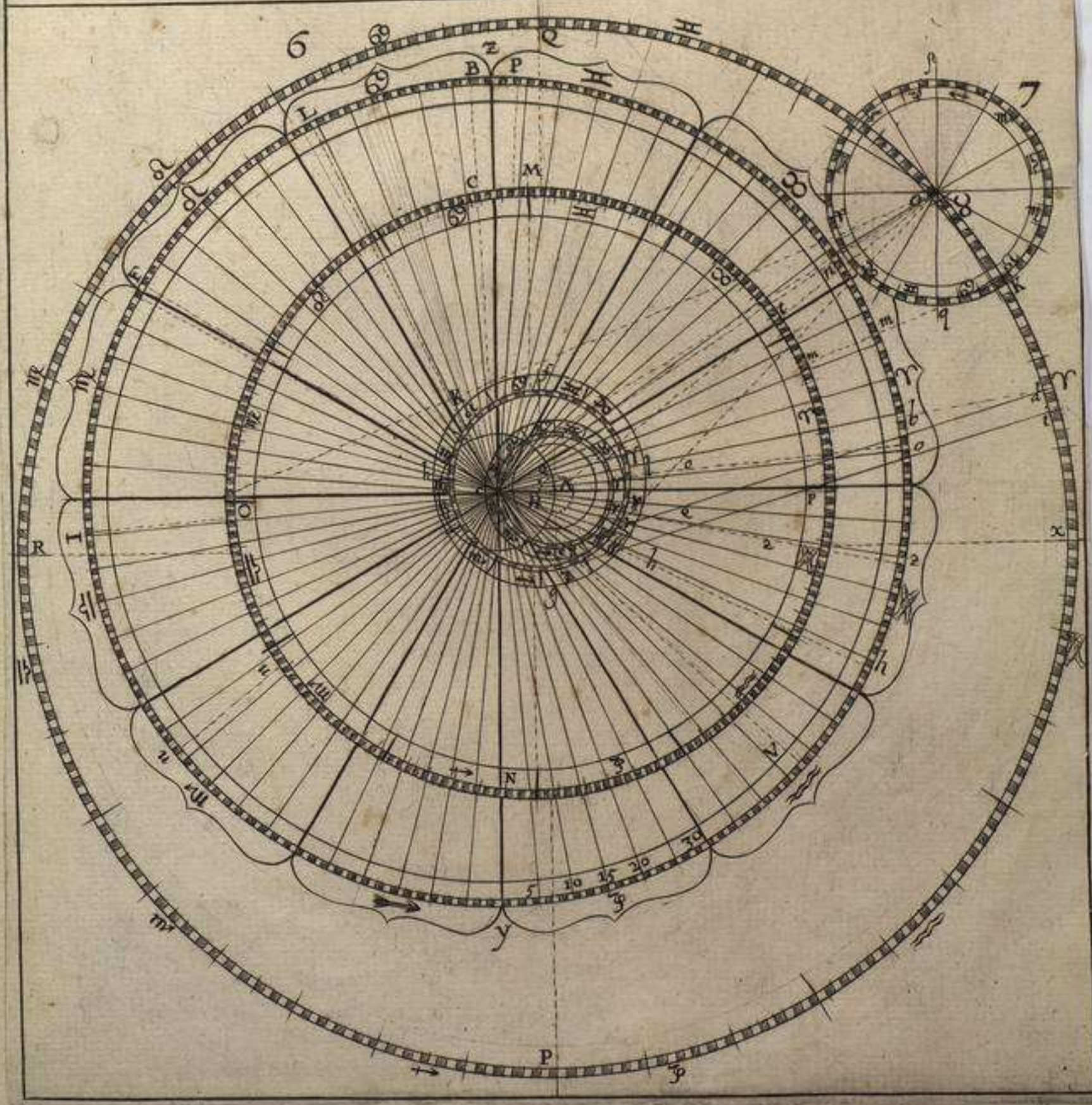
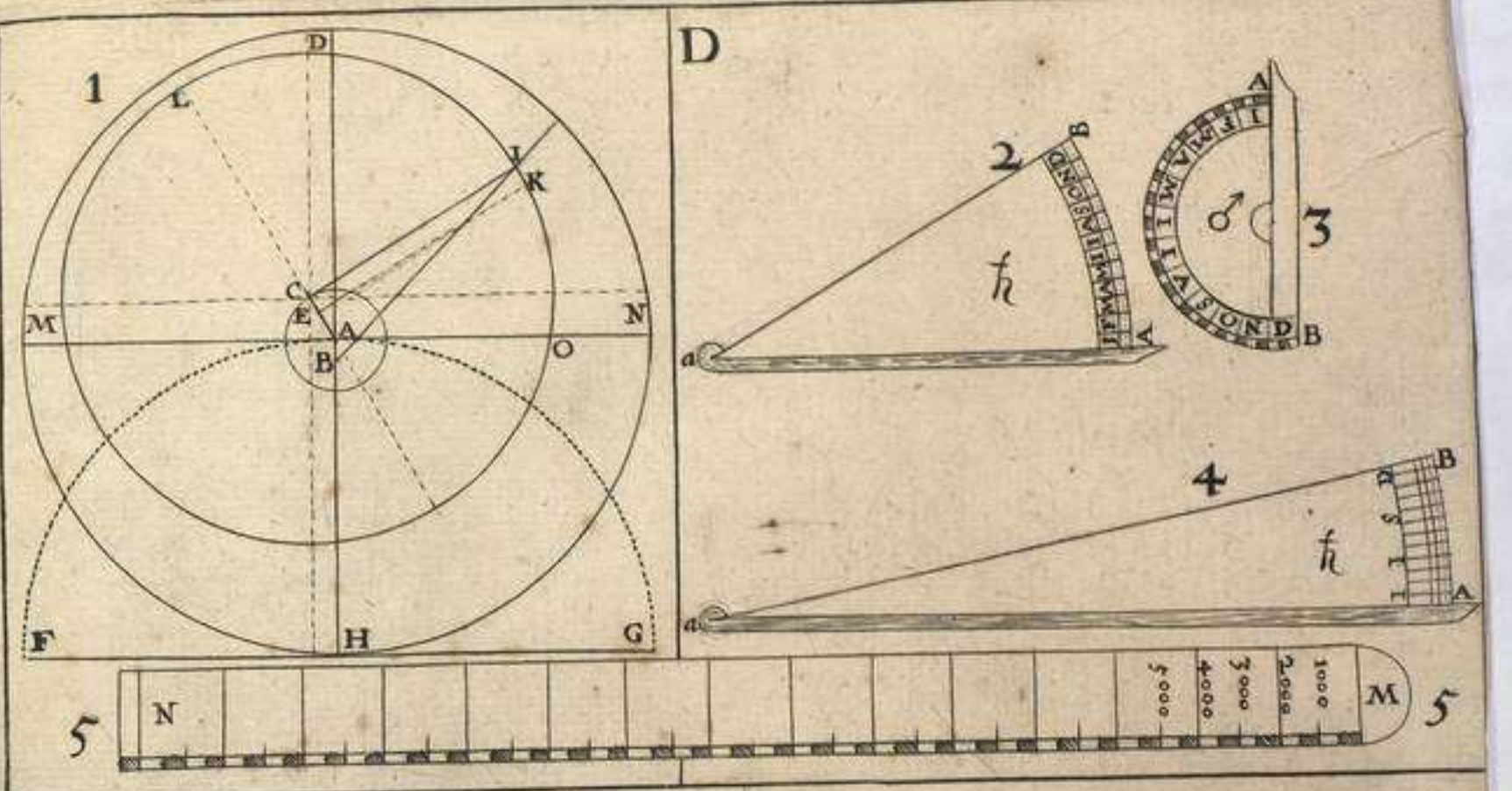

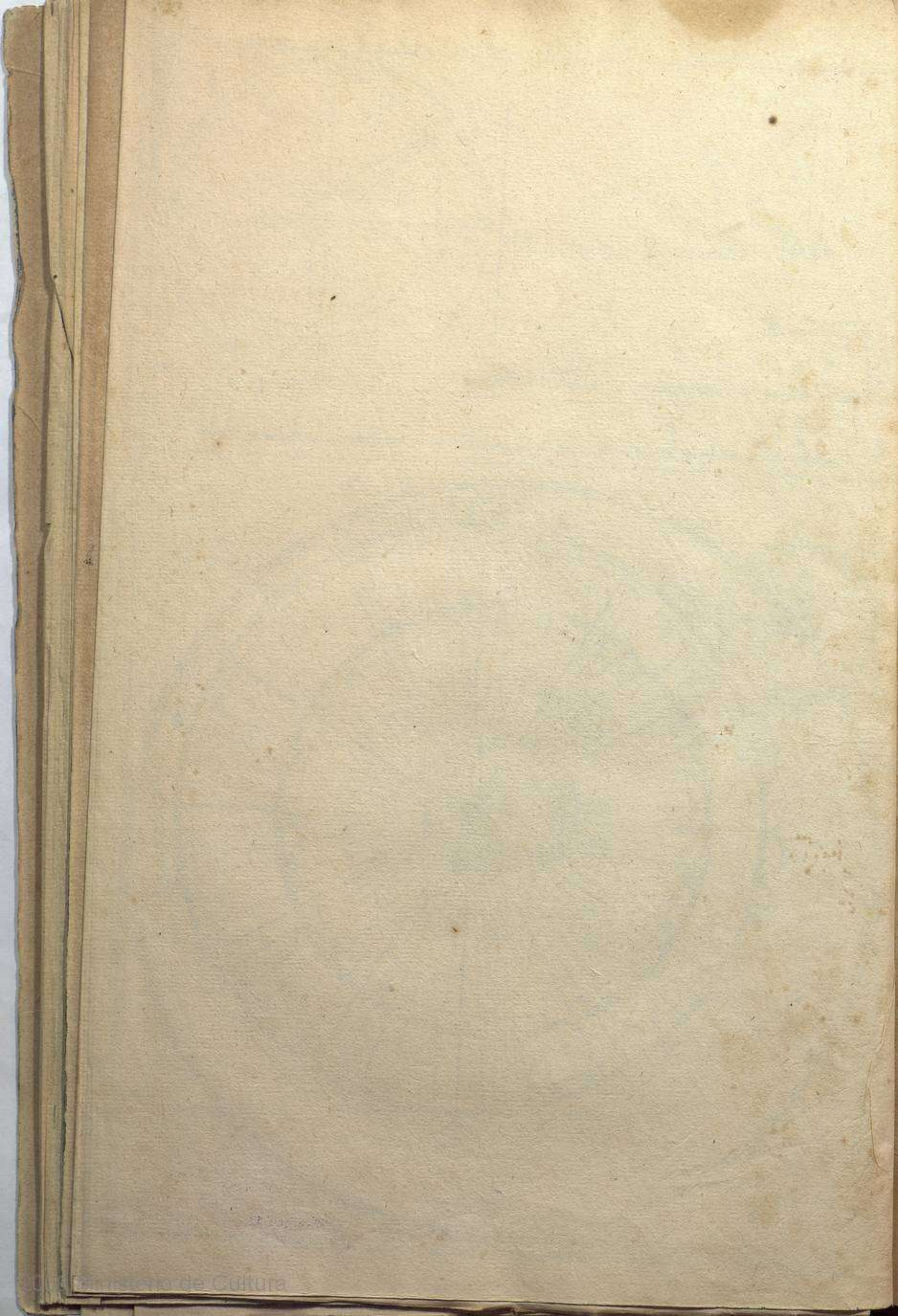

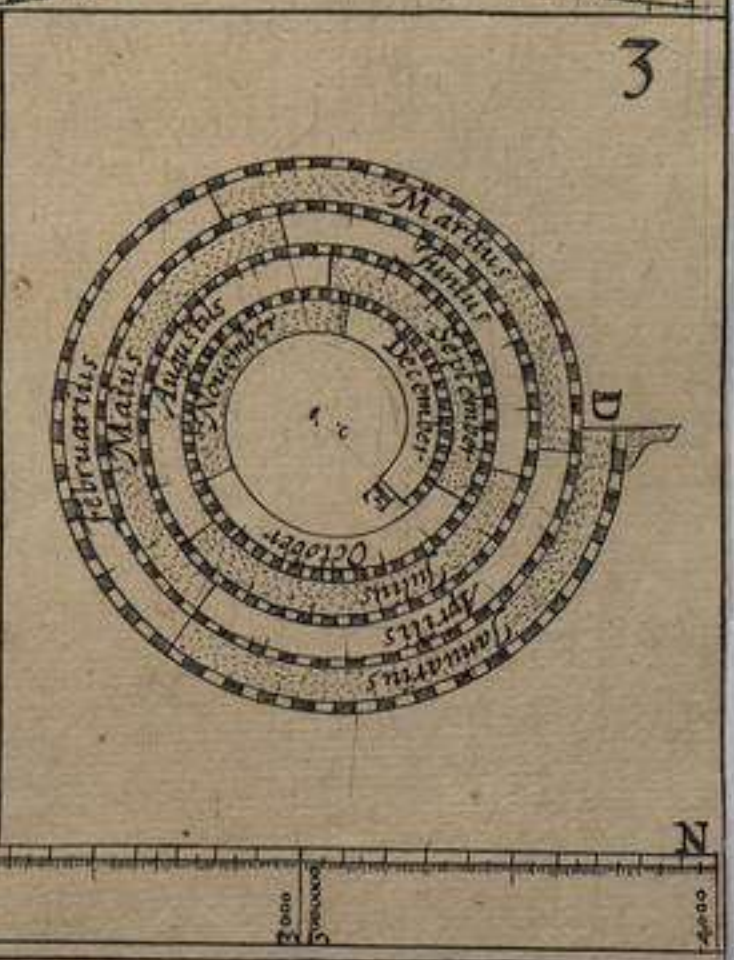
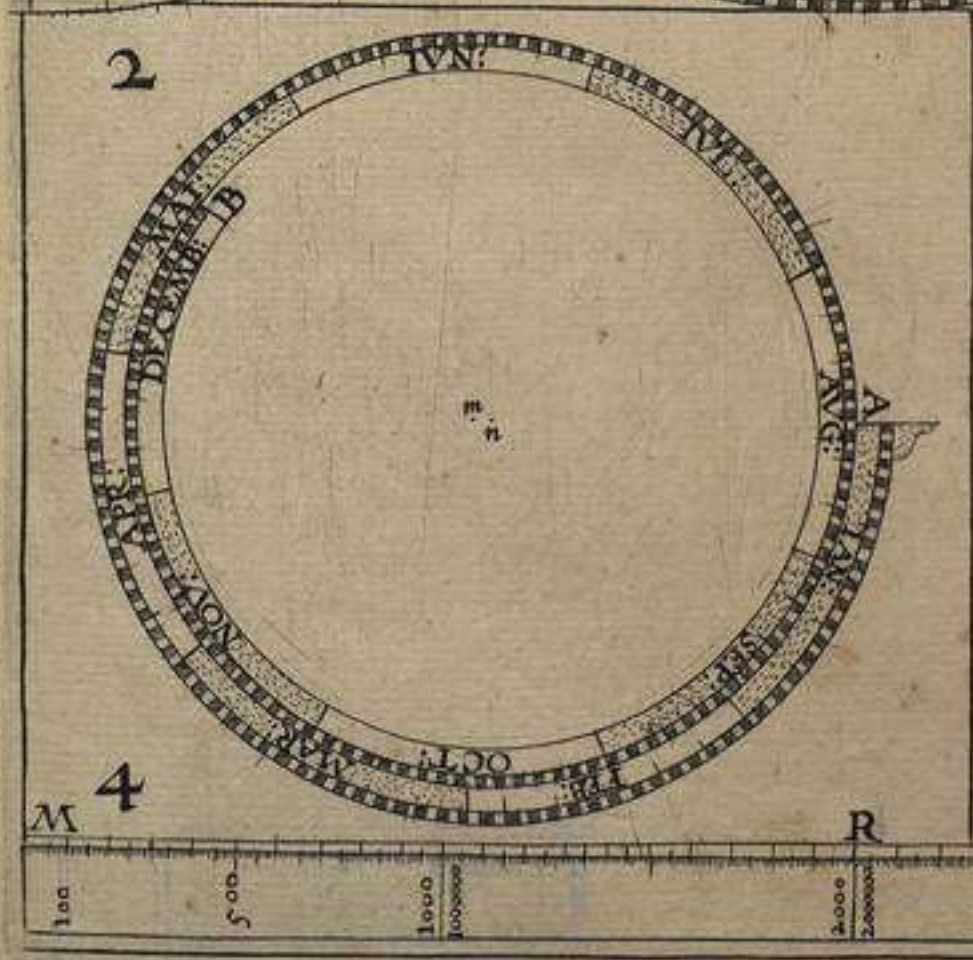
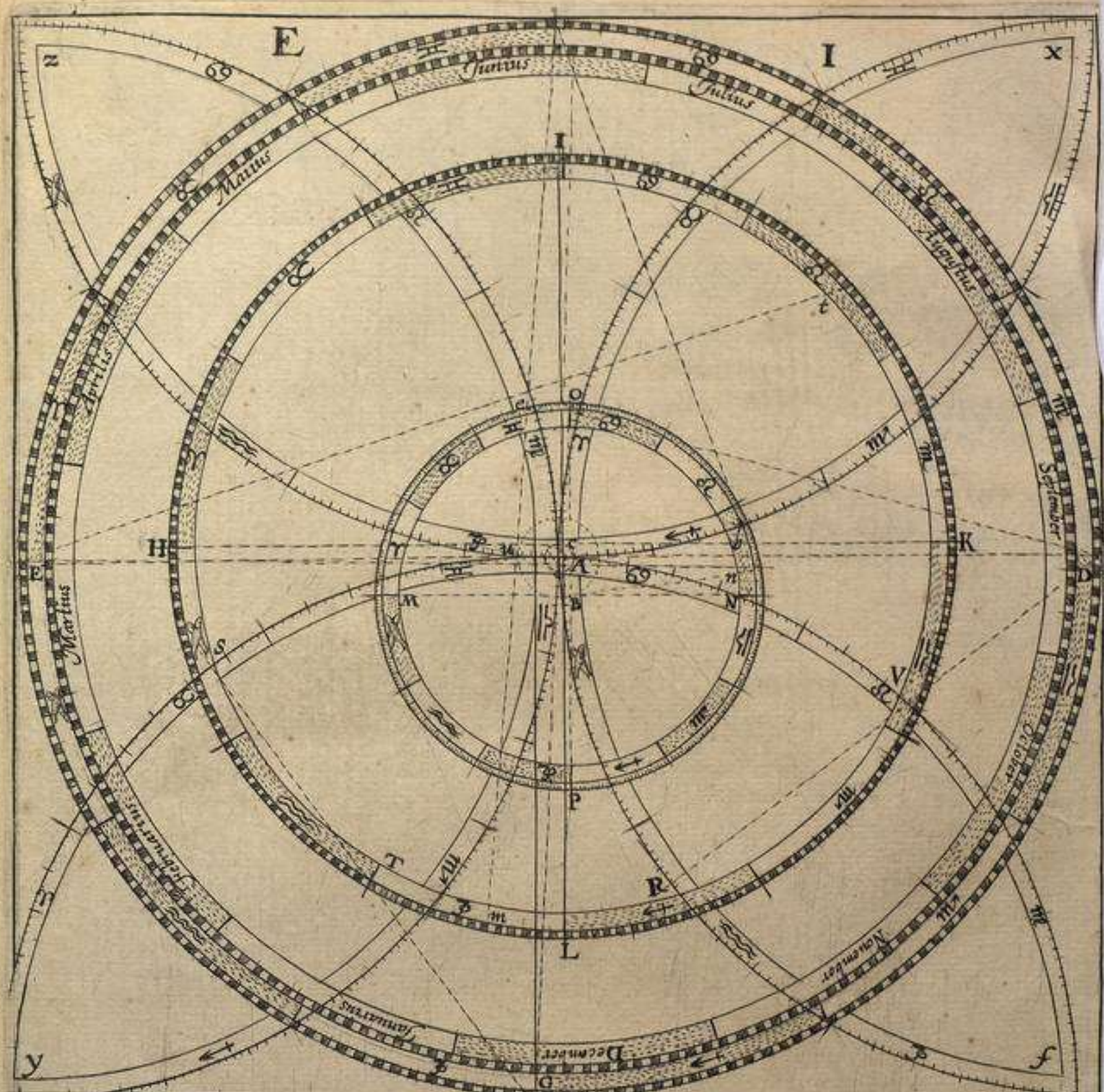

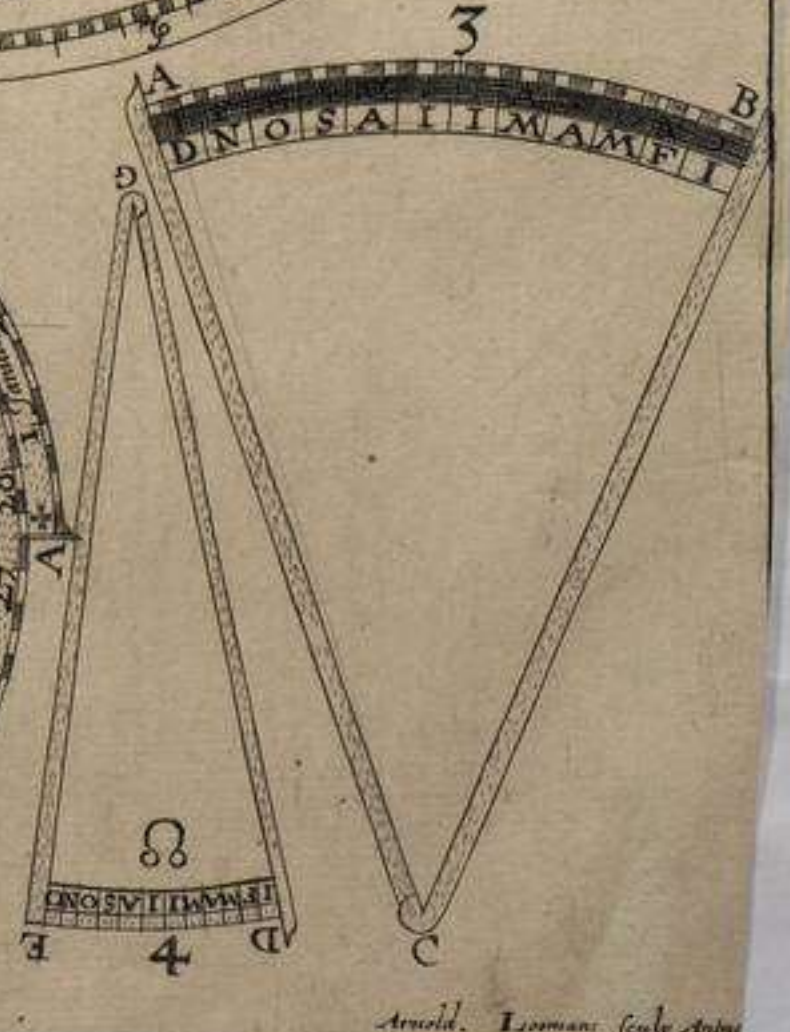
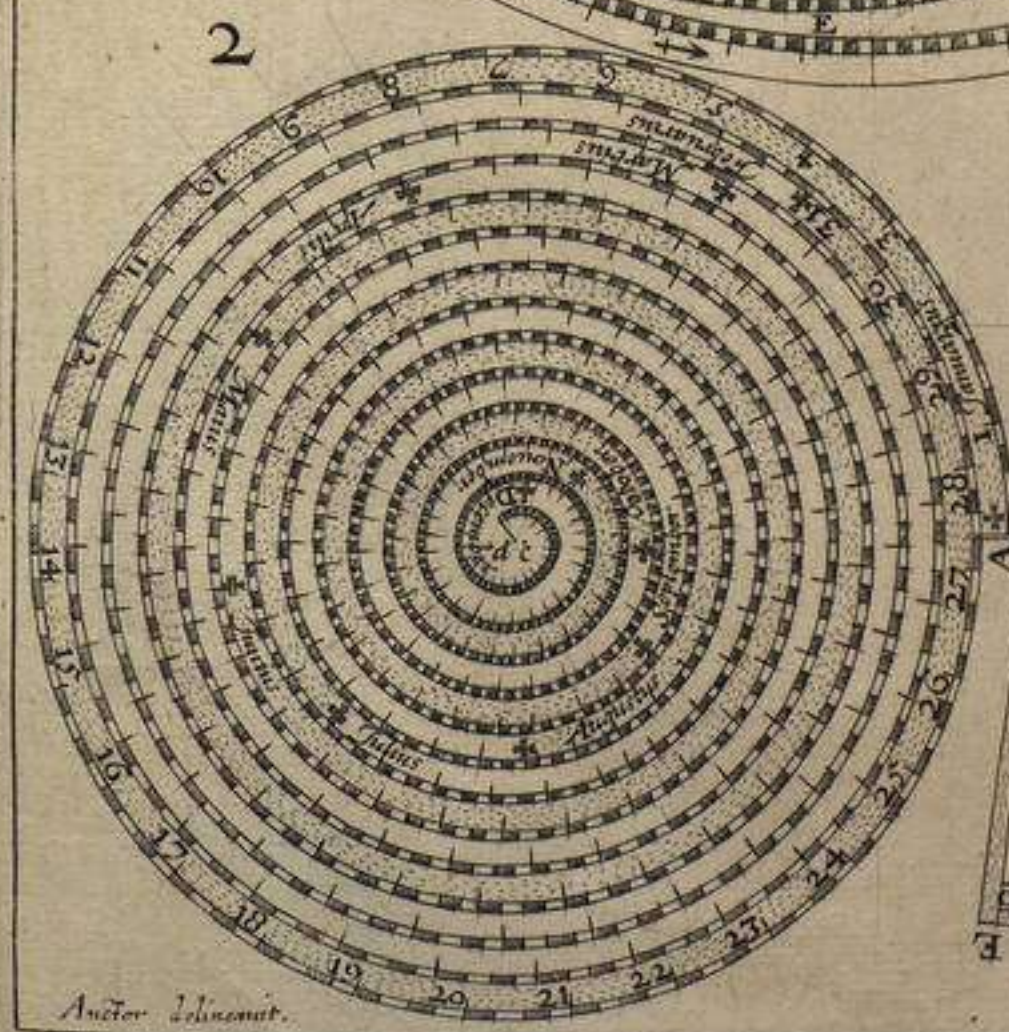
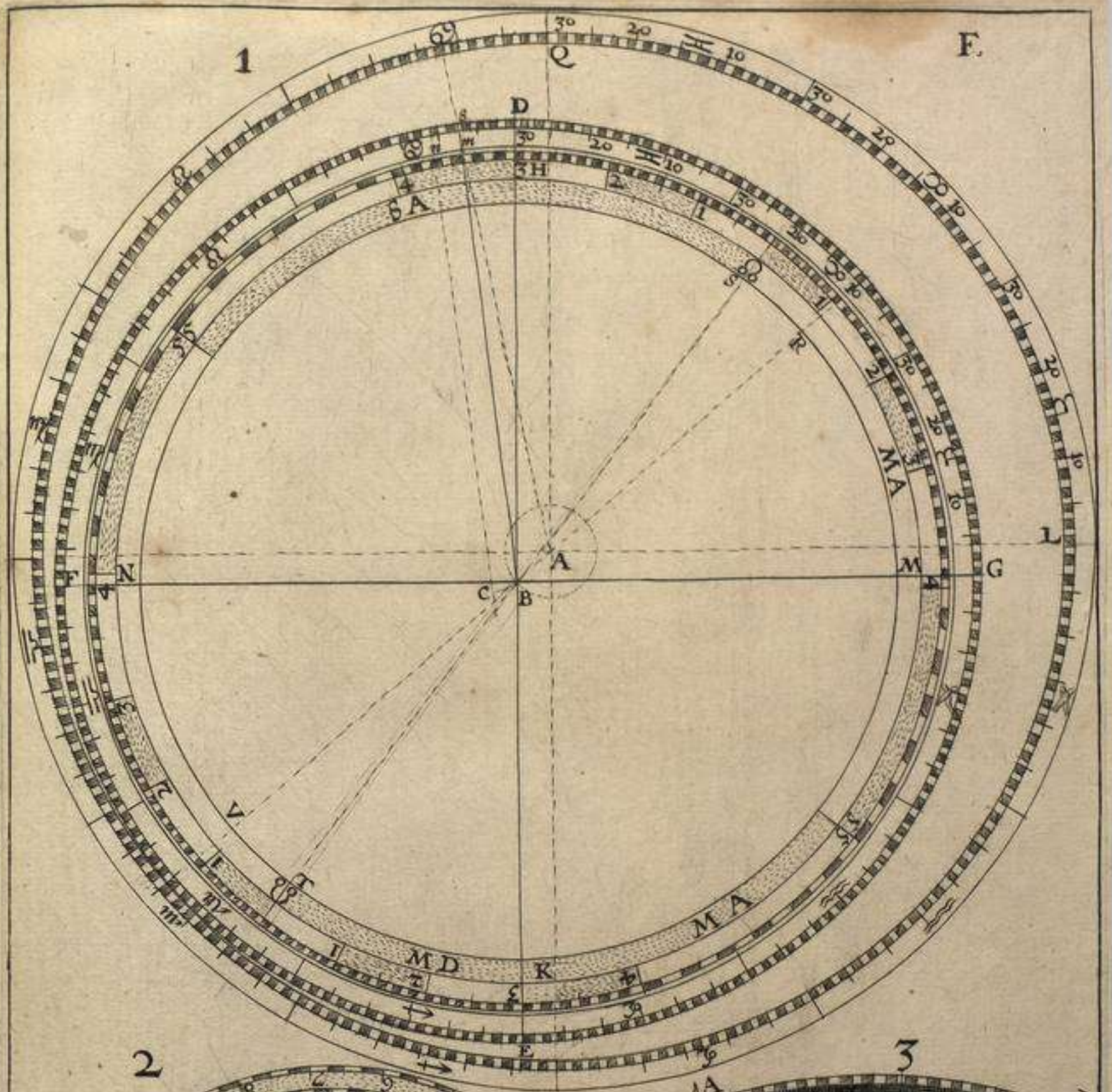

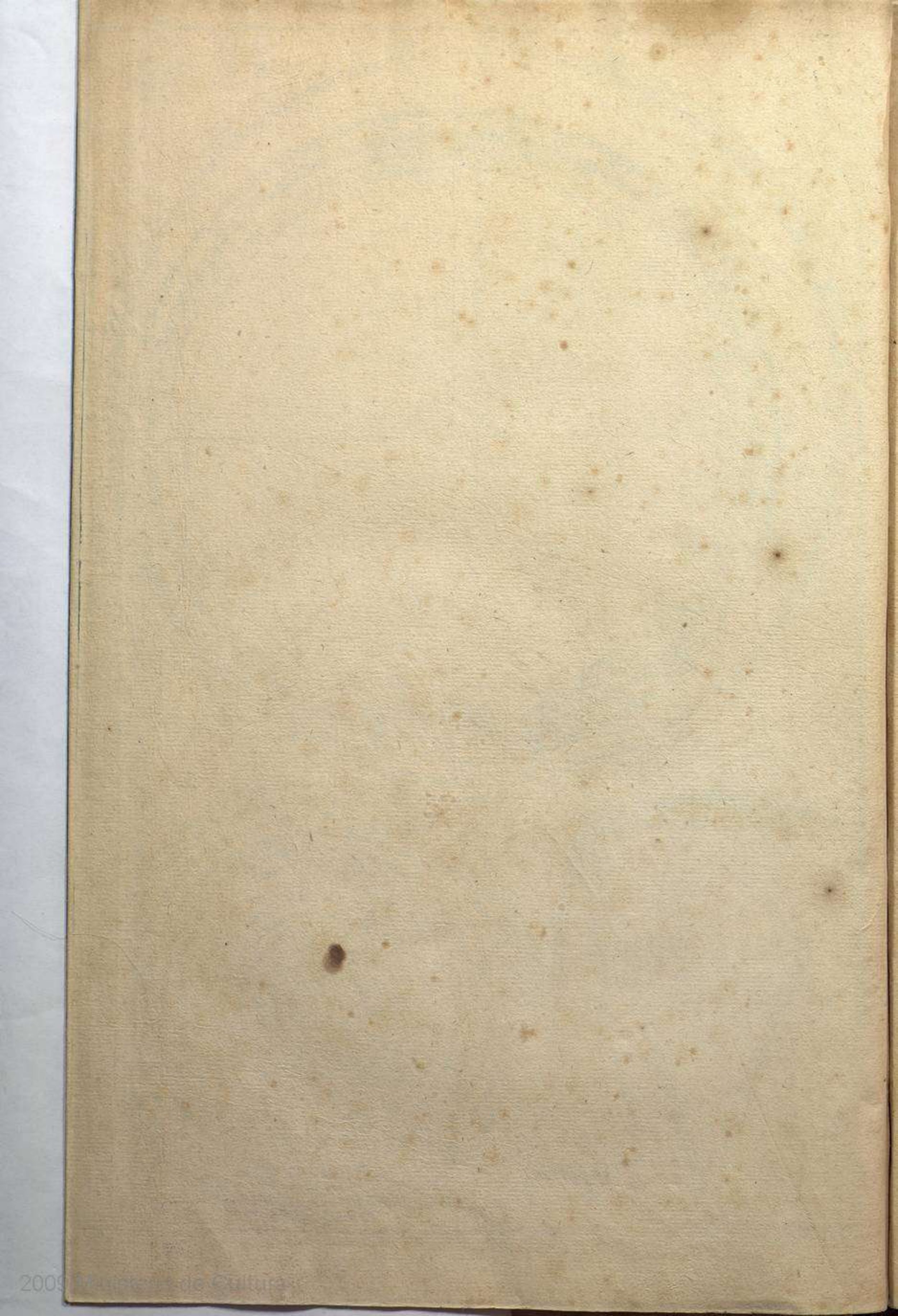

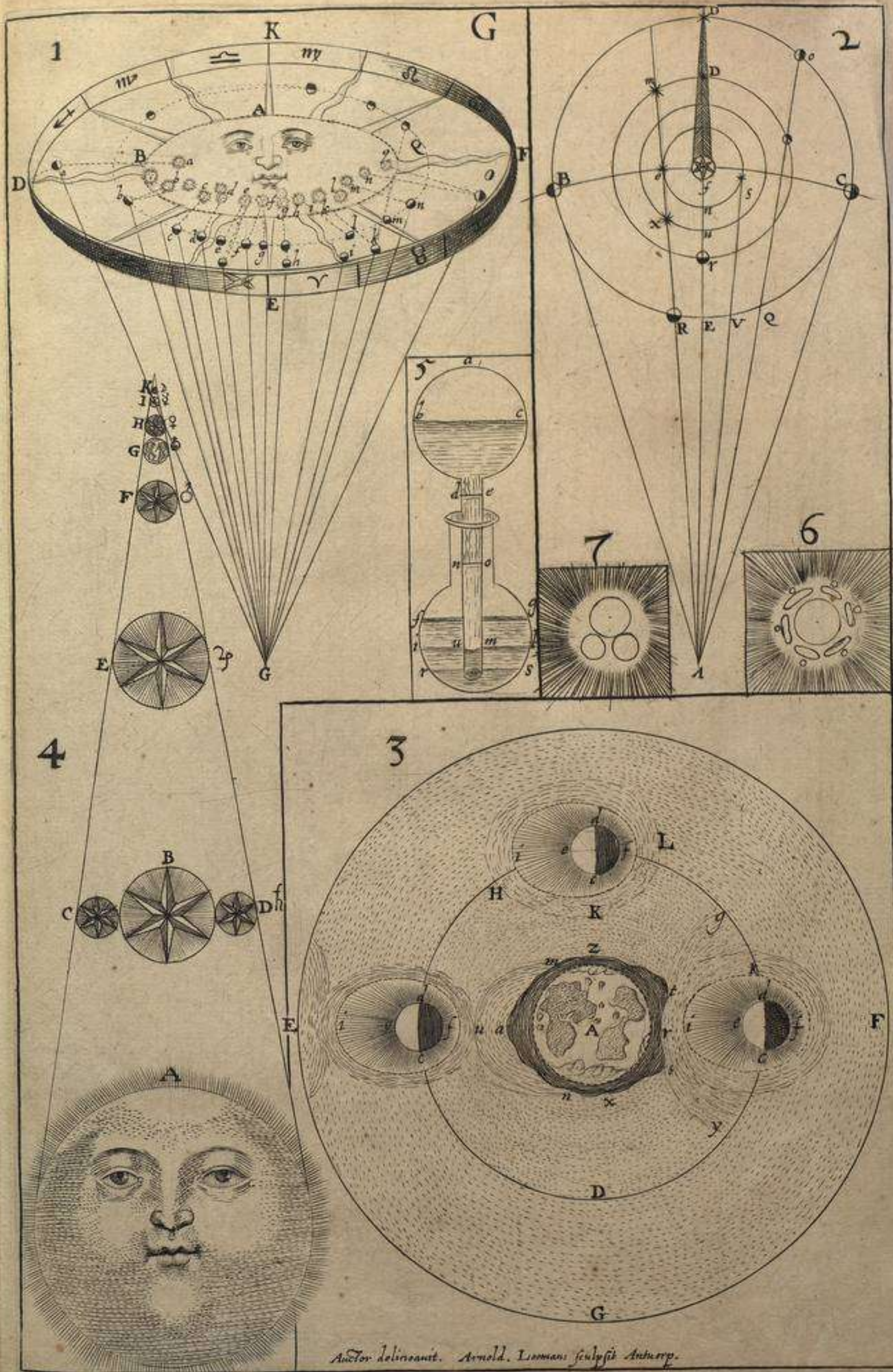

Auctor. Lehmann.

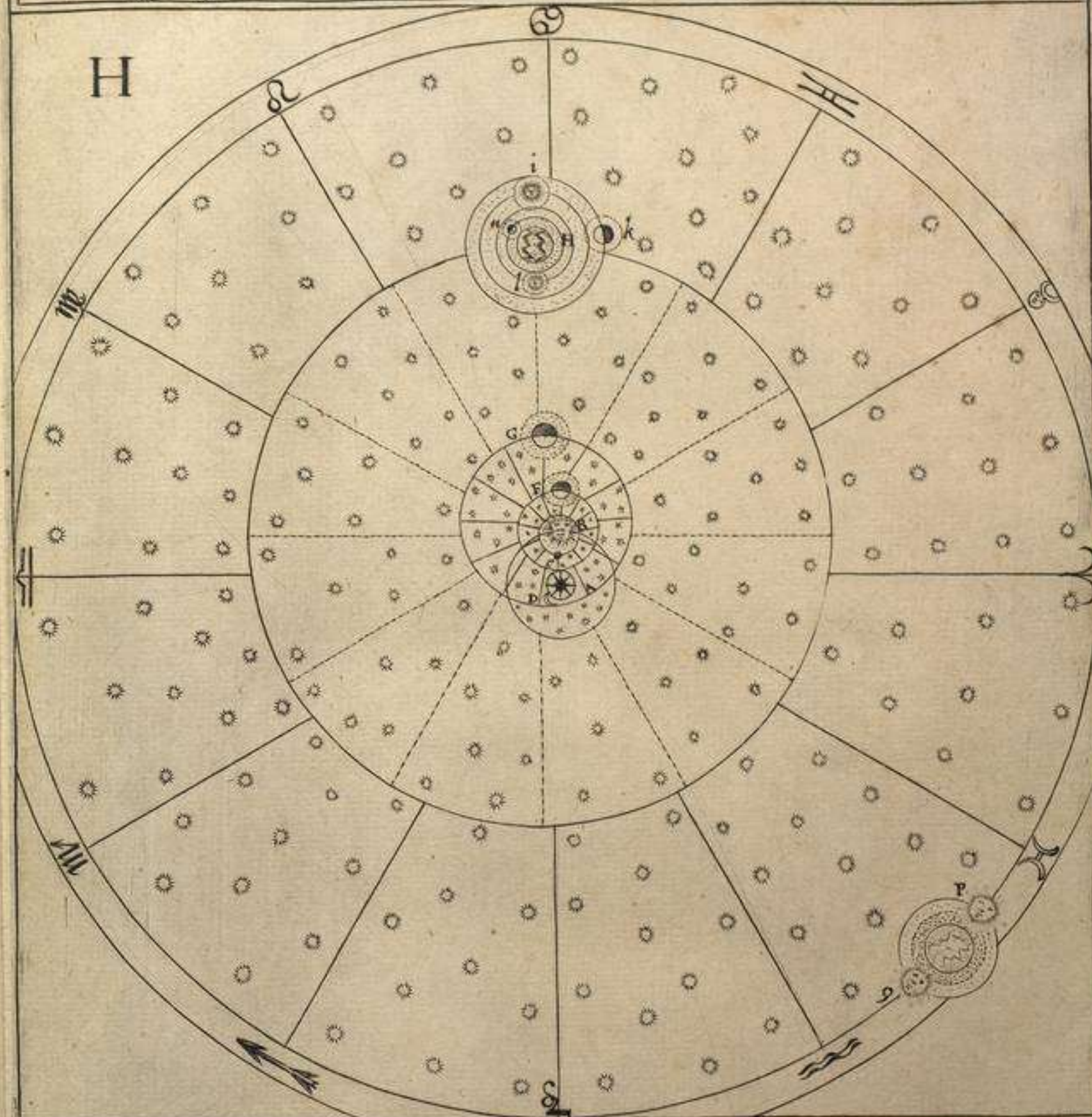
Arnold. I. Romani. sculp. Ant.

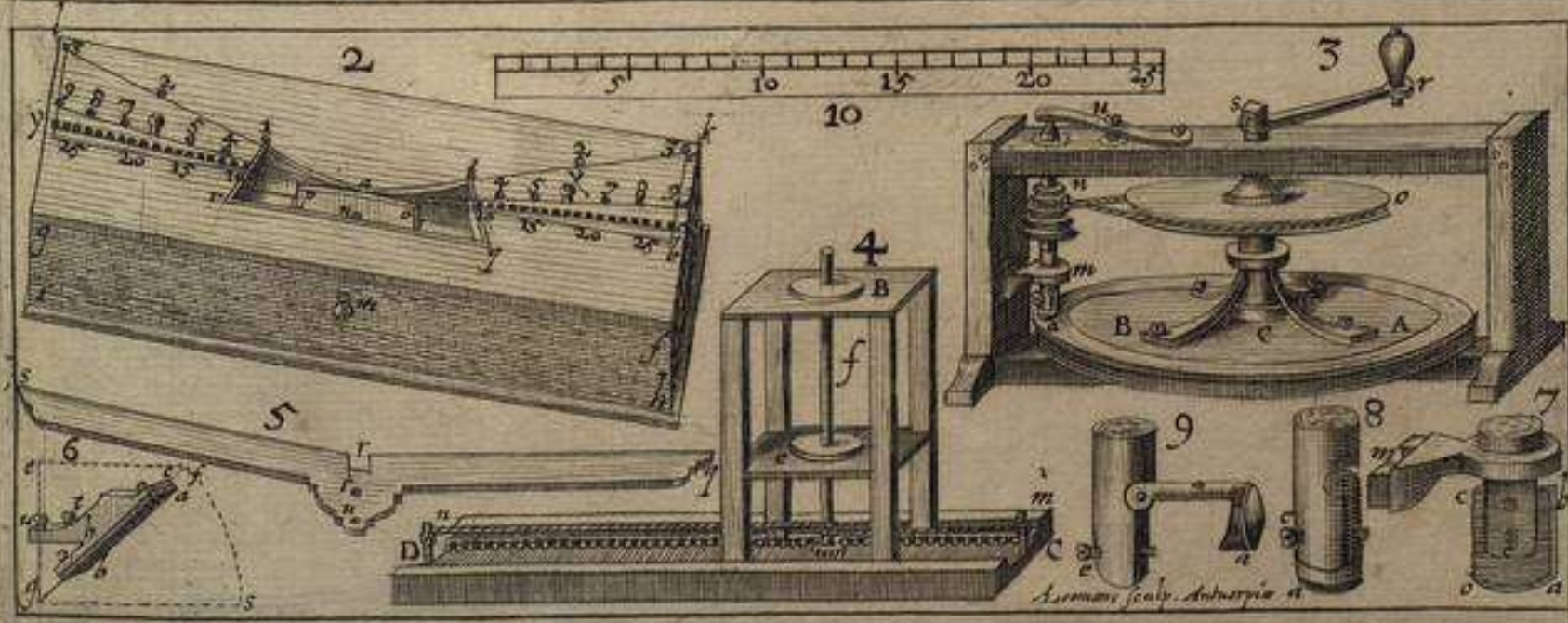

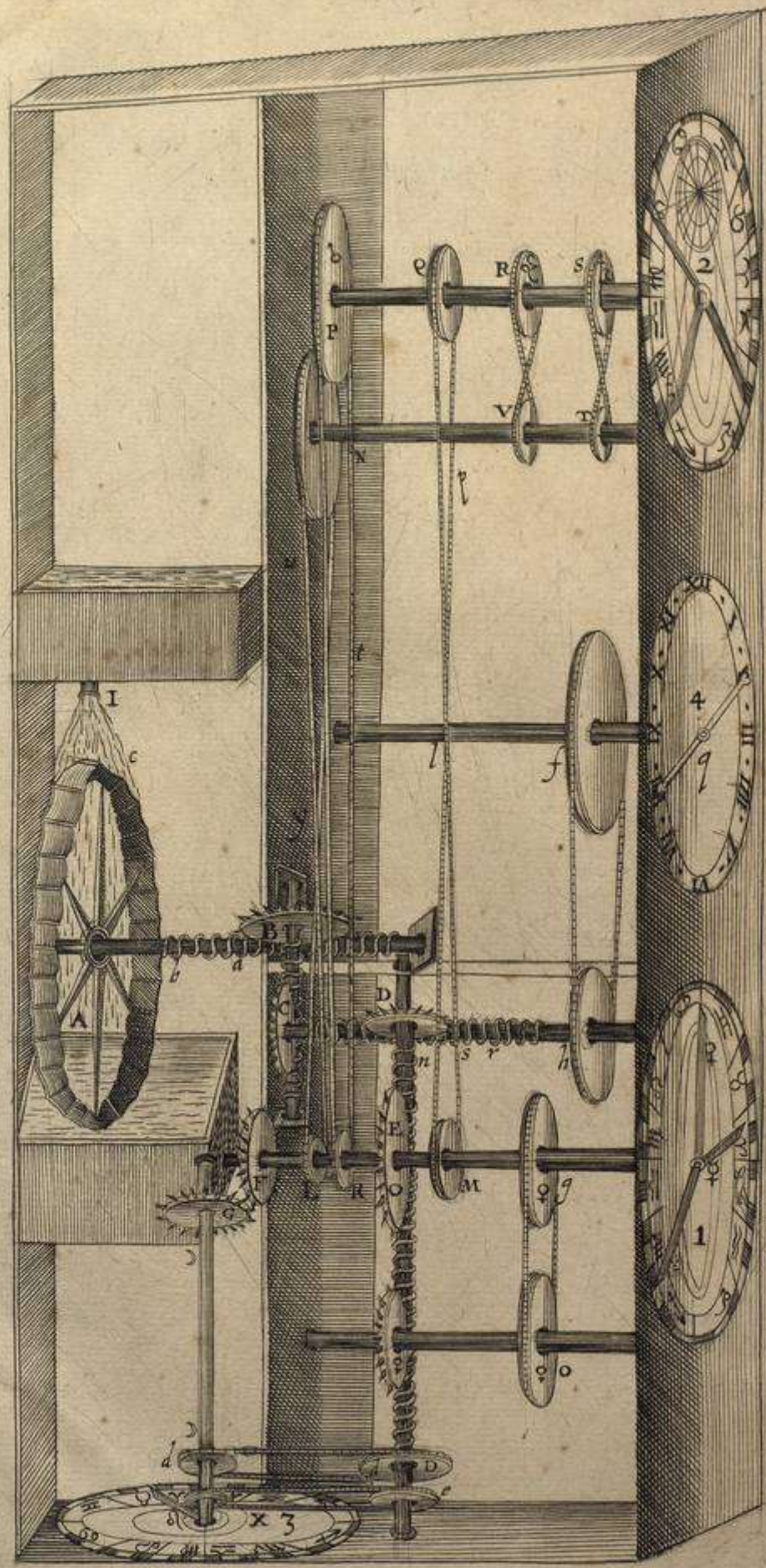
Auctor delineavit. Arnold. Lismanus sculpsit Antwerp.

Totius Systematis uagi Planetarum, Visionisque Ezechielis probabilis Spectabilisq;
 typus geometricè ex ueris et nouis centris Tychonice adumbratus.

Cæli enarrant gloriam Dei, et opera manuum eius annuntiat firmamentum. Psal. 18.

Prænobili strenuæque Domino Alberto de Schyrle Sac. Cas. M. ecc.
 nec non Ser. Electoris Bavarie Vicecoronello, et pro tempore rei
 bellicæ Præfecto in Uerlinga. Fratri suo Germano Char.
 S. Anton. Maria de Rheita amoris D. D. D. S.

Auctor delineauit. Lisiani sculpsit.

BIBLIOTECA
DEL
OBSERVATORIO DE S. FERDINAND

BIBLIOTECA
34520

Handwritten text in the upper right corner, possibly a signature or name, written in cursive script.

62

S

R.
L.

MURMUR

EP

Real Observatorio de la Armada
BIBLIOTECA
02134

Núm.